İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

BİR MİMARA AİT KONUT TASARIMLARININ MEKAN SENTAKSI YÖNTEMİYLE ANALİZİ

DOKTORA TEZİ

Suzan SANLI

Anabilim Dalı : Mimarlık

Programı : Bina Bilgisi

EKİM 2009

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

BİR MİMARA AİT KONUT TASARIMLARININ MEKAN SENTAKSI YÖNTEMİYLE ANALİZİ

DOKTORA TEZİ

Suzan SANLI
(502932108)

Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 07 Temmuz 2009
Tezin Savunulduğu Tarih : 28 Ekim 2009

Tez Danışmanı : Prof. Dr. Gülsün SAĞLAMER (İTÜ)
Eş Danışman : Yrd. Doç. Dr. Pelin DURSUN(İTÜ)
Diğer Jüri Üyeleri : Prof. Dr. Zafer ERTÜRK (İKÜ)
Prof. Dr. Ahsen ÖZSOY (İTÜ)
Doç. Dr. Türkan URAZ (EMU)
Doç. Dr. Bülent TANJU (YTÜ)
Yrd. Doç. Dr. Meltem AKSOY (İTÜ)

EKİM 2009

ÖNSÖZ

1950'li senelerden 2005'e kadar uzanan son derece zengin ve renkli bir mimari miras, iki yüzü aşan, her biri özgün tasarım çözümü...

Bitmeyen bir enerji, odaklı bir konsantrasyon, inanılması güç bir kıvrak zeka ve yaratıcılık...

Bütün gece bilgisayar başında oturup da çözüm bulamadığım bir tasarım problemine eskiz kağıdı üzerinde beş dakikada getirdiği öneri ve arkasından o sıcacık gülüşü ile "Neymiş, mimarlıkta çözüm sonsuzmuş..." sözleri hala kulaklarımda…

Yakın dostlarından mimar Neşet Arolat'ın (2005) babam Yılmaz Sanlı'nın vefatından sonra dile getirdiği gibi: "Dünya artık hepimiz için daha tenha…"

Beni mesleki ve akademik açıdan sürekli destekleyen, yaşamı boyunca sevgisini ve ilgisini veren 30 Ağustos 2005'de kaybettiğim babam Yılmaz Sanlı'ya,

Tüm öğrencilerini soru sormaya, araştırmaya, merak etmeye iten, eğitimimiz boyunca her zaman yanımızda olan, hep daha iyiye doğru gitmemiz için bizleri destekleyen, kendi çalışma enerjisi ile bizleri de harekete geçiren sevgili hocam Prof. Dr. Gülsün Sağlamer'e yalnız kendi adıma değil, tüm Istanbul Teknik Üniversitesi adına,

Ayırdığı zaman ve verdiği destekten ötürü eş danışmanım Yrd. Doç. Dr. Pelin Dursun'a,

Anlayış, destek ve önerileri için diğer jüri üyelerime,

Son anda bütün yoğunluğuna karşın yardımıma koşan sevgili arkadaşım Doç.Dr. Arzu Erdem'e,

Hayatım boyunca gösterdiği sevgisi, desteği, ilgisi hiç bitmeyen annem Necla Sanlı'ya,

Sevgi, anlayış ve sabırlarından ötürü eşim Yaman Esin'e ve kızım Selin Esin'e, sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Temmuz 2009

Suzan Sanlı

Yüksek Mimar

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ ... **iii**
İÇİNDEKİLER ... **v**
ÇİZELGE LİSTESİ ... **vii**
ŞEKİL LİSTESİ ... **xv**
ÖZET ... **xix**
SUMMARY ... **xxiii**
1. GİRİŞ ... **1**
2. MEKANI OKUMAK, ANLAMAK VE ANLATMAK ... **5**
2.1 Mimarlık ve Mekan Üzerine ... 5
2.2 Mekanın Konfigürasyonel Yapısı ... 7
2.3 Bina Ölçeğinde Mekan Sentaksı Üzerine ... 12
2.3.1 Konfigürasyon, insan/mekan ilişkisi, sosyal bilgi ... 12
2.3.2 Sentaktik araçlar, kavramlar, ölçümler ... 14
2.3.2.1 Mekansal modellerin geçiş grafikleri olarak gösterimi ... 14
2.3.2.2 Genotiplerin araştırılması ... 22
2.3.2.3 Eksensel, dışbükey, isovist haritalar ... 23
2.4 Konutlarda Mekansal Analiz Araştırmaları ... 25
2.4.1 En yalın "ev" kurgusunda mekansal analiz ... 25
2.4.2 Geleneksel ve yöresel konut araştırmalarında mekansal analiz ... 29
2.4.3 Modern konut tasarımlarında mekansal analiz ... 39
2.5 Mimari Tasarımda Mekan Sentaksı'nın Yeri Üzerine Düşünceler ... 48
2.6 Değerlendirmeler ... 54
3. SAHA ÇALIŞMASI ÜZERİNE ... **59**
3.1 Araştırmanın Amacı ... 59
3.2 Araştırmanın Kapsamı ... 60
3.3 Araştırmada Kullanılacak Yöntem ... 61
4. YILMAZ SANLI MİMARLIĞI'NA GENEL BAKIŞ ... **67**
4.1 Yaşamı Üzerine ... 67
4.2 Meslekteki İlk Yıllar ... 68
4.3 1970'li Yıllar ... 72
4.4 1980'li Yıllar ... 75
4.5 1990'lı Yılların Sonları, 2000'li Yıllar ... 81
5. YILMAZ SANLI EVLERİ MEKANSAL ANALİZİ ... **87**
5.1 1960-1985 Dönemi Yılmaz Sanlı Evleri ... 87
5.1.1 Konut ölçeğinde mekansal analiz ... 88
5.1.2 Mekansal analizlerle ortaya konan bulgular ... 160
5.1.2.1 1960-1985 dönemi evleri genel karakteristikleri ... 160
5.1.2.2 1960-1985 dönemi evlerine ilişkin geçiş grafikleri ve temel sentaktik veriler ... 161

5.1.2.3 1960-1985 dönemi evlerinde mekanlara ve işlev gruplarına ilişkin entegrasyon düzenleri 167
5.1.2.4 1960-1985 dönemi evlerinde mekanlara ilişkin sentaktik veriler 175
5.1.2.5 1960-1985 dönemi evlerinde fonksiyonlara ilişkin sentaktik veriler 180
5.1.3 Örneklemde bir genotip olarak kabul edilebilecek özellikler 181
5.2 1985-1995 Dönemi Yılmaz Sanlı Evleri 186
5.2.1 Konut ölçeğinde mekansal analiz 187
5.2.2 Mekansal analizlerle ortaya konan bulgular 278
5.2.2.1 1985-1995 dönemi evleri genel karakteristikleri 278
5.2.2.2 1985-1995 dönemi evlerine ilişkin geçiş grafikleri ve temel sentaktik veriler 279
5.2.2.3 1985-1995 dönemi evlerinde mekanlara ve işlev gruplarına ilişkin entegrasyon düzenleri 287
5.2.2.4 1985-1995 dönemi evlerinde mekanlara ilişkin sentaktik veriler 294
5.2.2.5 1985-1995 dönemi evlerinde fonksiyon gruplarına ilişkin sentaktik veriler 303
5.2.3 Örneklemde bir genotip olarak kabul edilebilecek özellikler 304
5.3 1995-2004 Dönemi Yılmaz Sanlı Evleri 310
5.3.1 Konut ölçeğinde mekansal analiz 311
5.3.2 Mekansal analizlerle ortaya konan bulgular 400
5.3.2.1 1995-2004 dönemi evleri genel karakteristikleri 400
5.3.2.2 1995-2004 dönemi evlerine ilişkin geçiş grafikleri ve temel sentaktik veriler 402
5.3.2.3 1995-2004 dönemi evlerinde mekanlara ve işlev gruplarına ilişkin entegrasyon düzenleri 410
5.3.2.4 1995-2004 dönemi evlerinde mekanlara ilişkin sentaktik veriler 419
5.3.2.5 1995-2004 dönemi evlerinde fonksiyon gruplarına ilişkin sentaktik veriler 425
5.3.3 Örneklemde bir genotip olarak kabul edilebilecek özellikler 427
5.4 Değerlendirmeler 432
5.4.1 Kullanıcı ve konut özellikleri 432
5.4.2 Mekansal analizler 433
5.4.2.1. Üç dönem evlerine ilişkin geçiş grafikleri ve temel sentaktik veriler 435
5.4.2.2 Üç dönem evlerine ilişkin entegrasyon çekirdeği 442
5.4.2.3 Üç dönem evlerinde mekanlara ve fonksiyon gruplarına ilişkin sentaktik veriler 443
6. SONUÇ VE DEĞERLENDİRMELER 451
KAYNAKLAR 457
ÖZGEÇMİŞ 461

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 2.1: Sentaktik araç, kavram ve ölçümler..... 14
Çizelge 2.2: Mekan sayısına göre D-değerleri tablosu……... 21
Çizelge 2.3: Üç dönem evlerine ilişkin temel sentaktik veriler……..…. 34
Çizelge 2.4: 4 eve ait sentaktik bulgular…….. 42
Çizelge 2.5: Eisenman evlerinde entegrasyon düzeni…… 45
Çizelge 2.6: Sentaktik analiz için seçilen modern evler……..... 53
Çizelge 2.6: Sentaktik analiz için seçilen modern evler……..... 53
Çizelge 3.1: Geçiş grafiklerinde kullanılan kısaltma ve tanımlamalar 62
Çizelge 3.2: Mekansal analizde kullanılan sentaktik kavram ve ölçümler……... 65
Çizelge 5.1: 1960-1985 Dönemi Ev I'de mekan tipolojisi…….. 90
Çizelge 5.2: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1960-1985 dönemi Ev I……. 90
Çizelge 5.3: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1960-1985 dönemi, Ev I..... 91
Çizelge 5.4: 1960-1985 dönemi Ev I'e ilişkin sentaktik veriler..... 92
Çizelge 5.5: 1960-1985 dönemi Ev II'de mekan tipolojisi 95
Çizelge 5.6: entegrasyon düzen sıralamaları, 1960-1985 dönemi, Ev II..... 96
Çizelge 5.7: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1960-1985 dönemi, Ev II……..... 96
Çizelge 5.8: 1960-1985 dönemi Ev II'ye ilişkin sentaktik veriler..... 97
Çizelge 5.9: 1960-1985 Dönemi Ev III'de mekan tipolojisi 100
Çizelge 5.10: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1960-1985 Dönemi, Ev III..... 100
Çizelge 5.11: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1960-1985 Dönemi, Ev III 101
Çizelge 5.12: Ev III'e ait sentaktik bulgular..... 102
Çizelge 5.13: 1960-1985 Dönemi Ev IV'de mekan tipolojisi 107
Çizelge 5.14: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1960-1985 dönemi, Ev IV…..... 108
Çizelge 5.15: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1960-1985 dönemi, Ev IV 108
Çizelge 5.16: Ev IV'e ait sentaktik bulgular..... 110
Çizelge 5.17:1960-1985 dönemi Ev V'de mekan tipolojisi 113
Çizelge 5.18: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1960-1985 dönemi, Ev V……. 114
Çizelge 5.19: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1960-1985 dönemi, Ev V 114
Çizelge 5.20: Ev V'e ait sentaktik bulgular..... 115
Çizelge 5.21: 1960-1985 dönemi Ev VI'da mekan tipolojisi..... 118
Çizelge 5.22: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1960-1985 dönemi, Ev VI 118
Çizelge 5.23 : Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1960-1985 dönemi, Ev I..... 119
Çizelge 5.24: Ev VI'ya ait sentaktik bulgular..... 120
Çizelge 5.25: 1960-1985 dönemi Ev VII'de mekan tipolojisi..... 124

Çizelge 5.26: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1960-1985 dönemi, Ev VII 125
Çizelge 5.27: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları,1960-1985 dönemi, Ev VII..... 125
Çizelge.5.28: Ev VII'ye ait sentaktik bulgular 126
Çizelge 5.29: 1960-1985 dönemi Ev VIII'de mekan tipolojisi..... 129
Çizelge 5.30: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1960-1985 dönemi, Ev VIII..... 129
Çizelge 5.31 : Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1960-1985 dönemi, Ev VIII 129
Çizelge 5.32: Ev VIII'e ait sentaktik bulgular…….……. 130
Çizelge 5.33: 1960-1985 dönemi Ev IX'da mekan tipolojisi 135
Çizelge 5.34: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1960-1985 dönemi, Ev IX 136
Çizelge 5.35: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1960-1985 dönemi, Ev IX..... 136
Çizelge 5.36: Ev IX'a ait sentaktik bulgular……... 138
Çizelge 5.37: 1960-1985 dönemi Ev X'da mekan tipolojisi……. .. 143
Çizelge 5.38: Entegrasyon düzen sıralamaları,1960-1985 dönemi, EvX..... 143
Çizelge 5.39: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1960-1985 dönemi, Ev X 146
Çizelge 5.40: Ev X'a ait sentaktik bulgular..... 146
Çizelge 5.41: 1960-1985 dönemi Ev XI'de mekan tipolojisi…… .. 149
Çizelge 5.42: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1960-1985 Dönemi, Ev XI..... 150
Çizelge 5.43: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1960-1985 dönemi, Ev XI..... 150
Çizelge 5.44: Ev XI'e ait sentaktik bulgular…… 152
Çizelge 5.45:1960-1985 dönemi Ev XII'de mekan tipolojisi..... 156
Çizelge 5.46: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1960-1985 dönemi, Ev XII..... 156
Çizelge 5.47: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1960-1985 dönemi, Ev XII..... 157
Çizelge 5.48: Ev XII'ye ait sentaktik bulgular 160
Çizelge 5.49:1960-1985 dönemi evleri genel karakteristikleri…….... 160
Çizelge 5.50:1960-1985 dönemi evlerine ilişkin temel sentaktik veriler..... 167
Çizelge 5.51:1960-1985 dönemi evlerinde mekanlara ilişkin entegrasyon düzenleri (dış mekanlar dahil edildiğinde) 168
Çizelge 5.52:1960-1985 dönemi evlerinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzenleri (dış mekanlar dahil edildiğinde) 169
Çizelge 5.53:1960-1985 dönemi evlerinde mekanlara ilişkin entegrasyon düzenleri (dış mekanlar dahil edilmediğinde) 172
Çizelge 5.54:1960-1985 dönemi evlerinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzenleri (dış mekanlar dahil edilmediğinde)..... 173
Çizelge 5.55:1960-1985 dönemi evlerinde mekanlara ilişkin ortalama entegrasyon değerleri (dış mekanlar dahil edildiğinde)..... 176
Çizelge 5.56:1960-1985 dönemi evlerinde mekanlara ilişkin sentaktik veriler (dış mekanlar dahil edildiğinde) 177
Çizelge 5.57:1960-1985 dönemi evlerinde mekanlara ilişkin ortalama entegrasyon değerleri (dış mekanlar dahil edilmediğinde) 178
Çizelge 5.58:1960-1985 dönemi evlerinde mekanlara ilişkin sentaktik veriler (dış mekanlar dahil edilmediğinde)..... 179
Çizelge 5.59: 1960-1985 dönemi evlerinde fonksiyon gruplarına ilişkin ortalama entegrasyon değerleri (dış mekanlar dahil edildiğinde)..... 180

Çizelge 5.60: 1960-1985 dönemi evlerinde fonksiyon gruplarına ilişkin ortalama entegrasyon değerleri (dış mekanlar dahil edilmediğinde) 181
Çizelge 5.61: 1985-1995 dönemi Ev I'de mekan tipolojisi..... 191
Çizelge 5.62: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev I 192
Çizelge 5.63 : Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev I 192
Çizelge 5.64: Ev I'e ait sentaktik bulgular 194
Çizelge 5.65: 1985-1995 dönemi Ev II'de mekan tipolojisi..... 198
Çizelge 5.66: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev II 199
Çizelge 5.67: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev II..... 199
Çizelge 5.68: Ev II'ye ait sentaktik bulgular 201
Çizelge 5.69: 1985-1995 dönemi Ev III'de mekan tipolojisi 205
Çizelge 5.70: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev III..... 205
Çizelge 5.71: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev III..... 206
Çizelge 5.72: Ev III'e ait sentaktik bulgular..... 207
Çizelge 5.73: 1985-1995 dönemi Ev IV'de mekan tipolojisi 211
Çizelge 5.74: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev IV..... 211
Çizelge 5.75 : Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev IV 212
Çizelge 5.76: Ev IV'e ait sentaktik bulgular..... 213
Çizelge 5.77: 1985-1995 dönemi EvV'de mekan tipolojisi 216
Çizelge 5.78: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev V..... 217
Çizelge 5.79: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev V..... 217
Çizelge 5.80: Ev V'e ait sentaktik bulgular..... 218
Çizelge 5.81: 1985-1995 Dönemi EvVI'da mekan tipolojisi..... 222
Çizelge 5.82: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi,Ev VI 222
Çizelge 5.83: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev VI 223
Çizelge 5.84: Ev VI'ya ait sentaktik bulgular..... 225
Çizelge 5.85: 1985-1995 dönemi EvVII'de mekan tipolojisi..... 229
Çizelge 5.86: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev VII 230
Çizelge 5.87: Fonksiyon gruplarına ait entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev VII 230
Çizelge 5.88: Ev VII'ye ait sentaktik bulgular 231
Çizelge 5.89: 1985-1995 dönemi EvVIII'de mekan tipolojisi 235
Çizelge 5.90: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 Dönemi, Ev VIII 235
Çizelge 5.91: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev VIII..... 236
Çizelge 5.92: Ev VIII'e ait sentaktik bulgular..... 237
Çizelge 5.93: 1985-1995 dönemi Ev IX'da mekan tipolojisi..... 240
Çizelge 5.94: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev IX..... 241
Çizelge 5.95: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev IX 241
Çizelge 5.96: Ev IX'a ait sentaktik bulgular..... 243
Çizelge 5.97: 1985-1995 dönemi Ev X'da mekan tipolojisi..... 247

Çizelge 5.98: Entegrasyon Düzen Sıralamaları, 1985-1995 Dönemi, Ev X 247
Çizelge 5.99: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev X 247
Çizelge 5.100: Ev X'a ait sentaktik bulgular 249
Çizelge 5.101: 1985-1995 dönemi Ev XI'de mekan tipolojisi 253
Çizelge 5.102: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev XI..... 253
Çizelge 5.103: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev XI 254
Çizelge 5.104: Ev XI'e ait sentaktik bulgular..... 255
Çizelge 5.105: 1985-1995 dönemi Ev XII'de mekan tipolojisi..... 259
Çizelge 5.106: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev XII 259
Çizelge 5.107: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev XII 260
Çizelge 5.108: Ev XII'ye ait sentaktik bulgular 261
Çizelge 5.109: 1985-1995 dönemi Ev XIII'de mekan tipolojisi..... 264
Çizelge 5.110: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev XIII..... 265
Çizelge 5.111: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1985- 1995 dönemi, Ev XIII..... 265
Çizelge 5.112: Ev XIII'e ait sentaktik bulgular 266
Çizelge 5.113: 1985-1995 dönemi Ev XIV'de mekan tipolojisi 270
Çizelge 5.114: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev XIV 270
Çizelge 5.115: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev XIV 271
Çizelge 5.116: Ev XIV'e ait sentaktik bulgular..... 272
Çizelge 5.117: 1985-1995 dönemi Ev XV'de mekan tipolojisi..... 273
Çizelge 5.118: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev XV 276
Çizelge 5.119: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev XV 276
Çizelge 5.120: Ev XV'e ait sentaktik bulgular 277
Çizelge 5.121: 1985-1995 dönemi evleri genel karakteristikleri..... 279
Çizelge 5.122: 1985-1995 dönemi evlerine ilişkin temel sentaktik veriler..... 287
Çizelge 5.123: 1985-1995 dönemi evlerinde mekanlara ilişkin entegrasyon düzenleri(dış mekanlar dahil edildiğinde) 289
Çizelge 5.124: 1985-1995 dönemi evlerinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzenleri(dış mekanlar dahil edildiğinde)..... 291
Çizelge 5.125:1985-1995 dönemi evlerinde mekanlara ilişkin entegrasyon düzenleri(dış mekanlar dahil edilmediğinde)..... 294
Çizelge 5.126:1985-1995 dönemi evlerinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzenleri(dış mekanlar dahil edilmediğinde) 295
Çizelge 5.127:1985-1995 dönemi Yılmaz Sanlı evlerinde mekanlara ilişkin ortalama entegrasyon değerleri (dış mekanlar dahil edildiğinde)..... 298
Çizelge5.128:1985-1995 dönemi evlerinde mekanlara ilişkin sentaktik veriler (dış mekanlar dahil edildiğinde) 300

Çizelge 5.129: 1985-1995 dönemi Yılmaz Sanlı evlerinde mekanlara ilişkin ortalama entegrasyon değerleri (dış mekanlar dahil edilmediğinde)..... 301
Çizelge 5.130: 1985-1995 dönemi evlerinde mekanlara ilişkin sentaktik veriler (dış mekanlar dahil edilmediğinde)..... 302
Çizelge 5.131: 1985-1995 dönemi Yılmaz Sanlı evlerinde fonksiyon gruplarına ilişkin ortalama entegrasyon değerleri (dış mekanlar dahil edildiğinde) 303
Çizelge 5.132: 1985-1995 dönemi Yılmaz Sanlı evlerinde fonksiyon gruplarına ilişkin ortalama entegrasyon değerleri (dış mekanlar dahil edilmediğinde)..... 304
Çizelge 5.133: 1995-2004 dönemi Ev I'de mekan tipolojisi……... 314
Çizelge 5.134: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 dönemi, Ev I 314
Çizelge 5.135: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 dönemi, Ev I..... 315
Çizelge 5.136: Ev I'e ait sentaktik bulgular 316
Çizelge 5.137: 1995-2004 dönemi Ev II'de mekan tipolojisi…….. 320
Çizelge 5.138: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 dönemi, Ev II..... 320
Çizelge 5.139: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 dönemi, Ev II..... 321
Çizelge 5.140: Ev II'ye ait sentaktik bulgular 322
Çizelge 5.141: 1995-2004 dönemi Ev III'de mekan tipolojisi 326
Çizelge 5.142: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 dönemi, Ev II..... 326
Çizelge 5.143: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 dönemi, Ev III 327
Çizelge 5.144: Ev III'e ait sentaktik bulgular..... 328
Çizelge 5.145: 1995-2004 dönemi Ev IV'de mekan tipolojisi 331
Çizelge 5.146: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 dönemi, Ev IV..... 331
Çizelge 5.147: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1995- 2004 dönemi, Ev IV 332
Çizelge 5.148: Ev IV'e ait sentaktik bulgular..... 333
Çizelge 5.149: 1995-2004 dönemi Ev V'de mekan tipolojisi…… . 336
Çizelge 5.150: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 dönemi, Ev V..... 337
Çizelge 5.151: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 Dönemi, Ev V..... 337
Çizelge 5.152: Ev V'e ait sentaktik bulgular..... 338
Çizelge 5.153: 1995-2004 dönemi Ev VI'da mekan tipolojisi 342
Çizelge 5.154: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 dönemi, Ev VI..... 342
Çizelge 5.155: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 Dönemi, Ev VI 343
Çizelge 5.156: Ev VI'ya ait sentaktik bulgular..... 345
Çizelge 5.157: 1995-2004 dönemi Ev VII'de mekan tipolojisi..... 349
Çizelge 5.158: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 dönemi, Ev VII..... 349
Çizelge 5.159: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 dönemi, Ev VII..... 350
Çizelge 5.160: Ev VII'ye ait sentaktik bulgular 351
Çizelge 5.161: 1995-2004 dönemi Ev VIII'de mekan tipolojisi..... 355
Çizelge 5.162: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 dönemi, Ev VIII..... 356

Çizelge 5.163: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 dönemi, Ev VIII 356
Çizelge 5.164: Ev VIII'e ait sentaktik bulgular 358
Çizelge 5.165: 1995-2004 dönemi Ev IX'da mekan tipolojisi 362
Çizelge 5.166: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 dönemi, Ev IX 362
Çizelge 5.167: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 dönemi, Ev IX 363
Çizelge 5.168: Ev IX'a ait sentaktik bulgular 364
Çizelge 5.169: 1995-2004 dönemi Ev X'da mekan tipolojisi 368
Çizelge 5.170: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 dönemi, Ev X 368
Çizelge 5.171: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 Dönemi, Ev X 369
Çizelge 5.172: Ev X'a ait sentaktik bulgular 370
Çizelge 5.173: 1995-2004 Dönemi Ev XI'de mekan tipolojisi 374
Çizelge 5.174: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 dönemi, Ev XI 374
Çizelge 5.175: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 dönemi, Ev XI 375
Çizelge 5.176: Ev XI'e ait sentaktik bulgular 376
Çizelge 5.177: 1995-2004 dönemi Ev XI'de mekan tipolojisi 379
Çizelge 5.178: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 dönemi, Ev XII 380
Çizelge 5.179: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 dönemi, Ev XII 380
Çizelge 5.180: Ev XII'ye ait sentaktik bulgular 381
Çizelge 5.181: 1995-2004 dönemi Ev XIII'de mekan tipolojisi 384
Çizelge 5.182: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 dönemi, Ev XIII 385
Çizelge 5.183: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 Dönemi, Ev XIII 385
Çizelge 5.184: Ev XIII'e ait sentaktik bulgular 386
Çizelge 5.185: 1995-2004 dönemi Ev XIV'de mekan tipolojisi 390
Çizelge 5.186: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 dönemi, Ev XIV 391
Çizelge 5.187: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 dönemi, Ev XIV 391
Çizelge 5.188: Ev XIV'e ait sentaktik bulgular 393
Çizelge 5.189: 1995-2004 dönemi Ev XV'de mekan tipolojisi 397
Çizelge 5.190: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 dönemi, Ev XV 397
Çizelge 5.191: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları,1995-2004 dönemi, EvXV 398
Çizelge 5.192: Ev XV'e ait sentaktik bulgular 399
Çizelge 5.193: 1995-2004 dönemi evleri genel karakteristikleri 402
Çizelge 5.194: 1995-2004 dönemi evlerine ilişkin temel sentaktik veriler 410
Çizelge 5.195: 1995-2004 dönemi evlerinde mekanlara ilişkin entegrasyon düzenleri(dış mekanlar dahil edildiğinde) 412
Çizelge 5.196: 1995-2004 dönemi evlerinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzenleri(dış mekanlar dahil edildiğinde) 413
Çizelge 5.197: 1995-2004 dönemi evlerinde mekanlara ilişkin entegrasyon düzenleri(dış mekanlar dahil edilmediğinde) 417

Çizelge 5.198: 1995-2004 dönemi evlerinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzenleri(dış mekanlar dahil edilmediğinde) 418
Çizelge 5.199: 1995-2004 dönemi evlerinde mekanlara ilişkin ortalama entegrasyon değerleri (dış mekanlar dahil edildiğinde) 421
Çizelge 5.200: 1995-2004 dönemi evlerinde mekanlara ilişkin sentaktik veriler (dış mekanlar dahil edildiğinde) 422
Çizelge 5.201: 1995-2004 dönemi Yılmaz Sanlı evlerinde mekanlara ilişkin ortalama entegrasyon değerleri (dış mekanlar dahil edilmediğinde) 424
Çizelge 5.202: 1995-2004 dönemi evlerinde mekanlara ilişkin sentaktik veriler (dış mekanlar dahil edilmediğinde)..... 425
Çizelge 5.203: 1995-2004 dönemi Yılmaz Sanlı evlerinde fonksiyon gruplarına ilişkin ortalama entegrasyon değerleri (dış mekanlar dahil edildiğinde) 426
Çizelge 5.204: 1995-2004 dönemi Yılmaz Sanlı evlerinde fonksiyon gruplarına ilişkin ortalama entegrasyon değerleri (dış mekanlar dahil edilmediğinde)..... 427
Çizelge 5.205: Üç dönem evlerinde genel özellikler 433
Çizelge 5.206: Üç dönem evlerinde konut tipleri 433
Çizelge 5.207: Üç dönem evlerine ilişkin temel sentaktik veriler 441
Çizelge 5.208: Üç dönem evlerinde mekanlara ilişkin temel sentaktik veriler (dış mekanların dahil edildiği durum)..... 446
Çizelge 5.209: Üç örneklem evlerinde mekanlara ilişkin ortalama entegrasyon düzeni(dış mekanlar dahil edildiğinde)..... 447
Çizelge 5.210: Üç örneklem evlerinde mekanlara ilişkin ortalama entegrasyon düzeni(dış mekanlar dahil edilmediğinde)..... 448
Çizelge 5.211: Üç örneklem evlerinde fonksiyon gruplarına ilişkin ortalama entegrasyon düzeni(dış mekanlar dahil edildiğinde) 449
Çizelge 5.212: Üç örneklem evlerinde fonksiyon gruplarına ilişkin ortalama entegrasyon düzeni (dış mekanlar dahil edilmediğinde) 449

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1 : Konfigürasyonel ilişkiler 9
Şekil 2.2 : Farklı plan şemaları ve geçiş grafikleri 11
Şekil 2.3 : Mekan sentaksında izlenen süreç 14
Şekil 2.4 : Geçiş grafiklerinde derinlik değişkeni 15
Şekil 2.5 : Kök mekanın değişmesinin geçiş grafiklerine yansıması 15
Şekil 2.6 : Ağaç benzeri geçiş grafikleri 16
Şekil 2.7 : Dallanmış, halkalı, doğrusal geçiş grafikleri 17
Şekil 2.8 : Geçiş grafiğinde A tipi mekan 18
Şekil 2.9 : Geçiş grafiğinde B tipi mekan 18
Şekil 2.10: Geçiş grafiğinde C tipi mekan 19
Şekil 2.11: Geçiş grafiğinde D tipi mekan 19
Şekil 2.12: Bir geçiş grafiğinde ortama derinlik ve rölatif asimetri değerlerinin hesaplanması 20
Şekil 2.13: Eksensel, dışbükey, isovist mekan boyutları 23
Şekil 2.14: Dışbükey ve içbükey mekanlar 24
Şekil 2.15: Eksensel ve dışbükey haritalar 24
Şekil 2.16: Eksensel, dışbükey, isovist haritalar 24
Şekil 2.17: İlkel konutta konfigürasyonel yapı 26
Şekil 2.18: Bedevir Çadırı 27
Şekil 2.19: Teda Çadırı 27
Şekil 2.20: Mongol Çadırı 28
Şekil 2.21: En yalın konut biçimlerinde geçiş grafikleri 28
Şekil 2.22: Normandi ev planları ve geçiş grafikleri 30
Şekil 2.23: Derin çekirdekli evler 32
Şekil 2.24: Sığ çekirdekli evler 33
Şekil 2.25: Üç dönem evlerinde geçiş grafikleri örnekleri 34
Şekil 2.26: 12 merkezi holü ev planından oluşan örneklem 36
Şekil 2.27: 19.yüzyıl sonlarından 20.yüzyıl sonlarına kadar olan döneme ait örnek apartman planları 37
Şekil 2.28: Botta Evi'nde mekansal analiz 40
Şekil 2.29: Meier Evi'nde mekansal analiz 40
Şekil 2.30: Hejduk Evi'nde mekansal analiz 41
Şekil 2.31: Loos Evi'nde mekansal analiz 41
Şekil 2.32: Dört evde geçiş grafikleri 43
Şekil 2.33: 8 Farklı Peter Eisenman Evi 44
Şekil 2.34: Peter Eisenman Evleri'nde geçiş grafikleri 46
Şekil 2.35: Tate Britain Müzesi'ne ait mevcut durum ve teklif projeleri – isovist mekan modelleri 51

Şekil 4.1: Yılmaz Sanlı'nın 60'lı yıllarda uygulanan yarışma projelerinden örnekler 69
Şekil 4.2: Maçka Oteli, Istanbul, 1967 70
Şekil 4.3: 60'lı yıllarda Yılmaz Sanlı mimarlığına genel bakış 71
Şekil 4.4: Yılmazlar Apartmanı, Etiler, Istanbul, 1970 73
Şekil 4.5: 70'li yıllarda Yılmaz Sanlı mimarlığına genel bir bakış……. 74
Şekil 4.6: Beyti Et Lokantası, Florya, Istanbul, 1983 76
Şekil 4.7: Yılmaz Sanlı'nın 80'li yıllarda Boğaz'ın iki yakasında tasarladığı konut projelerinden örnekler 77
Şekil 4.8: 1980'lerde Yılmaz Sanlı Bodrum'da konut tasarımları 78
Şekil 4.9: 1980'li yıllardan bölgeci yaklaşıma bir Polonezköy örneği 79
Şekil 4.10: 80'li yıllarda Yılmaz Sanlı mimarlığına genel bir bakış……. 80
Şekil 4.11: Taş Yapı Reşadiye Evi'ne ait çizim ve fotoğraf 82
Şekil 4.12: Bodrum'da yerel mimari mirasa başvuru 82
Şekil 4.13: Endem Yayın Kulesi, Büyükçekmece, 1998 83
Şekil 4.14: 1995-2004 yılları arasında Yılmaz Sanlı Mimarlığı'nda "çok seslilik" 84
Şekil 4.15: 90'lı ve 2000'li yıllarda Yılmaz Sanlı mimarlığına genel bir bakış 85
Şekil 5.1: 1960-1985 Dönemi Yılmaz Sanlı konut tasarımlarından örnekler 87
Şekil 5.2: 1960-1985 dönemi Ev I plan ve görünüşleri 88
Şekil 5.3: 1960-1985 Dönemi Ev I'de geçiş grafikleri 89
Şekil 5.4: 1964-1985 Dönemi, Ev II plan ve görünüşleri 93
Şekil 5.5: 1960-1985 Dönemi Ev II'de geçiş grafikleri 94
Şekil 5.6: 1960-1985 Dönemi, Ev III plan ve görünüşleri 98
Şekil 5.7: 1960-1985 Dönemi Ev III'de geçiş grafikleri 99
Şekil 5.8: 1960-1985 Dönemi, Ev IV plan ve görünüşleri 103
Şekil 5.9: 1960-1985 Dönemi Ev IV'de geçiş grafikleri 105
Şekil 5.10: 1960-1985 Dönemi, Ev V plan ve görünüşleri 111
Şekil 5.11: 1960-1985 Dönemi Ev V'de geçiş grafikleri 112
Şekil 5.12: 1960-1985 Dönemi, Ev VI plan ve görünüşleri 116
Şekil 5.13: 1960-1985 Dönemi Ev VI'da geçiş grafikleri 117
Şekil 5.14: 1960-1985 Dönemi, Ev VII plan ve görünüşleri 121
Şekil 5.15: 1960-1985 Dönemi Ev VII'de geçiş grafikler 123
Şekil 5.16: 1960-1985 Dönemi, Ev VIII plan ve görünüşleri 127
Şekil 5.17: 1960-1985 Dönemi Ev VIII'de geçiş grafikleri 128
Şekil 5.18: 1960-1985 Dönemi, Ev IX plan ve görünüşleri 131
Şekil 5.19: 1960-1985 Dönemi Ev IX'da geçiş grafikleri 133
Şekil 5.20: 1960-1985 Dönemi, Ev X plan ve görünüşleri 139
Şekil 5.21: 1960-1985 Dönemi Ev X'da geçiş grafikleri 141
Şekil 5.22: 1960-1985 Dönemi, Ev XI plan ve görünüşleri 147
Şekil 5.23: 1960-1985 Dönemi Ev XI'de geçiş grafikleri 148
Şekil 5.24: 1960-1985 Dönemi, Ev XII plan ve görünüşleri 153
Şekil 5.25: 1960-1985 Dönemi Ev XII'de geçiş grafikleri 155
Şekil 5.26: 1960-1985 dönemi Yılmaz Sanlı Evleri'nde dış mekanlar dahil edildiğinde geçiş grafikleri 162
Şekil 5.27: 1960-1985 dönemi Yılmaz Sanlı Evleri'nde dış mekanlar dahil edilmediğinde geçiş grafikleri 165

Şekil 5.28: 1960-1985 dönemi evlerinde dış mekanların dahil edildiği geçiş grafiklerinde entegre mekanlar 171
Şekil 5.29: 1960-1985 dönemi evlerinde dış mekanların dahil edilmediği geçiş grafiklerinde entegre mekanlar 173
Şekil 5.30: 1960-1985 dönemi evleri geçiş grafikleri karakteristikleri 183
Şekil 5.31: 1960-1985 dönemi evlerinde entegrasyon çekirdeği 184
Şekil 5.32: 1985-1995 dönemi Yılmaz Sanlı tasarımlarından örnekler 186
Şekil 5.33: 1985-1995 Dönemi, Ev I plan ve görünüşleri 187
Şekil 5.34: 1985-1995 Dönemi Ev I'de geçiş grafikleri 189
Şekil 5.35: 1985-1995 Dönemi, Ev II plan ve görünüşleri 195
Şekil 5.36: 1985-1995 Dönemi Ev II'de geçiş grafikleri 196
Şekil 5.37: 1985-1995 Dönemi, Ev III plan ve görünüşleri 202
Şekil 5.38: 1985-1995 Dönemi Ev III'de geçiş grafikleri 203
Şekil 5.39: 1985-1995 Dönemi, Ev IV plan ve görünüşleri 208
Şekil 5.40: 1985-1995 Dönemi Ev IV'de geçiş grafikleri 209
Şekil 5.41: 1985-1995 Dönemi, Ev V plan ve görünüşleri 214
Şekil 5.42: 1985-1995 Dönemi Ev V'de geçiş grafikleri 215
Şekil 5.43: 1985-1995 Dönemi, Ev VI plan ve görünüşleri 219
Şekil 5.44: 1985-1995 Dönemi Ev VI'da geçiş grafikleri 221
Şekil 5.45: 1985-1995 Dönemi, Ev VII plan ve görünüşleri 226
Şekil 5.46: 1985-1995 Dönemi Ev VII'de geçiş grafikleri 228
Şekil 5.47: 1985-1995 Dönemi, Ev VIII plan ve görünüşleri 232
Şekil 5.48: 1985-1995 Dönemi Ev VIII'de geçiş grafikleri 234
Şekil 5.49: 1985-1995 Dönemi, Ev IX plan ve görünüşleri 238
Şekil 5.50: 1985-1995 Dönemi Ev IX'da geçiş grafikleri 239
Şekil 5.51: 1985-1995 Dönemi, Ev X plan ve görünüşleri 244
Şekil 5.52: 1985-1995 Dönemi Ev X'da geçiş grafikleri 246
Şekil 5.53: 1985-1995 Dönemi, Ev XI plan ve görünüşleri 250
Şekil 5.54: 1985-1995 Dönemi Ev XI'de geçiş grafikleri 251
Şekil 5.55: 1985-1995 Dönemi, Ev XII plan ve görünüşleri 256
Şekil 5.56: 1985-1995 Dönemi Ev XII'de geçiş grafikleri 257
Şekil 5.57: 1985-1995 Dönemi, Ev XIII plan ve görünüşleri 261
Şekil 5.58: 1985-1995 Dönemi Ev XIII'de geçiş grafikleri 263
Şekil 5.59: 1985-1995 Dönemi, Ev XIV plan ve görünüşleri 267
Şekil 5.60: 1985-1995 Dönemi Ev XIV'de geçiş grafikleri 268
Şekil 5.61: 1985-1995 Dönemi, Ev XV plan ve görünüşleri 273
Şekil 5.62: 1985-1995 Dönemi Ev XIV'de geçiş grafikleri 274
Şekil 5.63: 1985-1995 dönemi Yılmaz Sanlı evlerinde dış mekanlar dahil edildiğinde geçiş grafikleri 282
Şekil 5.64: 1985-1995 dönemi Yılmaz Sanlı evlerinde dış mekanlar dahil edilmediğinde geçiş grafikleri 285
Şekil 5.65: 1985-1995 dönemi evlerinde dış mekanların dahil edildiği geçiş grafiklerinde entegre mekanlar 292
Şekil 5.66: 1985-1995 dönemi evlerinde dış mekanların dahil edilmediği geçiş grafiklerinde entegre mekanlar 296
Şekil 5.67: 1985-1995 dönemi evleri geçiş grafikleri karakteristikleri 306
Şekil 5.68: Grafiklerde yaşayan/konuk/çalışan ilişkileri 307
Şekil 5.69: 1985-1995 dönemi evlerinde entegrasyon çekirdeği 308
Şekil 5.70: 1995-2004 dönemi Yılmaz Sanlı tasarımlarından örnekler 310
Şekil 5.71: 1995-2004 Dönemi, Ev I plan ve görünüşleri 311

Şekil 5.72: 1995-2004 Dönemi Ev I'de geçiş grafikleri..... 312
Şekil 5.73: 1995-2004 Dönemi, Ev II plan ve görünüşleri..... 317
Şekil 5.74: 1995-2004 Dönemi EvII'de geçiş grafikleri 318
Şekil 5.75: 1995-2004 Dönemi, Ev III plan ve görünüşleri 323
Şekil 5.76: 1995-2004 Dönemi EvIII'de geçiş grafikleri 324
Şekil 5.77: 1995-2004 Dönemi, Ev IV plan ve görünüşleri 328
Şekil 5.78: 1995-2004 Dönemi Ev IV'de geçiş grafikleri..... 329
Şekil 5.79: 1995-2004 Dönemi, Ev V plan ve görünüşleri..... 334
Şekil 5.80: 1995-2004 Dönemi Ev V'de geçiş grafikleri 335
Şekil 5.81: 1995-2004 Dönemi, Ev VI plan ve görünüşleri 339
Şekil 5.82: 1995-2004 Dönemi Ev VI'da geçiş grafikleri..... 340
Şekil 5.83: 1995-2004 Dönemi, Ev VII plan ve görünüşleri..... 346
Şekil 5.84: 1995-2004 Dönemi Ev VII'de geçiş grafikleri..... 346
Şekil 5.85: 1995-2004 Dönemi, Ev VIII plan ve görünüşleri..... 352
Şekil 5.86: 1995-2004 Dönemi Ev VIII'de geçiş grafikleri 353
Şekil 5.87: 1995-2004 Dönemi, Ev IX plan ve görünüşleri 359
Şekil 5.88: 1995-2004 Dönemi Ev IX'da geçiş grafikleri..... 360
Şekil 5.89: 1995-2004 Dönemi, Ev X plan ve görünüşleri..... 365
Şekil 5.90: 1995-2004 Dönemi Ev X'da geçiş grafikleri 366
Şekil 5.91: 1995-2004 Dönemi, Ev XI plan ve görünüşleri 371
Şekil 5.92: 1995-2004 Dönemi Ev XI'de geçiş grafikleri..... 372
Şekil 5.93: 1995-2004 Dönemi, Ev XII plan ve görünüşleri..... 377
Şekil 5.94: 1995-2004 Dönemi Ev XII'de geçiş grafikleri..... 378
Şekil 5.95: 1995-2004 Dönemi, Ev XIII plan ve görünüşleri..... 382
Şekil 5.96: 1995-2004 Dönemi Ev XIII'de geçiş grafikleri 383
Şekil 5.97: 1995-2004 Dönemi, Ev XIV plan ve görünüşleri 387
Şekil 5.98: 1995-2004 Dönemi Ev XIV'de geçiş grafikleri..... 388
Şekil 5.99: 1995-2004 Dönemi, Ev XV plan ve görünüşleri..... 394
Şekil 5.100: 1995-2004 Dönemi Ev XV'de geçiş grafikleri 395
Şekil 5.101: 1995-2004 dönemi Yılmaz Sanlı evlerinde dış mekanlar dahil edildiğinde geçiş grafikleri..... 405
Şekil 5.102: 1995-2004 dönemi Yılmaz Sanlı evlerinde dış mekanlar dahil edilmediğinde geçiş grafikleri 405
Şekil 5.103: 1995-2004 dönemi evlerinde dış mekanların dahil edildiği geçiş grafiklerinde entegre mekanlar 415
Şekil 5.104: 1995-2004 dönemi evlerinde dış mekanların dahil edilmediği geçiş grafiklerinde entegre mekanlar..... 419
Şekil 5.105: 1995-2004 dönemi evleri geçiş grafikleri karakteristikleri..... 429
Şekil 5.106: Grafiklerde yaşayan/konuk/çalışan ilişkileri..... 430
Şekil 5.107: 1995-2004 dönemi evlerinde entegrasyon çekirdeği..... 431
Şekil 5.108: Üç döneme ait geçiş grafiklerinin temel özellikleri (dışarısı dahil edildiğinde) 438
Şekil 5.109: Üç döneme ait geçiş grafiklerinin temel özellikleri (dışarısı dahil edilmediğinde)..... 440
Şekil 5.110: Üç döneme ait geçiş grafiklerinde entegrasyon çekirdeği 444

BİR MİMARA AİT KONUT TASARIMLARININ MEKAN SENTAKSI YÖNTEMİYLE ANALİZİ

ÖZET

Son yıllarda yerleşim ve yapı ölçeğinde inşa edilmiş çevrenin mekansal dokularını incelemeye yönelik çalışmalar artmıştır. Bu çalışmaya konu olan "Mekan Sentaksı," mimari tasarımda mekansal biçimlenme özelliklerinin tanımlanması ve analiz edilmesi için geliştirilmiş yöntemlerden biridir (Url, 2007).

Mekan kurgusunu sorgulamak ve tartışmaya açmak, karmaşık ve soyut içeriği nedeniyle oldukça güçtür. Mekan sentaksı ile yalnız sezgilerle algılanabilen bir boşluğun somut olarak ifade edilebilmesine, mekansal örgütlenmenin biçimlenme sürecinin kavranmasına ve bu örgütlenmenin içinde gizli sosyal anlamların ortaya çıkarılmasına yönelik çalışmalar yapılır.

Bu çalışmanın amacı, insan yapımı çevrenin mekansal dokusunu incelemek için geliştirilmiş, teori ile desteklenen teknikler bütünü olarak tanımlanabilecek mekan sentaksını ele almak ve mimari tasarımda bina ölçeğinde kullanım alanlarını araştırmaktır. Bu araştırma sonucunda ise bu teknikler bütününün sağladığı olanakların ve sınırlamaların değerlendirilmesi hedeflenmektedir. Çalışma kapsamında Türkiye Mimarlığı'nın öncü temsilcilerinden Yılmaz Sanlı'nın 40 yılı aşkın bir sure içinde tasarladığı farklı tek aile konutları üzerinde gerçekleştirilecek bir mekan sentaksı analizi ile tasarımdaki kompozisyon özelliği ve mekansal kurgu arasındaki ilişkinin dışlaştırılmasına çalışılacaktır.

Tezin ilk bölümünde mimarlıkta yapıların görünen biçimsel niteliklerine yönelik değerlendirmelerin, mekansallıklarından söz etmekten daha yaygın oluşu üzerinde durulur. Ancak mimarlıkta ana disiplinin mekan olması nedeniyle, mekana odaklanan, mekanı anlamaya ve anlatmaya yönelik girişimlerin önemi belirtilir. Bu bölümde çalışma kapsamında üzerinde durulacak şu sorular dile getirilmektedir: Sezgilerle algılanan bir boşluk, somut olarak nasıl ifade edilebilir? Mekan dizilerinin oluşturdukları düzenlerin biçimlenme süreçlerinin kavranması ve bu örgütlenmelerin içinde var olan gizli sosyal anlamların ortaya çıkarılması olanaklı mıdır? Son olarak bu bölümde, tez bütününde konut özelinde sezgisel yaklaşımla gerçekleştirilen mekana ilişkin değerlendirmelere karşılık, mekan olgusunun daha nesnel ve analitik bir tutumla analiz edilip edilemeyeceğinin sorgulanacağından söz edilir.

İkinci bölümde, ilk olarak mimari tasarım ve tasarımın temel olgusu mekan üzerine düşünceler dile getirilir. Mimarlığın odak noktasının insan olduğu ve temel amacın yaşayana/kullanana uyan, onun gereksinimlerini, eylemlerini destekleyen mekansal düzenler oluşturmak olduğundan söz edilir. Mekan konusunda problematik olan ise, mekan içindeki saklı kodların, anlamların, bilgilerin dışarıdan bir bakışla kavranamaması, dillendirilememesi ve çözümlenip tartışmaya açık hale getirilememesidir. Bu bağlamda fiziksel nesneler gibi bir kerede algılanamayan mekansal düzenleri irdeleyebilmek ve bu düzenler üzerinde konuşabilmek için yeni diller, teknikler, yöntemler arayışı söz konusudur.

İçinde yaşanılan, hareket edilen yapma çevreler, farklı mekanların oluşturduğu örüntüler ve bu mekanlar arası kurgulanmış karmaşık ilişkiler ağından oluşur. İşte mekan sistematiğinin karmaşık ilişkiler içermesi, mekanın konfigürasyonel yapısını gündeme getirir. Bu bölümde mekansal konfigürasyon ve insan/mekan arasındaki ilişkinin bu düzeyde ele alınması üzerinde durulur. Ayrıca bu bağlamda mekan sentaksının bir aracı olan "geçiş grafikleri" ile mekansal sistemin somut olarak ifadesi dile getirilir. Mekan işleyişi açısından geçirgenlik özelliği yani bir mekandan diğerine hareket edebilme büyük önem taşır. Geçiş grafiklerinde mekansal model içinde belirli bir "kök" noktasından model içindeki tüm mekanların derinlik resminin oluşturulması ve ilişkisel yapılanmanın somut olarak ortaya konması hedeflenir.

Hem yerleşim hem de bina ölçeğinde uygulama alanı bulan mekan sentaksı, tez kapsamında yalnız bina ölçeğinde ve özellikle konut özelinde ele alınır. Mekansal modellerin, topoloji, geometri, matematik gibi bilim dallarından yararlanılarak grafik bir dilde somut bir biçimde ortaya konması, mekan sentaksı çalışmalarının temelini oluşturur. Bu bölümde mekan sentaksında kullanılan bazı sentaktik araçların, kavramların ve ölçümlerin, tez kapsamında yapılacak olan analize ışık tutmak hedefiyle tanıtımı amaçlanır.

Mekan sentaksı tekniklerinden söz edildikten sonra, gerçekleştirilecek analize örnek olabilecek bugüne kadar gerçekleştirilmiş konut ölçeğinde mekansal analiz çalışmalarından söz edilir. Bu örnekler en yalın ev kurgusu, geleneksel ve yöresel konut, ve modern konut bağlamında gerçekleştirilen örnek çalışmaları içerir. Mekan sentaksı hem bina hem de yerleşim ölçeğinde mekansal sistemlerin yapısı ve mantığıyla ilgili zengin bilgilere ulaşılmasını sağlar. Bu çalışmada ele alınan örnek araştırmalarda, farklı bölgelere, kültürlere, dönemlere ya da tasarımcılara yönelik analiz çalışmalarının sonucu oluşan kapsamlı bilgi tabanının varlığına dikkat çekilir.

Tüm bu örnek araştırmaların ardından mekan sentaksının yalnız uygulanana odaklanan çalışmalarda değil, mimari tasarım aşamasında da kullanımına yönelik düşünceler dile getirilir.

Mekan sentaksında analiz teknikleri uzun yılların birikimiyle oluşmuş son derece zengin ve kapsamlı bir teknikler bütünüdür ve her geçen gün yeni araştırmalarla daha da gelişmektedir. Bu metotta sayısal ve grafik bulguların ötesinde tüm elde edilen verilerin değerlendirilmesi ve yorumlanması en önemli aşamadır. Bu nedenle analizlerde araştırmacının standart bir yöntem izlememesi, her çalışmada analiz teknikleri, ölçümleri açısından seçici olması, kendi kabullerini iyi belirlemesi ve sentaktik bulgulara eşlik edecek bir bilgi tabanına sahip olmasının gerekliliği üzerinde durulur.

Üçüncü bölümde tezin hipotezinin sınanacağı saha çalışmasında, Yılmaz Sanlı tek aile konutları üzerinde yapılacak mekansal analiz çalışmasının amacı, kapsamı ve yöntemi üzerinde durulur. Burada gerçekleştirilecek mekansal analizde yanıt aranacak üç soru ortaya konur (Sanlı ve diğ., 2007): 1. Türkiye mimarlığının öncü temsilcilerinden Yılmaz Sanlı'nın 3 farklı dönemde toplanmış tek aile evlerinde, mekansal biçimlenmeye ilişkin kendine özgü kurallar dizisi ortaya çıkarılabilir mi? Bir başka deyişle, genotiplerden söz edilebilir mi? 2. Eğer söz edilebiliyorsa, genotiplere ait karakteristikler nelerdir? Bu karakteristiklere neden olan faktörler neler olabilir? 3. Bu araştırmanın bulguları çerçevesinde, başarılı bir mimarın villa tasarımları üzerinde gerçekleştirilen mekan sentaksı analizinin Türkiye'deki "ev" mimarlığına katkısı için ne söylenebilir?

Araştırma kapsamında Yılmaz Sanlı'nın 1960-2004 yılları arasında İstanbul'da, İstanbul yakın çevresinde ve Ege ve Akdeniz kıyı kentlerinde gerçekleştirdiği tek aile konut tasarımları arasından seçilen 42 örnek kronolojik olarak 3 dönemde toplanmıştır: 1. 1960-1985 dönemi Yılmaz Sanlı evleri, 2. 1985-1995 dönemi Yılmaz Sanlı evleri, 3. 1995-2004 dönemi Yılmaz Sanlı evleri.

Dördüncü bölümde konut tasarımları analiz edilecek olan Yılmaz Sanlı'nın mimarlığına genel bir bakış gerçekleştirilir. Burada önce mimarın kişisel ve mesleki yaşantısına ait kısa bir özgeçmiş sunulur. Ardından meslekteki ilk yıllar, 70'li yıllar, 80'li yıllar ve son yıllar olmak üzere, 4 başlık altında Yılmaz Sanlı mimarlığının genel hatları ele alınır. Yılmaz Sanlı'nın mimari kimliği üzerine kısa bir bilgilenme çalışması olarak kabul edilebilecek bu bölümde, mimarın kişisel yaşamı ve tecrübeleri, mimari akımlar ve gelişmeler farklı dönemler çerçevesinde ortaya konmaya çalışılır ve tasarımlarından örnekler sunulur. Burada sunulan bilgilerin, mimarın konut tasarımlarında araştırılan mekansal yapılanmalarda gizli bilgilerin daha kolay okunabilmesi için ipuçları olacağı düşünülür.

Beşinci bölümde mimarın kişisel arşivinden alınan 42 konut tasarımı üzerinde mekansal analiz çalışması gerçekleştirilir. Bu bölümde önce seçilen her örneğin kısa bir tanıtımı yapılır. Örneğin genel özellikleri belirtildikten sonra, mekansal kurguyu betimleyen geçiş grafikleri sunulur. Ortaya çıkan geçiş grafikleri üzerinde sentaktik ölçümler yapılır ve her ev için bulgular değerlendirilerek yorumlanır. Örneklem içinde her ev için bu işlemler gerçekleştirilir. Ev ev analizden sonra ise örneklem içinde genotip olarak kabul edilebilecek özelliklerin belirlenmesine çalışılır. Üç örneklem için de aynı çalışma gerçekleştirilir. Son adımda ise tek bir mimarın konut tasarımlarının genotipleri arasındaki fark ve benzerlikler belirlenir. Bir başka deyişle, kurgulanan mekansal modeller aracılığı ile tek bir mimarın konut tasarımlarında mekanın konfigürasyonel özelliklerinde gizli olan bilgilerin açığa çıkması ile ilgili değerlendirmeler sunulur.

Altıncı bölüm çalışma ile ilgili yorumların ve değerlendirmelerin sunularak tezin sonlandırıldığı bölümdür. Bu araştırmada bir mimarın tasarımlarındaki kompozisyon özelliği ve mekan konfigürasyonu arasındaki ilişkinin irdelenmesiyle, görünen ya da söylenenden bağımsız şekilde, doğrudan evlerin özgün tasarımlarında gizli kurgusal bilgilere ulaşılabildiğinin ortaya konduğu belirtilir. Mimari tasarımdaki plan düzeninin, bir diğer deyişle mimari kompozisyonun içerdiği bilgilerin bir başka dille dönüştürülerek modellenebilmesi söz konusudur. Sonuç olarak**,** mimarlıkta yalnız formel uğraşının yeterli olmadığının, gerçek yenilikçi mimarlığın konfigürasyon ve kompozisyon birlikteliğinde var olduğunun altı çizilir.

Bu bölümde ayrıca bu tür araştırmaların mimarlık söylemine katkılarından söz edilir. Öncelikle mekansal analiz çalışmaları sonucu oldukça kapsamlı bir mimari bilgi tabanı oluşumuna işaret edilir. Bu analizlerin farklı tasarımcılara, farklı yapı türlerine, farklı kültürlere, farklı bölgelere, ya da farklı dönemlere ilişkin gerçekleştirilerek çeşitlenebilirliği ve ortaya çıkan bilgi tabanının yeni tasarımlara ışık tutması üzerinde durulur. Ayrıca tasarım, bilinenden bilinmeyene doğru giden ve olasılıkların araştırılması üzerine kurulu bir süreç olarak tanımlanır. İyi kurgulanmış bir mekansal sisteme yönelik konfigürasyonel analiz ile ortaya çıkarılan sosyal kodların tasarımcının kullanımına sunulması ve tekliflerini tasarım aşamasında test etmesi önerisi söz konusudur.

Mekan sentaksı araştırmalarının bir başka özelliğinin ise tasarımcıya ve araştırmacıya mimari mekan üzerinde düşünebilmek, konuşabilmek, tartışabilmek

için analitik temel üzerine kurulu bir teknikler bütünü sunmasıdır. Bu tür modellemeye yönelik analiz çalışmaları ile, mimarlık pratiğinde sezgisel yaklaşımı destekleyen, bilimsel araştırmaya dayalı bir anlayışın ortaya çıkması dile getirilir.

Son bölümde Mekan Sentaksı ile ilgili bazı eleştirilerin de üzerinde durulur. Bunlardan biri mekansal modellerin geçiş grafikleri ile betimlenmesi ve bu geçiş grafiklerinde ifade edilen konfigürasyonel yapıyla sosyal yapının eşitlenmesidir. Ayrıca biçimsel, fiziksel, geometrik özelliklerin tümüyle analiz dışına itilmesi ile bazı önemli sosyal bilgilerin kaybolması kaygıları gündeme getirilir. Mekan sentaksını uygulama aşamasında, araştırmacının ön kabulleri açık olarak belirlemesi, analiz teknikleri arasından iyi bir seçim yapması, bu teknikleri doğru kullanması, ve sentaktik bulguları yorumlarken kapsamlı bir bilgi tabanına sahip olması bu eleştirilerin bir kısmına bir çözüm olabileceğinden de söz edilir.

Son olarak, bu tezde hipotezin sınandığı saha çalışmasında, 3 farklı dönemde gerçekleştirilmiş Yılmaz Sanlı tek aile evlerinin içerdiği modellerde ortak olan kendine özgü kurallar dizisi ve 'genotipler'in belirlenebildiği dile getirilir. Elde edilen bulguların ise Türkiye Mimarlığı'nın öncü temsilcilerinden biri olan Yılmaz Sanlı mimarlığı üzerinde konuşmak üzere zengin bir bilgi birikimi oluşturduğuna, araştırma ve uygulama, bilim ve tasarım ilişkisini dillendirecek deneysel bir yaklaşımın ortaya konduğuna işaret edilir.

ANALYSIS OF AN ARCHITECT'S HOUSING DESIGNS BY THE SPACE SYNTAX METHOD

SUMMARRY

In recent years, the number of studies on the spatial configuration in buildings and settlements has increased. "Space Syntax", the subject of this research, is one of the methods developed to define and analyze the characteristics of spatial structure in architectural design (Url, 2007).

It is a difficult issue to explore the concept of spatial configuration due to its complex and abstract structure. Space Syntax provides the opportunity to define space that can be only perceived intuitively on concrete basis. This method also helps to understand the process of spatial configuration and reveal the social codes hidden in the system.

The purpose of this study is to discuss the Space Syntax method which can be defined as the collection of techniques in support of a group of theories developed to explore the spatial configurations of the man-made environment. It is also intended to explore the possibility to use this method in the architectural design process. In addition, there is an attempt to assess and interpret the capabilities and limitations of the space syntax techniques on the building scale. In this research the relation between composition and spatial configuration in the houses of Yılmaz Sanlı, who is one of the leading architects in Turkey, will be investigated by space syntax analysis.

In the first chapter it is stated that it is much preferred to talk about the observable formal characteristic of the buildings rather than their spatial structures. However, the main discipline in architecture is 'space'. Concentration on the concept of space and the attempts to understand and discuss this subject are highly valued and significant issues. In this chapter the questions that will be further emphasized in the study are stated: How can the intuitively- perceived space be represented on concrete terms? Is it possible to conceive the formation process of spatial systems and uncover the existing social meanings underlying their structures? Finally, in this chapter it will be discussed whether a more objective and analytical approach can be adopted in the evaluation process of space, rather than an intuitive approach.

In the second chapter, thoughts on architectural design and space are stated. In the architectural practice the inhabitant/occupant is the main focus. The primary purpose is to design the spatial system that sustains the needs of the inhabitant /occupant in the best acceptable way. What is problematic about the concept of space is that the codes, meanings, and information underlying the spatial system are unperceivable to the eye and that they cannot be expressed and discussed explicitly. In this context, in order to investigate and talk about the spatial patterns which cannot be perceived all at once like physical elements, new languages, techniques and methods are searched.

The man-made environment is composed of space patterns composed of various number of spaces and complex networks of configured spatial relations among them. Due to this spatial complexity, the concept of configuration comes up. In this chapter, the relation between the occupant and space, and spatial configuration are

also explored in detail. In addition, in this context, "justified graph" which is one of the tools of space syntax method used to express the spatial system on concrete terms. The man-made environment is composed of space patterns composed of various number of spaces and complex networks of configured spatial relations among them. Due to this spatial complexity, the concept of configuration comes up. In this chapter, the relation between the occupant and space, and spatial configuration are also explored in detail. In addition, in this context, "justified graph" which is one of the tools of space syntax method used to express the spatial system on concrete terms is introduced. In the spatial organization, permeability that represents the movement from one space to another defines the most significant characteristic. In this frame a root is selected and all the spaces in the system are then aligned above it.

This method is widely used both on building and settlement scale; however, in this thesis the building scale is selected to be studied, specifically in dwellings. Scientific areas involving topology, geometry, mathematics are also consulted to benefit in the formation of the graphical representations of spatial models. In this section the basic properties and techniques of space syntax method are presented in order to clarify the tools to be used in the spatial analysis that will be realized in the fifth chapter of this work.

After the space syntax techniques are mentioned, a number of research studies involving the configurational analysis of housing projects are introduced. These examples range from the most primitive huts to vernacular, historical dwellings and modern contemporary houses. Space syntax method in both building and settlement scale provides the researcher the tools to reach the information and the logic behind the configurational structures of the spatial layouts. The various spatial analysis studies from different parts of the world that are related to different cultures, different periods and different architects constitute a rich database on housing.

In this chapter there is also an emphasis on the use of space syntax method not only in the evaluation of the existing built environment, but also in the architectural design process. Analysis techniques of space syntax method are developed over the years and they are being more and more advanced as new studies are done. In this method the most significant stage involves the evaluation of the syntactic and graphical findings. For this reason, the researcher cannot adopt a standard research method, but he/she should develop a unique system of his/hers for each study. First of all he/she should be quite selective about the techniques and tools he/she will use. Also the researcher should determine the prerequisites in the beginning of the study and carry on with the study accordingly. In this process he/she should possess a rich set of information on the subject for the interpretation of the findings of the syntactic analysis to be done.

In the third chapter the case study in which the hypothesis of the thesis is to be tested is presented. Here the purpose, the content, and the method of the targeted configurational analysis on the single family housing designs of Yılmaz Sanlı are stated. In this spatial analysis the answers to three questions are searched (Sanli, Dursun, and Saglamer, 2007): 1. Is it possible to uncover abstract rules underlying spatial forms of the single family houses, collected in three periods, designed by one of the leading Turkish architects, Yılmaz Sanlı? In other words, are there genotypes? 2. If it is so, what are the specific characteristics of these genotypes? Which factors have created these characteristics? 3. What can be said about the contributions of this

space syntax analysis involving the houses of a successful Turkish architect to housing design in Turkey?

In this research, 42 examples of Yılmaz Sanlı houses, designed between the years 1960-2004, in the city and suburban areas of Istanbul, and in the southern coastal cities of Turkey are chosen to be analyzed. The sample is grouped in three periods: 1.Houses designed in the period 1960-1985, 2. Houses designed in the period 1985-1995, 3. Houses designed in the period 1995-2004.

In the fourth chapter a general overview of Yılmaz Sanlı architecture is presented. First of all a short autobiography of the architect is given. Following this section, an outline of his architectural works is exhibited as the first years in his profession, the seventies, the eighties, and the last years. This chapter can be accepted as an informative chapter including the architect's personal life and experiences, the architectural styles and developments of the determined periods, and some examples of his architectural designs. The presented background information can be accepted as clues in the search of hidden meanings underlying the spatial structures that will be analyzed.

In the fifth chapter, the configurational analysis on the 42 house designs of Yılmaz Sanlı is completed. In this section, first a short description of the project is given. Then the justified graphs (with and without the exterior) of the spatial layout are exhibited. Then the syntactic analysis is realized on the justified graphs. Finally the syntactic data for each house is interpreted. Following the house-by-house analysis, the study to find the genotype in the sample is accomplished. These steps are repeated for each sample. In the final stage, the similarities and differences among the genotypes in the architect's housing designs are determined. In other words by the means of spatial models, the social meanings and information underlying the configurational structures of the architect's housing layouts are revealed.

The sixth chapter includes a retrospective presentation of all the interpretations and evaluations dealt with throughout the thesis. In this study by the means of exploration of the relation between the compositional and configurational characteristics of the architect's house designs, independent from what is seen and said, the social information underlying the layouts is reached. The information underlying the spatial organization in architectural design, in other words architectural composition, is transformed and modeled by another language. Finally, it should be stated that occupation with only the formal aspects of design is never enough and the real innovative architecture requires the combination of composition and configuration.

In this final chapter the contributions of this kind of research to the architectural design world are discussed. First of all, space syntax analysis leads to a very rich architectural design database. These analytical studies are done on various building types, different cultures, different places, different periods and different designers. The richness and diversity in the research areas enlighten the future designs. Besides, the architectural design process starts with the unknown and goes on to reach the known. In between these two ends the process is based on the testing of possibilities. Accordingly, the social codes revealed by the means of configurational analysis of successful designs can be presented to the use of the designer to test his/her proposals in the design process to choose the right one.

Another characteristic of space syntax research is that it provides analytical techniques to designers to think, talk about, and discuss his/her designs on objective

terms. These modeling studies support the intuitive perceptions in architectural practice through the means of a scientific approach. Finally it is stated that the space syntax method is also criticized in some ways. One of the critics is that defining spatial layouts by justified graphs leads to the equalization of configurational structure with the social structure. In this context it is argued that omitting formal, physical, geometric characteristics causes the loss of some important social information. Besides all these, for the analysis findings to be reasonable and real, the researcher should determine the prerequisites for his research, select the most suitable techniques and tools, and support his/her evaluations and interpretations of the syntactic findings with a rich range of knowledge. It is believed that most of the 'misfits' of the method can be dealt with by this way.

Finally the hypothesis tested in the case study involves the 3 different periods in the architectural designs of Yılmaz Sanlı. In the spatial models formulated there are sets of common rules and tendencies which reveal genotypes. By the findings of this research a comprehensive range of knowledge is acquired to talk about the architecture of Yılmaz Sanlı who is one of the leading architects of Turkey. Also, this study brings together the research and practice, science and design and presents an experimental approach.

1. GİRİŞ

Mimarlık, inşa edilen çevreyi oluştururken insan yaşamını da biçimlendirir. Bu nedenle mimarlık, insanoğlunun kendine ve evrene ilişkin bakışının yansıması olarak kabul edilebilir. İnsanoğlunun doğal çevreyi değiştirerek bir düzene sokma çabası binlerce yıl önce başlar. Kuban (2007) doğanın sağladığı sığınakların yetersiz kalmasıyla insanın yapıcılığının başlamasından söz eder. Daha sonraları ise aile ya da daha büyük grupların çeşitli eylemlerini barındıran bu yapısal ögeler yalnız boyutsal ve biçimsel özellikleriyle değil, yaratılan boşlukta insanlara sunulan eylem kalıpları ile kimlik kazanır. Bir başka deyişle, Taş çağından itibaren insan yapımı çevrenin oluşumu izlenir. Bu çevreyi yaratan insandır ama yaratılan çevrenin de insan yaşantısını yarattığı söylenebilir.

Bugün ise çevre yaratanın mimar olduğu kabul edilirse, mimarın tasarladığı yapının yalnız işlevsel bir nesne değil, insanın davranışsal yapısını tanımlayan bir mekansal ilişkiler sistemi olarak tanımlanabilmesi söz konusudur. Bu şartlarda mimarın mekanı, mekanlar bütününü ve bu bütün içinde insan yaşamını da tasarladığı dile getirilebilir.

Mimarlıkta insan yapımı çevre oluşturulurken insanların barınma, dinlenme, çalışma, eğlenme gibi eylemleri sürdürebilecekleri mekanların tasarlanması hedeflenir. İşlevsel gereksinmeler, ekonomik ve teknik olanaklar ve mimari yaratıcılık bir arada, iç içe geçmiş olarak tasarımı biçimlendirir. Mimarlıkta mekan tasarlanırken, insanlara barınmak ve doğal şartlardan korunmak için en uygun fiziksel ortam sağlanmaya çalışılır. Ancak bu fiziksel özelliklerin yanı sıra, mekansal örüntülerin kendine özgü kültürel, sosyal anlamları ve bilgileri içermesi söz konusudur. Burada farklı bilgi kodlarıyla biçimlenmiş yapma çevrenin çok katmanlı, çok ilişkili, çok karmaşık yapısı gündeme gelir.

Mimarlık üzerine yapılan değerlendirmelerde yapıların biçimsel nitelikleri yoluyla dış görünüşlerinden ve mimari stilinden söz etmek, onları mekansallıklarına ilişkin değerlendirmeye göre daha yaygındır. Ancak mimarlık pratiğinin öncelikli

amacının mekan kurgulamak olduğu varsayımıyla, mekana odaklanan, mekanı, mekansal sistemler içindeki bilgi kodlarıyla çözümlemeye, anlamaya ve anlatmaya yönelik girişimler oldukça değerlidir. Bugün mekan kurgusunun karmaşık yapısı ve soyut varlığını gözler önüne sererek onu tartışmaların odak noktası haline getirmek üzere çeşitli yöntemler, araçlar, diller geliştirilmektedir.

Mekan kurgusunun karmaşık ve soyut içeriği, onu anlama ve yorumlama için derlenen bilgiyi deneysel olarak tanımlama çabasını doğurur. Mekan ve içindeki yaşamı çözümlemek ve analiz etmek için bir takım disiplin, parametre, gramer veya mimari diller araştırılmakta ve önerilmektedir. İşte bu bağlamda Hillier ve Hanson (1984), dil kurallarının bizi ne söylememiz gerektiği yolunda yönlendirmekten çok, söyleyebileceklerimizin yapısı ve sınırlarına ilişkin aydınlattığını vurgulamaktadır.

Mimarlıkta kent veya yapı ölçeğinde mekan olgusunun sorgulanması, tartışılması, bu olgunun açık uçlu ve soyut olması nedeniyle oldukça güçtür. Sezgilerle algılanan bir mekanlar sistemi somut olarak nasıl ifade edilebilir? Mekan dizilerinin oluşturdukları düzenlerin biçimlenme süreçlerinin kavranması ve bu örgütlenmelerin içinde gizli sosyal anlamların ortaya çıkarılması olanaklı mıdır?

Bu araştırmalar kapsamında mekansal modelleri analiz etmek üzere Stiny ve Gips (1978) tarafından geliştilen biçim gramerleri, mekansal kalıpların üretimindeki somut kuralları ortaya koymak ile ilgilidir. Biçim gramerlerinde bir mimara ait kişisel stilin veya herhangi bir mimari stilin sözlük elemanlarına ayrıştırılarak bu elemanların biraraya gelişlerindeki gramer kurallarının belirlenmesi söz konusudur (Sanlı ve Sağlamer, 1995). Bu araştırmalarda öncül biçimle başlayan, gramer kurallarının uygulanmasıyla devam eden ve hedeflenen bitmiş biçim olasılıklarından bir veya bir kaçına ulaşılan bir sistem uygulanır. 1980'li yıllarda ise Hillier ve arkadaşları, mekansal biçimlenme özelliklerinin tanımlanması ve analiz edilmesi için, kuram ile desteklenen bir teknikler bütünü olarak "mekan sentaksını" geliştirmiştir. Hillier ve Hanson (1984), biçim gramerlerini mekan sentaksı tekniğine yakın bulmakla beraber, gerçek yaşamda var olan yerleşim ve yapılardaki karmaşık ve düzensiz sistematiği analiz etmek için fazla rafine olarak tanımlarlar. Mekan sentaksı biçimden bağımsızdır ve biçim gramerlerinde ortaya çıkan sonsuz sayıda sözlük elemanları ve gramer kuralları kalabalığına göre daha yalındır. Sentaktik üreteçler, gerçek dünyadaki mekansal sistemlerin içerdikleri

sosyal anlam bağlamında, formel boyutlarını yakalamaya çok daha yatkındırlar (Hillier ve diğ., 1987).

Yazarın yüksek lisans tezinde, bu tezde ele alınan mimara ait 27 ev planı, sözlük elemanları ve gramer kuralarına göre analiz edilmiş ve toplanan bilgiler doğrultusunda mimari dili tanımlayan bir parametrik biçim grameri hazırlanmıştır. Geometrik ve topolojik özelliklerin derinlemesine incelenmesi sonucu, değişmeyen karakteristikler sınıflandırılmıştır. Örneklerdeki ortak özelliğin kompozisyondaki katı geometri olduğu tespit edilmiştir (Sanlı, 1993). Kompozisyondaki geometrik kurallarının tanımlanması, bu evlere ait biçimsel araştırmaların doğal sonucudur. Evlerin tipolojik özelliklerini tarifleyen şematik diyagramlarla, evlerin içine girilmeden birçok tasarım kuralı belirlenmeye çalışılmıştır.

Bu çalışmada ise bir adım daha ileri gidilerek ve tasarımda yüklü anlamın açığa çıkarılması hedefi ile mekansal strüktürün değerlendirilmesine odaklanılmaktadır. Hedef, görünenin değil, görünende gizli anlamın araştırılması olarak da tanımlanabilir. Böylece biçimsel analiz yerine, geometrik özelliklerden bağımsız şekilde, mimari tasarımdaki plan düzeninin mekansal özelliklerle nasıl bir ilişki içinde oldukları tartışılır.

Türkiye'nin önde gelen mimarlarından biri olan Yılmaz Sanlı'nın arşivinde ikiyüzün üzerinde konut tasarımı mevcuttur. Tasarımlar ilginç şekilde eşsiz, mekansal ve biçimsel açıdan birbirinden oldukça farklı görünür. İlk çalışmada biçim grameri yöntemiyle Yılmaz Sanlı konut tasarımlarında ortak bir mimari dilin varlığı ve bu dili oluşturan sözlük ve gramer kurallarının sorgulanması hedeflenmiştir. Burada ise mimarın tasarımlarındaki biçimsel kalıplar yerine mekansal kalıplar tartışma konusudur.

Yılmaz Sanlı evlerinde biçimlendirilen mekansal modeller için neler söylenebilir? Tasarımlarda mekansal strüktüre ait kendine özgü kurallar dizisinden söz etmek mümkün müdür? Tasarımların tümüne bakıldığında belirli eğilimler söz konusu mudur? Eğer genotiplerden söz edilebiliyorsa, bunlar arasındaki benzerlik ve farklılıklar nelerdir? Bu benzerlik ve farklılıkları yaratan faktörler ile ilgili neler söylenebilir? Kronolojik olarak ele alınan bu tasarımlarda, değişen kişisel ve toplumsal şartlar farklılaşmalara neden olmuş mudur? Olmuşsa bu farklılaşmalar nelerdir?

Bu sorulara yanıt aramayı amaç edinen çalışmada, tek bir mimarın konut tasarımlarında ortaya çıkan mekansal örüntülerin ve mekana ait anlamların, sosyal bilginin, bilimsel, sayısal, grafik temelli teknikler yardımıyla somut ve sistematik bir şekilde dışlaştırılması hedeflenmektedir. Burada mekanın görünmeyen özelliklerinin tanımlanması, analiz edilmesi, yorumlanması, biçimlenen mekana ilişkin bir tartışma ortamı oluşturması için araç olarak mekan sentaksından yararlanılmaktadır.

Çalışma kapsamında tasarımlardaki mekansal biçimlenmenin temellerini araştırırken, mekan gibi bir soyut olguyu okumanın, anlamanın, değerlendirmenin ve bu yolda öneri geliştirmenin önemi üzerinde durulmaktadır. Son olarak, elde edilen bulguların, uygulama yapan bir mimar gözüyle ele alınarak, Türkiye'de yeni tasarlanacak "ev/villa" projeleri için bir veri tabanı olup olamayacağı tartışılmaktadır. Konut özelinde mekana ilişkin sezgisel yaklaşımla yapılabilen yorumlara karşılık, daha nesnel ve analitik bir tutum ile somut tanımlamalara, çözümlemelere ulaşılıp ulaşılamayacağı araştırılmaktadır. Eldeki bulguların Yılmaz Sanlı mimarlığı üzerinde konuşmak üzere zengin bir bilgi birikimi ortaya çıkaracağına, aynı zamanda araştırma ve uygulama, bilim ve tasarım ilişkisini dillendirecek deneysel bir yaklaşım ortaya koyacağına inanılmaktadır.

2. MEKANI OKUMAK, ANLAMAK VE ANLATMAK

2.1 Mimarlık ve Mekan Üzerine

Vitrivius 2000 yıl önceki sözleriyle, mimarlığın temellerini düzen, düzenleme, armoni, bakışım, uygunluk, ve ekonomi olarak sıralar. Düzenin, bir yapıtın bölümlerinin herbirine gereken önemin verilerek tümünün oranlarına bakışımlı bir uyum sağladığını söyler. Düzenlemenin ögelerin yerli yerine konmasını ve yapıtın özelliğine göre ayarlamalar yapılmasını, armoninin, ayarlamalardaki güzellik ve uygunluk olduğunu, bakışımın ise bir yapıtın kendi ögeleri arasında doğru uyum, ve ölçüt olarak seçilen bir ögeye göre, tasarımın değişik ögeleri ve tümü arasındaki bağlantı olduğunu dile getirir. Uygunluk ise geçerli ilkelere göre yapıldığında ortaya çıkan biçim mükemmelliğidir. Son olarak ekonomi malzemelerin ve arazinin doğru kullanımını, yapım işlerinde maliyetin ölçülü ve akıllıca olmasını içerir (Vitrivius, 2005).

Vitrivius'un 2000 yıl önce dile getirdiği bu sözlerle mimarlığın yalnız çizim yapma ve çizilenin inşa edilmesinden oluşmadığına, çok katmanlı, karmaşık bir sanat ve bilim dalı olduğuna işaret ettiği anlaşılabilir. Mimarlıkta işlevsel gereksinimleri karşılayan, ekonomik ve teknolojik olanaklarla biçimlenen, aynı zamanda estetik uyum taşıyan fiziksel bir çevre ve insan yaşamını biçimlendiren kültürel ve sosyal değerlere sahip mekansal düzen birlikteliğinden söz edilebilir. Mimarlıkta işlevsellik, sağlamlık, ekonomi, estetik, coğrafi, iklimsel, kültürel ve sosyal karakteristikler, kişisel zevkler gibi bir çok faktörünün tasarımı etkilemesi olasıdır. Bu bağlamda mimarlıkta bilginin, teori ve uygulamanın bir sentezi olduğu sonucuna varılabilir. Mimar tasarım sürecinde sezgisel ve rasyonel düşünce sistemini bir arada kullanma gereksinimi duyar.

Atilla Yücel (2004) de mimarlığın, özünde bir eyleme, tasarlamaya ve tasarlananı inşa etmeye yönelik olduğu için bir bilim ve salt düşünsel bir etkinlik olmadığını vurgular. Rapoport (2004) ise mimarlığın özgür, artistik bir eylem olmadığını, aksine sorun çözmekle ilgilenen bilim-temelli bir meslek olduğunu, tasarımcının görevinin ise bu sorunları belirlemek, keşfetmek ve tanımlamak olduğunu dile

getirir. Kuşkusuz mimarlık pratiğinin çok boyutlu ve karmaşık karakterinde, tasarım ve uygulamanın, bilim ve sanatın buluşması, bütünleşmesi dile getirilebilir. Mimarın tasarım sürecinde yaratıcı yönünün yukarıda sıralanan birçok alana yönelik bilgiyle bütünleşerek tasarımı şekillendirmesi beklenir. Tasarlanan yalnız kağıt üzerinde kalan bir çizim değil, uygulanmak üzere hazırlanmış bir taslaktır. Ortaya çıkan tasarımın uygulanması ile insanın yaşamını sürdürdüğü, davranış kalıplarının biçimlendiği bir yapay çevre ortaya çıkar.

Mimarlığın odak noktası insan, temel disiplini ise mekandır. Mimarlıkta amaç da insana uyan, onun gereksinimlerini, eylemlerini destekleyen çevreleri ve bu çevreleri oluşturan bileşenleri yaratmaktır. Bu bağlamda insanlarla çevrelerinin birbirlerini karşılıklı olarak nasıl etkilediklerinin bilgisine ulaşmak gerekir. Rapoport (2004) böylece tasarımın, araştırma temelli bilginin bir uygulaması haline geldiğini ifade eder. Bu çerçevede mimari tasarımın, yalnız tasarımcının kişisel tercihlerine, sezgilerine değil, araştırmalara da dayandırılması gereği dile getirilir. Mimarlığın insan yaşamında görüntüyü aşan çok daha derin etkileri üzerinde durulur. Yaşanılan çevreye verilen biçim ile insan yaşamına da biçim verimesi söz konusudur.

Hillier ve Hanson (1984), mekanın doğasında gizli olan bilginin öneminden söz eder. Bir mekanın biçimlendirilmesi ile ortaya çıkan biçimsel ve organizasyonel özelliklerlerle, belli bir topluluğa ait kültürel bilginin aktarımı gösterilir ve toplumsal ilişkilerin formasyonunda mekanın önemi araştırılır. Yapay çevre oluşumundaki amaç, yalnız fiziksel nesne yaratmak değil, mekansal kalıpları ortaya çıkarmaktır (Hillier ve Hanson, 1984). İçinde yaşanılan, hareket edilen mekan, fiziksel tanımdan öte, çok daha karmaşık bir sosyal ilişkiler ağıdır.

Le Corbusier (1993), mimarlık yapıtını ‘yürünür’ ve ‘gezilir’ olarak tanımlar. İnsanın iki gözüyle önüne bakarak yürümesinden, bir şeyler yaparken yer değiştirmesinden ve birbiri ardınan görünen mimarlık olgularını kaydetmesinden söz eder. Corbusier henüz 1940’larda öğrencileriyle yaptığı söyleşilerde mimarlıklıktaki ‘dolaşım’ kavramını gündeme getirir. Mimarlık yapıtının yürünür ve dolaşılır olmasını ‘yaşayan mimarlık’ olarak tanımlar.

Birbirleriyle ilişkilendirilmiş mekanlar bir kerede bir bütün olarak algılanamaz. Bunlar, ancak Corbusier’nin dile getirdiği gibi bir mekandan diğerine geçiş

hareketiyle hissedilir. Bu yüzden insan yapımı çevreyi anlayabilmek, anlatabilmek için mekan sentaksı yönteminde mekansal elemanların ve onların ilişkisel özelliklerinin somut olarak ifade edilebilmesi üzerinde durulur.

İşte mimarlığın temel amacı bir kabuk içindeki mekansal düzeni biçimlendirmektir. Binalar yalnız nesne değil, nesnelerin içinden geçen mekansal transformasyonlardır (Hillier ve Hanson, 1984). Böylece yapı içindeki mekan düzeni, onu kullanan insanların arasındaki ilişkileri yönlendirir.

Mekanın binaların nesnel bir bileşeni olduğu söylenebilir. Belki de yapıdan bağımsız olarak tanımlanmalıdır. Hillier (1996), mekanın kendi içinde bir varlığı olduğu düşüncesi yerine onu mekan olmayan başka varlıklara bağlama eğiliminden sözeder. Örneğin mekan olgusu pek çok araştırmacı tarafından "mekan kullanımı", "mekanın algılanması" ya da "mekan oluşumu" gibi ifadelerle ele alınır. Bir başka deyişle, mekan bağımsız, kendi başına tek bir olgu olarak değil, bir insan eylemine ya da amacına bağlanarak kabul görür.

Hillier (1996), Roger Scrutton'un mekanın kendi başına bir "şey" olmadığı ve yalnız fiziksel nesnenin öbür yüzü yani binadan kalan boşluk olarak kabul edilmesi gerektiği sözlerini eleştirir. Scrutton'un sözlerine göre bir saha ortasındaki ya da bir katedral içindeki mekan eşdeğerdir. Aralarındaki tek fark katedralin duvarlarının, iç mekanın kendine özgü özellikleri olmasını sağlamasıdır. Hillier (1996), ise mekanın en basit şekliyle yapı içinde kullanılan "şey" olduğunu ve girişimcinin duvarları değil, duvarların oluşturduğu mekanları pazarladığını dile getirir.

Mekansal sistemin bu çok katmanlı, karmaşık, çok ilişkili yapısı, onu çözümlemeyi, sorgulamayı ve tartışabilmeyi güçleştirir. Fiziksel nesneleri tartışmak oldukça açık ve net bir olgudur çünkü tartışılan özellikler somut ve görülebilir niteliktedir. Mekansal örüntülerde ise gizli, gözle görülemeyen bilgi ve anlamların açığa çıkarılabilmesi için mekanın konfigürasyonel yapısı üzerinde durulur.

2.2 Mekanın Konfigürasyonel Yapısı

Mekanın karmaşık yapısını anlamaya ve yorumlamaya çalışırken insan ve mekan ilişkisini araştırabilmek ve gözle görülemeyen sosyal bilgi ve anlamları açığa çıkarabilmek üzere bilimsel ve rasyonel bir yaklaşım arayışı söz konusudur. Bu çaba

sezgilerle algılanan mekansal nitelikleri somut olarak ifade edebilmeye yöneliktir. İşte bu bağlamda, son yıllarda bilimin, rasyonel ve analitik düşüncenin ön plana çıktığı, grafik, sayısal diller, teknikler gündemdedir.

Mekan sistemi içinde karşılaşmak, bir araya gelmek, sakınmak, görüşmek, etkileşim içinde olmak gibi eylemler, kişiye bağlı özellikleri değil, bir grup ya da biraraya toplanmış insanların oluşturduğu örüntü ve kurguyu yansıtır (Hillier, 1996). Bu durumda Hillier (1996), insan ve mekan arasındaki ilişkinin tekil mekan düzeyinde değil mekansal konfigürasyon düzeyinde var olduğunu ifade eder. Tekil mekanların kullanıcı hareket biçimleri üzerindeki etkisi oldukça zayıftır. Mekansal konfigürasyon kavramını ise Hillier (1996), bir bütün içinde başka ilişkileri de dikkate alarak oluşan ilişkiler yapısı olarak tanımlar. İki mekan arasında bir bağlantı varsa bu mekansal ilişkidir. Ancak, konfigürasyon, iki mekan arasındaki ilişkinin, bu mekanlardan birini, diğerini, ya da ikisini birden en az bir ya da birden fazla mekan ile ilişkilendirme biçimine bağlı olarak değiştiğinde ortaya çıkar (Hillier ve diğ., 1987).

Mekansal konfigürasyon, mekansal ilişkiden daha karmaşıktır. Parçaların kendi aralarındaki ilişkilerdense bir bütüne ilişkindir. Mekanın konfigürasyonu, sürekliliği olan bir mekanın, farklı parçaların birleştirilmiş şekline dönüştürülmesi olarak da tanımlanabilir. Kesintisiz bir boşluğun küçük parçalara ayrışması ile, farklı parçalara farklı gruplar, insanlar ya da eylemler atanabilir, farklı davranış biçimleri ve alışkanlıklar farklı parçalar ile ilişkilendirilebilir, ve belirli parçalar taşıdıkları sembolik ya da kültürel anlamla tanımlanabilir (Bafna, 2003).

Bu ilişkilendirmeyi Hillier basit bir örnekle gösterir. Şekil 2.1'de basit grafiklerle açıklanan konfigürasyonel ilişkiler mekanı anlayabilmek için önemlidir. Şekil 2.1a'da, a ve b olarak bölünmüş bir dikdörtgen vardır ve aralarında geçirgenlik ilişkisi tek bir kapı yoluyla sağlanır. Şekil 2.1b ve şekil 2.1c'de ise a ve b'nin eklenen bir üçüncü mekan c ile farklı şekillerde kurulan ilişkileri gözlemlenir. Şekil 2.1b'de hem a hem de b mekanından c'ye doğrudan geçirgenlik söz konusudur. Oysa şekil 2.1c'de yalnız a'dan c'ye geçirgenlik mevcuttur. Şekil 2.1d'de gösterilen grafikte a ve b'den c'ye geçmek için iki seçenek söz konusudur. Burada c mekanı dikkate alındığında simetrik bir ilişki ağı görülür. Oysa şekil 2.1e'de, b'den c'ye gitmek için a'dan geçilmesi gerekir ve burada c dikkate alındığında asimetrik bir ilişki izlenir. Burada a ve b arasındaki ilişkinin, bir üçüncü mekan

olan c ile her birinin kurduğu ilişki ile yeniden tanımlandığı gözlemlenir. İşte bu, konfigürasyonel farklılaşmanın ifadesidir. Konfigürasyon, burada örneklendiği şekilde her bir elemanın kendisinin, bir başka elemanla olan ilişkisi ile tarif edildiği, karşılıklı bağıntılı bir ilişkiler dizisi olarak tanımlanır (Dursun, 2002).

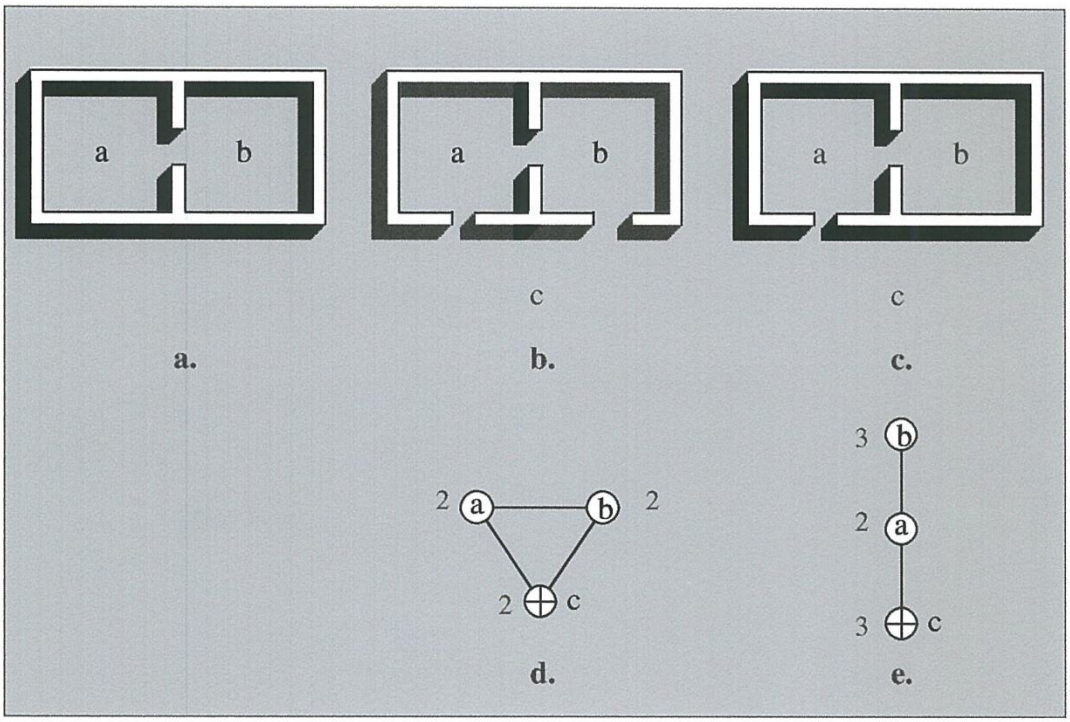

Şekil 2.1: Konfigürasyonel ilişkiler (Hillier, 1996).

Mekansal modellerdeki bu konfigürasyonel farklılığı ifade etmek için Hillier ve arkadaşları, "geçiş grafiği" olarak tanımladıkları basit bir grafik araç önerir. Bu grafiklerde bir başlangıç yani kök belirlenir. Şekil 2.1d ve 2.1e'de bu kök dış mekan olan c'dir. Mekanlar ise birer daire, aralarındaki ilişkiler ise doğrular olarak temsil edilir. Kök mekana göre her mekanın bir derinliği vardır. Örneğin "+" ile işaretli başlangıç mekanının hemen üstündeki mekanlar derinlik 1'de yer alır. Bunların üzerinde ise derinlik 1'deki mekanlarla doğrudan geçirgenlikleri bulunan derinlik 2 mekanları gelir. Model içindeki tüm mekanlar yerleştirilene kadar bu işlem devam eder. Bu geçiş grafikleri ile bir noktadan yani kökten bütün mekanların derinlik resmi oluşturulur (Dursun, 2002).

Şekil 2.1'de geçiş grafiklerinin kullanımı görülmektedir. Şekil 2.1d'de üç mekan arasındaki bağlantı ile halkalı bir yapı oluşur. Oysa şekil 2.1e'de b ve c arasında dolaylı bir ilişki vardır ve bu mekanlar birbirlerine göre derinlik elde etmişlerdir.

Burada mekansal ilişkileri hareket bağlamında anlatabilmek için soyut mekansal yapıyı somut olarak ortaya koyabilme çabası gözlemlenir. Bunun için de gerekli dil arayışında matematik önem kazanır. Matematiksel ifadeler ile oluşturulan biçimsel yapılar, mekan düzeninde kodlanmış sosyal bilginin somut olarak açığa çıkarılmasında kullanılır. Hillier ve Hanson (1984) bu biçimsel yapıları, sentakslar olarak tanımlar.

Mekan çevresindeki sınırların belirlenmesiyle tanımlanır. Bu sınırlar çarpan kapı gibi hareketli ya da bir duvar gibi sabit olabilir. Ayrıca cam gibi şeffaf, tuğla gibi opak olabilir. Sınırların doğası nasıl olursa olsun, içi ve dışı olan bir yapılanmayı sağlar. Bu yapılanma ile ise, iç ve dış arasındaki ulaşılabilirlik, geçirgenlik ve görülebilirlik denetlenir. İşte bu bağlamda geçirgenlik, yani binanın içinde nereye gidebileceği, görülebilirlik, yani neyin görülebileceği, binanın kurgusal işleyişini ve kullanıcı, yaşayan, ve konuk tarafından nasıl kullanılacağını etkiler (Güney, 2007).

Mekansal düzen, temelde sosyal biçimlenmeler arasındaki farklılıkların tanınmasına yardımcı olabilecek araçlardan biridir (Dursun, 2002). Mekanı okuyarak içinde devam eden yaşantının tarzıyla ilgili tahminler yürütülebilir. Farklı sosyal oluşumlar, kendilerine özgü mekansal düzenler gerektirir. Aynı şekilde farklı mekan modelleri, farklı sosyal formasyonları yansıtır (Hillier, 1996).

Şekil 2.2'de ise yine planların geçiş grafikleri ile temsil edilmesi örneklenir. Şekil 2.2'deki ilk kolonda siyah bölümler fiziksel bileşenlere ait kalıpları ifade ederken, ikinci kolonda yer alan siyah bölümler, mekansal elemanların düzenini ifade eder. Temel fiziksel elemanlar ve hücresel bölünmeler bütün örneklerde aynıdır. Bütün örneklerde hücreler arası aynı komşuluk ilişkisi ve eşit sayıda iç ve dış geçirgenlik sayısı izlenir. Tek farklılık hücre girişlerinin konumlarında söz konusudur. Ancak bu farklılaşma insanların mekanları kullanım şekillerindeki değişkenliği de beraberinde getirir. Geçiş yerlerinin değişmesi ile geçirgenlik grafiklerinin başkalaşması önemli bir veridir. Örneğin bu geçiş grafiklerinden ilki, en derinde minimum boyuttaki dal dışında neredeyse kusursuz bir düz dizi görünümündedir. İkinci grafik ise güçlü orta mekanların etrafında dallanmış bir görünüme sahiptir.

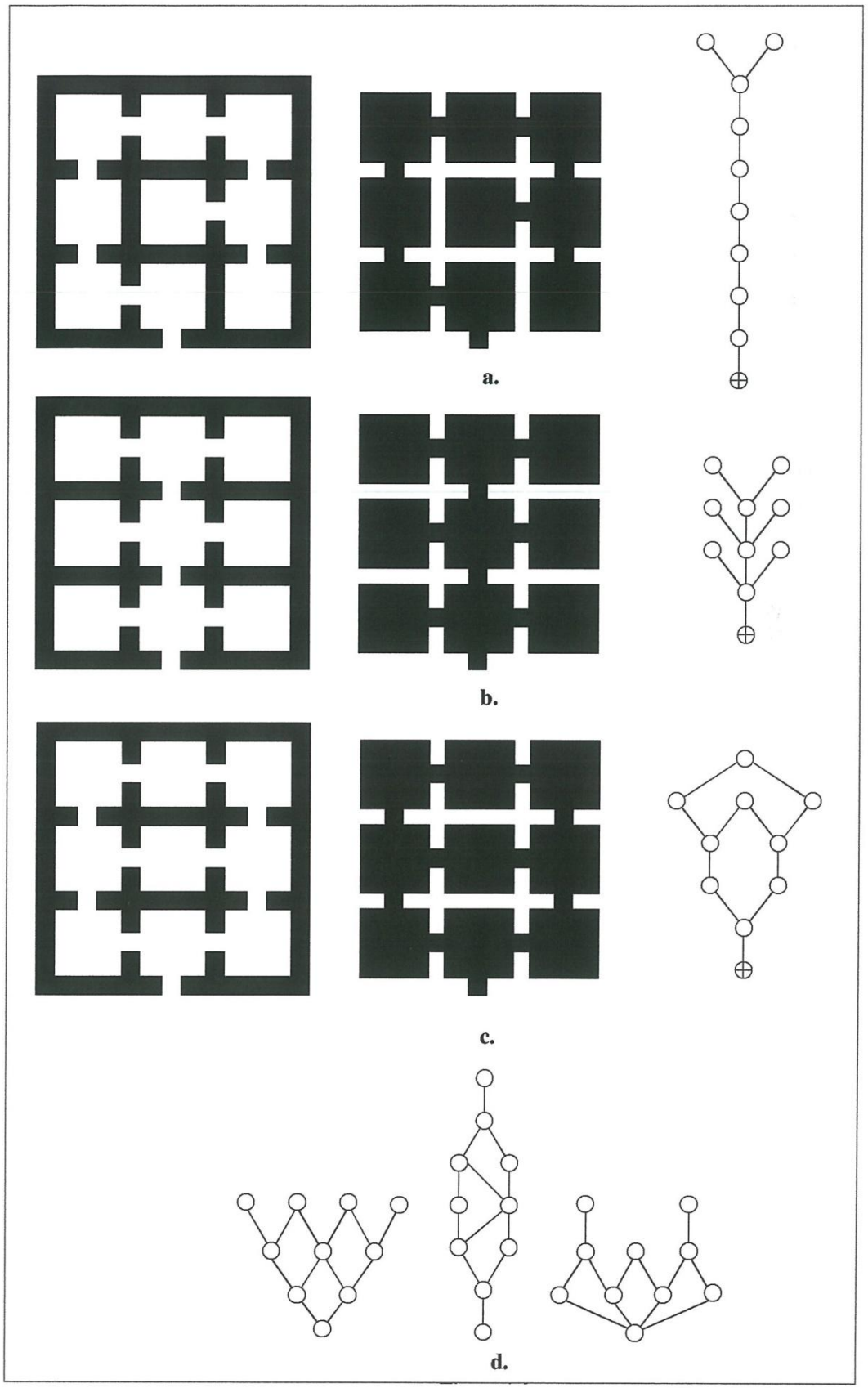

Şekil 2.2: Farklı plan şemaları ve geçiş grafikleri (Hillier,1996).

Mekan işleyişi açısından geçirgenlik özelliği büyük önem taşır. Örneğin kullanıcının mekan dizisi içinde tek bir yol üzerinde hareket etmesi son derece zordur. Bu nedenle burada potansiyel bir zorla içeri girme olasılığı vardır. Oysa dallı bir yapıda kullanıcıya, özel ve sosyal anlamda olası ilişki kalıpları ve alternatif hareket biçimleri sunulur. Bir başka deyişle, mekansal düzenler kullanıcıya aynı anda birçok sınırlamalar ve potansiyel olasılıklar sunar (Hillier, 1996).

Mekansal formasyonlar adeta birer görsel semboldür. Örneğin, parçalanmış bir yapı sisteminin veya merkezi bir plan şemasının, içinde süregelen yaşam tarzı ile ilgili verdiği bilgi farklıdır. O zaman insanın oluşturduğu mekansal düzenleri anlatan dil için bir sentaks söz konusudur.

2.3 Bina Ölçeğinde Mekan Sentaksı Üzerine

2.3.1 Konfigürasyon, insan/mekan ilişkisi, sosyal bilgi

Mekan sentaksı insan yapımı çevrenin ilişkisel ve konfigürasyonal özelliklerini tanımlamaya ve analiz etmeye yönelik temsil, ölçüm, ve değerlendirme tekniklerinin tümünü içerir (Hillier ve Hanson, 1984). Mekansal konfigürasyonların analizinde kullanılan bu yöntem, mekan sistemine ait ilişkisel yapıyı anlamayı ve çözümlemeyi öngörür. Mekan Sentaksı yöntemiyle mekanı kavramak, tartışmak ve ifade edebilmek için yeni bir çerçeve araştırılır. İnşa edilmiş çevrenin mekansal analizi ve değerlendirilmesiyle ilgili bu yöntem, insan ve mekan arasındaki ilişkiye odaklanır. Bu metotta, içinde yaşanan mekanın yapısına farklı açılardan bakılır. Çıkış noktası ise, insanoğlunun, kendisini organize edebilmek için mekanı, bir anahtar ve gerekli bir kaynak olarak görmesidir (Bafna, 2003).

Mekanı çözümlemeye yönelik çalışmalar, mekanın karmaşık yapısını anlamaya ve yorumlamaya yönelik çabalardır. Mekansal düzenler, içinde yaşayan insanın hareketlerini biçimler, insanlar arası ilişkileri yönetir. Mekan sentaksı söz edilen mekanlar arası ilişkilerin tanımı ve mekan karakteristiklerinin analizi için hem bina, hem de yerleşim ölçeğinde kullanılır. Her iki ölçekte de ev, sokak, meydan ya da oda, hol, avlu gibi benzer elemanların oluşturduğu sistemlerde organizasyona ve fonksiyonel ilişkilere ait ilkelerin araştırılmasına odaklanılır.

Mekan sentaksı ile geliştirilen öneri modellerde sistem içindeki geçirgenlik özellikleri ile ilgilenilir. Burada mekansal modellerin, topoloji, matematik gibi alanlardan yararlanılarak grafik bir dilde somut bir biçimde ortaya konması hedeflenir. Daha sonra toplanan bilgiler, bilgisayar temelli ölçümlerle analiz edilir. Burada mekansal yapıların biçim, ölçek, doku gibi özelliklerindense onların bütün içindeki konumları, sistem içindeki diğer tüm mekanlarala ilişkileri gibi özelliklerine odaklanılır ve bu özelliklerin sayısallaştırılması amaçlanır.

Mekan sentaksı 80'li yıllardan itibaren dünyanın birçok yerinde mimarlık, kentsel tasarım, planlama, ulaşım ve iç mimarlık gibi alanlarda kullanılmaktadır. Son yıllarda ise mekan sentaksı tekniklerinin, arkeoloji, enformasyon teknolojisi, coğrafya, antropoloji, bilişim gibi alanlarda da kullanımı başlamıştır (Dursun, 2002).

Mimarlıkta mekan sentaksı tekniklerinin tasarımların olası etkilerini önceden tespit etmek için kullanımının son derece yararlı olduğu söylenebilir. Böylece bina ölçeğinde ya da kent ölçeğinde tasarlanan mekanları, içinde yaşayan, hareket eden insanların ne şekilde kullandığı tespit edilebilir. Mekan sentaksı teknikleri ile yapılan somut değerlendirmeler ışığında tasarımcı, yarattığı mekan ve mekanın kullanımı arasında güçlü bir bağ kurabilir ve elde edilen bu bilgiler doğrultusunda tasarımını geliştirebilir ya da kötü tasarlanmış bir mekan söz konusu olduğunda olası sorunları ortadan kaldırabilir.

Bugün mekan sentaksının bir çok önemli projede etkin rol aldığı görülür. Bunlardan bazıları Norman Foster ile Trafalgar Meydanının ve Gustafson Porter ile Nottingam Eski Pazar Meydanının yenilenmesidir. İngiltere'nin bu her iki ünlü meydanı da mekan sentaksının uzman danışmanlık hizmeti ile yenilenmesini takiben oldukca başarılı bir şekilde işledikleri söylenebilir. Diğer gündemdeki projeler ise Birmingham kentsel gelişim projesi, Exchange Meydanı, Londra Bit Pazarı, ve Millennium Köprüsü yenilenmesi projeleri olarak sıralanabilir.

Özetlemek gerekirse Şekil 2.3'de görüldüğü gibi mekan sentaksı sürecinde mekana ilişkin dört düşünme aşamasından söz edilebilir. (Dursun, 2002): 1. Temsil: mekansal elemanların tanımlanması 2. Analiz: mekansal elemanlar arası konfigürasyonel ilişkilerin tanımlanması 3. Genotip: analiz kapsamındaki örnekler içinde yaygın

modellerin belirlenmesi 4. Teori: genotipler arasında varolan genel eğilimleri ortaya koyma çabası.

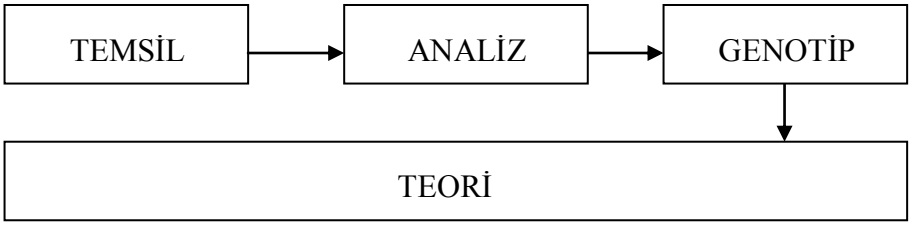

Şekil 2.3: Mekan sentaksında izlenen süreç (Dursun, 2002).

2.3.2 Sentaktik araçlar, kavramlar, ölçümler

Bu bölümde mekan sentaksında kullanılan bir takım kavram ve analiz teknikleri bina ölçeğinde mekansal analiz çerçevesinde sunulucaktır. Tanıtılacak kavram, araç ve ölçümler Çizelge 2.1'de birarada gösterilmiştir.

Çizelge 2.1: Sentaktik araç, kavram ve ölçümler.

ARAÇLAR	Geçiş Grafikleri/Eksensel Harita/Dışbükey Harita/İsovist Harita
KAVRAMLAR	Derinlik, Halkalı Yapı, Genotip, Mekan Tipleri, Dağılımlı/Dağılımsız Örüntü, Dışbükey Mekan, Eksensel Doğru, İsovist
ÖLÇÜMLER	Entegrasyon, Temel Farklılık Faktörü

2.3.2.1 Mekansal modellerin geçiş grafikleri olarak gösterimi

Mekanın konfigürasyonel yapısından söz edilirken, bu yapının geçiş grafikleri ile temsil edilmesinden söz edilmişti. Bu bölümde ise geçiş grafiklerinin temel özellikleri üzerinde durulacaktır.

Geçiş grafikleri ile mekanlar sistemindeki elemanlar arasındaki ilişki dizileri görsel olarak ifade edilir. Hanson'a göre bu grafikler bina ve yerleşim alanlarında mekansal konfigürasyonu netleştirmek için geliştirilmiş basit bir gösterimsel araçtan daha ötedir (Dursun, 2000). Bir geçiş grafiğinin özelliklerinin tartışılması ile, ait olduğu mekanlar sisteminin içindeki değerli sosyal, kültürel bilgiye ulaşılabilir. Geçiş grafiğinin bu iki değişkeni "derinlik" ve "halkalar"dır.

Geçiş grafiklerinde derinlik:

Daha önce belirtildiği gibi geçiş grafiğinde sistemin içinden bir mekan kök olarak seçilir diğer mekanlar bu kökün üstünde sıralanır. Bu sıralama her mekana ulaşmak için geçilen mekan sayısına göre yapılır.

Derinlik değişkeni sistemde mahremiyet ile ilgili bilgiyi açığa çıkarır. Analizlerde en derin mekanın hangisi olduğu, kimler tarafından ve hangi amaç için kullanıldığı sorgulanır. Bu grafiklerde genellikle dış mekan kök olarak alınır ve grafik çizilir (Şekil 2.4). Ancak sistem içinde herhangi bir noktadan da çizilebilir. Kökün değişmesi modelin derinlik resmini etkileyecektir (Şekil 2.5).

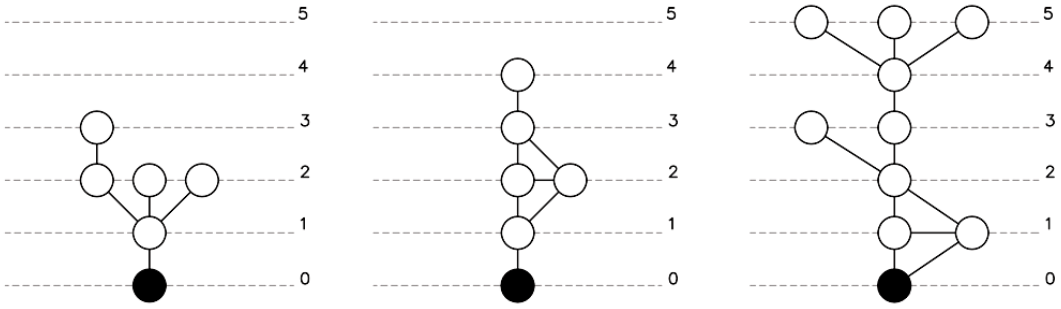

Şekil 2.4: Geçiş grafiklerinde derinlik değişkeni.

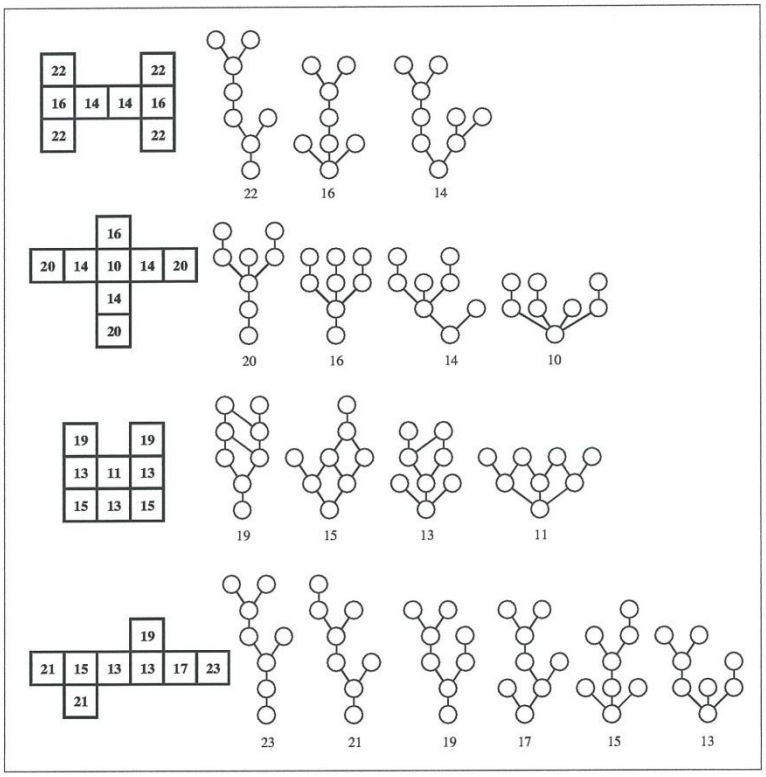

Şekil 2.5: Kök mekanın değişmesinin geçiş grafiklerine yansıması (Hillier, 1996).

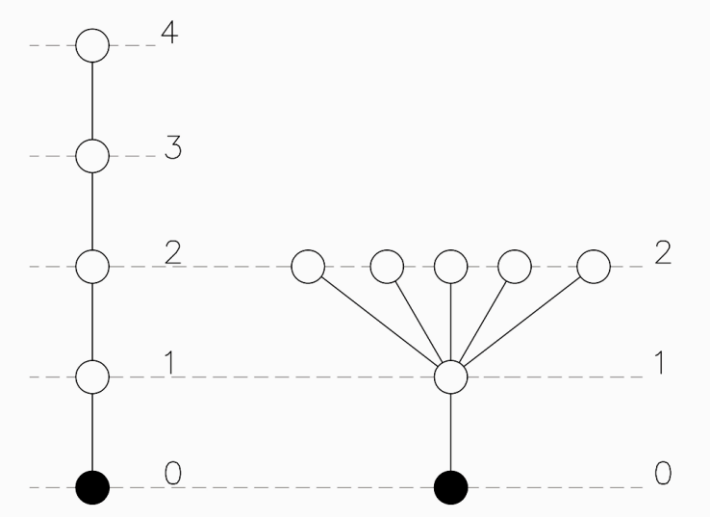

a- Derin ağaç benzeri b- Sığ ağaç benzeri

Şekil 2.6: Ağaç benzeri geçiş grafikleri.

Şekil 2.6a'da görüldüğü gibi doğrusal yapıdaki geçiş grafiklerinde derinlik artar. Şekil 2.6b'deki dallanmış yapıdaki geçiş grafiklerinde ise derinlik azalır. Şekil 2.6a ve 2.6b'de olduğu gibi, her iki geçiş grafiğinde, mekan sayısının 'k' olarak kabul edilmesi durumunda bağlantı sayısı 'k-1'dir. Bu durum "ağaç benzeri grafik" olarak tanımlanır.

Ağaç benzeri yapıda kullanıcının hareket biçimi son derece kontrol altındadır ve esneklik söz konusu değildir. Eylem kalıplarında yaşayana ya da ziyaretçiye izlenebilecek yol alternatifi sunulmaz.

Halkalar:

Geçiş grafiklerinde izlenen bir başka özellik, bir mekandan diğer mekana geçişte ortaya çıkan alternatif yollardır. Bu alternatif yollar mekansal konfigürasyonun halkalı yapısını ifade eder.

Bir mekanın halkalar üzerinde yer alıp almadığı, kaç halkada yer aldığı, veya bir mekanın hangi halkanın üstünde bulunduğu gibi bulgular mekan analizinde büyük önem taşır (Hillier ve diğ., 1987). Planda az sayıda mekanı birbirine bağlayan halkaların etkisi zayıf olurken uzak mekanları bağlayan büyük halkaların etkisi daha güçlü olur. Birden fazla halkanın kesiştiği mekanlar ise genellikle sistem içinde önemli mekanlardır.

Mekan sayısının ‘k’ olarak kabul edilmesi durumunda bağlantı sayısı ‘k-1’ olduğunda bu durumun halkasız yapıyı ifade ettiği belirtilmiştir. Bağlantı sayısının ‘1’ fazlasının mekan sayısına oranının ‘1’in üstüne çıkması ise grafiğin halkalı yapısına işaret eder.

Şekil 2.7’de dallanmış, halkalı ve doğrusal yapıda geçiş grafikleri birarada gösterilir. Şekil 2.7d’de ‘c’ mekanından ‘a’ ve ‘b’ mekanlarına dallanan bir grafik, Şekil 2.7e’de ‘a’, ‘b’, ‘c’ mekanları arasında tek halkalı bir grafik, Şekil 2.7f’de ise ‘c’, ‘a’, ‘b’ mekanları arasında doğrusal bir grafik izlenir. Aynı mekanlar arasında geçirgenlik ilişkilerinin farklılaşması grafiklerin de farklılaşmasına neden olur. Farklı geçiş grafikleri ise mekanlar arası farklı hareket kalıplarını temsil eder.

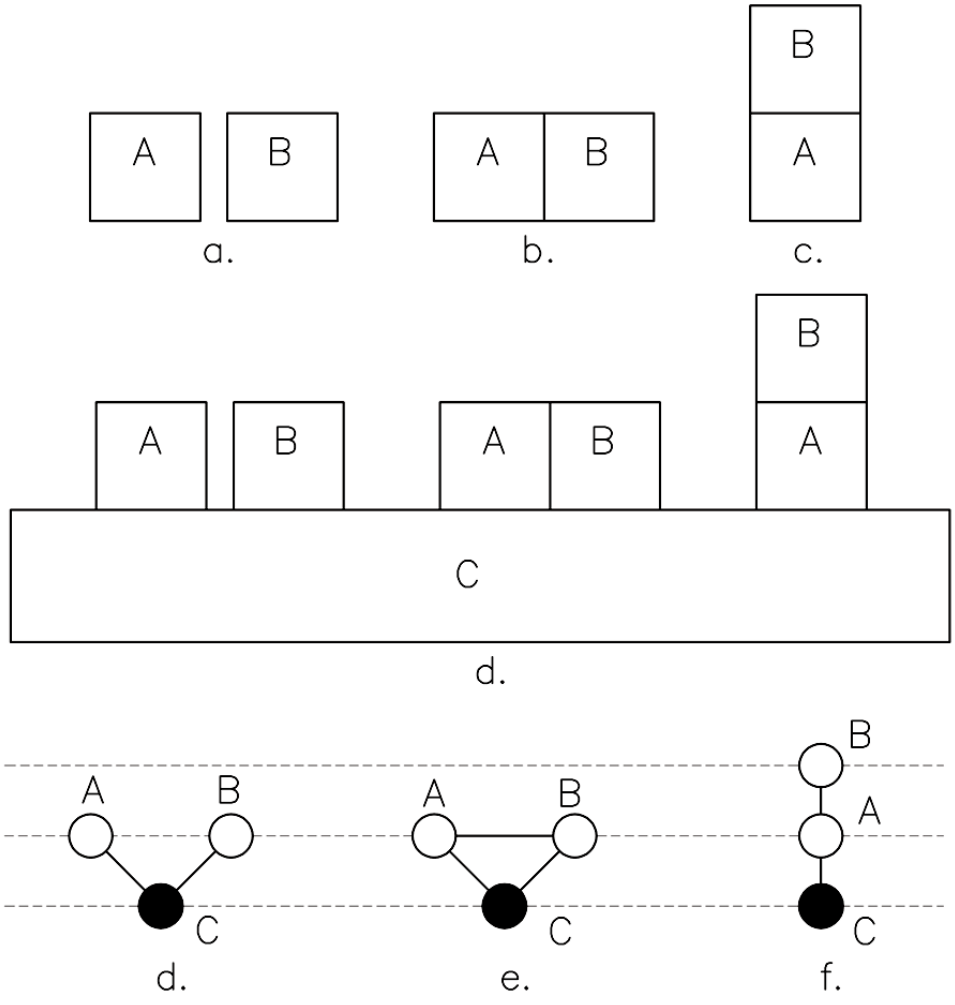

Şekil 2.7: Dallanmış, halkalı, doğrusal geçiş grafikleri (Hillier, 1996).

Geçiş grafiklerinde ilişkiler bağlamında mekan tipleri:

Bir geçiş grafiğinde mekanların tipolojik özellikleri de önem kazanır. Mekanlar 4 ana tip altında toplanarak değerlendirilir. Grafiğin ilişkiler dikkate alındığında ne tür bir mekana temellendirildiği ortaya konur (Dursun, 2002).

A Tipi Mekanlar: Grafik içinde tek bağlantılı ve kör uçu mekanlardır (Şekil 2.8). Bu mekanlardan başka mekanlara geçmek söz konusu değildir.

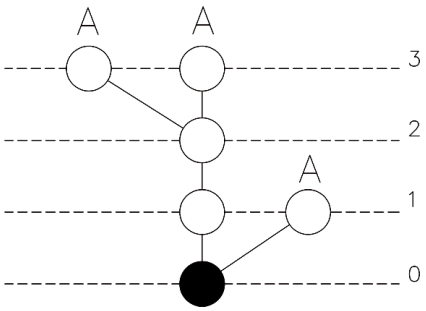

A için bağlantı sayısı= 1

Şekil 2.8: Geçiş grafiğinde A tipi mekan.

B Tipi Mekanlar: Grafik içinde bir alt sistem oluşturarak birden çok bağlantıya sahip mekanlardır. Bu alt sistem ağaç formludur yani mekan sayısından 1 eksik sayıda bağlantısı vardır. B tipi mekan en az bir mekana giden yol üzerinde yer alır ama halka üstünde bulunmaz (Şekil 2.9).

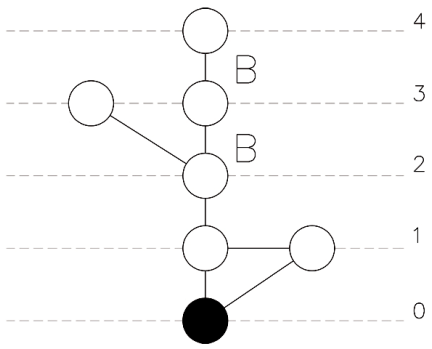

B için bağlantı sayısı > 1

Şekil 2.9: Geçiş grafiğinde B tipi mekan.

C Tipi Mekanlar: Grafik içinde birden fazla bağlantıya sahip ve tek bir halka üzerinde yer alan mekanlardır. C Tipi mekanın bulunduğu bu alt sistemde A ve B tipi mekan bulunmaz (Şekil 2.10).

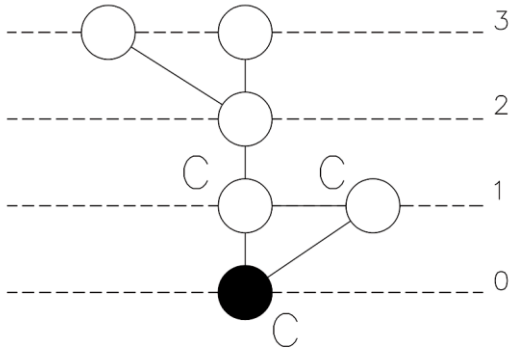

C için bağlantı sayısı > 1
1 halka üzerinde

Şekil 2.10: Geçiş grafiğinde C tipi mekan.

D Tipi Mekanlar: Grafik içinde birden fazla bağlantıya sahip ve birden fazla halka üzerinde bulunan mekanlar. D Tipi mekanın bulunduğu bu alt sistemde A ve B tipi mekan bulunmaz (Şekil 2.11).

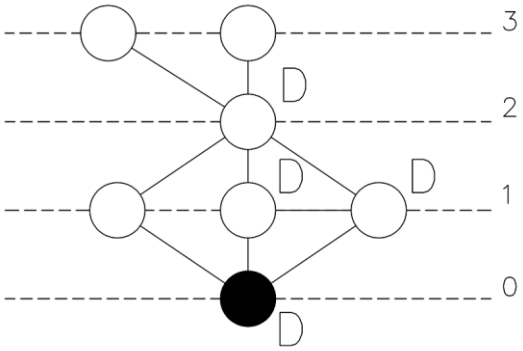

D için bağlantı sayısı > 2
1'den fazla halka üzerinde

Şekil 2.11: Geçiş grafiğinde D tipi mekan.

Dağılımlı/Dağılımsız örüntü:

"Dağılımlı" örüntülerde mekanlar arasında oluşmuş halkalardan söz edilir. Bu da bir mekana birden fazla noktadan ulaşılabilmeyi ifade eder. Maksimum derecede dağılımlı olabilmesi için, örüntü içinde kuramsal olarak olanaklı halka sayısı kadar halka olması gerekir (Gür, 2000). "Dağılımsız" örüntüde ise hiç halka yoktur ve dağılım değeri 0'dır. Bir örüntünün A ve B tipi toplam mekan sayısının C ve D tipi

toplam mekan sayısına oranı ne kadar düşükse örüntünün o kadar dağılımlı olduğu yorumu yapılabilir.

Entegrasyon değeri hesaplama:

Rölatif asimetri değeri (RA): Bir mekanın grafik içindeki diğer mekanlardan göreli derinliğinin matematiksel ifadesi o mekanın 'rölatif asimetri' değerini verir. Bu değer mekanın konfigürasyon içinde birleştirici olup olmadığını gösterir.

Hillier ve Hanson (1984) entegrasyon hesabını şu matematik denklemi ile ifade ederler (2.1):

$$Rölatif\ Asimetri = \frac{2(d_{ort}-1)}{k-2} \qquad \textbf{(2.1)}$$

dort= entegrasyon değeri araştırılan mekandan tüm mekanların ortalama derinliği

k= grafikteki toplam mekan sayısı

Düşük değerler sistemle entegre, yüksek değerler mekanın sistemden ayrılma eğiliminde olduğunu ifade eder. Tüm mekanların rölatif asimertri değerlerinin aritmetik ortalaması ise sistemin bütününe ait "ortalama entegrasyon değerini" verir. Söz konusu olan mekandan tüm mekanların ortalama derinliğini hesaplamak için her mekana başlangıç mekanından kaç mekan uzakta olduğuna göre bir derinlik değeri verilir ve bu değerler toplanarak sistem içindeki mekan sayısından bir eksiğine bölünür (Dursun, 2002). Şekil 2.12'de "dort" ve "RA" hesaplanması örneklenmiştir.

$$d_{ort} = \frac{tüm\ mekanların\ derinlik\ toplamı}{k-1} \qquad \textbf{(2.2)}$$

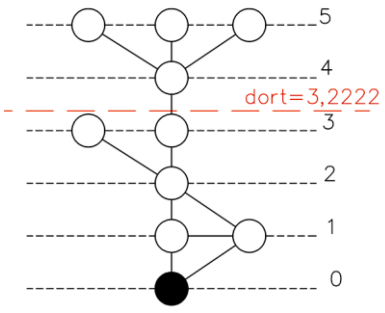

3 x 5 = 15
1 x 4 = 4
2 x 3 = 6
1 x 2 = 2
2 x 1 = 2
1 x 0 = 0

29

$$dort = \frac{29}{(10-1)} = 3{,}2222 \qquad RA = \frac{2\,(3{,}2222-1)}{(10-2)} = 0{,}5555$$

Şekil 2.12: Bir geçiş grafiğinde ortalama derinlik ve rölatif asimetri değerlerinin hesaplanması.

Gerçek rölatif asimetri değeri (RRA): Eğer bir sistem yine aynı adette mekana sahip başka bir sistemle karşılaştırılırsa "rölatif asimetri" değerleri açısından sorun olmaz. Ancak farklı boyutlardaki sistemler arasında karşılaştırmalı bir analiz söz konusu olursa büyüklüğün entegrasyon üstündeki etkisini kaldıracak bir denklem söz konusudur. Daha özetle, farklı büyüklükteki mekansal sistemlerin karşılaştırmasında, büyüklüğün entegrasyon değeri üzerindeki etkisi uygulanan dönüşüm ile ortadan kaldırılır. Yeni ölçüm RRA değeri, rölatif asimetri değerinin o mekan sayısı için verilen 'D' değerine bölünmesiyle hesaplanır.

"Gerçek Rölatif Asimetri" değerlerinin hesaplanabilmesi için Hillier ve Hanson bir çizelge verir. Hillier ve Hanson (1984) tarafından daha büyük mekan sayısına sahip sistemler için çok kapsamlı bir çizelge hazırlanmıştır.

Çizelge 2.2: Mekan Sayısına Göre D-değerleri Tablosu (Hillier ve Hanson, 1984).

k(mekan sayısı)	D-değerleri
5	0,352
6	0,349
7	0,34
8	0,328
9	0,317
10	0,306

Çizelge 2.2'de verilen "k" mekan sayısına karşılık gelen "D-değeri" aşağıdaki denklemde kullanılarak "Gerçek Rölatif Asimetri Değeri"ne ulaşılır (2.3).

$$RRA = \frac{RA}{D_k} \qquad \textbf{(2.3)}$$

Dışarısının katıldığı ve katılmadığı durumlarda entegrasyon değerlerinin hesaplanması: Analiz çalışmalarında iç-dış ilişkisini araştırabilmek için hem dışın dahil edildiği hem de edilmediği durumlarda geçiş grafikleri çizilerek ölçümler yapılabilir. Bazı modellerde dışın modelden çıkarılması çok büyük etki yaratmaz. Hanson bu tür örgütlenmede yaşayan-yaşayan ilişkilerinin ön planda olduğunu vurgular (Hanson, 1998). Örneğin en entegre mekandan en ayrılmış mekana doğru sıralama değişmez ya da ortalama entegrasyon değerinde büyük bir farklılaşma görülmez. Bazı modellerde ise tam tersi bir tutumla dış dahil edilmediğinde bütünde model ayrılmış hale gelebilir, iç mekandaki entegrasyon değerleri oldukça

farklılaşır. Bu da yaşayan-ziyaretçi ilişkisinin en az yaşayan-yaşayan ilişkisi kadar önemli hale geldiğinin ifadesidir.

Temel farklılık faktörünün hesaplanması: Mekanların sistem içindeki entegrasyon değerleri arasındaki farklılaşmanın ne kadar güçlü ya da güçsüz olduğunun ortaya konabilmesi için "temel farklılık faktörü değeri" hesaplanır. Bütüne ait minimum, maksimum,ve ortalama entegrasyon değerlerileri kullanılarak bir sayısal değere ulaşılır. Hesaplanan değer 0'a yakınsa o mekan örgütlenmesinde, mekanların entegrasyon değerleri arasındaki farklılaşmanın güçlü olduğuna işaret eder. Hesaplanan değer 1'e yaklaşırsa mekanlar arası konfigürasyonel farklılaşmanın zayıfladığına işaret eder. Bu değer 1 olduğunda eşit entegrasyon değerlerine sahip mekanlardan oluşan bir bütün söz konusudur (Hanson, 1998).

"Temel Farklılık Faktörü" nün hesaplanması için aşağıdaki denklem önerilmiştir (Hillier ve diğ., 1986).

$$Farklılık\ Faktörü = H = \left[\frac{a}{t} ln\left(\frac{a}{t}\right)\right] + \left[\frac{b}{t} ln\left(\frac{b}{t}\right)\right] + \left[\frac{c}{t} ln\left(\frac{c}{t}\right)\right]$$

$$Temel\ Farklılık\ Faktörü = \ H^* = \frac{H - ln2}{ln3 - ln2} \qquad \textbf{(2.4)}$$

Farklılık Faktörü = H Maksimum Entegrasyon Değer (max RRA) = b Ortalama Entegrasyon Değeri (ort RRA) = c Minimum, maksimum ve ortalama entegrasyon değerlerinin toplamı = t Temel Farklılık Faktörü(BDF) = H*

Geçiş grafiklerinde işlevsel analiz: Mekansal modellerde mekanlar bir de işlev gruplarına göre gruplandırılarak analiz yapılabilir. Bu gruplandırma çeşitli faktörlere göre olabilir. Bu fonksiyona göre olabildiği gibi, çevre şartlarına ya da dekorasyona göre de olabilir ya da geçiş mekanı ya da kullanım mekanı olarak tanımlanabilir. Böylece grafiklerde ve analizlerde karşılaştırmalı analizler gerçekleştirilebilir.

2.3.2.2 Genotiplerin araştırılması

Mekansal analiz sonuçlarına göre elde edilen sayısal ve grafik ölçümlerde analizi yapılan grup içinden seçilen örneklemde uyumlu bir düzen yakalanırsa bu genotipin işaretidir. Mekansal modellerdeki bu belirli tipteki sayısal uyumluluğa "genotip" adı verilir (Dursun, 2002).

2.3.2.3 Eksensel, dışbükey, isovist haritalar

Bina ölçeğinde gerçekleştirilen mekan sentaksı analizlerinde geçiş grafikleri dışında eksensel, dışbükey ve isovist haritalar da kullanılır. Mekan sentaksının en önemli özelliğinin mekanın soyut karakteristiklerinin somut olarak ifadesi olduğu üzerinde durulmuş, mekanlar sisteminin harita ve grafikler haline getirilip üzerlerinde sayısal analizler yapabilmeyi olanaklı kılacak tekniklerin araştırıldığından söz edilmiştir. Geçiş grafikleri gibi mekan sistemlerini temsil etmenin bir başka biçimi de bu sistemlerin eksensel, dışbükey ve isovist parçalar olarak ifade edilmesidir.

Eksensel doğrular, insanların eylemlerini yönlendirmekte kullandıkları bir noktadan görülebilecek en uzun görüş hattı; dışbükey alanlar, kullanılabilir, işlevsel alanlar; isovistler ise, bir noktadan görülebilecek en geniş bakış yelpazesini oluşturan poligon olarak tanımlanır (Url, 2007). Eksensel doğrularda tek boyutlu organizasyon, dışbükey alanlarda iki boyutlu organizasyon, isovistlerde ise görsel alan ifadeleri söz konusudur (Şekil 2.13).

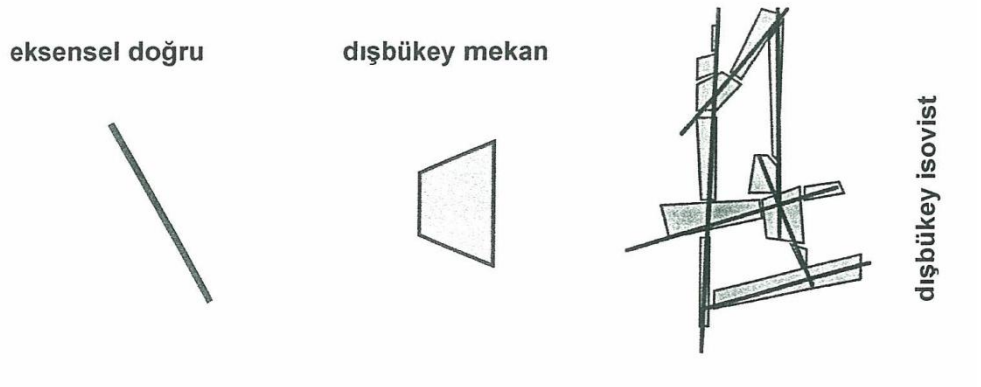

Şekil 2.13: Eksensel, dışbükey, isovist mekan boyutları (Dursun, 2002).

Bir mekanın içindeki herhangi bir noktadan başka noktalara, mekanın sınırları dışına çıkmadan düz çizgiler çizilebildiğinde dışbükeylikten söz edilebilir (Hillier ve Hanson, 1984). Şekil 2.14'de görüldüğü gibi, mekanın içindeki bir noktadan bir başka noktaya çizilen çizgi, mekanın dışından geçiyorsa, içbükey mekan olarak tanımlanır.

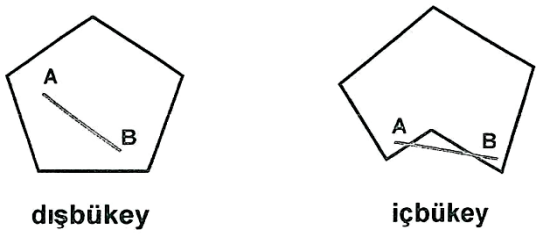

Şekil 2.14: Dışbükey ve içbükey mekanlar (Dursun, 2002).

Hillier ve Hanson (1984) dışbükey bir harita çıkarmanın oldukça kolay olduğunu dile getirir. Özetle, en büyük dışbükey alan bulunur ve çizilir, daha sonra ikinci büyükle devam edilir ve bütün sistem temsil edilinceye kadar bu işlem sürdürülür. Dışbükey haritalarda modelin en az ve en geniş iki boyutlu mekanlar sistemi ve en az ve en uzun doğrular dizisi ortaya konur (Şekil 2.15) (Dursun, 2002).

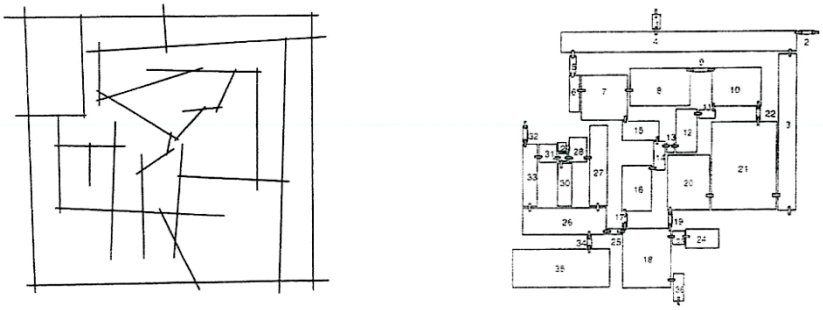

Şekil 2.15: Eksensel ve dışbükey haritalar (Dursun, 2002).

Mekanın bir başka temsil yolu ise isovist haritalar ile sağlanır. Bir mekanın isovisti yani görsel alanı onun içinden görülebilen her şeyin temsilini ifade eder. Geçiş grafiklerinde olduğu gibi bu haritalar üzerinde de sentaktik ölçümler gerçekleştirilir. Örneğin isovist haritada bilgisayar ortamında gerçekleştirilecek analizler ile en koyu renk en entegre parçaları gösterirken, koyudan açığa giden renklerle entegrasyon dağılımı ifade edilir (Şekil 2.16).

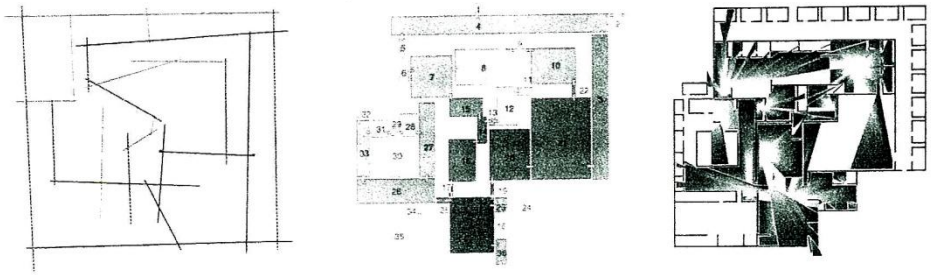

Şekil 2.16: Eksensel, dışbükey, isovist haritalar (Dursun, 2002).

2.4 Konutlarda Mekansal Analiz Araştırmaları

Ev dünyanın her köşesinde insan yaşamına ait aynı temel gereksinimleri karşılar. Bunlar, yemek pişirme, yemek yeme, banyo yapma,uyuma, depolama, eğlenme gibi eylemler olarak sıralanabilir. Gereksinimler ortak olmakla beraber, işlevlerin kompozisyon içinde biraraya gelişindeki çeşitlilik ise şaşırtıcıdır. Hanson'a (1998) göre bir evi tanımlayan mekan listeleri değil, mekan kalıplarıdır.

Mekan kalıplarında hangi domestik aktiviteler beraber olmalı? Hangileri ayrılmalı? İç dekorasyon nasıl olmalı? Yaşayanlar farklı mekanlarda nasıl ilişkiler içinde olmalı? Yaşayan/yaşayan ilişkileri, yaşayan/ziyaretçi ilişkileri nasıl biçimlenmeli? Misafir nerede ve nasıl ağırlanmalı?

İşte bu soruların yanıtları mekansal dizileri biçimlendirir.

Evin mekansal yapısında son derece zengin kültürel, sosyal bilgiler ve anlamlar gizlidir. Evin içerdiği bilgi zenginliği ile oluşan karmaşık yapısı, onu mekan sentaksı teorisinin de odağı yapmıştır (Dursun, 2002). Hanson'ın "Decoding Homes and Houses" isimli çalışması ev bağlamında mekan sentaksı uygulamalarını içeren bir çok örneği birarada sunar. Bu çalışmada ele alınan örneklere ait konfigürasyonel analizlerde ev, içindeki eylemlerin düzenlenişi, farklı sosyal ilişkilerin desteklenmesi, ev halkının, eylemlerinin, ilişkilerinin, alışkanlıklarının evin mekan kurgusuna yansıması, sosyoloji, antropoloji, psikolojı gibi bilimlerle desteklenerek çok yönlü incelenir (Hanson, 1998).

Hanson'a (1998) göre ev, göründüğü gibi olmama ve karmaşık yapısı nedeniyle mimarlığın formal ve konfigürasyonel boyutlarını araştırmak için mükemmel bir seçimdir. Ayrıca "ev" tarihteki ilk binadır. Bugün ise evrensel bir yapı türüdür. Hemen herkesin ev tasarımında neyin iyi bir tasarım ya da kötü bir tasarım olduğunu bilmeye ve öğrenmeye hakkı vardır

2.4.1 En yalın "ev" kurgusunda mekansal analiz

Ev en yalın formunda dahi zengin ve değerli sosyal bilgi içeren bir mekansal konfigürasyona sahiptir (Hanson, 1998).

Hanson'ın (1998) Kalahari Çölü'nde araştırdığı ilkel konutun en önemli sembolü ateştir. Her çekirdek ailenin tüm gece yaktıkları bir ateşi vardır. İlkel barınakta

belki sınırlar çok net belirlenmemiş ya da bir kabuk içinde gizlenmemiştir. Yine de aile üyelerine ait bir iç alan ve yabancıların bulunduğu bir dış alan vardır. Bu iç ve dış alan arasında ise "geçirgenlik ilişkisi" mevcuttur. Ateş evde dahi bir "yaşayan/ziyaretçi" ayırımı ortaya konmuştur. Evin girişi ve eşik ağaç dalları ile belirlenmiş, yaşama mekanı içinde ise sol kadınlara, sağ erkeklere ayrılmıştır. Hanson (1998) bütün yapıların bu en basit mekansal kurgunun bir türevi olduğunu savunur (Şekil 2.17).

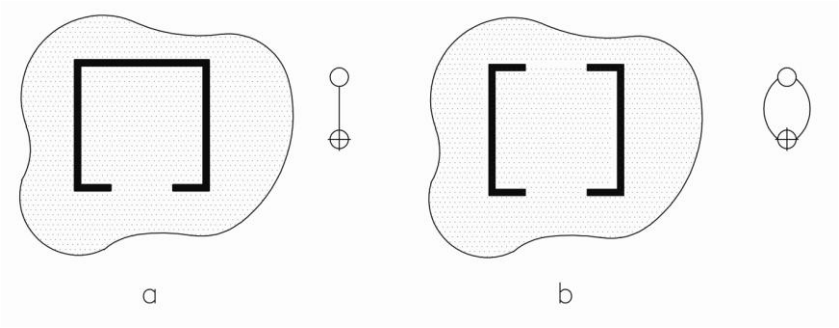

Şekil 2.17: İlkel konutta konfigürasyonel yapı (Hanson,1998).

Hanson(1998) göçebe çadır evlerini içeren bir başka araştırmasında, mekansal konfigürasyonda gizli bir çok sosyal ve kültürel bilginin deşifresini örnekler. Bedevir Çadırı, Teda Çadırı ve Mongol Çadırı olmak üzere üç basit çadır evin mekan kurgusu ve bu mekan kurgusunda izlenen kültürel ve sosyal bilgiler tümüyle farklıdır.

Rapoport (1969) "House, Form and Culture" kitabında sosyal ve kültürel faktörlerin evin biçimlenişindeki önemli etkilerini dile getirir ki bu etkiler en basit ev tiplerinde dahi izlenebilir. Örneğin Şekil 2.18'dEki "Bedevir Çadırı"nda mekan bir perdeyle ikiye bölünür. Halılarla ve şiltelerle zenginleştirilmiş daha küçük alan erkeklere, yaşama-çalışma işlevleri atanmış daha büyük ve fonksiyonel alan ise kadınlara ayrılmıştır. Yaşayan-ziyaretçi ilişkisinde, ziyaretçi erkek tarafında, derin mekanda, erkek kontrolünde ağırlanmaktadır. Yaşayan-yaşayan ilişkisinde ise güçlü bir erkek-kadın ayrımı görülür. Erkek tarafındaki dış mekan ise ibadete ayrılmıştır.

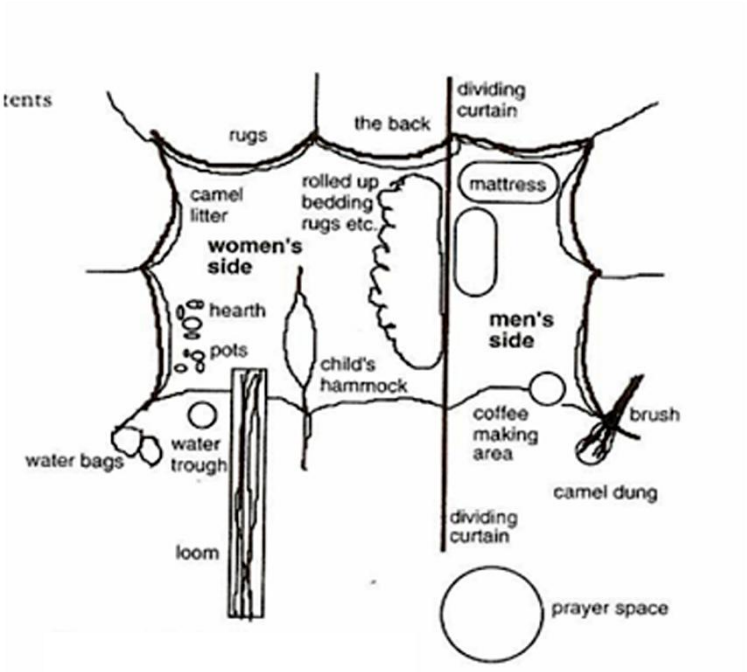

Şekil 2.18: Bedevir Çadırı (Hanson, 1998).

Şekil 2.19'dA görülen Teda Çadırı'nda ise dış mekan bir çalışma mekanıdır. Adeta iç mekanın bir uzantısı gibidir ve kadına yöneliktir. İçeride ise yemek pişirme işlevi öncelik kazanır ve bir eşik mekanı ile dışarıdan ayrılır. Yaşayan-yaşayan ilişkisinde bir kadın-erkek ayrımı yoktur. Yaşayan-ziyaretçi ilişkisine bakıldığında ise misafirin dışarıda ağırlandığı görülür.

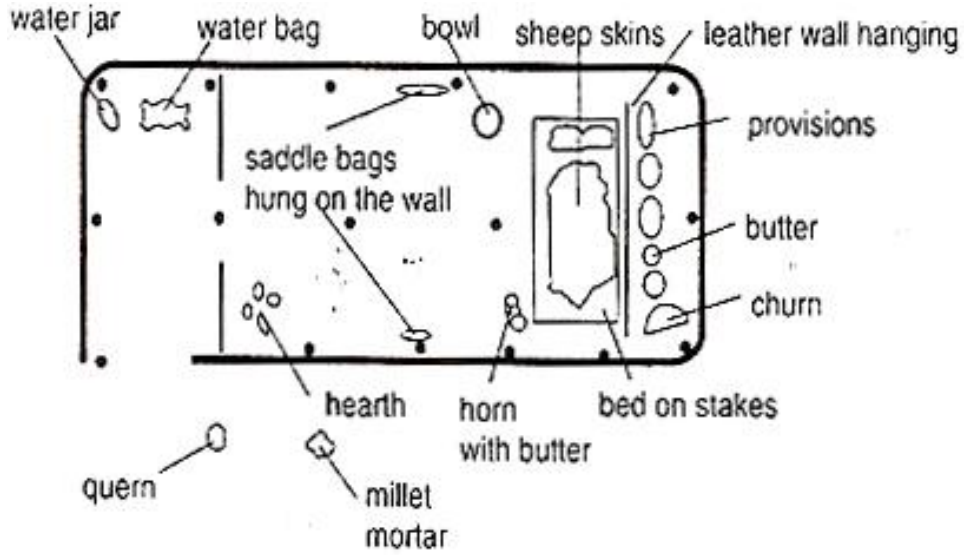

Şekil 2.19: Teda Çadırı (Hanson, 1998).

Şekil 2.20'de görülen Mongol Çadırı'nda ise giriş güney veya güney doğuya yönelir. Batının erkeğe, doğunun kadına ayrıldığı, merkezde ocağın bulunduğu, ayrıca çadırın bölümlere ayrıldığı izlenir. Misafirlerin erkek tarafına, çocukların kapıya yakın oturduğu, eşya yerlerinin statü ve cinsiyete göre ayrıldığı da başka kurgusal özellikler olarak gözlenir.

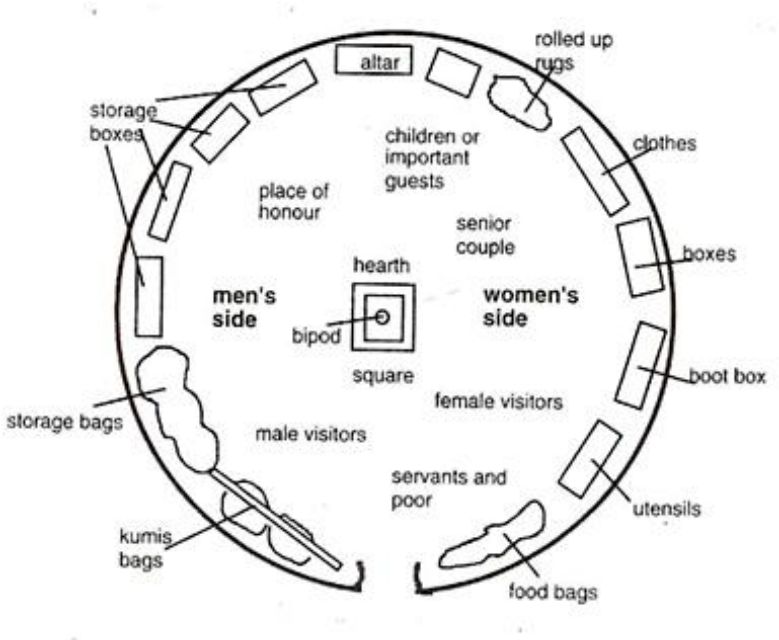

Şekil 2.20: Mongol Çadırı (Hanson, 1998).

Bu bölümde sunulan tüm ilkel konutlara ait geçiş grafikleri Şekil 2.21'de birarada gösterilir.

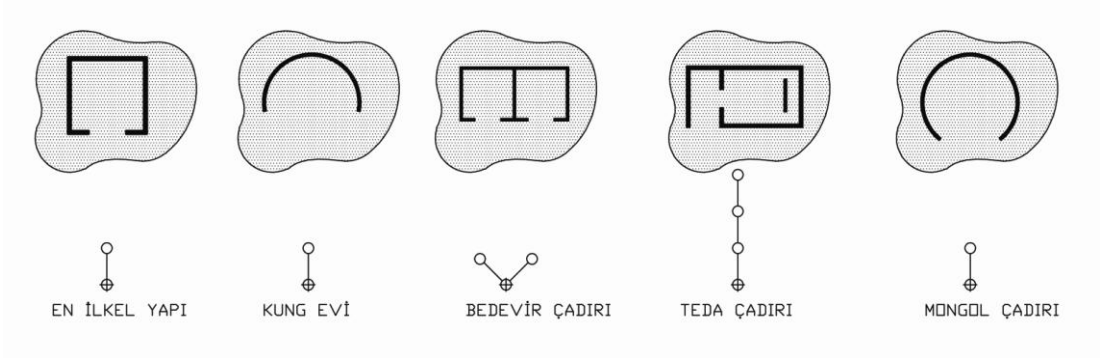

Şekil 2.21: En yalın konut biçimlerinde geçiş grafikleri (Hanson, 1998).

2.4.2 Geleneksel ve yöresel konut araştırmalarında mekansal analiz

Hanson (1998), mekan sentaksı analizlerinin çok sayıda örneğe ulaşılabilen yöresel ve geleneksel konut araştırmalarında daha sık kullanıldığından söz eder. Bu çalışmalar, analiz edilen çok sayıdaki mekansal örüntünün göze görünmeyen konfigürasyonel özelliklerindeki sürekliliğin araştırılmasına yöneliktir. Bir kültüre ya da bir bögeye ait incelenen bir dizi ev planında kurgusal özellikler sayısal, istatistiksel ve grafiksel bir yöntem olan mekan sentaksı ile araştırılabilir (Dursun, 2002).

Dursun (2002) özellikle bu tür çalışmalar için Hillier ve diğ. (1987) tarafından tamamlanan "Ideas are in Things" adlı çalışmanın bir yol gösterici olduğundan söz eder. Bu çalışmada Fransa'nın Normandi bölgesinden 17 ev örneğine ait mekansal analiz sunulur.

Hillier ve diğ.(1987) bu araştırmada üç soruya yanıt arar:

1.Sentaktik temsil ve ölçümler mekansal örüntü ve kullanımı arasındaki ilişkiyi ne kadar aydınlatabilir? 2.Bölgesel ya da başka tipolojik guplar böyle bir mekansal analiz ile ne dereceye kadar soruşturulabilir? 3.Bilinen kesin geleneksel/bölgesel temaların en azından bir evde belirlenmesi ve bu temalara sentaktik analiz ile açıklık getirmek olası mıdır?

Elde edilen 17 örneğin ilk bakışta oldukça heterojen göründükleri belirtilir. Sentaktik analiz özellikle minimum yaşama kompleksine odaklıdır.

Sentaktik analizde izlenen adımlar:

1. Bütün evlerde dışarısı kök alınarak minimum yaşama kompleksine ait geçiş grafiği çizilir. 2. İkinci adımda mekansal örüntüler işlev atanmadan gerçekleştirilir ve bulgular bir tabloda toplanır. 3. Son adımda ise mekansal örüntüler işlev gruplarına göre analiz edilir ve bu bulgular da ayrı bir tabloda toplanır.

Şekil 2.22'de örneklem içindeki evler ve geçiş grafikleri bir arada gösterilmiştir.

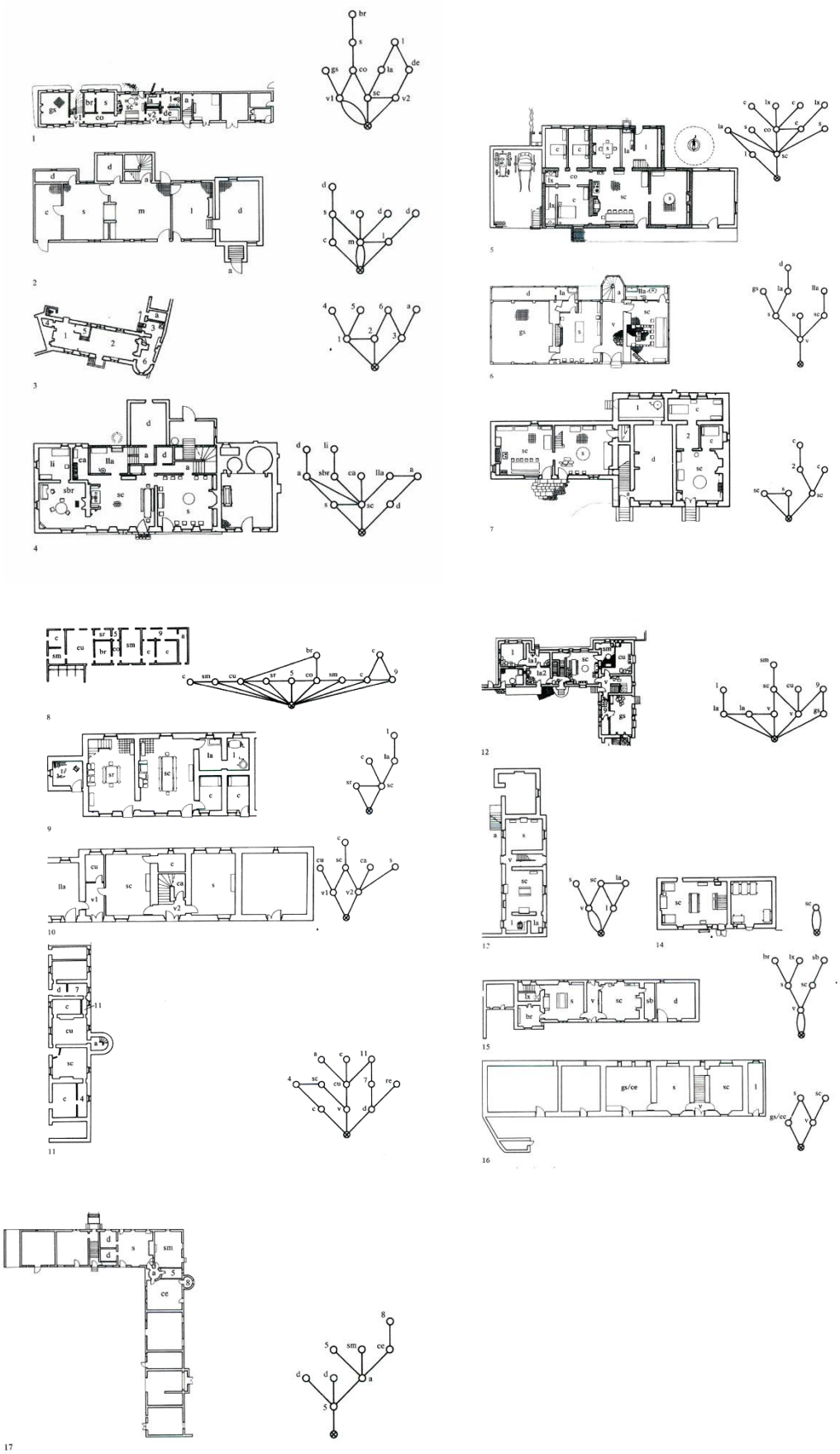

Şekil 2.22: Normandi ev planları ve geçiş grafikleri (Hillier ve diğ., 1987).

Bu araştırmada iki genotipten söz edilebilir. Birinde entegrasyon günlük yaşama alanı etrafında gelişir, yaşama mekanları arasında güçlü kurgusal farklılaşma söz konusudur, dışarıyla güçlü mekansal ilişkiler içindedir ve bu nedenle daha entegre bir iç mekanı ve daha entegre bir dış mekanı vardır. Diğerinde ise entegrasyon sirkülasyon mekanları etrafında gelişir, yaşama mekanları daha ayrılmıştır, aralarında daha az kurgusal farklılaşma vardır, ve dışarıyla güçlü mekansal ilişkiler kurulamadığı için dışarısı daha ayrılmış yapıdadır.

Bu genotiplerin evlerin büyüklükleri ya da geometrileri ile ilişkileri yoktur. Buna karşılık, iki mekansal/işlevsel eğilim, farklı geometrilere sahip evlerde son derece net ve açık şekilde izlenir.

Geleneksel evlere ilişkin bir başka çalışma Orhun, Hillier, ve Hanson tarafından geleneksel Türk Evleri'ni konu alan bir çalışmadır. 16 geleneksel Türk Evi planından oluşan örnekleme ait mekansal analiz çalışmasında iki genotip belirlenir. Genotiplerden birinde entegrasyon "sofa" etrafında, diğerinde ise taş kaplı giriş avlusu etrafında gelişir. İlk gupta birinci kat yaşama mekanları arasında güçlü konfigürasyonel farklılaşmadan söz edilir. Sofa bu mekanları birleştirici yapıdadır. Dışarısı ise ayrılmış yapıdadır. İkinci grupta merkezi avlu olan ve dışarıdan evin içine doğru uzanan bir entegrasyon çekirdeği izlenir. Dışarısı bütünleşmiş yapıdadır.

Evler üzerinde yapılan çalışmanın ikinci aşamasında evlere ait mekansal özelliklerin araştırılması daha ileri götürülür ve evler "derin çekirdek tip" ve "sığ çekirdek tip" olarak gruplandırılır.

Evler dışlı ve dışsız olarak analiz edilir. Eğer dışarısı dahil edildiğinde evler daha sığ geçiş grafikleri ile temsil ediliyorlarsa, "dışa dönük" evler olarak tariflenir. Dışarısı dahil edilmediğinde daha entegre yapıdalarsa, bu durum evlerin daha kapalı ve "daha içe dönük" evler olduğuna işaret eder. Ancak dışarısı dahil edilmediğinde sofa, baş oda, ve giriş odasının entegrasyonlarının güçlendiği görülür. Aynı zamanda ikili işlev taşıyan ve aile bireylerinin ve konukların biraraya geldiği odaların yaşayan açısından daha entegre, ziyaretçi açısından ise daha ayrılmış olduğu izlenir.

Burada yapılan sentaktik analiz çalışmaları, evlerin mekansal kurgularının hem yaşayanlar hem de yaşayan/ziyaretçi arasındaki ilişkileri şekillendirdiğini, derinlik,

halkalar, entegrasyon değerleri ve bu değerler arasındaki farklılık dereceleri gibi sentaktik bulguların ise mekansal örüntüleri yorumlamak için önemli bilgiler sağladığını ortaya koyar.

"Derin çekirdek tip"te entegrasyonun en güçlü olduğu mekan, farklı işlevsel mekanları biraraya getiren ve aralarındaki ilişkileri yapılandıran "sofa"dır. Evin en birleştirici mekanı oldukça içeride, merkeze doğru konumlanır ve farklı sosyal kategoriler arasında bir arayüz olarak yer alır. Bu grupta katı bir sosyal formasyon vurgulanır ve içe dönük bir kurguya işaret eder (Orhun ve diğ., 1995).

"Sığ çekirdek tip"te dışarıyla kurulan mekansal ilişkiler daha güçlüdür. Giriş avlusu entegrasyonu en güçlü mekandır. Daha organik bir sosyal formasyon söz konusudur. Evin farklı bölümleri oldukça ayrılmış olarak algılanır. Ev halkını biraraya toplayan, ev içinde birleştirici yapıya sahip bir mekan görülmez. Avlu iç ilişkileri yapılandırır ve iç/dış arasındaki geçiş bölgesidir. Evin entegrasyon çekirdeği sığda, dışa yakın ve dış etkilere açıktır. Bu özelliklerinden ötürü "sığ çekirdek tip" daha dışa dönük bir karaktere sahip olarak yorumlanır (Orhun ve diğ., 1995).

Şekil 2.23'de "derin çekirdek tip" kurgusunu, Şekil 2.24'de ise "sığ çekirdek tip" kurgusunu gösteren geçiş grafikleri izlenir.

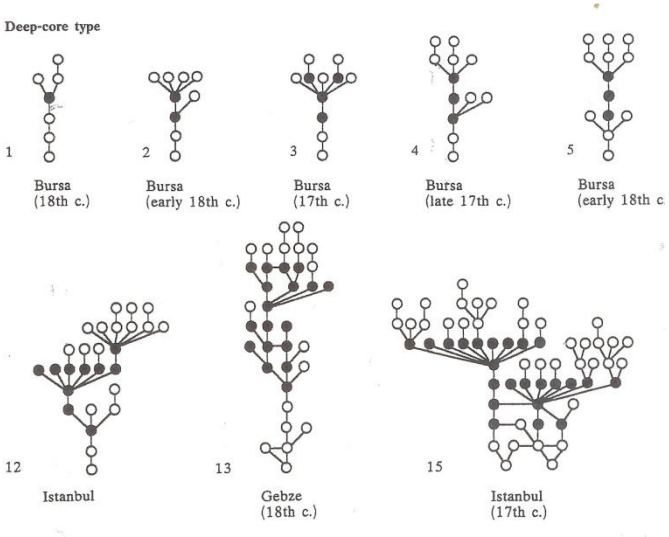

Şekil 2.23: Derin çekirdekli evler (Orhun ve diğ., 1995).

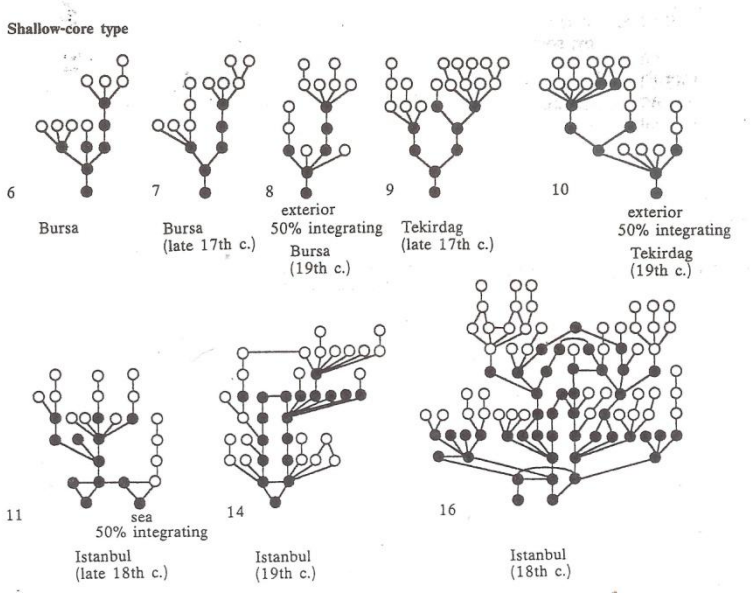

Şekil 2.24: Sığ çekirdekli evler (Orhun ve diğ., 1995).

Yöresel evlere ilişkin bir çalışma ise Dursun ve Sağlamer (2003) tarafından gerçekleştirilmiştir. "Trabzon kentinde farklı konut çevrelerine ait mekansal analiz" başlıklı çalışmada, azınlıklarca biçimlendirilen, Osmanlı kültürü etkisinde oluşan, ve Cumhuriyet sonrası etkin olan çağdaş modeller olarak üç model analiz edilerek karşılaştırılmıştır (Dursun ve Sağlamer, 2003).

Bu çalışmada amaç farklı kültürlerin biçimlendirdikleri mekansal modelleri mekan sentaksı yöntemleriyle analiz etmek, farklılıkları ve benzerlikleri sayısal ve grafiksel bir yöntem ile somut olarak ortaya koymaktır (Dursun ve Sağlamer, 2003). Sentaktik bulguların üç dönem çerçevesinde, evlerin iç kurgusunun dışarıyla olan ilişkisine ilişkin farklılaşmanın güçlü olduğuna işaret ettiği belirtilir. İki genotip dışarıya göre konumlanan entegrasyon çekirdeğine göre tanımlanır. Burada azınlık evleri ve geleneksel evlerin arasındaki en büyük fark olarak, azınlık evlerinin doğrudan sokağa açılması ve geleneksel evlerin dışarıdan yüksek duvarlarla koparılması olarak belirtilir.

Üç örnekleme ayrı ayrı bakıldığında azınlık evlerinin ve geleneksel evlerin içinde yalnız küçük bir grubun "içe dönük" olduğu, daha büyük çoğunluğun "dışa dönük" evler olarak tanımlandığı görülür (Çizelge 2.6). İçe dönük evlerde dışarısı göz ardı edildiğinde daha entegre, dışa dönük evlerde ise daha ayrılmış bir yapı söz konusudur (Dursun, 2002). Son dönemde ise "içe dönük" evler çoğunluktadır. Dışarısı göz ardı edildiğinde entegrasyon güçlenir.

Çizelge 2.3'de her bir dönemde evlere ait ortalama mekan sayısı, mekan bağlantı oranı, ortalama, minimum ve maksimum entegrasyon değerleri ile temel farklılık faktörü değerleri görülür.

Çizelge 2.3: Üç dönem evlerine ilişkin temel sentaktik veriler (Dursun, 2002).

Üç Döneme İlişkin Sentaktik Veriler (ort)										
dönem	mek. say.	mek/ bağ	entegrasyon (dış ile) min	max	ort	TFF	entegrasyon (dışsız) min	max	ort	TFF
... 1	23,20	1,086	0,6967	1,9794	1,2956	0,79	0,6543	1,9136	1,2684	0,78
... 2	19,65	1,047	0,7776	2,1055	1,4159	0,81	0,7869	2,1510	1,4457	0,81
... 3	16,35	1,051	0,5919	2,0252	1,2373	0,74	0,5632	1,7751	1,2030	0,77

"Dışa dönük" evler ayrı bir genotip olarak değerlendirildiğinde, Osmanlı kültüründen etkilenmiş geleneksel evlerin büyük bölümünde ve azınlık evlerinin bazılarında, modellerin dışarıyla güçlü ilişkiler içinde olduğu görülür. Evler dışarıdan yüksek duvarlarla koparılır ve bahçeler günlük yaşamın bir parçası haline gelir. Oysa "dışa dönük" azınlık evlerinin çoğunda ve bazı Cumhuriyet sonrası inşa edilmiş çağdaş evlerde, sokakla güçlü ilişkiler kurulur. Şekil 2.25'de üç döneme ait geçiş grafikleri izlenebilir.

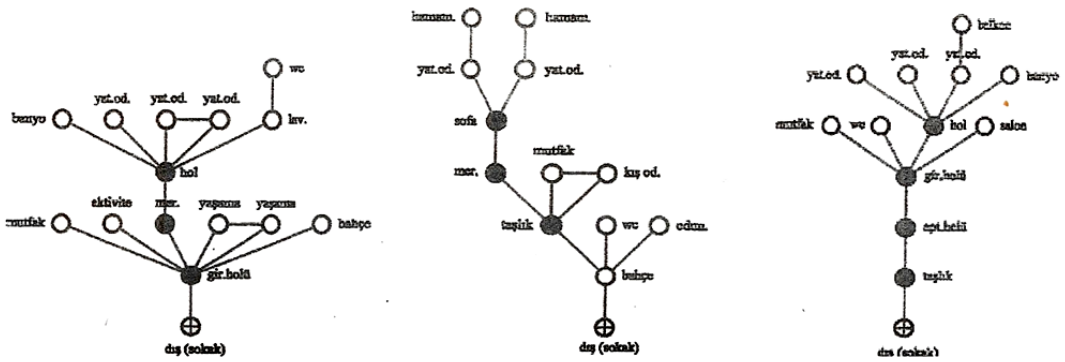

Şekil 2.25: Üç dönem evlerinde geçiş grafikleri örnekleri (Dursun, 2002).

Bir başka çalışma ise dünyanın farklı bir yerinde Beyrut'ta Makhzoumi ve Zako tarafından gerçekleştirilmiştir. "Beyrut Düzinesi: Kültürel Arabulucu Olarak Geleneksel Ev Bahçeleri" başlıklı araştırmada Beyrut'ta ondokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında tek ev tipolojisinde yer alan geleneksel bahçeler incelenir.

Bu geleneksel bahçelerin evlerin bir uzantısı mı olduğu, yoksa bağımsız olarak mı düşünülüp algılandığı sorularına mekan sentaksı teknikleri kullanılarak yanıt aranır. Şekil 2.26'da gösterilen 12 ev üzerinde yapılan mekansal analiz ile bahçe

morfolojisinin evin iç konfigürasyonu ile ilişkilendirilerek incelenmesi söz konusudur (Makhzoumi ve Zako, 2007). Bulgulara göre arka perdede kalmak bir yana, bu bahçelerin genel ve özel alan, ev ve kent, gelenek ve yenilik arasında bir arabuluculuk görevi üstlendiği ortaya çıkar.

Merkezi hollü tek evlerin yeni bir ev tipolojisini temsil ettiği ve içe dönük, avlulu tek aile konutlarına ters bir tutum içinde oldukları dile getirilir.

Avlulu evlerin iki önemli özelliğinin giriş mekanları ve avlunun kendisi olduğu belirtilir. Bu mekanlar aracılığı ile ev içi özel alanı görsel olarak sokaktan koparılır, mahremiyet kazandırılır. Bu avlu aynı zamanda bir dağılım merkezidir. Mekan konfigürasyonu ise ev içinde ve dıştan geçen alternatif hareket kalıpları sunar. Üst katlardan orta mekana bakış mevcuttur ve bu da kontrolü güçlendirir. İşte bu "görülebilirlik" ve "ulaşılabilirlik" evin yaşayanına güç kazandırır (Makhzoumi ve Zako, 2007).

Oysa merkezi hol tipolojisinde ziyaretçi, eve ait eşiği hemen geçer ve doğrudan hole girer. Böylece evin özel alanlarına, odalarına hem görsel hem de fiziksel ulaşılabilirlik söz konusudur. Makhzoumi ve Zako (2007) bahçe alanının bu sıralanan olumsuzlukları telafi ettiği görüşündedir. Bahçe sokak kapısı ve ev girişi arasında aracılık görevi görerek eve hem görsel hem de mekansal mahremiyet kazandırır. Ayrıca bahçe, evin yalnız yaşayanlarına içten ve dıştan geçen farklı yol seçenekleri sunar.

Bu araştırma sonucunda Beyrut'ta merkezi hol tipolojisine olan direncin kültürel değerlere ve tercihlere yönelik değişiminin zor ve yavaş olduğuna işaret ettiği belirtilir. Bulgulara dayanarak geleneksel bahçenin sadece eskiden kalma bir gelenek olmadığı, sosyal değerlerin ve kültürel tercihlerin açık bir yansıması olduğu ortaya konur (Makhzoumi ve Zako, 2007).

Şekil 2.26: 12 merkezi hollü ev planından oluşan örneklem (Makhzoumi ve Zako, 2007).

Bu bölümde örneklenecek son çalışma ise "19. Yüzyıl Sonlarından 20. Yüzyıl Sonlarına Kadar Anadolu'daki Aile Yapısı ve Mekansal Konfigürasyon" adlı çalışmadır. Toker ve Toker tarafından yapılan araştırmada 19. yüzyıl sonunda, 20. yüzyıl başında, ve 20. yüzyıl sonunda Türk evi ve apartman planlarındaki şekil değiştirme mekansal analiz ile araştırılır (Şekil 2.27). "Sofa"nın ana yaşama mekanı olması nedeniyle Türk aile yapısındaki tamamlayıcı rolü ve mutfağın kadına yönelik bir mekan olması, özellikle bu mekanlardaki şekil değiştirme üzerinde durmayı destekler. Aile yapıları, kadınların çalışma dünyasındaki yerlerinde ve eğitim düzeylerinde görülen değişime ve ev halkının tipi ve büyüklüğüne göre değerlendirilir. Bu üç döneme ait ev planları değerlendirildiğinde bulgular, mekansal konfigürasyondaki şekil değiştirmenin aile yapısındaki değişime paralel olduğuna işaret eder (Toker ve Toker, 2003).

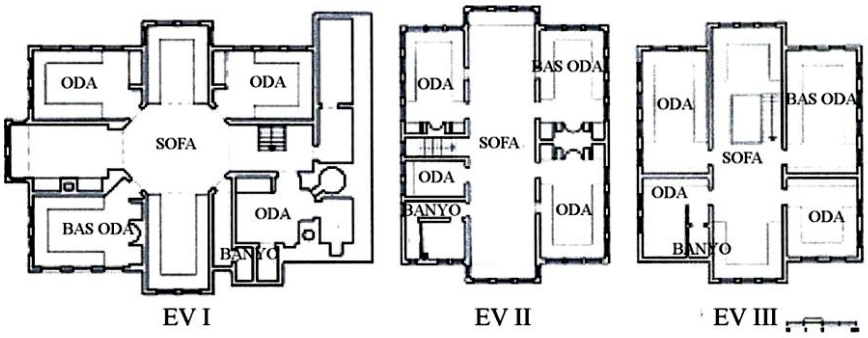

I.Dönem Evleri

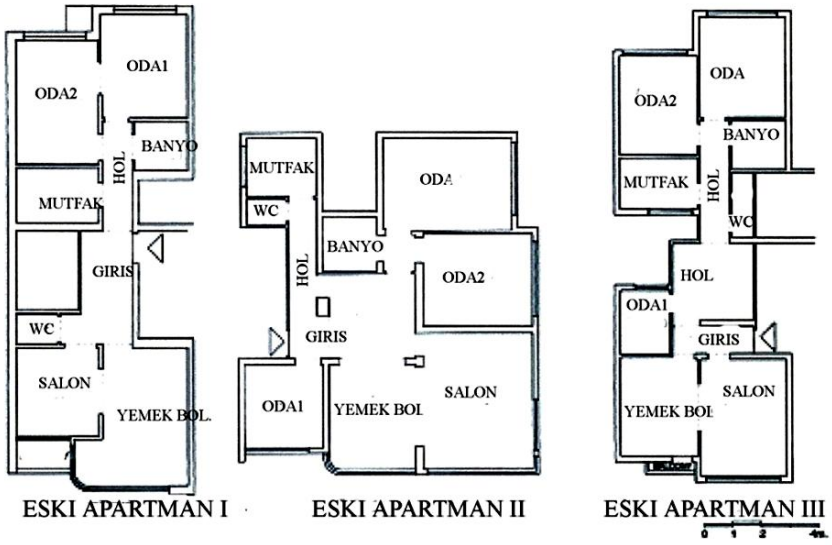

II.Dönem Apartmanları

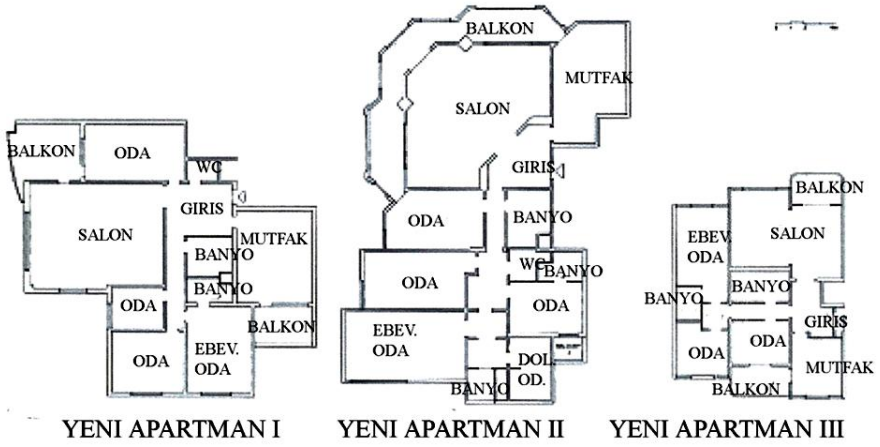

III.Dönem Apartmanları

Şekil 2.27: 19.yüzyıl sonlarından 20.yüzyıl sonlarına kadar olan döneme ait örnek apartman planları (Toker ve Toker, 2003).

Üç dönemin karşılaştırmalı analizinde ilerleyen zaman içinde kadının aile içindeki statüsünde iyileşme olduğu izlenir. Karmaşık aile yapısı ve aile içi evlilikler azaldıkça çekirdek aile yapısı egemen olur. Böylece ev halkı sayısında azalma ve kadın/erkek eşitliği gündeme gelir. Ayrıca kurumsal ilerlemeler ile kadının eğitim ve çalışma dünyasındaki etkinliği de artar. Toker ve Toker (2003), bu değişimlerin mekansal konfigürasyona yansımalarını dile getirir.

İlk dönemde günlük yaşama alanını da içeren çift işlevli sofanın ikinci ve üçüncü dönemde yalnız sirkülasyon işlevi içerdiği ve hole dönüştüğü görülür. Daha çok sayıda mekanın hole bağlanmasıyla her dönem holün entegrasyonu biraz daha güçlenir. Bu entegrasyondaki güçlü yükseliş holün ana sirkülasyon elemanı olmasından kaynaklanır. Karmaşık aile yapıları 19.yüzyılda "sofa"nın merkezi mekan olarak kullanımını destekler. Ancak aile yapısının çekirdek aileye dönüşmesi ile sofa günlük yaşama alanı özelliğini kaybeder ve hole dönüşür.

Aile yapısındaki bir başka değişiklik de çekirdek aileye dönüşme durumunda evdeki yaşlı, saygın kişilerin de evi terk etmesidir. Bu durumda evin "baş odası"na da gereksinim ortadan kalkar. Ancak bu odanın sembolik olarak önemli yapısı korunur ve salona dönüşür. Zaman içinde yaşama mekanlarının derinden daha sığ mekanlara çekilmesi ile salonun diğer odalara göre entegrasyonunda da artış izlenir.

Kadının iyileşen statüsü ve ev halkındaki sayı azalışı mutfağın girişe göre daha sığ bölüme çekilmesine ve daha entegre bir yapıya kavuşmasına neden olur. Şekil değiştirme iki yaklaşımla açıklanabilir. Kadınla ilişkilendirilmiş mutfağın ev içindeki yeri, kadının statüsündeki iyileşmeye paralel olarak iyileşir. İkinci olarak da kadın ve erkek arasında gelişen eşitlik kavramına bağlı olarak mutfak paylaşılan bir mekan haline gelir ve daha entegre bir yapıya sahip olur. Ayrıca kolay ulaşılabilirlik açısından hem dış kapıya hem de evin merkezine göre daha sığda yer alır.

Özetle bu çalışmada Toker ve Toker (2003) mekansal kurgudaki transformasyonları değişen Türk aile yapısıyla ilişkilendirir. Aile yapısındaki şekil değişimi ve konfigürasyonel değişim arasında güçlü bir paralellik bulunduğu mekan sentaksı kullanılarak açık ve net şekilde ortaya konur.

2.4.3 Modern konut tasarımlarında mekansal analiz

Mekan sentaksının modern konut tasarımlarının analizinde de kullanımı görülür. Bu araştırmalardan biri kompozisyon ve konfigürasyon arasındaki ilişkiyi araştırmak üzere dört önemli mimarın ev planları üzerinde gerçekleştirilir. Burada bir biçim-işlev ilişkisine yönelik sorgulama söz konusudur. Mekan sentaksı ile analiz bu örnekte tasarım stüdyosuna taşınır. Evleri incelenen mimarlar Botta, Meier, Hejduk, ve Loos'tur. Dört mimarın ortak ilgi alanının yalın kübik biçimlerle yaptıkları araştırmalar olduğu belirtilir. Evlerin tümü tek aile evidir ve büyüklükleri açısından karşılaştırılabilir boyutlara sahiplerdir. Bu karşılaşıtırılabilirlik bağlamında doğrudan kompozisyonel tasarım konseptleri ve içteki konfigürasyon arasındaki ilişkiye odaklanılır (Hanson, 1998).

Bir grup mimarlık öğrencisinin mimari tasarım ve eleştiriye yönelik sezgisel deneyimleri, nesnel analiz teknikleri ile birleştirilir ve öğrencilerin farklı düşünce ve yorumları karşılaştırmalı bir paylaşım ortamında ortaya koymaları desteklenir.

Hanson'a (1998) göre mimarlar yapılarını eksenler doğrultusunda oluşturur, büyük/küçük mekanları birleştirerek parçaları farklılaştır ve görsel alanların gücüyle tüme ait yapıyı az ya da çok kavranabilir duruma sokarlar. İnsanlar ise bu eksenler doğrultusunda hareket eder, iki boyutlu dışbükey elemanlar içinde gruplar oluşturur ve üç boyutlu görsel alanları ya da isovistleri algılarlar. Hanson (1998) bu çerçevede biçimsel ve kompozisyonel mimari ilkeler ile mekan sentaksı analizlerinde kullanılan konfigürasyonel araçlar arasındaki benzerlikten söz eder.

İlk adımda dört mimarın evlerine ait planlar dış bükey elemanlarını ve eksensel organizasyonlarını ortaya koyacak şekilde ayrıştırılır. Daha sonra her dış bükey elemanın ya da eksensel doğrunun entegrasyon değeri hesaplanır (Şekil 2.28, 2.29, 2.30 ve 2.31). Yaşanan ve kullanılan mekanların konfigürasyon içinde nasıl yer aldıklarını ortaya çıkarmak üzere dışarısı, yaşama mekanı, ebeveyn odası ve mutfak gibi farklı mekanlar "kök" alınarak geçiş grafikleri oluşturulur. Bu grafiklerde derinlik ve halkalı yapıya ait araştırmalar yapılır.

Hanson (1998) derinlik ve halkalı yapıyı mekan konfigürasyonunun temel boyutları, dış bükey elemanları ve eksenel organizasyonu ise mimari boyutları olarak tanımlar.

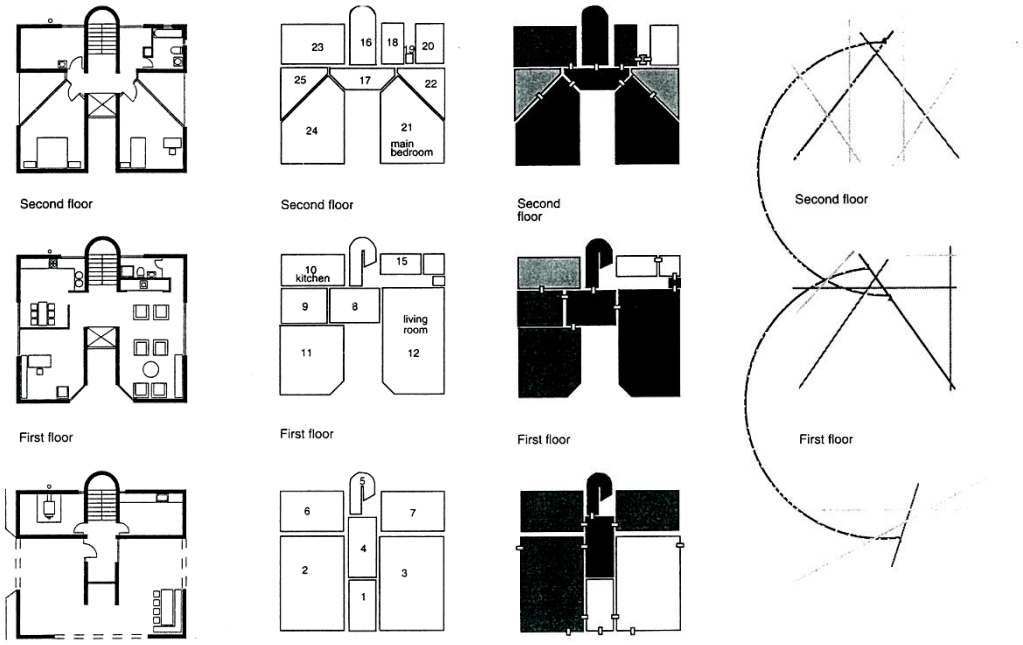

Plan dışbükey alanlara ayrışma haritası dışbükey entegrasyon dağılımı eksensel entegrasyon

Şekil 2.28: Botta Evi'nde mekansal analiz (Hanson, 1998).

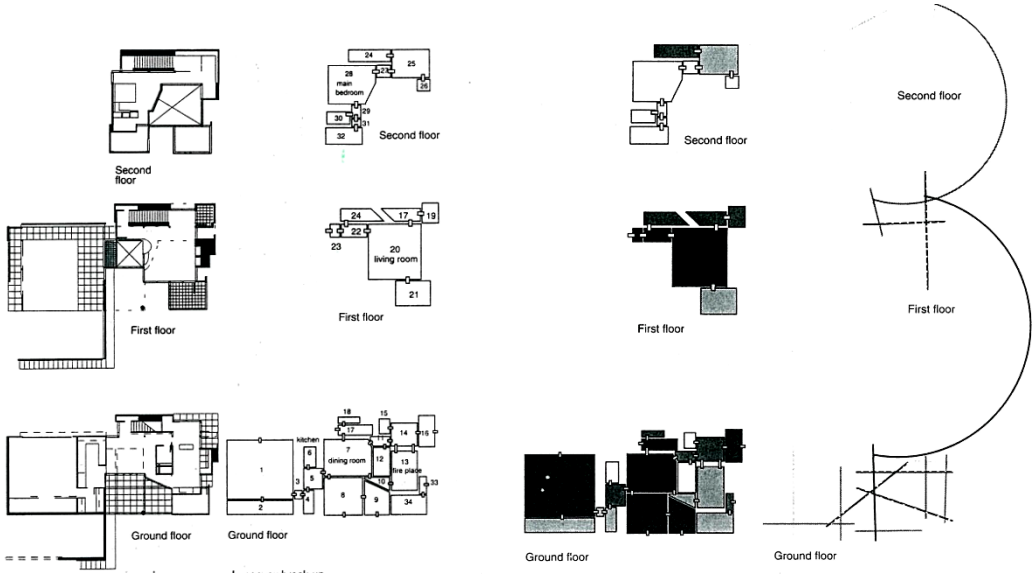

Plan dışbükey alanlara ayrışma haritası dışbükey entegrasyon dağılımı eksensel entegrasyon

Şekil 2.29: Meier Evi'nde mekansal analiz (Hanson, 1998).

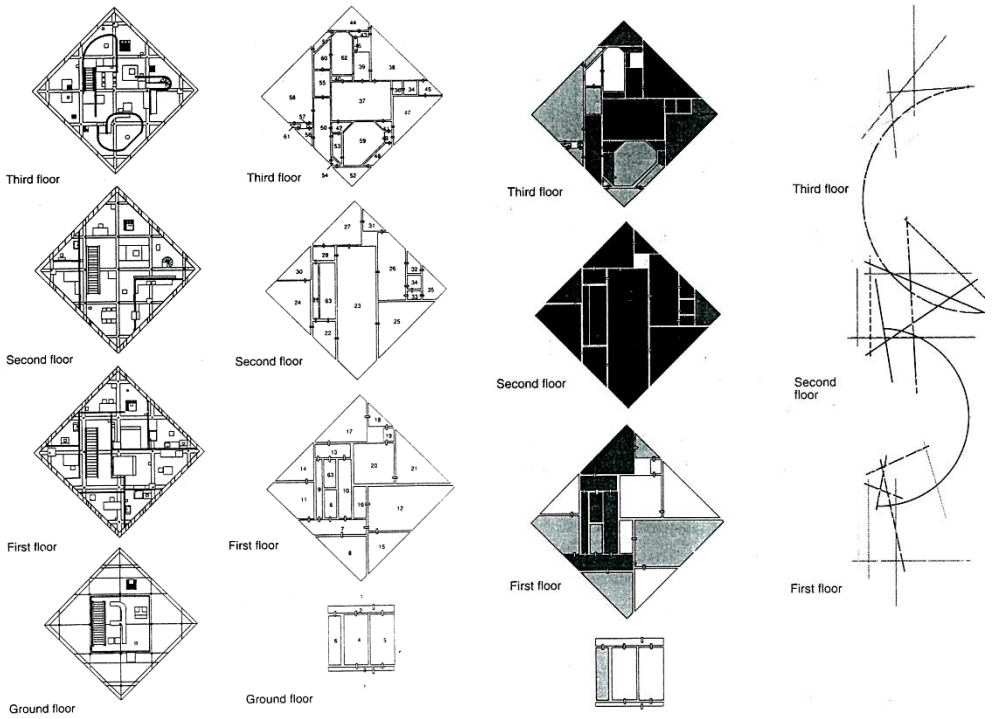

Plan | dışbükey alanlara ayrışma | dışbükey entegrasyon haritası | eksensel entegrasyon dağılımı

Şekil 2.30: Hejduk Evi'nde mekansal analiz (Hanson, 1998).

Plan | dışbükey alanlara ayrışma | dışbükey entegrasyon haritası | eksensel entegrasyon dağılımı

Şekil 2.31: Loos Evi'nde mekansal analiz (Hanson, 1998).

Mekan sentaksı teknikleri kullanılarak yapılan bu konfigürasyonel analiz sonucunda Botta Evi'nin sığ ve ağaç-benzeri (Şekil 2.32a), Meier Evi'nin sığ ve halkalı (Şekil 2.32b), Hejduk Evi'nin derin ve ağaç benzeri (Şekil 2.32c), Loos Evi'nin ise derin ve halkalı mekansal yapıları ortaya çıkar (Şekil 2.32d). Dört evin her birinde farklı bir işlevin etrafında gelişen mekansal kurgu gözlenir (Çizelge 2.4). Dört mimarın tek ortak eğilimi uyuma mekanlarının ayrılmış mekanlar arasında olmasıdır. Yöresel ya da geleneksel konutların tersine bu evlerin "kendine özgü" yapıları dikkat çeker. Her biri çarpıcı şekilde farklı yaşam tarzlarına yönelik tasarlanmıştır.

Çizelge 2.4: 4 eve ait sentaktik bulgular (Hanson, 1998).

EV	MEK.AD.	E ORT	ENTEGRASYON DUZENI
BOTTA	25	1,393	yaşama>ebev. y.od.>mutfak>dış mekan
MEIER	35	1,388	dış mekan>yaşama>mutfak>ebev.y.od.
HEJDUK	63	1,832	yaşama>mutfak>ebev.y.od.>dış mekan
LOOS	101	1,968	mutfak>yaşama>ebev.y.od.>dış mekan

Her evin farklı bir yaşantı biçimini kurguladığı gözlemlenir. Her farklı modelde ise kadın/erkek, yaşayan/konuk, yaşlı/genç, ev sahibi/çalışan arasındaki ilişkiler farklı şekilde yapılandırılır. Belki mimar biçimlendirmenin bu boyutunu göz önüne almadan tasarımlarını gerçekleştirir. Ancak göze görüneni oluştururken aynı zamanda mekanı da kurgular. Mimar bunları önceden düşünmemiş olsa da eylemlerinin kaçınılmaz sonuçları vardır (Hanson, 1998).

Tüm bu kriterler bağlamında mimarlık öğrencileri seçilen dört "yıldız" mimarın evi arasından Hejduk Evi'nin son derece cesur mimari kompozisyona ama en sıradan mekansal konfigürasyona sahip olduğu sonucunda anlaşırlar. Bu evin mekansal yapısını derin, ağaç-benzeri, ayrılmış yapıda, işlevsel olarak tek boyutlu ve sıradan olarak tanımlarlar. Botta Evi'nde ise tümüyle farklı bir kompozisyon söz konusu olmakla beraber, oldukça yalın bir konfigürasyonel yapıya sahip olduğu ortaya çıkar. Bu yalın kurgu, öğrencilerin Botta Evi'ni ziyaret edilmesi, içinde yaşanmasından daha eğlenceli bir ev olarak tanımlamaya iter.

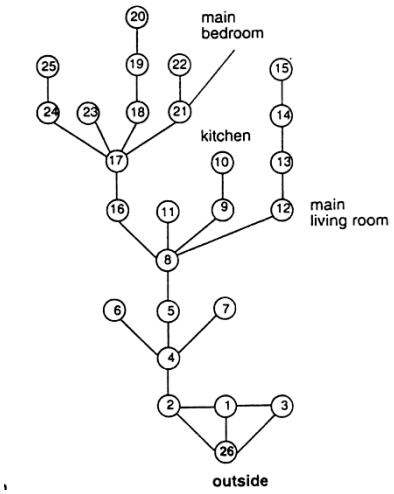

a-Botta Evi

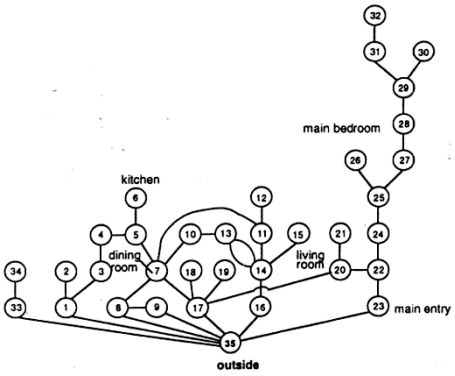

b- Meier Evi

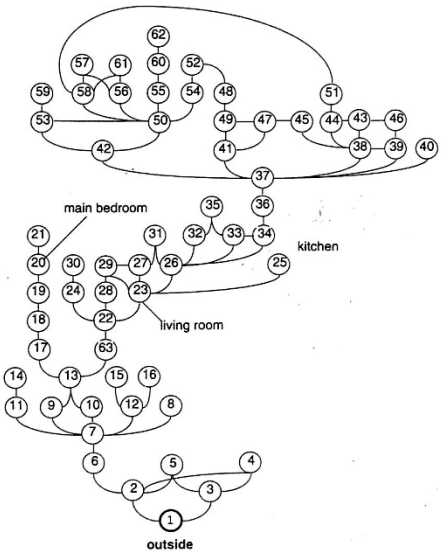

c-Hejduk Evi

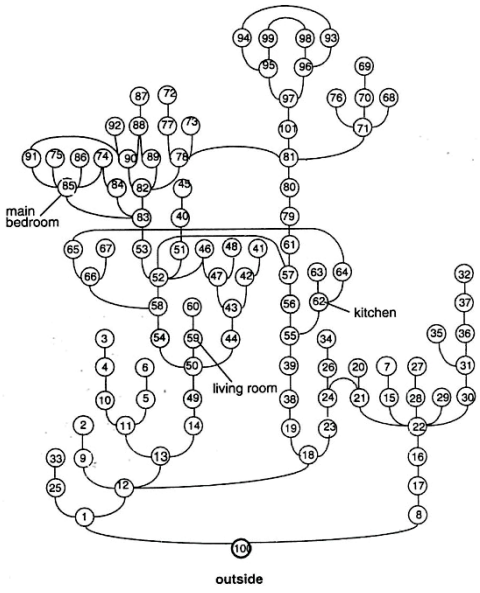

d- Loos Evi

Şekil 2.32: Dört evde geçiş grafikleri (Hanson, 1998).

Meier ve Loos Evleri ise çok farklı biçimsel kompozisyonlara sahip olmakla beraber, öğrenciler bu iki evde mekansal ve biçimsel incelik keşfederler. İki evde benimsenen yaşam tarzı oldukça farklıdır. Ancak her iki evde de yaşayanlara sunulan zengin kullanım biçimleri ve mekansal tecrübeler dikkat çekicidir (Hanson, 1998).

Dört ünlü mimarın ev tasarımlarına ilişkin bu analiz çalışmasında stüdyoya taşınan mekan sentaksı teknikleri ile mimarlık öğrencilerine mimarlık ve yaşam ilişkisine yönelik yeni bir bakış açısı önerilir.

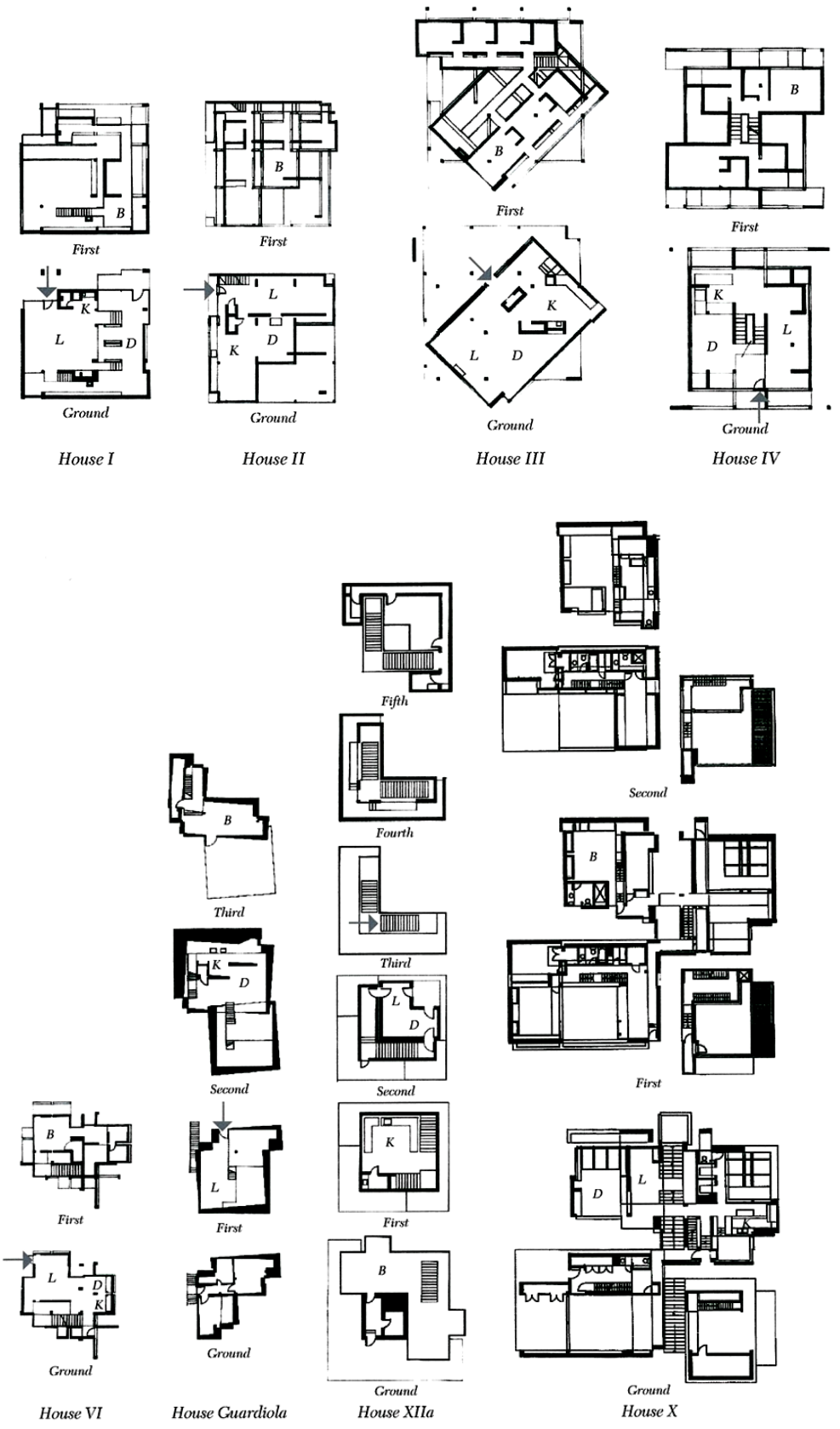

Şekil 2.33: 8 farklı Peter Eisenman evi (Major ve Sarris, 1999).

Bir başka çalışma ise Major ve Sarris tarafından Peter Eisenman Evleri'ni içerir. Şekil 2.33'de görülen sekiz Eisenman Evi üzerinde yapılan mekansal ve biçimsel analiz sonucu evlerde son derece farklılaşan geometriye karşın, oldukça homojen bir mekan konfigürasyonu keşfedilir.

Bu araştırma iki aşamada gerçekleştirilir. Birinci aşamada Eisenman Evleri'ndeki biçime yönelik kompozisyon kuralları araştırılır. Bütün evlerin geometrik kompozisyonlarında bir ızgara sistem izlenir. Bu değişmez kuraldır. Izgara sisteminin alt bölümlenmesinde farklılaşmalar olabilir. Ancak bütün elemanlar genellikle paralel veya dik olmak üzere, birbirlerine göre önceden belirlenmiş şekilde açılı yerleştirilmiştir. Her grid kompozisyonunda en az bir simetri aksı gözlenir. Bu aks genellikle ızgara sisteminde diyagonal akstır. Planların hemen hemen hepsi geometrik yapıları nedeniyle ızgara sistemlerine ayrıştırılabilir.

Bu kompozisyonel kurallara yönelik hipotezin ardından mekansal analize geçilir. İlk olarak biçimsel kuralların mekansal kurguya etkileri üzeinde durulur. Evlerin dış bükey elemanlara ayrıştırılmış grafiklerinden oldukça çok sayıda mekandan oluşan karmaşık yapıları ortaya çıkar. Bu da fiziksel yapının mekansal kurguya yansımasıdır.

Genel bir entegrasyon analizi ise evin mekansal kurgusunda merdivenin birleştiriciliğini gösterir. Entegrasyonun bir çok örnekte zemin katta yer alan günlük yaşama mekanları etrafında güçlenmesi ise başka bir bulgudur. Ebeveyn yatak odası çoğunlukla ayrılmış yapıdadır.

Mutfak, yemek yeme, yaşama mekanlarına ait entegrasyon değerleri sıralaması ise değişkenlik gösterir. Yaşama, yemek yeme, pişirme gibi günlük işlevlerin bütünle entegrasyonları oldukça benzerlik gösterir. Bu bağlamda evlere ait genel bir entegrasyon düzeni Çizelge 2.5'deki gibidir.

Çizelge 2.5: Eisenman Evleri'nde entegrasyon düzeni.

merdiven>	yaşama=	yemek yeme=	mutfak>	uyuma

Şekil 2.34'deki geçiş grafiklerinde görüldüğü gibi tümünde derin ve ağaç-benzeri yapı ön plana çıkar. Her evde en az bir halka vardır ve günlük aktivite

mekanlarından (yaşama/yemek yeme/pişirme) mutlaka biri bu halkada yer alır. Evlerin biri dışında tümünde halkalı yapı tek katta kalır.

Major ve Sarris (1999) bu çalışmada Eisenman Evleri'ne ait konfigürasyonel özellikleri son derece net olarak ortaya koyarlar: günlük aktive mekanları arasında işlevsel eşdeğerlilik ve fiziksel olarak bitişiklik, güçlü bir genel/özel ayrışması, merdiven ve diğer sirkülasyon elemanları etrafında gelişen entegrasyon. Bu tanımlanan "genotip" dünyanın hemen her yerinde görülebilecek sıradan, alışılageldik ve çok rastlanan bir mekansal kurguyu yansıtır. Bu da Eisenman Evleri'ndeki özgün biçimsel kompozisyonlara karşın oldukça standart mekansal kurgulara işaret eder.

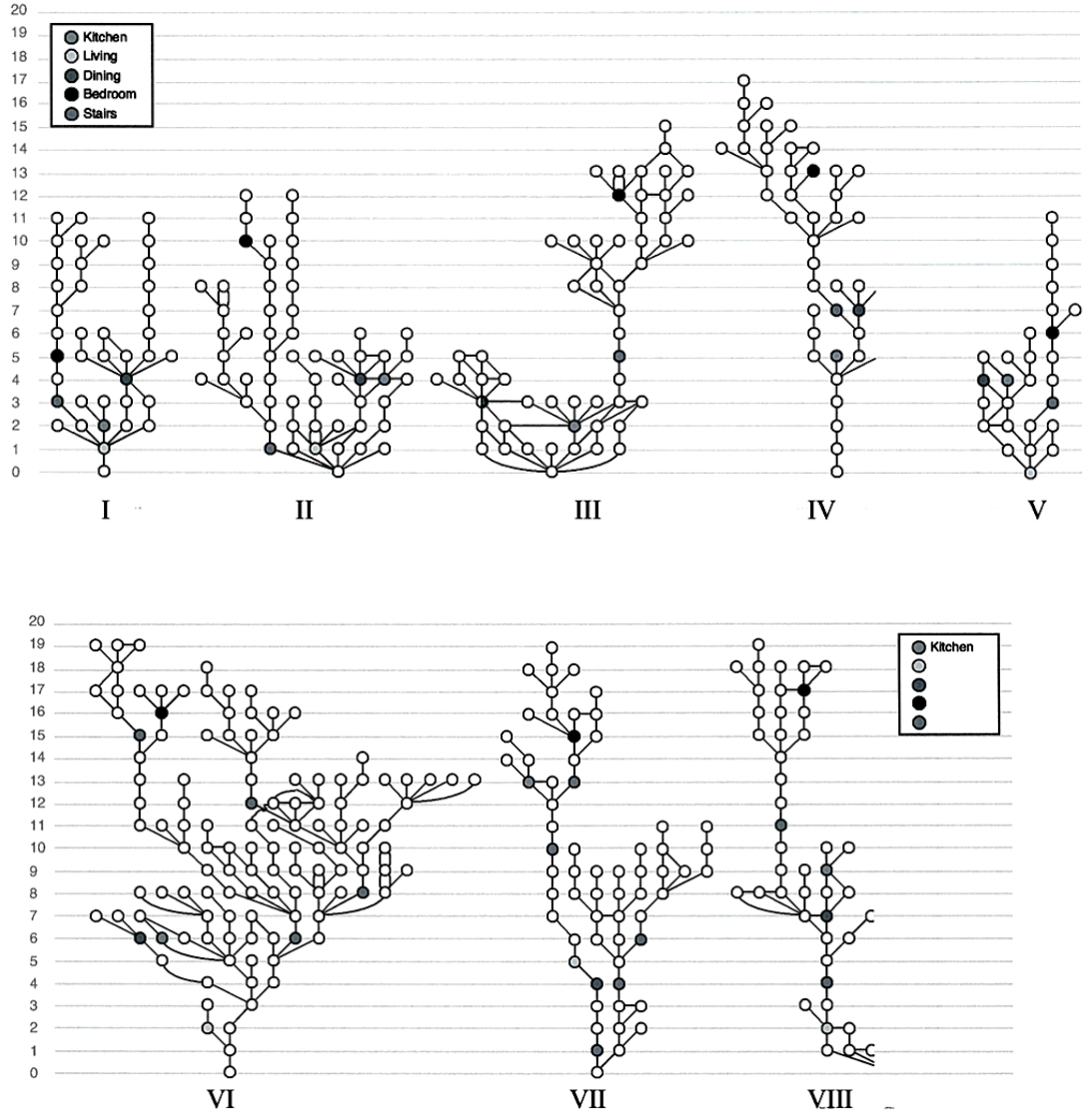

Şekil 2.34: Peter Eisenman Evleri'nde geçiş grafikleri (Major ve Sarris, 1999).

Bafna (1999) ise Mies van der Rohe'nin konut planları üzerinde bir araştırma yapar. Bu araştırmada Mies'in 1923-1938 yılları arasında tasarladığı 14 ev planı seçilir. Bu evlerdeki açık-plan organizasyonu nedeniyle geçiş grafikleri "eşik" ler üzerine kurulur. Kapı, giriş, basamak, hatta döşeme kaplamasındaki bir geçiş dahi "eşik" olarak tanımlanır. Bafna (1999) evlere ait geçiş grafiklerinin birbirinden son derece farklı olduğunu belirtir.

Ev içi işlevsel programları ve geometrik yapıları oldukça benzer olan bu evlerde mekansal konfigürasyona yönelik genotip bulunamaz. Grafiklerin biçimsel yapılarındaki farklılaşmalarının yanında mekanların entegrasyon değerlerine ait düzenleri arasında da kural olarak kabul edilebilecek tekrarlar izlenemez. Bafna (1999), aynı eve ait üç plan alternatifi arasında dahi kurgusal bir benzerlik belirleyemediğini dile getirir.

Bafna (1999) paylaşılan bir konfigürasyonel kural tespit etme çabasıyla mekanları gruplandırarak etiketler ve aralarındaki kurgusal yapıyı inceler. Bu durumda genotipe yönelik hafif ipuçlarına yaklaşır ancak bu genelleyici bir yaklaşım olarak çok gerçekçi sonuçlar vermeyebilir. Bafna (1999) grafiklerdeki çarpıcı farklılaşmaları son olarak Mies'in biçimsel arayışlarına, deneysel tutumlarına bağlar. İkinci bir adımda Mies'in, mekanları kümeler halinde toplayarak tasarımının temelini oluşturduğu bulgusuna odaklanılır. Bu kümeler arasındaki yapılanmaya dayalı bir mekan analizi gerçekleşir.

Kümeler ebeveyn odası kümesi, çocuk odaları kümesi, giriş mekanları kümesi, pişirme mekanları kümesi gibi etiketlenir ve bütün evlerde görülür. Kümelerin mekansal yapıları tutarlıdır. Ayrıca iç kurgularında kümeyi oluşturan tüm mekanlara ulaşılabilir bir bağımsız yapı söz konusudur.

Bafna bu araştırmada mekansal özelliklerin yanında topolojik özelliklerin de konfigürasyona yansıyan etkileri üzerinde durur. Kurgusal analiz mekanlara ilişkin olarak gerçekleştirildiğinde bir genotip tanımlanamazken, fiziksel olarak biraraya getirilmiş geometrik kümelere ilişkin analiz, oldukça tutarlı bulguları ortaya çıkarır.

Bafna (1999) yine de burada Mies'in ev planlarına yönelik önerilen hiyerarşik modelin genelleştirilmeden önce daha detaylı araştırılmasının, çalışmanın derinleştirilmesinin gerekliliğinin altını çizer.

2.5 Mimari Tasarımda Mekan Sentaksı'nın Yeri Üzerine Düşünceler

Mekan sentaksı gündeme geldiği 70'li yıllardan itibaren binaların ve inşa edilmiş çevrelerin mekansal açıdan "neden oldukları gibi olduklarının" anlaşılabilmesi için kullanılmaktadır (Hillier ve Hanson, 1997). Bir başka deyişle, mekan sentaksı tekniklerine yaygın olarak, gerçekleştirilmişe, uygulanmış olana odaklı çalışmalarda başvurulur. Bu bölümde mekan sentaksının mimari tasarım aşamasında kullanımına yönelik bir sorgulama yapılacaktır.

Dine (2003), mekan sentaksının mekanın nasıl işlediğine ilişkin güçlü bir analiz şekli önermekle birlikte, mimarların tasarım anlayışı üzerinde zayıf bir etkiye sahip olduğuna işaret eder. Buna karşın mekan sentaksındaki ana düşünce ile mimarın tasarım problemine yaklaşımı arasındaki ortak özelliklerden söz edilebilir. Mimarlar bazı tasarımlarında prototiplere başvurur. Bu, geometrik sisteme, cephe ya da pencere düzenine yönelik ya da daha önce uygulanmış apartman bloklarının tekrar yapılması şeklinde olabilir. Bir de mimarın kullanıcı eylemlerine yönelik düşüncelerini temel alarak bu eylem biçimleri için uygun mekanları tasarlama çabası söz konusudur. Bu durumda ise mimar, tasarımını biçimlendirecek temel düşünceleri şemalarla, eskiz çalışmaları ile kağıda döker. Karalamaları çoğu zaman odaları temsil eden dikdörtgen kutuların yan yana dizilmesiyle prototip çalışmalar gibi görünür. Oysa burada bir konsept arayışı vardır. Bu eskizlerde genellikle mekanlar birer düşünce olarak ifade edilir. İlk aşamada biçimsel ya da boyutsal özellikler dikkate alınmayabilir ve doğrudan mekansal sistemin işleyişinin ortaya çıkarılmasına odaklanılır. Fiziksel özellikler, mekanla ilgili düşünceler ise skeçlere not olarak eklenir. Bu bağlamda mimarın mekan içinde yaratılacak eylem biçimlerine yönelik düşünceleriyle tasarıma başladığı ve bu düşünceler doğrultusunda tasarımını şekillendirdiği kabul edilebilir.

Mekan sentaksı çalışmalarında ise mekanlar arasındaki farklılaşma, onları kullanan insanların eylem biçimlerindeki değişime bağlanır. İnsan davranışını etkileyen faktörlere ilişkin araştırmalar ise biçimsel kalıplar göz ardı edilerek yalnız mekanlara ilişkin gerçekleştirilir. Bu durumda mekan sentaksı yöntemi mimarın tasarım sürecinde benimsediği sezgisel yaklaşıma eşlik edebilir mi?

Dursun (2007) mimari tasarımın fikir üretmeyle başlayıp somut mekansal formasyonlara dönüşmesiyle sona erdiğini dile getirir. Mimar bir tasarım

problemini çözerken sayısız alternatif üretir ve istenilen sonuca ulaşma yolunda bu alternatifleri test eder. Bu süreçte ise kapsamlı mimari bilgiye ihtiyaç duyar. Bu bilgi ise uygulama ve teorinin bir sentezidir. Bir başka deyişle, gizem ve kesinlik, içgüdü ve bilim, tecrübe ve araştırma iç içe geçer (Dursun, 2007). Mimarlar işte bu çift kutup arasında tüm bileşenleri biraya getirerek tasarım problemine yanıt arar.

Dursun (2007) üç soru üzerinde durur: 1. Bir mimar düşüncelerini nasıl değerlendirir? 2. Bir mimar tasarladığı mekanlar sistemini nasıl test eder? 3. Bu süreçte nasıl bir mimari bilgi yönlendirici olur? Bu bilgi içgüdüler, duygular, tecrübeler bütününden mi, yoksa teori, bilim ve araştırmadan mı oluşur?

Daha önce de üzerinde durulduğu gibi mimarın tasarım eylemini biçimlendiren bilgi çok yönlüdür. Bir tarafta insana, yapıya, çevreye, kültüre, bölgeye ve daha birçok alana ilişkin bilimsel ve araştırmaya dayalı bilgi tabanı, bir tarafta ise mimarın kendine özgü tercihleri, düşünceleri, tecrübeleri, değerleri ve sezgileri yer alır. İşte tasarım sürecinde bu iki tür bilgi bir araya gelerek düşünceleri biçimlendirir. Mimar bu süreçte önce kağıt üzerinde bir taslak oluşturur, daha sonra bunun bir sunumunu gerçekleştirir ve üçüncü aşamada da test yapar. Oluşan tasarım alternatiflerin sınanma aşamasında ise eleştiriler, beğeniler, yansımalar, yüzleşmeler, karşılaştırmalar ya da çekinceler gündeme gelir (Dursun, 2007). Son aşamada tasarımcının geri çekilerek seçeneklerin aldığı tepkileri değerlendirmesi, test etmesi söz konusudur. Dursun (2007) araştırma ve tasarım eylemi arasında kurulacak bağlantıyla, mimarlara tasarım alternatiflerini değerlendirme, bir ön sınamadan geçirebilme şansı sunulabileceğinden söz eder. Bu bağlamda mekan sentaksı yönteminin mimarlara tasarımlarının nasıl işleyeceği, çözümlerinin etki ve sonuçlarının ne olabileceği yönünde bilgi sağlamak üzere kullanılabileceğinin altını çizer.

Mimarların yarattıkları tasarımın ilişkisel özelliklerini tanımlamak üzere yeterli kavramlara sahip olmadıkları üzerinde durulur (Hillier ve Hanson, 1997). Geleneksel mimari söz konusu olduğunda seçim yapma konusunda otomatik olarak tasarımcıya yol gösteren kültürel ilkeler söz konusudur. Çağdaş tasarım problemlerine çözüm ararken ise tasarımcı teoriye gereksinim duyar.

Mekan sentaksı teknikleri ve her geçen gün genişleyen bilgi birikimi ve teorileri, artan bir şekilde büyük ölçekli projelerde kullanılmaya başlanmıştır. Aslında

mimari araştırmanın bu kadar doğrudan uygulanması çok karşılaşılabilir bir durum değildir. Mekan sentaksı araç ve teknikleri nasıl analiz aşamasında kullanılıyorsa, ters döndürülüp tasarım aşamasında da kullanılabilir. Bu araç ve teknikler araştırma ve deney yapmaya oldukça yatkındır. Ancak Hillier ve Hanson (1997) gerçekleştirdikleri çok sayıdaki araştırmadan sonra bu çalışmalarda kullanılan ve uygulananın "teknikler" değil, "teoriler" olduğundan söz eder.

Tasarım bilinenden bilinmeyene doğru gidilen bir süreç olarak tanımlanabilir. Bu yolda kesin teknikler değil, teoriler gereklidir. Mimarlık olasılıkların araştırılması üzerine kuruludur. Mekan sentaksı teknikleri için de aynı özellik geçerlidir. Örneğin yerleşimin sentaktik olarak analizi yapılır ve görsel olarak da doğrudan gözlemlenir. Analizin sağladığı mekansal-işlevsel anlayış biçimi ile sentaktik model tasarım haline dönüşür ve farklı tasarım fikirlerinin konfigürasyonel etkileri harekete geçer (Hillier ve Hanson, 1997). Böylece sürekli iletişim içinde olan tasarımcı ve araştırmacının yeni fikirler üretmeleri sağlanır. Mekan sentaksı tasarımcının sezgilerini sınırlamaz, engellemez, destekler. Ancak şu da belirtilmelidir ki teoriler kesin değildir ve yanlış da olabilir.

Mimarlıkta teori yalnız mimari başarı için bir denklem olarak kabul edilebilir mi (Hillier, 1996)? Hillier (1996) bilimsel teorilerin analitik olduğunu ve dünyanın nasıl olduğunu tanımladığını, nasıl olması gerektiğine ilişkin reçeteler sunmadığını dile getirir. Oysa mimari teorilerin bunun tam tersi bir tutumla dünyanın nasıl olduğuyla değil, nasıl olması gerektiğiyle ilgili olduğunu savunur. Mimarlık yaratıcı bir eylemdir ve olasılıklar üzerine dayalı teorilere ihitiyaç duyar. Mekan sentaksı ise insanların mekansal konfigürasyonları nasıl yarattıkları ve nasıl kullandıklarına ilişkin teorik bir anlayış şeklini yansıtır. Son zamanlarda mekan sentaksı çalışmaları, mekansal tasarım tekliflerini harekete geçiren ve nasıl işleyeceklerine ilişkin ön tahmin yapabilmek için uygun ortamı oluşturan bir yapı içindedir (Dursun, 2007).

Dursun (2007) mekan sentaksının tasarım sürecindeki rolünü bina ölçeğinde ortaya koyan bir çalışmayı tanıtır. Londra'daki Tate Britain Müzesi yönetimi müzeyi geliştirme amacıyla yeni sergileme alanları oluşturmaya karar verir. Mekan Sentaksı Labaratuarı tasarım sürecine hem mimarlara yardım ederek hem de müzedeki mekansal konfigürasyonda gizli sosyal kodları belirleyerek katkıda bulunur (Dursun, 2007). Bu çalışmada müze içinde 300 noktada, gün içinde farklı

zamanlarda, haftanın farklı günlerinde, farklı mevsimlerde yaya hareketi gözlemlenir. Proje çerçevesinde 100 insanın hareket rotası, ziyaretlerinin ilk on dakikasında kayıt altına alınır. Gözlemlerin sonunda müzenin içinde bazı yerlerin daha fazla ziyaret edildiği saptanır. Ziyaretçilerin girişten geçen merkezi aks boyunca hareket ettikleri ve özellikle binanın sol tarafında toplandıkları tespit edilir. İzlenen ziyaretçi hareketinin bir simülasyonu gerçekleştirilerek isovist mekan modelleri ile tespit edilen özellikler doğrulanır (Dursun, 2007).

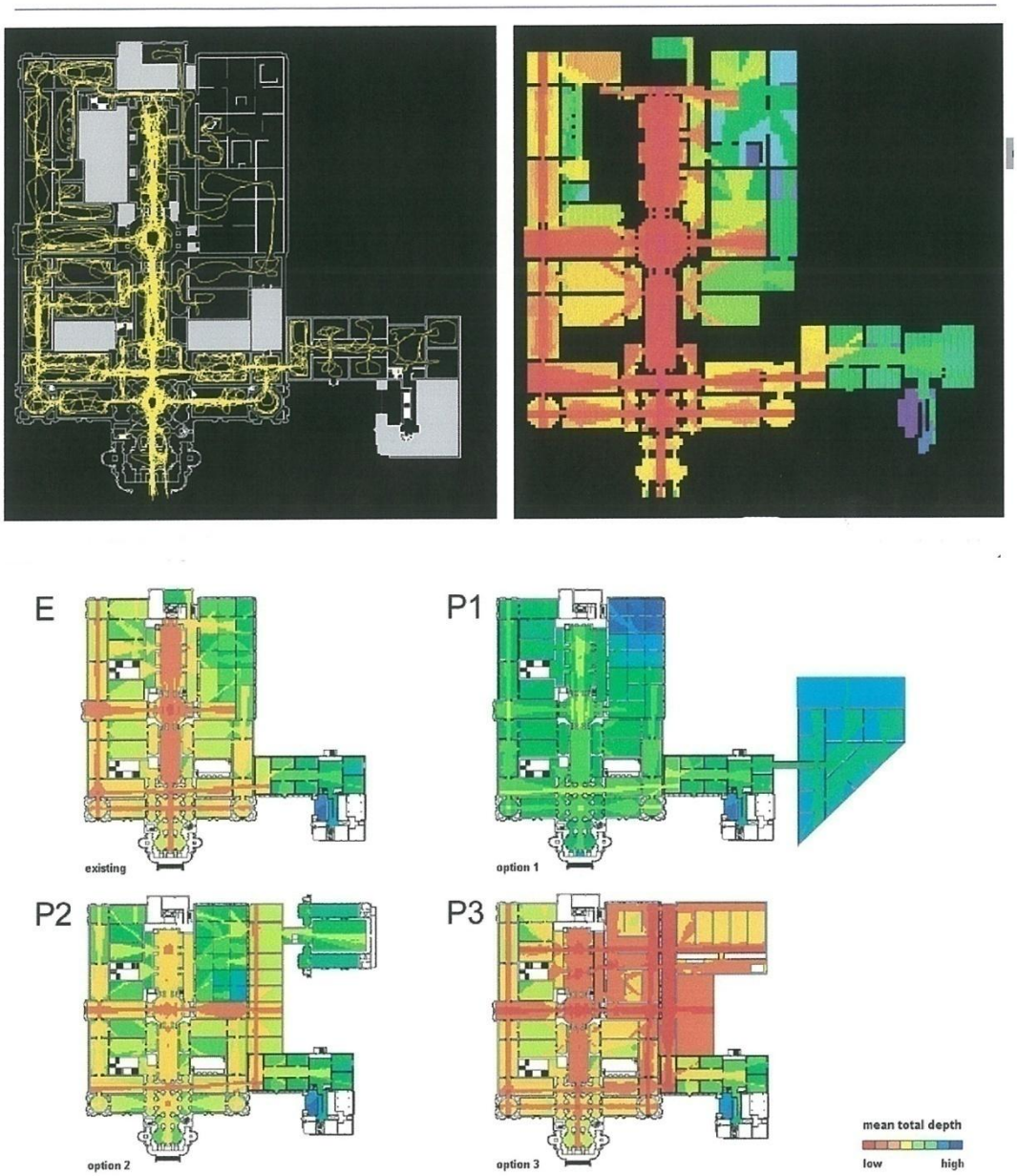

Şekil 2.35: Tate Britain Müzesi'ne ait mevcut durum ve teklif projeleri–isovist mekan modelleri (Dursun, 2007).

Mevcut sistemin mekansal işleyişi tanımlandıktan sonra, proje tekliflerinin müze üzerindeki olası etkileri çerçevesinde karşılaştırmalı analizleri gerçekleştirilir. Bu tekliflere ait isovist mekan modelleri hazırlanır. Üç teklif içinde en başarılı olan projenin yeni geçici sergi alanına entegre bir yapı kazandıran ve binanın çekirdeğiyle başarılı şekilde ilişkilendiren tasarım olduğu belirlenir.

Bu örnek çalışmada mevcut mekan sistemine yönelik konfigürasyonel analiz ile ortaya çıkarılan sosyal kodlar tasarımcılara sunularak, tekliflerini tasarım süreci aşamasında test etmeleri şansı verilir. Şekil 2.35'de mevcut duruma ve üç proje teklifine ait isovist mekan modelleri görülür.

Dursun (2007) tasarım sürecini yaratma ve test etme içeren bir keşfetme süreci olarak tanımlar. Mekan sentaksı bu süreçte mimara düşünme ve mekan hakkında konuşabilmek üzere bir dil önerir. Bu dil mimarların kullanmaya çok da alışık olmadığı bilimsel ve matematiksel bir dildir. Ayrıca mekan sentaksı ile bilimsel bilgi tasarım sürecine taşınır. Bu da araştırmanın ve tasarımın buluşması demektir. Eğer tasarım uygulayarak ve test ederek öğrenilen bir eylemse, mekan sentaksı bu bağlamda mimarlara, fikirlerini araştırma, tekliflerinin olası etkilerini anlama, ve tasarımlarının nasıl işleyeceğini görebilmeleri için gerekli araç ve teknikleri sunar (Dursun, 2007).

Vaughan ve diğ. (2007) ise mekansal konfigürasyon ve sosyal form arasındaki ilişkiyi araştırmak üzere mekan sentaksını bir araç olarak öğretme tecrübeleriyle ilgili çalışmayı tanıtır. Mimarlık eğitimlerini tamamlamış yüksek lisans öğrencilerine Çizelge 2.8'de gösterilen 20.yüzyıl modern mimarisinden alınan ev örnekleri verilir. Her öğrenci farklı bir evin planlarını mekan sentaksı tekniklerini kullanarak analiz eder.

Bu çalışmanın en önemli özelliklerinden biri öğrencilerin hepsinin mimar olması ve eğitim aldıkları mimarlık okullarında, önemli mimarlara ait tasarımlarla iligili bilgi verilmiş olduğu için, Çizelge 2.6'da yer alan evlerin bir çoğuyla ilgili bir miktar da olsa ön bilgi sahibi olmalarıdır. Bu çerçevede öğrenciler yalnız mekan sentaksı tekniklerini uygulama alıştırması yapmakla kalmayarak mekan sentaksını zekice sorulmuş sorulara yanıt aramak üzere kullanırlar.

Bu eğitimde öğrencilerin bir çoğunun mimari tasarım geçmişine sahip olmaları ve bu nedenle bilgiyi sezgisel olarak özümseme ve uygulayarak öğrenme konularında

tecrübeli olmaları önem kazanır (Vaughan ve diğ.,2007). Bir başka deyişle, mimari eğitim her zaman uygulamaya dayalı bir eğitim biçimi olarak algılanır.

Bu çalışmanın konuta yönelik olmasının sağladığı yararlardan söz edilir. Öncelikle küçük boyutları nedeniyle her öğrenci bir evi modelleyip analiz edebilir. Çalışmanın başında karşılaştırmalı analiz için bazı ana başlıklar belirlenir. Bunlar mekansal konfigürasyonun, ebeveyn/çocuk, konuk/ziyaretçi, iç/dış, görülebilirlik/ geçirgenlik, üst kat /alt kat, günlük yaşam/ resmi yaşam, özel/genel mekanlar, dışarıyla ilişkiler bağlamında ele alınması şeklindedir. Evlerin hepsi birbirinden oldukça farklı görünmekle beraber, modernist felsefeye katkıda bulunabilecek ortak özellikleri olup olmadığı da araştırılır.

Çizelge 2.6: Sentaktik analiz için seçilen modern evler (Vaughan ve diğ.,2007).

tema	örnek	tarih	mimar	yer
Beton küp	Luksemburg Evi	1974	Leon Krier	Luksemburg
	Horiuchi Evi	1968	Tadao Ando	Osaka,Japonya
	Ligornetto Evi	1979	Mario Botta	Ligornetto, İsviçre
	Ev VI	1976	Peter Eisenman	Connecticut, A.B.D.
Cam Kutu	Farnsworth Evi	1945	Mies van der Rohe	İllinois, A.B.D.
	Wiley Evi	1953	Philip Johnson	Connecticut, A.B.D.
	Hellebæk Evi	1953	Jorn Utzon	Hellebæk, Danimarka
	Bingie Point Evi	1985	Glen Murcutt	NSW, Avustralya
Kutudan	Anne Evi	1962	Robert Venturi	Philadelphia, A.B.D.
Kopma	Creek Vean Evi	1966	Team 4	Feock, İngiltere
	Own Evi	1978	Frank Gehry	California, A.B.D.
	Athan Evi	1989	Maggie Edmond ve	Melbourne, Avustralya
			Peter Corrigan	

Burada sunulan ana ilke mekan sentaksının mimari mekan üzerinde düşünebilmek için bir araç olarak kullanımıdır. Eğitimde mekan sentaksına ait, geçiş grafiklerini, isovistleri, entegrasyon düzenlerini içeren en temel teknik ve araçlar kullanılır. Daha karmaşıklaşan adımlara geçilmez. Bunun nedeni ise en temel temsil ve ölçüm tekniklerinin dahi sistemlerle ilgili son derece önemli bulgulara ulaşılmasını sağlamalarıdır. Ayrıca mekan sentaksı çalışmalarında en önemli aşama, elde edilen sentaktik bulguları teorilerle ilişkilendirerek değerlendirme ve yorumlama aşamasıdır.

Vaughan ve diğ. (2007) bu tür modellemeye yönelik analiz projelerinin, mimarları işin başında oldukları yerden alıp, inşa edilmiş sisteme yönelik sezgisel algılamalarının da yardımıyla, bilimsel araştırmalara dayalı bir anlayışın temelleri

üzerinde ilerlemelerine katkıda bulunduklarını savunur. Böyle bir eğitim almış mimarların, bu karmaşık yapılı araştırma alanının uygulama dünyasındaki temsilcileri olarak tasarım yapma şansını yakalarlar.

Burada açıklık getirilmesi gereken konu, mekan sentaksının, mekan kavramı üzerinde düşünme şekillerini yansıtan yaklaşımların arasında, mekansal organizasyona, eylem kalıplarına ve sosyal anlamlara odaklı tek bir yaklaşımı yansıtmasıdır. Eğer mimar, insan ve yaşanan mekana ilişkin kapsamlı bir anlayış ve düşünce bütünlüğüne sahipse, farklı araçlar ve farklı bilgi kaynakları arasından, kendi tasarım düşüncesini yönlendirmede katkısı olacak olanları seçip, bunları kullanma becerisine sahip olabilir (Dursun, 2007).

2.6 Değerlendirmeler

Mekan sentaksı, insanların hergün deneyimledikleri tasarlanmış çevrelerde, görünenin altında gizli mekansal ilişkilerin, bilgilerin, anlamların açığa çıkarılmasına yöneliktir. Mekan sentaksı teknikleri ile insanların yaşamlarını biçimlendiren mekansal ilişkileri belirlemek, temsil etmek ve ölçmek üzere analiz çalışmaları geçekleştirilir.

Hillier ve Hanson tarafından geliştirilen mekan sentaksı temsil ve analiz yöntemleri konfigürasyonel yapıya odaklıdır. Bu yüzden mekansal örüntüde odalar arası ya da bütünde iç/dış arası geçirgenlik ilişkileri önem kazanır. Bu geçirgenlik ilişkileri binaya ait tüm fiziksel ve geometrik özelliklerden bağımsızdır. Konfigürasyonel ilişkileri somut olarak temsil etmek üzere Hillier ve Hanson "geçiş grafikleri"ni önerir. Geçiş grafiklerinin biçimsel yapısının mekansal kurguya ait bir çok sosyal bilgiyi açığa çıkardığı üzerinde durulur.

Bu bölümde en ilkel binadan başlayarak geleneksel, bölgesel, ve çağdaş konutlara ait bir çok mekan sentaksı kullanılan araştırmadan söz edilmiş ve mekan sentaksının yalnız var olanı analiz etmektense, tasarım aşamasında ve mimarlık eğitiminde de kullanımı üzerindeki düşünceler dile getirilmiştir. Tüm bunlardan yola çıkılarak, mekan sentaksının dünyanın bir çok yerinde, konut ölçeğinden yerleşim ölçeğine kadar çok sayıda araştırmada yaygın olarak kullanıldığı söylenebilir. Bu kadar farklı bölgelere, kültürlere, dönemlere, ya da tasarımcılara yönelik çalışmalar sonucu son derece zengin bir bilgi tabanı oluşmuş ve oluşmaya

devam etmektedir. Ayrıca yapılan araştırmalar arttıkça, çeşitlendikçe, değişik bilimsel ve sosyal alanlarla da kurulan ilişkiler sonucu mekan sentaksına ilişkin güçlü bir teori oluşumunun önü açılır.

Mekan sentaksı aracılığı ile ortaya konulan bu zengin bilgi tabanıyla mimarlık söylemine olumlu katkıları bir gerçektir (Dursun, 2002). Ancak bu yaklaşıma yönelik eleştiriler de söz konusudur.

Eleştirilerden biri mekansal modellerin geçiş grafikleri ile temsil edilmesi ve mekanlar arası konfigürasyonel yapının ve sosyal yapının eşitlenmesidir. Biçimsel, fiziksel, geometrik özelliklerin dışlanması ile bazı bilgilerin kaybolmasının söz konusu olduğu dile getirilir.

Dursun (2002) biçim, büyüklük, topoloji gibi farklı geometrik ve boyutsal özelliklerin planı belirlemede önemli olabileceğinden ve bu özelliklerle analize farklı anlamlar yüklenebileceğinden söz eder. İki farklı boyutlarda mekanlara sahip sistemde geçiş grafikleri, ilişkisel yapının aynı olması nedeniyle eşit olabilir. Ancak bütün içindeki odaların büyüklüğü ve binanın biçimsel yapısının kullanıma bağlı olarak farklı sosyal anlamlar içermesi olasıdır (Dursun, 2002). Bu durumda iki aynı geçiş grafiğinin aynı sosyal anlamları yansıtması yanıltıcı sonuçlara neden olabilir.

Bina ölçeğinde yapılan analizlerde ev örneği ele alınırsa, bir evin boyutları göz önünde bulundurulmadan içerdiği mekan sayısına göre geçiş grafiği oluşturulur. Ne var ki derinliği belirleyen tek özelliğin mekan sayısı olmasının ve evin büyüklüğünün göz ardı edilmesinin, genellemeler için yeterli olmadığı düşüncesi ortaya atılır. Derinlik sentaktik bulgular içinde sosyal yapıyla ilgili bilgi veren en önemli değişkenlerden biridir.

Geçiş grafiğinin derinlik özelliği ile ilgili yorumlarda dikkat edilmesi gereken bir başka konu da topolojik derinlik ve sosyal fonksiyon arasındaki ilişkidir (Dursun, 2002). Bazı konutlarda derinliğin sosyal hiyerarşiyle güçlü bir bağlantısı vardır. En derindeki mekan evin en önemli, en mahrem, en ayrıcalıklı kişisine ait mekanıdır. Bazı kültür ya da bölgelerde ise tam tersi bir tutumla depolar ya da ıslak hacimler en derindedir. Bir başka deyişle, sayısal verileri sosyal anlamlarla doğrudan eşleştirmeden önce, bu tip sonuçların farklı parametrelerle de yorumlanması daha gerçekçi sonuçlara ulaşılmasını sağlar (Dursun, 2002).

Osman ve Suliman (1994) ise gerçeklerin tam ve kesin olarak bilinmeden, iki boyutlu bir plan şemasının, toplumun sosyal boyutlarını içeren son derece kapsamlı bilgi tabanının ortaya konmasında yeterli kaynak olamayacağını savunur. Mekan sentaksı yöntemiyle elde edilen sentaktik bulgulara dayanarak, mekan sisteminin bütünleşik/ayrılmış yapısını ya da sisteme yönelik mahremiyet/açıklık gibi özelliklerini değerlendirmenin ve sosyal anlamlar çıkarmanın geçerliliği bazı araştırmacılar tarafından tartışılan bir konudur. Bu yorumlar bağlamında fiziksel yapının ne kadar parçalanmış olduğu, kaç parçadan oluştuğu, aralarındaki ilişkileri düzenleyen sosyal ve kültürel nomların bir ifadesi olarak kabul edilir. Osman ve Suliman (1994) ise bu değerlendirmenin bir dereceye kadar doğru olduğunu ama, artan sayıdaki araştırmanın bir binadaki parçalı yapının, yaşayanların karşı karşıya gelmeleri üzerinde tek belirleyici olmadığını da gösterdiğini dile getirirler.

Daha önce de belirtilidiği gibi mekan sentaksının en önemli aşaması elde edilen sentaktik bulguların değerlendirilerek yorumlanma aşamasıdır. Bu adımda kabullerin ortaya konması önem kazanır. Dursun (2002) bir odaya girilirken geçilen sirkülasyon mekanı sayısındaki değişikliğin sentaktik ölçümler üzerindeki etkisinden söz eder. Bir odaya giriliken geçilen holün bir bütün ya da iki veya üç parçalı olarak kabul edilmesi sentaktik ölçümleri tümüyle değiştirebilir. Aynı durum dışın analize yansımasına ilişkindir. Dışın tek bir bütün olarak kabul edilmesi ya da farklı mekanlar olarak isimlendirilip ele alınması değerlendirme ve yorumlamalarda farklılılaşmalara neden olur. Bir mekanın ne zaman tek bir bütün ne zaman parçalara ayrılmış olarak ele alınacağı araştırmacı tarafından verilmesi gereken bir karardır. Bir başka deyişle, sayısal bulgulara göre sosyal anlamlar araştırılırken bu değişebilirlik özelliğine dikkat edilmeli ve her araştırma kendi kabulleri çerçevesinde değerlendirilmelidir. (Dursun,2002)

Bu çalışma kapsamında bina ölçeğinde gerçekleştirilen mekan sentaksı çalışmaları üzerinde durulur. Mekan sentaksında kullanılan tekniklerin özellikle konut özelinde konfigürayonel yapıyı araştırmak üzere nasıl kullanıldıkları araştırılır. Mekan sentaksı tekniklerinin çok geniş bir alanda uygulama şansı bulduğu görülür. Ancak mekan sentaksı tekniklerinde temsil ve değerlendirme aşamalarına yönelik eleştiriler de söz konusudur.

Mekansal modelleri sosyal ve fiziksel özellikler bir arada biçimlendirir. Bu nedenle analiz sonunda elde edilen sentaktik bulgular değerlendirilirken fiziksel özellikler

de dikkate alınarak sosyal anlamlara ulaşılmalıdır. Mekanlar sistemi ilk bakışta fiziksel özellikleri ile algılanır. Mekanlar arası ilişkiler ise grafiklerle temsil edilerek somut olarak ifade edilir. Ne var ki incelenen araştırmalar ve sentaktik teknikler bütününe yönelen eleştiriler, mekansal modelleri basit geçiş grafiklerine indirgeyerek, bu grafikleri doğrudan sosyal anlamlarla eşleştirmenin doğru bir yaklaşım olmadığını gösterir (Dursun, 2002).

Mekansal modelleri temsil eden geçiş grafikleri analiz edilirken, bu analiz çalışmasına geniş bir bilgi bütününün eşlik etmesi gereği üzerinde durulur. Gerçekçi sosyal bilgiye ve sistemin yansıttığı sosyal anlamlara ancak bu şekilde ulaşılabilir. Ayrıca araştırmacının kendi kabullerini belirleyerek bireysel yöntemini geliştirmesi, değerlendirme ve yorumlarında da buna dikkat etmesi önerilir.

Bu bölümde söz edilen tüm tespitler ve eleştiriler doğrultusunda, gerçekleştirilecek saha çalışmasında mekan sentaksı teknikleri konut ölçeğinde kullanılacaktır.

3. SAHA ÇALIŞMASI ÜZERİNE

Tezin hipotezinin sınandığı saha çalışması, Türkiye Mimarlığı'nın öncü temsilcilerinden Yılmaz Sanlı'nın 1960-2004 yılları arasında tasarladığı 42 adet konutu içermektedir. Saha çalışması kapsamında söz konusu konutlar mekan sentaksı yöntemiyle analiz edilecektir.

3.1 Araştırmanın Amacı

Çalışmada amaçlanan mimarlık nesnesinin kompozisyon karakteristiği ve mekansal konfigürasyonu arasındaki ilişkilerin mekan sentaksı ile dışlaştırılmasıdır.

Bu bağlamda Yılmaz Sanlı'nın 40 yılı aşkın bir süre içinde tasarladığı farklı tip ve boyuttaki tek aile konutları üzerinde gerçekleştirilecek bir mekan sentaksı analizi ile tasarımlardaki mekansal yapılanmanın temellerini araştırılacaktır. Aynı mimarın konut tasarımları arasında kurgusal farklılık ve benzerlikleri sayısal ve grafiksel bir yöntem ile somut olarak ortaya koyabilmek hedeflenir. Bir başka deyişle, bu çalışmada çeşitli temsiller ve ölçümlerle tek bir mimarın konut tasarımlarındaki mekansal örüntülerin nasıl biçimlendirildiği, farklı zamanlarda, farklı yerlerde, farklı kullanıcılar için, farklı tipte tasarlanmış olmanın mekansal organizasyon ve ilişkilere nasıl yansıdığı karşılaştırmalı bir analiz ile ortaya konmaya çalışılacaktır.

Özetle bu çalışma ile Yılmaz Sanlı tek aile konutları örneğinde üç soruya yanıt aranacaktır:

1. Farklı dönemlerde gerçekleştirilmiş Yılmaz Sanlı tek aile evlerinin içerdiği mekansal modeller nasıl yorumlanabilir? Bu modellerde ortak olan kendine özgü kurallar dizisinden ve/veya belli eğilimlerden (genotiplerden) söz etmek olanaklı mıdır?

2. Eğer var ise, bu genotipler arasında ne tür benzerlik ve farklılıklar söz konusudur? Bir başka deyişle, önemli bir mimarın 40 yılı aşkın bir süre içinde gerçekleştirdiği tek aile konut tasarımlarına ait sözü edilen mekansal modellerde

kullanıcı özellikleri, ev tipi, coğrafya, biçimsel ve kompozisyonel yapılanmaya bağlı olarak ne tür değişimler gerçekleşmiştir?

3. Mekan sentaksı bu tür araştırmaya nasıl katkıda bulunabilir? Sözü edilen mekansal analiz teknikleri ile bir mimarın konut tasarımları özelinde, mekana ilişkin sezgisel yaklaşımla yapılabilen yorumlara karşılık, daha nesnel ve analitik bir tutum ile somut tanımlamalara, çözümlemelere ulaşılabilir mi? Bu bağlamda bu çalışmanın mimarlık söylemine katkısı için neler söylenebilir?

Burada özetlenmeye çalışıldığı gibi araştırmacının mekansal modellerde ne tür bilgileri açığa çıkarmayı hedeflediğinin, kullanacağı analiz tekniklerinin ve bu tekniklerden nasıl yararlanacağının net olarak belirlenmesi önem taşımaktadır. Mekan sentaksı teknikleri kullanılan bu tür bir araştırmada amaçların ortaya konmasının, modellerin grafik anlatımını ve bu grafik anlatımlar üzerinde gerçekleştirilmesi düşünülen sentaktik ölçümlerin gerçekleştirilme sürecini netleştireceği düşünülmektedir.

3.2 Araştırmanın Kapsamı

Yılmaz Sanlı'nın 1960-2004 yılları arasında Istanbul'da, Istanbul yakın çevresinde ve Ege ve Akdeniz kıyı şehirlerinde gerçekleştirdiği tek aile konutu tasarımları arasından seçilen 42 örnek kronolojik olarak üç dönemde toplanmıştır. Bu üç farklı dönem altında toplanan örnekler ait oldukların dönemin izlerini yansıtan mimari özellikleri, kullanıcı özellikleri, coğrafi konumları, yer ya da kullanımla ilişkili olarak değişen formel özellikleri bağlamında analiz edilerek karşılaştırılacaktır. Bunlar:

1. 1960-1985 dönemi Yılmaz Sanlı evleri

2. 1985-1995 dönemi Yılmaz Sanlı evleri

3. 1995-2004 dönemi Yılmaz Sanlı evleri

Araştırma kapsamında konut tasarımları mekan sentaksı teknikleri kullanılarak yapı ölçeğinde analiz edilecektir. İlk döneme ait örnek sayısının azlığı ve mimarın arşivinin iyi korunmamış olması nedeniyle 12 örnekle sınırlı kalmıştır. Bu nedenle birinci dönemin özelliklerini yansıtan 12 evden, ikinci ve üçüncü dönemin

özelliklerini yansıtan 15'er evden oluşan üç ayrı örneklem üzerinde çalışılacak ve sonuçlar karşılaştırmalı olarak değerlendirilecektir.

3.3 Araştırmada Kullanılacak Yöntem

Bu çalışmada belirlenen amaçlar doğrultusunda mekan sentaksı analiz teknikleri konut ölçeğinde kullanılacaktır.

Burada incelenecek bazı tasarımlar revizyon gördükten sonra, bazıları projeye aykırı olarak uygulanmış, bazıları ise uygulama ya da kullanım sürecinde değişikliğe uğramıştır. Bunun yanı sıra bazı öneriler proje aşamasında kalmış, uygulanmamıştır. Uygulanan konutların bir kısmı halen tümüyle öngörüldüğü halleriyle ya da kısmen değişerek varlıklarını sürdürürken, bazıları yıkılarak yerlerini başka yapılara bırakmışlardır.

Araştırmacının mimar ile 1984-2004 yılları arasında aynı tasarım atölyesinde çalışmış olmasından ötürü projelerin orijinal çizimlerine, hatta Yılmaz Sanlı'nın kendi el çizimlerine, eskizlerine ulaşma olanağı bulunmuştur. Araştırma kapsamında analizleri gerçekleştirilen konutlar doğrudan mimarın kendi arşivinden sağlanmış özgün tasarımlarıyla ele alınacaktır. Çalışma şu temel adımlardan oluşacaktır:

1. Analizleri gerçekleştirilecek konutların tasarımcısı olan Yılmaz Sanlı'nın mimarisine genel bir bakış:

Bu adım Yılmaz Sanlı'nın mimari kimliği üzerine kısa bir bilgilenme çalışması olarak kabul edilebilir. Yılmaz Sanlı mimarlığının genel hatları, mimarın kişisel yaşamı ve tecrübeleri, mimari akımlar ve gelişmeler bağlamında belirlenmeye çalışılır. Bu bölümde sunulan bilgiler, konutlarda araştırılan mekansal yapılanmalarda gizli bilgilerin daha kolay okunabilmesi için ipuçları olacaktır.

2. Örneklerin seçimi ve temsili:

Mimarın bir çok kez büro değiştirmiş olması, o yıllarda bilgisayar kullanımına geçilmemiş ve iyi bir arşiv oluşturulamamış olmasından ötürü 1960-1985 dönemi proje örneklerine ulaşmak oldukça güç olmuştur. Ulaşılabilen örnek sayısı düşük olduğu için örnekler arasında seçim yapma şansı da olmamıştır. Ancak özellikle 1990 sonrasına ait son derece zengin bir konut tasarımı arşivi mevcuttur. Bunların

arasından seçim yapılırken öncelikle mimarın vefatından önce dile getirdiği kendi değerlendirmelerinden yola çıkılacaktır.

Uygulanacak yöntemin karşılaştırmalı analiz aşamasında kolaylık sağlamak ve örneklere ilişkin grafiklerin okunabilirliğini arttırmak amacıyla seçilen konutların zemin ve üst kat planları ortak bir temsil diliyle yeniden üretilecektir.

Mekansal analiz için modeli oluşturan elemanların ve aralarındaki ilişkisel yapının açık olarak tanımlanması gerekecektir. Bu adımda planları oluşturan odalar birer dışbükey mekan olarak kabul edilecektir. Bu mekanların aralarındaki konfigürasyonel ilişkileri somut şekilde ifade edebilmek için üç örneklemde her evi temsil eden iki geçiş grafiği çizilecektir. Geçiş grafiklerinden biri dış mekanları da içerecek ve mekansal örünütünün iç ve dış bütünlüğünde grafik tanıtımı yapılacaktır. İkinci grafikte dışarısı göz ardı edilecek ve yalnız örnekte yer alan iç mekanlar arasındaki ilişkisel yapılanmayı temsil eden grafik hazırlanacaktır. Geçiş grafiklerinde kullanılan kısaltma ve tanımlamalar grafiklerin kolay izlenebilmesine yönelik bir anahtar olması amacıyla çizelge 3.1'de sunulmuştur.

Çizelge 3.1: Geçiş grafiklerinde kullanılan kısaltma ve tanımlamalar.

- **ISLAK HACIMLER**
- **UYUMA MEKANLARI**
- **AKTIVITE MEKANLARI**
- **PISIRME**
- **YASAMA**
- **SIRKULASYON**
- **DIS MEKANLAR**

Geçiş grafiklerinde düğüm noktalarının renkleri mekanı tanımlayan işlev grubuna göre farklılık gösterir.

GRAFİKLERDE KULLANILAN KISALTMALAR

gh	=	giriş holü	do	=	dolap od.	ümu	=	üst mutfak
ko	=	koridor	ça	=	çalışma od.	gba	=	giriş bahçesi
ru	=	rüzgarlık	v	=	vestiyer	yba	=	yan bahçe
sko	=	servis koridoru	ye	=	yemek böl.	gav	=	giriş avlusu
sho	=	servis holü	kö	=	salon özel köşe	tr	=	teras
md	=	merdiven	edo	=	ebeveyn dolap od.	ktr	=	kapalı teras
çmd	=	çatıya çıkan merdiven	soy	=	soyunma	öba	=	ön bahçe
ho	=	hol	khv	=	kapalı havuz	wcd	=	wc-duş
mho	=	merdiven holü	su	=	sauna	hwcd	=	hizmetli wc
sg	=	servis girişi	kü	=	kütüphane	bn	=	banyo
smd	=	servis merdiveni	ood	=	oyun odası	wc	=	wc
eho	=	ebeveyn holü	ka	=	kahvaltı köşesi	mwcd	=	misafir wcduş
bmd	=	bodrum kat merd	ibl	=	iç balkon	yo	=	yatak od.
ga	=	galeri	üot	=	üst kat oturma	eyo	=	ebev.yat.od
so	=	sofa	sa	=	salon	ekö	=	ebeveyn özel köşe
hyo	=	hizm.yat.od.	şö	=	şömine köşesi	çk	=	çatı katı
sa	=	salon	mu	=	mutfak			

İŞLEV GRUPLARININ İÇERDİĞİ MEKANLAR

sirkülasyon= giriş holü, koridor, hol, merdiven, çatı merd., rüzgarlık, servis girişi, servis holü, merdiven holü, galeri
dış mekanlar= bahçeler, teraslar, kapalı teraslar, teras merdivenleri, balkonlar **yaşama=** salon, üst kat oturma,şömine köşesi
aktivite= dolap odaları, yemek böl., çalışma od., kapalı garaj, çamaşırlık, oyun-hobi odası, salon oyun köşesi, bar, kahvaltı köşesi, kapalı havuz, sauna, jimnastik sal., sauna, iç balkon **uyuma=** yatak odaları **ıslak hacim=** WC, WCduş, banyo
pişirme= mutfak

Konutlarda mekansal modellerin temsilinde şu kabuller ve durumlar söz konusudur:

. Geçiş grafiklerinde farklı işlevler yüklenmiş mekanlar bağımsız birim ya da odalar olarak temsil edilecektir.

. Üç örneklemde yer alan konutların hiçbiri doğrudan sokağa açılmaz. Evlerin hepsi bir bahçe içinde yer alır. Bazı örnekler tek bir arsa içinde yer alan bireysel villalar, bazıları ise site içinde yer alan tip konutlardır. Buradaki evlerin hiçbirinin sokak ya da caddeyle ilişkisi yoktur.

. Evlerde giriş avlusu, iç avlu, ön bahçe, giriş bahçesi, açık ve kapalı teraslar, balkonlar gibi açık alanlar mekansal kurguda önemlidir ve birer dışbükey mekan olarak grafiklerde temsil edilecektir.

. Analizler konutların zemin ve üst katlarında gerçekleştirilecektir. Örneklerin bazılarında, kullanılan bodrum katlar içerdikleri teknik ve servis mekanları ya da hobi, spor alanları nedeniyle grafiklerde aktivite işlevi yüklenmiş tek bir mekan olarak temsil edilecektir. Aynı şekilde üst katın üstünde yer alan bir çatı arası katı varsa o da uyuma işlevi yüklenmiş tek bir mekan olarak temsil edilecektir. Ancak bazı evlerde ara kat düzenlemesi ya da bodrum katların açığa çıkması ve yaşama alanı olarak kullanılması söz konusudur. Bu durumlarda grafiklerde üç katın birden mekan açılımı görülecektir.

. Merdivenler diğer sirkülasyon elemanları gibi ayrı birer dışbükey mekan olarak geçiş grafiklerinde temsil edilecektir.

. Bütün örneklerde iç ve dış bütünlüğünde mekansal örüntüyü temsil eden geçiş grafiklerinde kök mekan giriş bahçesi olarak kabul edilecektir.

. Bazı durumlarda plan üstünde tek mekan olarak görünen bir mekan geometrik biçimlenmesi, gizli eşikler/sınırlar/izler nedeniyle birden fazla mekan olarak temsil edilebilir.

3. Konut ölçeğinde mekansal analiz:

Bu adımda geçiş grafikleri üzerinde konfigürasyonel ilişkilerin analiz edilerek sentaktik ölçümlerin yapılması söz konusudur. İlk adımda analizi gerçekleştirilecek örneğin kısa bir tanıtımı yapılacaktır. Bu tanıtımda yeri, tipolojik özellikleri, kullanıcı özellikleri, kat adeti, kısa bir mimari tanıtımı ve varsa mimarın tasarımla

ilgili kişisel düşünceleri dile getirilecektir. İkinci adımda mekan sentaksı teknikleri ile sentaktik ölçümler gerçekleştirilecektir.

Çalışma kapsamında mekansal modellerin sentaktik özellikleri önce işlevden bağımsız olarak mekanlara ilişkin gerçekleştirilecektir. İkinci adımda ise mekanlar işlev grupları altında toplanarak konut bütünündeki işlevsel tahsislere ilişkin kararları da içerecek şekilde incelenecektir. Geçiş grafiklerinde yapılacak sentaktik ölçümler ve üzerinde konuşulacak sentaktik kavramlar Çizelge 3.2'de sunulur.

Konut ölçeğinde gerçekleştirilen mekansal analizlerde bir JAVA programı olan "jass" kullanılacaktır. Jass mekan sentaksı çalışmalarında mekansal örüntüye ait geçiş grafiklerinin oluşturulmasında kullanılan bir programdır.

Jass programı bilgisayarda çalıştırıldıktan sonra geçiş grafiği oluşturulacak planlar ekrana çağırılacaktır. Dışbükey mekanlar birer düğüm noktası olarak işaretlenecek ve aralarında geçiş olan düğüm noktaları arasındaki bağlantılar birer doğru olarak ekranda çizilecektir. Bütün düğüm noktaları ve bağlantılar tamamlandıktan sonra bir kök seçilecektir. Bu arada mekanların işlevlerine göre kategorilendirilmesi de mümkündür. Seçilen düğüm noktası üzerine gidilip o dışbükey mekan belli bir kategoriye dahil edilebilir. Bu durumda her düğüm noktası ait olduğu işlev grubuna göre ekranda renklenecektir. Kökün belirlenmesinden sonra "geçiş grafiği oluştur" komutu ile ekrana geçiş grafiği çıkacaktır. Daha sonra düğüm noktaları ait oldukları derinlikte sağa sola çekilerek araştırmacı tarafından düzenlemeler yapılacak ve grafik tamamlanacaktır. Ekranın üstünde yer alan komutlarla grafiklerin üstünde, düğüm noktalarının yanında ya da ayrı bir tablo olarak sentaktik ölçümler elde edilecektir. Jass programı ile oluşturulan geçiş grafiklerinde mekanların toplam ve ortalama entegrasyon değerleri, derinlik ve ortalama derinlik değerleri hesaplanacaktır.

Program düğüm noktalarının birbirleriyle ilişkilendirme şeklini temel alarak çalıştığından ötürü bu ilişkilerin araştırmacı tarafından doğru bir biçimde tanımlanması gerekmektedir.

Çizelge 3.2: Mekansal analizde kullanılan sentaktik kavram ve ölçümler.

ANALİZDE KULLANILAN SENTAKTİK KAVRAM VE ÖLÇÜMLER

KAVRAMLAR

- DERİNLİK
  - Grafiğe ait ortalama ve maksimum derinlik
  - En derindeki mekan
- MEKAN SAYISI
- GRAFİKTE BAĞLANTI SAYISI
- HALKALI YAPI ÖZELLİĞİNİ GÖSTEREN BAĞLANTI/MEKAN ORANI
- HALKA SAYISI
- MEKAN TİPLERİ
  - A tipi mekan sayısı
  - B tipi mekan sayısı
  - C tipi mekan sayısı
  - D tipi mekan sayısı
- DAĞILIMLI/DAĞILIMSIZ PLAN KURGUSU
  (A ve B tipi mekan sayısının C ve D tipi mekan sayısına oranı)
- İŞLEV GRUPLARINA İLİŞKİN MEKAN SAYISI

ÖLÇÜMLER

- ENTEGRASYON
  - Bütüne ilişkin minimum/maksimum/ortalama entegrasyon değerleri
  - Mekanlara ilişkin minimum/maksimum/ortalama entegrasyon değerleri
  - Fonksiyon gruplarına ilişkin minimum/maksimum/ortalama entegrasyon değerleri
- TEMEL FARKLILIK FAKTÖRÜ
  - Bütüne ilişkin minimum/maksimum/ortalama entegrasyon değerleri arasındaki farklılaşma düzeyini tanımlayan değer
  - Fonksiyon gruplarına ilişkin minimum/maksimum/ortalama entegrasyon değerleri arasındaki farklılaşma düzeyini tanımlayan değer

4. Değerlendirmeler:

Değerlendirme aşamasında ilk adımda örneklem içinde yer alan evlerin genel karakteristikleri ele alınacaktır. Evlerin tipolojik özellikleri, bulundukları yer, yapım tarihi, alanları, kat adetleri, belirli bir kullanıcı için mi yoksa ticari amaçlı anonim kullanıcılar için mi tasarlanmış oldukları bir arada bir tabloda sunulacaktır.

İkinci adımda ise tek tek gerçekleştirilen analizler sonucu elde edilen sayısal ve görsel verilerin istatistiksel anlamda bir değerlendirmesi yapılacaktır. Bir başka deyişle, örneklem çerçevesinde analiz aşamasında ortaya konan değerler arasında değişmeyen özellikler, kurallar araştırılacaktır. Bu adımda sentaktik ölçümler kullanılarak her örnek için mekanlara ve işlev gruplarına ilişkin entegrasyon düzen tabloları oluşturulacaktır. Entegrasyon düzen tablolarının oluşturulması iki biçimde gerçekleşecektir: ilkinde konut ve içinde yer aldığı dış çevre birlikte ele alınırken,

ikincisinde sadece konut bütünü analizin konusunu oluşturacaktır. Ayrıca anahtar mekanlara ve işlev gruplarına ait sentaktik değerler (ortalama derinlik, ortalama entegrasyon, vb.) ayrı tablolarda toplu olarak sunulacaktır. Ortaya konan tüm bu veriler doğrultusunda örneklem içinde bir genotipin olup olmadığı ortaya çıkacaktır. Eğer var ise örneklemde bir genotip olarak kabul edilebilecek özellikler dile getirilecektir.

5. Kuram: Son olarak çalışmanın olasılı bulgularını oluşturan konut tasarımlarında tek bir mimarın konut tasarımlarının genotipleri arasındaki fark ve benzerlikler değerlendirilerek tartışılacaktır. Konut tasarımlarındaki kompozisyonel özelliklerin kurgusal özellikler ile ilişkisi üzerinde düşünülecektir. Bir başka deyişle kurgulanan mekansal modeller aracılığı ile bir mimarın konut tasarımlarında mekanın organizasyonel özelliklerinde gizli bilgilerin açığa çıkarılmasına çalışılacaktır.

Bu araştırmada konut ölçeğinde üç örneklem önce kendi içlerinde, ardından birbirleriyle karşılaştırmalı olarak değerlendirilecek ve bir mimarın 40 yıllık meslek yaşamı boyunca tasarladığı konutlarında görünen kompoziyonel özelliklerin altında var olan görünmeyen kurgusal özellikler üzerinde durulacaktır.

4. YILMAZ SANLI MİMARLIĞI'NA GENEL BAKIŞ

4.1 Yaşamı Üzerine

Yılmaz Sanlı 1931'de Gördes'te doğmuştur. Diyarbakır kökenli olmakla birlikte babasının asker olması nedeniyle Türkiye'nin birçok farklı yerinde çocukluğunu geçirir. Liseyi Kabataş Erkek Lisesi'nde üstün başarıyla tamamlar, ardından İTÜ Mimarlık Fakültesi'ne girer. 1953'de ise İTÜ Mimarlık Fakültesi'nden birincilikle mezun olur.

1953 yılında mezuniyetini takiben Profesör W. Tiedje tarafından Stuttgart'a bir sene çalışmak üzere davet edilir. 1954'te İTÜ Mimarlık Fakültesi'nde asistan olarak göreve başlar. Bu göreve Profesör Paul Bonatz'ın tavsiyesi ile atanır. 1958 yılına kadar Profesör Kemali Söylemezoğlu ile çalışır ve bina bilgisi derslerine girer. 1958-1968 yılları arasında Maçka Teknik Okulu'nda hocalık yapar. Aynı zamanda Özel Işık Mühendislik ve Mimarlık Okulu'nda ders verir. 1961-1962 yıllarında Mimarlar Odası Merkez Kurulu'nda görev alır. 1963-65 yılları arasında askerlik hizmetini yaparken Gülhane Askeri Tıp Akademisi İnşaatı kontrolörlüğünü yapar ve aynı zamanda Devlet Planlama Teşkilatı Hastane Standartları Komisyonu'nda çalışır. Bu arada 126 mimari proje yarışmasına katılır, bunlardan 20 yarışmada mansiyon, 60 yarışmada ise birincilik, ikincilik, üçüncülük ödülleri alır. 1984-1987 yılları arasında İstanbul Belediyesi'nde başkanlık danışmanlığı, 1995'te başbakanlık müşavirliği yapar. 1953 yılından vefat ettiği 2005 yılına kadar 52 yıl boyunca serbest mimarlık yapar ve en az 250 mimari projeye imza atar. 1990 yılından itibaren ise kızı Y.Mim. Suzan Sanlı Esin ile kendi tasarım atölyesinde Sanlı Mimarlık adı altında hiç yorulmadan, inanılmaz bir meslek sevgisi ve heyecanıyla çalışmayı sürdürür. Türkiye'nin birçok yerinde inanılması zor sayıda iş yapar, konut, hastane, okul, spor tesisi, stadyum, otel, kültür merkezi, tatil köyü, alışveriş merkezi, restoran, çok katlı ofis binası, TV kulesi, anıt mezar gibi çok değişik türde ve ölçekte yapı tasarlar (Sanlı, 2006).

4.2 Meslekteki İlk Yıllar

Yılmaz Sanlı'nın mimarlık dünyasına adım attığı 1950'li yıllar, 2. Dünya Savaşı'nın sona erdiği ve dünyada savaş sonrası yıkılan kentlerin onarılmasına başlandığı ve tüm alanlarda olduğu gibi mimarlıkta da hızlı gelişmeler yaşandığı yıllardır. Türkiye'de de olanakların elverdiği oranda bu gelişmelerin yansımaları hissedilmeye başlar. Ulusal mimarlık akımının etkilerinin azaldığı ve yeni biçim arayışlarının başladığı izlenir (Sözen, 1984). Bu yıllara kadar daha çok Avrupa ile uluslararası ilişkiler içinde olan Türkiye Amerika'yla tanışır. İçe dönük mimarlık ortamından çıkışın ve dış yayın ve etkilere açılımın izlendiği bu yıllarda, Türk mimarları Mies van der Rohe, Wright, Le Corbusier, Aalto gibi dünyaca ünlü mimarların düşünce ve yapıtlarını tanıma fırsatına kavuşur. Bu bağlamda Uluslararası Üslubun etkisi altında tasarımlar gerçekleşir.

Böyle bir mimarlık ortamında Yılmaz Sanlı akademik görevler ve yarışmalarla sağlanan projeler ile mesleğe başlar.

1960'lı yıllara gelindiğinde ise toplumsal ve siyasi yaşamda yeni bir dönemin başlangıcı söz konusudur. Yeni bir anayasa ile demokratik haklar genişletilerek düşünce ve anlatım özgürlüğünün önünün açılmasına bir adım atılır. Tüm bu özgürlük arayışları mimarlığa da yansır. Mimarlıkta Uluslararası Üslup tek yaklaşım biçimi olmaktan çıkmaya başlar. Modernizmin dışına taşmadan brütalizm, organik mimari, organımsı mimari gibi farklı eğilimler 60'lardan 80'lere kadar Türk mimarlığında yer bulur (Sayar, 2004).

Bu eğilimlerin en belirgin olanı ise prizmanın geometrisini koruduğu ancak bunu küçük boyutlarda yenileyerek çok parçalı plan tipolojisine dönüştüren organik yaklaşımdır (Sayar, 2004). Bu çok parçalı plan tipolojisi 60'lı yılların proje yarışmalarında en çok öne çıkan eğilimdir. Yılmaz Sanlı'nın Milli Eğitim Bakanlığı Binası (1962), Gülhane Askeri Tıp Fakültesi (1962) projeleri bu modelde üretilen nitelikli örnekler olarak kabul edilir (Sayar, 2004). 1960'lı yıllarda brütalizmin de Türk mimarlığında hızla yaygınlaştığı görülür. Akımın temel özelliği olan dürüstlük ile malzemenin ve işlevin özgürce dışa vurumu söz konusudur (Melvin, J., 2007). Şekil 4.1'de Yılmaz Sanlı'nın meslekteki ilk yıllarda gerçekleştirdiği yarışma projelerinden örnekler görülür.

Milli Eğ. Bak. Binası, Ankara (1966)

Ziraat Bankası Genel Müd. Binası, Ankara(1966)

Gülhane Askeri Tıp Fakültesi, Ankara(1963)

Maçka Oteli, Istanbul (1967) (Sanli, 1972)

Taksim İlkyardım Hastanesi (1965)

Şekil 4.1: Yılmaz Sanlı'nın 60'lı yıllarda uygulanan yarışma projelerinden örnekler.

60’larda dönemin diğer mimarları gibi Yılmaz Sanlı için de temel proje etkinliği mimari proje yarışmalarıdır. O yıllarda yeni mezun olmuş genç bir mimarın aileden bir desteği ve çevresi yoksa iş alması olanaksızdır. İşte bu yıllarda Yılmaz Sanlı mimarlığına, Aalto, Corbusier, Mies etkileri ve Bauhaus düşüncelerinden uzak kalmayan, biçimle işlevin ilişkisinde uyumun ön plana çıktığı rasyonel bir yaklaşım hakimdir. Uzun yıllar boyunca da bu temel düşünce tarzı fazla değişmez. Ancak artan mimari deneyimin getirdiği beceriyle gölge, ışık, doluluk, boşluk, derinlik gibi kavramlar bağlamında yapının görsel ve mekansal etkileri üzerinde daha fazla durmaya başlar.

Yılmaz Sanlı’nın 60’lı yıllarda kazandığı yarışma projelerinde, brütalist özellikler, yatay ve dikey strüktürel elemanların tekrarı ve temel geometrik biçimlerden oluşan yalın kompozisyonlar izlenir. Istanbul Maçka Oteli’nde de görüldüğü gibi parçalanan dış yüzeylerde süsleme, malzeme çeşitliliği yoktur ama güçlü kütle hareketleri vardır (Şekil 4.2). Şekil 4.3’de ise 60’lı yıllarda mimarın tasarım yaklaşımına ilişkin genel karakteristikler sunulmaya çalışılır.

Şekil 4.2: Maçka Oteli, Istanbul, 1967.

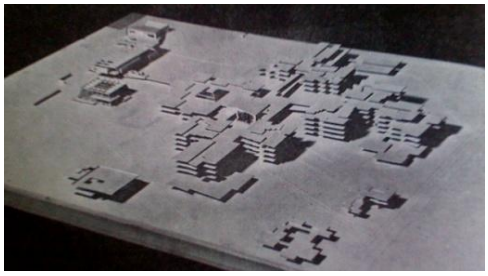

EGE ÜN. ZİRAAT FAKÜLTESİ, İZMİR
1963 (Sanlı ve diğ, 1963)

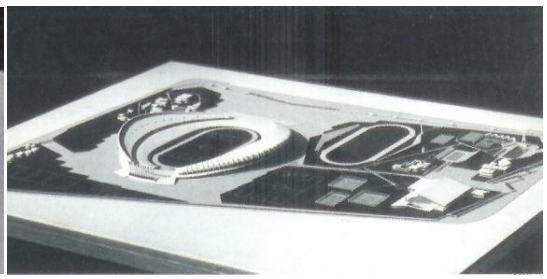

EGE SPOR SİTESİ, İZMİR, 1958

Mies, Wright, Corbusier, Aalto, Bauhaus, Uluslararası Üslubun etkileri:
RASYONEL MİMARİ
BİÇİMLE İŞLEVİN İLİŞKİSİNDE UYUM

akademik görevler ve yarışmalarla sağlanan projeler:
İŞVEREN DEVLET AĞIRLIKLI

Uluslararası Üslubun yanında anlatım özgürlüğü arayışı:
MODERNİZMİN DIŞINA TAŞMADAN BRÜTALİZM, ORGANİK MİMARİ,
ORGANIMSI MİMARİ GİBİ FARKLI EĞİLİMLER

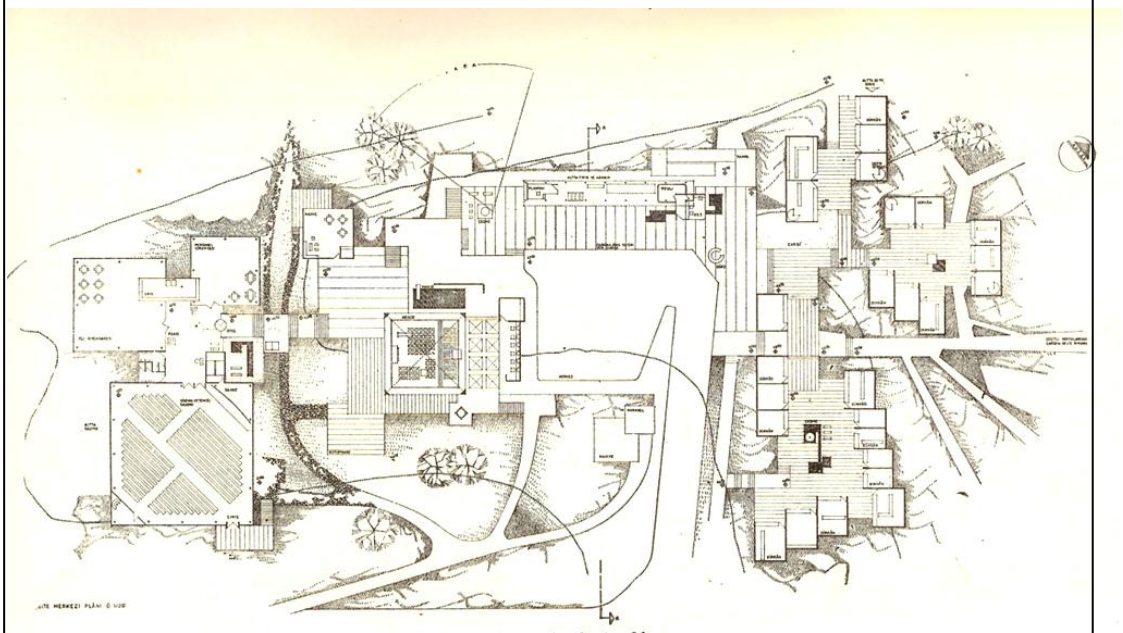

Site merkezi zemin kat plânı :
EGE SPOR SİTESİ, İZMİR,1958

PARÇALI PLAN TİPOLOJİSİ
MALZEMENİN VE İŞLEVİN ÖZGÜRCE DIŞA VURUMU
TEMEL GEOMETRİK BİÇİMLER
SÜSLEME, MALZEME ÇEŞİTLİLİĞİ YOK
YALIN VE NET PLAN KURGULARI

Şekil 4.3: 60'lı yıllarda Yılmaz Sanlı mimarlığına genel bir bakış.

4.3 1970'li Yıllar

Türkiye'de 1960'lı yılların sonlarına doğru demokrasi, toplumculuk, milliyetçilik üzerinde şiddetli tartışmalar başlar. 1968 olayları, 1970 petrol krizi, tırmanan anarşi ile devam eden bu toplumsal huzursuzluk 1980 askeri müdahelesine kadar devam eder (Yücel, 2007). Ancak bu huzursuzluk ortamında sanayi ve ticaretin gelişmesi, liberal ekonomi ve çoğulcu dünya görüşünün ortaya çıkışı da söz konusudur.

1960'larda yarışma yönetmeliklerinin getirdiği kısıtlamlarla yenilikçi tasarım arayışları sınırlı kalmıştır. 1970'lerde ise yeni bir mimari ortam söz konusudur. Büyük ticari işletmelerin desteklediği prestij yapılarında mimara biçimleri daha özgür yorumlama şansı sunulmaya başlanır (Yücel, 2007). Aynı dönemlerde turizm endüstrisindeki gelişmelerle büyük oteller ve tatil köyü tasarımları da mimara daha esnek yaklaşım olanakları sağlar. Konut mimarlığı konusunda ise yazlık evler ve lüks kışlık konutlar gündemdedir. Bir başka deyişle genellikle Bayındırlık Bakanlığı veya diğer hükümet kurumları tarafından açılan yarışmalara katılan mimarlar yeni bir özel müşteri kesimine kavuşur.

Yılmaz Sanlı için 1970'li yıllar artık yarışmaların yanında özel projelere imza atmaya başladığı yılları ifade eder. Bu yıllara ait kendisinin en övgüyle söz ettiği binası Özdemiroğlu Yalısı'dır. İşveren başarılı bir iş adamı ve sanayicidir. Mimara o döneme göre özgür denemelere açık bir ortam sunar ve ev, heykelvari kütle yapısı ile ortaya çıkar. Yatay ve dikey elemanlar, öndeki rampa, gölgelik, barbekü, baca, çörten gibi elemanlarla net geometrik biçimlerin kompozisyonu çarpıcıdır. Mimar her datayıyla kendi uğraşmış, dış aydınlatmalarından sabit bahçe mobilyalarına kadar tasarlamıştır. Bir başka projesi ise 1974'te gerçekleştirdiği Maçka'daki Cemal Hünal Apartmanı'dır. Bu tasarımların tümünde saf geometrik biçimlerden oluşan, strüktürel ve işlevsel elemanların dışa vurumuyla yaratılan dinamik bir mimari söz konusudur. Süsleme, malzeme çeşitliliği, ya da geleneksel biçim ve detaylardan halen uzak durmaktadır.

1970'lerde mimarlık pratiğini doğrudan etkileyen olgunun hızlı endüstrileşme olduğu ve yerel piyasa için yapı malzemeleri sanayileri kurulduğu izlenir (Tekeli, 2007). Bir yandan da konut sorununu çözmek üzere müteahhitler orta ve üst sınıf konut üretimine başlar.

Yılmaz Sanlı'nın ortakları Güner Acar ve Yılmaz Tuncer ile yapımını da üstlendikleri yatırımları ortaya çıkar. Etiler'in henüz şehir merkezine uzak semti olarak kabul edildiği yıllarda, Bebek koyuna yukarıdan bakan Yılmazlar I ve II apartmanlarının inşaatını gerçekleştirir. Bu apartmanlarda Türkiye'nin en önemli mimarlarından Aydın Boysan, Neşet-Şazimet Arolat, Hayati Tabanlıoğlu ve ortakları Yılmaz Tuncer ve Güner Acar ile uzun yıllar bir arada yaşar. Bu apartmanlar Etiler'in Bebeğe doğru inen dik yamacında konumlanır. Asansör yapmanın zorunlu olmadığı, kısıtlı bütçelerle çalışılan yıllarda Yılmaz Sanlı 6 katlı iki apartman yapar. Girişini hem yukarıdan Çamlık Sokaktan bir köprüyle bağlanarak hem de aşağıdan Bebek yokuşundan verir. O ve ortakları bu apartmanları yaptıktan sonra aynı çift giriş çözümüyle yanına bir dizi apartman bloğu gelir. Bir başka deyişle, Yılmaz Sanlı ve ortakları bu bölgenin öncülüğünü yapmıştır (Şekil 4.4). Şekil 4.5'de ise 70'li yıllarda mimarın tasarım çizgisinin genel karakteristiklerinin belirlenmesine çalışılır.

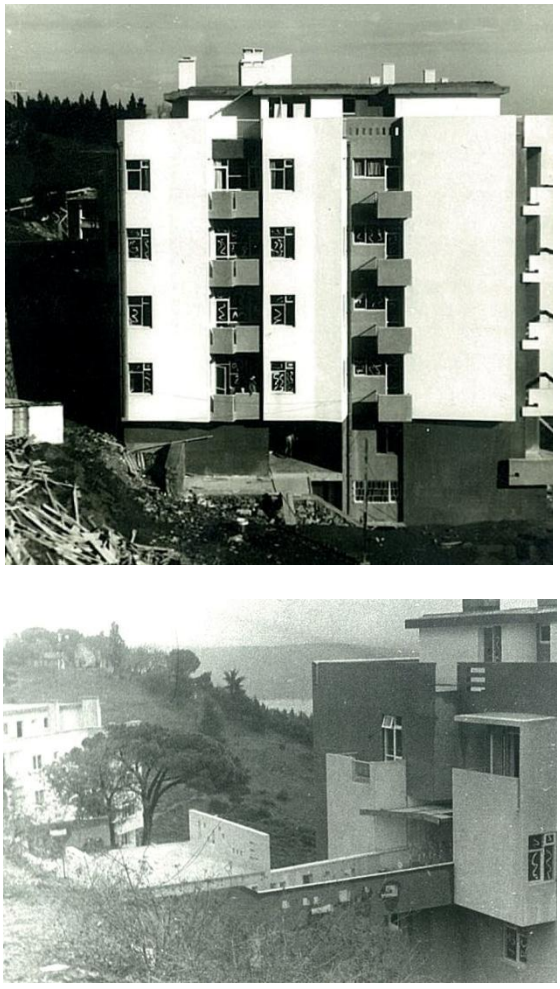

Şekil 4.4: Yılmazlar Apartmanı, Etiler, Istanbul, 1970.

Özdemiroğlu Yalısı, Suadiye (1972)

Prestijli ofis yapıları, tursitik tesisler, özel proje talepleri:
YENİ BİR MİMARİ ORTAM

Yazlık ev ve lüks kışlık konutları yapımında artış:
DEVLET YERİNE ÖZEL MÜŞTERİ KESİMİ

60'lardaki rasyonalizmin devamı ama katı modernist tutumda gevşeme:
SÜSLEME VE MALZEME ÇEŞİTLİLİĞİNDEN , GELENEKSEL BİÇİM VE DETAYDAN UZAK DURUŞ, ORGANİK FORMLARA YÖNELİŞ, MİNİMALİZM

Kıyıkent Tatil Sitesi, Selimpaşa (1973)

Cemal Hünal Apartmanı, Maçka, 1973

BASİT GEOMETRİLERE İNDİRGENMİŞ BİÇİMLER
TEMEL GEOMETRİK BİÇİMLERLE HEYKELVARİ KOMPOZİSYONLAR YAKALAMA ÇABASI
EN AZ MALZEME, EN YALIN, EN EKONOMİK, EN İŞLEVSEL SONUÇ ARAYIŞINA DEVAM

Şekil 4.5: 70'li yıllarda Yılmaz Sanlı mimarlığına genel bir bakış.

4.4. 1980'li Yıllar

Sibel Bozdoğan (1998) 1980'lerin Türkiye'sini, liberal ekonomi, sivil toplum, feminist düşünce savunucularından radikal İslamcılara kadar uzanan çok çeşitli gruplar arasında, Cumhuriyet seçkinlerinin resmi ideolojileine, kültürel normlarına ve anlayış yapılarına karşı gittikçe güçlenen bir tepki ortamı olarak tanımlar. Bunun kültürel yansımasının ise modernleşme kuramlarının evrenselci yaklaşımından uzaklaşılması olarak ifade edilir. "Kültürel kimlik", "farklılık" terimleri artık gündemdedir. Uluslararası Üslubun terk edilişi ile modern-sonrası döneme girilir. Tüketim, iletişim, küreselleşme, ekonomik büyüme mimari tasarımın da üzerinde etkili olmaya başlar. Artık mimarlıkta da homojenlik yerini arayış ve çeşitliliğe bırakır. Bu dönem "izm"ler kalabalığı olarak tanımanır (Sayar, 2007). Mimariye damgasını vuracak olan bir başka dilin ise Botta ve Rossi'nin biçime odaklı "dömiklasik" tarzları olduğu savunulur (Balamir, 2003). Balamir (2003) bu mimariyi kütlede biçimli boşluk, boşluğu vurgulayan tek veya iki kolon, üçgen ışıklıklar ve almaşık duvar dokusu gibi özelliklerle tanımlar. Mimari alanda birçok düşüncenin bir arada varlıklarını sürdürmeye başlama sürecinde turizm mimarisinin önemli bir yeri vardır. Bu akım çokluğunun en çok izlenebildiği yapılar ise turizm yapılarıdır.

80'li yıllardaki Yılmaz Sanlı mimarlığında da "tarih, kültür, gelenek" ten alınan ögelerle karşılaşılmaya başlanır. Yıllar süren bir modernist yaklaşımın gevşemesiyle Yılmaz Sanlı mimarisindeki çeşitlenmeler dikkat çekicidir.

70'lerin sonlarına doğru Bebek'te tasarladığı Yılanlı yalı ve Direkli yalı apartmanlarında kullandığı kemer, ahşap kaplama, geniş saçak ve cumbalarda geçmişe yaptığı göndermeler izlenmeye başlar. Bu tutumun doruk noktası Florya'daki Beyti Binası'dır kuşkusuz (Şekil 4.6). Bütün binada brüt beton ve doğal ahşap kullanılmıştır. İçeride ise çiniler, yemek salonlarında şadırvanlar, kubbeler, kemerler, ahşap kafeslerle bezenmiş bir tasarımdır. Özellikle sahibinin devlet misafirlerine, ülkeye gelen yabancılara yönelik bir tasarım talebiyle ortaya çıkan bir tarihselci tutum söz konusudur. O dönemin turizm yapılarında yaygın olarak benimsenen geleneksel mimariye benzer bir tutum izlenir.

Şekil 4.6: Beyti Et Lokantası, Florya, Istanbul, 1983.

Yılmaz Sanlı'nın geleneksel mimariye başvurusu Beyti Binası'nın turistik karakterinden ötürü yalnız soyut ve yorumlayıcı değildir. Bu yapıda aynı zamanda güçlü bir motif, süsleme, detay aktarımı da vardır. Diğer tasarımlarında yaptığı göndermeler ise daha soyuttur. Örneğin 1980'lerde tasarladığı birçok ev projesinde Türk Evi plan tiplerinden yararlanır. Özellikle Boğaz'ın her iki yakasında gerçekleştirdiği villa site projelerinde bu tutum net olarak izlenir (Şekil 4.7).

Tekser Evleri, Yeniköy, 1988

Yeni Dostlar Sitesi, Sarıyer, 1985

"Türk Evi'nden türemiş Plan Tipleri ve Cephe Düzenlemeleri

HB Villaları, Hidiv, Istanbul, 1985

Şekil 4.7: Yılmaz Sanlı'nın 80'li yıllarda Boğaz'ın iki yakasında tasarladığı konut projelerinden örnekler.

80'li yıllar aynı zamanda Yılmaz Sanlı'nın Bodrum'la tanıştığı yıllardır. Burada özellikle iki yapısı üzerinde durulur. Biri Bodrum Marinası'na ve tarihi kaleye tepeden bakan Erol Simavi Villası, diğeri ise Kemal Ilıcak Evi'dir (Şekil 4.8). Her iki tasarımda da dışta Bodrum mimarisinin yalın çizgileri benimsenmiş, içte ise renkli perspektifler hedeflenmiştir. Bu Bodrum evlerinde önceki dönemlerdeki çok parçalı plan tipolojisini çağrıştıran bir kurgu vardır. Ancak dıştaki kabuk kesinlikle yereli anımsatır. İşte bu da Yılmaz Sanlı'nın yerel özelliklere bağlı kalarak, onları yeniden yorumlama ve üretme çabasını yansıtır. Bu da bölgeci bir tutumdur. Aslında modern mimarinin kübik form ve düz çatı özellikleri Bodrum yerel mimarisiyle de örtüşür.

Ne yazik ki 1980'lerde Bodrum'da yapılaşma özellikle kooperatif siteleri şeklinde hız kazanır. Bu da beraberinde son derece kalitesiz bir mimari getirir. Bu çirkin yapılaşmadan ürken yerel yönetimler de Bodrum mimarisinin geleneksel çizgisini koruyabilmek için çok sınırlayıcı uygulama kuralları çıkarır. Bu nedenle özgün mimarlık arayışları bir miktar sınırlıdır.

Erol Simavi Villası, 1982

Kemal Ilıcak Villası, 1983

Şekil 4.8: 1980'lerde Yılmaz Sanlı Bodrum'da konut tasarımları.

80'lerde Yılmaz Sanlı'ya ait bir de Polonezköy tasarımları vardır. 1976'da Erol Simavi ve ailesi için Polonezköy'de çok büyük boyutlarda, malikane karakterinde bir dağ evi tasarımı gerçekleştirir. İnşaat sırasında Polonezköy'ün doğasına hayran kalır ve kendi de burada bir arsa alarak 20 adet ev içeren bir proje hazırlar ve uygular (Şekil 4.9). Evler köy mimarisiyle uyumlu ve içinde bulunduğu doğal ortama saygılı küçük ölçekli konutlardır. Polonezköy'ün özgün dokusunun korunması gerektiğine inanarak yola çıkmıştır. Kendi diktiği ikibinin üzerinde ağaç fidanı ile bugün bu küçük evler, çevredeki betonlaşmaya kontrast şekilde yeşil ötünün altında kaybolur.

Şekil 4.9: 1980'li yıllardan bölgeci yaklaşıma bir Polonezköy örneği.

Turizm yapılarında görülen patlama Sedat Hakkı Eldem'in uzun süre savunuculuğunu yaptığı bölgeciliğe yeni ve haklı bir anlam kazandırır (Bozdoğan, 2005). Bazı mimarların tatil köyü projelerinde yerel mimarlık mirası yeniden yorumlama, değerlendirme çabaları, bazılarında ise çağdaş turistik işlevleri yereli anımsatan bir kabuğun içine sokma gibi bir tutumu vardır (Bozdoğan, 2005). Şekil 4.10'da 80'li yıllarda mimarın tasarım yaklaşımına ait genel özellikler dile getirilmeye çalışılır.

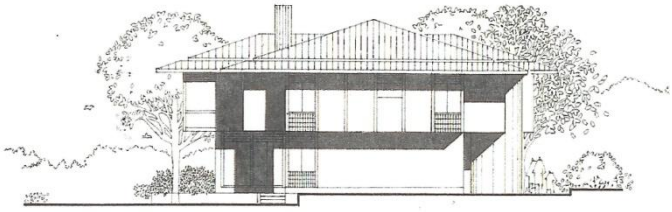

Tüketim, iletişim, küreselleşme, liberal ekonomi, ekonomik büyüme:
YENİ MİMARİ ORTAMDA HOMOJENLİK YERİNE ÇEŞİTLİLİK

Boğaz sırtlarının imara açılışı, yakın çevrede haftasonu evi, güney sahillerinde yazlık konut talepleri, turizm yspılarında artış:
ARTIK TÜMÜYLE ÖZEL HİZMET VE YENİ MÜŞTERİ KESİMİNİN STANDARTLARI YÜKSEK , LÜKS YAPI İSTEKLERİ

Modernizmin evrenselci yaklaşımından uzaklaşarak kültürel kimlik ve farklılık arayışı:
SÜSLEME VE MALZEME ÇEŞİTLİLİĞİ
TARİH, KÜLTÜR VE GELENEKTEN ALINAN ÖGELER

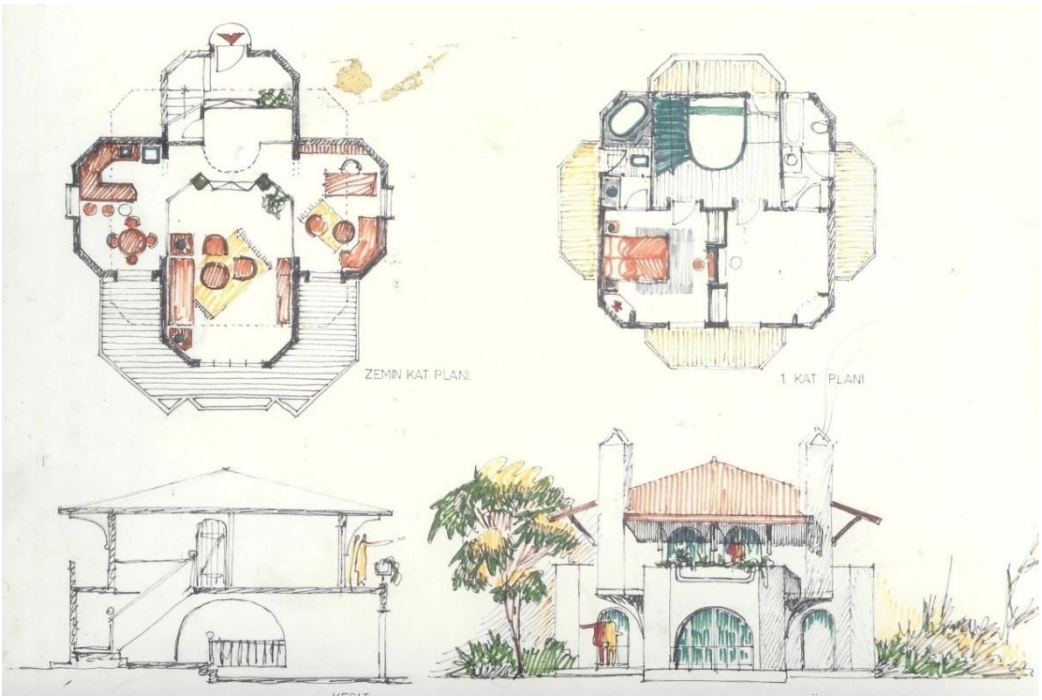

Altınboynuz Tatil Köyü Tatil Villalarına ait Yılmaz Sanlı Eskizleri

MİMARİ KOMPOZİSYONDA TEMEL GEOMETRİK BİÇİMLERLE OLUŞAN KARMAŞIK KURGULAR
TÜRK EVİ PLAN TİPLERİNİN YORUMLANMASI
KEMERLER, AHŞAP KAPLAMA, GENİŞ SAÇAKLAR, CUMBALAR, ORTA SOFALAR
GEÇMİŞE YAPILAN GÖNDERMELER
ÖZELLİKLE GÜNEYDE YEREL ÖZELLİKLERE BAĞLI TASARIMLAR

Şekil 4.10: 80'li yıllarda Yılmaz Sanlı mimarlığına genel bir bakış.

4.5 1990'lı Yılların Sonları, 2000'li Yıllar

Bugün dünya mimarlığında belirli akımlara bağlı kalınmadan yoğun bir sorgulama dönemi yaşanıyor. Mevcut kuralların çözülmesi ve farklı yeni yapılaşma arayışları, tüketim amaçlı üretim, ileri teknoloji, deneysel tasarımlar mimarlığın ana ilkelerini oluşturuyor. Türkiye'de ise mimarlığın özgürce sorgulanması evresine tam olarak geçilememekle beraber, batı ülkelerinin mimari tartışmalarına da uzak kalınmıyor.

Çağdaş Türk mimarisinde dünyadaki mimarlık akımlara paralel bir çok seslilik izlenmesine karşın, arzu edilen evrensel başarı yakalanamıyor. 1980'lere göre daha zengin biçimsel denemeler, yenilikçi kurgular, yapı dilini kullanmada daha üstün beceriler görülüyor. Yine de özgün tasarım arayışlarının dünyaya paralel gitmediği gerçeği de gündemini koruyor. Doğan Tekeli'nin (2000) vurguladığı gibi mimaride moda biçimler yerine, yalınlığın, özgünlüğün önemini kabul etmek, yapmacık, kolay biçimlerin yapaylığından uzaklaşmayı beraberinde getiriyor. Bu düşüncenin henüz çağdaş Türk mimarlığında tam olarak yerini aldığı izlenemiyor.

1990'ların ikinci yarısından itibaren Yılmaz Sanlı mimarlığına bakıldığında çok sesliliğin hemen algılanabildiği söylenebilir. Meslekte 40 yılını doldurmuş, toplum tarafından kabul edilmiş ve çok çalışmış, çok üretmiş bir mimar olarak bu dönemde belirli kalıplara, kurallara bağlı kalmadan deneysel çalışmalar içine girdiği izleniyor. Adeta mimarlığın keyfini çıkardığı yıllarını yaşıyor.

Bu yıllara kadar tasarladığı birçok yapısı uygulanmış olmakla beraber son dönemde inanılması güç sayıda proje hazırlamasına karşın, birçoğunun uygulanmadığı, tasarım aşamasında kaldığı görülüyor. 2000'lerde modernist, minimalist, postmodernist yaklaşımlara eş zamanlı başvurabiliyor. Reşadiye'de Taşyapı için hazırladığı bir ev tasarımında yalın geometrik biçimlerin oluştuduğu minimalist tutum özellikle mimarın kendi eskizinde açık olarak izlenebiliyor (Şekil 4.11). Aynı zamanda Bodrum'da bir proje söz konusuysa yine yerel mimariye saygılı tutumuna geri dönüyor (Şekil 4.12). Ya da Antalya'da yapılması düşünülen bir otel için hazırladığı projede kademeli bir eğrisel yapılanmayı, temel geometrik biçim olarak daireyi ve organik bir kurguyu benimseyebiliyor.

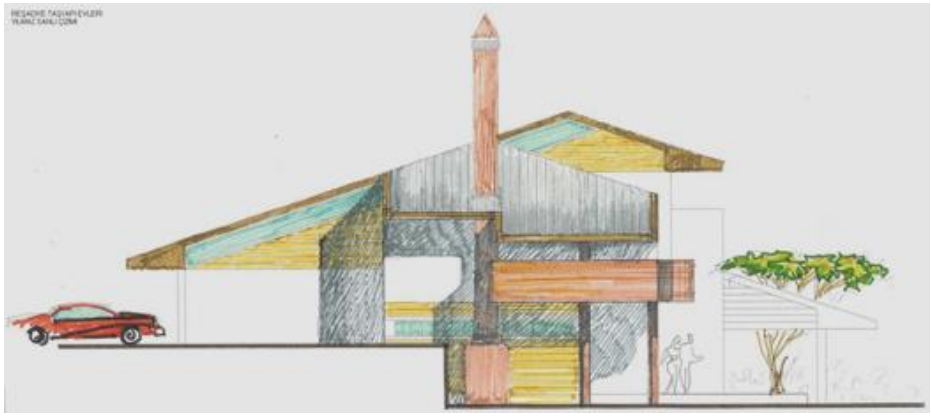

Taşyapı Reşadiye Evi, Yılmaz Sanlı eskizi, 2004

Taşyapı Reşadiye Evi, uygulama aşamasında, 2008

Şekil 4.11: Taşyapı Reşadiye Evi'ne ait çizim ve fotoğraf.

Şekil 4.12: Bodrum'da yerel mimari mirasa başvuru.

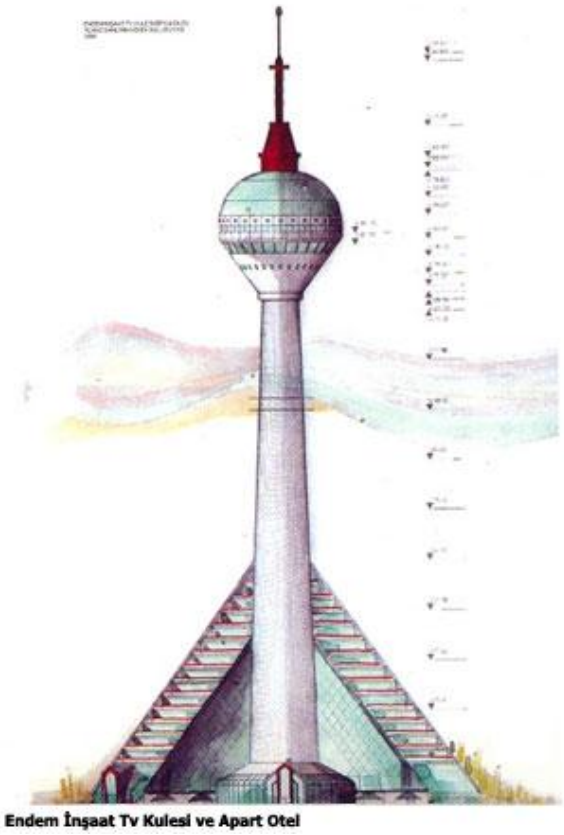

Yılmaz Sanlı Eskizi,1998

220 metre yüksekliğinde Yayın Kulesi

Şekil 4.13: Endem Yayın Kulesi, Büyükçekmece, 1998 (tamamlanmak üzere).

Bu son on yılda Yılmaz Sanlı tasarımlarında yalnız benimsenen yaklaşımlardan kaynaklanan biçimsel farklılaşmalar değil, aynı zamanda yer ya da kullanımla ilişkili çeşitli yapı türlerine ait projeler de görülüyor. Bodrum'da 120 metrekarelik alçak gönüllü bir konut projesi hazırlanırken, Antalya'da uygulaması süren konut kompleksine bir kreş tasarımı yapılabiliyor. Aynı anda dünya literatürüne geçen bir high-tech TV kulesi tasarımı teknik detaylarıyla Sanlı bürosunda çiziliyor (Şekil 4.13). Bir taraftan da Rusya'ya bir spor kompleksi için teklif projesi teslim ediliyor.

Hem mesleğinin hem de yaşamının son yıllarında Yılmaz Sanlı mimarlığında egemen olan çok sesliliği yansıtan bir grup proje Şekil 4.14'de izlenebilir. Şekil 4.15'de ise 90'lı yılların sonlarından vefatına kadar geçen sürede mimarın tasarım çizigisinin genel karakteristikleri sunulmaya çalışılır.

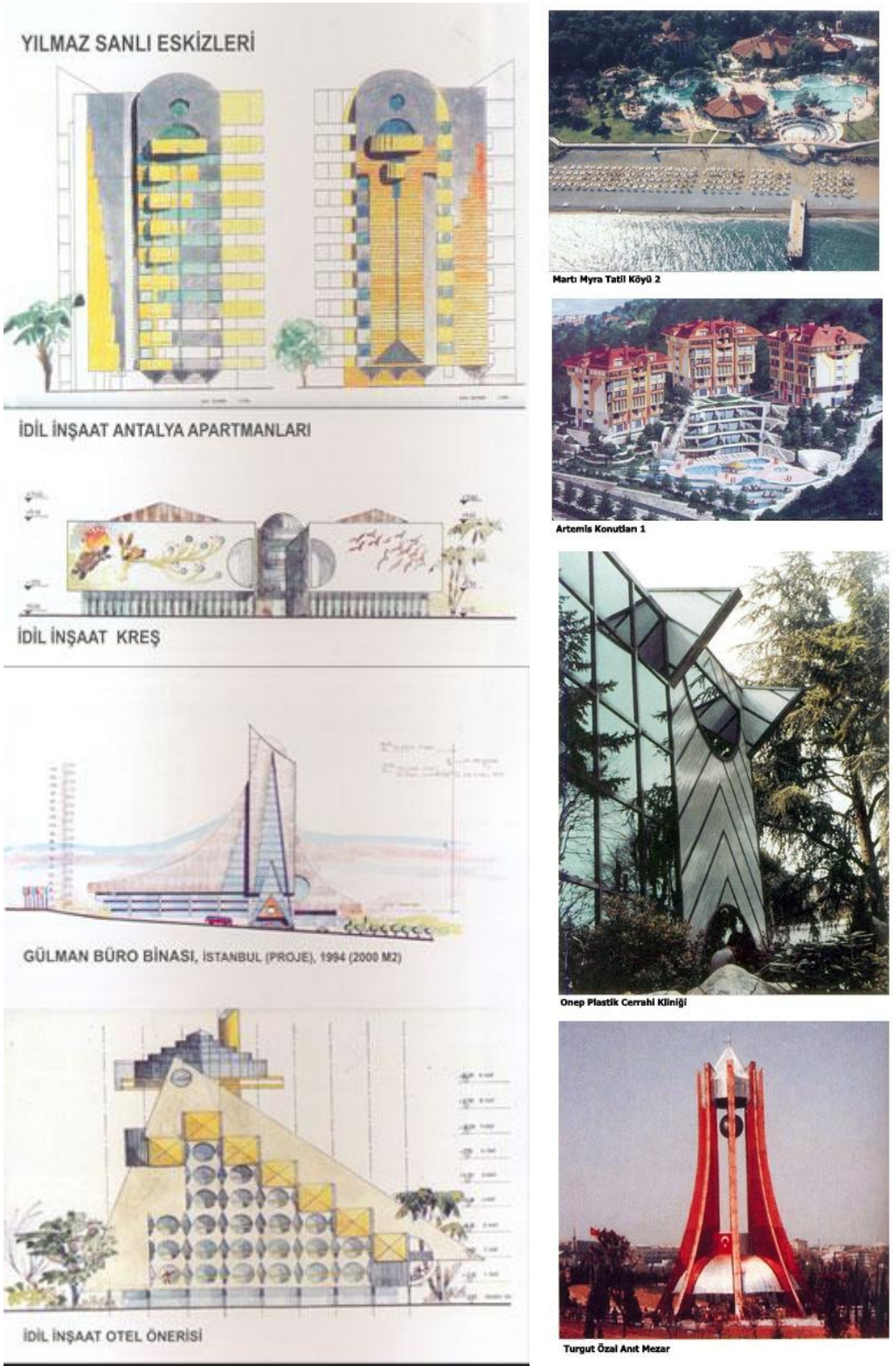

Şekil 4.14: 1995-2004 yılları arasında Yılmaz Sanlı Mimarlığı'nda "çok seslilik".

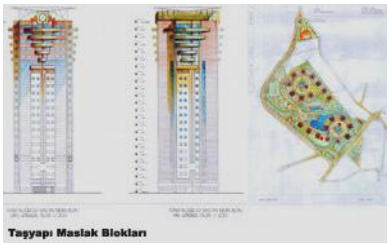

Geniş çıkmalı saçaklar, modüler, düşey pencereler, geleneksel çizgiler

Postmodern mimari ögeleri

Renk ve biçimin en aza indirgendiği, temel geometrik ögelerden oluşan, beyaz renkte kompozisyon

ÇOĞULCULUK, ÇOK SESLİLİK, ZENGİN BİÇİMSEL DENEMELER,
YENİLİKÇİ KURGULAR
BELİRLİ AKIMLARA, KALIPLARA, KURALLARA BAĞLI KALMADAN ÖZGÜR ARAYIŞLAR

Kademeli bir eğrisel yapılanma, temel geometrik biçim olarak daire, organik kurgu

Şekil 4.15: 90'lı ve 2000'li yıllarda Yılmaz Sanlı mimarlığına genel bir bakış.

5. YILMAZ SANLI EVLERİ MEKANSAL ANALİZİ

Bu bölüm, üç farklı dönemde toplanan ev planlarına ait mekansal modellere ilişkin elde edilen verileri içermektedir. Her örneklemin öncelikle, tasarlandığı dönemle ilişkili genel özellikleri kısaca tanımlanır ve mekan sentaksı teknikleri ile gerçekleştirilen analiz bulguları ortaya konur. Ayrıca bu bulgular, her örneğe ait plan, görünüş ve resimler gibi görsel bilgi içeren kartlarla desteklenir .

5.1 1960-1985 Dönemi Yılmaz Sanlı Evleri

Bu döneme konu olan konutlar Yılmaz Sanlı'nın erken dönem tasarımlarıdır (Şekil 5.1). Dördücü bölümde ele alındığı gibi, 1960'lar mesleğe henüz yeni adım attığı yıllardır. "Konkurcu mimar" kimliği sürmektedir. Dönemin diğer genç mimarları gibi serbest piyasadan iş alabilecek ilişkiler içinde değildir ve konkur odaklı bir meslek yaşamı vardır. Bu dönemde tasarladığı tek aile konutları yazlık ev ya da haftasonu evi karakterinde modernist ve yalın kompozisyonlardır. 1960-1985 yıllarına ait örnek sayısının diğer dönemlere göre az olması, erken dönem Yılmaz Sanlı mimarlığının henüz konkur odaklı ve çok daha alçak gönüllü projelerden oluşması sonucudur.

Şekil 5.1: 1960-1985 dönemi Yılmaz Sanlı konut tasarımlarından örnekler.

5.1.1 Konut ölçeğinde mekansal analiz

1960-1985 DÖNEMİ EV I

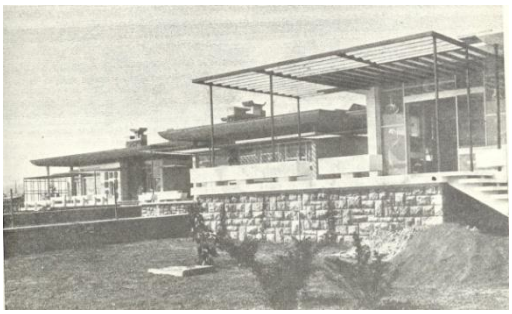

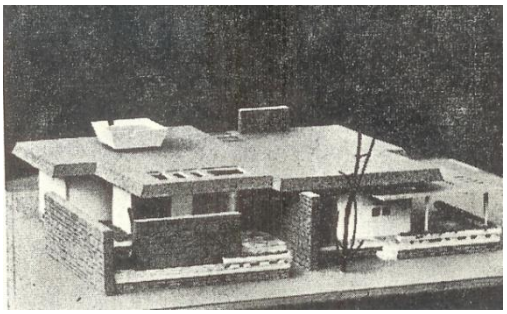

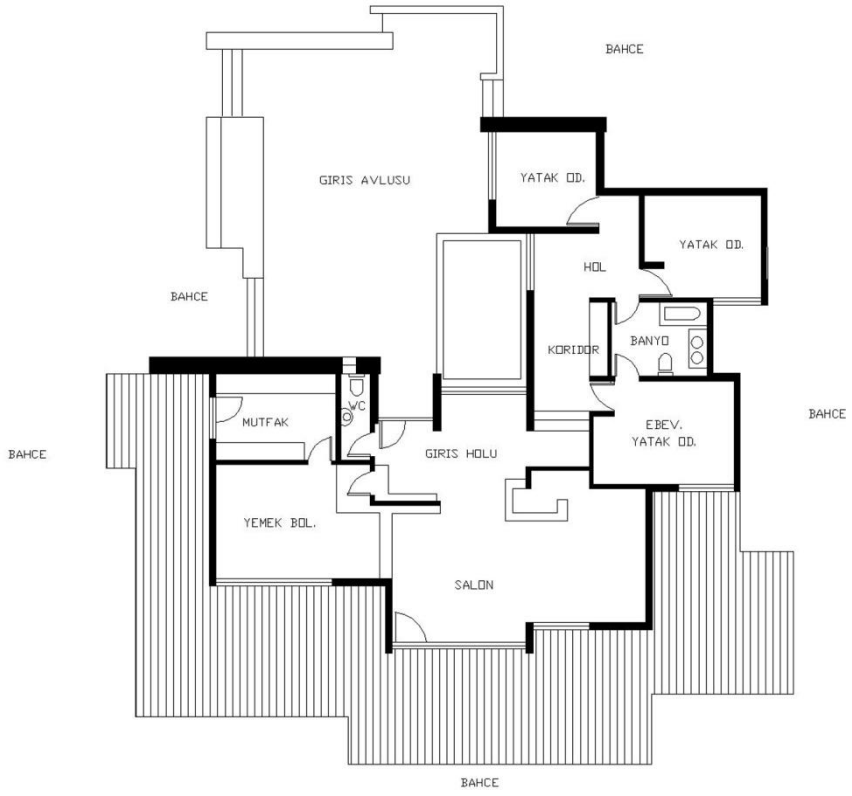

ZEMIN KAT PLANI

YER	KUMBURGAZ,ISTANBUL
TARİH	1964
ALAN	180 m2
KAT ADETİ	1 KAT
PROJE ADI	KUMBURGAZ'DA ÜÇ VİLLA-1
İŞVEREN	HÜRREM ERMAN

Şekil 5.2: 1960-1985 dönemi Ev I plan ve görünüşleri.

Şekil 5.2'de görülen Ev I, 1960'larda Istanbul Kumburgaz'da deniz kıyısında inşa edilmiş üç yazlık evden biridir. Mimar, bu evlerin tasarımlarında batı güneşi, kuzey rüzgarı ve kızgın yaz sıcağı gibi iklim faktörlerinin önemli rol oynadığını söyler . Zemin rutubetini önlemek için döşeme altları boşaltılmış ve topraktan 1 metrelik subasman ile koparılmıştır. Evlerin kuzey cephelerinin sert rüzgarlara karşı korunması gerekliliği üzerinde durulmuştur. Kavurucu yaz sıcağından korunmak için ise çift tavan yapılmıştır. Evler tek katlıdır ve sürekli rüzgar etkisi kumsal ve yapı arasında bir set oluşturarak kırılmaya çalışılmıştır (Sanlı ve diğ.,1964). Yılmaz Sanlı'nın diğer ilk dönem evlerinde olduğu gibi oldukça rasyonel ve işlevselci bir yaklaşımla kübik biçim arayışı bu tasarımda da belirgindir.

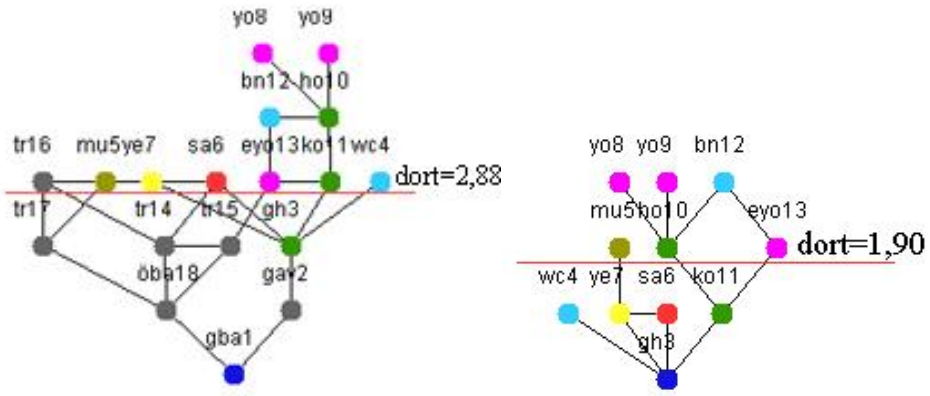

a. Dış mekanlı geçiş grafiği b. Dış mekansız geçiş grafiği

Şekil 5.3: 1960-1985 Dönemi Ev I'de geçiş grafikleri.

Ev I'i betimleyen her iki geçiş grafiği sığ ve halkalıdır (Şekil 5.3). En sığda giriş holünden ulaşılan konuklara/ikincil kullanıcılara açık yaşama, yemek yeme, pişirme mekanları görülür. Bu holden geçilen bir sirkülasyon alanı etrafında ise ikincil kullanıcılara daha kapalı ve ev halkına yönelik uyuma mekanları ve ıslak hacim bulunur. Şekil 5.3a'daki geçiş grafiğinde en derindeki mekanların çocuk yatak odaları olduğu görülür. Her iki geçiş grafiğinde ebeveyn yatak odası ilginç bir şekilde yaşama ve aktivite mekanları ile aynı derinlikte yer alır. İç ve dış mekan bütünlüğü içinde bakıldığında geçiş grafiğinin halkalı yapısı dış mekanlar etrafında gelişir ve 7 halkadan 5'i dışarıdan geçer. 2 halka ise tümüyle dış mekanlar arasındadır. Dıştan geçen halka sayısı evin mevsimsel kullanımının yansımasıdır. Ebeveyn odasının ortak banyoya açılan özel kapısıyla ortaya çıkan iç halka başka örneklerde yoktur. Diğer iç halka ise yemek bölümü, salon ve giriş holü arasında

oluşmuştur. Bu yorumlar doğrultusunda Ev I'in halkalı yapısının yani yaşayana ve konuklara sunulan alternatif hareket kalıplarının daha çok dış mekanlarla sağlandığı, iç mekan organizasyonunda ise bu bağlamda fazla seçenek olmadığı söylenebilir. Dışlı ve dışsız durumda mekanların büyük çoğunluğu halkaların üzerinde yer alan C veya D tipi mekanlardır. A tipi olarak tanımlanan tek bağlantılı kör uçlu mekanlar planda WC ve yatak odalarıdır. Dışsız durumda ise bu listeye mutfak eklenir. C ve D tipi mekanların çoğunlukta olduğu örüntüler dağılımlı olarak tanımlanır.

Çizelge 5.1: 1960-1985 dönemi Ev I'de mekan tipolojisi.

EV I-dış mekanlı : A TİPİ MEKANLAR	**EV I-dış mekansız : A TİPİ MEKANLAR**
yatak od.	yatak od.
yatak od.	yatak od.
WC	mutfak
	WC
EV I-dış mekanlı : B TİPİ MEKANLAR	**EV I-dış mekansız : B TİPİ MEKANLAR**
EV I-dış mekanlı : C TİPİ MEKANLAR	**EV I-dış mekansız:C TİPİ MEKANLAR**
banyo	banyo
hol	hol
giriş avlusu	ebev.yatak od.
ön bahçe	koridor
giriş bahçesi	giriş holü
	salon
	yemek böl.
EV I -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR	**EV I -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR**
teras	
mutfak	
teras	
yemek böl.	
salon	
teras	
teras	
giriş holü	
ebev.yatak od.	
koridor	

Çizelge 5.2: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1960-1985 dönemi, Ev I.

Dış mekanlar dahil edildiğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
giriş holü3 (0,5579) < koridor11 (0,6509) < salon6(0,7438) = yemek böl.7 (0,7438) < ebev.yat.od13 (0,7748) < salon terası14 (0,8058) = ebev.yat.od.terası15 (0,8058) < önbahçe18 (0,8368) < giriş avlusu2 (0,8678) < yem.od.terası16(0,8988) < **ort. enteg.değeri=0,9332**< hol10 (0,9608) < giriş bahçesi1 (0,9917) < WC4(1,0538) = mutfak5 (1,0538) < banyo 12 (1,0848) = mutfak terası 17 (1,0848) < yatak od. 8 (1,4567) = yatak od.9 (1,4567)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
koridor11 (0,6029) < giriş holü3 (0,6782) < hol10 (0,8289) < salon6 (1,2057) = yemek böl.7 (1,1303) = ebev. yat.od13 (1,1303) < **ort.enteg.değeri=1,1920** < WC4 (1,3564) = banyo12 (1,3564) < yatakod.8 (1,5071) = yatakod.9 (1,5071) < mutfak5 (1,8086)

Çizelge 5.3: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1960-1985 dönemi, Ev I.

Dış mekanlar dahil edildiğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon (0,7232) < aktivite (0,7438) = yaşama (0,7438) < dış mekanlar (0,9121) < **ort.enteg.değeri = 0,9332** < pişirme (1,0538) < ıslak hacimler (1,0693) < uyuma (1,2294)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon(0,7033) < aktivite(1,1303) < **ort.enteg.değeri =1,1920 <** yaşama (1,2057) < ıslak hacimler (1,3564) < uyuma (1,3815) < pişirme (1,8086)

Çizelge 5.2 ve 5.3'deki değerler Ev I'in iç ve dış bütünlüğünde entegrasyonunun güçlü olduğuna işaret eder. Dışsız durumda ortalama entegrasyon sayısal değeri yükselerek daha ayrılmış bir yapıyı tanımlar. Bu da dış mekanların evin bütünündeki birleştiricilik etkinliğini vurgular. İç ve dış bütünlüğünde halkalı mekan kurgusu çok daha dışa dönük ve bütünleşikken, dışarıya açılan kapılar kapandığında daha içe dönük ve hareket alternatiflerinin sınırlandığı bir kurgu ortaya çıkar. Çizelge 5.3'de görüldüğü gibi temel birleştirici sirkülasyon mekanlarıdır. Yemek bölümünün birleştirici özelliği ise yaşayanların ve konukların biraraya gelmesinde en etkili mekanın burası olduğunu gösterir. Çok zaman geçirilen üstü kapalı bir terasın bütünleştirici özelliği beklenen bir sonuçtur. Mutfak terası dışındaki terasların tümü ortalama entegrasyon değerine göre daha bütünleşiktir. Bahçelerin ayrılmış olması, o yılların sınırlı malzeme seçenekleri koşullarında, nemden korunma amacıyla evin bahçe kotundan yükseltilmesine bağlanabilir. Bu tutum evin bahçe ile bütünleşmesini engeller.

Dışlı durumda en entegre mekan giriş holü, en ayrılmış mekanlar yatak odalarıdır. Dışsız durumda en entegre mekan yatak odaları koridoru ve en ayrılmış mekan mutfaktır. Dışlı ve dışsız sıralamada genel eğilimin aynı olduğu söylenebilir. Ancak planda bütünleştirici etkisi olan terasların analiz dışında kalmasıyla, başta mutfak ve salon olmak üzere terasa açılan tüm mekanların daha ayrılmış hale geldikleri izlenir. Birincil kullanıcılara ait özel, mahrem fonksiyonların daha ayrılmış, ikincil kullanıcıya açık genel alanların ise daha entegre olması beklenir. Ancak bu örnekte ebeveyn yatak odası, entegrasyonu oldukça güçlü bir mekandır. Çizelge 5.4'de görüldüğü gibi, dışlı durumda temel farklılık faktörü, mekanların entegrasyon değerleri arasındaki farklılaşmanın çok güçlü olmadığını gösterir. Dışsız durumda ise biraz daha düşer ve mekanların bütünle entegrasyonunda farklılaşmanın daha güçlendiğini yansıtır. İşlev grupları bağlamında ise aynı gruptaki mekanların sistemle benzer şekilde entegre oldukları gözlemlenir.

Çizelge 5.4: 1960-1985 dönemi Ev I'e ilişkin sentaktik veriler.

EV I		
	dış mekanlı analiz	**dış mekansız analiz**
max derinlik	**5.0**	**3.0**
ort derinlik	2,882	1,9
en derindeki mekan	yatak odaları	yatak odaları, banyo
entegrasyon ort	**0,9332**	**1,192**
entegrasyon min	0,5579	0,6029
entegrasyon max	1,4567	1,8086
min enteg. mekan	giriş holü	koridor
max enteg.mekan	yatak odaları	mutfak
Temel Farklılık Faktörü	0,824	0,784
mekan sayısı	**18**	**11**
bağlantı sayısı	25	12
bağlantı/mekan oranı	1,4444	1,1818
halka sayısı	7	2
A tipi mekan sayısı	3	4
B tipi mekan sayısı	0	0
C tipi mekan sayısı	5	7
D tipi mekan sayısı	10	0
A+B toplamı/C+Dtoplamı	0,2	0,5714
A tipi mekan oranı	16,67%	36,36%
B tipi mekan oranı	0,00%	0,00%
C tipi mekan oranı	27,78%	63,64%
D tipi mekan oranı	55,56%	0,00%
A-B-C-D sıralaması	D>C>A>B	C>A>D=B
sirkülasyon mekanı adeti	3	3
sirkülasyon mek. ort ent.	0,7232	0,7033
sirkülasyon mek.min ent.	0,5579	0,6029
sirkülasyon mek.max ent.	0,9608	0,8289
min.ent. sirkülasyon mekanı	giriş holü	koridor
max.ent.sirkülasyon mekanı	yat.odası holü	yat.odası holü
sirkülasyon mek. TFF	0,94	0,979
uyuma mekanı adeti	3	3
uyuma mek. ort ent.	1,2294	1,3815
uyuma mek.min ent.	0,7748	1,1303
uyuma mek.max ent.	1,4567	1,5071
min.ent. uyuma mekanı	ebev.yatak od.	ebev.yatak od.
max.ent. uyuma mekanı	yatak odaları	yatak odaları
uyuma mek. TFF	0,922	0,983
aktivite mekanı adeti	1	1
aktivite mek. ort ent.	0,7438	1,1303
aktivite mek. min ent.	0,7438	1,1303
aktivite mek. max ent.	0,7438	1,1303
min.ent.aktivite mekanı	yemek böl.	yemek böl.
max.ent.aktivite mekanı	yemek böl.	yemek böl.
aktivite mek.TFF	1	1
ıslak hacim adeti	2	2
ıslak hacim ort ent.	1,0693	1,3564
ıslak hacim min ent.	1,0538	1,3564
ıslak hacim max ent.	1,0848	1,3564
min.ent.ıslak hacim mekanı	WC	WC,banyo
max.ent.ıslak hacim mekanı	banyo	WC,banyo
ıslak hacim mek. TFF	0,999	1

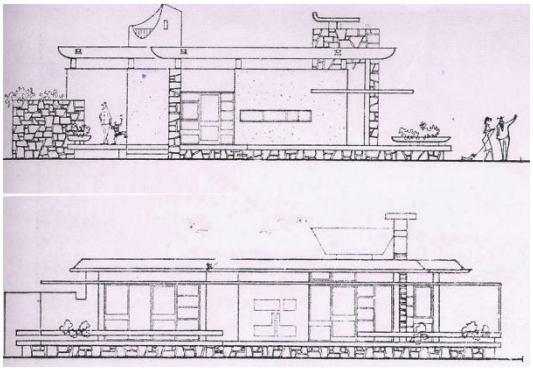

YER	KUMBURGAZ,ISTANBUL
TARİH	1964
ALAN	160 m2
KAT ADETİ	1 KAT
PROJE ADI	KUMBURGAZ'DA ÜÇ VİLLA-2
İŞVEREN	HÜRREM ERMAN

Şekil 5.4: 1964-1985 dönemi, Ev II plan ve görünüşleri.

Şekil 5.5'de yer alan Ev II ise 1960'larda Kumburgaz'da inşa edilmiş diğer yazlık evdir. Dışarıdan Ev I ile büyük benzerlik gösteren bu tek katlı kubik yapı, farklı kurgusal özellikler taşır.

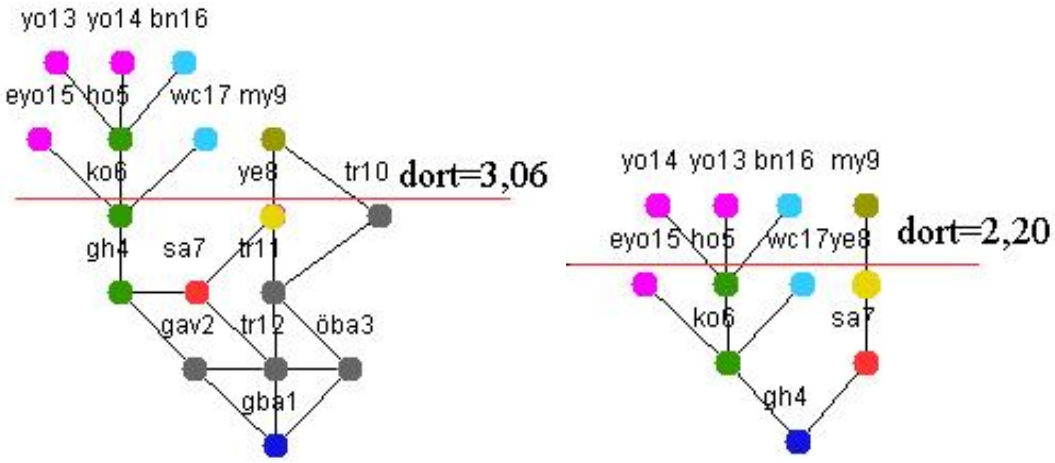

a. Dış mekanlı geçiş grafiği b. Dış mekansız geçiş grafiği

Şekil 5.5: 1960-1985 dönemi Ev II'de geçiş grafikleri.

Ev I'i temsil eden geçiş grafiği derinlik 2'den itibaren temel işlev alanlarına dallanan, daha geniş bir grafiktir (Şekil 5.2). Ev II'de ise daha aksiyel bir organizasyon söz konusudur (Şekil 5.5a). Yaşama, aktivite, pişirme, uyuma gibi temel işlev mekanları farklı derinliklerde yer alır. Maksimum derinlik Ev I ile aynı olmakla beraber, ortalama derinliği arttıran, dizgisel mekan zinciri özelliğidir. Dış mekanlar dahil edilmediğinde ise halkalı yapı tümüyle ortadan kalkar ve evin içindeki hareketin son derece kontrollü ve plandan tahmin edilebilir hale geldiği bir ağaç yapı ortaya çıkar (Şekil 5.5b). Grafik giriş holünden iki yöne dallanır: bir koldan daha özel, yaşayana ait mekanlara, diğer taraftan ise daha genel, konuklara açık yaşama alanına geçilir. Ev I'den farklı olarak ikincil kullanıcının da kullanımına açık olan WC'nin giriş holünden yatak holüne taşındığı görülür. Geçiş grafiğine bakıldığında en derindeki mekanların tümüyle yatak odaları ve ıslak hacimler olduğu izlenir. Ebeveyn yatak odası Ev I'den farklı olarak daha derine taşınmıştır.

Ev II'nin halkalı yapısı, yani yaşayana ve konuklara sunulan alternatif hareket kalıpları yalnız dış mekanlarla sağlanır ve evin kapıları kapandığında halkaların tümü ortadan kalkar. Her iki geçiş grafiğinde mekan tiplerinin dağılımı Ev I'den farklıdır (Çizelge 5.5). A tipi olarak tanımlanan kör uçlu mekanlar bütün uyuma ve ıslak hacim mekanlarıdır. Dış mekanlar dahil edildiğinde Ev I'den farklı olarak halka

üzerinde yer alamayan ama birden fazla bağlantısı olan B tipi mekanlar da vardır. Bu B tipi mekanlar uyuma mekanlarına giden sirkülasyon mekanlarıdır. C ve D tipi mekanlar ise özellikle dış mekanlardır. Bir de dış mekanlardan geçen halkaların üzerinde yer alan salon, yemek odası ve mutfaktır. Dış mekanlar dahil edilmediğinde ise bütün iç mekanlar A veya B tipi mekanlar haline dönüşür çünkü halkalı yapı kaybolur. Ancak evin mevsimsel kullanımı dikkate alındığında, evin dış mekanlarla yapılan konfigürasyonel analizi mekan sistemi ile ilgili daha doğru bilgiyi verir. Dış mekanların dahil edildiği durumda Ev II'de, Ev I'deki kadar olmasa da, halka üzerinde yer alan C veya D tipi mekanların sayısı daha fazladır ve dağılımlı bir planın göstergesidir. Ancak Ev I'den farklı olarak dış mekansız analizde yalnız A ve B tipi mekanlar bu planın dağılımsız bir sistem olduğunu ifade eder.

Çizelge 5.5: 1960-1985 dönemi Ev II'de mekan tipolojisi.

EV II-dış mekanlı : A TİPİ MEKANLAR	**EV II-dış mekansız : A TİPİ MEKANLAR**
yatak od.	yatak od.
yatak od.	yatak od.
banyo	banyo
WC	WC
ebev.yatak od.	ebev.yatak od.
	mutfak
EV II-dış mekanlı : B TİPİ MEKANLAR	**EV II-dış mekansız : B TİPİ MEKANLAR**
koridor	salon
hol	yemek böl.
	koridor
	hol
	giriş holü
EV II-dış mekanlı : C TİPİ MEKANLAR	**EV II-dış mekansız:C TİPİ MEKANLAR**
mutfak	
giriş holü	
mutfak terası	
EV II -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR	**EV II -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR**
salon terası	
ön bahçe	
giriş bahçesi	
giriş avlusu	
yemek böl.terası	
salon	
yemek böl.	

Çizelge 5.6: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1960-1985 dönemi, Ev II.

Dış mekanlar dahil edildiğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
giriş holü4(0,6833) < salon7 (0,7858) < koridor6 (0,7858) < giriş avlusu2 (0,8883) < ön bahçe3 (0,9908) = salon terası12 (0,9908) < yemek bö.8 (1,0591) < hol5 (1,0933) < giriş bahçesi1 (1,1274) < **ort. enteg.değeri=1,1897 <** yemek böl. terası11 (1,2299) < wc17 (1,2982) = ebev.yat.od15 (1,2982) < mutfak9 (1,5032) < yatak od.13 (1,6057) = yatak od.14 (1,6057) = banyo6 (1,6057) < mutfak terası10 (1,6740)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
koridor6 (0,6782) < giriş holü4 (0,9043) = hol5 (0,9043) < salon7 (1,2811) < wc17(1,3564) = ebev.yat.od.15 (1,3564) < **ort. enteg. değeri=1,4112 <** yatak od.13 (1,5825) = yatak od.14 (1,5825) = banyo16 (1,5825) < yemek bö.8 (1,8086) < mutfak9 (2,4868)

Çizelge 5.7: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1960-1985 dönemi, Ev II.

Dış mekanlar dahil edildiğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon (0,7773) < yaşama (0,7858) < aktivite (1,0591) < dış mekanlar (1,1500) < **ort.enteg. değeri =1,1897 <** ıslak hacimler (1,4520) < uyuma (1,5032) = pişirme (1,5032)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
Sirkülasyon (0,8289) < yaşama (1,2811) **< ort.enteg.değeri=1,4112 <** ıslakhacimler (1,4695) < uyuma (1,5071) < aktivite (1,8086) < pişirme (2,4868)

Şekil 5.4'de görüldüğü gibi Ev II biçimsel olarak Ev I'e çok benzemekle birlikte çok daha ayrılmış yapıdadır. Yine tek kat üzerinde kurulmuş bu yazlık ev teraslarıyla bütünleşir. Ev II dışsız durumda Ev I'e göre çok daha ayrılmış hale gelir. Çizelge 5.7'de görüldüğü gibi temel birleştirici yine sirkülasyon mekanlarıdır. Yemek bölümünün birleştirici özelliği bu evde zayıflar ve yerini salona yani yaşama mekanına bırakır. Dışlı ve dışsız durumda sıralamada genel eğilimin aynı olduğu söylenebilir (Çizelge 5.6). Yalnız dış mekanların analiz dışında kalmasıyla yemek bölümü iyice ayrılmış hale gelir. Mutfak ise sıralamada yine en sonda yer almakla beraber çok daha yüksek bir entegrasyon değeri ile bütünden güçlü bir şekilde kopar. Dış mekanların dışarıda bırakılması en fazla dışarıyla ilişkilendirilmiş mekanlar üzerinde etki yapar. Ev I'den farklı bir diğer bulgu da ebeveyn yatak odasının bu evde ön terasa açılmayarak daha ayrılmış hale gelmesidir. Ev II'de dışarıya geçirgenliği olmayan yatak odalarının, yatak odaları holünün ve banyonun dışsız durumda entegrasyon özelliği güçlenir (Çizelge 5.6).

Ev II'de dışlı analizde temel farklılık faktörü Ev I'e benzerdir (Çizelge 5.8). Ancak dışsız durumda temel farklılık faktörü daha düşüktür ve mekanların bütün ile entegrasyon düzeylerindeki farklılaşmaya işaret eder. İşlev grupları bağlamında ise aynı gruptaki mekanların sistemle benzer şekilde entegre oldukları gözlenir ve temel farklılık faktörleri 1'e yaklaşır (Çizelge 5.8).

Çizelge 5.8: 1960-1985 dönemi Ev II'ye ilişkin sentaktik veriler.

EV II		
	dış mekanlı analiz	**dış mekansız analiz**
max derinlik	**5.0**	**3.0**
ort derinlik	3,06	2,2
en derindeki mekan	yatak odaları ve banyo	yatak odaları, banyo,mutfak
entegrasyon ort	**1,1897**	**1,4112**
entegrasyon min	0,6833	0,6782
entegrasyon max	1,674	2,4868
min enteg. mekan	giriş holü	koridor
max enteg.mekan	mutfak terası	mutfak
Temel Farklılık Faktörü	0,851	0,7
mekan sayısı	**17**	**11**
bağlantı sayısı	22	10
bağlantı/mekan oranı	1,3529	1
halka sayısı	6	0
A tipi mekan sayısı	5	6
B tipi mekan sayısı	2	5
C tipi mekan sayısı	3	0
D tipi mekan sayısı	7	0
A+B toplamı/C+Dtoplamı	0,7	
A tipi mekan oranı	29,41%	54,55%
B tipi mekan oranı	11,76%	45,45%
C tipi mekan oranı	17,65%	0,00%
D tipi mekan oranı	41,18%	0,00%
A-B-C-D sıralaması	D>A>C>B	A>B>C=D
sirkülasyon mek.adeti	3	3
sirkülasyon mek. ort ent.	0,7773	0,8289
sirkülasyon mek.min ent.	0,6833	0,6782
sirkülasyon mek.max ent.	1,0933	0,9043
min.ent. sirkülasyon mekanı	giriş holü	koridor
max.ent.sirkülasyon mekanı	yat.odası holü	yat.odası holü
sirkülasyon mek. TFF	0,949	0,983
uyuma mek.adeti	3	3
uyuma mek. ort ent.	1,5032	1,5071
uyuma mek.min ent.	1,2982	1,3564
uyuma mek.max ent.	1,6057	1,5825
min.ent. uyuma mekanı	ebev.yatak od.	ebev.yatak od.
max.ent. uyuma mekanı	yatak odaları	yatak odaları
uyuma mek. TFF	0,991	0,995
aktivite mek.adeti	1	1
aktivite mek. ort ent.	1,0591	1,8086
aktivite mek. min ent.	1,0591	1,8086
aktivite mek. max ent.	1,0591	1,8086
min.ent.aktivite mekanı	yemek böl.	yemek böl.
max.ent.aktivite mekanı	yemek böl.	yemek böl.
aktivite mek.TFF	1	1
ıslak hacim adeti	2	2
ıslak hacim ort ent.	1,452	1,4695
ıslak hacim min ent.	1,2982	1,3564
ıslak hacim max ent.	1,6057	1,5825
min.ent.ıslak hacim mekanı	WC	WC
max.ent.ıslak hacim mekanı	banyo	banyo
ıslak hacim mek. TFF	0,991	0,995

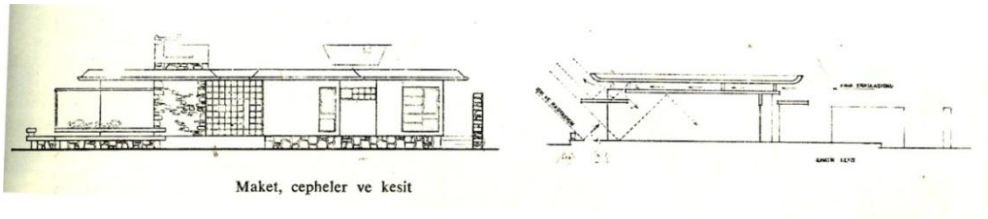

Maket, cepheler ve kesit

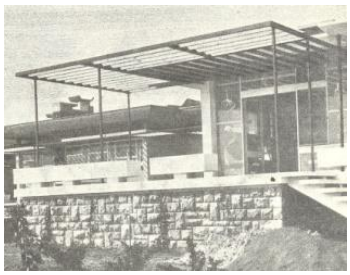

ZEMIN KAT PLANI

YER	KUMBURGAZ,ISTANBUL
TARİH	1964
ALAN	180 m2
KAT ADETİ	1 KAT
PROJE ADI	KUMBURGAZ'DA ÜÇ VİLLA-3
İŞVEREN	HÜRREM ERMAN

Şekil 5.6: 1960-1985 dönemi, Ev III plan ve görünüşleri.

Şekil 5.6'da sunulan Ev III, 1960'larda Kumburgaz'da inşa edilmiş yazlık evlerin sonuncusudur. Bu ev yine diğer iki evle dışarıdan büyük benzerlik göstermekle birlikte mekan örgütlenmesi açısından farklılaşmaktadır. Fiziksel olarak birbirine son derece benzeyen, aynı yerde, aynı zamanda, aynı mimar tarafından tasarlanmış bu üç evin birbirinden farklı kurgusal özelliklerinin tespiti oldukça ilgi çekicidir. Benzer geometriye sahip planların geçirgenlik grafiklerinin başkalaşması mekan-kullanıcı ilişkilerinin farklılaşması sonucunu doğurur.

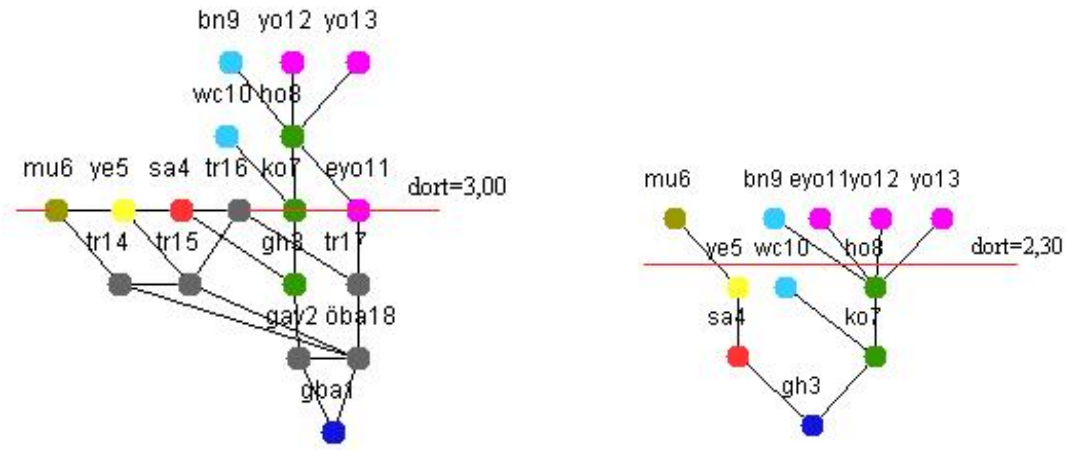

a. Dış mekanlı geçiş grafiği b. Dış mekansız geçiş grafiği

Şekil 5.7: 1960-1985 dönemi Ev III'de geçiş grafikleri.

Ev III'ün dışlı geçiş grafiği adeta Ev I ve EV II'nin bir melezi niteliğindedir (Şekil 5.7a). Ev I gibi derinlik 2'den itibaren temel işlev alanlarına dallanır. Ancak bu dallanma Ev I'deki gibi giriş holünden başlamaz. Ev II'deki gibi salondan yemek bölümüne ve mutfağa geçiş vardır. Evin yaşayana ait bölümündeki uyuma ve ıslak hacim mekanları yine Ev II'deki gibi daha aksiyel bir organizasyonu yansıtır (Şekil 5.7). Yaşama, aktivite, pişirme gibi temel fonksiyon mekanları ve ebeveyn yatak odası Ev I gibi aynı derinlikde yer alır. Ortalama derinlik ise Ev I ve Ev III'ün arasındadır. En derinde yine yatak odaları ve banyo bulunur. Ziyaretçinin de kullanımına açık WC Ev I'de daha sığdayken Ev II ve Ev III'de daha derine çekilmiştir. Dışlı geçiş grafiği Ev I gibi halkalı olmakla beraber dışsız grafik Ev II gibi ağaç yapılıdır (Şekil 5.7b). Ev II'den farklı olarak ebeveyn yatak odası diğer uyuma mekanları gibi en derindedir. Ev III'ün halkalı yapısı yalnız dış mekanlarla sağlanır ve dışarıyla ilişki kesildiğinde halkaların tümü ortadan kalkar. Mekan tiplerinin dağılımı dışlı durumda Ev I'e, dışsız durumda ise Ev II'ye benzer. Dışlı dırumda A tipi mekanlar ebeveyn odası dışındaki uyuma ve ıslak hacim

mekanlarıdır. C ve D tipi mekanlar ise dış mekanlar ve dıştan geçen halkaların üzerindeki ebeveyn yatak odası, salon, yemek odası ve mutfaktır. Dışsız durumda ise bütün iç mekanlar A veya B tipi mekanlar haline dönüşür. Dışlı analizde halka üzerinde yer alan C veya D tipi mekanların sayısı daha fazladır ve dağılımlı bir planın göstergesidir.

Çizelge 5.9: 1960-1985 dönemi Ev III'de mekan tipolojisi.

EV III-dış mekanlı : A TİPİ MEKANLAR	**EV III-dış mekansız : A TİPİ MEKANLAR**
yatak od.	yatak od.
yatak od.	yatak od.
banyo	banyo
WC	WC
	ebev.yatak od.
	mutfak
EV III-dış mekanlı : B TİPİ MEKANLAR	**EV III-dış mekansız : B TİPİ MEKANLAR**
	salon
	yemek böl.
	koridor
	hol
	giriş holü
EV III-dış mekanlı : C TİPİ MEKANLAR	**EV III-dış mekansız:C TİPİ MEKANLAR**
mutfak	
koridor	
ebeveyn yatak od.	
hol	
giriş bahçesi	
EV III -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR	**EV III -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR**
ön bahçe	
giriş avlusu	
giriş holü	
salon terası	
ebeveyn yatak od.terası	
yemek bölümü terası	
mutfak terası	
yemek bölümü	
salon	

Çizelge 5.10: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1960-1985 dönemi, Ev III.

Dış mekanlar dahil edildiğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
giriş holü3 (0,6818) < ön bahçe18 (0,7128) = ebev yat od.terası17 ((0,7128) < koridor7 (0,7748) < salon 4 (0,8058) = giriş avlusu 2 (0,8058) = ebev.yat.od.11 (0,8058) < hol8 (0,8368) < yemek böl.terası15 (0,9608) < **ort. enteg.değeri = 0,9780** < salon terası16 (0,9908) < yemek bö. 5 (1,0227) = mutfak terası 14 (1,0227) < giriş bahçesi 1(1,054) < wc10 (1,2707) < mutfak 6 (1,3017) < yatak od.12 (1,3327) = yatak od.13(1,3327) = banyo 9 (1,3327)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
koridor7 (0,7536) < hol8 (0,8289) < giriş holü3 (0,9796) < salon4 (1,3564) < wc10 (1,4318) < **ort. enteg. değeri = 1,4386** < yatak od.12 (1,5071) = yatak od.13 (1,5071) = banyo 9 (1,5071) = ebev. yat.od.11 (1,5071) < yemek bö.5 (1,8839) < mutfak 6 (2,5621)

Çizelge 5.11: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1960-1985 dönemi, Ev III.

Dış mekanlar dahil edildiğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon (0,7645) < yaşama (0,8058) < dış mekanlar (0,8942) < **ort.enteg. değeri=0,9780** < aktivite (1,0227) < uyuma (1,1571) < ıslak hacimler (1,3017) = pişirme (1,3017)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon (0,8540) < yaşama (1,3564) < **ort.enteg.değeri=1,4386** < ıslak hacimler (1,4695) < uyuma (1,5071) < aktivite (1,8839) < pişirme (2,5621)

Bir yazlık ev olarak dışarının entegrasyon üzerindeki etkisinin en güçlü olduğu tasarım Ev III'tür. Dışlı analizde 1'in altında ortalama entegrasyon değeriyle oldukça bütünleşikken dışsız durumda entegrasyon çarpıcı bir şekilde zayıflar (Çizelge 5.10). Çizelge 5.11'de görüldüğü gibi temel birleştirici yine sirkülasyon mekanlarıdır. Yemek bölümünün birleştirici özelliği Ev II gibi zayıftır. Bu da mekan girişinde yapılan ufak bir değişikliğin mekanın entegrasyonu üzerindeki etkisini gösterir. Ev I'de giriş holünden verilen ayrı bir giriş ile bu mekanın entegrasyonu güçlenirken, Ev II ve III'de salondan verilen geçiş ile zayıflar. Benzer şekilde dışlı analizde dışarıdan geçen halkaların kesişme noktasında yer alan yemek bölümü oldukça entegreyken, dışsız analizde sistemden öylesine ayrılır ki uyuma ve ıslak hacim mekanları dahi daha entegre olur.

Dış mekanların analiz dışında kalması ile en ayrılmış mekanın entegrasyon değeri son derece zayıflayarak neredeyse dışlı durumdaki bulgunun iki katına erişir (Çizelge 5.12). Dışarısı dahil edildiğinde Ev I'deki gibi dışarıya geçirgenliği olan ebeveyn yatak odası yaşama mekanı kadar sistemle entegreyken, dışsız analizde mutfak ve yemek odası gibi en ayrılmış mekanlar arasına girer.

Ev III için dış mekanlarla yapılan analizde temel farklılık faktörü Ev I ve Ev II'den oldukça zayıftır (Çizelge 5.12). 1'e yakın olan bu değer, bu evde mekanlar arası konfigürasyonel farklılaşmanın az olduğunu gösterir. Ancak dış mekanlar dahil edilmediğinde temel farklılık faktörü sayısal değeri, Ev I'den farklı olarak, Ev II ile benzer bir şekilde oldukça düşer ve mekanların bütün ile entegrasyonunda daha güçlü bir farklılaşma olduğunu yansıtır. İşlev grupları bağlamında ise diğer iki ev gibi gruptaki mekanların sistemle benzer şekilde entegre oldukları izlenir.

Bu üç evin dışarıdan göze görünmeyen özelliklerinin konfigürasyonel analiz ile tespiti, benzer geometrik kompozisyonlara sahip olsalar bile mekansal sistemlerin ne kadar farklı işleyebileceğinin ortaya çıkarılmasına yönelik bir çabadır.

Çizelge 5.12: Ev III'e ait sentaktik bulgular.

EV III		
	dış mekanlı analiz	**dış mekansız analiz**
max derinlik	**5.0**	**3.0**
ort derinlik	3	2,3
en derindeki mekan	yatak odaları ve banyo	yatak odaları, banyo,mutfak
entegrasyon ort	**0,978**	**1,4386**
entegrasyon min	0,6818	0,7536
entegrasyon max	1,3327	2,5621
min enteg. mekan	giriş holü	koridor
max enteg.mekan	yat.odaları ve banyo	mutfak
Temel Farklılık Faktörü	0,911	0,724
mekan sayısı	**18**	**11**
bağlantı sayısı	24	10
bağlantı/mekan oranı	1,3889	1
halka sayısı	7	0
A tipi mekan sayısı	4	6
B tipi mekan sayısı	0	5
C tipi mekan sayısı	5	0
D tipi mekan sayısı	9	0
A+B toplamı/C+Dtoplamı	0,2857	
A tipi mekan oranı	22,22%	54,55%
B tipi mekan oranı	0,00%	45,45%
C tipi mekan oranı	27,78%	0,00%
D tipi mekan oranı	50,00%	0,00%
A-B-C-D sıralaması	D>C>A>B	A>B>C=D
sirkülasyon mekanı adeti	3	3
sirkülasyon mek. ort ent.	0,7645	0,854
sirkülasyon mek.min ent.	0,6818	0,7536
sirkülasyon mek.max ent.	0,8368	0,9796
min.ent. sirkülasyon mekanı	giriş holü	koridor
max.ent.sirkülasyon mekanı	yat.odası holü	giriş holü
sirkülasyon mek. TFF	0,991	0,986
uyuma mekanı adeti	3	3
uyuma mek. ort ent.	1,1571	1,5071
uyuma mek.min ent.	0,8058	1,5071
uyuma mek.max ent.	1,3327	1,5071
min.ent. uyuma mekanı	ebev.yatak od.	ebev.yatak od.,yat.odaları
max.ent. uyuma mekanı	yatak odaları	ebev.yatak od.,yat.odaları
uyuma mek. TFF	0,949	1
aktivite mekanı adeti	1	1
aktivite mek. ort ent.	1,0227	1,8839
aktivite mek. min ent.	1,0227	1,8839
aktivite mek. max ent.	1,0227	1,8839
min.ent.aktivite mekanı	yemek böl.	yemek böl.
max.ent.aktivite mekanı	yemek böl.	yemek böl.
aktivite mek.TFF	1	1
ıslak hacim adeti	2	2
ıslak hacim ort ent.	1,3017	1,4695
ıslak hacim min ent.	1,2707	1,4318
ıslak hacim max ent.	1,3327	1,5071
min.ent.ıslak hacim mekanı	WC	WC
max.ent.ıslak hacim mekanı	banyo	banyo
ıslak hacim mek. TFF	0,999	0,999

1960-1985 DÖNEMİ **EV IV**

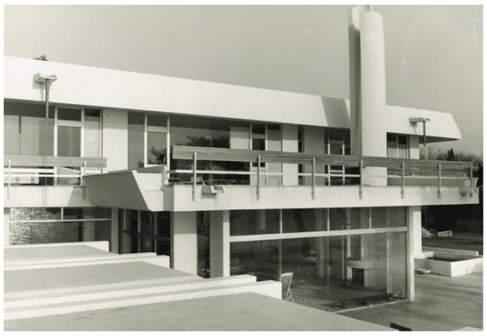

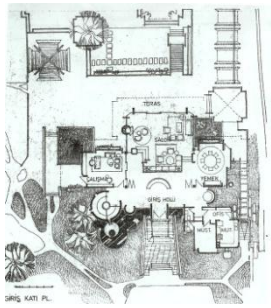

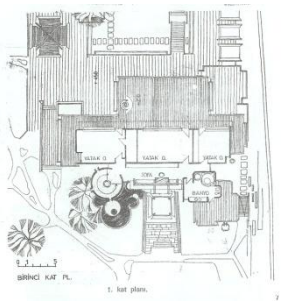

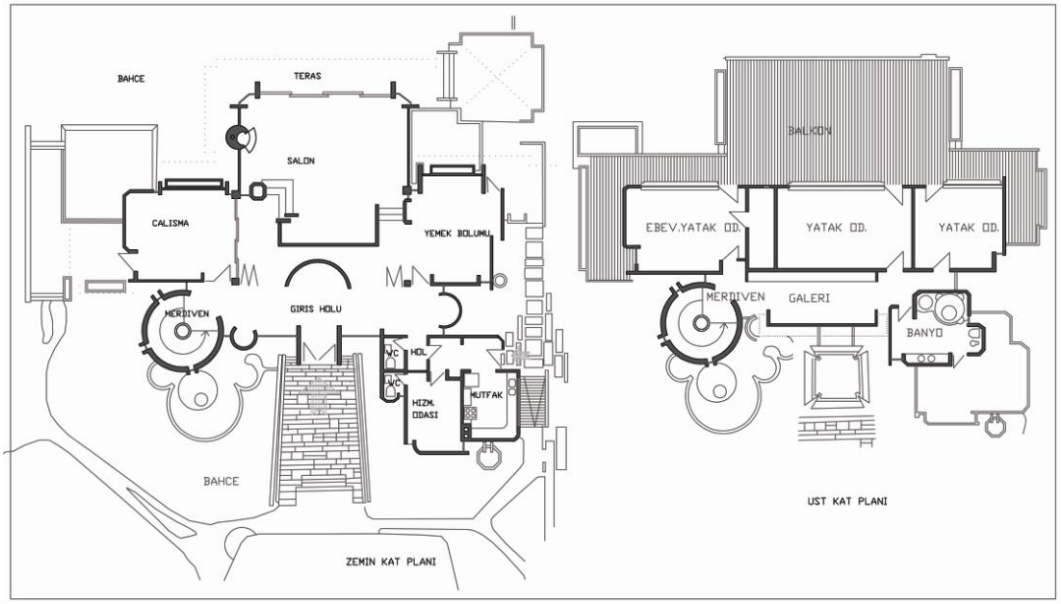

YER	SUADİYE,ISTANBUL
TARİH	1972
ALAN	400 m2
KAT ADETİ	2 KAT
PROJE ADI	ÖZDEMİROĞLU YALISI
İŞVEREN	İLHAN ÖZDEMİROĞLU

Şekil 5.8: 1960-1985 dönemi, Ev IV plan ve görünüşleri.

Şekil 5.8'de sunulan Ev IV 1970'lerde Suadiye'de deniz kıyısında büyük bir korunun köşesinde yaz kullanımını öne çıkaracak şekilde inşa edilmiş iki katlı bir evdir. Mimarın kendi sözlerine göre denize kadar inen kademeli terasları ve yüzme havuzu ile olduğundan büyük görünmektedir.

Özdemiroğlu Yalısı, Yılmaz Sanlı'nın tüm meslek yaşamı içinde en gurur duyduğu tasarımlarından biridir. Ayrıca yapı sahibinin üstün ve ileri modern anlayışı ile kendisine bu ufak yapıda araştırma zevki ve olanağı sağlandığını belirtmiştir. Yapıda tek renk ve tek malzeme kullanılmıştır. Seçilen renk beyaz, malzeme ise tarak sıvadır. Özellikle zemin katta farklı hacimlerin gerektiğinde tek mekan olarak kullanılabilme özelliği üzerinde durulmuştur. Bu ev, önce sahil yolu inşaatı ile denizden koparilmış, daha sonra içinde bulunduğu koruya yapılan yüksek bir konut bloğu altında ezilmiş, son olarak da yıkılarak yerine yeni bir inşaat yapılmıştır.

Ev IV'deki plan kurgusu ilk bakışta Kumburgaz'daki ilk üç evden tümüyle farklıdır. Daha sonraki yıllarda uygulanan Yılmaz Sanlı ev planlarının öncüsü niteliğindedir. Bir ana giriş, bir de servis girişi mevcuttur. İlk üç plandan farklı olarak mutfak, evin ziyaretçiye açık yaşama ve aktivite mekanlarından tümüyle koparılmıştır. Yemek bölümü Kumburgaz evlerinde olduğu gibi salonun bir parçası şeklindedir ama buradaki fark, istenildiğinde ayrıştırılabilir olmasındadır.

Ev IV çok büyük bir ev olmamakla beraber yeni mekanlar içermektedir. Bunlar hizmetli mekanları, çalışma odası, servis giriş holü olarak sıralanabilir. Bunun yanı sıra iki katlı olmasından ötürü merdiven, balkon ve galeri de mekansal analize girmiştir. Buraya kadar analiz edilen dört evin ortak özelliği birer yazlık ev olmasıdır. Ne var ki ilk üç ev çekirdek aileye yönelik, daha minimal ve alçak gönüllüdür. Bu son ev ise varlıklı, tanınan ve yaşı daha ileri bir iş adamı için tasarlanmış daha donanımlı, standartları yüksek bir evdir.

Yılmaz Sanlı mimarlığının henüz modernizmin etkisi altında olduğu yıllarda gerçekleştirilen Ev V'de, net geometrik biçimlerin yalın kompozisyonu izlenir. Parçalanmış plan yapısı ve vurgulanan işlevsel elemanlarıyla heykelvari bir tasarımdır. Az malzemeli, hiç süsleme içermeyen bu yapıda kütle hareketleri, gölge/ışık oyunları, doluluk/boşluk kontrastlarıyla renkli perspektifler yakalanır. Tüm uyuma, yaşama ve aktivite mekanlarını deniz manzarasına açma çabasıyla ortaya yatay gelişmiş bir tasarım çıkmıştır.

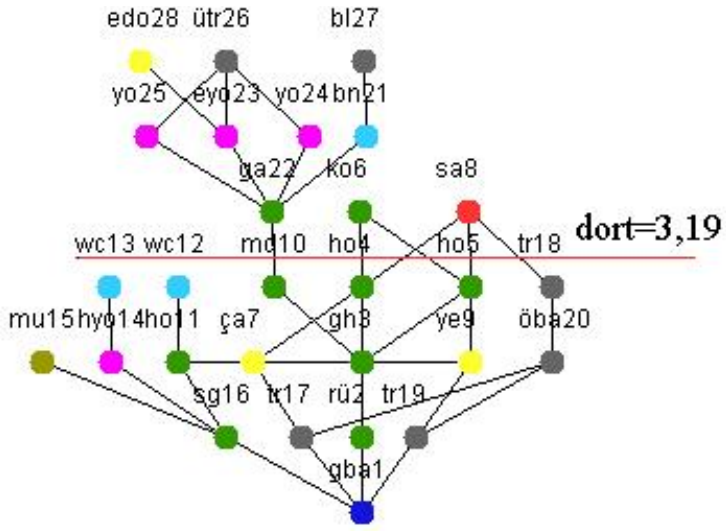

a. Dış mekanlı geçiş grafiği

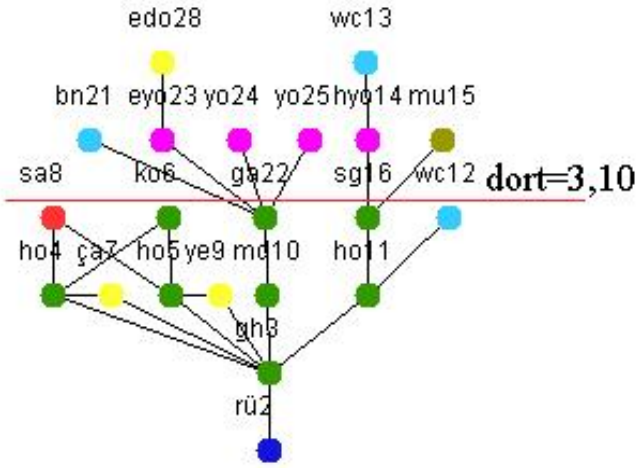

b. Dış mekansız geçiş grafiği

Şekil 5.9: 1960-1985 dönemi Ev IV'de geçiş grafikleri.

Şekil 5.9'da görüldüğü gibi, Ev IV ilk üç eve göre daha karmaşık, oldukça dallanmış, ancak büyüklüğüne ve artan mekan sayısına karşın sığ geçiş grafiklerine sahiptir.

Dış mekanlar dahil edildiğinde en derindeki mekanlar balkonlar ve ebeveyn dolap odasıdır. Diğer evlerde balkon olmadığı göz önüne alınırsa, balkonlardan sonraki derinlikte aynı tutumla yatak odaları ve banyo görülür. Bir uyuma mekanı oldukça sığdır. Bu da zemin kattaki hizmetli odasıdır ve dışarıya yakındır. Dış mekansız geçiş grafiğinde evin mekansal örgütlenme şeması daha net izlenebilir (Şekil 5.9b). Burada adeta farklı işlevlere karşılık gelen üç alt sistem vardır: halkalı ve sığ yaşama ve aktivite mekanları; derin ve ağaç formlu servis grubu; sığ, dallanmış üst kat uyuma mekanları.

Her iki grafikte, özellikle dışarıyla olan durumda, salonun daha derine çekildiği ve buraya ulaşırken alternatifli, gezintiyi teşvik eden bir tutumun benimsendiği görülür. Evin dışındaki mimari dinamizmin konfigürasyonel analizde mekansal sisteme de yansıdığı yorumu yapılabilir. Geçirgenlik, şeffaflık, esneklik ve heykelsi iç hacimlerle deneyimlerin bilinçli bir şekilde renklendirilmeye çalışıldığı güçlü bir şekilde hissedilir.

Geçiş grafiklerinden açığa çıkan bir başka özellik de, mimarın ilk üç evden tümüyle farklı bir şekilde yaşayan, ziyaretçi ve çalışanın ev içindeki hareketlerini düzenleme çabasıdır. Ayrı bir servis girişi, mutfağın yemek bölümü ve salondan kopuk olması, giriş holünden bir merdiven ile ziyaretçiye açık alanlara girmeden üst kata çıkılması bu tutumun göstergesidir.

Dış mekanlar dahil edildiğinde, özellikle zemin katta halkalı yapı son derece güçlüdür (Şekil 5.9a). Toplam 11 halkadan 7 halka dışarıdan geçer. Bu halkaların bazıları giriş holü, hol, yemek odası arasında ya da üst kat terası, ebeveyn yatak odası ve yatak odaları arasında oluşmuş, yan yana az sayıda mekanı bağlayan lokal halkalardır. Bazıları ise salon, giriş bahçesi gibi evin uzak noktalarını bağlayan halkalardır. Bu temel işlev alanlarından geçen büyük ölçekli halkalar çalışan, yaşayan ve ziyaretçinin ev içinde karşılaşmasını yönetir. Örneğin misafir giriş holünden içeri girer, çalışma odası tarafındaki geçiş kapatılır, yemek bölümü holüne yönlendirilir, ve yemek bölümüne girmeden ev sahibi eşliğinde salona alınır. Bu sırada ev sahiplerinden biri, misafir ile karşılaşmadan çalışma odasına geçebilir, işini tamamladığında, kapısını açarak doğrudan misafire katılabilir. İşte evin içindeki yaşama ait mimarın yazdığı bu senaryo, konfigürasyonel analizde geçiş grafikleri ile somut olarak açığa çıkar (Şekil 5.9). Dış mekanlar dahil edilmediğinde ise halkalı yapı zayıflar ve yalnız yaşama ve aktivite mekanları arasında küçük halkalar olarak kalır (Şekil 5.9b).

Mekan sentaksı analizlerinde en ilgi çekici özellik, mekansal örüntüyü temsil eden geçiş grafiklerinin aslında ev içindeki yaşantıyla ilgili senaryoyu doğrudan somut olarak yanıtmasıdır. Burada örneklendiği gibi geçiş grafiğindeki konfigürasyonel ilişkilerin dikkatli bir analizi ile ev içindeki tüm olası eylem biçimleri açığa çıkarılabilir.

Mekanların tipolojik bileşenlerinin dağılımına bakıldığında ise, dış mekanlar dahil edildiğinde zemin katta mutfak, hizmetli odası, WC'ler dışında kalan tüm mekanların C veya D tipi mekanlar olduğu görülür (Çizelge 5.13). Üst katta ise terastan geçen halka ile uyuma mekanları C tipi mekanlara dönüşür. Bu durumda halka üzerinde yer almayan A veya B tipi mekanlar, ıslak hacim, mutfak, dolap odası, balkon ve merdiven ile sınırlıdır. Ancak dış mekanlar dahil edilmediğinde, giriş holü, yaşama, aktivite ve aralarındaki sirkülasyon mekanları C veya D tipi mekanlarken diğer tüm ana fonksiyon ve sirkülasyon mekanları A veya B tipidir.

Ev IV'de ilk örneklerdeki gibi dış mekanların analize katıldığı durumda C ve D tipi sayısı son derece yüksektir ve dağılımlı bir planın göstergesidir. Ancak dış mekansız analizde A ve B tipi mekanlardaki artış burada da dağılımsız bir sisteme işaret eder.

Çizelge 5.13: 1960-1985 dönemi Ev IV'de mekan tipolojisi.

EV IV-dış mekanlı : A TİPİ MEKANLAR	**EV IV-dış mekansız : A TİPİ MEKANLAR**
banyo balkonu	ebev.dolap od.
ebev.dolap od.	hizm.WC
hizm.WC	WC
WC	mutfak
mutfak	yatak od.
	yatak od.
	banyo
EV IV-dış mekanlı : B TİPİ MEKANLAR	**EV IV-dış mekansız : B TİPİ MEKANLAR**
banyo	ebev.yat.od.
merdiven	galeri
hizm.yatak od.	merdiven
	servis girişi
	hizm.yatak od.
	wc holü
	rüzgarlık
EV IV-dış mekanlı : C TİPİ MEKANLAR	**EV IV-dış mekansız:C TİPİ MEKANLAR**
servis girişi	yemek böl.
salon terası	koridor
koridor	salon
wc holü	çalışma odası
ebev.yat.od.	
yatak od.	
yatak od.	
EV IV -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR	**EV IV -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR**
giriş bahçesi	giriş holü
rüzgarlık	yemek böl.holü
giriş holü	çalışma odası holü
salon	
yemek böl. terası	
yemek böl.	
ön bahçe	
çalışma od.terası	
çalışma od.	
galeri	
üst teras	
çalışma od.holü	
yemek böl.holü	

Çizelge 5.14: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1960-1985 dönemi, Ev IV.

Dış mekanlar dahil edildiğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
giriş holü3 (0,5433) < merdiven10 (0,6968) < wc holü11 (0,7726) <rüzgarlık2 (0,8029) = çalışma od.holü4 (0,8029) = çalışma od. 7 (0,8029) = yemek böl.holü5 (0,8029) = yemek bölümü9 (0,8029) < galeri22(0,8786) < giriş bahçesi1(0,8937) < servis girişi 16 (0,9240) < teras17 (0,9392)<teras19(0,9392)< salon8(1,0755) < **ort. enteg.değeri=1,0885** < koridor6 (1,1136) < wc 12 (1,1664)< ön bahçe 20 (1,1967) < ebev.yatak od.23 (1,2119) < banyo21 (1,2422) = yatak od.24 (1,2422) = yatak od.25 (1,2422) < teras18 (1,2876) = hizm.yatak od.14 (1,2876) < mutfak 15 (1,3179) < üst teras26 (1,5451)< ebev.dolap od.28 (1,6057) < balkon 27 (1,6360) < hizm.wc13 (1,6815)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
giriş holü3 (0,5514) < merdiven10 (0,7192) < wc holü11 (0,7672) < çal. od.holü4 (0,8871) = yemek böl.holü5 (0,8871) < çalışma od.7 (0,9350) = yemek böl.9 (0,9350) = galeri 22 (0,9350) < rüzgarlık2 (1,0069) < servis girişi16 (1,0789) < **ort. enteg. değeri =1,1782** < salon 8 (1,2707) = koridor6 (1,2707) < wc12 (1,2227) < ebev.yatak od.23 (1,3426) < banyo21 (1,3905) = yatak od.24 (1,3905) = yatak od.25 (1,3905) < hizm.yatak od.14 (1,4864) < mutfak15 (1,5344) < ebev.dolap od.28 (1,7981) < hizm. wc13 (1,9420)

Çizelge 5.15: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1960-1985 dönemi, Ev IV.

Dış mekanlar dahil edildiğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon(0,8153) < aktivite(1,0705)<yaşama(1,0755) < **ort.enteg. değeri=1,0885** < dış mekanlar (1,2054) < uyuma (1,2460) < pişirme (1,3179) < ıslak hacimler (1,3634)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon(0,9004) < **ort.enteg.değeri=1,1782** < aktivite (1,2227) < yaşama (1,2707) < uyuma (1,4025) < slak hacimler (1,5184) < pişirme (1,5344)

Özdemiroğlu Yalısı daha çok yaz aylarında kullanılmak üzere tasarlanmış bir ev olmakla beraber, dış mekanların mekansal konfigürasyon üzerindeki etkisi Kumburgaz Evleri kadar güçlü değildir. Dış mekanların analize dahil edilip edilmemesi evin ortalama entegrasyonunu çok az yükseltir ve entegrasyon düzen sıralaması hemen hemen aynı kalır (Çizelge 5.14).

Çizelge 5.15'de görüldüğü gibi diğer evlere benzer şekilde mekan örgütlenmesinde temel birleştirici sirkülasyon mekanlarıdır. Buradaki farklı durum sirkülasyon mekan sayısının diğer evlerden çok daha fazla olmasıdır. Diğer üç evde toplam 11 iç mekandan yalnız üçü sirkülasyona ayrılmıştır. Burada ise 21 iç mekandan 9'u sirkülasyon mekanıdır (Çizelge 5.16). Bu evde ana fonksiyon mekanları arasındaki tampon alanlar detaylandırılarak daha karmaşık bir ilişki ağı ortaya konmuştur. Giriş holünün en birleştirici mekan olması entegrasyon merkezine ait derinliğinin oldukça az olduğunun bir ifadesidir (Orhun ve diğ.,1997).

Zemin kattaki aktivite alanları olarak kabul edilen yemek yeme ve çalışma mekanlarının birleştirici özelliği salondan daha güçlüdür. Dış mekanların dahil edilmemesi salonun entegrasyonunu biraz daha zayıflatır ve entegrasyon değeri ortalamanın üstüne geçerek daha ayrılmış hale gelir. Salonun konukların ağırlandığı

mekan olduğu kabul edilirse entegrasyonunun biraz daha zayıf olması anlaşılabilir. Ancak bu evde tek yaşama alanı salondur ve buranın bütünden ayrılmış olması ev sahiplerinin de yaşama alanından bir miktar kopması olarak değerlendirilebilir.

Dış mekanlar arasında en birleştirici olanlar giriş bahçesi, yemek bölümü ve çalışma odası teraslarıdır. Ayrılmış mekanlar olan üst kat balkonları dış mekan olarak kabul edildiği için ortalama dış mekan entegrasyon değerini yükseltir. Oysa zemin kattaki dış mekanlar oldukça bütünleşik yapıdadır (Çizelge 5.14). Bu da Ev IV'ün zemin katta dışarıyla güçlü mekansal ilişkiler kurabildiğini gösterir.

Çalışana ait mekanlar olarak kabul edilen mutfak, hizmetli odası ve WC'si de tahmin edilebilir şekilde en ayrılmış mekanlardır. Derinliği en az uyuma mekanı olan hizmetli yatak odasının en ayrılmış yatak odası olması da bilinçli bir kurgulamanın sonucudur.

Ev IV için dış mekanlarla yapılan analizde temel farklılık faktörü diğer evlere göre daha güçlüdür (Çizelge 5.16). 1'den uzaklaşan bu değer, bu evde mekanların birbirinden oldukça farklı konfigürasyonel özelliklere sahip olduğunu gösterir.

Dış mekanlar dahil edilmediğinde temel farklılık faktörü daha da güçlenir. İşlev grupları çerçevesinde ise diğer evler gibi aynı gruptaki mekanların sistemle benzer şekilde entegre oldukları gözlenir (Çizelge 5.16). Özellikle yatak odalarının ve ıslak hacimlerin arasında entegrasyon değerlerinin birbirine çok yakın olduğu görülür.

Aktivite mekanı olarak kabul edilen ebeveyn dolap odası en derinde ve en ayrılmış mekanlardan biridir. Bu nedenle çalışma odası ve yemek bölümünden çok daha yüksek bir entegrasyon değerine sahiptir. Sirkülasyon mekanları arasında da bir miktar farklılaşma vardır. Bu nedenle sirkülasyon ve aktivite fonksiyon gruplarında temel farklılık faktörü değeri biraz daha düşüktür ama yine de 1'den çok uzaklaşamayan değerler söz konusudur (Çizelge 5.16).

Çizelge 5.16: Ev IV'e ait sentaktik bulgular.

EV IV		
	dış mekanlı analiz	dış mekansız analiz
max derinlik	**6.0**	**5.0**
ort derinlik	3,19	3,1
en derindeki mekan	ebev.dolap od., balkonlar	ebev.dolap od.,hizm.WC
entegrasyon ort	**1,0885**	**1,1782**
entegrasyon min	0,5433	0,5514
entegrasyon max	1,6815	1,942
min enteg. mekan	giriş holü	giriş holü
max enteg.mekan	hizm.WC	hizm.WC
Temel Farklılık Faktörü	0,773	0,723
mekan sayısı	**28**	**21**
bağlantı sayısı	37	24
bağlantı/mekan oranı	1,3571	1,1905
halka sayısı	11	4
A tipi mekan sayısı	5	7
B tipi mekan sayısı	3	7
C tipi mekan sayısı	7	3
D tipi mekan sayısı	13	4
A+B toplamı/C+Dtoplamı	0,4	2
A tipi mekan oranı	17,86%	33,33%
B tipi mekan oranı	10,71%	33,33%
C tipi mekan oranı	25,00%	14,29%
D tipi mekan oranı	46,43%	19,05%
A-B-C-D sıralaması	D>C>A>B	A=B>D>C
sirkülasyon mek.adeti	9	9
sirkülasyon mek. ort ent.	0,8153	0,9004
sirkülasyon mek.min ent.	0,5433	0,5514
sirkülasyon mek.max ent.	1,1136	1,2707
min.ent. sirkülasyon mekanı	giriş holü	giriş holü
max.ent.sirkülasyon mekanı	koridor	koridor
sirkülasyon mek. TFF	0,9	0,868
uyuma mek.adeti	4	4
uyuma mek. ort ent.	1,246	1,4025
uyuma mek.min ent.	1,2119	1,3426
uyuma mek.max ent.	1,2876	1,4864
min.ent. uyuma mekanı	ebev.yatak od.	ebev.yatak od.
max.ent. uyuma mekanı	hizm.yatak od.	hizm.yatak od.
uyuma mek. TFF	0,999	0,998
aktivite mek.adeti	3	3
aktivite mek. ort ent.	1,0705	1,2227
aktivite mek. min ent.	0,8029	0,935
aktivite mek. max ent.	1,6057	1,7981
min.ent.aktivite mekanı	yemek böl.,çalışma od.	yemek böl.,çalışma od.
max.ent.aktivite mekanı	ebev.dolap od.	ebev.dolap od.
aktivite mek.TFF	0,9	0,91
ıslak hacim adeti	3	3
ıslak hacim ort ent.	1,3634	1,5184
ıslak hacim min ent.	1,1664	1,2227
ıslak hacim max ent.	1,6815	1,942
min.ent.ıslak hacim mekanı	WC	WC
max.ent.ıslak hacim mekanı	hizm.WC	hizm.WC
ıslak hacim mek. TFF	0,972	0,956

1960-1985 DÖNEMİ **EV V**

BUGÜNDEN BİR FOTOĞRAF

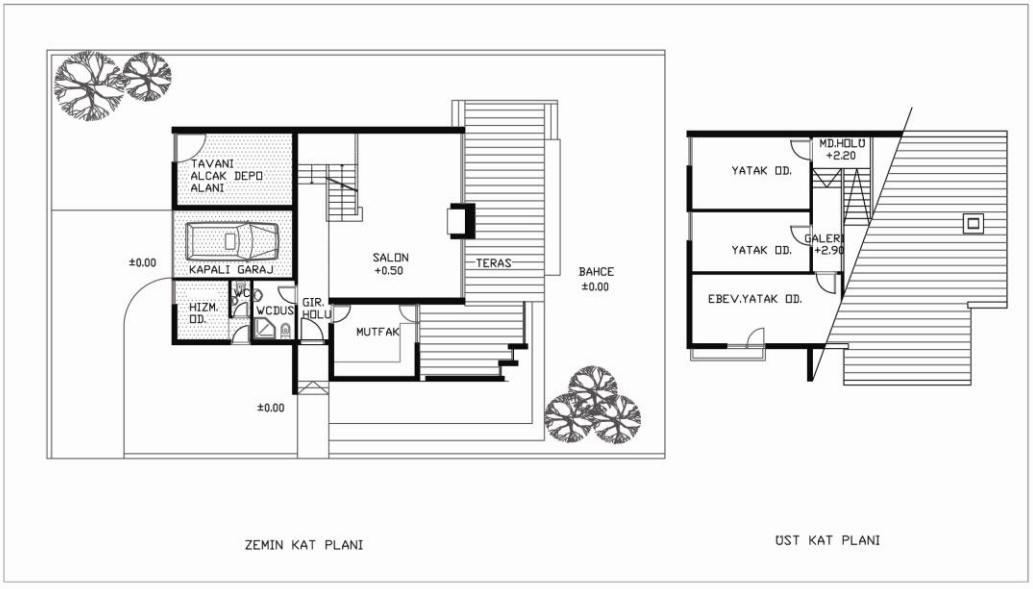

YER	SELİMPAŞA,ISTANBUL
TARİH	1973
ALAN	185 m2
KAT ADETİ	2 KAT
PROJE ADI	KIYIKENT TATİL SİTESİ TEK EV
İŞVEREN	Y.SANLI,Y.TUNCER,G.ACAR

Şekil 5.10: 1960-1985 dönemi, Ev V plan ve görünüşleri.

Şekil 5.10'da tanıtılan Ev V, 1970'lerde Yılmaz Sanlı'nın hem tasarımını hem de yapımını üstlendiği Kıyıkent Tatil Sitesi'nde yer alan bir tek evdir. Kıyıkent Tatil Sitesi'ni, o günlerde bembeyaz kumlara, masmavi renge, değişik türde deniz canlılarına sahip Marmara Denizi'nin kıyısında, henüz şehirden buralara ulaşımın son derece zor olduğu, ve bugünkü çirkin yapılaşmanın başlamadığı bir dönemde projelendirip ortakları ile inşa etmiştir. O yıllarda Yılmaz Güney ile yakın dostluğu nedeniyle ünlü "Arkadaş" filmi burada mimarın kendi evinde çekilmiştir. Modern mimarlığın rasyonel ve minimalist çizgilerinin devam ettiği yalın, geometrik stili sürmektedir. Ancak sitenin diskotek, restoran gibi sosyal tesislerinde organik anlayışla oluşturduğu kompozisyonlar ve bazı özel tasarımlı site evlerinde kullandığı renk ve Muğla bacası referansları modernizmden yumuşak bir kopuşun habercisidir adeta. Kıyıkent Tatil Sitesi bugün çevresini saran çirkin beton yapılaşmanın içinde, alçak gönüllü, çevresine saygılı tek ev, sıra ev ve ikiz evleri ve yeşil bahçeleriyle bir miktar da olsa özgünlüğünü koruyabilmiş bir site olarak hala ayakta durmakta ve bu evler yaz aylarında yoğun bir şekilde kullanılmaktadır.

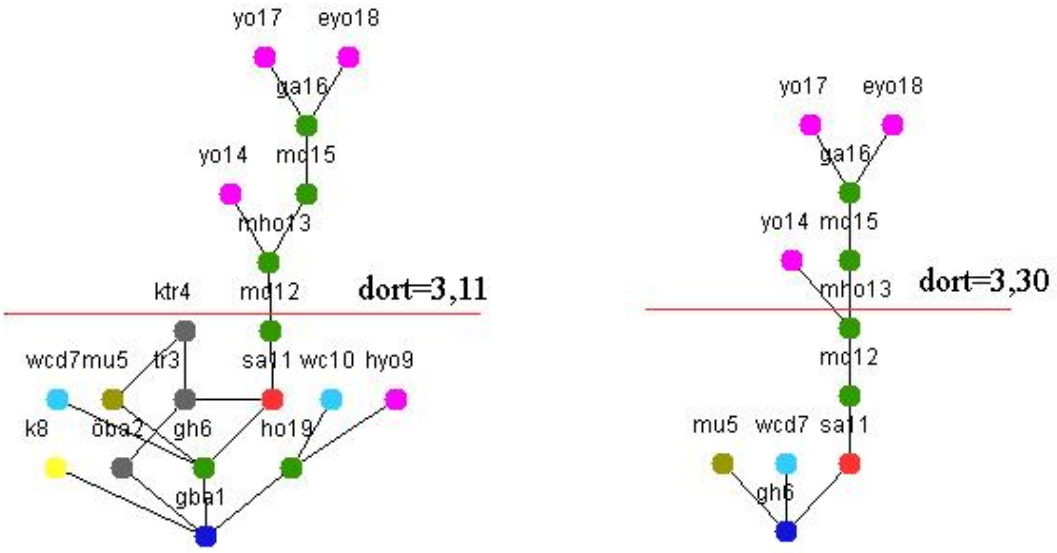

a. Dış mekanlı geçiş grafiği b. Dış mekansız geçiş grafiği

Şekil 5.11: 1960-1985 dönemi Ev V'de geçiş grafikleri.

Ev V'i temsil eden geçiş grafikleri derin ve ağaç formludur (Şekil 5.11). Plan kurgusundaki yalınlık geçiş grafiklerine de yansır. Grafikler Kumburgaz Evleri'ne benzemekle beraber en önemli fark, dış mekanlarla sağlanmış halkalı yapının burada olmamasıdır. Bu evde dışarıdan geçen iki zayıf halkadan başka halka yoktur. Dış mekanlar dahil edilmediğinde ise daha da derinleşen ağaç yapılı bir grafik elde edilir

(Şekil 5.11b). En derinde üst kat yatak odalarının bulunması diğer örneklere benzer. Ancak belki de yatırımcının da mimarın kendisi olması nedeniyle ticari kaygılar ön plana çıkar ve tek ıslak hacim kullanılır. Bu ıslak hacimin de derinliği oldukça az ve yatak odalarından uzaktadır. Giriş holünden itibaren temel işlev alanlarına yönelen dallar vardır. Salonla ilişkili bir dal ile uyuma mekanlarına doğru aksiyel bir düzen içinde grafik iyice derinleşir. Kumburgaz Evleri'nden bir başka farklı durum da bu evde sirkülasyon mekanlarının çok fazla olmasıdır. İç mekanda 11 mekandan 5'i sirkülasyona, 6'sı ise kullanıma ayrılmıştır (Çizelge 5.19). Ev V'e ait geçiş grafiklerinde diğer evlerden farklı olarak ortalama derinliğin dış mekanlar dahil edilmediğinde artması söz konusudur. Bu da dışa dönük bir mekan kurgusunu yansıtır. Bir yazlık evin dışa dönük olması beklenen bir eğilimdir. Mekan tiplerine bakıldığında Kumburgaz Evler'inden farklı olarak A ve B tipi mekanlarının çokluğu ağaç yapılı konfigürasyona bağlanabilir (Çizelge 5.16). Dış mekanlar dahil edilmediğinde ise bütün mekanlar A veya B tipine dönüşür. Kapıların dışarıya açıldığı, bahçe ve teraslarda zamanın geçirildiği yaz aylarında kullanıldığı kabul edilirse, konfigürasyonel bilginin dış mekanların dahil edildiği analizden sağlanması daha gerçekçidir.

Çizelge 5.17: 1960-1985 dönemi Ev V'de mekan tipolojisi.

EV V-dış mekanlı : A TİPİ MEKANLAR	**EV V-dış mekansız : A TİPİ MEKANLAR**
yatak od.	yatak od.
yatak od.	yatak od.
ebev.yatak od.	ebev.yatak od.
WC-duş	WC-duş
hizm.yatak od.	mutfak
hizm.WC	
kapalı garaj	
EV V-dış mekanlı : B TİPİ MEKANLAR	**EV V-dış mekansız : B TİPİ MEKANLAR**
galeri	salon
merdiven	galeri
merdiven holü	merdiven
merdiven	merdiven holü
hizm.yat.od.holü	merdiven
	giriş holü
EV V-dış mekanlı : C TİPİ MEKANLAR	**EV V-dış mekansız:C TİPİ MEKANLAR**
kapalı teras	
mutfak	
giriş bahçesi	
ön bahçe	
EV V -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR	**EV V -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR**
giriş holü	
salon	
teras	

Çizelge 5.18: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1960-1985 dönemi, Ev V.

Dış mekanlar dahil edildiğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
salon11(0,8772) < giriş holü6 (0,9055) < merd.12 (1,0187) < giriş bahçesi1(1,0753) = teras 3(1,0753)< merd.holü13 (1,2168) = ön bahçe2 (1,2168) < mutfak5 (1,3017) < WCduş 7 (1,3865) = **ort. enteg.değeri=1,3865** < kapalı teras4 (1,4431) = hizm.holü 19 (1,4431) < merd. 15 (1,5280) < kapalı garaj8 (1,5563) < yatak od.14 (1,6978) < galeri16(1,8959) < hizm. yat. od.9 (1,9242) = hizm.WC10 (1,9242) < yatak od.17 (2,3769) = ebev.yat.od.18 (2,3769)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
merd.12 (1,1303) = merd.holü13 (1,1303) < merd.5 (1,2811) < salon11 (1,3564) < galeri16 (1,6578) < yatak od.14 (1,7332) = giriş holü6 (1,7332) < **ort. enteg.değeri= 1,7675** < yatak od.17 (2,3361) = ebev.yat.od.18 (2,3361)< mutfak5 (2,4114) = WCduş 7 (2,4114)

Çizelge 5.19: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1960-1985 dönemi, Ev V.

Dış mekanlar dahil edildiğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
yaşama (0,8772) < dış mekanlar (1,2026) < pişirme (1,3017)< sirkülasyon(1,3347) < **ort.enteg. değeri =1,4863** < aktivite (1,5563) < ıslak hacimler (1,6554) < uyuma (2,0940)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
yaşama (1,3564) < sirkülasyon (1,3865) < **ort.enteg. değeri =1,7675** < uyuma (2,1351) < ıslak hacimler (2,4414) = pişirme (2,4114)

Ev V, bu dönemde en zayıf entegrasyona sahip evlerden biridir (Çizelge 5.18). Özdemiroğlu Yalısı'na benzer bir tutumla hizmetli mekanları evden kopuk olarak tasarlanmıştır. Bu bölüme ve kapalı garaja bahçeden ulaşıldığı için, dış mekanlar dahil edilmediğinde sistem dışında kalır. Bir yazlık ev olarak dış mekanların mekansal konfigürasyon üzerinde güçlü etkisi açık şekilde görülür. Ortalama entegrasyon dışsız analizde iyice zayıflar. Bu da böylesine derin, halkasız, ağaç yapılı ve dağılımsız bir mekansal kurgu için tahmin edilebilir bir sonuçtur. Dışarıya açık durumda entegrasyon, dışarıya geçirgenliği olan salon ve giriş holünün etrafında yoğunlaşır ve üst kattaki yatak odaları en ayrılmış mekanlar olarak saptanır. Öyle ki evin içine geçirgenliği olmayan hizmetli odası dahi ebeveyn yatak odasından daha entegredir. Dış mekanların analiz dışında bırakılması ise mekanlara ilişkin entegrasyon düzenini tamamen değiştirir. Üst kata çıkan merdiven ve merdiven holü en entegre mekanlar olur. Dışsız analizde salon, giriş holü daha ayrılmış mekanlara dönüşürken, en fazla etkilenen mekan mutfaktır ve en ayrılmış mekan konumuna geçer. Fonksiyon grupları çerçevesinde dış mekanların evin bütünüyle oldukça entegre olduğu görülür. Çizelge 5.20'de görüldüğü gibi, dış mekanlarla analizde temel farklılık faktörü, mekanların arasında konfigürasyonel farklılaşmanın güçlü olduğunu ifade eder. Bu evde diğer evlerden farklı olarak temel farklılık faktörü dışsız durumda daha zayıflar ve mekanlar arasındaki entegrasyon değerlerinin farklılıklarının çok güçlü olmadığını yansıtır.

Çizelge 5.20: Ev V'e ait sentaktik bulgular.

EV V		
	dış mekanlı analiz	**dış mekansız analiz**
max derinlik	**7.0**	**6.0**
ort derinlik	3,11	3,3
en derindeki mekan	yatak od. ve ebev.yat.od.	yatak od. ve ebev.yat.od.
entegrasyon ort	**1,4863**	**1,7675**
entegrasyon min	0,8772	1,1303
entegrasyon max	2,3769	2,4114
min enteg. mekan	salon	merdiven
max enteg.mekan	yatak od. ve ebev.yat.od.	mutfak ve WC-duş
Temel Farklılık Faktörü	0,811	0,89
mekan sayısı	**19**	**11**
bağlantı sayısı	24	10
bağlantı/mekan oranı	1,1053	1
halka sayısı	2	0
A tipi mekan sayısı	7	5
B tipi mekan sayısı	5	6
C tipi mekan sayısı	4	0
D tipi mekan sayısı	3	0
A+B toplamı/C+Dtoplamı	1,7143	-
A tipi mekan oranı	36,84%	45,45%
B tipi mekan oranı	26,32%	54,55%
C tipi mekan oranı	21,05%	0,00%
D tipi mekan oranı	15,79%	0,00%
A-B-C-D sıralaması	A>B>C>D	B>A>C=D
sirkülasyon mek.adeti	6	5
sirkülasyon mek. ort ent.	1,3347	1,3865
sirkülasyon mek.min ent.	0,9055	1,1303
sirkülasyon mek.max ent.	1,8959	1,7332
min.ent. sirkülasyon mekanı	giriş holü	merdiven
max.ent.sirkülasyon mekanı	galeri	giriş holü
sirkülasyon mek. TFF	0,893	0,963
uyuma mek.adeti	4	3
uyuma mek. ort ent.	2,094	2,1351
uyuma mek.min ent.	1,6978	1,7332
uyuma mek.max ent.	2,3769	2,3361
min.ent. uyuma mekanı	ara kat yat.od.	ara kat yat.od.
max.ent. uyuma mekanı	üst k.yat.od.,ebev.yat.od.	üst k.yat.od.,ebev.yat.od.
uyuma mek. TFF	0,976	0,982
aktivite mek.adeti	1	-
aktivite mek. ort ent.	1,5563	-
aktivite mek. min ent.	1,5563	-
aktivite mek. max ent.	1,5563	-
min.ent.aktivite mekanı	kapalı garaj	-
max.ent.aktivite mekanı	kapalı garaj	-
aktivite mek.TFF	1	-
ıslak hacim adeti	2	1
ıslak hacim ort ent.	1,6554	2,4114
ıslak hacim min ent.	1,3865	2,4114
ıslak hacim max ent.	1,9242	2,4114
min.ent.ıslak hacim mekanı	WC-duş	WC-duş
max.ent.ıslak hacim mekanı	hizm.WC	WC-duş
ıslak hacim mek. TFF	0,978	1

YER	SELİMPAŞA,ISTANBUL
TARİH	1973
ALAN	120 m2
KAT ADETİ	2 KAT
PROJE ADI	KIYIKENT TATİL SİTESİ İKİZ EVLER
İŞVEREN	Y.SANLI,Y.TUNCER,G.ACAR

Şekil 5.12: 1960-1985 dönemi, Ev VI plan ve görünüşleri.

Şekil 5.12'de görülen Ev VI Kıyıkent Tatil Sitesi için tasarlanmış ve inşa edilmiş bir ikiz evdir. 1970'lerde şehir dışında, 3-4 kişilik çekirdek aile büyüklüğüne yanıt verebilecek, küçük-rasyonel konut mantığında tasarlanmış, alçak gönüllü bir yazlık söz konusudur. Zemin kat ve yatak odalarının olduğu bir asma kat vardır. Bu ikiz evler denize dik taşıt yolları üzerinde, küçük bahçeler içinde, yan yana, geometrik bir düzende kümelenmiştir.

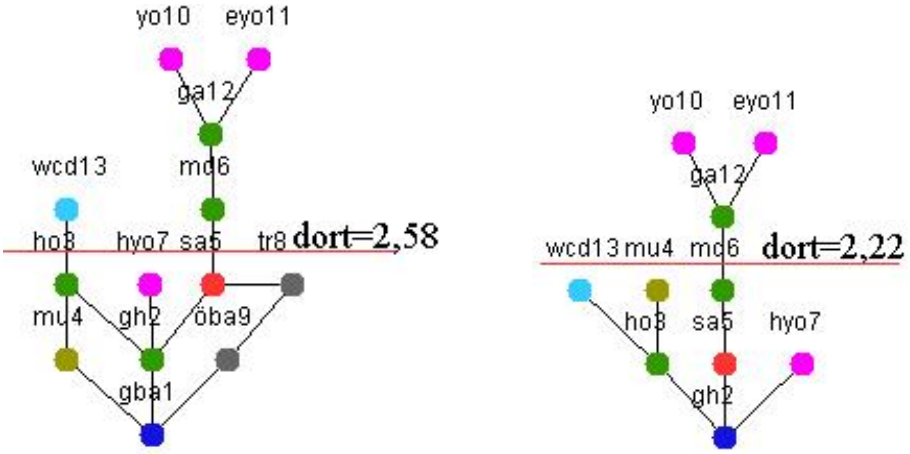

a. Dış mekanlı geçiş grafiği b.Dış mekansız geçiş grafiği

Şekil 5.13: 1960-1985 dönemi Ev VI'da geçiş grafikleri.

Ev VI'nın geçiş grafikleri Ev V'e benzemekle beraber daha sığdır (Şekil 5.13). Burada yine az sayıda kullanım mekanlı, kompakt, basit bir plan kurgusu vardır. Sirkülasyon mekanları ile detaylandırılmamış ve doğrudan ilişkilendirilmiş mekanların oluşturduğu her iki geçiş grafiği de net ve yalındır. En derinde diğer evlerle benzer şekilde yatak odaları vardır. Bir yatak odası dışarıya daha yakındır ve hizmetli odası olarak düşünülmüştür.

Ev VI'da Ev V gibi dışarıdan geçen iki zayıf halkadan başka halka yoktur. Dış mekanlar dahil edilmediğinde ise biraz daha sığ, halkasız ağaç yapılı bir grafik elde edilir (Şekil 5.13b). Tek ev ile aynı şekilde bir ortak ıslak hacim vardır ve evin daha çok bahçe ve terasında zaman geçirildiği için zemin katta düşünülmüştür. Yine de WC-duş Ev V'e göre daha derine çekilerek bir mahremiyet sağlama çabası okunur.

Merdiven salonda yer alır ve aksiyel bir düzen içinde uyuma mekanlarına ulaşılır. Ancak geçiş grafiği üst katta Ev V kadar derinlik kazanmaz. İç mekanda sirkülasyona ayrılan mekan sayısı oranı aynı şekilde yüksektir ve toplam 10 mekandan 4'ü sirkülasyona, 6'sı kullanıma ayrılmıştır. Ev VI'da diğer evlere benzer,

Ev V'den farklı şekilde ortalama derinlik dış mekanlar dahil edildiğinde daha yüksektir.

Her iki Kıyıkent Ev'inde zemin katta 2 halka olmasına rağmen, Ev VI'nın mekanlarına ilişkin tipolojik analiz, halka üzerinde yer alan C vd D tipi mekan sayısının, A ve B tipi mekan sayısına göre daha fazla olduğunu gösterir (Çizelge 5.21).

Bu evin zemin katında dışarıya sağlanan geçirgenlikle mekanlar arası dolaşımda alternatif rotalar başarılı bir şekilde kurulmuştur. Özellikle bahçe katında dağılımlı bir kurgudan söz etmek mümkündür. Dış mekanlar dahil edilmediğinde ise halkaların ortadan kalkmasıyla bütün mekanlar A veya B tipine dönüşür (Çizelge 5.21).

Çizelge 5.21: 1960-1985 dönemi Ev VI'da mekan tipolojisi.

EV VI-dış mekanlı : A TİPİ MEKANLAR	**EV VI-dış mekansız : A TİPİ MEKANLAR**
yatak od.	yatak od.
ebev.yatak od.	ebev.yatak od.
WC-duş	WC-duş
hizm.yatak od.	hizm.yatak od.
	mutfak
EV VI-dış mekanlı : B TİPİ MEKANLAR	**EV VI-dış mekansız : B TİPİ MEKANLAR**
galeri	galeri
merdiven	merdiven
	salon
	giriş holü
	hol
EV VI-dış mekanlı : C TİPİ MEKANLAR	**EV VI-dış mekansız:C TİPİ MEKANLAR**
mutfak	
hol	
teras	
ön bahçe	
salon	
EV VI -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR	**EV VI -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR**
giriş holü	
giriş bahçesi	

Çizelge 5.22: Entegrasyon Düzen Sıralamaları, 1960-1985 dönemi, Ev VI.

Dış mekanlar dahil edildiğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
salon5 (0,7149) =giriş holü2(0,7149)< merdiven6(0,9888)<giriş bahçesi1(1,0448)< hol 3 (1,0998)= teras8(1,0998)< ön bahçe9(1,2648)< **ort. enteg.değeri=1,2859**< hizm.yat.od. 7 (1,3198)< galeri12(1,3748)< mutfak4(1,4297)< WC-duş13(1,7047)< yatak od.10(1,9796)= ebev.yatak od.11(1,9796)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
salon5 (1,000)=giriş holü2(1,000)<merdiven6(1,1818)< hol3(1,3636)< galeri12(1,5455)< **ort. enteg.değeri =1,6545** < hizm.yat.od. 7(1,7273)<mutfak4(2,0909)=WCduş13 (2,0909) < yatak od.10(2,2727)= ebev.yatak od.11(2,2727)

Çizelge 5.23: Fonksiyon Gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1960-1985 dönemi, Ev VI.

Dış mekanlar dahil edildiğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
yaşama (0,7149) < sirkülasyon (1,0448) < dış mekanlar (1,1365) < **ort.enteg. değeri =1,2859** < pişirme (1,4297) < ıslak hacimler (1,7047) < uyuma (1,7597)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
yaşama (1,000) < sirkülasyon (1,2727)< **ort.enteg. değeri =1,6545** < uyuma (2,0909) = ıslak hacimler (2,0909) = pişirme (2,0909)

Ev VI'nın dış mekanlar dahil edildiğinde tespit edilen ortalama entegrasyon değeri diğer Kıyıkent Evi'nden daha düşüktür ve daha entegre bir sisteme işaret eder (Çizelge 5.22). Dış mekanlar dahil edilmediğinde ise sistemin iyice ayrılmış olduğu ve ortalama entegrasyona ait sayısal değerin yükseldiği görülür.

Dış mekanlar dahil edildiğinde entegrasyonun, geçirgenliği olan salon ve giriş holünün etrafında yoğunlaşması ve üst kattaki yatak odalarının en ayrılmış mekanlar olması Ev V'deki bulgulara paraleldir. Ancak bu evde farklı olan, dış mekanların analiz dışında bırakılması durumunda, mekanlara ilişkin entegrasyon düzeninde, galerinin daha entegre olarak biraz daha öne geçmesinden başka hiç bir değişiklik yoktur (Çizelge 5.22).

Bir de dış mekanlar dahil edilmediğinde, bütün iç mekanların ortalama entegrasyon değerlerinde belirgin bir sayısal artış olur. Bu da dış mekanların mekan sistemi içinde birleştirici rolünün güçlü bir ifadesidir. Çizelge 5.23'de de görülebileceği gibi işlev gruplarına ilişkin değerlendirmede, yaşama grubu sirkülasyo grubunun da önüne geçerek en bütünleşik yapıya sahip olurlar.

Çizelge 5.24'de görüldüğü gibi dış mekanların dahil edildiği analizde temel farklılık faktörü Ev V'e yakındır ve mekanlar arasında kurgusal farklılaşmanın çok güçlü olmasa da var olduğuna işaret eder. Ev VI'da yine diğer evlerden farklı olarak temel farklılık faktörü dış mekanlar dahil edilmediğinde 1'e yaklaşan değeriyle daha zayıflar ve mekanların bütün ile entegrasyonlarında farklılaşmanın zayıfladığına işaret eder.

Çizelge 5.24: Ev VI'ya ait sentaktik bulgular.

EV VI		
	dış mekanlı analiz	**dış mekansız analiz**
max derinlik	**5.0**	**4.0**
ort derinlik	2,58	2,22
en derindeki mekan	yatak od. ve ebev.yat.od.	yatak od. ve ebev.yat.od.
entegrasyon ort	**1,2859**	**1,6545**
entegrasyon min	0,7149	1
entegrasyon max	1,9796	2,2727
min enteg. mekan	giriş holü ve salon	giriş holü ve salon
max enteg.mekan	yatak od. ve ebev.yat.od.	yatak od. ve ebev.yat.od.
Temel Farklılık Faktörü	0,802	0,873
mekan sayısı	**13**	**10**
bağlantı sayısı	14	9
bağlantı/mekan oranı	1,1538	1
halka sayısı	2	0
A tipi mekan sayısı	4	5
B tipi mekan sayısı	2	5
C tipi mekan sayısı	5	0
D tipi mekan sayısı	2	0
A+B toplamı/C+Dtoplamı	0,8571	-
A tipi mekan oranı	30,77%	50,00%
B tipi mekan oranı	15,38%	50,00%
C tipi mekan oranı	38,46%	0,00%
D tipi mekan oranı	15,38%	0,00%
A-B-C-D sıralaması	C>A>B=D	A=B>C=D
sirkülasyon mek.adeti	4	4
sirkülasyon mek. ort ent.	1,0448	1,2727
sirkülasyon mek.min ent.	0,7149	1
sirkülasyon mek.max ent.	1,3748	1,5455
min.ent. sirkülasyon mekanı	giriş holü	giriş holü
max.ent.sirkülasyon mekanı	galeri	galeri
sirkülasyon mek. TFF	0,917	0,962
uyuma mek.adeti	3	3
uyuma mek. ort ent.	1,7597	2,0909
uyuma mek.min ent.	1,3198	1,7273
uyuma mek.max ent.	1,9796	2,2727
min.ent. uyuma mekanı	hizm.yatak od.	hizm.yatak od.
max.ent. uyuma mekanı	yatak od.,ebev.yatak od.	yatak od.,ebev.yatak od.
uyuma mek. TFF	0,966	0,984
aktivite mek.adeti	-	-
aktivite mek. ort ent.	-	-
aktivite mek. min ent.	-	-
aktivite mek. max ent.	-	-
min.ent.aktivite mekanı	-	-
max.ent.aktivite mekanı	-	-
aktivite mek.TFF	-	-
ıslak hacim adeti	1	1
ıslak hacim ort ent.	1,7047	2,0909
ıslak hacim min ent.	1,7047	2,0909
ıslak hacim max ent.	1,7047	2,0909
min.ent.ıslak hacim mekanı	WC-duş	WC-duş
max.ent.ıslak hacim mekanı	WC-duş	WC-duş
ıslak hacim mek. TFF	1	1

1960-1985 DÖNEMİ **EV VII**

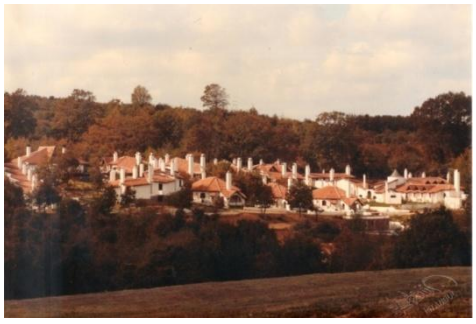

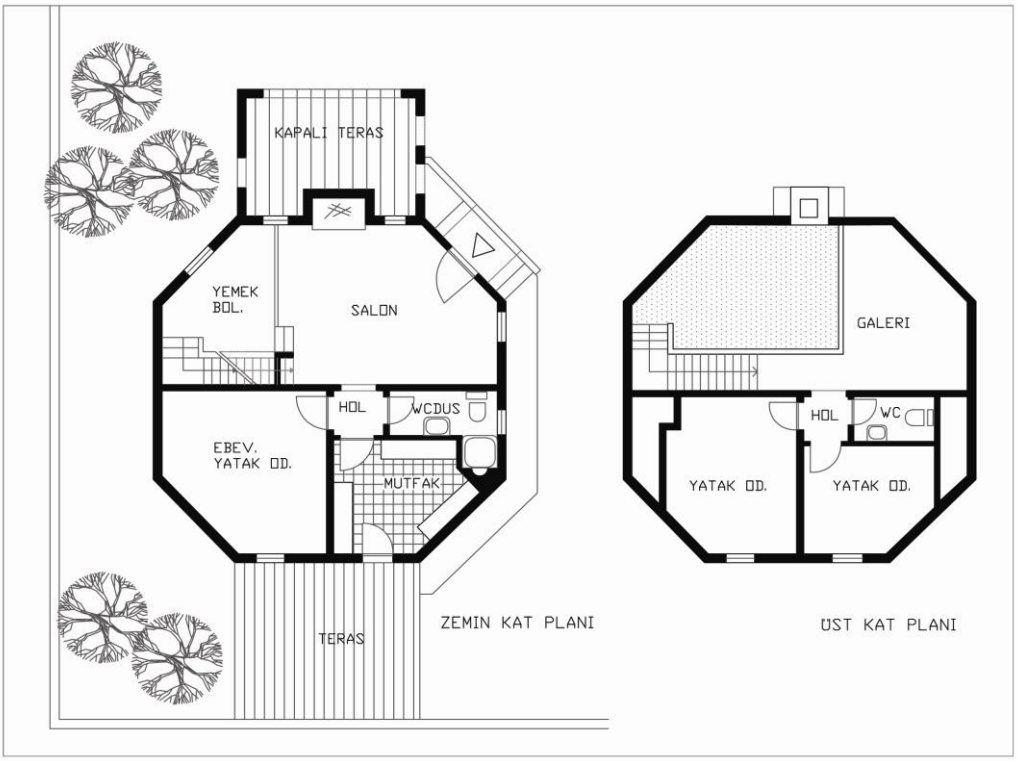

YER	POLONEZKÖY,ISTANBUL
TARİH	1980
ALAN	150 m2
KAT ADETİ	2 KAT
PROJE ADI	POLONEZKÖY EVLERİ
İŞVEREN	Y.SANLI,Y.TUNCER,E.ŞENAY

Şekil 5.14: 1960-1985 dönemi, Ev VII plan ve görünüşleri.

Yılmaz Sanlı 1980'de henüz Beykoz sırtları betonlaşmaya başlamadan, Fatih Sultan Mehmet Köprüsü'nün tamamlanmasından 8 yıl önce, Polonyalı göçmenlerin yaşadığı Polonezköy'ü keşfetmiştir. Orada Simavi ailesi için tasarladığı malikane boyutlarındaki dağ evinin yapımı esnasında, kendi de o dönem için oldukça yeni bir yaklaşımla, denizden uzak, orman kıyısında bir tatil sitesi yapmaya karar vermiştir.

Yeşil dokuya en ufak zarar vemeden, tam tersine ikibinin üzerinde ağaç dikilerek yapılmış 22 evlik bir site söz konusudur. Muğla evlerinden esinlenilen bacaları, ısıtma fonksiyonu üstlenmiş şömineleri ve büyük teneke tankları, ahşap cephe elemanları, alaturka kiremit çatıları, kepenkleri, kemerli küçük pencereleri ile bu evler, yeşilin içinde kaybolan, doğaya saygılı, organik yapılardır.

Evler zemin kat ve asma katları ile son derece kompakt ve küçük olmakla beraber, bir ailenin rahatlıkla uzun zaman geçirebileceği ve bütün temel fonksiyonları içeren mekan sistematiğine sahiptir. Diğer evlerden farklı olarak Polonezköy Evleri bir yazlıktan çok, haftasonu dağ evi niteliğindedir. Kıyıkent Tatil Sitesi'nde olduğu gibi burada da tek ev, sıra ev ve ikiz evler kullanmış ama bambaşka bir tutumla adeta küçük bir dağ köyü yaratılmıştır.

Bungalov benzeri birimler mimarın kendi ağaçlandırdığı yeşil dokunun içine serpiştirilmiştir. Yığma ve ahşap konstrüksüyon olarak inşa edilmiş yapılar için Yılmaz Sanlı yaklaşık 20-25 yıl ömür biçmiştir. Ancak doğaya uyumu ve bu çevrede yapılmış diğer yeni konutlara hiç benzememeleri nedeniyle çok övgü alarak hala kullanılmaktadır. Şekil 5.14'de sunulan Ev VII'de, 15 sene boyunca mimar ailesiyle birlikte tüm haftasonlarını, tatil günlerini geçirmiş, sanat, bilim, mimarlık ve politika çevresinden birçok ünlü dostunu burada ağırlamıştır.

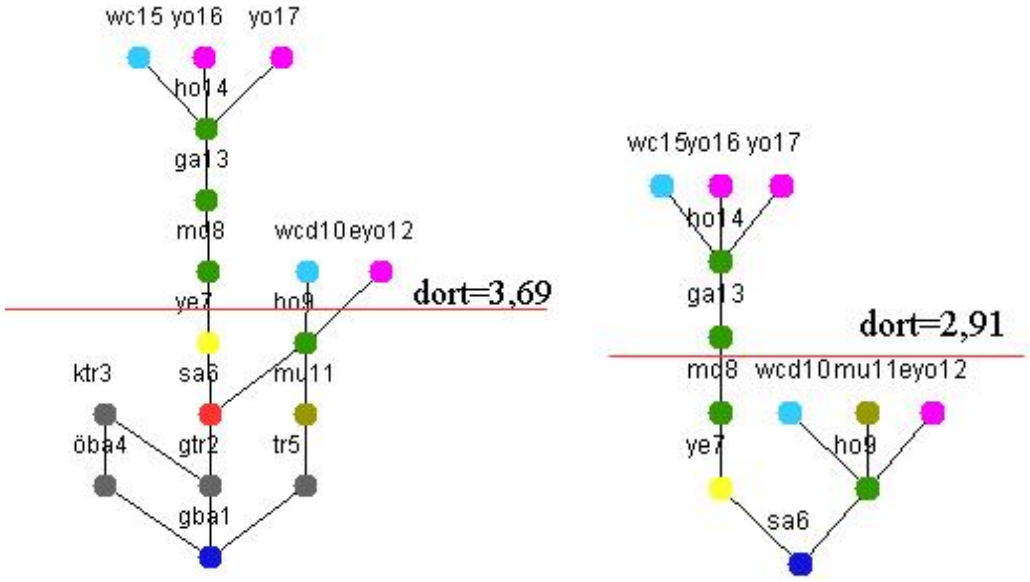

a.Dış mekanlı geçiş grafiği b.Dış mekansız geçiş grafiği

Şekil 5.15: 1960-1985 dönemi Ev VII'de geçiş grafikleri.

Polonezköy'deki bu küçük dağ evleri Kıyıkent Evleri'nin katı modernist üslubundan oldukça farklı fiziksel özelliklere sahip olmakla beraber, benzer geçiş grafiklerine sahiptir (Şekil 5.15). Benzer grafikler ise yakın konfigürasyonel özellikler olarak ifade edilebilir. Dış mekanlar dahil edildiğinde 2 halkalı, derin bir grafik, dış mekanlar dahil edilmediğinde ise halkasız, derin, ağaç benzeri yapıda bir grafik söz konusudur.

Tüm sene boyunca kullanılıcağı öngörülen bu evlerin tasarımı üzerinde iklimsel faktörlerin etkisi büyüktür. Yazları deniz kıyısından daha sıcak, kışları ise daha soğuk olan bu bölgede evlerin, yığma sistemin de getirdiği sınırlamalar ile, az sayıda ve göreceli olarak küçük pencereli olması, bahçeye geçirgenliklerinin bir ya da iki dar boşlukla sağlanması bilinçli bir yaklaşımın sonucudur. Yaklaşımın mekansal kurguya yansıması ise eve girildiği anda yatak odalarına kadar adım adım derinleşen geçiş grafiğidir (Şekil 5.15).

Kıyıkent Evleri'nden farklı olarak bu evlerde sirkülasyona daha az yer ayrılarak, işlevsel alanların birbiriyle doğrudan ilişkilendirilmesi görülür. Bunun bir başka nedeni ise, evin simetri aksına yerleştirilen büyük şöminesiyle ısınan havanın bütün mekanlara yayılmasını sağlamaktır.

En derinde üst kat yatak odalarının bulunması diğer örneklere benzer bir durumdur. Ancak bu evlerde ikinci ıslak hacim de mevcuttur ve bu mekan üst kat yatak odaları

ile birlikte en derindedir. Giriş holü yoktur ve doğrudan salona girilir. Salondan ise zemin kat mekanlarına ve üst kat mekanlarına yönlenen iki dala ayrılır.

Dış mekanlar analiz dışında bırakıldığında ise grafiği oluşturan iki alt sistem rahatlıkla okunur (Şekil 5.15b). Bunlardan biri salondan başlayıp üst kata uzanan derin, ağaç yapı, diğeri ise salondan geçilen holden başlayan sığ, dallanmış yapıdır. Bu evde de düşük derinlikte bir yatak odası vardır. Ancak bu yatak odası hizmetliye değil ebeveyne ayrılmıştır.

Mekanların tipolojik dağılımına bakıldığında ise C ve D tipi mekanların dış mekanlar, salon, mutfak ve zemin kattaki hol olduğu görülür (Çizelge 5.25). Dış mekanlar dahil edilmediğinde ise Kumburgaz ve Kıyıkent Evleri'ne benzer şekilde bütün mekanlar A veya B tipine dönüşür. Burada Kumburgaz ve Kıyıkent Evleri'nden farklı olarak yazlık konseptinden uzaklaşılır ve konfigürasyonel özelliklerinin belirlenmesinde dış mekanların dahil edilmediği analiz de önem kazanır. A, B, C, D mekan tipleri sayısına göre Ev VII'nin her iki geçiş grafiği de dağılımsız mekansal örüntüyü yansıtır.

Çizelge 5.25: 1960-1985 dönemi Ev VII'de mekan tipolojisi.

EV VII-dış mekanlı : A TİPİ MEKANLAR	**EV VII-dış mekansız : A TİPİ MEKANLAR**
yatak od.	yatak od.
yatak od.	yatak od.
ebev.yatak od.	ebev.yatak od.
ebev.WC-duş	ebev.WC-duş
WC-duş	WC-duş
	mutfak
EV VII-dış mekanlı : B TİPİ MEKANLAR	**EV VII-dış mekansız : B TİPİ MEKANLAR**
üst kat hol	üst kat hol
galeri	galeri
merdiven	merdiven
yemek böl.	yemek böl.
	salon
	zemin kat hol
EV VII-dış mekanlı : C TİPİ MEKANLAR	**EV VII-dış mekansız:C TİPİ MEKANLAR**
ön bahçe	
salon	
mutfak	
teras	
zemin kat hol	
EV VII -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR	**EV V -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR**
giriş terası	
giriş bahçesi	

Çizelge 5.26: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1960-1985 dönemi, Ev VII.

Dış mekanlar dahil edildiğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
salon6 (0,9224) < yemekböl.7 (1,0249) < zemin kat hol9 (1,1616) = giriş terası2 (1,1616) < merdiven8 (1,1957) < galeri13 (1,4349) < giriş bahçesi1 (1,4691) = mutfak11 (1,4691) < **ort. enteg. değeri =1,5836** < kapalı teras3 (1,6057) < WCduş 10 (1,6740) = ebev.yat.od.2 (1,6740) < teras5 (1,7082) < üst kat hol14 (1,7424) < ön bahçe4 (1,9132) < wc15 (2,2548) = yatak od.16 (2,2548) = yatak od. 17 (2,2548)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
merdiven8 (1,2126) = yemek böl.7 (1,2126) < salon6 (1,3403) = galeri13 (1,3403) < zemin kat hol9 (1,5955) = üst kat hol14 (1,5955) < **ort.enteg.değeri=1,8083** < mutfak11 (2,2338) = WCduş10 (2,2338) = ebev.yat.od.2 (2,2338) = wc15 (2,2338) = yatak od.16 (2,2338) = yatak od.7 (2,2338)

Çizelge 5.27: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1960-1985 dönemi, Ev VII.

Dış mekanlar dahil edildiğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
yaşama (0,9224) < aktivite (1,0249) < sirkülasyon (1,3666) < sirkülasyon/yaşam (1,4349) < pişirme (1,4691) < dışmekanlar (1,5716) < **ort.enteg.değeri=1,5836** < ıslakhacimler (1,9647) < uyuma (2,0612)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
aktivite (1,2126) < yaşama (1,3403) = sirkülasyon/yaşam (1,3403) < sirkülasyon (1,4679) < **ort.enteg. değeri =1,8083** < pişirme (2,2338) =ı slakhacimler (2,2338) = uyuma (2,2338)

Ev VII'nin hem dışlı hem de dışsız durumda 1'in üstündeki ortalama entegrasyon değerleriyle oldukça ayrılmış yapıda olduğu görülür (Çizelge 5.26). Dış mekanların birleştirici özellikleri çok güçlü olmasa da evin entegrasyonu üzerinde etkilidir. Dışsız analizde entegrasyon iyice zayıflar. Dışlı analizde entegrasyon, salon ve yemek bölümünde yoğunlaşır. Bu mekanlar yalnız yaşama ve yemek yeme fonksiyonlarını değil aynı zamanda sirkülasyon fonksiyonunu da üstlenmiştir (Çizelge 5.27). Üst katta yer alan galeri dışındaki tüm mekanlar en ayrılmış mekanlardır. Dışsız analizde mekanlara ilişkin entegrasyon düzeninde dikkat çekici farklılıklar izlenir. Öncelikle entegrasyon merkezi daha derine merdivene doğru ilerler. Dışsız analizde entegrasyon ağırlık merkezinin değişmesiyle, zemin kat ve üst kat mekanlarına ilişkin entegrasyon açısından simetrik bir eşitlik oluşur. Zemin kattaki hol daha ayrılmış, üst kattaki hol ise daha entegre duruma geçerek eşitlenir. Benzer eşitlenme üst kat yatak odaları, WC ve alt kat ebeveyn yatak odası, mutfak, WC-duş arasında da görülür. Bu planda üst kattaki salona bakan galeri aynı zamanda günlük oturma alanı olarak kullanılabilir. Bu nedenle "sirkülasyon/yaşama" fonksiyonu ile tanımlanır. Dışsız durumda galeri ve salon eşdeğer entegrasyona sahiptir. Çizelge 5.28'de dış mekansız analizde mekanların entegrasyon değerleri arasındaki farklılaşmanın oldukça zayıf olduğu görülür. Bu sayısal değer dış mekanlarla yapılan analizde daha düşüktür ve mekanların entegrasyon düzeylerindeki farklılaşmanın zayıf da olsa var olduğuna işaret eder.

Çizelge 5.28: Ev VII'ye ait sentaktik bulgular.

EV VII		
	dış mekanlı analiz	**dış mekansız analiz**
max derinlik	**7.0**	**6.0**
ort derinlik	3,69	2,91
en derindeki mekan	yatak odaları ve WC	yatak odaları ve WC
entegrasyon ort	**1,5836**	**1,8083**
entegrasyon min	0,9224	1,2126
entegrasyon max	2,2548	2,2338
min enteg. mekan	salon	merdiven,yemek bö.
max enteg.mekan	yatak odaları ve WC	mutfak,WC,WCduş,yat.od.,eb.yat.o
Temel Farklılık Faktörü	0,851	0,927
mekan sayısı	**17**	**12**
bağlantı sayısı	18	11
bağlantı/mekan oranı	1,1176	1
halka sayısı	2	0
A tipi mekan sayısı	5	6
B tipi mekan sayısı	4	6
C tipi mekan sayısı	6	0
D tipi mekan sayısı	2	0
A+B toplamı/C+Dtoplamı	1,125	-
A tipi mekan oranı	29,41%	50,00%
B tipi mekan oranı	23,53%	50,00%
C tipi mekan oranı	35,29%	0,00%
D tipi mekan oranı	11,76%	0,00%
A-B-C-D sıralaması	C>A>B>D	A=B>C=D
sirkülasyon mekanı adeti	3	3
sirkülasyon mek. ort ent.	1,3666	1,4679
sirkülasyon mek.min ent.	1,1616	1,2126
sirkülasyon mek.max ent.	1,7424	1,5955
min.ent. sirkülasyon mekanı	zem.k.hol	merdiven
max.ent.sirkülasyon mekanı	üst k.hol	zem.k.hol,üst k.hol
sirkülasyon mek. TFF	0,965	0,984
uyuma mekanı adeti	3	3
uyuma mek. ort ent.	2,0612	2,2338
uyuma mek.min ent.	1,674	2,2338
uyuma mek.max ent.	2,2548	2,2338
min.ent. uyuma mekanı	ebev.yat.od.	üst k.yat.od.,ebev.yat.od.
max.ent. uyuma mekanı	üst k.yatak odaları	üst k.yat.od.,ebev.yat.od.
uyuma mek. TFF	0,982	1
aktivite mekanı adeti	1	1
aktivite mek. ort ent.	1,0249	1,2126
aktivite mek. min ent.	1,0249	1,2126
aktivite mek. max ent.	1,0249	1,2126
min.ent.aktivite mekanı	yemek böl.	yemek böl.
max.ent.aktivite mekanı	yemek böl.	yemek böl.
aktivite mek.TFF	1	1
ıslak hacim adeti	2	2
ıslak hacim ort ent.	1,9647	2,4114
ıslak hacim min ent.	1,674	2,4114
ıslak hacim max ent.	2,2548	2,4114
min.ent.ıslak hacim mekanı	WC-duş	WC-duş
max.ent.ıslak hacim mekanı	WC	WC-duş
ıslak hacim mek. TFF	0,982	1

1960-1985 DÖNEMİ EV VIII

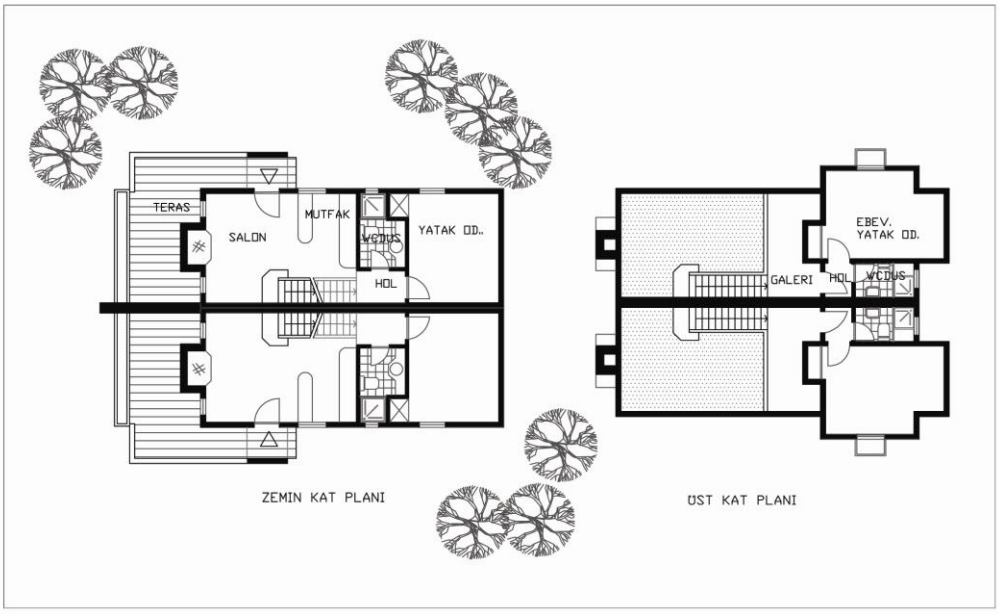

YER	POLONEZKÖY,ISTANBUL
TARİH	1980
ALAN	100 m2
KAT ADETİ	2 KAT
PROJE ADI	POLONEZKÖY EVLERİ
İŞVEREN	Y.SANLI,Y.TUNCER,E.ŞENAY

Şekil 5.16: 1960-1985 dönemi, Ev VIII plan ve görünüşleri.

Şekil 5.16'da görülen Ev VIII Polonezköy Evleri'nin ikiz ev tipine bir örnektir. Daha küçük olan bu evde Ev VII ile aynı tasarım ilkeleri benimsenmiştir. Ev VIII, 2 yatak odalıdır, mutfak salonun bir parçasıdır ve yemek bölümü kalkmıştır. Tek evlerin kendilerine ait bahçeleri olmakla birlikte ikiz evlerin sınırlanmış bahçeleri yoktur.

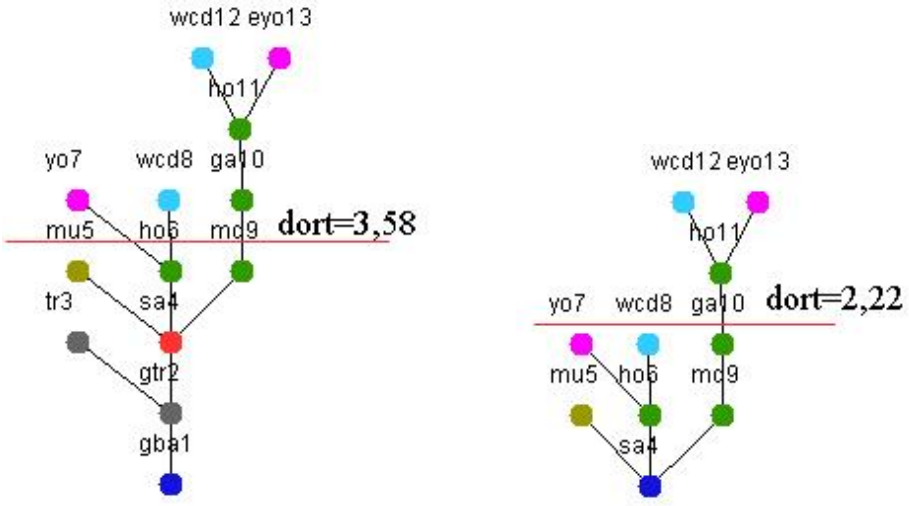

a. Dış mekanlı geçiş grafiği b. Dış mekansız geçiş grafiği

Şekil 5.17: 1960-1985 dönemi Ev VIII'de geçiş grafikleri.

Ev VIII'de halkalı yapı tamamen kalkar (Şekil 5.17). Dışarıdan salona ulaşılan ve üst kattaki ebeveyn yatak odasına kadar adım adım derinleşen ağaç benzeri geçiş grafikleri vardır. Az sayıdaki kullanım ve sirkülasyon mekanları, karmaşa ve detaydan uzak, son derece yalın bir kurgu içinde bir araya getirilmiştir.

Bu evde zemin katta, derinliği az olan uyuma mekanı çocuk yatak odasıdır. Ebeveyn yatak odası ve banyosu en derine çekilmiştir. Salon boşluğuna bakan galeri yine hem sirkülasyon hem de yaşama mekanıdır. Hatta bazı evlerde misafir için uyuma mekanı olarak da kullanılmaktadır.

Mekanların tipolojik dağılımına bakıldığında ise halkalı yapının olmaması nedeniyle bütün mekanlar A ve B tipidir (Çizelge 5.29). Bu nedenle evin kurgusu dağılımsız ve ev içindeki hareket son derece kontrollü ve tek alternatiflidir. Bahçeye tek noktadan geçirgenlik söz konusu olduğu için dışarıdan geçen halka da yoktur.

Çizelge 5.29: 1960-1985 dönemi Ev VIII'de mekan tipolojisi.

EV VIII-dış mekanlı : A TİPİ MEKANLAR	**EV VIII-dış mekansız : A TİPİ MEKANLAR**
mutfak	mutfak
yatak od.	yatak od.
ebev.yatak od.	ebev.yatak od.
ebev.WC-duş	ebev.WC-duş
WC-duş	WC-duş
teras	
EV VIII-dış mekanlı : B TİPİ MEKANLAR	**EV VIII-dış mekansız : B TİPİ MEKANLAR**
üst kat hol	üst kat hol
galeri	galeri
merdiven	merdiven
zemin kat hol	zemin kat hol
salon	salon
giriş terası	
giriş bahçesi	

Çizelge 5.30: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1960-1985 dönemi, Ev VIII.

Dış mekanlar dahil edildiğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
salon4 (0,7149) < merdiven9 (0,8798) < giriş terası2 (1,0998) = hol6 (1,0998) < galeri10 (1,1548) < mutfak5 (1,3198) < **ort. enteg. değeri=1,4551 <** hol11 (1,5397) < giriş bahçesi1 (1,7047) = teras 3 (1,7047) = yatak od.7 (1,7047) = WC- duş8 (1,7047) < WCduş12 (2,1446) = ebev. yatak od.13 (2,1446)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
salon4 (1,0000) < merdiven9 (1,0000) < galeri10 (1,1818) < hol6 (1,3636) < hol1 (1,5455) < **ort.enteg. değeri = 1,6545 <** mutfak5(1,7272) < yatak od.7 (2,0909) = WCduş8 (2,0909) < WCduş12 (2,2727) = ebev. yatak od.13 (2,2727)

Çizelge 5.31: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1960-1985 dönemi, Ev VIII.

Dış mekanlar dahil edildiğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
yaşama (0,7149) < sirkülasyon/yaşam (1,1548) < sirkülasyon (1,1731) < pişirme (1,3198) < **ort.enteg.değeri= 1,4551 <** dışmekanlar (1,5031)< ıslak hacimler (1,9247) = uyuma (1,9247)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
yaşama (1,000) < sirkülasyon/yaşam (1,1818) < sirkülasyon (1,3030) < **ort.enteg.değeri=1,6545<** pişirme (1,7272) < ıslakhacimler (2,1818) = uyuma (2,1818)

İkiz ev tek eve göre daha entegredir (Çizelge 5.30). Dış mekanların entegrasyonu zayıf olmakla beraber, analiz dışında bırakıldıklarında mekanlar sisteminin daha ayrılmış hale geldiği görülür. Her iki analizde de entegrasyon salon ve merdivende yoğunlaşır. En ayrılmış mekanlar ise zemin kat ve üst kattaki uyuma ve ıslak hacim mekanlarıdır. Dışsız anlizde özellikle mutfağın daha ayrılmış hale geldiği görülür. İşlev grupları arasında ise en bütünleşik yaşama grubudur (Çizelge 5.31).Bütüne ait temel farklılık faktörü, dışlı ya da dışsız durumda mekanların bütünle entegrasyon düzeylerindeki farklılaşmanın çok güçlü olmadığına işaret eder. İşlevsel gruplara ilişkin temel farklılık faktörleri 1'e yakın değerlere sahiptir. Bu da aynı gruptaki mekanların entegrasyonlarında farklılaşmanın zayıf olduğunu gösterir.

Çizelge 5.32: Ev VIII'e ait sentaktik bulgular.

EV VIII		
	dış mekanlı analiz	**dış mekansız analiz**
max derinlik	**6.0**	**4.0**
ort derinlik	3,58	2,22
en derindeki mekan	ebev.yat.od.veWCduş	ebev.yat.od.veWCduş
entegrasyon ort	**1,4551**	**1,6545**
entegrasyon min	0,7149	1
entegrasyon max	2,1446	2,2727
min enteg. mekan	salon	salon
max enteg.mekan	eb.yat.od.,Wcduş	eb.yat.od.,Wcduş
Temel Farklılık Faktörü	0,87	0,873
mekan sayısı	**13**	**10**
bağlantı sayısı	12	9
bağlantı/mekan oranı	1	1
halka sayısı	0	0
A tipi mekan sayısı	6	5
B tipi mekan sayısı	7	5
C tipi mekan sayısı	0	0
D tipi mekan sayısı	0	0
A+B toplamı/C+Dtoplamı	-	-
A tipi mekan oranı	46,15%	50,00%
B tipi mekan oranı	53,85%	50,00%
C tipi mekan oranı	0,00%	0,00%
D tipi mekan oranı	0,00%	0,00%
A-B-C-D sıralaması	B>A>C=D	A=B>C=D
sirkülasyon mek.adeti	3	3
sirkülasyon mek. ort ent.	1,1731	1,303
sirkülasyon mek.min ent.	0,8798	1
sirkülasyon mek.max ent.	1,5397	1,5455
min.ent. sirkülasyon mekanı	merdiven	merdiven
max.ent.sirkülasyon mekanı	üst k.hol	üst k.hol
sirkülasyon mek. TFF	0,937	0,962
uyuma mek.adeti	2	2
uyuma mek. ort ent.	1,9247	2,1818
uyuma mek.min ent.	1,7047	2,0909
uyuma mek.max ent.	2,1446	2,2727
min.ent. uyuma mekanı	yatak od.	yatak od.
max.ent. uyuma mekanı	ebev.yat.od.	ebev.yat.od.
uyuma mek. TFF	0,989	0,949
aktivite mek.adeti	0	0
aktivite mek. ort ent.	-	-
aktivite mek. min ent.	-	-
aktivite mek. max ent.	-	-
min.ent.aktivite mekanı	-	-
max.ent.aktivite mekanı	-	-
aktivite mek.TFF	-	-
ıslak hacim adeti	2	2
ıslak hacim ort ent.	1,9247	2,1818
ıslak hacim min ent.	1,7047	2,0909
ıslak hacim max ent.	2,1446	2,2727
min.ent.ıslak hacim mekanı	WC-duş	WC-duş
max.ent.ıslak hacim mekanı	ebev WC-duş	ebev WC-duş
ıslak hacim mek. TFF	0,989	0,999

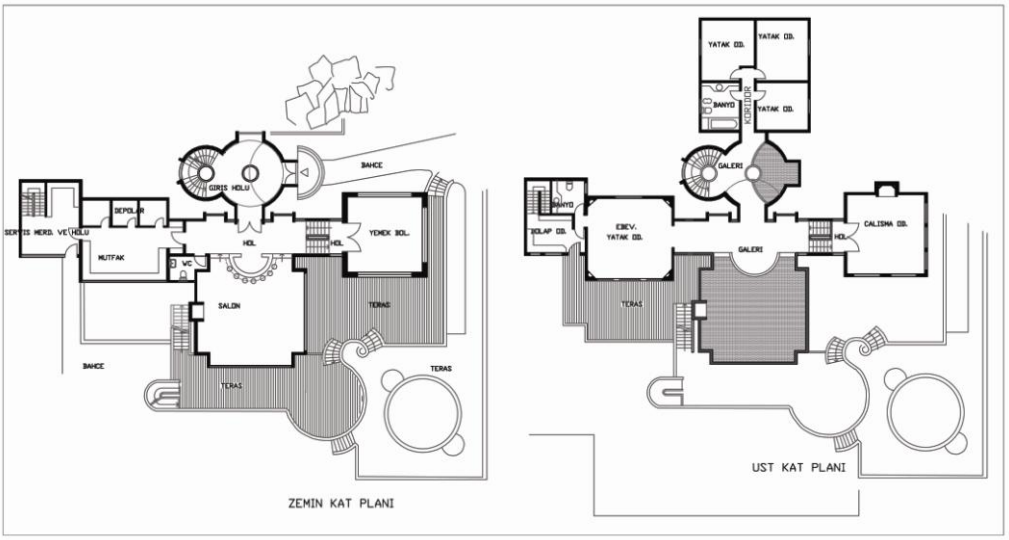

YER	BODRUM
TARİH	1982
ALAN	600 m2(iç mekan)
KAT ADETİ	2 KAT
PROJE ADI	EROL SİMAVİ VİLLASI
İŞVEREN	EROL SİMAVİ

Şekil 5.18: 1960-1985 Dönemi, Ev IX plan ve görünüşleri.

Ev IX'un temsil ettiği Erol Simavi Bodrum Villası, Özdemiroğlu Yalısı gibi mimarın en gurur duyduğu tasarımlarından biridir (Şekil 5.18). Daha önceki mütevazi tatil sitesi konut tiplerinin kısıtlayıcı tasarım çizgisinden kurtuluşu ve kendi tasarım anlayışını özgürce ifade edebilidiği bir proje söz konusudur.

1980'li yılların başında ona Bodrum'u sevdiren ilk mimari eseri, Simavi ailesi için tasarladığı bu Bodrum villasıdır. Bodrum Marinası'na ve tarihi Bodrum Kalesi'ne tepeden bakan heykelsi bir yapıdır. 1983'de inşaatı tamamlanan bu ev, dışta Bodrum mimarisinin yalınlığını taşırken, parçalanmış kompozisyonu ile iç mekanında hacimler arası renkli perspektifler yakalar. İki katlı bir evdir. İlginç bir yaklaşımla, iki kat arası bağlantı 3 merdiven ile sağlanmıştır.

Manzaraya hakimiyet, Bodrum'un kübik mimarisi, dik eğimli arsa üzerine inşaat gibi etkenlerle, biraz da brütalist bir yaklaşımla, işlev gruplarının ayrı ayrı dışarıdan okunabilirliği sağlanmıştır. Örneğin, zemin katta mutfak ve ona bitişik servis grubu, salon, yemek odası, giriş holü ve merdiveni, bu mekanlar arası bağlantı holü 6 ayrı geometrik biçim ile planda temsil edilmiştir. Bunların ayrıca ebeveyn dairesi, çalışma odası, salon boşluğu, salona bakan galeri, giriş holünden ulaşılan galeri gibi üst kat yansımaları da söz konusudur. Bu arada arsa meyiline uyarak üst katta çocuk yatak odalarını ve banyosunu içeren ilave bir kütle kompozisyona eklenmiştir.

Ev IX tam anlamıyla bir yazlık ev niteliğinde değildir. Ancak sürekli yaşanan bir şehir evi karakterini de taşımaz. Dönemin en tanınmış gazete sahiplerinden Erol Simavi için tasarlanmış bir evdir ve ev sürekli kullanılmasa da her an kullanılabilecek şekilde yıl boyu açık ve bakımlı tutulmuş, yaz kış yaşatılmıştır. Şu anda el değiştirmiş olmakla birlikte yine mimarın yakın bir arkadaşı tarafından bozulmadan ayakta tutulmakta ve aynı şekilde kullanılmaktadır.

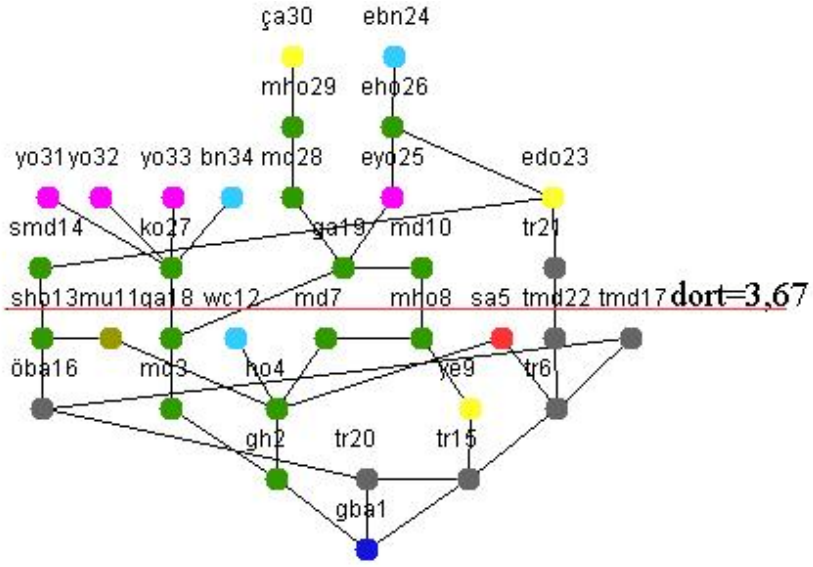

a. Dış mekanlı geçiş grafiği

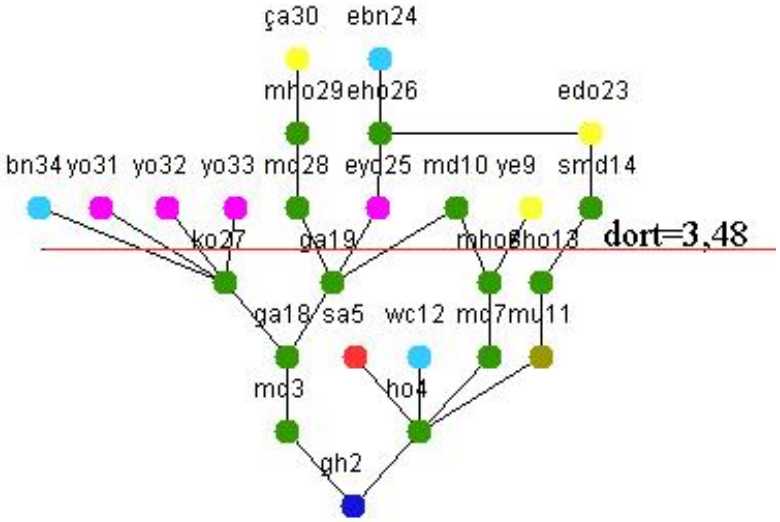

b. Dış mekansız geçiş grafiği

Şekil 5.19: 1960-1985 dönemi Ev IX'da geçiş grafikleri.

Ev IX, Ev IV'e benzer şekilde karmaşık ve dallanmış bir geçiş grafiğine sahiptir. Evin açık terasları ile alanının 1200 metrekareye ulaştığı düşünülürse, artan mekan sayısına karşın oldukça sığ ve halkalı bir grafik söz konusudur (Şekil 5.19).

En derindeki mekanlar çalışma odası ve ebeveyn banyosudur. Ebeveyn banyosunun en derinde yer alması diğer evlerle benzer bir durumdur. Çalışma odasının ise en derinde olması ve hiçbir halka üzerinde yer almaması, mekanın mahremiyetini destekler ve ev sahibinin gazeteci kimliği ön plana çıkarır. Burada yoğun çalışan bir gazete sahibinin çalışmalarına odaklanabileceği kopuk ama evin diğer bölümleriyle

de ilişkilendirilmiş bir mekan talebi vardır. Analiz sonuçlarına göre bu talep oldukça başarılı bir biçimde karşılanmıştır. Çalışma odasına hem yatak katından hem de yaşama katından rahatlıkla ulaşılır ama tümüyle ayrı bir hareket hattı çizilir, diğer bir deyişle hareketli sirkülasyon ağının üzerinde değildir.

Manzaraya açılan teraslar, kuşkusuz kompozisyonun en önemli elemanlarındandır. Birbirine merdivenlerle bağlanan 4 farklı kotta 4 adet teras vardır. Simavi Villası'nın dış mekanlı geçiş grafiğindeki halkalardan ikisi dışında tümü bu teraslardan geçer. İşte bu Bodrum evinde teraslar mekan sisteminde alternatif hareket olasılıkları doğuran, farklı fonksiyon gruplarını ilişkilendiren dış mekan elemanlarıdır.

Buradaki halkalardan ikisi yalnız dış mekanlar arasındadır. Diğerleri ise evin uzak noktalarını bağlayan, hatta üç düşey sirkülasyon elemanı ile her kottan geçen, son derece yayılmış, çok mekanlı halkalardır. Örneğin biri giriş bahçesinden başlar, giriş holünden, merdivenden, galerilerden geçer, ebeveyn yatak odasına ulaşır, oradan giyinme odasına ve üst terasa uzanır. Üst terastan ise aşağıya merdivenle ulaşılır, teraslardan geçilir ve tekrar giriş bahçesine bağlanılır. Kısacası bu halka hem dışarıdan, hem içeriden, hem de her iki kattan geçer. Bir başka halka ise ana işlev alanı olarak salondan başlar, hole çıkar, mutfağa girer, oradan servis holüne, servis merdivenine ve giyinme odasına ulaşır. Bu sefer ebeveyn yatak odasına girmeden önündeki terasa çıkar ve bir merdivenle dışarıdan salonun alttaki terasına inerek salona girer ve halka tamamlanır. Dış mekanlar sistem dışında bırakıldığında ise yine ev içinde uzak noktalar arasında oluşan iki büyük halka vardır. Bir halka hiç bir kullanım mekanına girmeden yalnız sirkülasyon elemanları ile kurulur. Bu halka özellikle evde çalışan için önemlidir. Çalışan kişi, yaşayanları rahatsız etmeden evin uzak noktalarına bu hareket ağı ile ulaşabilir. Bir diğer iç halka ise ebeveyne ayrılmış mekan grubundan ve zemin kattaki servis alanından geçer. Bu halkanın da önemi, çalışanların ev dışındaki müştemilatlarına geçtiklerinde ev sahibinin en kolay şekilde servis alanlarına ulaşımının sağlanmasıdır. Ev IX, oldukça karmaşık, özellikle ev sahiplerine alternatifli, renkli deneyimler sunan, adeta sanat galerisi gezer gibi kişiyi dolaşmaya, keşfetmetye yönlendiren bir mekansal kurguya sahiptir.

Mekan tiplerine bakıldığında, dışarısı dahil edildiğinde yatak odaları ve koridoru, ıslak hacimler, çalışma odası, çalışma odası merdiveni ve holü dışındaki tüm mekanlar halkalı yapı üzerinde yer alan C veya D tipi mekanlardır (Çizelge 5.33). Evin bütünündeki halkalı yapının temelini oluşturan dış mekanların tümü ise bahçeye

inen merdiven dışında D tipi mekanlardır. Dışarıyla birlikte C ve D tipi sayısısı oldukça yüksektir ve dağılımlı bir planın göstergesidir. Evin yalnız iç kurgusuna bakıldığında halkalı yapı zayıflar ve A ve B tipi toplamının C ve D tipi toplamına oranı yükselir. Yine de halkalı yapı üzerinde yer alan mekanların sayısı daha fazladır (Çizelge 5.33).

Çizelge 5.33: 1960-1985 dönemi Ev IX'da mekan tipolojisi.

EV IX-dış mekanlı : A TİPİ MEKANLAR	**EV IX-dış mekansız : A TİPİ MEKANLAR**
yatak od.	yatak od.
yatak od.	yatak od.
yatak od.	yatak od.
banyo	banyo
çalışma odası	çalışma odası
WC	WC
ebev.banyo	ebev.banyo
	yemek odası
	salon
EV IX-dış mekanlı : B TİPİ MEKANLAR	**EV IX-dış mekansız : B TİPİ MEKANLAR**
çalışma od.merdiveni	çalışma od.merdiveni
çalışma od.merd.holü	çalışma od.merd.holü
yatak odaları koridoru	yatak odaları koridoru
EV IX-dış mekanlı : C TİPİ MEKANLAR	**EV IX-dış mekansız:C TİPİ MEKANLAR**
ebeveyn holü	giriş holü
ebeveyn yatak od.	ana merdiven
servis merdiveni	galeri
ana merdiven	mutfak
ön bahçeye inen teras merd.	servis holü
	servis merd.
	ebeveyn yatak od.
	ebeveyn hol
	ebeveyn dolap od.
EV IX-dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR	**EV IX-dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR**
giriş bahçesi	salon holü
giriş holü	yemek od.merdiveni
havuz terası	yemek odası holü
yemek odası terası	merdiven
salon terası	galeri
yemek odası holü	
salon holü	
yemek od.merdiveni	
ön bahçe	
üst kat teras	
üst kat terasa çıkış merd.	
ebeveyn dolap od.	
galeri	
galeri	
mutfak	
salon	
servis holü	
yemek odası	
merdiven	

Çizelge 5.34: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1960-1985 dönemi, Ev IX.

Dış mekanlar dahil edildiğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
giriş holü2 (0,8663) < galeri18 (0,8775) = galeri19 (0,8775) < salon holü4 (0,8888) < ana merdiven3 (0,9000) < merdiven holü8 (0,9338) = merdiven10 (0,9338) < giriş bahçesi1 (0,9900) = yemek od.terası15 (0,9900) < ebev. yat.od. 25 (1,0238) < yemek odası merd.7 (1,0350) < yemek odası9 (1,0463) < salon 5 (1,0688) = salon terası6 (1,0688) = mutfak11 (1,0688) < ebev.hol26 (1,0800) < ebev. do.od23 (1,0913) = havuz terası20 (1,0913) < servis holü 13 (1,1138) < koridor27 (1,1475) < **ort. enteg. değeri =1,1647**< servis merd.14 (1,1700) < ön bahçe16 (1,1925) = çalış.od.merd.28 (1,1925) < üst teras 21 (1,2263) < WC12 (1,2488) = teras merd.22 (1,2488) < ön bahçe ter. merd.17 (1,3388) < ebev. banyo24 (1,4400) < yat.od.31 (1,5075) = yat.od.32(1,5075) = yat.od.33 (1,5075) = banyo34 (1,5075) < merd.holü29 (1,5300) < çalışma od.30 (1,8900)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
galeri19 (0,7996) < galeri18 (0,8166) < merdiven10 (0,9527) < ana merdiven 3 (0,9697) < ebev. yat.od. 25 (1,0207) < giriş holü2 (1,0547) < merdiven holü8 (1,0718) < salon holü4 (1,0888) = koridor27 (1,0888) < çalış.od.merd.28 (1,1398) < yemek odası merd.7 (1,1908) < ebev.hol26 (1,2078) < **ort. enteg. değeri=1,2916** < mutfak11 (1,3100) < ebev. do.od23 (1,3780) < servis holü 13 (1,4800) = yemek odası 9 (1,4800) < salon 5 (1,4971) = servis merd.14 (1,4971) = WC 12 (1,4971) = yatak od.31 (1,4971) = yatak od.32(1,4971) = yatak od.33 (1,4971) = banyo34 (1,4971) < merdiven holü 29 (1,5140) < ebev. banyo24 (1,6161) < çalışma od.30 (1,9224)

Çizelge 5.35: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1960-1985 Dönemi, Ev IX.

Dış mekanlar dahil edildiğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon (1,0390) < yaşama (1,0688) = pişirme (1,0688) < dış mekanlar (1,1433)< **ort.enteg. değeri=1,1647** < aktivite (1,3425) < uyuma (1,3866) < ıslak hacimler (1,3988)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon (1,1335) < **ort.enteg.değeri=1,2916** < pişirme (1,3100) < uyuma (1,3780) < yaşama (1,4971) < ıslak hacimler (1,5368) < aktivite (1,5935)

Yılmaz Sanlı, Ev IX'da yine geometrik düzene bağlı kalmış ama tek bir bütün yerine parçalı bir kompozisyon benimsemiştir. Birbirinden koparılmış hacimlerden oluşan çok elemanlı bir mekan sisteminin oldukça entegre bir yapısı olduğu söylenebilir (Çizelge 5.34). Mekansal kurguya ilişkin açık mekan eğiliminin ise değiştiği, sirkülasyon elemanları ile ilişkilendirilmiş kompartmanların ortaya çıktığı izlenir. Bu büyüklükte ve parçalı bir sistemin, açık planlı, çekirdek aileye yönelik, 100 metrekare büyüklüğünde bir dağ evinden daha bütünleşik olması, dışarıdan okunamayan bilginin mekan sentaksı ile açığa çıkarılmasının göstergesidir.

Tüm yıl boyunca kullanılmak üzere talep edilmiş bu evin entegrasyonu üzerinde dış mekanların etkisi tipik bir yazlık ev kadar güçlü değildir. Dışarıs dahil edilmeden yalnız iç mekanlara yönelik analizde evin ortalama entegrasyonu çok az yükselir ancak mekanlara ilişkin düzen bir miktar değişir. Ebeveyn yatak odası dışındaki uyuma mekanları, ıslak hacimler, çalışma odası hem dış mekanlar dahil edildiğinde hem de edilmediğinde benzer şekilde en ayrılmış mekanlardır. Ancak evin iki ana mekanı salon ve yemek odası dışsız durumda belirgin şekilde ayrılmış hale gelir.

Evin çalışanlarına yönelik mutfak, servis holü ve merdiveni de kapıların dışarıya kapanması ile sistemden kopuk duruma geçer.

Dışarısının dahil edilmediği durumda evin entegrasyon ağırlık merkezi ise giriş holünden daha derine çekilerek galeriler ve merdivenler etrafında yoğunlaşır (Çizelge 5.34). Dış mekanlar dahil edilmediğinde entegrasyonu zayıflayan mekanlar, dışarıya geçirgenliği fazla olan, yaşayan yanında ziyaretçi ve çalışana da açık genel mekanlardır. Oysa evin yalnız iç kurgusu söz konusu olduğunda en özel mekanlardan biri olan ebeveyn yatak odasının daha entegre olması söz konusudur.

Çizelge 5.35'de görüldüğü şekilde diğer evler gibi mekan örgütlenmesinde temel birleştirici sirkülasyon mekanlarıdır. Burada Ev IV'e benzer tutumla sirkülasyon mekan sayısı çok yüksektir. Toplam 26 iç mekandan 14'ü sirkülasyon mekanıdır (Çizelge 5.36). Parçalanmış mekan kurgusunu bütünleştiren, uzak noktaları bağlayan ve her köşeye ulaşılmasını sağlayan detaylandırılmış sirkülasyon ağı her iki geçiş grafiğinde de net olarak görülür .

Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon sıralamasında belirtilmesi gereken bir tespit de, dış mekanların analiz dışında tutulduğu durumda, sirkülasyon hariç tüm entegrasyon değerlerinin ortalamanın üstünde değer aldığı ve bütünden ayrılma eğiliminde olduğudur (Çizelge 5.35).

Ev IX için dış mekanlarla yapılan analizde temel farklılık faktörü çok güçlü olmamakla beraber mekanların entegrasyon değerlerinin arasında bir miktar farklılaşmanın olduğunu gösterir (Çizelge 5.36). Dış mekanlar dahil edilmediğinde 1'den biraz daha uzaklaşan sayısal değeriyle, temel farklılık faktörü biraz daha güçlenir. İşlev grupları çerçevesinde ise diğer evler gibi aynı gruptaki mekanların sistemle benzer şekilde entegre oldukları okunur. Ancak dış mekanlar dahil edilmediğinde sirkülasyon fonksiyonu için hesaplanan temel farklılık faktörü 1'den uzaklaşan değeri ile dikkat çeker. Bu da dışsız durumda sirkülasyon mekanlarının entegrasyon değerleri arasındaki farklılaşmanın diğer fonksiyon guplarına göre daha güçlü olduğunu gösterir.

Çizelge 5.36: Ev IX'a ait sentaktik bulgular.

EV IX		
	dış mekanlı analiz	**dış mekansız analiz**
max derinlik	**7.0**	**6.0**
ort derinlik	3,67	3,48
en derindeki mekan	çalışma od.,ebev.banyo	çalışma od.,ebev.banyo
entegrasyon ort	**1,1647**	**1,2916**
entegrasyon min	0,8663	0,7996
entegrasyon max	1,89	1,9224
min enteg. mekan	giriş holü	salona bakan galeri
max enteg.mekan	çalışma od.	çalışma od.
Temel Farklılık Faktörü	0,87	0,853
mekan sayısı	**34**	**26**
bağlantı sayısı	41	27
bağlantı/mekan oranı	1,2353	1,0769
halka sayısı	8	2
A tipi mekan sayısı	7	9
B tipi mekan sayısı	3	3
C tipi mekan sayısı	5	9
D tipi mekan sayısı	19	5
A+B toplamı/C+Dtoplamı	0,4167	0,8571
A tipi mekan oranı	20,59%	34,62%
B tipi mekan oranı	8,82%	11,54%
C tipi mekan oranı	14,71%	34,62%
D tipi mekan oranı	55,88%	19,23%
A-B-C-D sıralaması	D>A>C>B	A=C>D>B
sirkülasyon mekanı adeti	14	14
sirkülasyon mek. ort ent.	1,039	1,1335
sirkülasyon mek.min ent.	0,8663	0,7996
sirkülasyon mek.max ent.	1,53	1,9224
min.ent. sirkülasyon mekanı	giriş holü	salona bakan galeri
max.ent.sirkülasyon mekanı	çal.od.merd.holü	çal.od.merd.holü
sirkülasyon mek. TFF	0,928	0,839
uyuma mekanı adeti	4	4
uyuma mek. ort ent.	1,3866	1,378
uyuma mek.min ent.	1,0238	1,0207
uyuma mek.max ent.	1,5075	1,4971
min.ent. uyuma mekanı	ebev.yatak od.	ebev.yatak od.
max.ent. uyuma mekanı	yatak odaları	yatak odaları
uyuma mek. TFF	0,968	0,969
aktivite mekanı adeti	3	3
aktivite mek. ort ent.	1,3425	1,5935
aktivite mek. min ent.	1,0463	1,378
aktivite mek. max ent.	1,89	1,9224
min.ent.aktivite mekanı	yemek bölümü	ebev.dolap od.
max.ent.aktivite mekanı	çalışma od.	çalışma od.
aktivite mek.TFF	0,927	0,977
ıslak hacim adeti	3	3
ıslak hacim ort ent.	1,3988	1,5368
ıslak hacim min ent.	1,2488	1,4971
ıslak hacim max ent.	1,5075	1,6161
min.ent.ıslak hacim mekanı	WC	WC
max.ent.ıslak hacim mekanı	banyo	ebev.banyo
ıslak hacim mek. TFF	0,993	0,999

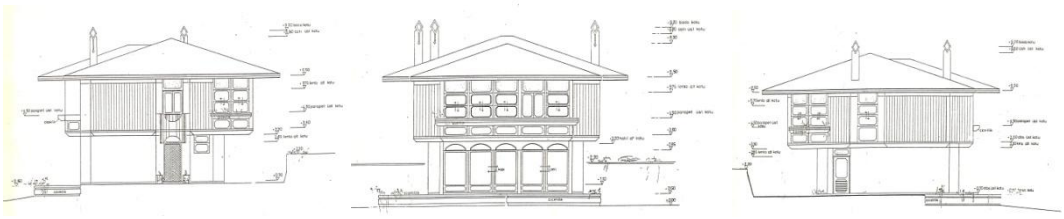

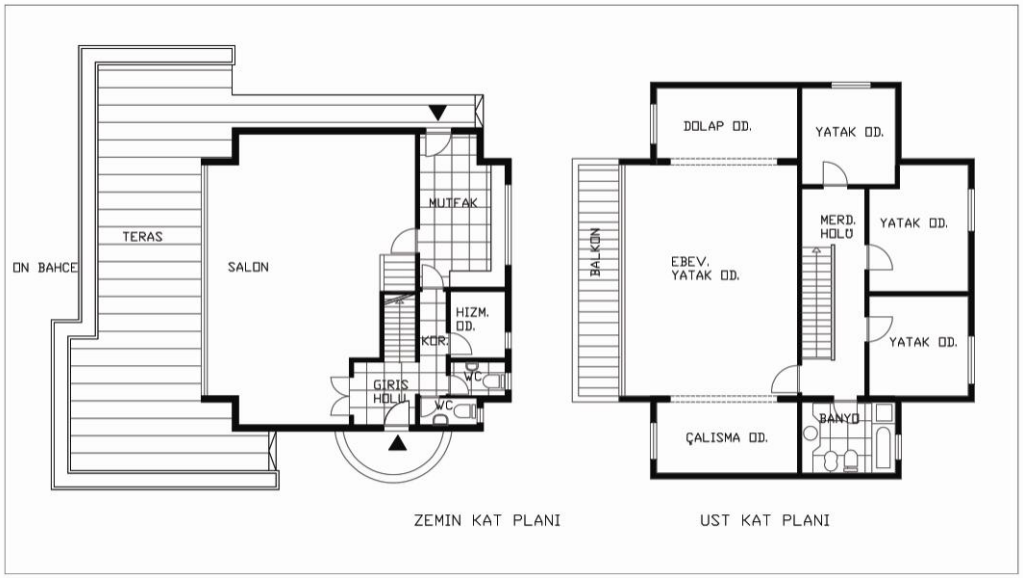

YER	SARIYER,ISTANBUL
TARİH	1984
ALAN	270 m2
KAT ADETİ	2 KAT
PROJE ADI	UYUM YAPI C TİPİ
İŞVEREN	UYUM YAPI KOOPERATİFİ

Şekil 5.20: 1960-1985 dönemi, Ev X plan ve görünüşleri.

Şekil 5.20'de görülen Ev X, Yılmaz Sanlı'nın Sarıyer'de 1984'de Uyum Yapı Kooperatifi için tasarladığı ev tiplerinden biridir. Bir kooperatif sitesi söz konusu olması nedeniyle tasarımdaki temel hedef, işlevsellik, ekonomiklik ve sadeliktir.

Bu evlerin bir kısmı hala Sarıyer tepelerinde mevcut, bir kısmı ise inşaatı durdurulmuş ya da yıkılmış halde bir harabe görüntüsündedir. Yüklenici firmaya açılan kaçak yapılaşma davaları söz konusudur ve belediye tarafından yıkım kararları alınmıştır.

Son derece başarısız, özensiz ve projeye sadık kalınmadan yapılan bir uygulama sonucu mimarın hiç gurur duymadığı ve ismiyle anılmasından hoşlanmadığı bir projesidir. Ancak evlerin orjinal çizimleri mevcuttur ve bunlar mimarın kendi elinden çıkmıştır. Bu nedenle analiz kapsamına alınmıştır. Cephe eskizlerinden de anlaşılacağı gibi geniş saçakları, üst kattaki cumbaları, düşey ahşap elemanları, tekrarlayan pencereleri ile Sedat Hakkı Eldem uslubunu çağrıştıran bir geleneksel tutum söz konusudur.

Ev X, Ev IX gibi mimarın tasarım anlayışını özgürce ifade edebilidiği bir tasarım ürünü değildir. Bütün bir yıl kullanılan, rasyonel, iki katlı bir şehir evi olarak tasarlanmıştır. Bu örneklem içinde yazlık ev kimliği taşımayan ve birincil konut olarak kullanılan ilk tasarımdır. Boğaz'da ön görünüme giren bu evlerde geleneksek çizgilerle eski Türk Evi mimarisine gönderme yapılmıştır.

Sürprizli mekansal ilişkiler ya da renkli perspektifler görülmez. Plan düzeni son derece yalın ve rasyoneldir. Zemin katta küçük bir holden eve giriş sağlanır. Bu holden üst kata çıkan düz bir merdivene, salona ve arkadaki servis koridoruna geçilir. Üst katta ise manzaraya açılan bir ebeveyn odası ya da üst kat oturma salonu ve arkada üç yatak odası ve banyo bulunur. Bu kattaki büyük mekan, çatı arasının küçük bir ebeveyn dairesi olarak kullanılması durumunda oturma odası fonksiyonunu üstlenir. Ebeveyn odası çatı arasında tercih edilmiyorsa burası ana yatak odası olur. Bu araştırmadaki analiz kapsamında orijinal projeye uyarak ebeveyn odası olarak kabul edilmiştir.

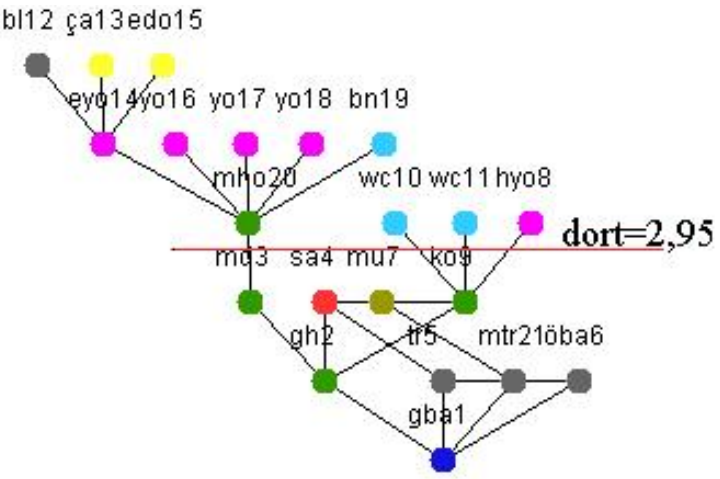

a. Dış mekanlı geçiş grafiği

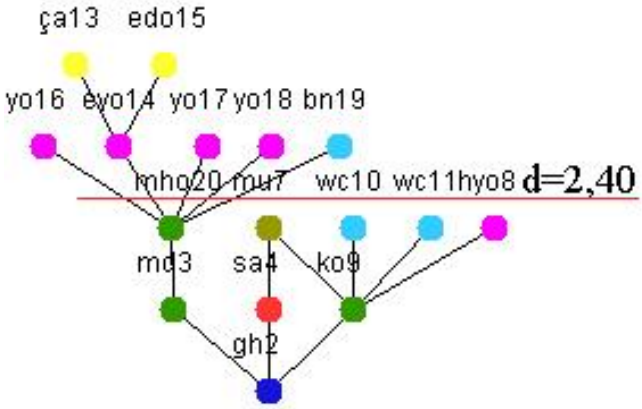

b. Dış mekansız geçiş grafiği

Şekil 5.21: 1960-1985 dönemi Ev X'da geçiş grafikleri.

Dış mekanlarla yapılan analizde Ev X'a ait geçiş grafiği sade, sığ ve oldukça dallanmış yapılıdır (Şekil 5.21a). Zemin katta birbirine geçirgenliği olan mekanlar arasında kurulan küçük halkalar konfigürasyon üzerinde etkili değildir. Dış mekanlar dahil edilmediğinde geçiş grafiği çok büyük değişikliğe uğramadan, sığ ve dallanmış yapısını korur, dışarıdan geçen küçük halkalar kalkar ve iç mekanda tek bir halka kalır (Şekil 5.21b).

Dış mekanlı analizde en derindeki mekanlar çalışma odası, ebeveyn dolap odası ve ebeveyn balkonudur. Çalışma mekanının en derinde olması Ev IX ile benzerlik gösterir ancak bu durumda ev sahibi ile ilişkilendirilemez çünkü Uyum Evleri belirli bir kullanıcı için projelendirilmemiştir. Bundan dolayı Ev X'da çalışma odası ve

ebeveyn dolap odasına ilişkin kesin bir tahmin yürütmek doğru değildir çünkü bu mekanların fonksiyonunun kullanıcılar tarafından değiştirilmesi söz konusudur.

Ev X'u temsil eden dışlı grafiğinde dallara ayrılma eğiliminin farklı derinliklerde yer alan 3 farklı mekandan olduğu net olarak izlenir. Bunlarda ilki giriş bahçesidir, ikincisi giriş holü, üçüncüsü ise üst kattaki merdiven holüdür. Grafik derinlik 1'de yer alan giriş bahçesinden zemin kattaki tüm dış mekanlara ve giriş holüne doğru dallara ayrılır. Derinlik 2'deki giriş holünden ise evin tüm ana fonksiyon alanlarını ve üst kata çıkan merdiveni içeren dallara ayrılır. Derinlik 4'de ise merdiven holünden uyuma mekanlarına ve ortak banyoya dallanır.

Evin rasyonel kooperatif evi kimliği açık olarak mekan kurgusunu temsil eden grafikten de okunur. Evin uzak noktalarını bağlayan ilginç halkalar, plandan algılanmayan ancak geçiş grafiğnde keşfedilen ilginç ilişki ağları yoktur. Dış mekanlar en sığda, yaşama, pişirme gibi ziyaretçiye ve çalışana açık alanlar birbirleri ile ilişkili şekilde biraz daha derinde. En derinde ise tüm özel, yaşayana ait uyuma mekanları ve ıslak hacim yer alır.

Dış mekanlar dahil edildiğinde küçük halkalar dış mekanlar etrafında gelişir ve 5 halkadan 4'ü dışarıdan geçer. 1 halka ise zemin katta iç mekanlar arasındadır. Bu evin bir yazlık olmaması nedeniyle dış mekanların evin ilişkiler ağı üzerinde önemli bir rol oynamadığı ve dışa geçirgenliğin oldukça zayıf olduğu görülür.

Çizelge 5.37'de görüldüğü gibi dış mekanların dahil edildiği ve edilmediği durumlarda mekanların büyük çoğunluğu halkaların üzerinde yer almayan A ve B tipi mekanlardır. Atipi olarak tanımlanan tek bağlantılı kör uçlu mekanlar planda ıslak hacimler,uyuma mekanları ve ebevey yatak odası alt mekanlarıdır. Dış mekanlar dahil edildiğinde bu listeye balkon eklenir. C ve D tipi mekanlar ise zemin kattaki salon, mutfak, dış mekanlar ve sirkülasyon mekanlarıdır. Her iki geçiş grafiğinde de A ve B tipi mekan sayısının çokluğu bu mekan kurgusunun dağılımsız olduğunu ifade eder.

Çizelge 5.37: 1960-1985 dönemi Ev X'da mekan tipolojisi.

EV X-dış mekanlı : A TİPİ MEKANLAR	**EV X-dış mekansız : A TİPİ MEKANLAR**
yatak od.	yatak od.
yatak od.	yatak od.
yatak od.	yatak od.
banyo	banyo
ebev.çalışma odası	ebev.çalışma odası
ebev.balkon	ebev.dolap od.
ebev.dolap od.	hizm.yatak od.
hizm.yatak od.	hizm WC
hizm WC	WC
WC	
EV X-dış mekanlı : B TİPİ MEKANLAR	**EV X-dış mekansız : B TİPİ MEKANLAR**
merdiven	merdiven
merdiven holü	merdiven holü
ebev.yat.od.	ebev.yat.od.
EV X-dış mekanlı : C TİPİ MEKANLAR	**EV X-dış mekansız:C TİPİ MEKANLAR**
ön bahçe	giriş holü
servis koridoru	salon
	mutfak
	servis koridoru
EV X-dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR	**EV X-dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR**
giriş bahçesi	
giriş holü	
salon terası	
mutfak terası	
salon	
mutfak	

Çizelge 5.38: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1960-1985 dönemi, Ev X.

Dış mekanlar dahil edildiğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
girişholü2 (0,6473) < merdiven3 (0,6713) < merdiven holü20 (0,7432) < koridor9 (0,8871) < giriş bah. 1 (0,9350) < salon4 (0,9830) < ebev.yatak od.14 (1,0549) < mutfak7 (1,1268) < **ort. enteg. değeri =1,1531** < mutfak terası 21 (1,1748) < yatakod.16 (1,1987) = yatakod.17 (1,1987) = yatakod.18 (1,1987) = banyo 19 (1,1987) < teras 5(1,2946) < ön bahçe6 (1,3426)= WC10 (1,3426) = hizm.WC 11 (1,3426) = hizm yatak od. (1,3426) < balkon12 (1,5104) = çalışma od.13 (1,5104) = ebev.dolap od.15 (1,5104)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
merdiven3 (0,7208) = merdiven holü20 (0,7208) < girişholü2 (0,7967) < koridor9 (1,0243) < ebeveyn yatak od.14 (1,1002) < salon4 (1,2519) = yatak od.16 (1,2519) = yatak od.17 (1,2519) = yatak od.18 (1,2519) = banyo19 (1,2519) = **ort. enteg. değeri = 1,2519** < mutfak7 (1,4795) < WC10 (1,5554) = hizm.WC11 (1,5554) = hizm yatak od. (1,5554) < çalışma od. 13 (1,6313) = ebev.dolap od.15(1,6313)

Çizelge 5.39: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1960-1985 dönemi, Ev X.

Dış mekanlar dahil edildiğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon (0,7372) < yaşama (0,9830) < pişirme (1,1268) < **ort.enteg. değeri=1,1531** < dış mekanlar (1,1868) < uyuma (1,1982) < ıslak hacimler (1,2946) < aktivite (1,5104)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon (0,8157) < yaşama (1,2519) = **ort.enteg. değeri =1,2519** < uyuma (1,2823) < ıslak hacimler (1,4542) < pişirme (1,4795) < aktivite (1,6313)

Ev X'un ortalama entegrasyon değeri dış mekanlı analizde 1'in çok az üstündedir (Çizelge 5.38). Bu değer çok büyük sayılamayacak bir ev için biraz ayrılmış bir yapıyı ifade eder. Entegrasyon grafik içinde dallara ayrılmanın söz konusu olduğu sirkülasyon mekanları ve giriş bahçesi etrafında yoğunlaşır. Ev içindeki tek yaşama mekanı salon da oldukça entegredir.

Dış mekanların analiz dışında bırakılması ile sistem biraz daha ayrılmış hale gelir. Mekanlara ilişkin entegrasyon düzeni çok az değişime uğrar. Tablo 5.38'de izlendiği gibi salonun ve mutfağın entegrasyonunun zayıflaması dikkat çekicidir. Dışsız durumda salon üst kattaki yatak odaları ile aynı entegrasyona sahiptir. Ebeveyn yatak odası ise diğer tüm uyuma mekanlarından daha entegredir. Çatı arasının kullanıma açılmasıyla ebeveyn uyuma o kata taşınır ve bu mekan günlük oturma odası haline dönüşür. İç mekan organizasyonunda ziyaretçiye açık yaşama mekanının daha ayrılmış, yaşayana yönelik yaşama mekanının ise daha entegre oluşu daha geç Yılmaz Sanlı evlerinde sık görülecek bir özelliktir.

Aynı mekansal kurguda böylesine bir kullanım değişikliğinin evin konfigürasyonunu etkileme şekli mekan analizi açısından önemli bir tespittir. Uyuma fonksiyonuna ayrılmış bir katta, evin en mahrem mekanı olarak kabul edilen ebeveyn yatak odasının bütünle güçlü entegrasyonu sorgulanabilecek bir bulgudur. Örneğin ebeveyn odasının çatı katına alınarak bütünden ayrılması ve tam ters bir tutumla en ayrılmış uyuma mekanı haline dönüşmesi bir başka seçenektir. Bu üst kattaki entegre mekanın aileyi bir araya getiren günlük yaşama alanı olarak kullanılması da tercih edilebilir. Ya da daha genç ve küçük çocukları olan bir ailede ebeveyn yatak odasının kolay erişilebilir, entegre mekan olması talep edilebilir. Hatta bu ailede çatı arası, uyuma mekanı yerine bir hobi, ya da çalışma odası olarak bütünden kopuk bir özel alan olarak değerlendirilebilir.

Dış mekanlarla birlikte sistemin entegrasyon ağırlık merkezi daha dışa yakın, sığda giriş holü etrafında iken, evin yalnız iç kurgusu söz konusu olduğunda merkez daha derine merdivene ve üst kat merdiven holüne taşınır. Çizelge 5.38'de görüldüğü gibi hem dışlı hem de dışsız analizde mekan örgütlenmesinde temel birleştirici sirkülasyon mekanlarıdır. En ayrılmış mekanlar ise üst kat ebeveyn odasının dolap ve çalışma odası eklentileridir. Hizmetliye ayrılmış mekanların ise sistemden ayrılmış

olduğu, entegrasyon sıralamasında, ortalamanın üstünde yer alan sayısal değerleriyle açığa çıkan başka bir konfigürasyonel bilgidir.

Her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri sıralandığında, dış mekanlarla yapılan analizde, mekanların çoğunun ortalamanın üstünde değerle daha ayrılmış oldukları görülür. Dış mekanlar olmadan yapılan analizde ise, çok daha fazla sayıda mekanın ortalama entegrasyon değerine eşit ya da daha yüksek entegrasyon değeriyle bütünden ayrılma eğiliminde oldukları saptanır.

Fonksiyon gruplarına göre entegrasyon sıralamasında belirtilmesi gereken bir tespit de, dış mekanların analiz dışında tutulduğu durumda, sirkülasyon hariç tüm fonksiyonlara ait entegrasyon değerlerinin ortalamanın üstünde değer aldığı ve bütünden ayrılma eğiliminde olduğudur (Çizelge 5.39).

Ev X için dış mekanlarla yapılan analizde temel farklılık faktörü çok güçlü olmamakla beraber mekanların entegrasyon değerlerinin arasında bir miktar farklılaşmanın olduğunu gösterir. Dış mekanlar dahil edilmediğinde temel farklılık faktörü biraz daha zayıflar (Çizelge 5.40). Fonksiyon grupları çerçevesinde ise aynı gruptaki mekanların sistemle benzer şekilde entegre oldukları anlaşılır. Bu fonksiyon gruplarına ait temel farklılık faktörü değerleri 1'e son derece yakın değerleriyle diğer evlere göre daha da zayıflayarak işlev grupları içinde mekanların konfigürasyonel yapılarındaki homojenliğe işaret eder.

Çizelge 5.40: Ev X'a ait sentaktik bulgular.

EV X		
	dış mekanlı analiz	**dış mekansız analiz**
max derinlik	**5.0**	**4.0**
ort derinlik	2,95	2,4
en derindeki mekan	çalışma od.,dolap od.,balkon	çalışma od.,dolap od.
entegrasyon ort	**1,1531**	**1,2519**
entegrasyon min	0,6473	0,7208
entegrasyon max	1,5104	1,6313
min enteg. mekan	giriş holü	giriş holü
max enteg.mekan	çalışma od.,dolap od.,balkon	çalışma od.,dolap od.
Temel Farklılık Faktörü	0,867	0,875
mekan sayısı	**21**	**16**
bağlantı sayısı	25	17
bağlantı/mekan oranı	1,2381	1,0625
halka sayısı	5	1
A tipi mekan sayısı	10	9
B tipi mekan sayısı	3	3
C tipi mekan sayısı	2	4
D tipi mekan sayısı	6	0
A+B toplamı/C+Dtoplamı	1,5	3
A tipi mekan oranı	47,62%	56,25%
B tipi mekan oranı	14,29%	18,75%
C tipi mekan oranı	9,52%	25,00%
D tipi mekan oranı	28,57%	0,00%
A-B-C-D sıralaması	A>D>B>C	A>C>B>D
sirkülasyon mek.adeti	4	4
sirkülasyon mek. ort ent.	0,7372	0,8157
sirkülasyon mek.min ent.	0,6473	0,7208
sirkülasyon mek.max ent.	0,8871	1,0243
min.ent. sirkülasyon mekanı	giriş holü	merdiven
max.ent.sirkülasyon mekanı	koridor	koridor
sirkülasyon mek. TFF	0,979	0,973
uyuma mek.adeti	5	5
uyuma mek. ort ent.	1,1982	1,1982
uyuma mek.min ent.	1,0549	1,1002
uyuma mek.max ent.	1,3426	1,5554
min.ent. uyuma mekanı	ebev.yatak od.	ebev.yatak od.
max.ent. uyuma mekanı	hizm.yatak od.	hizm.yatak od.
uyuma mek. TFF	0,998	0,972
aktivite mek.adeti	2	2
aktivite mek. ort ent.	1,5104	1,6313
aktivite mek. min ent.	1,5104	1,6313
aktivite mek. max ent.	1,5104	1,6313
min.ent.aktivite mekanı	çalışma od.,dolap od.	çalışma od.,dolap od.
max.ent.aktivite mekanı	çalışma od.,dolap od.	çalışma od.,dolap od.
aktivite mek.TFF	1	1
ıslak hacim adeti	3	3
ıslak hacim ort ent.	1,2946	1,4542
ıslak hacim min ent.	1,1987	1,2519
ıslak hacim max ent.	1,3426	1,5554
min.ent.ıslak hacim mekanı	banyo	banyo
max.ent.ıslak hacim mekanı	hizm.WC	hizm.WC
ıslak hacim mek. TFF	0,998	0,99

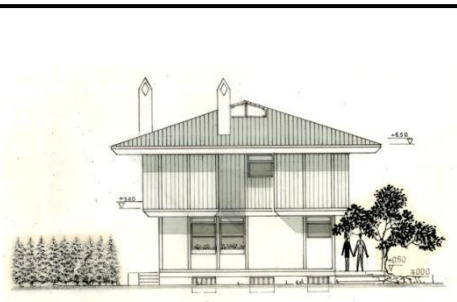

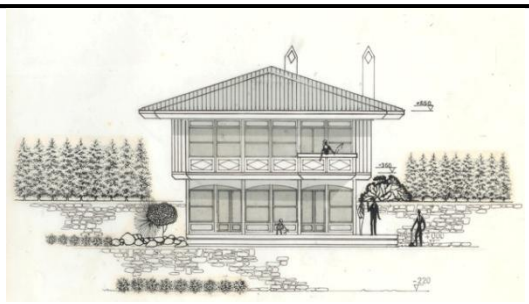

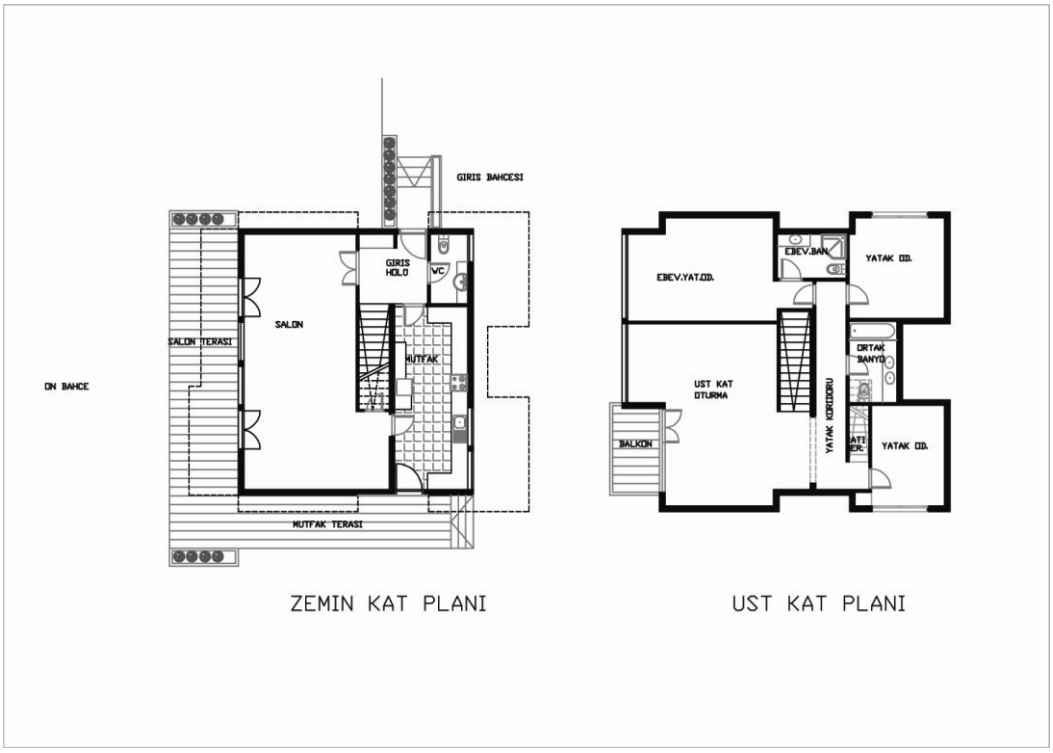

YER	SARIYER,ISTANBUL
TARİH	1985
ALAN	250 m2
KAT ADETİ	2 KAT+çatı katı
PROJE ADI	YENİ DOSTLAR SİTESİ C TİPİ
İŞVEREN	YENİ DOSTLAR YAPI KOOPERATİFİ

Şekil 5.22: 1960-1985 dönemi, Ev XI plan ve görünüşleri.

Şekil 5.22'de görülen Ev XI Sarıyer Maden'de yer alan Yeni Dostlar Sitesi'ndeki ev tiplerinden biridir. 1985 yılına ait bu proje yine Uyum Villaları gibi bir kooperatif projesidir. Ancak Uyum Sitesi kadar başarısız ve talihsiz bir uygulama sayılmaz. Hala kullanılmakta olan bu evlerde görülen tek sorun, malzeme seçimi ve dış cephe uygulamalarında mal sahiplerinin bireysel tutumlarıdır. Ev XI biçimsel olarak Ev X'a benzemektedir ancak analiz sonucunda oldukça farklı konfigürasyonel özellikler tespit edilmiştir. Ev XI, zemin kat, çıkmalı bir üst kat ve çatı arası ile tripleks bir ev projesidir. Ayrıca bahçe içinde set altları da kullanıma açılarak müştemilat, makine dairesi, hobi odası gibi mekanlar buralara yerleştirilmiştir. Buradaki analiz mimara ait arşivde bulunan özgün proje üzerinde yapılır. Evlerin tasarlanan projelerdeki alanları 250 m2 olmakla beraber mevcut durumda 350 m2 civarındadır. Yılmaz Sanlı'nın konut projelerindeki modernist kübik mimari anlayışı terk edişi ve yerine geleneksel Türk Evi'ne dayalı bir mimari üslubun benimsemesi bu evde açık olarak görülür.

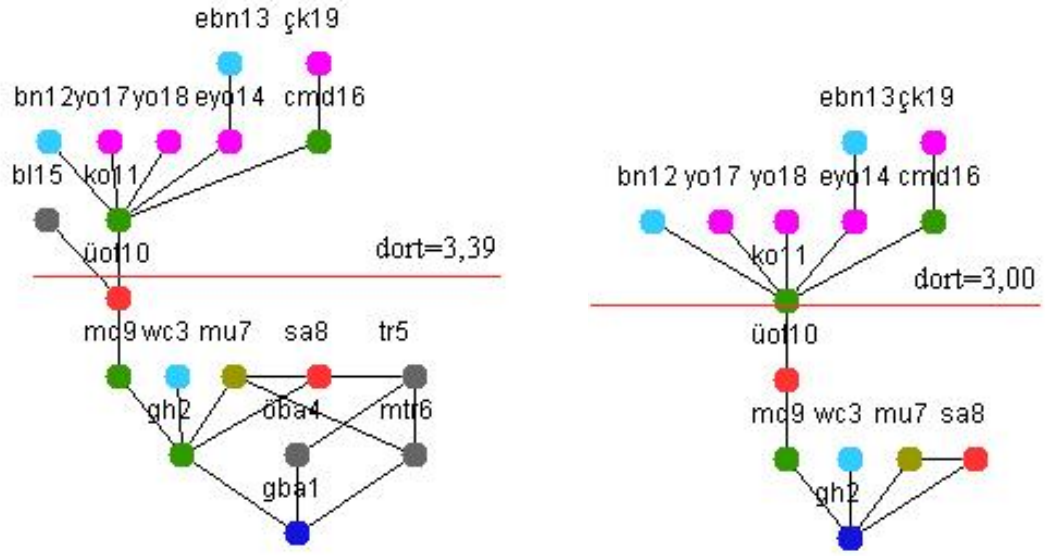

a. Dış mekanlı geçiş grafiği b. Dış mekansız geçiş grafiği

Şekil 5.23: 1960-1985 dönemi Ev XI'de geçiş grafikleri.

Ev XI'in geçiş grafikleri oldukça dallanmış yapılıdır (Şekil 5.23). Zemin katta halkalı bir yapı, bir kolla üst kata bağlantı ve ağaç yapılı bir üst kat geçiş grafiği söz konusudur. Zemin kattaki zayıf halkalı yapı birbirine yakın dış mekanlar ve dışa geçirgenliği olan giriş holü, salon ve mutfak arasındadır. Bu nedenle dış mekanlar kaldırıldığında yalnız bölgesel bir etki söz konusudur ve giriş holünden itibaren geçiş grafiği aynı kalır.

Dışa göre en derindeki mekanlar yine uyuma ve ıslak hacim mekanlarıdır. Özellikle yalnız iç kurguyu temsil eden geçiş grafiğinden plandaki net ve yalın organizasyon açık olarak izlenir. Grafik giriş holünden zemin kat mekanlarını içeren dallara ayrılır. Bir koldan üst kata ve üst kat merdiven holüne ulaşır, buradan üst kat mekanlarını içeren dallara ve bir diğer dar çatı merdiveni aracılığı ile çatı katı uyuma mekanına dağılır. Dış mekanlı analizde A ve B tipi mekan sayısının fazla olması halkalı yapının zayıf ve dağılımsız bir mekansal kurgunun olduğunu gösterir. Dış mekanlar aracılığı ile ortaya çıkan döngüler dış mekansız durumda ortadan kalkınca ise giriş holü, salon ve mutfak arasındaki tek bir halka kalır.Çizelge 5.41'de görülebileceği gibi mekan tipolojisinde dış mekanların ve zemin kattaki dışarıdan gelene açık giriş holü, mutfak ve salonun halka üzerinde yer alan C ve D tipi mekanlar olması, buna karşılık üst kat mekanlarının hiçbir halka üzerinde yer almaması söz konusudur. Yalnız zemin kata ilişkin örgütlenmeye bakıldığında ise C ve D tipi mekanların fazlalığı, zemin katın dış mekanlarla beraber kendi içinde dağılımlı bir plana sahip olduğunu ifade eder.

Çizelge 5.41: 1960-1985 dönemi Ev XI'de mekan tipolojisi.

EV XI--dış mekanlı : A TİPİ MEKANLAR	**EV XI--dış mekansız : A TİPİ MEKANLAR**
Yatak Odası	Yatak Odası
Yatak Odası	Yatak Odası
Ebeveyn banyo	Ebeveyn banyo
Ortak banyo	Ortak banyo
Çatı katı	Ön yatak odası
	Çatı k.
	Mutfak
EV XI-dış mekanlı : B TİPİ MEKANLAR	**EV XI-dış mekansız : B TİPİ MEKANLAR**
Çatı merd.	Galeri
Merdiven	Rüzgarlık
	Ebev.Yatak Odası
	Çatı merd.
	Merdiven
EV XI-dış mekanlı:C TİPİ MEKANLAR	**EV XI-dış mekansız:C TİPİ MEKANLAR**
Galeri	Yemek Bölümü
Ebev. Yatak odası	Giriş Holü
Ön bahçe	Salon
Ön yatak odası	
Rüzgarlık	
Balkon	
Yemek bölümü terası	
EV XI -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR	**EV XI -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR**
Giriş Bahçesi	
Salon	
Salon Terası	
Mutfak Terası	
Mutfak	
Giriş Holü	
Yemek bölümü	

Çizelge 5.42: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1960-1985 dönemi, Ev XI.

Dış mekanlar dahil edildiğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
üst kat oturma10 (0,7640) < merdiven9 (0,7923) < koridor11 (0,8489) < girişholü2 (0,8772) < salon7 (1,2168) < giriş bahçesi1(1,2451) = balkon15 (1,2451) = mutfak7 (1,2451) < ebev.yatak od.14 (1,2734) = çatı merd. 16 (1,2734) < **ort. enteg. değeri = 1,2808** < banyo 12 (1,3299) = yatak od.17 (1,3299) = yatak od. 18 (1,3299) < WC3 (1,3582) < salon terası5 (1,5563) = mutfak terası6 (1,5563) < ön bahçe (1,6129) < çatı k19 (1,7544) = ebev.banyo13(1,7544)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
koridor11 (0,6727) < üst kat oturma10 (0,7688) < merdiven9 (0,9611) < ebev.y.od.14 (1,1533) = çatı merd. 16 (1,1533) < giriş holü2 (1,2494) < banyo12 (1,2494) = yatak od.17 (1,2494) = yatak od.18 (1,2494) < **ort. enteg. değeri = 1,3249** < çatı k. 19 (1,7299) = ebev.banyo13 (1,7299) < salon 8 (1,7779) = mutfak7(1,7779) < WC3 (1,8260)

Çizelge 5.43: Fonksiyon gruplarına ait entegrasyon düzen sıralamaları, 1960-1985 dönemi, Ev XI.

Dış mekanlar dahil edildiğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon-yaşama (0,7640) < sirkülasyon (0,9479) < yaşama (1,2168) < pişirme (1,2451) < **ort. enteg. değeri = 1,2808** < uyuma (1,4219) < ıslak hacimler (1,4808)< dış mekanlar(1,4855)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon-yaşama (0,7688) < sirkülasyon(1,0091)< **ort.enteg.değeri = 1,3249** < uyuma (1,3455) < ıslak hacimler (1,6017) < yaşama (1,7780) = pişirme (1,7780)

Çizelge 5.42 ve 5.43'deki değerlerden Yeni Dostlar Sitesi Evi'nin, Uyum Evi'ne göre daha da ayrılmış yapıya sahip olduğu anlaşılır. Dış mekanların analiz dışında bırakılmasının Ev XI'in ortalama entegrasyonu üzerindeki etkisi son derece zayıftır. Bu da yazlık ev kimliğinden iyice uzaklaşan ve "şehir evi" kimliğiyle bütünleşen bir kurgu olarak ifade edilebilir. Dış mekanlar entegrasyon sıralamasında ise en ayrılmış fonksiyon grubu olarak tespit edilmiştir (Çizelge 5.43).

Evin zemin katta giriş kapısı dışında salon ve mutfaktan olmak üzere dışarıya 2 adet geçirgenliği vardır. Dış mekanlar oldukça ayrılmış olmakla beraber zemin kattaki yaşama ve pişirme alanlarının bütünle entegrasyonu açısından büyük önem taşırlar. Dış mekansız analizde bu alanlar oldukça ayrılmış duruma gelir.

Mekan sisteminin entegrasyon ağırlık merkezi diğer evlerden farklı bir tutumla girişten daha derine üst kattaki sofaya taşınır. Bu da ev içindeki en birleştirici mekanın geçiş grafiği üzerinde geometrik olarak da uçtan merkeze doğru yer değiştirmesi demektir (Şekil 5.24).

Polonezköy dağ evlerinde ilk kez dile getirilen sirkülasyon-yaşama fonksiyonu bu evde tam olarak ortaya çıkar. Daha sonra hemen hemen bütün örneklerde Yılmaz Sanlı'nın ana yaşama mekanı salonun yanında, özellikle üst katta günlük yaşama mekanı oluşturma çabası net olarak görülür. İşte Yeni Dostlar Evi'nde, merdivenin

çıktığı bu alan üst kat mekanlarına giden sirkülasyon hattının başlangıç noktasıdır. Aynı zamanda günlük oturma, TV izleme gibi işlevleri içeren yaşama mekanı olarak değerlendirilir. Böylece hem sirkülasyon hem de yaşama fonksiyonlarını içerir. Bu mekan geleneksel Türk evindeki "sofa" kavramının çağdaş yorumudur ve evin en birleştirici mekanıdır.

Dış mekanlı ve dış mekansız durumda entegrasyon düzen sıralamaları farklılık gösterir. En dikkat çekici değişiklik, dış mekansız durumda ev halkının kullandığı üst kattaki mahrem uyuma mekanlarının, zemin kattaki yaşama ve pişirme alanlarından daha entegre hale gelmesidir. Bir de dış mekanlar sistem dışında bırakılıp iç kurgu analiz edildiğinde evin dışarıya geçirgenliğini sağlayan temel sirkülasyon mekanı giriş holü çok daha ayrışmış hale gelerek birleştirici niteliğini kaybeder. Buna karşılık dışa göre derinlerde yer alan ebeveyn odası daha entegre hale gelir.

Çizelge 5.44'de görüldüğü gibi evin bu kompakt mekan kurgusunda sirkülasyona ayrılan alan oldukça düşüktür. Toplam 16 iç mekanın 4'ü sirkülasyon elemanıdır. Özellikle zemin katta giriş holü dışında sirkülasyon elemanı yoktur. Bu orta mekan az sayıdaki kullanım mekanı arasındaki sirkülasyonu sağlar. Üst kata çıkıldığında yine tek bir koridordan tüm mekanlara ulaşılır. Kısacası ev içi sirkülasyon, Uyum Evi'nden dahi daha az detaylandırılmış ve doğrudan ilişkilendirilmiş mekanlarla sade, basit, ticari amaçlı bir projeye uygun bir mekan kurgu oluşturulmuştur.

Ev XI için dış mekanlarla yapılan analizde temel farklılık faktörü çok güçlü olmamakla beraber mekanların entegrasyon değerlerinin arasında bir miktar farlılaşmanın olduğunu gösterir. Dış mekanlar dahil edilmediğinde temel farklılık faktörü biraz daha güçlenir. Fonksiyon grupları çerçevesinde ise diğer evler gibi aynı gruptaki mekanların sistemle benzer şekilde entegre oldukları okunur (Çizelge 5.44).

Çizelge 5.44: Ev XI'e ait sentaktik bulgular.

EV XI		
	dış mekanlı analiz	**dış mekansız analiz**
max derinlik	**6.0**	**5.0**
ort derinlik	3,39	3
en derindeki mekan	eb.ban,çatı k.	eb.banyo,çatı k.
entegrasyon ort	**1,2808**	**1,3249**
entegrasyon min	0,764	0,6727
entegrasyon max	1,7544	1,826
min enteg. mekan	sofa	üst k.koridor
max enteg.mekan	ebev.banyo	WC
Temel Farklılık Faktörü	0,87	0,821
mekan sayısı	**19**	**14**
bağlantı sayısı	22	14
bağlantı/mekan oranı	1,211	1,071
halka sayısı	4	1
A tipi mekan sayısı	7	6
B tipi mekan sayısı	5	5
C tipi mekan sayısı	1	3
D tipi mekan sayısı	6	0
A+B toplamı/C+Dtoplamı	1,7142	3,6666
A tipi mekan oranı	36,84%	42,85%
B tipi mekan oranı	26,31%	35,71%
C tipi mekan oranı	5,26%	21,42%
D tipi mekan oranı	31,57%	0,00%
A-B-C-D sıralaması	A>D>B>C	A>B>C>D
sirkülasyon mek.adeti	4	4
sirkülasyon mek. ort ent.	0,9479	1,0091
sirkülasyon mek.min ent.	0,7923	0,6727
sirkülasyon mek.max ent.	1,2734	1,2494
min.ent. sirkülasyon mekanı	merdiven	koridor
max.ent.sirkülasyon mekanı	çatı merd.	giriş holü
sirkülasyon mek. TFF	0,952	0,925
uyuma mek.adeti	4	4
uyuma mek. ort ent.	1,4219	1,3455
uyuma mek.min ent.	1,2734	1,1533
uyuma mek.max ent.	1,7544	1,7299
min.ent. uyuma mekanı	ebev.yatak odası	ebev.yatak od.
max.ent. uyuma mekanı	çatı katı	çatı k.
uyuma mek. TFF	0,977	0,965
ıslak hacim adeti	3	3
ıslak hacim ort ent.	1,4808	1,6017
ıslak hacim min ent.	1,3299	1,2494
ıslak hacim max ent.	1,7544	1,826
min.ent.ıslak hacim mekanı	ortak banyo	ortak banyo
max.ent.ıslak hacim mekanı	ebev. Banyo	WC
ıslak hacim mek. TFF	0,979	0,971

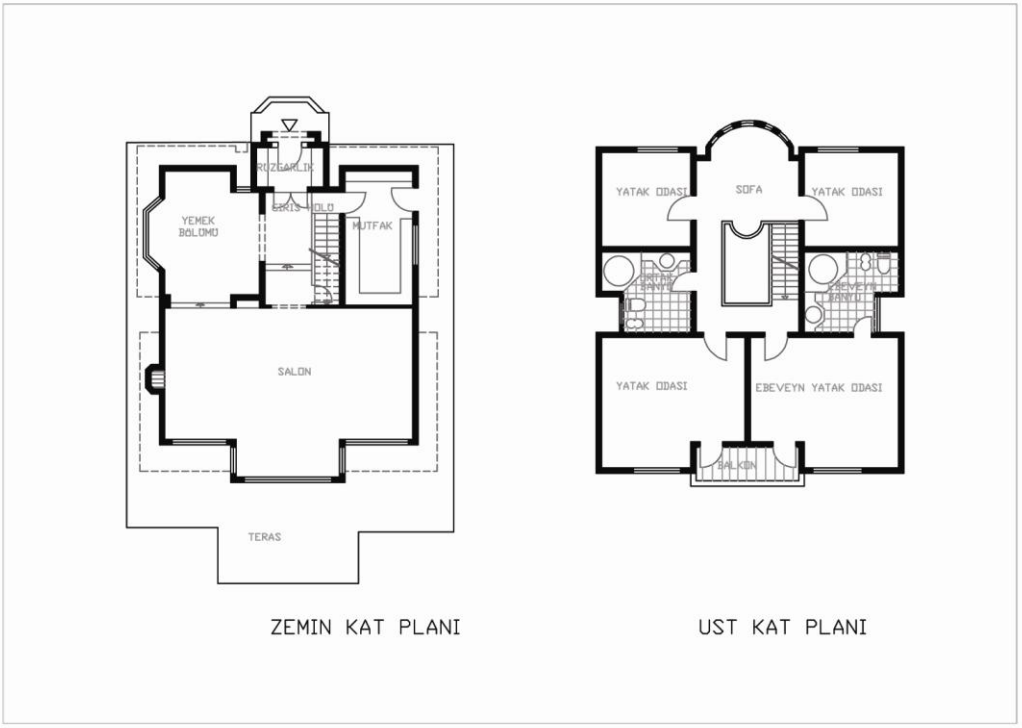

YER	SARIYER,ISTANBUL
TARİH	1985
ALAN	300 m2
KAT ADETİ	2 KAT+ÇATI KATI
PROJE ADI	YENİ DOSTLAR SİTESİ B TİPİ
İŞVEREN	YENİ DOSTLAR YAPI KOOPERATİFİ

Şekil 5.24: 1960-1985 dönemi, Ev XII plan ve görünüşleri.

Şekil 5.24'de görülen Ev XII Yılmaz Sanlı Erken Dönem Evleri için son örnektir. Sarıyer Maden'de yer alan Yeni Dostlar Sitesi'ndeki ev tiplerinden bir başkasıdır. Bu evde yalnız dış kabukta değil ev içinin kuruluş düzeninde de geleneksel Türk evinin etkileri izlenir. Özellikle üst katta merdivenin çıktığı "odalar arası ortak alan" evin biçimlenmesinde son derece önemlidir (Küçükerman, 1996).

Yılmaz Sanlı geleneksel ögelere başvururken rasyonalizmden ödün vermemiştir. Ev XII'de görüldüğü gibi bu "kapalı sofalı Türk evi" yorumu son derece net bir plan şeması ile uygulanmıştır (Yürekli, 2007). Bu Sanlı tasarımı evin, kütlesini şekillendiren unsur zemin kat üzerinde çıkmalarla hareketlendirilmiş bir üst kattır.

Türk Evi'nde üst katta yer alan odalar üç boyutlu bağımsız kütleler olarak dışarıdan okunur, ve boyutları benzer odaların bir tanesi konumu ve detaylandırılması ile özelleşerek "baş oda" olarak kabul edilir (Yürekli, 2007). Ev XII'de üst katta manzaraya açılan tam köşe oda, özel banyosu ile ebeveyn odası yani baş odadır.

Ev XII diğer ev tipi gibi zemin kat, çıkmalı bir üst kat ve çatı arası ile üç katlı bir ev projesidir. Ayrıca yine eğimli araziden yararlanılarak set altları kullanıma açılarak müştemilat, makine dairesi, hobi odası olarak değerlendirilmiş ve evlerin uygulamada kullanım alanları arttırılmıştır.

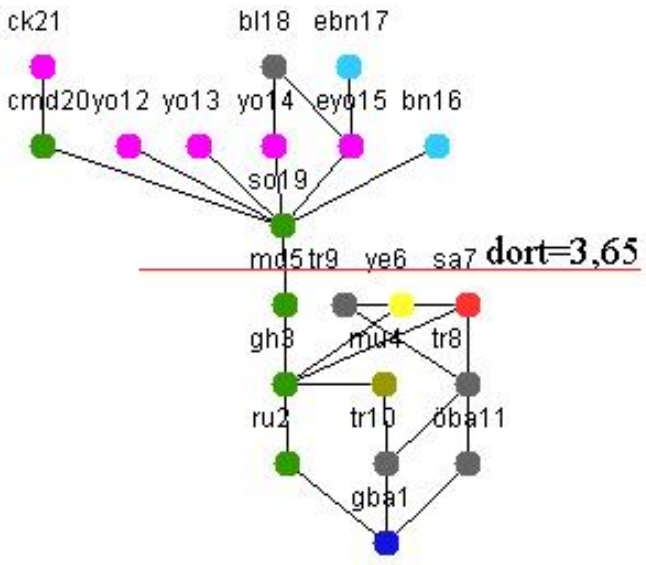

a. Dış mekanlı geçiş grafiği

Şekil 5.25: 1960-1985 dönemi Ev XII'de geçiş grafikleri.

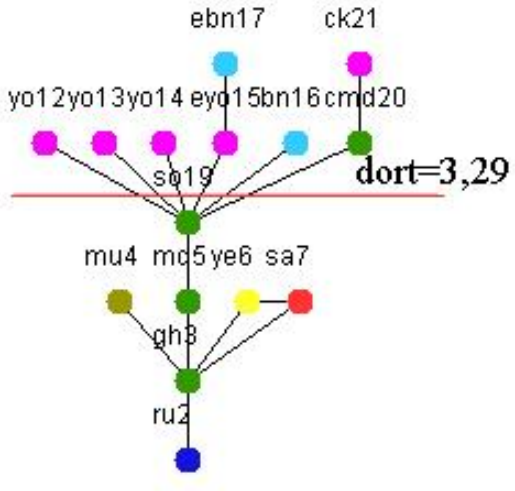

b. Dış mekansız geçiş grafiği

Şekil 5.25 (devamı): 1960-1985 dönemi Ev XII'de geçiş grafikleri.

Şekil 5.25'de görüldüğü gibi Ev XII'yi temsil eden geçiş grafikleri özellikle üst katta olmak üzere dallanmış yapılıdır. Ev XI gibi zemin katta dışarıdan geçen ve yakın mekanları ilişkilendiren halkalar vardır. Giriş holünden bir kolla yukarı bağlanır ve uyuma mekanlarını ve çatı merdivenini içeren dallara ayrılır. Dış mekanlarla yapılan analizde zemin katı ve üst katı temsil eden iki alt sistem net olarak görülür. Birincisi derin, halkalı zemin kat grafiği ve ikincisi, bu grafiğe bir noktadan bağlanan üst katı temsil eden sığ, dallanmış tek halkalı grafiktir.

Ev XI'de olduğu gibi, dış mekanların halkalı yapı oluşturma etkisi dar bir alanda geçerlidir ve dahil edilmemeleri durumunda grafiğin giriş holünden itibaren kurgusu aynı kalır. Dışa göre en derindeki mekanlar yine uyuma ve ıslak hacim mekanlarıdır. Özellikle yalnız iç kurguyu temsil eden geçiş grafiği EV XI ile büyük benzerlik taşır. Oysa iki planın geometrik biçimlenmesi ve mekan organizasyonu tümüyle farklıdır. Net ve yalın organizasyona Ev XII'de ek olarak güçlü bir simetri katılmıştır.

Dış mekanlarla analizde ortaya 6 adet halka çıkar ve bunlardan beşi dışarıdan geçer. Dış mekansız durumda ise giriş holü, salon ve yemek odası arasında oluşan tek bir halka kalır. Çizelge 5.45'de görülebileceği gibi dışlı analizde C ve D tipi mekan sayısının fazla olması halkalı yapının güçlü ve mekansal kurgunun dağılımlı olduğunu gösterir. Zemin kattaki tüm mekanlar halka üzerinde yer alan C veya D tipi mekanlardır. Üst katta ise manzaraya açılan balkona ebeveyn yatak odasından ve diğer manzara yönündeki odadan geçirgenlik sağlanması nedeniyle oluşan bir halka söz konusudur. Bu halkanın dışında kalan tüm üst kat mekanları ise A veya B tipi

mekanlardır. Dışsız analizde mekanların büyük çoğunluğu A veya B tipidir. Bu nedenle iç mekan dağılımsız bir sistem olarak tanımlanır.

Çizelge 5.45: 1960-1985 Dönemi Ev XII'de mekan tipolojisi.

EV XII--dış mekanlı : A TİPİ MEKANLAR	**EV XII--dış mekansız : A TİPİ MEKANLAR**
Çocuk Yatak Odası	Çocuk Yatak Odası
Çocuk Yatak Odası	Çocuk Yatak Odası
Ebeveyn banyo	Ebeveyn banyo
Ortak banyo	Ortak banyo
Çatı katı	Ön yatak odası
	Çatı k.
	Mutfak
EV XII-dış mekanlı : B TİPİ MEKANLAR	**EV XII-dış mekansız : B TİPİ MEKANLAR**
Çatı merd.	Sofa
Merdiven	Rüzgarlık
	Ebev.Yatak Odası
	Çatı merd.
	Merdiven
EV XII-dış mekanlı:C TİPİ MEKANLAR	**EV XII-dış mekansız:C TİPİ MEKANLAR**
Sofa	Yemek Bölümü
Ebev. Yatak odası	Giriş Holü
Ön bahçe	Salon
Ön yatak odası	
Rüzgarlık	
Balkon	
Yemek bölümü terası	
EV XII -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR	**EV XII -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR**
Giriş Bahçesi	
Salon	
Salon Terası	
Mutfak Terası	
Mutfak	
Giriş Holü	
Yemek bölümü	

Çizelge 5.46: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1960-1985 Dönemi, Ev XII.

Dış mekanlar dahil edildiğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
merdiven5 (0,6473) < sofa19 (0,6713) = giriş holü3 (0,6713) < salon7(0,9590) < yemek od.6 (1,0069) = mutfak 4 (1,0069) = rüzgarlık2 (1,0069) < ebev.y.od.15 (1,0309) < ön yatakod.14 (1,0789) = çatı merd.20 (1,0789) < **ort. enteg. değeri = 1.1211** < yatak od.12 (1,1268 = yatak od.13 (1,1268) = banyo16 (1,1268) < salon terası8 (1,1987) < mutfak terası10 (1,2227) < giriş bahçesi 1 (1,2707) <yemek odası teası9 (1,2946) < balkon18 (1,4385) < ebev.banyo17 (1,4864) < çatı katı 21(1,5344) < önbahçe11 (1,5584)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
sofa19 (0,4673) < merdiven5 (0,5948) < giriş holü3 (0,8072) < ebev.y.od.15 (0,9347) = çatı merd .20 (0,9347) < **ort. enteg. değeri = 1.0763** < yatak od.12 (1,0196) = yatak od.13 (1,0196) = ön yatak od. 14 (1,0196) = banyo16 (1,0196) < salon7(1,3170) = yemek odası (1,3170) < mutfak4 (1,3595) = rüzgarlık 2 (1,3595) < ebev.banyo17 (1,4870) = çatı katı21(1,4870)

Çizelge 5.47: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1960-1985 dönemi, Ev XII.

Dış mekanlar dahil edildiğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon-yaşama (0,6713) < sirkülasyon (0,8511) < yaşama (0,9590) < pişirme (1,0069) = aktivite (1,0069) < **ort. enteg. değeri =1,1211** < uyuma (1,1795) < dış mekanlar (1,2586) < ıslak hacimler (1,4864)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon-yaşama (0,4673) < sirkülasyon (0,924) < **ort.enteg.değeri=1,0763** < uyuma(1,0961) < aktivite (1,3170) = yaşama (1,3170) < pişirme (1,3595) < ıslak hacimler (1,487)

Çizelge 5.46 ve Çizelge 5.47'de görüldüğü gibi Ev XII son üç kooperatif tasarımı içinde en entegre mekan sistemine sahip evdir. Ancak daha da önemlisi dış mekanların analiz dışında bırakılması ile ev çok daha entegre hale gelir. Bu da Ev XII'nin içe dönük mekansal kurgusuna işaret eder.

Dış mekanlarla analizde entegrasyonun en güçlü olduğu yer merdivendir. Yalnız iç kurguya ait analizde ise entegrasyonun merkezi üst kat sofadır. Dışarıya kapıların kapanması ile üst kattaki sofanın entegrasyon değeri sayısal olarak şu ana kadar hesaplanan en düşük entegrasyon değerine ulaşır. Bu değer son derece güçlü bir entegrasyonu yani sofanın birleştirici, bütünleştirici özelliğini vurgular.

Dış mekanlar entegrasyon sıralamasında ıslak hacimlerden sonra en ayrılmış fonksiyon grubu olarak tespit edilmiştir. Bütün dış mekanlar ortalama entegrasyondan daha yüksek bir değerle ayrılmış yapıdadır. Bu ev içinde bulunduğu bahçeyle bütünleşmez. Her nekadar zemin katta dıştan geçen halkalar görülse de bu halkaların evin entegrasyonunu güçlendirmediği anlaşılır.

Evin zemin katta giriş kapısı dışında salon, yemek odası ve mutfakta olmak üzere dışarıya üç adet bağlantısı vardır. Zemin katta dışarıyla ilişkilendirilmiş olan bu mekanların tümünün entegrasyon değeri, dışsız analizde dikkat çekici şekilde yükselerek ortalama entegrasyonun üzerine çıkar. Bu da evin iç kurgusunda entegrasyon merkezinin üst katta konumlanması olarak algılanabilir. Evin iç organizasyonunda sofanın ve baş odanın en entegre mekanlardan olması adeta geleneksel Türk Evinde üst katın ana kat olmasını çağrıştırır.

Mekan sisteminin entegrasyon ağırlık merkezi Ev XI'deki gibi girişten daha derine üst kattaki sofaya taşınır. Bu da ev içindeki entegrasyon merkezinin grafik üstünde geometrik olarak da uçtan ortalara çekilmesini işaret eder.

Dış mekanlı ve dış mekansız durumda entegrasyon düzen sıralamaları Ev XI'de olduğu gibi farklılık gösterir. Özellikle dış mekansız durumda üst kattaki özel uyuma mekanları, zemin kattaki yaşama, yemek yeme ve pişirme alanlarından daha entegre hale gelir.

Burada ev dışla ilişkilendirildiğinde konukların ağırlandığı mekanların ya da dışarıdan gelen çalışana açık pişirme mekanının kolay erişilebilir, entegre mekanlar olması söz konusudur. Oysa kapılar kapandığında, ziyaretçi ve çalışan olmadığında, yaşayan için bu mekanlar ayrılmış mekanlara dönüşür. Bu da aynı mekansal kurgunun, evde yaşayan ve dışarıdan gelen tarafından ne kadar farklı algılanabildiğini gösteren önemli bir bulgudur.

Ev XII'de bir de rüzgarlık mekanı görülür. Bu mekan geç dönem evlerde daha sık görülür. Rüzgarlığın önemi dışla evin iç kurgusunu koparan bir tampon mekan olmasıdır. Dışarıdan gelenin ilk giriş yaptığı alan giriş holünden daha ayrılmıştır. Adeta dış kapıdaki kişinin doğrudan evin iç yaşamına katılması engellenir.

Ev XII için dış mekanlarla yapılan analizde temel farklılık faktörü yine çok güçlü olmamakla beraber mekanların entegrasyon değerlerinin arasında bir miktar farklılaşmanın olduğunu gösterir. Ancak dışsız durumda temel farklılık faktörü 1'den biraz daha uzaklaşarak daha güçlenir (Çizelge 5.48). Fonksiyon grupları çerçevesinde ise diğer evler gibi aynı gruptaki mekanların sistemle benzer şekilde entegre oldukları anlaşılır. Ancak dış mekanlar dahil edilmediğinde sirkülasyon fonksiyonuna ait temel farklılık faktörünün biraz daha güçlendiği görülür. Bu da dışsız analizde sirkülasyon grubunda yer alan mekanların bütünle entegrasyonlarında farklılaşmanın güçlendiğini ifade eder.

Çizelge 5.48: Ev XII'ye ait sentaktik bulgular.

EV XII		
	dış mekanlı analiz	**dış mekansız analiz**
max derinlik	**6.0**	**5.0**
ort derinlik	3,65	3,29
en derindeki mekan	ebev.banyo,balkon,çatı k.	ebev.banyo,çatı k.
entegrasyon ort	**1,1211**	**1,0763**
entegrasyon min	0,6473	0,4673
entegrasyon max	1,5584	1,487
min enteg. mekan	merdiven	sofa
max enteg.mekan	ön bahçe	ebev.banyosu,çatı k.
Temel Farklılık Faktörü	0,856	0,77
mekan sayısı	**21**	**15**
bağlantı sayısı	26	15
bağlantı/mekan oranı	1,286	1,067
halka sayısı	6	1
A tipi mekan sayısı	5	7
B tipi mekan sayısı	2	5
C tipi mekan sayısı	7	3
D tipi mekan sayısı	7	0
A+B toplamı/C+Dtoplamı	0,5	4
A tipi mekan oranı	23,80%	46,66%
B tipi mekan oranı	9,52%	33,33%
C tipi mekan oranı	33,33%	20,00%
D tipi mekan oranı	33,33%	0,00%
A-B-C-D sıralaması	D=C>A>B	A>B>C>D
sirkülasyon mek.adeti	4	4
sirkülasyon mek. ort ent.	0,8511	0,924
sirkülasyon mek.min ent.	0,6473	0,5948
sirkülasyon mek.max ent.	1,0789	1,3595
min.ent. sirkülasyon mekanı	merdiven	merdiven
max.ent.sirkülasyon mekanı	çatı merd.	rüzgarlık
sirkülasyon mek. TFF	0,948	0,867
uyuma mek.adeti	5	5
uyuma mek. ort ent.	1,1795	1,0961
uyuma mek.min ent.	1,0309	0,9347
uyuma mek.max ent.	1,5344	1,487
min.ent. uyuma mekanı	ebev.yatak odası	ebev.yatak od.
max.ent. uyuma mekanı	çatı katı	çatı k.
uyuma mek. TFF	0,965	0,953
aktivite mek.adeti	1	1
aktivite mek. ort ent.	1,0069	1,317
ıslak hacim adeti	2	2
ıslak hacim ort ent.	1,3066	1,2533
ıslak hacim min ent.	1,1268	1,0196
ıslak hacim max ent.	1,4864	1,487
min.ent.ıslak hacim mekanı	ortak banyo	ortak banyo
max.ent.ıslak hacim mekanı	ebev. Banyo	ebev. Banyo
ıslak hacim mek. TFF	0,965	0,971

5.1.2 Mekansal analizlerle ortaya konan bulgular

Yılmaz Sanlı'nın mesleğe ilk başladığı yıllardan 1985 yılına kadar gerçekleştirdiği tasarımların içinden 12 ev seçilmiş ve her biri analiz edilmiştir. Burada ise her örneklem için yapılan mekansal analiz sonucu elde edilen sentaktik verilerin birleştirilmesi söz konusudur. Bu dönemdeki evlerin tümüne bakılarak belirli eğilimlerin tespit edilmesine ve değerlendirmesine çalışılmıştır.

5.1.2.1 1960-1985 dönemi evleri genel karakteristikleri

Bu dönemdeki 12 örnekten 9 adeti "ikincil konut" olarak tanımlanan bir yazlık ya da haftasonu evidir. Örneklerin tümü uygulanmış ve içinde yaşanmış evlerdir. Bulundukları yer, tasarım tarihleri, büyüklükleri ve kat adetleri karşılaştırmalı analiz için Çizelge 5.49'da bir araya getirilmiştir.

Evlerden yalnız ikisi belirli bir kullanıcı için, diğerleri ise ticari amaçlı, anonim kullanıcılara satılmak üzere tasarlanmıştır. Çizelge 5.49'da da görüldüğü gibi, bu iki ev büyüklükleri ve bulundukları yer ile diğer evlerden ayrılır.

Ev I, II, III, V, ve VI şehir merkezine uzak, mahalle konseptli sitelerdeki Yılmaz Sanlı konut tiplerini temsil eder. Ev VII ve EV VIII de aynı dönemde benzer bir konsepti yansıtır ancak uygulandıkları yer Marmara Denizi kıyılarından Beykoz tepelerine geçer. Son üç ev ise Boğaz sırtlarında uygulanmış kooperatif konut sitelerine ait konut tipleridir.

Çizelge 5.49: 1960-1985 dönemi evleri genel karakteristikleri.

EV	YER	TARİH	ALAN	KAT AD.	KULLANICI
I	KUMBURGAZ,ISTANBUL	1964	180m2	1	BELIRSIZ
II	KUMBURGAZ,ISTANBUL	1964	160m2	1	BELIRSIZ
III	KUMBURGAZ,ISTANBUL	1964	180m2	1	BELIRSIZ
IV	SUADİYE,ISTANBUL	1972	400m2	2	İLHAN ÖZDEMİROĞLU
V	SELİMPAŞA,ISTANBUL	1973	185m2	2	BELIRSIZ
VI	SELİMPAŞA,ISTANBUL	1973	120m2	2	BELIRSIZ
VII	POLONEZKÖY,ISTANBUL	1980	150m2	2	BELIRSIZ
VIII	POLONEZKÖY,ISTANBUL	1980	100m2	2	BELIRSIZ
IX	BODRUM,MUĞLA	1982	600 m2	2	EROL SİMAVİ
X	SARIYER,ISTANBUL	1984	280m2	2	BELIRSIZ
XI	SARIYER,ISTANBUL	1985	250m2	3	BELIRSIZ
XII	SARIYER,ISTANBUL	1985	300 M2	3	BELIRSIZ

5.1.2.2 1960-1985 dönemi evlerine ilişkin geçiş grafikleri ve temel sentaktik veriler

Dış mekanların dahil edildiği durumda evleri temsil eden geçiş grafikleri şekil 5.26'da bir arada gösterilmiştir. Bu dönemde Ev IV ve Ev IX dışında, tüm iki katlı evlerin geçiş diyagramlarında zemin katların halkalı kurgusu ve üst katların dallanmış ağaç benzeri grafikleri görülür. Tek katlı ilk üç evde ise aynı yapı, yaşama, pişirme, dış mekanlar gibi genel mekanlar arasında kurulan halkalı bir alt sistem ve uyuma mekanlarını içeren dallanmış, ağaç benzeri bir alt sistem kompozisyonu olarak görülür. Ev VII ve Ev VIII dışındaki bütün evlerde evin dış kapısından içeriye girildiğinde farklı boyut ve büyüklüklerde karşılama mekanı vardır. Bu mekan giriş holü ya da giriş holünün bir bölümü olan rüzgarlıktır.

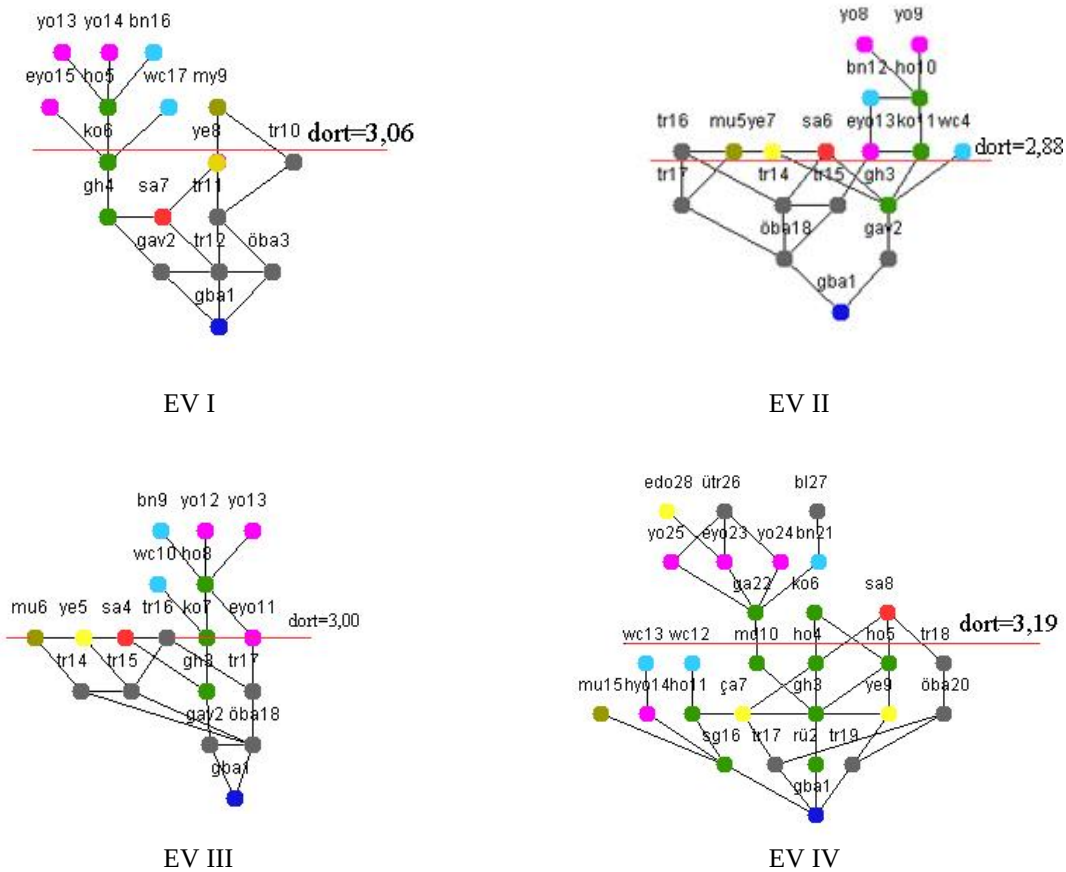

Şekil 5.26: 1960-1985 dönemi Yılmaz Sanlı Evleri'nde dış mekanlar dahil edildiğinde geçiş grafikleri.

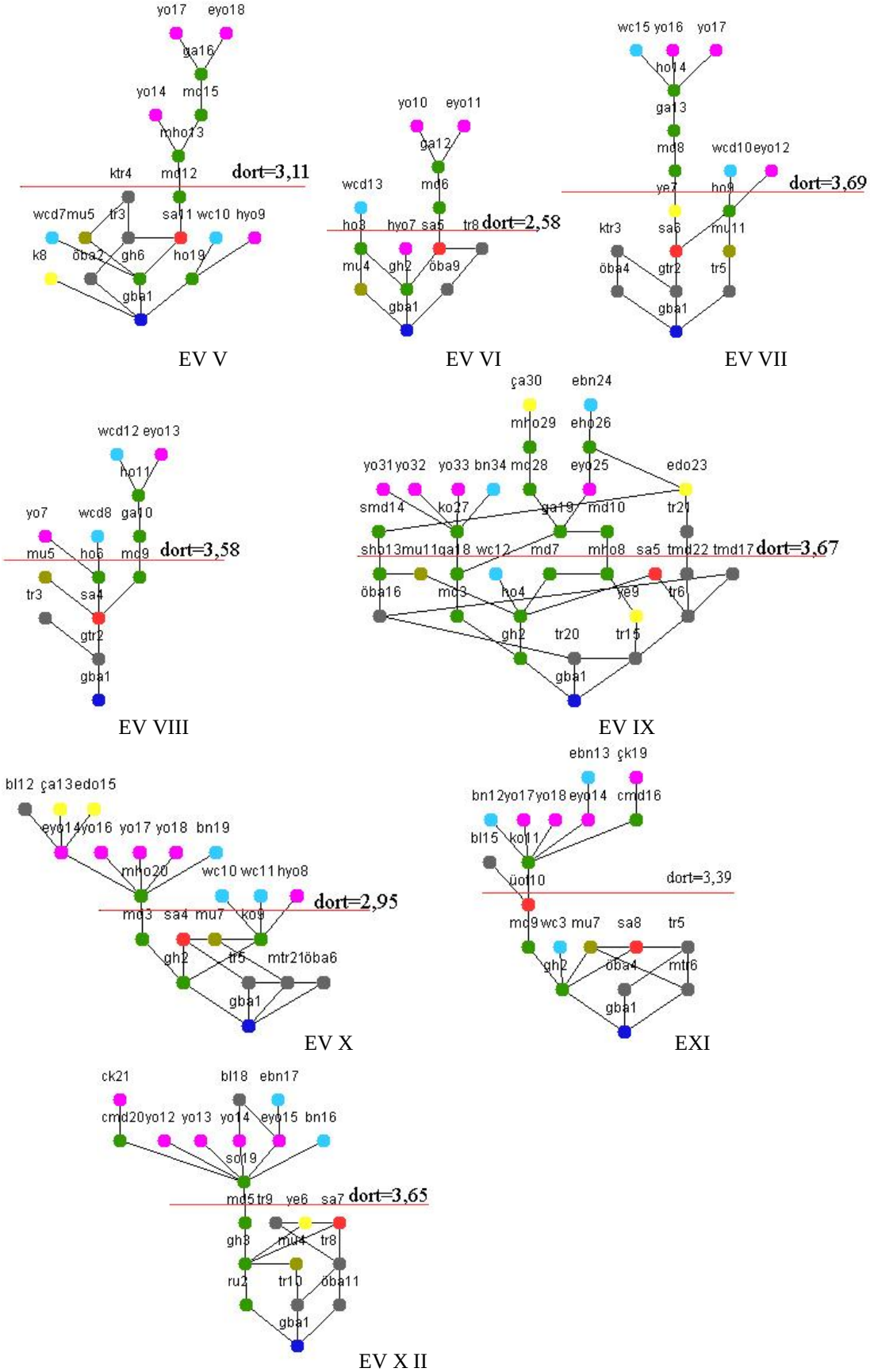

Şekil 5.26 (devamı): 1960-1985 dönemi Yılmaz Sanlı Evleri'nde dış mekanlar dahil edildiğinde geçiş grafikleri.

Ev VII ve EV VIII'de ise doğrudan salona girilir. Ancak bir giriş mekanı oluşturma çabası ile üstü örtülü giriş terası oluşturulmuştur. Ev IV dışında bütün örneklerde bu karşılama mekanından doğrudan salona ulaşılır. Ev IV ve Ev IX dışındaki grafiklerde ise salon giriş holü ile aynı derinlikte ya da yalnız bir üst derinliktedir.

Ev VIII dışındaki evlerde giriş bahçesi, giriş holü, salon ve teraslardan geçen bir halka mutlaka mevcuttur.

Bu evler arasında yalnız Ev IX'da 3 adet düşey sirkülasyon elemanı ile katlar arası halka oluşmuştur. Diğer grafiklerinin hepsinde yalnız bir doğruyla üst kata bağlanılır. Üst katta halkalı yapı genellikle yoktur. Olduğu zamanda odaların ortak açıldığı bir balkondan geçen küçük, etkisiz halkalar oluşur. Genel eğilim üst katlarda bir hole, koridora ya da sofaya açılan oda ve ıslak hacim dizileri şeklindedir.

Ev IX dışında tüm evlerde en derinde uyuma mekanları, ıslak hacimler, balkonlar ya da bir uyuma mekanının dolap odası ya da çalışma odası gibi eklentisi vardır. Ev XI dışında iki katlı evlerin hepsinde ana merdiven ortalama derinliğe çok yakın bir konumdadır. Ev I ve Ev IV dışında salonlar her zaman ortalama derinlikten daha düşük bir derinlikte dışa daha yakın bir noktadır. Ortalama derinliğin altında kalan bir uyuma mekanı varsa bu hizmetli için ayrılmış uyuma mekanıdır.

Ana yaşama mekanı salon bir ev dışında bütün evlerde mutlaka bir halkanın üstünde yer alır. Evlerin içinde yalnız Ev XI'de salon yanında ikinci bir yaşama mekanı vardır.

Dış mekanların dahil edilmemesi durumunda evleri temsil eden geçiş grafikleri Şekil 5.27'de bir arada gösterilmiştir.

Burada dikkati çeken en önemli özellik, Ev IV ve Ev IX dışındaki bütün evlerde grafiğin sığ bölümündeki halkalı yapının altı evde tümüyle kalkması, dört evde ise birer adet basit, küçük halkanın kalmasıdır. Evlerin yalnız iç kurgusu söz konusu olduğunda Ev V dışında bütün grafiklerin ortak özelliği sığ ve oldukça dallanmış yapılarıdır. Yalnız Ev V diğer evlere göre daha derin, aksiyel bir ağaç grafiği ile temsil edilir.Bu grafiklerden sekizinde kök, giriş holü, ikisinde rüzgarlık ve diğer ikisinde ise salondur.

Evlerden beşinde (Ev IV, Ev IX, Ev X, Ev XI, Ev XII) üst kata ana bağlantı giriş holünden, dördünde (Ev V, Ev VI, Ev VII, Ev VIII) ise salondan sağlanmıştır.

Toplam oniki evden yalnız altısında halka vardır (Ev I, Ev IV, Ev IX, Ev X, Ev XI, Ev XII). Bu evler arasında Ev IX dışındaki bütün evlerde salon, evlerin tümünde ise giriş holü mutlaka halkanın üstündedir. Halkalara Ev I, Ev IV, Ev IX, Ev XII'de yemek odası, Ev X ve Ev XI'de mutfak eklenir.

Aynı projenin farklı tipleri olarak tasarlanmış evlerin geçiş grafiklerinin benzer özelliklere sahip olması da başka bir tespittir. Ev I, Ev II ve Ev III grafikleri biçimsel açıdan ufak farklılaşmalar içerir. Ev V ve Ev VI söz konusu olduğunda, Ev VI adeta Ev V'in bir alt sistemidir.

Ev VII ve Ev VIII durumunda ise mutfağın konumu dışında büyük paralellik görülür. Ev XI ve EV XII'nin geçiş grafikleri ise neredeyse aynıdır. Oysa özellikle Kıyıkent Evleri (Ev V, Ev VI), Polonezköy Evleri (Ev VII, Ev VIII), Yeni Dostlar Evleri (Ev XI, Ev XII) geometrik biçimlenme açısından büyük farklılık gösterir.

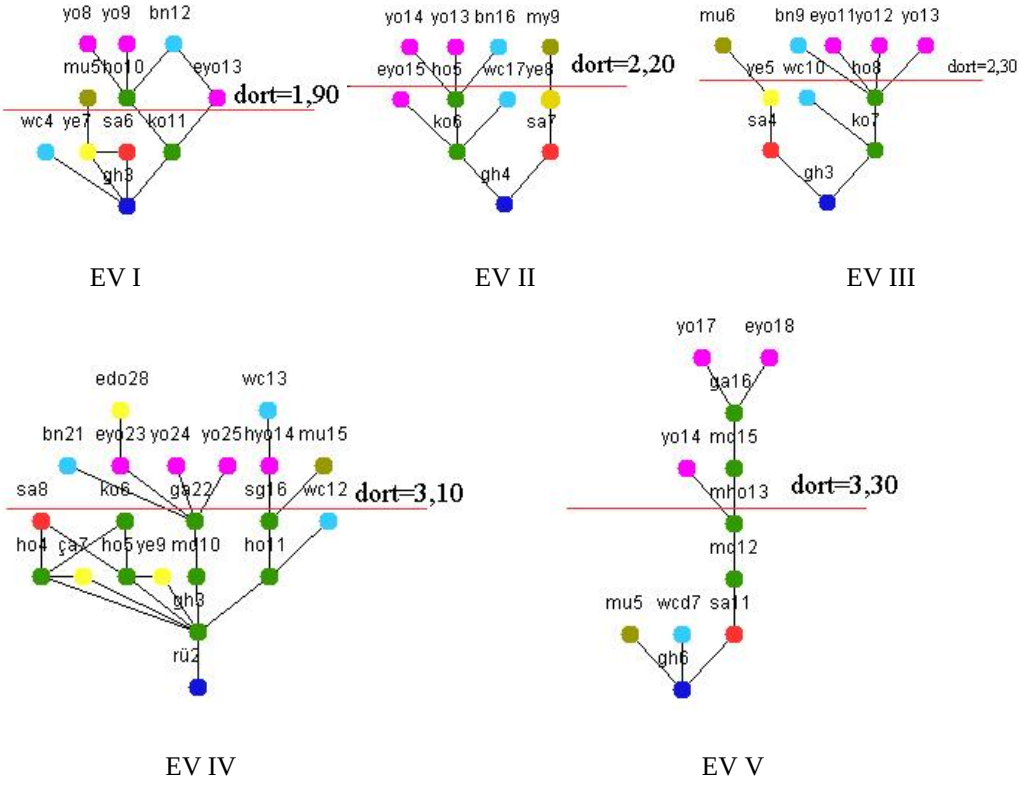

Şekil 5.27: 1960-1985 dönemi Yılmaz Sanlı Evleri'nde dış mekanlar dahil edilmediğinde geçiş grafikleri.

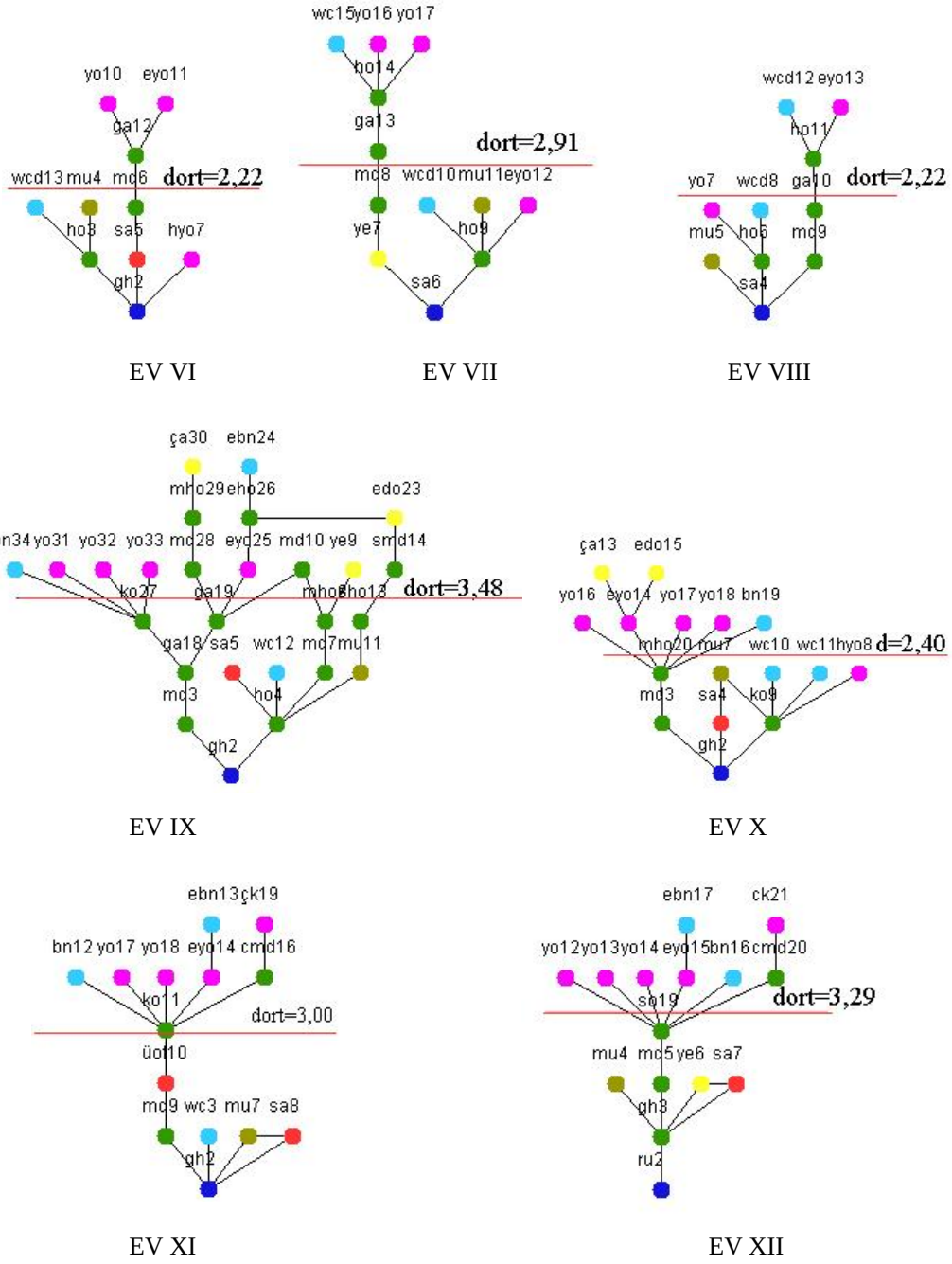

Şekil 5.27 (devamı): 1960-1985 dönemi Yılmaz Sanlı Evleri'nde dış mekanlar dahil edilmediğinde geçiş grafikleri.

Her eve ilişkin olarak ortaya konan ve yorumlanan temel sentaktik veriler Çizelge 5.50'de bir araya getirilmiştir. Bu tabloda görüldüğü gibi bu döneme ait evlerin dışlı durumda maksimum derinlik değerleri 5-7 arasında değişmektedir. Bu evlere ait grafiklerin genel olarak oldukça sığ oldukları söylenebilir. Dış mekansız analizde ise maksimum derinlik 3-6 arasına geriler.

Ev V dışındaki bütün örneklerde, dış mekanların dahil edilmediği grafiklerde ortalama derinlik değeri düşer ve bir ev dışında hepsi daha sığ bir yapı gösterir.

Örneklerde dış mekanlı analizde mekan sayısı 13-34 arasında, dış mekansız analizde ise 10-26 arasında değişir. Evlerin bir çoğu yazlık evdir ve balkon, teras, bahçe gibi dış mekanlar konfigürasyonel özelliklerin tespiti açısından büyük önem taşır. Bu nedenle birer iç mekan gibi isimlendirilip analizlerde değerlendirilir.

Grafiklerdeki bağlantı/mekan oranı halkalı yapıya ilişkin yorum yapabilmeyi sağlar. Çizelge 5.50'de dışlı analizde dokuz evde bu değerin 1,2-1,4 arasında olduğu ve halkalı yapıyı işaret ettiği, dışsız analizde ise on evde 1-1,1 arasında olduğu ve zayıf halkalı yapıyı ifade ettiği söylenebilir.

Evlerin ortalama entegrasyon değerleri dış mekanlı durumda 0,933-1,584 arasında, dış mekansız durumda ise 1,076-1,808 arasında değişir. Dışlı analizde en ayrılmış evler Polonezköy Evleri (Ev VII, Ev VIII) ve Kıyıkent Evi (EvV)'dir. Bu evlerin dışındaki dokuz evin ortalama entegrasyon değeri 1,286'nın aşağısındadır. Dışsız analizde ise yine aynı evler ve diğer Kıyıkent Evi (Ev VI) yüksek ortalama entegrasyon değerleriyle ayrılmış yapıdadır.

Dış mekanlar analiz dışında bırakıldığında yalnız Ev XII'nin daha entegre hale geldiği, diğer tüm evlerdeki entegrasyonun zayıfladığı görülür. Bu da 1960-1985 dönemi evlerinin entegrasyonu üzerinde dış mekanların birleştirici etkisinin var olduğunu gösterir. Dış mekanların analiz dışında bırakılması ile ortalama entegrasyon değerinin en az yükseldiği evler Özdemiroğlu Yalısı (EvIV) ve Yeni Dostlar Evleri'dir (Ev XI, Ev XII). Bu evlerde dış mekanların mekan sistemi üzerindeki bütünleştirici etkisi zayıftır. Oysa en çok etkilenen ve dışsız analizde çok daha ayrılmış hale gelen ev ise Ev III'tür (Çizelge 5.50).

Evlerin bütününe ilişkin matematiksel ortalama entegrasyon değeri 1,221'lik değeriyle az da olsa ayrılmış yapıyı ifade eder. Ortalama derinlik ise dışlı analizde oldukça sığ bir yapıyı ifade eden 3,2'lik değerden, dış mekanların analiz dışında bırakılması ile daha da düşerek 2,7 olur.

Çizelge 5.50'de bulunan bir başka değer temel farklılık faktörüdür. Dış mekanlarla analizde 0,77-0,91 arasında değişiklik gösterirken, dış mekansız analizde 0,70-0,93 arasındadır. Ortalama temel farklılık faktörlerine bakıldığında, dışlı analizde 0,85, dışsız analizde ise 0,82'dir. 1'e yakın bu değerler hem dışlı hem de dışsız durumda mekanların entegrasyon değerleri arasındaki konfigürasyonel farklılaşmanın zayıf

olduğunu ifade eder. Bir başka deyişle bu değerler mekanlara ilişkin entegrasyon değerleri arasındaki homojenleşme eğilimini yansıtır.

Çizelge 5.50: 1960-1985 dönemi evlerine ilişkin temel sentaktik veriler.

	DIŞ MEKANLAR DAHİL EDİLDİĞİNDE								DIŞ MEKANLAR DAHİL EDİLMEDİĞİNDE							
EV	d max	d ort	MEK SAY	BAĞ MEK	ENTEGRASYON (DIŞ İLE) ORT.	MIN.	MAX.	TFF	d max	d ort	MEK SAY	BAĞ MEK	ENTEGRASYON(DIŞSIZ) ORT.	MIN.	MAX.	TFF
1	5	2,9	18	1,4	0,933	0,558	1,457	0,82	3	1,9	11	1,2	1,192	0,603	1,809	0,78
2	5	3,1	17	1,4	1,119	0,683	1,674	0,85	3	2,2	11	1	1,411	0,678	2,487	0,7
3	5	3	18	1,4	0,978	0,682	1,333	0,91	3	2,3	11	1	1,439	0,754	2,562	0,72
4	6	3,2	28	1,4	1,089	0,543	1,682	0,77	5	3,1	21	1,2	1,178	0,551	1,942	0,72
5	7	3,1	19	1,1	1,486	0,877	2,377	0,81	6	3,3	11	1	1,768	1,13	2,411	0,89
6	5	2,6	13	1,2	1,286	0,715	1,98	0,8	4	2,2	10	1	1,655	1	2,273	0,87
7	7	3,7	17	1,1	1,584	0,922	2,255	0,85	6	2,9	12	1	1,808	1,213	2,234	0,93
8	6	3,6	13	1	1,455	0,715	2,145	0,87	4	2,2	10	1	1,655	1	2,273	0,87
9	7	3,7	34	1,2	1,165	0,866	1,89	0,87	6	3,5	26	1,1	1,292	0,8	1,922	0,85
10	5	3	21	1,2	1,153	0,647	1,51	0,87	4	2,4	16	1,1	1,252	0,721	1,631	0,88
11	6	3,4	19	1,2	1,281	0,764	1,754	0,87	5	3	14	1,1	1,325	0,673	1,826	0,82
12	6	3,7	21	1,3	1,121	0,647	1,558	0,86	5	3,3	15	1,1	1,076	0,467	1,487	0,77
ORT.	**5,8**	**3,2**	**20**	**1,2**	**1,221**	**0,718**	**1,801**	**0,85**	**4,5**	**2,7**	**14**	**1,1**	**1,421**	**0,799**	**2,071**	**0,82**

5.1.2.3 1960-1985 dönemi evlerinde mekanlara ve işlev gruplarına ilişkin entegrasyon düzenleri

Bu döneme ait toplam oniki örnekteki mekanlara ve fonksiyon gruplarına ilişkin dış mekanları da kapsayan entegrasyon düzenleri karşılaştırmalı analiz için Çizelge 5.51 ve Çizelge 5.52'de bir araya getirilmiştir. Her iki çizelgede ortalama entegrasyon sayısal değerinin altında kalan sayısal değerlere sahip mekanlar daha koyu renkte, ortalama entegrasyon sayısal değerinin üzerinde sayısal değerlere sahip mekanlar ise daha açık renkte verilir. Çizelgelerde koyu renkle yazılmış mekanların daha entegre, açık renkle temsil edilmiş mekanların ise daha ayrılmış mekanlar olduğu ifade edilmeye çalışılmıştır.

Dış mekanlar dahil edildiğinde mekanlara ilişkin entegrasyon düzenlerinde en entegre mekanın altı evde giriş holü, bir evde giriş holü ve salon, üç evde ise salon olduğu görülür (Çizelge 5.51). Bir başka deyişle entegrasyon sıralamasında diğer evlerde de giriş holü en entegre mekanlar arasındadır. Salonların en entegre olduğu iki evde giriş holü yoktur ve doğrudan salona girilir. Bu da dikkate alınırsa dışlı analizde dışarıdan geleni karşılama mekanlarının bu dönemdeki evler için en entegre

mekan olduğu söylenebilir. Bu kural son iki şehir evinde değişir ve entegrasyon merdiven ve merdivenin üst katta ulaştığı mekanda güçlenir.

Bu dönemde ikincil ev kategorisine giren evlerde salon en entegre ilk üç mekan arasında yer alır. Diğer evlerden tasarımları ile ayrı duran Özdemiroğlu Yalısı (Ev IV) ve Erol Simavi Bodrum Villası'nda (Ev IX) ise salonun entegrasyonu zayıflar. Bu evlerde salon ailenin bir araya geldiği günlük yaşama alanından çok konukların ağırlandığı daha özel birer alan haline gelir. Son üç şehir evinde de benzer bir tutumla salonun birleştirici yapısının zayıfladığı söylenebilir.

Evlerin yarısında mutfağın oldukça ayrılmış olduğu belirtilmelidir. Diğer evlerde ise ortalama entegrasyon değerinin biraz altında değerlere sahip olsalar da hiçbir evde en entegre mekanlar arasında değillerdir.

Mekanların entegrasyon düzenlerinde en ayrılmış mekanın hemen hemen her evde farklı olduğu görülür. Ebeveyn yatak odasının ise entegrasyon sıralamasında yeri oldukça değişkendir. Üç evde en ayrılmış mekan olarak ebeveyn odası görülürken, bu mekan altı örnekte ortalama entegrasyon değerinin altında değer ile entegre mekanlar tarafında yer alır. Bahçe, teras, kapalı teras, balkon gibi dış mekanlar ise mekanlara ilişkin entegrasyon düzenlerinde oldukça farklılaşan sıralamalarda görülür.

Çizelge 5.51: 1960-1985 dönemi evlerinde mekanlara ilişkin entegrasyon düzenleri (dış mekanlar dahil edildiğinde).

1960-1985 DÖNEMİ EVLERİNDE HER BİR MEKANA İLİŞKİN ENTEGRASYON DÜZENLERİ (DIŞ MEKANLARLA)	
EVI	**gh < ko < sa = ye < eyo < tr = tr < öba < gav < t r<** ho < gba < WC = mu < bn = tr < yo = yo
EVII	**gh < sa < ko < gav < öba = tr < ye < ho < gba <** tr < wc < eyo < mu < yo = yo = bn < tr
EVIII	**gh < öba = tr < ko < sa = gav = eyo < ho < tr <** tr < ye < tr < gba < wc < mu < yo = yo = bn
EVIV	**gh<md< ho <rü=ho=ça=ho=ye <ga<gba<sg<tr<tr<sa =** ko<wc<öba< eyo< bn=yo=yo<tr< hyo<mu<tr<edo <bl< wc
EVV	**sa < gh < md < gba = tr < mho = öba < mu < wcd <** ktr = ho < md < k < yo< yo < ga < hyo = WC < yo = eyo
EVVI	**sa = gh < md < gba < ho = tr < öba <** hyo < ga < mu < wcd < yo = eyo
EVVII	**sa < ye <ho = tr <md < ga <gba =mu <**ktr <wcd =eyo <tr <ho <öba <wc=yo=yo
EVVIII	**sa < md <ho =tr <ga <mu <**ho <gba <tr =yo = wcd <wcd =eyo
EVIX	**gh<ga=ga<ho<md<mho=md<gba=tr<eyo<md<ye<sa=tr=mu<ho<edo<tr<sho<ko<**smd<öba<md<tr<wc<tmd<ebn<yo=yo=bn<mho<ça
EVX	**gh <md<mho< ko <gba <sa <eyo <**mu <tr <yo =yo =yo =bn <tr <öba =wc =wc =hyo <bl =ça = edo
EVXI	**üot< md< ko< gh< sa <gba =bl =mu <eyo =çmd<**bn= yo= yo <wc <tr=tr <öba <çk =ebn
EVXII	**md<so=gh<sa<ye<mu=ru<eyo<yo=cmd<**yo =yo =bn <tr gba <tr <bl <ebn <çk <öba

gh=giriş holü,ko=koridor,sa=salon,ye=yemek böl.,eyo=ebev.yat.od.,yo=yatak od., hyo=hizm.yat.od., tr=teras, öba=ön bahçe, gav=giriş avlusu, ho=hol, gba=giriş bahçesi, mu=mutfak, bn=banyo, wcd=WC-duş, md=merdiven, çmd=çatıya çıkan merdiven, ktr=kapalı teras, sg=servis girişi, ga=galeri, mho=merdiven holü, so=sofa, üot=üst kat oturma, do=dolap od., ça= çalışma od., çk=çatı katı, ru=rüzgarlık

Çizelge 5.51'de yer alan mekanlar bir de içerdikleri işleve göre gruplandırılır ve her ev için bir entegrasyon düzeni oluşturulur. İşlev gruplarına ilişkin dış mekanlarla yapılan analizde ortaya çıkan entegrasyon düzenleri Çizelge 5.52'de bir araya getirilmiştir.

Son iki evde sirkülasyon/yaşama, dört evde yaşama, altı evde ise sirkülasyon alanları dış mekanlı analizde en entegre fonksiyon alanlarıdır. Evlerin en ayrılmış fonksiyon alanlarını ise çoğunlukla uyuma ve ıslak hacim mekanları oluşturur.

Dış mekanlar özellikle yazları kullanılan evlerin tümünde aldıkları değerler ile entegre fonksiyonlar tarafında yer alır. Son üç şehir evinde ve önce yazları kullanılmak üzere yapılan ve daha sonra bütün yıl yaşanılan Özdemiroğlu Yalısı'nda ise dış mekanlar ayrılmış fonksiyon alanları olarak belirlenir.

Aktivite başlığı altında toplanan mekanlar bu dönemde yemek bölümü, çalışma odası ve dolap odalarıdır. Aktivite alanı sekiz evde mevcuttur. Bu sekiz evin beşinde entegre fonksiyonlar tarafında bulunur. Bu örneklerde aktivite fonksiyonunu entegre duruma getiren yemek bölümleridir. Diğer üç evde aktivite entegrasyonunu düşüren mekanlar çalışma odası ve ebeveyn dolap odasıdır.

Çizelge 5.52: 1960-1985 dönemi evlerinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzenleri (dış mekanlar dahil edildiğinde).

1960-1985 DÖNEMİ EVLERİNDE FONKSİYON GRUPLARINA İLİŞKİN ENTEGRASYON DÜZENLERİ (DIŞ MEKANLARLA)	
EVI	**sirkülasyon<yaşama=aktivite<dış mekanlar<**pişirme<ıslak hacimler<uyuma
EVII	**sirkülasyon<yaşama<aktivite<dış mekanlar<**ıslak hacimler<uyuma=pişirme
EVIII	**sirkülasyon<yaşama<dış mekanlar<**aktivite<uyuma<ıslak hacimler=pişirme
EVIV	**sirkülasyon<aktivite<yaşama<**dış mekanlar<uyuma<pişirme<ıslak hacimler
EVV	**yaşama<dış mekanlar<pişirme<sirkülasyon<**aktivite<ıslak hacimler<uyuma
EVVI	**yaşama<sirkülasyon<dış mekanlar<**pişirme<ıslak hacimler<uyuma
EVVII	**yaşama<aktivite<sirkülasyon<sirkülasyon/yaşama<pişirme<dış mekanlar<**ıslak hacimler<uyuma
EVVIII	**yaşama<sirkülasyon/yaşama<sirkülasyon<pişirme<**dış mekanlar<ıslak hacimler=uyuma
EVIX	**sirkülasyon<yaşama=pişirme<dış mekanlar<**aktivite<uyuma<ıslak hacimler
EVX	**sirkülasyon<yaşama<pişirme<**dış mekanlar<uyuma<ıslak hacimler<aktivite
EVXI	**sirkülasyon/yaşama<sirkülasyon<yaşama<pişirme<**uyuma<ıslak hacimler<dış mekanlar
EVXII	**sirkülasyon/yaşama<sirkülasyon<yaşama<pişirme=aktivite<**uyuma<dış mekanlar<ıslak hacimler

sirkülasyon=giriş holü, koridor, hol, merdiven, çatı merd., rüzgarlık, servis girişi, servis holü, merdiven holü, galeri
dış mekanlar= bahçeler, teraslar, kapalı teraslar, teras merdivenleri, balkonlar **yaşama**=salon, üst kat oturma **aktivite**=dolap odaları, yemek böl., çalışma od., kapalı garaj **uyuma**= yatak odaları **ıslak hacim**= WC, WCduş, banyo
sirkülasyon-yaşama=sofa, galeri **pişirme**=mutfak

Bu dönemdeki evlerin her birinde sistemle en bütünleşmiş mekan ve ortalama entegrasyon değerinin altında kalan değerleriyle entegre mekanlar, geçiş grafikleri üzerinde karşılaştırma yapabilmek üzere işaretlenmiştir (Şekil 5.28).

Kırmızı ile işaretlenmiş düğüm noktası grafikteki en entegre mekanın yerini temsil eder. Siyah dairelerle işaretlenmiş düğüm noktaları ise ortalama entegrasyon değerine göre daha bütünleşik yapıya sahip olan mekanları ifade eder. Bu grafiklerin oluşturulmasındaki amaç, örneklem içinde en entegre mekanın yani entegrasyon çekirdeğinin derinliği ve ev içindeki daha entegre ve daha ayrılmış mekanların grafik içindeki dağılımı ile ilgili ortak bir eğilimin olup olmadığını araştırmaktır. Yaygın eğilim olarak en entegre mekanın dışa yakın ya da derinde olması ya da en derindeki mekanların entegre mekanlar arasında olup olmaması konfigürasyona ilişkin önemli bilgilere ulaşılmasını sağlayabilir.

Şekil 5.28'deki grafiklerde ilk dikkati çeken özellik kök olarak kabul edilen giriş bahçesinin hiçbir grafikte kırmızı ile işaretlenmediğidir. Bu da giriş bahçesinin hiçbir evde entegrasyon merkezi haline gelmediğini gösterir. 4 örnekte ise (Ev I, III, VIII, XII) siyah noktayla da işaretlenmemiştir. Bu evlerde giriş bahçesi ortalama entegrasyon değerine göre ayrılmış mekanlar arasında yer alır.

Entegreasyonu en güçlü mekanın grafik içindeki yerini ise eve yaklaşım alanlarını temsil eden dış mekanların bulundukları derinlik belirler. Dışarıdan içeriye girildiğinde ilk karşılama mekanı derinlik 1'de ise en entegre mekan derinlik 1'de yer alır (Ev VI, Ev IX, EvX). Ancak eve yaklaşım genellikle kademelidir. Giriş bahçesinden bir giriş avlusuna ya da üstü örtülü giriş terasına ya da rüzgarlığa geçilip oradan eve giriş verilir. Bu nedenle en entegre mekan grafik içinde bir seviye derine gider ve yedi örnekte derinlik 2'de yer alır (Ev I, Ev II, Ev III, Ev IV, Ev VII, Ev VIII). Oniki örnekten dokuzunda, evin ilk giriş mekanının en bütünleşik mekan olması genel bir eğilim olarak kabul edilebilir. Şekil 5.29'da kırmızı ile işaretlenmiş bu mekanların 10 evde grafiğin sığ bölümlerinde, derinlik 1 ya da 2'de, yer aldığı görülebilir.

Son iki evde (Ev XI ve XII) ise entegrasyon merkezi daha derine, geçiş grafiğinin geometrik olarak merkezine doğru çekilir. Entegrasyon merkezinin daha derinde olması Ev XI ve EV XII'yi diğer evlerden ayırır. Geleneksel Türk Evi plan düzenini yansıtan bu evlerde, entegrasyon dışa yakın karşılama mekanından, üst kata çıkan merdivene ve merdivenin çıktığı sofaya taşınır. Bu farklılaşma şekil 5.29'da kırmızı ile işaretlenen entegrasyon merkezinin diğer örneklere göre grafik içinde daha derine (derinlik 3) itilmesi ile ifade edilir.

Grafik içinde entegre mekanların dışa yakın sığ alandan başlayıp daha derinlere doğru yayıldığını ama en derindeki mekanların hiçbir örnekte entegre mekanlar arasında olmadığı görülür.

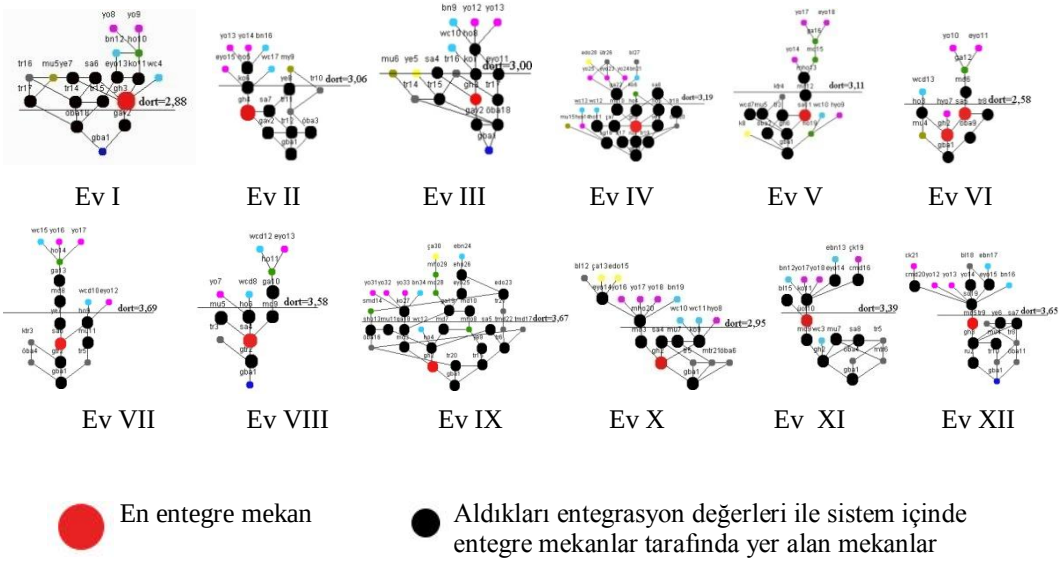

Şekil 5.28: 1960-1985 dönemi evlerinde dış mekanların dahil edildiği geçiş grafiklerinde entegre mekanlar.

Evlerin bir de dış mekanlar dahil edilmeden entegrasyon düzenleri karşılaştırmalı analiz için bir araya getirilir (Çizelge 5.53, Çizelge 5.54). Bu değerlendirmeler evin kapılarının dışarıya kapandığında yalnız iç mekandaki kurguya yöneliktir. Dış mekansız analizlerin yazlık konutlar için gerçek konfigürasyonel bilgiyi iletemeyeceği daha önce belirtilmiştir. Bu evlerde dış mekanlar iç mekanlarla aynı önemi taşır. Ancak çalışmanın bütünlüğü açısından yazlık evlere ilişkin dışsız analizler yapılmıştır.

Dış mekanlar dahil edilmediğinde, mekanlara ilişkin entegrasyon düzenlerinde en entegre mekan değişkenlik gösterir. Dört evde yatak odaları koridoru, bir evde giriş holü, iki evde merdiven, iki evde salon, üç evde merdivenin çıktığı sofa, galeri, ve merdiven holüdür. Bu mekanlar iki katlı evlerde ortak bir özelliğe sahiptir. Dokuz evin iç mekan organizasyonunda entegrasyon düşey sirkülasyon elemanı merdiven etrafında gelişir. Merdiven en birleştirici eleman olmasa bile evlerde entegrasyonu en güçlü mekan yine merdivenle ilişkilendirilmiş bir mekandır. Ev IV'de entegrasyonu en güçlü mekan merdivene ulaşılan giriş holü, Ev V, Ev VI ve Ev VIII'de merdivenin yer aldığı salon, Ev VII'de ise merdiveni içeren yemek bölümüdür. Ev IX, Ev X ve Ev XII'de ise en birleştirici mekanlar üst katta merdivenin çıktığı hol, galeri ve sofadır. Tek katlı Ev I, II, III ve Ev XI'de ise entegrasyon yatak odaları

koridorunda güç kazanır. Bu değerlendirme ile dışsız durumda da evlerdeki en entegre mekan tespitinde bir ortak tutum olduğu açığa çıkar.

Dışsız analizde "ikincil ev" kategorisine giren, çekirdek aileye yönelik, basit kurgulu sekiz evde salon, aileyi bir araya toplayan, aynı zamanda misafirin ağırlandığı birleştirici mekanlardır. Türk Evi "sofalı" plan tiplerini çağrıştıran Ev XI ve Ev XII'de ise evin kapıları dışarıya kapandığında salonun entegrasyonu iyice zayıflar ve ayrılmış mekanlar tarafına geçer. Bu evlerde aile bireylerini toplayan yaşama mekanları üst kattaki sofaya taşınır. Dış mekanlarla analizde olduğu gibi çok daha karmaşık plan kurgusuna sahip, detaylanıdırılmış, özel tasarımları ile Özdemiroğlu Yalısı (Ev IV) ve Erol Simavi Bodrum Villası'nda (Ev IX) yine salonun entegrasyonu zayıflar. Dış mekanlar analiz dışında tutulduğunda bütün evlerde mutfağın en ayrılmış mekanlar arasında olduğu görülür.

Dışsız analizde oniki evden yedisinde en ayrılmış mekanlar, uyuma mekanları ve ıslak hacimler, üçünde mutfak, ikisinde ise çalışma odası ve ebeveyn dolap odasıdır. Ebeveyn yatak odasının ise entegrasyon sıralamasında yeri dış mekanlarla yapılan analizde olduğu gibi oldukça değişkendir. Altı evde ayrılmış yapılı iken diğer altı evde entegre yapılıdır.

Çizelge 5.53: 1960-1985 dönemi evlerinde mekanlara ilişkin entegrasyon düzenleri (dış mekanlar dahil edilmediğinde).

1960-1985 DÖNEMİ EVLERİNDE HER BİR MEKANA İLİŞKİN ENTEGRASYON DÜZENLERİ (DIŞSIZ)	
EVI	**ko< gh <ho <sa = ye =eyo <** WC = bn < yo = yo<mu
EVII	**ko<gh =ho< sa< wc=eyo <** yo = yo = bn< ye < mu
EVIII	**ko< ho < gh < sa< wc <** yo = yo =bn =eyo< ye < mu
EVIV	**gh<md< ho =ho=ho<ça=ye= ga<rü< sg<**sa = ko<wc< eyo< bn=yo=yo< hyo<mu<edo < wc
EVV	**md<mho<md<sa <ga<yo=gh <**yo =eyo <mu =wcd
EVVI	**sa = gh < md <ho< ga <** hyo < mu < wcd < yo = eyo
EVVII	**md= ye < sa = ga< ho =ho <** mu <wcd =eyo =wc=yo=yo
EVVIII	**sa < md <ga<ho < ho<** mu< yo = wcd <wcd =eyo
EVIX	**ga<ga<md<md <eyo<gh <mho <ho = ko <md< md < eho <**mu<edo<sho=ye<sa=smd=wc=yo=yo=yo=bn<mho<ebn<ça
EVX	**md=mho<gh< ko <eyo <sa=yo =yo =yo =bn** <mu<wc =wc =hyo <ça = edo
EVXI	**ko<üot< md< eyo =çmd<gh<bn= yo= yo** <çk=ebn<sa=mu<wc
EVXII	**so<md<gh<eyo=çmd<**yo =yo =yo= bn <sa=ye<mu=rü <ebn =çk

gh=giriş holü,ko=koridor,sa=salon,ye=yemek böl.,eyo=ebev.yat.od.,yo=yatak od., hyo=hizm.yat.od., tr=teras, öba=ön bahçe, gav=giriş avlusu, ho=hol, gba=giriş bahçesi, mu=mutfak, bn=banyo, wcd=WC-duş, md=merdiven, çmd=çatıya çıkan merdiven, ktr=kapalı teras, sg=servis girişi, ga=galeri, mho=merdiven holü, so=sofa, üot=üst kat oturma, do=dolap od., ça= çalışma od., çk=çatı katı, ru=rüzgarlık

Çizelge 5.53'de yer alan mekanlar bir de içerdikleri işleve göre gruplandırılarak fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzenleri bir araya getirilir (Çizelge 5.54).

Dış mekanların analiz dışında tutulması fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon sıralamasında en entegre grubu oniki evin onbirinde değiştirmez. Dışlı analizde olduğu gibi son iki evde sirkülasyon/yaşama, üç evde yaşama, altı evde ise sirkülasyon alanları en entegre fonksiyon alanlarıdır. Yalnız Ev VII'de yaşama yerine aktivite en birleştirici fonksiyon grubu olur. Evlerin en ayrılmış fonksiyon alanları ise sekiz evde pişirme işlevini içerir. Islak hacim ve uyuma alanları da yine en ayrılmış fonksiyon gruplarındandır. Aktivite başlığı altında toplanan mekanlar dış mekansız analizde entegre yapılarını koruyamaz ve bulundukları yedi evin beşinde ayrılmış fonksiyonlar tarafına geçer. Dış mekansız analizde, aktivite fonksiyonunun entegre duruma geldiği iki örnekte, yemek odası olarak işlevlendirildikleri görülür

Dışsız analizde, fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzenlerinde en belirgin farklılaşma, dışlı analizde evin ortalama entegrasyon değerine göre bütünleşmiş fonksiyon grubu sayısının bütün evlerde arttığı görülür. Çizelge 5.52 ve Çizelge 5.54 karşılaştırıldığında dışlı analizde entegre fonksiyon gruplarının, ayrılmış fonksiyon gruplarına göre çok daha fazla olduğu açıktır. Bu da 1960-1985 dönemi evlerinde, dışarının fonksiyon grupları üzerinde birleştirici, bütünleştirici etkisi olduğu, sistem dışında bırakıldıklarında bir çok fonksiyon grubunun ayrılmış tarafa geçtiği olarak yorumlanabilir.

Çizelge 5.54: 1960-1985 dönemi evlerinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzenleri (dış mekanlar dahil edilmediğinde).

1960-1985 DÖNEMİ EVLERİNDE FONKSİYON GRUPLARINA İLİŞKİN ENTEGRASYON DÜZENLERİ (DIŞSIZ)	
EVI	**sirkülasyon<aktivite<**yaşama<ıslak hacimler<uyuma<pişirme
EVII	**sirkülasyon<yaşama<**ıslak hacimler<uyuma<aktivite<pişirme
EVIII	**sirkülasyon<yaşama<**ıslak hacimler<uyuma<aktivite<pişirme
EVIV	**sirkülasyon<**aktivite<yaşama<uyuma<slak hacimler<pişirme
EVV	**yaşama<sirkülasyon<**uyuma<ıslak hacimler=pişirme
EVVI	**yaşama<sirkülasyon<**ıslak hacimler=uyuma=pişirme
EVVII	**aktivite<yaşama=sirkülasyon/yaşama<sirkülasyon<**pişirme=ıslak hacimler=uyuma
EVVIII	**yaşama=sirkülasyon<sirkülasyon/yaşama<**pişirme<uyuma<ıslak hacimler
EVIX	**sirkülasyon<**pişirme<uyuma<yaşama<ıslak hacimler<aktivite
EVX	**sirkülasyon<yaşama<**uyuma<ıslak hacimler<pişirme<aktivite
EVXI	**sirkülasyon/yaşama<sirkülasyon<**uyuma<ıslak hacimler<yaşama=pişirme
EVXII	**sirkülasyon/yaşama<sirkülasyon<**uyuma<aktivite=yaşama<pişirme<ıslak hacimler

sirkülasyon=giriş holü, koridor, hol, merdiven, çatı merd., rüzgarlık, servis girişi, servis holü, merdiven holü,galeri
dış mekanlar= bahçeler, teraslar, kapalı teraslar, teras merdivenleri, balkonlar **yaşama**=salon, üst kat oturma **aktivite**=dolap odaları, yemek böl., çalışma od., kapalı garaj **uyuma=** yatak odaları **ıslak hacim=** WC, WCduş, banyo **sirkülasyon-yaşama**=sofa, galeri **pişirme=**mutfak

Dış mekanlarla yapılan değerlendirmelerde olduğu gibi, bu dönemdeki evlerin her birinde, sistemle en bütünleşmiş mekan, ve ortalama entegrasyon değerinin altında

kalan değerleriyle entegre mekanlar, dış mekansız geçiş grafikleri üzerinde karşılaştırma yapabilmek üzere işaretlenmiştir (Şekil 5.29).

En entegre mekanın grafik içindeki yerini, dış mekanlarla analizde evin giriş katına dışarıdan yaklaşım belirlerken, dış mekansız analizde entegrasyon merkezi üst kata ulaşım tarafından belirlenir. Tek kat olan ilk üç örnekte ise entegrasyon merkezi iki katlı evlere paralel olarak uyuma alanlarına ulaşıma bağlıdır.

Bu nedenle iki katlı dokuz örnekte merdivenin bulunduğu derinlik önem kazanır. Ev IV, Ev V, Ev VI, Ev VII, Ev VIII, Ev IX'da merdivenin bulunduğu derinlikten bir alt derinlikte entegrasyon merkezi yer alır. Ev X'da merdiven en entegre mekandır. Bir de merdivenden bir üst derinlikteki merdiven holü entegrasyonu en güçlü mekandır. Ev XII'de ise merdiven ile bağlantılı bir üst derinlikteki sofa en entegre mekandır.

Dokuz evde entegrasyon merkezi sığ yapılıdır. Ev IX, Ev XI, Ev XII'de ise daha derinde, geometrik olarak geçiş grafiklerinin ortasında yer alır.

Dış mekanlarla analizde olduğu gibi grafik içinde entegre mekanların sığ alandan başlayıp daha derinlere doğru yayıldığı ama en derindeki mekanların hiçbir örnekte entegre mekanlar arasında olmadığı görülür.

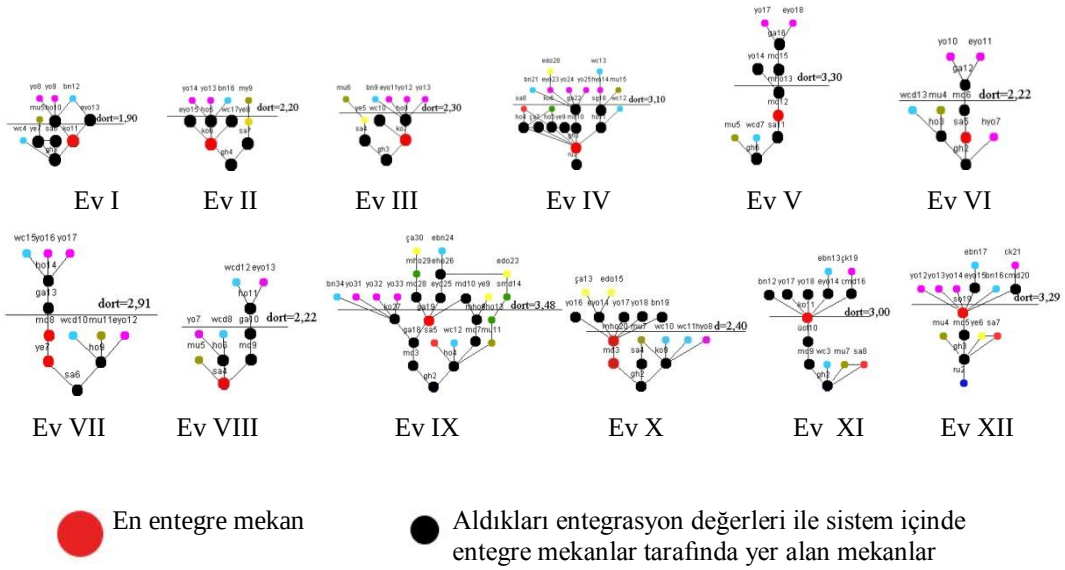

Şekil 5.29: 1960-1985 dönemi evlerinde dış mekanların dahil edilmediği geçiş grafiklerinde entegre mekanlar.

5.1.2.4 1960-1985 dönemi evlerinde mekanlara ilişkin sentaktik veriler

1960-1985 dönemi evlerinde ortak eğilimlerin tespiti için yapılan karşılaştırmalı analizler kapsamında, bu bölümde mekanlara ilişkin sentaktik veriler bir araya getirilerek yorumlanmıştır. Öncelikle ev sistematiğinde yer alan mekanlar, her evde ayrı ayrı hesaplanan ortalama entegrasyon değerleriyle bir tabloda toplanmıştır. Çizelge 5.55 incelendiğinde dışlı analizlerde ortalama entegrasyon değeri 1'in altında olan mekanların giriş holü, sofa, merdiven, salon, ve yemek odası olduğu görülür. En yüksek ortalama değere ise ebeveyn banyosu sahiptir.

Bu tablolarda öne çıkan bilgilerden biri, ev içinde ikinci bir günlük yaşama alanı ortaya çıktığında buranın salondan daha entegre olmasıdır. Üst katta merdivenin çıktığı mekana, sirkülasyon yanında bir de yaşama fonksiyonu eklendiğinde, yalnız bir hol olarak işlevlendirilmiş durumundan çok daha entegre bir yapıya sahip olması başka bir saptamadır.

Bir başka konu ise uyuma mekanları arasında ebeveyn yatak odasının diğer yatak odalarına göre oldukça entegre olmasıdır. Bir diğer yorum da ıslak hacimlerle ilgilidir. Ziyaretçiye açık, genellikle zemin katta konumlanmış WC en entegre, evin iç organizasyonuyla en bütünleşmiş ıslak hacim, en mahrem olduğu kabul edilen ebeveyn banyosu ise en ayrılmış ıslak hacimdir.

Çizelge 5.55'de görüldüğü gibi giriş holü ve sofa bulundukları bütün evlerde 1'in altında entegrasyona sahiptir. Merdiven bulunduğu dokuz örneğin yedisinde 1'in oldukça altında bir değerle entegre, iki örnekte ise 1'in üstünde değerle ayrılmış yapıdadır. Salonun entegrasyonu dokuz örnekte 1'in altında, ikisinde 1'e çok yakın ve yalnız bir evde 1'in üstündedir. Yemek odası ise bulunduğu iki evde 1'in altında, beş evde 1'in çok az üstünde bir değere sahiptir. Merdiven holü veya galerinin entegrasyonu üç örnekte 1'in altında, dört örnekte ise 1'in üstündedir. Mutfak, WC, banyo, hizmetli odası, yatak odaları, ebeveyn banyosu tutarlı biçimde bütün evlerde 1'in üstünde değerlerle ayrılmış mekanlardır.

Çizelge 5.55'de ebeveyn yatak odasının oldukça farklı entegrasyon değerlerine sahip olduğu gözlenir. İki örnekte 1'in altında, 3 örnekte 1'e çok yakın, 7 örnekte ise 1'in üstünde değerlerle temsil edilir. Örneklerde ebeveyn yatak odasına ait en yüksek entegrasyon değeri, hesaplanan en düşük değerin üç katından daha büyüktür.

Ebeveyn dolap odası ve çalışma odası evlerin yalnız üçünde mevcuttur. Ebeveyn dolap odası için bir evde 1'in çok az üstünde bir değer hesaplanırken, diğer iki örnekte oldukça yüksek değerlerle son derece ayrılmış yapılıdır. Çalışma odası da yine bir örnekte 1'in altında değerle sistemle entegredir. Oysa diğer iki evde 1'in çok üstünde değerlerle en ayrılmış mekanlar arasındadır.

Çizelge 5.55: 1960-1985 dönemi evlerinde mekanlara ilişkin ortalama entegrasyon değerleri (dış mekanlar dahil edildiğinde).

EV	gh	sa	ye	eyo	WC	mu	bn	ebn	edo	ça	yo	md	mho/ga	so/uot	smd	hyo
I	0,558	0,744	0,744	0,775	1,054	1,054	1,085				1,457					
II	0,683	0,786	1,059	1,298	1,298	1,503	1,606				1,606					
III	0,682	0,806	1,023	0,713	1,271	1,302	1,333				1,333					
IV	0,543	1,076	0,803	1,212	1,166	1,318	1,242		1,606	0,803	1,242	0,697	0,879			1,288
V	0,906	0,877		2,377		1,302	1,387				2,037	1,273	1,556			1,924
VI	0,715	0,715		1,980		1,430	1,705				1,980	0,989	1,375			1,320
VII		0,922	1,025	1,674	2,255	1,469	1,674				2,255	1,196	1,435			
VIII		0,715		2,145		1,320	1,705	2,145			1,705	0,880	1,155			
IX	0,866	1,069	1,046	1,024	1,249	1,069	1,508	1,440	1,091	1,890	1,508	0,900	0,878		1,170	
X	0,647	0,983		1,055	1,343	1,127	1,199		1,510	1,510	1,199	0,671	0,743			1,343
XI	0,877	1,217		1,273	1,358	1,245	1,330	1,754			1,330	0,792		0,764		
XII	0,671	0,959	1,007	1,031		1,007	1,127	1,486			1,217	0,647		0,671		
ORT	**0,715**	**0,906**	**0,958**	**1,380**	**1,374**	**1,262**	**1,408**	**1,706**	**1,402**	**1,401**	**1,572**	**0,894**	**1,146**	**0,718**	**1,170**	**1,469**

gh=giriş holü, sa=salon,ye=yemek böl.,eyo=ebev.yat.od.,yo=yatak od.,hyo=hizm.yat.od., mu=mutfak, bn=banyo, md=merdiven, ga=galeri, mho=merdiven holü, so=sofa, üot=üst kat oturma, do=dolap od., ça= çalışma od.

Dış mekanların dahil edildiği analizde temel fonksiyon mekanlarına yönelik entegrasyon bilgilerinin değerlendirilmesinden sonra, bir de örneklem içinde yer alan her ana fonksiyon mekanı, bulunduğu ev sayısı, ortalama derinlik ve entegrasyon değerleri, ve mekan tipolojisi açısından ait olduğu mekan tipi ile tanımlanarak Çizelge 5.56'da toplu olarak sunulmuştur.

Çizelgede ilk dikkati çeken unsur, en düşük ortalama derinlik değerine sahip mekanın en entegre mekan olduğu, en yüksek ortalama derinlik değerine sahip mekanın ise en ayrılmış mekan olduğudur. Ayrıca birbirine yakın ortalama derinlik değerine sahip mekanların ortalama entegrasyon değerleri de yakındır. Özetle ortalama derinlik ve ortalama entegrasyon değeri arasıdan belirgin bir paralellikten söz edilebilir.

Mekan tipolojisi açısından ise giriş holü ve salonun, dış mekanlarla yapılan analizde, genellikle birden fazla halka üzerinde yer alan D tipi mekanlar, merdivenin ve merdiven holünün en az bir mekana giden yol üzerinde olan B tipi mekanlar, ıslak hacimlerin ve ebeveyn yatak odası dışındaki yatak odalarının kör uçlu A tipi mekanlar olduğu izlenir.

Yemek odası bulunduğu dokuz evin sekizinde tek halka üstünde yer alan C tipi mekanlardır. Ebeveyn yatak odası ise 5 örnekte A tipi, 1 örnekte B tipi, 5 örnekte C tipi, 1 örnekte ise D tipi mekanlar olarak farklılık gösterir. Çizelge 5.56'da dikkat çekici bir unsur da mekanların bulundukları ev sayısı ile ilgilidir. 1960-1985 dönemi evleri genel olarak basit, çekirdek aileye yönelik, fonksiyonel mekan kurgularına sahiptir. Bu nedenle temel kullanım mekanları dışındaki aktivite mekanlarının ya da ana merdiven dışında farklı düşey sirkülasyon elemanlarının kullanılmadığı minimal kompozisyonlar söz konusudur.

Çizelge 5.56: 1960-1985 dönemi evlerinde mekanlara ilişkin sentaktik veriler (dış mekanlar dahil edildiğinde).

1960-1985 Dönemi Evlerinde Mekanlara İlişkin Sentaktik Veriler (dış ile)							
MEKAN	bul.ev ad.	d ort	E ort	A tipi ad.	B tipi ad.	C tipi ad.	D tipi ad.
giriş holü	10	2,06	0,715	0	0	1	9
sofa/ü.otur.	2	2,45	0,718	0	1	1	0
merdiven	9	2,71	0,894	0	8	1	0
salon	12	2,83	0,906	0	1	2	9
yemek od.	7	3,02	0,958	0	1	6	0
galeri/m.ho.	7	3,33	1,146	0	5	0	2
serv.merd.	1	4,15	1,170	0	0	1	0
mutfak	12	3,47	1,262	2	0	5	5
WC	8	3,82	1,374	8	0	0	0
ebev.yat.od.	12	3,66	1,380	5	1	5	1
çalışma od.	3	4,40	1,401	2	0	0	1
eb.do.od.	3	4,34	1,402	2	0	0	1
banyo	12	3,75	1,408	11	0	1	0
hizm.y.od.	4	3,93	1,469	4	0	0	0
yatak od.	12	4,16	1,572	24	0	2	0
ebev.banyo	4	4,42	1,706	4	0	0	0

Mekanların bir de dış mekanlar dahil edilmediğinde her ev için hesaplanan ortalama entegrasyon değerleri bir tabloda toplanmıştır. Çizelge 5.57 incelendiğinde dışsız analizlerde ortalama entegrasyon değeri 1'in altında olan mekanlar giriş holü, sofa, ve merdivendir. En yüksek sayısal ortalama değerle en ayrılmış mekan mutfaktır. En entegre mekan sofa olmakla beraber, yalnız iki örnekte bulunduğu için bu durumun örneklem için yaygın bir eğilim olduğunu kabul etmek zordur.

Dışlı ve dışsız durumda hazırlanan çizelgeler karşılaştırıldığında üst kat sofanın dışındaki bütün mekanların entegrasyonlarının zayıfladığı görülür. Bu da 1960-1985

dönemi evlerinde dış mekanların birleştirici özelliğini yansıtır. Özellikle dışarıyla ilişkilendirilmiş giriş holü, salon, yemek odası gibi mekanların entegrasyonu zayıflar. En dikkat çekici değişiklik ise mutfağın en ayrılmış mekan durumuna geçmesidir.

Evlerin kapıları dışarı kapandığında uyuma mekanları arasında ebeveyn yatak odasının yine diğer yatak odalarına göre oldukça entegre olduğu, ıslak hacimler arasında da yine WC'nin en bütünleşmiş, ebeveyn banyosunun ise en ayrılmış ıslak hacim olduğu görülür.

Çizelge 5.57'de görüldüğü gibi sofa bulunduğu iki evde 1'in altında entegrasyona sahiptir. Bunun dışında bütün evlerde 1'in altında değere sahip mekan yoktur. Giriş holü on evden yedisinde, merdiven ise dokuz evden altısında 1'in altında entegrasyon değeriyle görülür. Ev IV'de yemek ve çalışma odası 1'in altında kalan bir değerle evin iç organizasyonu ile bütünleşirken diğer tüm örneklerde bu mekanlar oldukça ayrılmış yapıdadır. Evlerin dış mekanlarla yapılan analizlerinde mekanlarin daha yakın ortalama entegrasyon değerlerine sahip olduğu, dışsız analizde daha büyük farklılıklar gösterdiği ise bir başka gözlemdir.

Çizelge 5.57: 1960-1985 dönemi evlerinde mekanlara ilişkin ortalama entegrasyon değerleri (dış mekanlar dahil edilmediğinde).

EV	gh	sa	ye	eyo	WC	mu	bn	ebn	edo	ça	yo	md	mho/ga	so/uot	smd	hyo
I	0,678	1,206	1,130	1,130	1,356	1,809	1,356				1,507					
II	0,904	1,281	1,809	1,356	1,356	2,487	1,583				1,583					
III	0,980	1,356	1,884	1,507	1,432	2,562	1,507				1,507					
IV	0,551	1,271	0,935	1,343	1,223	1,534	1,391		1,798	0,935	1,391	0,719	0,935			1,486
V	1,733	1,356		2,336		2,411	2,411				1,733	1,130	1,340			
VI	1,000	1,000		2,273		2,091	2,091				2,273	1,182	1,546			1,727
VII		1,340	1,213	1,674	2,234	2,234	2,234				2,234	1,213	1,340			
VIII		1,000		2,273		1,727	2,273	2,273			2,091	1,000	1,182			
IX	1,055	1,497	1,480	1,021	1,497	1,310	1,497	1,616	1,378	1,922	1,497	0,953	0,808		1,497	
X	0,797	1,252		1,100	1,555	1,480	1,252		1,631	1,631	1,252	0,721	0,721			1,555
XI	1,249	1,778		1,153	1,826	1,778	1,249	1,730			1,410	0,961		0,769		
XII	0,807	1,317	1,317	0,935		1,360	1,020	1,487			1,020	0,595		0,467		
ORT	**0,975**	**1,305**	**1,395**	**1,508**	**1,560**	**1,899**	**1,655**	**1,776**	**1,602**	**1,496**	**1,625**	**0,941**	**1,125**	**0,618**	**1,497**	**1,590**

gh=giriş holü, sa=salon,ye=yemek böl.,eyo=ebev.yat.od.,yo=yatak od.,hyo=hizm.yat.od., mu=mutfak, bn=banyo, md=merdiven, ga=galeri, mho=merdiven holü, so=sofa, üot=üst kat oturma, do=dolap od., ça= çalışma od.

Dış mekanlarla yapılan analizdeki gibi entegrasyon bilgilerinin değerlendirilmesinden sonra, bir de örneklem içinde yer alan her ana fonksiyon mekanı, bulunduğu ev sayısı, ortalama derinlik ve entegrasyon değerleri, ve mekan tipolojisi açısından ait olduğu mekan tipi ile tanımlanarak Çizelge 5.58'de toplu olarak sunulmuştur. Çizelgede ilk dikkati çeken unsur, yine en düşük ortalama derinlik değerine sahip mekanın en entegre mekan olduğudur. En yüksek ortalama

derinlik değerine sahip mekanlar ise tablodan görüldüğü gibi servis merdiveni, ebeveyn dolap odası, çalışma odası, ebeveyn banyo ve mutfaktır. Ancak dışlı analizde olduğu gibi ortalama derinlik ve ortalama entegrasyon değeri arasıdan belirgin bir paralellikten söz edilemez.

Mekan tipolojisi açısından ise dış mekanların dahil edilmediği durumda halkalı yapının son derece zayıfladığı ve mekan tipolojisine bunun C ve D tipi mekan sayısındaki düşüşle yansıdığı açık olarak görülür. Bu dönem evlerinde dış mekanların evlerin mekansal kurgusu üzerindeki birleştirici etkileri belirtilmiştir. Dışarısının bir başka rolü de dıştan geçen halkalarla alternatif hareket biçimleri oluşturmakta son derece etkili olmasıdır. Örneklerde kapılar dışarıya kapandığında kullanım mekanları arasındaki ilişkilerin kopmasından ötürü bu mekanların çoğunlukla kör uçlu A tipine dönüştüğü izlenir. Yalnız içten geçen halkaların zayıflığından ötürü de kesişen, karmaşık ilişki ağları ortadan kalkar. Böylece az sayıda C tipi mekan görülürken yalnız 1 adet D tipi mekan mevcuttur.

Çizelge 5.58: 1960-1985 dönemi evlerinde mekanlara ilişkin sentaktik veriler (dış mekanlar dahil edilmediğinde).

1960-1985 Dönemi Evlerinde Mekanlara İlişkin Sentaktik Veriler (dışsız)							
MEKAN	bul.ev ad.	d ort	E ort	A tipi ad	B tipi ad.	C tipi ad.	D tipi ad.
giriş holü	10	2,63	0,975	0	4	5	1
sofa/ü.otur.	2	2,01	0,618	0	2	0	0
merdiven	9	2,50	0,941	0	8	1	0
salon	12	3,06	1,305	1	6	5	0
yemek od.	7	3,25	1,395	1	2	4	0
galeri/m.ho.	7	2,68	1,125	0	6	1	0
serv.merd.	1	4,52	1,497	0	0	1	0
mutfak	12	3,85	1,899	10	0	2	0
WC	8	3,55	1,560	8	0	0	0
ebev.yat.od.	12	3,39	1,508	6	4	2	0
çalışma od.	3	4,11	1,496	2	0	1	0
eb.do.od.	3	4,29	1,602	2	0	1	0
banyo	12	3,31	1,655	11	0	1	0
hizm.y.od.	3	3,65	1,590	3	0	0	0
yatak od.	12	3,50	1,625	24	0	0	0
ebev.banyo	4	3,96	1,776	4	0	0	0

5.1.2.5 1960-1985 dönemi evlerinde fonksiyonlara ilişkin sentaktik veriler

Ortak eğilimlerin tespiti için yapılan karşılaştırmalı analizler kapsamında, son bir çalışma da mekanların fonksiyon grupları altında toplanarak bunlara ilişkin ortalama entegrasyon değerlerini bir araya getirmektir. Öncelikle mekan sisteminde yer alan fonksiyon grupları, her evde ayrı ayrı hesaplanan ortalama entegrasyon değerleri ile bir tabloda toplanmıştır (Çizelge 5.59). Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon hesaplarında dikkat edilmesi gereken durum, kullanımları çok farklı mekanların, işlevlerinin benzerliği nedeniyle aynı grupta olmalarıdır. Uyuma fonksiyonu altında hizmetli odası da ebeveyn odası da vardır. Sirkülasyon grubunda giriş holü de mevcuttur, çatı merdiveni de. En farklı kullanım amaçları olan mekanları içeren grup ise aktivitedir. Her ev için ayrı analizler yapıldığında, bu gruplar içindeki mekanlara ilişkin entegrasyon farklılaşmalarının gücünü tespit etmek için temel farklılık faktörü hesaplanmıştır. Genel olarak bu evlerde fonksiyon gruplarına ilişkin temel farklılık faktörleri 1'e yakın değerler olarak hesaplanmıştır. 1'den uzaklaşmaları durumunda temel farklılık faktöründeki bu güçlenmenin nedeni mekanlara bakılarak değerlendirilmiştir. Evlerin entegrasyonunun genellikle sirkülasyon mekanları etrafında yoğunlaştığı dile getirilmiş olmakla beraber, matematiksel ölçümler dış mekanlı analizde yaşama fonksiyonunun daha bütünleşik olduğunu ortaya koyar. En ayrılmış fonksiyon grubu olarak ise uyuma grubu görülür. 1'in altında ortalama entegrasyon değerine sahip fonksiyon grupları yalnız sirkülasyon ve yaşamadır.

Çizelge 5.59: 1960-1985 dönemi evlerinde fonksiyon gruplarına ilişkin ortalama entegrasyon değerleri (dış mekanlar dahil edildiğinde).

EV	sirkülasyon	aktivite	yaşama	dış mek.	pişirme	ıslak hacim	uyuma	sirk./yaşama
I	0,7232	0,7438	0,7438	0,9121	1,0538	1,0693	1,2294	
II	0,7773	1,0591	0,7858	1,15	1,5032	1,452	1,5032	
III	0,7645	1,0227	0,8058	0,8942	1,3017	1,3017	1,1571	
IV	0,8153	1,0705	1,0755	1,2054	1,3179	1,3634	1,246	
V	1,3347	1,5563	0,8772	1,2026	1,3017	1,6554	2,094	
VI	1,0448		0,7149	1,1365	1,4297	1,7047	1,7597	
VII	1,3666	1,0249	0,9224	1,5716	1,4691	1,9647	2,0612	1,4349
VIII	1,1731		0,7149	1,5031	1,3198	1,9247	1,9247	1,1548
IX	1,039	1,3425	1,0688	1,1433	1,0688	1,3988	1,3866	
X	0,7372	1,5104	0,983	1,1868	1,1268	1,2946	1,1982	
XI	0,9479		1,2168	1,4855	1,2451	1,4808	1,4219	0,764
XII	0,8511	1,0069	0,959	1,2586	1,0069	1,4864	1,1795	0,6713
ORT	**0,9646**	**1,1486**	**0,9057**	**1,2208**	**1,2620**	**1,5080**	**1,5135**	**1,0063**

sirkülasyon=giriş holü, koridor, hol, merdiven, çatı merd., rüzgarlık, servis girişi, servis holü, merdiven holü,galeri **dış mekanlar**= bahçeler, teraslar, kapalı teraslar, teras merdivenleri, balkonlar **yaşama**=salon, üst kat oturma **aktivite**=dolap odaları, yemek böl., çalışma od., kapalı garaj **uyuma=** yatak odaları **ıslak hacim=** WC, WCduş, banyo **sirkülasyon-yaşama**=sofa, galeri **pişirme**=mutfak

Mekanlara ilişkin entegrasyon değerlendirmelerinde olduğu gibi, dış mekanların fonksiyon grupları üzerindeki etkisini belirlemek üzere, fonksiyonlara ilişkin ortalama entegrasyon değerleri bir de dış mekanların dahil edilmediği durumda Çizelge 5.60'da bir araya getirilmiştir. Mekanlara ilişkin ortalama entegrasyon değerlerinde olduğu gibi, dış mekanların sistemden çıkarılması, fonksiyon gruplarına ait ortalama entegrasyon değerlerini doğrudan etkiler. Sirkülasyon/yaşama fonksiyon grubu dışındaki bütün fonksiyon gruplarının ortalama entegrasyon değerleri yükselerek daha ayrılmış hale gelir. Dışsız analizlerde ortalama değerlere ilişkin olarak en entegre fonksiyon grubu sirkülasyon/yaşama, en ayrılmış fonksiyon grubu ise pişirme fonksiyonudur. Dış mekansız analizde yalnız sirkülasyon/yaşama fonksiyonuna ait ortalama entegrasyon değeri 1'in altındadır.

Çizelge 5.60: 1960-1985 dönemi evlerinde fonksiyon gruplarına ilişkin ortalama entegrasyon değerleri (dış mekanlar dahil edilmediğinde).

EV	sirkülasyon	aktivite	yaşama	pişirme	ıslak hacim	uyuma	sirk./yaşama
I	0,703	1,130	1,206	1,809	1,356	1,382	
II	0,829	1,809	1,281	2,487	1,470	1,507	
III	0,854	1,884	1,356	2,562	1,470	1,507	
IV	0,900	1,223	1,271	1,534	1,518	1,403	
V	1,387		1,356	2,411	2,441	2,135	
VI	1,273		1,000	2,091	2,091	2,091	
VII	1,468	1,213	1,340	2,234	2,234	2,234	1,435
VIII	1,000		1,000	1,727	2,273	2,091	1,182
IX	1,134	1,594	1,497	1,310	1,537	1,378	
X	0,816	1,631	1,252	1,480	1,454	1,282	
XI	1,009		1,778	1,778	1,602	1,346	0,769
XII	0,924	1,317	1,317	1,360	1,487	1,096	0,467
ORT	**1,025**	**1,475**	**1,305**	**1,899**	**1,744**	**1,621**	**0,963**

sirkülasyon=giriş holü, koridor, hol, merdiven, çatı merd., rüzgarlık, servis girişi, servis holü, merdiven holü,galeri **dış mekanlar**= bahçeler, teraslar, kapalı teraslar, teras merdivenleri, balkonlar **yaşama**=salon, üst kat oturma **aktivite**=dolap odaları, yemek böl., çalışma od., kapalı garaj **uyuma=** yatak odaları **ıslak hacim=** WC, WCduş, banyo **sirkülasyon-yaşama**=sofa, galeri **pişirme=**mutfak

5.1.3 Örneklemde bir genotip olarak kabul edilebilecek özellikler

Ev ev yapılan mekansal analiz, örneklem içinde tekrarlanan bir ev tipinin omadığını, hem geçiş grafiklerindeki hem de sentaktik bulgulardaki çeşitlenmeler ile açık olarak ortaya koyar.

Bu döneme ait örnek sayısının 12 ile sınırlı kalmasının iki nedeni vardır. Birinci nedeni, henüz mimarın toplum tarafından yeterince tanınmadığı, daha çok yarışma projeleri ile uygulama yapma şansına sahip olduğu bu dönemde, sonraki yıllarda olduğu kadar özel konut yapma şansına sahip olamamış olmasıdır. İkinci bir nedeni

ise o dönemde iyi bir arşiv tutulamamış ve projelerinin birçoğunun kaybolmuş olmasıdır. Buna karşın mimarın vefatından önce elde edilen belgeler doğrultusunda 12 tasarımın özgün çizimleri bu çalışmada bir araya getirilerek incelenmiştir.

Bu çalışmada ortaya konan sayısal ve görsel verilerden yola çıkarak, aynı mimarın aynı dönemde farklı yerlerde, farklı kullanıcılar için gerçekleştirdiği tasarımlarda baskın bir genotipten söz edilebilir mi?

Mekansal analizler sonucu 1960-1985 dönemi evlerine ilişkin olarak ortaya konan ve yorumlanan sentaktik verilerin değerlendimesi ile bir genotip olarak kabul edilebilecek şu ortak özellikler dikkat çekicidir:

1. Örneklem içinde iki örnekte özellikle dışarıyla olan geçiş grafiklerinde mekan sayısı belirgin bir şekilde artmış ve oldukça halkalı, dallanmış ve karmaşık bir yapı ortaya çıkmıştır. Bu iki evin özelliği belirli kullanıcılar için tasarlanmış olmalarıdır.

Diğer on ev ise ticari amaçlı, anonim kullanıcılar için tasarlanmış alçak gönüllü konutlardır ve son derece yalın mekansal kurgulara sahiptir. Ancak bu evler de aralarında gruplanabilir.

Yazlık ve haftasonu evlerini temsil eden 7 grafik az halkalı ve derindir. Bunların ilk üçünün tek kat olması nedeniyle biraz daha dallanmış bir yapısı vardır. Genel özellik ise geçiş grafiklerinde ikincil kullanıcılara/konuklara açık mekanların zayıf halkalı, sığ bir yapısı ve birincil kullanıcılara ait özel mekanların derin, ağaç benzeri bir yapısı olmasıdır.

Diğer 3 ev ise tüm yıl yaşanmak üzere tasarlanmış, geleneksel Türk evi plan tiplerine gönderme yapan kooperatif projeleri konut tipleridir. Bu örneklerde ise dallanmış, halkalı bir zemin kat ve dallanmış, ağaç yapılı, sığ bir üst kat şeması izlenir (Şekil 5.30).

1960-1985 DÖNEMİ EVLERİNE İLİŞKİN GEÇİŞ GRAFİKLERİ		
KULLANICISI BİLİNMEYEN EVLER		**KULLANICISI BİLİNEN EVLER**
MEKAN SAYISI AZ YALIN MEKANSAL KURGU		ÇOK MEKANLI KARMAŞIK MEKANSAL KURGU
BİRİNCİL KONUT (kooperatif evleri) DALLANMIŞ, AZ HALKALI ZEMİN KAT DALLANMIŞ, SIĞ AĞAÇ BENZERİ ÜST KAT	İKİNCİL KONUT (yazlık/haftasonu evi) DERİN, AZ DALLANMIŞ AĞAÇ BENZERİ	ÇOK DALLANMIŞ HALKALI
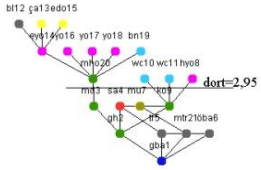	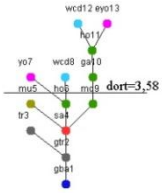	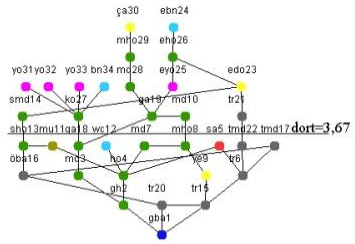

Şekil 5.30: 1960-1985 dönemi evleri geçiş grafikleri karakteristikleri.

2. Anonim kullanıcılı tatil konutlarının geçiş grafiklerinde halkaların tümü dıştan geçer. Tüm yıl yaşanan konutlarda ise dıştan geçen halkaların yanında tek bir halka içeride kalır ve zemin kat temel kullanım mekanlarından geçer.

3. Dış mekanların göz ardı edilmesiyle geçiş grafiklerinin sığlaşması, halkaların kalkması ve yalın kurgulara dönüşmesi bir başka ortak özelliktir.

Kullanıcıları belli evlerin grafiklerinde halkalı yapı zayıflar, daha sığ ve oldukça dallanmış bir yapı ortaya çıkar. Yazlık konutlar tek katlı olduklarında dallanmış, iki katlı olduklarında ise daha derin, halkasız, son derece yalın ve ağaç yapılı grafikler olarak görülür. Dışarısı katılmadığında tüm yıl yaşanan kooperatif evleri ise yazlık evlere göre daha dallanmış, tek halkalı bir zemin kat ve dallanmış, ağaç yapılı bir üst kattan oluşan yine son derece yalın geçiş diyagramları ile ifade edilir.

4. Örneklem içinde genel mekanların kurgusunda farklılıklar görülmekla beraber evin birincil kullanıcılarına ait özel mekanlarına ait kurgu oldukça benzerdir. Bütün evlerde bir sirkülasyon mekanından ya da sirkülasyon/yaşama (sofa) mekanından dallanan odalar ve ıslak hacimler dikkat çeker.

5. 1960-1985 Dönemi evlerinde iç ve dış bütünlüğünde, geçiş grafiklerinde entegrasyon çekirdeğinin yerini belirleyen iki eğilim vardır. 12 evin 10 adetinde, entegrasyonu en güçlü mekanın geçiş grafiğinde dıştan içeri girildiğinde yer alan ilk karşılama mekanı olduğu görülür. Bu bir giriş holü ya da salon olabilir. Bu durumda entegrasyon çekirdeği geçiş grafiğinin sığ bölümünde yer alır.

Geleneksel Türk evi plan düzenini yansıtan son iki evde ise entegrasyon çekirdeğinin girişten daha derine giderek merdiven ve merdivenin ilişkilendirildiği mekanlarda odaklandığı görülür (Şekil 5.31).

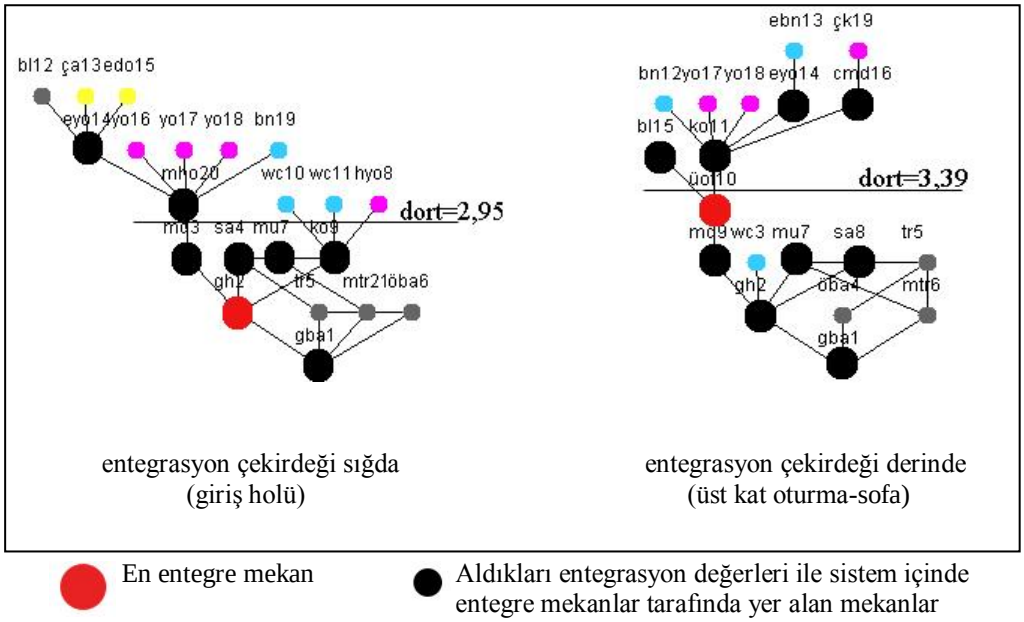

Şekil 5.31: 1960-1985 dönemi evlerinde entegrasyon çekirdeği.

6. Dışarının analize katıldığı durumda evin ana mekanı salonun, tatil evlerinde obildukça birleştirici bir yapıya sahip olduğu görülür. Evin çekirdek aileye yönelik alçak gönülü konut kimliğinden, daha özel, standartları yükseltilmiş bir ev kimliğine geçişi ile, yeni yaşama ve aktivite mekanları ortaya çıkar. Bu durumda salonun ev içindeki entegrasyonu zayıflar. Bu dönemde kullanıcıları belli evlerde salonlar oldukça ayrılmış yapılıdır. Salonun entegrasyonunun zayıflamasına neden olan ikinci bir durum da üst katta ortaya çıkan ve sirkülasyon/yaşama işlevi taşıyan sofadır. Üst kattaki sofa ailenin günlük yaşama alanı olarak kullanıldığında, konuklara açık salonun birleştirici özelliği zayıflar.

7. Evlerin mekansal kurgusunda dış mekanların birleştirici özelliği güçlüdür. Dış mekanlar analiz dışında bırakıldığında ortalama entegrasyon değerleri yükselir ve

daha ayrılmış bir yapıya işaret eder. Dışarının göz ardı edilmesiyle salon, yemek bölümü ve mutfak çok daha ayrılmış hale gelir, sofa ise daha bütünleşik olur.

8. Dışlı analizde toplam 12 evden onunda en derindeki mekanın en ayrılmış mekan olduğu görülür. Diğer iki evde ise (Ev IV, Ev XII), dışsız analizde en derindeki mekanın en ayrılmış mekan olduğu izlenir.

9. İki katlı evlerin tümünde geçiş grafiklerinde sığda genel, ikincil kullanıcılara/konuklara açık mekanlar bulunduğu, derine gidildikçe daha özel birincil kullanıcılara ait mekanlara ulaşıldığı izlenir. Tek katlı evlerde bu kuralın bozulabildiği ve salon, mutfak gibi genel mekanların ebeveyn yatak odası ile aynı derinlikte bulunduğu görülür.

10. Dışarıyla oluşturulmuş geçiş grafiklerinde yaşayana ait uyuma mekanları ortalama derinlikten daha derinde yer alır. Ortalama derinliğin altında kalan bir uyuma mekanı var ise bu hizmetliye ayrılmış bir uyuma mekanıdır.

11. Kullanıcıları belli evlerde yaşayan/yaşayan, yaşayan/konuk, ya da yaşayan/çalışan arası ilişkiler üzerinde durulduğu, farklı kullanıcılar için farklı hareket biçimleri tanımlandığı izlenir. Anonim kullanıcılı konutlara ait mekansal kurgularda ise yaşayan/konuk/çalışan ilişkileri üzerinde bir odaklanma, izlenen yolların ayrıştırılması gibi bir çaba izlenmemektedir.

12. Anonim kullanıcılar için tasarlanmış evlerin mekansal örgütlenmesi temel kullanım mekanlarını içeren çok yalın kompozisyonlardan oluşur. Temel kullanım mekanları mutfak, yatak odaları, banyo ve salondur. Bu mekanların dışında daha sık görülen ve yedi evde bulunan aktivite mekanı yemek bölümüdür. Ancak çalışma odası üç evde, ebeveyn dolap odası üç evde, hizmetli yatak odası dört evde, ebeveyn banyosu dört evde ve salon dışında bir başka oturma bölümü yalnız iki evde görülür. Özel kullanıcılar için tasarlanmış iki konutta ise mekan sayısının artışı ile mekanların biraz daha çeşitlendiği izlenir.

13. Anonim kullanıcılara yönelik evlerin yalın mekansal kurgusunda ebeveyn yatak odasınına biraz daha ayrıcalık katılmasına ait çabalar izlenmekle beraber bunlar çok sınırlıdır ve ebeveyn yatak odası erken dönem Yılmaz Sanlı tasarımlarında ön plana çıkmaz. Ebeveyn odasını diğer uyuma mekanlarından kurgusal açıdan farklılaştırma girişimi yalnız dört evde bir özel banyo, üç evde ise özel bir dolap odası sağlanması şeklindedir.

5.2 1985-1995 Dönemi Yılmaz Sanlı Evleri

Bu döneme konu olan örnekler Yılmaz Sanlı'nın konut tasarımında fonksiyon ve biçim bütünleşmesinden yavaş yavaş uzaklaştığı yıllara aittir (Şekil 5.32). Erken dönem tasarımlarındaki minimalist, 3-4 kişilik çekirdek aile büyüklüğüne uygun, yalın ve rasyonel mekansal kurguların daha büyük, daha karmaşık ve geleneksel Türk mimarisi çizgilerini taşıyan kompozisyonlara dönüşümü izlenir.

Bu yıllar Yılmaz Sanlı'nın kendini başarılı ve aranan bir mimar olarak kabul ettirdiği yıllardır. Dolayısıyla işveren kimliği de oldukça değişime uğramış ve daha varlıklı, ünlü iş adamlarından, sanayicilerden, sanatçılardan oluşan bir kesim tarafından proje talepleri gelmeye başlamıştır.

Şekil 5.32: 1985-1995 dönemi Yılmaz Sanlı tasarımlarından örnekler.

5.2.1 Konut ölçeğinde mekansal analiz

1985-1985 DÖNEMİ EV I

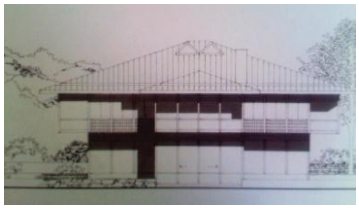

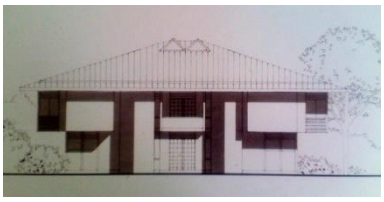

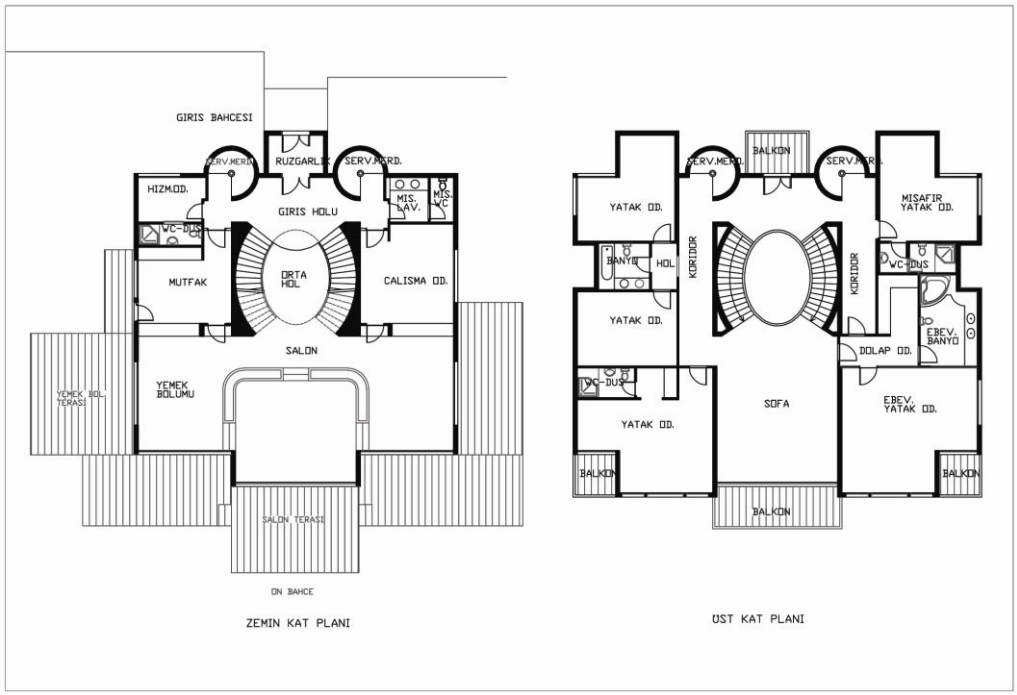

YER	Hidiv Beldesi, Istanbul
TARİH	1986
ALAN	800 m2
KAT ADETİ	3 KAT+ ÇATI KATI
PROJE ADI	HB VİLLALARI B TİPİ
İŞVEREN	MUSTAFA TATLICI-HB İNŞ. ŞİRKETİ

Şekil 5.33: 1985-1995 dönemi, Ev I plan ve görünüşleri.

Şekil 5.33'de görülen Ev I, 1986'da Anadolu Yakası'nda Kandilli Hidiv Kasrı yanında inşa edilmiş, o dönemin en lüks sitelerinden biri olması hedeflenen Tatlıcı Sitesi'ndeki ev tiplerinden biridir. Bu sitede 4 adet standart tip, 2 adet ise yalnız birer adet inşa edilen ultra lüks, 1100 m2 kullanım alanlı villa mevcuttur. Tatlıcı Villaları sakinleri arasında hala ünlü aileler, üst düzey yöneticiler yaşamaktadır. Bu villalar Avrupa yakasının hareketli yaşamından uzak, sakin, yeşillikler içinde, Boğaz'ın Karadeniz'e açılan noktasında, tarihi dokusuyla ünlenmiş Beykoz sırtlarında bir yamaçta yer alır. İstanbul Boğazı'na hakim bir konumda inşa edilen 45 adet tripleks villaya referans veren güçlü bir tarihi doku mevcuttur. Hidiv Kasrı, Anadolu Hisarı, Hekim Paşa Yalısı, Beykoz Kasrı gibi tarihi eserler bunlardan sadece bazılarıdır.

Bu villalar projeye uygun bir şekilde, yeşil dokuya zarar vermeden, Boğaz silüetine saygılı bir tutumla tamamlanmıştır. Yeşilliğin içinde yatay çizgileri ile kaybolan, son derece hafif, yalın, biraz tarihselci ama iddiasız bir mimari yaklaşım söz konusudur. Geniş, bakır kaplı saçaklar, düşey elemanlar, yukarı doğru çıkmalarla genişleme, pencere oranları, geleneksel sofa sistemleri ile geleneksel Türk evi mimarisi etkileri artık iyice hissedilmektedir.

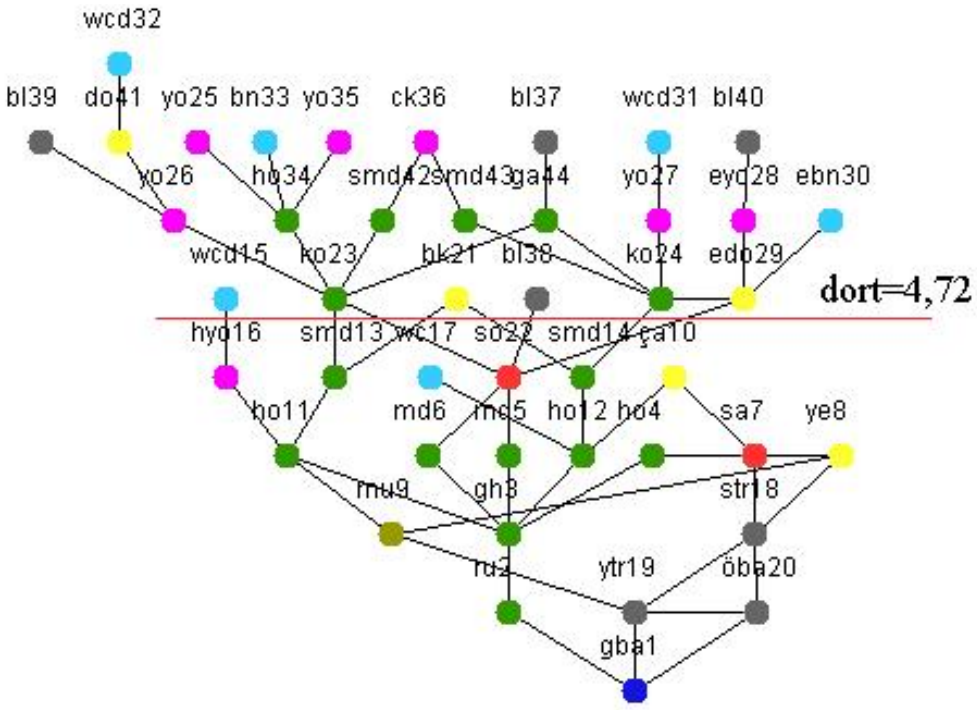

a.Dış mekanlı geçiş grafiği

Şekil 5.34: 1985-1995 dönemi Ev I'de geçiş grafikleri.

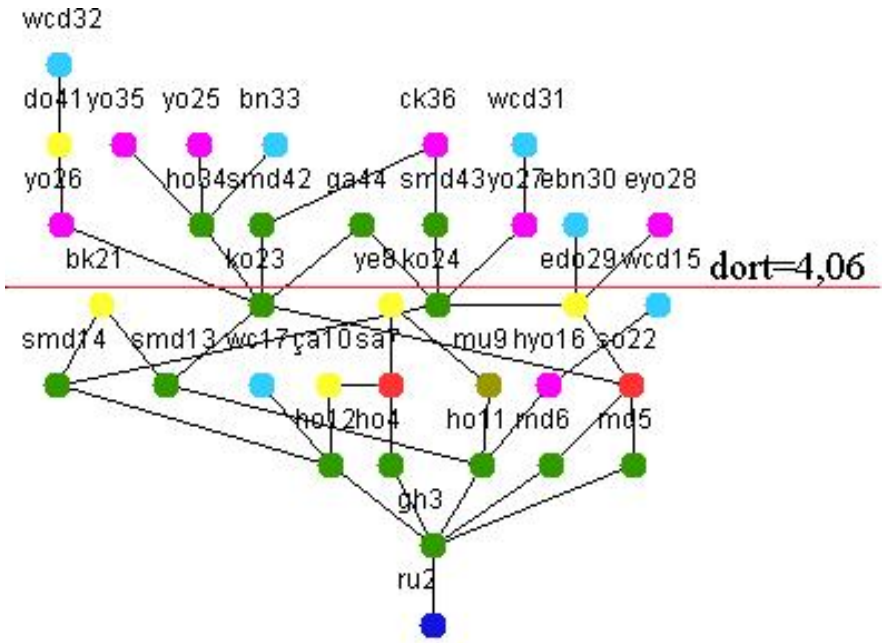

b. Dış mekansız geçiş grafiği

Şekil 5.34 (devamı): 1985-1995 dönemi Ev I'de geçiş grafikleri.

Ev I'i ifade eden her iki geçiş grafiği de oldukça karmaşık, dallanmış ve halkalı yapılıdır (Şekil 5.34). Evin boyutları ve mekan sayısı değerlendirildiğinde grafiklerin oldukça sığ olduğu söylenebilir. Evin içine girişi temsil eden rüzgarlıktan bir sonraki derinlikte giriş holü ve mutfak yer alır. Giriş holünden itibaren grafik dallara ayrılır. Bu dalların üzerinde evin farklı köşelerine dağılımı sağlayan sirkülasyon elemanları yer alır. Adeta dışarıdan gelenin doğrudan evin iç yaşamına katılması engellenmiştir. Grafiklerde derinlere gidildikçe daha mahrem, yaşayana ait mekanlara ulaşılır. Geçiş grafiklerinden ziyaretçi ve yaşayanın yanı sıra çalışanın da hareket biçimlerine ilişkin tahminler yürütülebilir.

Plan kompozisyonunda simetrik olarak yerleştirilmiş üç düşey sirkülasyon elemanı vardır. Açık ve kolay ulaşılabilir ana merdiven giriş holünde yer alır. Zemin ve birinci katı birleştiren, bir boşluk etrafında çıkan, heykelsi bir elemandır. Diğer iki kapalı küçük merdivene ise yan hollerden ulaşılır. Bu merdivenler bodrum kattan çatı katına kadar çıkar.

Merdivenlerden biri çalışanın rotasını, diğeri ise evin baş odasının kullanıcısının hareket rotasını çizer. Çalışanın evin farklı noktalarına servis yaparken kullanımı için ayrılan merdivene mutfak holünden geçilir. Bodrum kata da inen bu merdiven üst katta ebeveyn odası dışındaki odaların açıldığı koridora çıkar.

Ev I çekirdek ailenin yaşadığı mütevazi bir ev değil, adeta bir malikanedir. Kullanıcısı belli olmayan, satılmak üzere tasarlanmış bir projedir ama hitap ettiği gelir grubunun beklentileri tahmin edilebilir. Evin baş odasına sahip kullanıcıya her türlü konforun sağlanması hedefi vardır. Çalışma odası önünden çıkılan merdiven, geçiş grafiğinde üst kata ikinci bir bağlantıyı temsil eder. Bu bağlantı, baş odaya giden sirkülasyon hattı ile diğer odalara giden hattın ayrılmasını sağlar. Diğeri gibi bodrum kattan çatıya kadar süreklidir. Analizlerde bodrum kat planları ele alınmamakla beraber, bir aktivite alanı olarak değerlendirmeye katılmıştır. Bodrum katta yalnız servis mekanları değil, hobi odası, sauna, fitness, Türk hamamı gibi mekanlar da mevcuttur. Bu nedenle bodrum kata hem çalışanın hem de evin yaşayanının ulaşımı sağlanmıştır.

Şekil 5.34'deki her iki geçiş grafiğinde şu ana kadar incelenen evlerde görülmemiş şekilde güçlü bir halkalı yapı vardır. Bu halkaların bir çoğu evin uzak noktalarındaki mekanları bağlayan, bir çok mekandan geçen büyük halkalardır. İki küçük halka yalnız dış mekanlar arasındadır. İki halka ise dışarıdan ve zemin kattaki ana fonksiyon alanlarından geçer. Yedi halka ise yalnız iç mekanlar arasındadır. Sistem içinde üç adet düşey sirkülasyon hattının olmasından ötürü bu halkalar farklı katlardaki mekanlardan da geçer. Ana fonksiyon alanlarından geçmeden yalnız sirkülasyon mekanları arasında kalan, ve farklı katlardan geçen halkalar özellikle çalışanın kullanım alanlarına girmeden ev içindeki dolaşımını sağlar. Dış mekansız durumda halkalı yapı biraz daha zayıflar ama ilk dönem evlerine göre çok daha güçlü bir halkalı yapı söz konusudur.

Dışlı analizde zemin katta hizmetli yatak odası ve iki ıslak hacim hariç tüm mekanlar halka üzerinde yer alan C veya D tipi mekanlardır. Atipi kör uçlu mekanların büyük bölümü ıslak hacim ve balkondur. İlk dönem evlerinden farklı olarak bu evde uyuma mekanlarının daha büyük bölümünde balkon, banyo, dolap odası gibi eklentiler olduğunda B tipi mekanlar olarak tanımlanır. Mekan tipolojisindeki dağılım dışsız durumda çok büyük farklılık göstermez. Zemin katta rüzgarlık bahçe ve terasların sistem dışında kalması ile B tipi mekana dönüşür.

Her iki geçiş grafiğinde C ve D mekan tipi sayısının A ve B mekan sayısına göre oldukça fazla olması dağılımlı plan kurgusunu yansıtıyor (Çizelge 5.61).

Çizelge 5.61: 1985-1995 dönemi Ev I'de mekan tipolojisi.

EV I-dış mekanlı : A TİPİ MEKANLAR	**EV I-dış mekansız : A TİPİ MEKANLAR**
WC	WC
balkon(sofadan)	ebev.banyo
balkon(galeriden)	ebev.yat.od.
ebev.banyo	WC-duş
ebev.yat.od.balkonu	banyo
WC-duş	yatak od.
banyo	yatak od.
yatak od.	WC-duş
yatak od.	hizm.WC-duş
WC-duş	
balkon	
hizm.WC-duş	
EV I-dış mekanlı : B TİPİ MEKANLAR	**EV I-dış mekansız : B TİPİ MEKANLAR**
dolap od.	dolap od.
yatak od.	yatak od.
hol	hol
yatak od.	yatak od.
ebev.yat.od.	hizm.yatak od.
hizm.yatak od.	rüzgarlık
EV I-dış mekanlı : C TİPİ MEKANLAR	**EV I-dış mekansız:C TİPİ MEKANLAR**
rüzgarlık	bodrum kat
çalışma od.	çalışma od.
ebev.dolap od.	ebev.dolap od.
çatı merd.	çatı merd.
çatı merd.	çatı merd.
çatı katı	çatı katı
galeri	mutfak
	galeri
	yemek böl.
EV I -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR	**EV I -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR**
giriş bahçesi	sofa
ön bahçe	giriş holü
yemek böl.terası	servis holü
salon terası	ana merd.
giriş holü	ana merd.
mutfak	salon
ana merd.	WC holü
ana merd.	orta hol
yemek bölümü	koridor
salon	koridor
koridor	servis merd.
koridor	servis merd.
servis merd.	
servis merd.	
sofa	
servis holü	
wc holü	
orta hol	
bodrum kat	

Çizelge 5.62: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev I.

Dış mekanlar dahil edildiğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
koridor23(0,6140)< sofa22(0,6523)< serv.merd.13(0,6600)<giriş holü3(0,7214)= ana merd.5 (0,7214) =ana merd.6(0,7214)= mutfak holü11(0,7214)< koridor(ebev.)24(0,7444)< galeri44 (0,7598)<serv.merd.14(0,7751) <ebev.do.od.29(0,7982)< WC holü12(0,8212)= bodrum kat 21 (0,8212) < hol34(0,8903)< yat.od.26(0,8903)< çatı merd.42(0,9056)<mutfak9(0,9440)< orta hol 4(0,9747)= so.balkonu 38 (0,9747)<rüzgarlık2(0,9900)< **ort.enteg.değeri=1,0172**< hizm. y.od.16 (1,0284)< çatı merd.(ebev.)43(1,036)< çalışma od10(1,0514)= mis.yat.od.27(1,0514)< çatı katı36 (1,0668)<ga.balkonu37(1,0821)< ebev.yat.od.28(1,1052)< salon7(1,1128)< ebev.banyo 30 (1,1205) < yemek böl.8(1,1435)= WC17(1,1435)< yem .böl. terası19(1,1819)<dolap od.41 (1,1973) < yat.od. 25 (1,2126)= banyo33(1,2126) =yat.od 35(1,2126)< balkon39(1,2126)<giriş bahçesi 1(1,2280) < salon terası 18(1,2586)< ön bahçe20(1,3277)< hiz.WCduş15(1,3507)< mis. WCduş31 (1,3738)< ebev.balkonu 40 (1,4275)<WCduş32(1,5196)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
koridor23(0,6091)< sofa22(0,6607)< serv.merd.13(0,6710)<koridor(ebev.)24(0,7330)< giriş holü3 (0,7536)= ana merd.5 (0,7536) =ana merd.6(0,7536)= mutfak holü11(0,7536)= galeri44 (0,7536) < serv.merd.14(0,7743) <ebev.do.od.29(0,8052)< bodrum kat 21 (0,8156)<WC holü 12 (0,8465)< hol 34(0,8981)< yat.od.26(0,9188)= çatı merd.42 (0,9188) <**ort. enteg. değeri=1,0134**<çatı merd. (ebev.)43(1,0427)< mutfak9(1,0530)= orta hol 4(1,0530)< mis.yat.od.27 (1,0633)= çatı katı 36 (1,0633)< hizm. y.od.16 (1,0840)< rüzgarlık2(1,1046)< çalışma od10(1,1356)<ebev. yat.od. 28 (1,1562) = ebev.banyo 30 (1,1562)< WC 17 (1,1975)< salon7(1,2388)< dolap od.41 (1,2491) < yat. od.25(1,2491)= banyo 33 (1,2491) =yat. od35(1,2491) <yemek böl.8(1,2698)< mis. WCduş31 (1,4143) < hiz.WCduş15(1,4350)< WC duş 32(1,6001)

Çizelge 5.63: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev I.

Dış mekanlar dahil edildiğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon/yaşama (0,6523)<sirkülasyon(0,8074)< pişirme (0,9440) aktivite(1,0023)< **ort.enteg. değeri=1,0172**< uyuma (1,0810) <yaşama(1,1128)<dış mekan(1,2116)<ıslak hacim(1,2868)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
Sirkülasyon/yaşama (0,6607)<sirkülasyon(0,8376)< **ort.enteg.değeri=1,0134**<pişirme (1,0530) aktivite (1,0551)<uyuma (1,1120)<yaşama(1,2388)< ıslak hacim(1,3420)

Ev I, bodrum kat, zemin kat, 1.kat ve çatı arası ile 4 kat üzerinde kurulmuş, 800 m2 kapalı kullanım alanına sahip bir konuttur. Dış mekanların dahil edildiği analizde, 44 mekandan oluşan, geçiş grafiği oldukça karmaşık sistemin ortalama entegrasyon değeri neredeyse 1'dir (Çizelge 5.62 ve Çizelge 5.63). Bu düşük ortalama entegrasyon değeri Ev I'in bütünleşmiş mekan kurgusunu yansıtır. Dışla ilişkinin dikkate alınmaması önemli bir etki oluşturmaz ve iç mekanın entegrasyon değerlerinde çok az değişim olur.

Ev I'in hem dışlı hem de dışsız durumda hesaplanan entegrasyon değeri neredeyse eşittir. En entegre mekandan en ayrılmış mekana doğru olan düzende de çok az farklılaşma görülür (Çizelge 5.62).

Hem dışlı hem dışsız entegrasyon düzeninde ortalama değerden daha düşük değere sahip mekanların büyük çoğunluğu sirkülasyon mekanlarıdır. Dışarısı dahil edildiğinde, sirkülasyon mekanları yalnız bodrum kat, mutfak, ebeveyn dolap odası,

ve ön yatak odası entegre mekanlar olarak belirlenir. Dış mekanlar dahil edilmediğinde ise mutfak da ayrılmış mekanlar tarafına geçer.

Sofadan çıkılan balkon dışında bütün dış mekanlar ayrılmış mekanlardır. Şekil 5.34'deki geçiş grafiğinde görüldüğü gibi zemin katta dışı temsil eden teras ve bahçeler grafiğin en sığ bölümünde kalmış ve yalnız salon, yemek bölümü, mutfak ve rüzgarlıkla ilişkilendirilmiştir. Dış mekanların analiz dışında kalması, yalnız dışarıya geçirgenliği olan bu mekanların biraz daha ayrılmış olmalarına neden olur.

Dış mekanların bu evde önemli bir birleştiricilik özelliği yoktur. Ev I sürekli yaşanmak üzere tasarlanmış büyük bir şehir evidir ve evin dış ile güçlü mekansal ilişkiler içermesine bir yazlık ev tasarımında olduğu kadar önem verilmemiştir.

Birinci dönem evlerinin son örneklerinde ortaya çıkan ikinci bir yaşama alanı bu evde de bulunur. Üst kattaki sofa, sirkülasyon-yaşama ikili fonksiyonunu içeren ve aileyi bir araya toplayan günlük yaşama alanıdır. Bu mekan son derece entegre iken ziyaretçinin ağırlandığı zemin kattaki yaşama alanı salon ayrılmış bir mekandır. Günlük yaşama alanı olmaktan çok misafir ağırlanan mekan özelliği taşıyan salonun, özellikle dışsız durumda daha da ayrılmış duruma gelmesi ev içindeki güçlü yaşayan/ziyaretçi ayırımını ifade eder.

Türk Evi'nin geleneksel plan tiplerine bir gönderme niteliği taşıyan bu evin entegrasyon çekirdeği çeşitli fonksiyon mekanlarını bir araya getiren ve yapılandıran sofa üzerinde odaklanmıştır (Orhun ve diğ., 1996). İlk dönem evlerinin son ikisi dışında entegrasyon çekirdeğinin merkezi daha sığdır.

Çizelge 5.64'de görüldüğü gibi, dış mekanlar dahil edildiğinde hesaplanan temel farklılık faktörü, 1'den biraz uzaklaşan değeriyle mekanların entegrasyon değerleri arasında farklılaşmanın olduğunu ama çok güçlü olmadığını gösterir. Dışarısının göz ardı edildiği durumda hesaplanan temel farklılık faktörüne ait sayısal değerdeki ufak düşüş ise mekanların bütünle entegrasyonunda farklılaşmanın biraz daha güçlendiğini yansıtır. Fonksiyon grupları bağlamında ise aynı gruptaki mekanların sistemle benzer şekilde entegre oldukları anlaşılır.

Çizelge 5.64: Ev I'e ait sentaktik bulgular.

EV I		
	dış mekanlı analiz	**dış mekansız analiz**
max derinlik	**8.0**	**7.0**
ort derinlik	4,7209	4,0571
en derindeki mekan	WC-duş	WC-duş
entegrasyon ort	**1,0172**	**1,0134**
entegrasyon min	0,6140	0,6091
entegrasyon max	1,5196	1,6001
min enteg. mekan	koridor	koridor
max enteg.mekan	WC-duş	WC-duş
Temel Farklılık Faktörü	0,844	0,822
mekan sayısı	**44**	**36**
bağlantı sayısı	56	43
bağlantı/mekan oranı	1,3023	1,2286
halka sayısı	11	7
A tipi mekan sayısı	12	9
B tipi mekan sayısı	7	6
C tipi mekan sayısı	6	9
D tipi mekan sayısı	19	12
A+B toplamı/C+Dtoplamı	0,76	0,7143
A tipi mekan oranı	27,27%	25,00%
B tipi mekan oranı	15,91%	16,67%
C tipi mekan oranı	13,64%	22,22%
D tipi mekan oranı	43,18%	36,11%
A-B-C-D sıralaması	D>A>C=B	D>A>C>B
sirkülasyon mek.adeti	15	15
sirkülasyon mek. ort ent.	0,8074	0,8376
sirkülasyon mek.min ent.	0,614	0,6091
sirkülasyon mek.max ent.	1,036	1,1046
min.ent. sirkülasyon mekanı	koridor	koridor
max.ent.sirkülasyon mekanı	çatı merd.	rüzgarlık
sirkülasyon mek. TFF	0,945	0,930
uyuma mek.adeti	7	7
uyuma mek. ort ent.	1,081	1,112
uyuma mek.min ent.	0,8903	0,9188
uyuma mek.max ent.	1,2126	1,2491
min.ent. uyuma mekanı	ön yatak od.	ön yatak od.
max.ent. uyuma mekanı	yatak odaları	yatak odaları
uyuma mek. TFF	0,981	0,981
aktivite mek.adeti	5	5
aktivite mek. ort ent.	1,0023	1,0551
aktivite mek. min ent.	0,7982	0,8052
aktivite mek. max ent.	1,1973	1,2698
min.ent.aktivite mekanı	ebev.dolap od.	ebev.dolap od.
max.ent.aktivite mekanı	dolap od.	yemek böl.
aktivite mek.TFF	0,967	0,959
ıslak hacim adeti	6	6
ıslak hacim ort ent.	1,2868	1,342
ıslak hacim min ent.	1,1205	1,1562
ıslak hacim max ent.	1,5196	1,6001
min.ent.ıslak hacim mekanı	ebev.banyo	ebev.banyo
max.ent.ıslak hacim mekanı	WC-duş	WC-duş
ıslak hacim mek. TFF	0,981	0,978

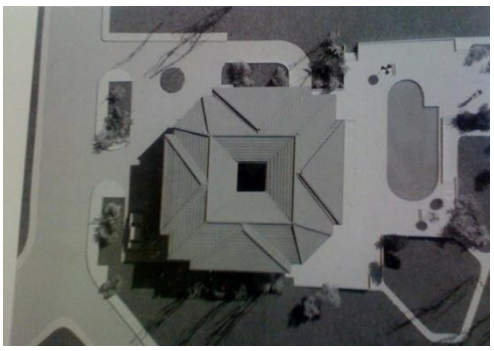

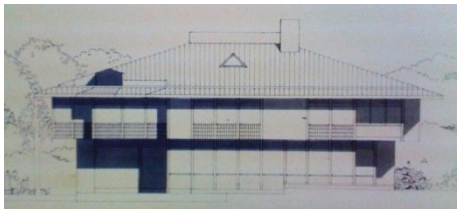

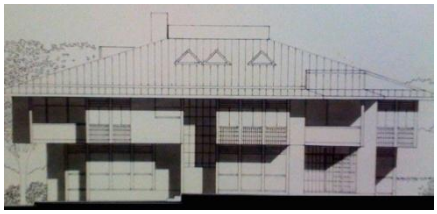

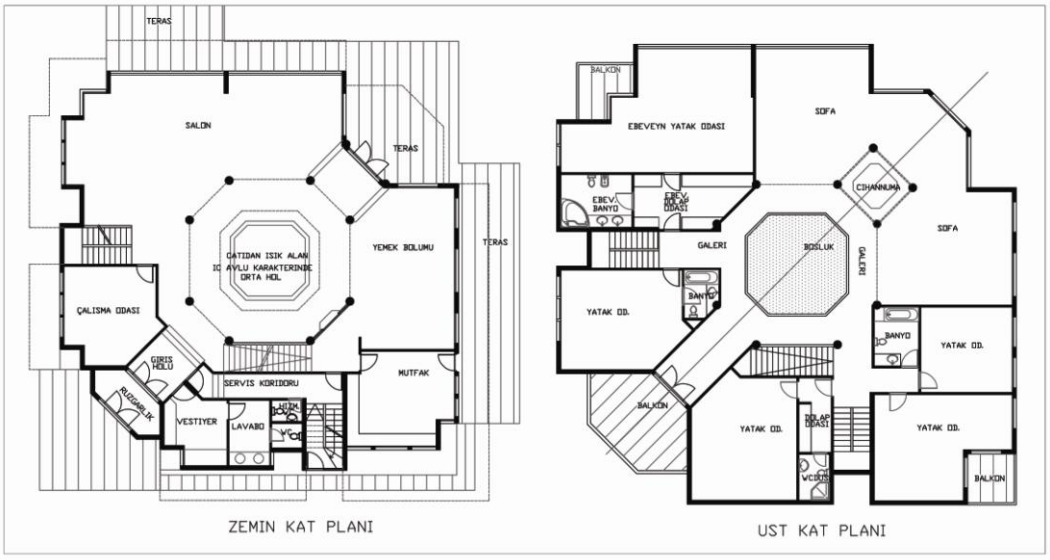

YER	Hidiv Beldesi, Istanbul
TARİH	1986
ALAN	1200 m2
KAT ADETİ	3 KAT
PROJE ADI	HB VİLLALARI A TİPİ
İŞVEREN	MUSTAFA TATLICI-HB İNŞ. ŞİRKETİ

Şekil 5.35: 1985-1995 dönemi, Ev II plan ve görünüşleri.

Şekil 5.35'de yer alan Ev II, İstanbul'da Anadolu Yakası'nda yer alan Tatlıcı Sitesi'ndeki ev tiplerinden bir başkasıdır. Ev II 1200 m2'lik kullanım alanına sahip büyük Hidiv Evi tiplerindendir. Dışarıdan son derece iddiasız, sakin, geleneksek Türk mimarisi özelliklerini taşıyan, Boğaz silüeti ve yeşil dokuyla uyumlu bir ifadeye sahiptir. Kitlenin ve cephelerin aksiyel ve simetrik kurgusu, evin iç düzeninde bilinçli olarak bozulur. Tam simetrik ev planında merdiven simetri ekseni üzerinden kaldırılıp köşeye yerleştirilir. Zeminden çatıya uzanan orta boşluk ise temel geometrik biçimlerden oluşan kompozisyonun omurgasını oluşturur.

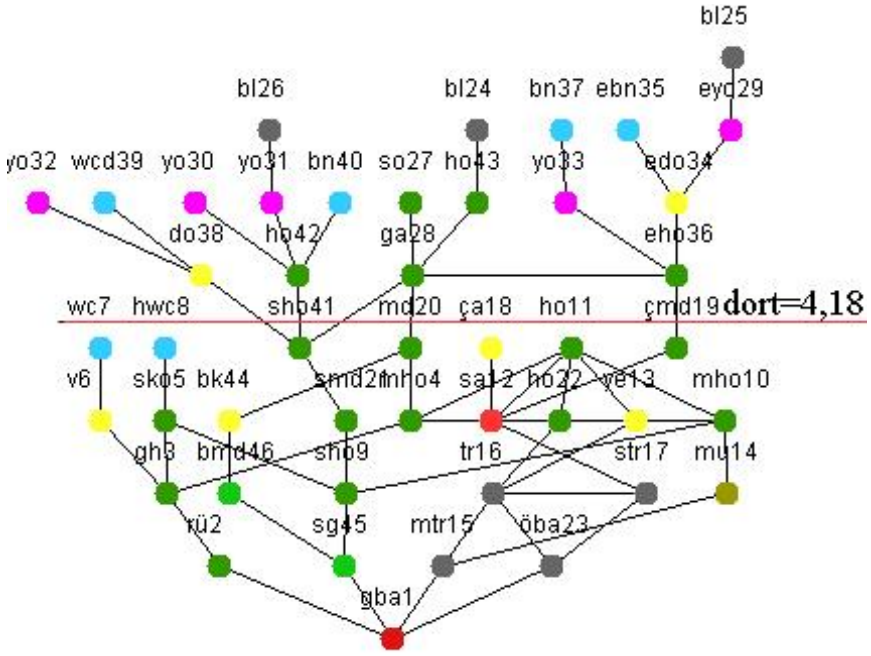

a. Dış mekanlı geçiş grafiği

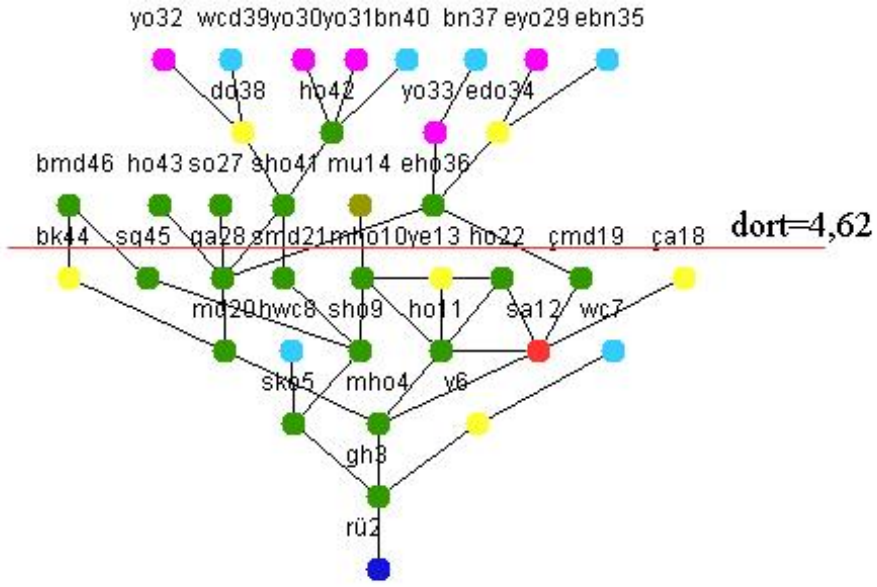

b. Dış mekansız geçiş grafiği

Şekil 5.36: 1985-1995 dönemi Ev II'de geçiş grafikleri.

Ev I'e ait plan kurgusu Ev II'den çok farklı olmakla beraber geçiş grafikleri benzer özelliklere sahiptir. Her iki geçiş grafiği oldukça karmaşık, dallanmış ve halkalı yapılıdır. Ev I için belirtildiği gibi bu evin de boyutları ve mekan sayısı değerlendirildiğinde grafikleri oldukça sığdır (Şekil 5.36). Geçiş grafiklerinde ilk dikkati çeken özellik, çok sayıda sirkülasyon mekanının tasarımın ana kurucu elemanları olarak kullanılmış olmasıdır. Sirkülasyon elemanları hem yaşayanlar arasında, hem yaşayanlar ve ziyaretçiler, hem de yaşayanlar ve çalışanlar arasındaki ilişkileri şekillendirmektedir.

İç mekana girişi temsil eden rüzgarlıktan bir sonraki derinlikte giriş holü, servis girişi ve mutfak yer alır. Bu mekanlardan sonra ayrılan dalların üzerindeki sirkülasyon elemanları ile evin farklı köşelerine dağılım sağlanır. Ev I ile benzer tutumla dışarıdan evin iç yaşamına doğru kademeli bir yaklaşım vardır. Dışlı grafikte derinlik üçte yaşayana ait mekanlara giden ana merdiven bulunur. Zemin kat iç avluyu anımsatan merkezi bir hol etrafında kuruludur. Bu sekizgen orta hol, salon ve yemek bölümünden kot farkı ile ayrılarak bir yaşama-sirkülasyon alanı olarak işlevlendirilir. Böylece dış mekanlar, giriş holü, yemek bölümü, ana merdiven arasındaki hareket ağının merkezi bu orta hol olur. Salon bölümü ise daha sakin, daha net olarak tanımlanmış, ziyaretçinin ağırlandığı bir yaşama alanıdır. Ana merdivenin çıktığı galeri, üstten ışık alan, alt orta hole bakan birleştirici ve açık bir mekandır. Küçük yan holler ile uyuma ve servis mekanlarının doğrudan galeriye açılması engellenir. Üst kattaki sirkülasyonun galeride çözümlenmesi ile galeriye açılan, planın simetri ekseninde yer alan üst kat oturma alanının (sofa) alt kata benzer bir tutumla yoğun eylem trafiğinden koparılması söz konusudur. Zemin kattan üst kata üç merdiven ile bağlantı vardır. Ana merdiven doğrudan galeriye, diğer merdiven ebeveyn yatak odası holüne, servis merdiveni ise bir başka küçük hole çıkar. Ancak sonunda hepsi aynı mekana yani galeriye bağlanır. Ev II yine malikane konseptinde bir tasarımdır ve evin baş odası kullanıcısının (ebeveynin) gereksinimi ve konforu üzerinde durulur. Çalışma odası önünden çıkılan merdiven ile ebeveyne, servis merdiveni ile çalışana, ana merdiven ile yaşayanların tümüne yönelik hareket rotaları belirlenir. Evin uzak noktalarını bağlayan, bir çok mekandan geçen, katlar arası bağlantı sağlayan büyük halkalar vardır. Sirkülasyon mekanları arasında kalan, ve farklı katlardan geçen halkalar özellikle çalışanın özel mekanlara girmeden ev içindeki dolaşımını sağlar. Dışlı analizde zemin katta çalışma odası, vestiyer ve ıslak hacimler

hariç tüm mekanlar C veya D tipi mekanlardır. Üst katta yer alan A tipi kör uçlu mekanlar ise ıslak hacimler, balkonlar ve sofadır. Dışlı geçiş grafiğinde C ve D mekan tipi sayısının A ve B mekan sayısına göre fazla olması dağılımlı plan kurgusunu yansıtır. Dışsız analizde A ve B mekan tipi sayısı biraz daha fazladır ve dağılımsız olarak tanımlanabilir. Ev II'de Ev I'e göre mekan tipolojisi açısından en büyük farklılık üst kat sofanın sirkülasyondan kopartılması ile A tipi kör uçlu bir mekana dönüşmesidir (Çizelge 5.65).

Çizelge 5.65: 1985-1995 dönemi Ev II'de mekan tipolojisi.

EV II-dış mekanlı : A TİPİ MEKANLAR	**EV II-dış mekansız : A TİPİ MEKANLAR**
yat.od.balkonu	ebev.banyo
ebev.yat.od.balkonu	ebev. yatak od.
ebev.banyo	banyo
galeri balkonu	banyo
banyo	yatak od.
sofa	yatak od.
banyo	yatak od.
yatak od.	sofa
yatak od.	WC-duş
WC-duş	üst kat hol
çalışma od.	WC
WC	hizm.WC
hizm.WC	mutfak
	çalışma od.
EV II-dış mekanlı : B TİPİ MEKANLAR	**EV II-dış mekansız : B TİPİ MEKANLAR**
dolap od.	dolap od.
yat.od.holü	yat.od.holü
üst kat hol	yatak od.
yatak od.	ebev.dolap od.
ebev.dolap od.	yemek böl.
ebev.yatak od.	rüzgarlık
vestiyer	
yatak od.	
EV II-dış mekanlı : C TİPİ MEKANLAR	**EV II-dış mekansız:C TİPİ MEKANLAR**
mutfak	bodrum kat merdiveni
çatı merd.	bodrum kat
ebeveyn holü	servis girişi
sevis merdiveni	ana merdiven
üst kat servis holü	üst kat servis holü
bodrum kat merdiveni	sevis merdiveni
bodrum kat	servis koridoru
servis koridoru	giriş holü
	çatı merd.
	ebeveyn holü
EV II -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR	**EV II -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR**
giriş bahçesi	merdiven holü
ön bahçe	salon
mutfak terası	orta hol
servis girişi	yemek böl.
rüzgarlık	salon-yemek böl.arası hol
giriş holü	galeri
servis holü	servis holü
salon	mutfak holü
teras	
salon terası	
merdiven holü	
yemek böl.	
orta hol	
salon-yemek böl. arası hol	
galeri	
ana merdiven	
mutfak holü	

Çizelge 5.66: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev II.

Dış mekanlar dahil edildiğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
galeri28(0,6978)<ana merd.20(0,6978)<merd.holü4(0,7266)<üstk.serv.holü41(0,7482)<servis holü9 (0,7770) = ebev. holü 36 (0,7770)< salon12(0,7842)=servis merd. 21(0,7842) <çalış.od. merd. 19(0,8058)<orta hol11 (0,8273)<mutfak holü 10(0,8633)< giriş holü3(0,8921)< bodrum kat 44(0,9353)< yemek böl.13 (0,9496)<servis koridoru 5 (0,9640)<servis girişi45 (0,9712)<salon terası 17(1,000)< hol43(1,000)< hol 22 (1,000)< yat.od holü42(1,0072)<sofa27(1,0144)<giriş bahçesi 1(1,0288)< dolap od.38(1,0359)< ebev.dolap od. 34(1,0504) bodrum kat merdiveni46(1,0647)< **ort.enteg. değeri =1,076** < ön bahçe 23 (1,0791) = yat. od. 33 (1,0791)< teras16(1,0935)<çalışma od.18(1,1007)= rüzgarlık 2 (1,1007) <mutfak 14 (1,1151)<mut.terası 15 (1,1799) <vestiyer6 (1,1942)< hizm.WC8(1,2806)< yat.od . 31(1,3094) < galeri balk.24 (1,3165)< yat. od. 30 (1,3237)= banyo 40(1,3237)< ebev.yat.od.29 (1,3525)=WC-duş 39 (1,3525) = yat.od.32(1,3525)< ebev. banyo 35 (1,3669) < banyo 37 (1,3957) < WC 7(1,5108)< yat.od. balkonu 26 (1,6259) < ebev. balkonu 25 (1,6691)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
galeri28(0,6666)<ana merd. 20(0,6857)< üstk.serv.holü41(0,7333)< merd.holü4(0,7428)< servis merd. 21 (0,7904) < serv.holü9(0,8000)= ebev.holü36(0,8000)< salon12(0,8476)<çalış.od. merd.19(0,8571)<orta hol 11 (0,8666)< mutf. holü 10 (0,9142)<giriş holü3(0,9333)< bodrum k. 44(0,9714)< serv.koridoru 5 (0,9809)< sofa 27(1,0095) =hol43 (1,0095)<yat.od holü 42(1,0190)< dol.od.38(1,0380)<yemek böl.13 (1,0476)<serv. girişi 45(1,0857)< **ort.enteg. değeri= 1,0902**<ebev. dolap od.34(1,1047)< hol22(1,1142)< yat. od. 33 (1,1238)< bod. kat merd. 46 (1,1714) <çalışma od. 18 (1,1904) <mutfak 14 (1,2571)=vestiyer6 (1,2571)< rüzgarlık2 (1,2761) <hizm. WC8 (1,3238) <yat.od.31 (1,3618)= yat.od. 30 (1,3618) = banyo 40(1,3618)< yat.od.32(1,3809)=WC-duş 39(1,3809) < ebev.yat. od. 29 (1,4476)=ebev. banyo 35 (1,4476) < banyo 37 (1,4666) <WC 7(1,5999)

Çizelge 5.67: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 Dönemi, Ev II.

Dış mekanlar dahil edildiğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
yaşama (0,7842) < sirkülasyon (0,8725)< sirkülasyon/yaşama (1,0144) < aktivite (1,0444) < **ort.enteg. değeri= 1,0766** < pişirme (1,1151) < dış mekan (1,2491)< uyuma (1,2834) < ıslak hacim (1,3717)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
yaşama (0,8476) < sirkülasyon (0,9137) < sirkülasyon/yaşama (1,0095) < aktivite (1,1015) < **ort.enteg. değeri= 1,0902** < pişirme (1,2571) < uyuma (1,3352) < ıslak hacim(1,4284)

Çizelge 5.66'da görüldüğü gibi 1200 m2 kapalı alana sahip Ev II, dış dahil edildiğinde 1'in çok az üstünde bir ortalama entegrasyon değerine sahiptir. Dışla ilişkinin dikkate alınmaması durumunda entegrasyon çok az zayıflar. Dışlı analizde 18 adet sirkülasyon mekanından yalnız rüzgarlık ayrılmış mekanlar arasındadır. Dışarısı dahil edilmediğinde yine ev bütününde entegre mekanlar kullanıma ayrılmış mekanlardansa bu odalar arasındaki geçiş mekanları yani holler ve merdivenlerdir. En ayrılmış mekanlar ise hem dışlı hem dışsız analizde yatak odaları ve ıslak hacimlerdir. Ev II'nin de dış mekanlarla güçlü mekansal ilişkiler içinde olduğu söylenemez. Salon terası ve giriş bahçesi dışındaki tüm dış mekanlar oldukça ayrılmıştır.

Dışsız analizde galeri, ana merdiven ve üst kattaki servis holü dışındaki bütün mekanların biraz daha ayrılmış hale geldiği izlenir. Şekil 5.36a'daki dışlı grafikte görüldüğü gibi zemin katta dışı temsil eden teras ve bahçeler grafiğin en sığ bölümünde kalmış ve yalnız salon, yemek bölümü, orta hol, mutfak ve rüzgarlıkla ilişkilendirilmiştir. Bu nedenle dışarının analiz dışında kalması, konfigürasyon

üzerinde çok büyük farklılaşmaya neden olmaz. Dışlı ve dışsız analizlerde, entegrasyon düzen sıralamasında en entegre ve en ayrılmış mekanlar aynıdır. Fonksiyon gruplarına ilişkin sıralamada da dışsız durumda en entegre ve en ayrılmış fonksiyonların aynı kaldığı görülür (Çizelge 5.67).

Bu evde ikinci katta sirkülasyon-yaşama ikili fonksiyonunu içeren ve aileyi bir araya toplayan günlük yaşama alanı yine mevcuttur. Sofa olarak tanımlanan bu dışbükey alanın entegrasyonu Ev I'e göre daha yüksektir. Üst kattaki galeri, alt kat orta hole bakan boşluk ve sofa bütünleşmiş tek bir mekandır. Ancak analiz kapsamanında galeri sirkülasyona, sofa ise yaşamaya ayrılmış olarak ayrı ayrı ele alınır. Bunun sonucu galeri en birleştirici mekan, sofa ise biraz daha ayrılmış bir mekan durumuna gelir. Ev II'de zemin kattaki ziyaretçiye açık salon hem dış dahil edildiğinde hem de edilmediğinde daha entegredir. Yemek bölümü ise dışarının dahil edildiği durumda sofadan daha entegredir. Ziyaretçiye açık bu fonksiyon alanlarının özellikle dışlı analizde entegre mekanlar olması Ev II'de önceliğin misafir kabulünde olduğunu gösterir.

Bu evin entegrasyon çekirdeği yine birinci dönem evlerinden farklı olarak daha derine, geçiş grafiğinin merkezine çekilmiştir. Evin temel düşey sirkülasyon elemanı ana merdiven evin adeta kalbinde yer alır ve ilişkilendirildiği zemin kattaki merdiven holü ve üst kattaki galeri ile kullanıcıyı her iki katta hem geometrik olarak hem de konfigürasyonel olarak merkeze taşır. Bu evde evin entegrasyon çekirdeğinin biçimsel açıdan da merkezde olması ilginç bir bulgudur. Evin toplam 38 iç mekanından 18'i sirkülasyona ayrılmıştır (Çizelge 5.68). Yılmaz Sanlı evlerinde, evlerin büyümesiyle ana fonksiyon mekanları arasındaki tampon bölgelerin detaylandırılmasına ve bunun sonucu daha karmaşık mekansal kurgular oluşturulmasına önem verilmesi ise başka bir tespittir. Çalışanın kullanımına açık pişirme mekanı, dış mekanlar dahil edildiğine evin ortalama entegrasyonundan yüksek bir entegrasyon değerine sahiptir ve ayrılmıştır. Dışsız durumda ise iyice ayrılmış bir mekan durumuna gelir. Çizelge 5.68'de görüldüğü gibi, dışlı ve dışsız analizde temel farklılık faktörü Ev I'e benzer şekilde 1'den biraz uzaklaşan değeriyle mekanların entegrasyon değerleri arasında farklılaşmanın zayıf olduğunu gösterir. Fonksiyon grupları bağlamında ise aynı gruptaki mekanların sistemle benzer şekilde entegre oldukları izlenir.

Çizelge 5.68: Ev II'ye ait sentaktik bulgular.

EV II		
	dış mekanlı analiz	**dış mekansız analiz**
max derinlik	**8.0**	**7.0**
ort derinlik	4,1778	4,6216
en derindeki mekan	ebev.yat.od.balkonu	ıstk.ıslak hac.,y.odaları,eb.y.od
entegrasyon ort	**1,0766**	**1,0902**
entegrasyon min	0,6978	0,6666
entegrasyon max	1,6691	1,5999
min enteg. mekan	galeri	galeri
max enteg.mekan	ebev.balkonu	WC
Temel Farklılık Faktörü	0,851	0,854
mekan sayısı	**46**	**38**
bağlantı sayısı	60	44
bağlantı/mekan oranı	1,3333	1,1892
halka sayısı	15	8
A tipi mekan sayısı	13	14
B tipi mekan sayısı	8	6
C tipi mekan sayısı	8	10
D tipi mekan sayısı	17	8
A+B toplamı/C+Dtoplamı	0,84	1,1111
A tipi mekan oranı	28,26%	36,84%
B tipi mekan oranı	17,39%	15,79%
C tipi mekan oranı	17,39%	26,32%
D tipi mekan oranı	36,96%	21,05%
A-B-C-D sıralaması	D>A>B=C	A>C>D>B
sirkülasyon mek.adeti	18	18
sirkülasyon mek. ort ent.	0,8725	0,9137
sirkülasyon mek.min ent.	0,6978	0,6666
sirkülasyon mek.max ent.	1,0647	1,2761
min.ent. sirkülasyon mekanı	galeri	galeri
max.ent.sirkülasyon mekanı	rüzgarlık	rüzgarlık
sirkülasyon mek. TFF	0,964	0,915
uyuma mek.adeti	5	5
uyuma mek. ort ent.	1,2834	1,3352
uyuma mek.min ent.	1,0791	1,1238
uyuma mek.max ent.	1,3525	1,4476
min.ent. uyuma mekanı	yatak od.	yatak od.
max.ent. uyuma mekanı	yatak od.-ebev.yatak od.	ebev.yatak od.
uyuma mek. TFF	0,989	0,987
aktivite mek.adeti	6	6
aktivite mek. ort ent.	1,0444	1,1015
aktivite mek. min ent.	0,9353	0,9714
aktivite mek. max ent.	1,1942	1,2571
min.ent.aktivite mekanı	bodrum kat	bodrum kat
max.ent.aktivite mekanı	vestiyer	vestiyer
aktivite mek.TFF	0,988	0,987
ıslak hacim adeti	6	6
ıslak hacim ort ent.	1,3717	1,4284
ıslak hacim min ent.	1,2806	1,3238
ıslak hacim max ent.	1,5108	1,5999
min.ent.ıslak hacim mekanı	hizm.WC	hizm.WC
max.ent.ıslak hacim mekanı	WC	WC
ıslak hacim mek. TFF	0,994	0,995

1985-1995 DÖNEMİ **EV III**

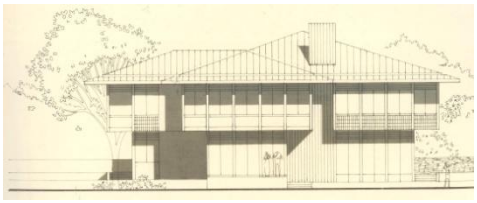

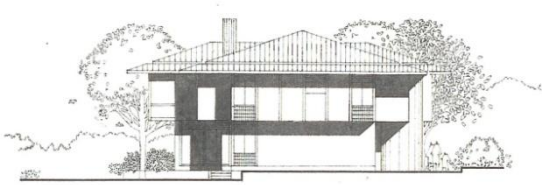

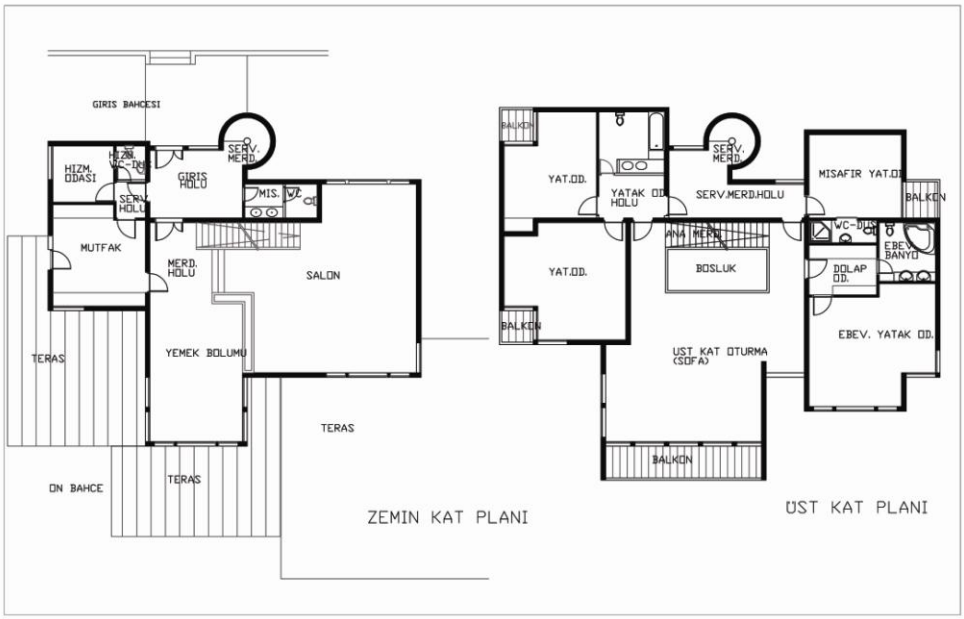

YER	Hidiv Beldesi, Istanbul
TARİH	1986
ALAN	580 m2
KAT ADETİ	3 KAT
PROJE ADI	HB VİLLALARI C TİPİ
İŞVEREN	MUSTAFA TATLICI-HB İNŞ. ŞİRKETİ

Şekil 5.37: 1985-1995 dönemi, Ev III plan ve görünüşleri.

Şekil 5.37'de sunulan Ev III, başka bir Tatlıcı Sitesi ev tipidir. Ev VI da 580 m2 kullanım alanlı tripleks ve kısmi çatı kullanımlı büyük bir evdir ancak diğer iki ev tipine göre daha mütevazi ve en çok sayıda inşa edilmiş ev tipini temsil eder. Kitle, cephe ve plan organizasyonunda ilk iki örnekteki simetrik kurgu bu evde yoktur. Geometrik açıdan son derece asimetrik bir kompozisyon gözlenir. Ancak içte ve dışta geleneksel etkilerin yansıması aynı şekilde devam eder. Mekanlar, katlar, iç ve dış arasında yine belirgin bir süreklilik okunur. Üst kattaki sofalı kurgu, iki merdiven, ve üst kattan alt kata bakan boşluk ile üç ev arasında biçimsel benzerlik olmamakla beraber ilke paralelliği söz konusudur.

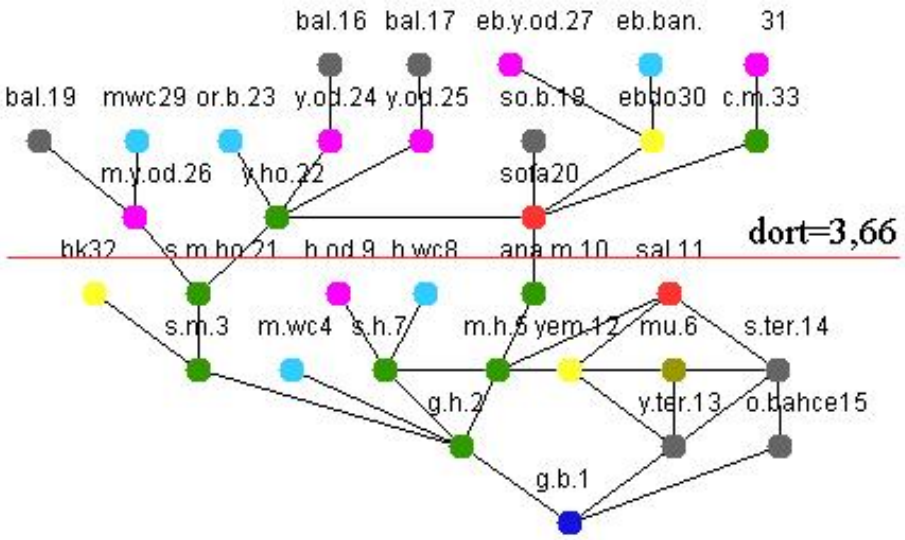

a. Dış mekanlı geçiş grafiği

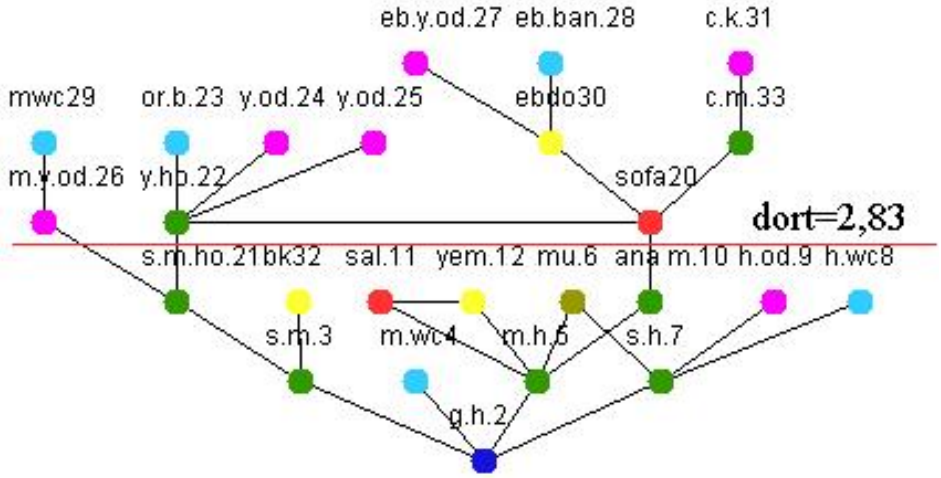

b. Dış mekansız geçiş grafiği

Şekil 5.38: 1985-1995 dönemi Ev III'de geçiş grafikleri.

Ev I ve II ile karşılaştırıldığında düşey sirkülasyon elemanlarının üçten ikiye inmesi, kat alanlarının küçülmesi ve mekan sayısının azalması ile ortaya daha yalın ve kolay izlenebilir geçiş grafikleri çıktığı söylenebilir (Şekil 5.38). Dışlı grafikte daha halkalı bir zemin kat planı ve halkasız, dallanmış bir üst kat şeması izlenir. Ayrıca diğer evler gibi aynı derinlikte konumlanmış mekan sayısının fazla olması nedeniyle biçimsel açıdan oldukça geniş grafikler söz konusudur. Diğer iki evden farklı olarak sirkülasyon mekanı sayısı daha düşüktür. Evin özel alanlarına yaklaşım yine aşamalıdır. Maksimum derinliği yalnız 6 olan bu evde dışlı grafikte derinlik 3'te yaşayana ait mekanlara giden ana merdiven bulunur. Dıştan geçen 5 halkanın biri yalnız teras ve bahçeler arasında, dördü ise yan yana üç ya da dört mekan arasında kalmış zayıf halkalardır. Bu nedenle diğer Hidiv Evleri'ndeki kadar zengin hareket kalıplarından söz etmek mümkün değildir. Yalnız ana merdiven ve servis merdiveni ile her iki kattan geçen yedi mekanlı halka dikkat çekicidir (Şekil 5.38).

Ev III, diğer iki eve göre kompakt ve çekirdek aileye yönelik daha standart bir evin özelliklerini taşır. Ebeveyn odası yine manzara yönünde, eklentileri ile genişletilmiş ve diğer yatak odalarından ayrı tutulmuştur. Diğer evlerden farkı ise ebeveyne özel bir düşey sirkülasyon rotası çizilmemiştir. Ancak zemin katta evin yaşama alanlarına girmeden, giriş holünden ulaşılan servis merdiveni, ikinci bir ev içi dolaşım alternatifi sunar. Bu hem çalışanın sirkülasyon mekanları aracılığı ile evin farklı noktalarına ulaşımını sağlar, hem de salon, yemek bölümü gibi ziyaretçiye açık alanlardan geçmeden ebeveynin katlar arası hareket özgürlüğünü olanaklı kılar.

A ve B mekanları toplamının C ve D mekanları toplamına oranı her iki geçiş grafiğinde de yüksektir ve bu plandaki dağılımlı yapının güçlü olmadığını ifade eder. Dışlı analizde kör uçlu A tipi mekanlar, balkonlar, ıslak hacimler, hizmetli ve ebeveyn yatak odalarıyken, dış mekanların ve çatı merdiveni dışındaki sirkülasyon mekanlarının tümü halka üstünde yer alan C veya D tipi mekanlardır. Salon, yemek bölümü ve mutfak dışlı analizde birden fazla halkanın üstünde olan D tipi mekanlardır. 8 halkadan 5'inin dışarıdan geçmesi nedeniyle dışsız analizde D tipi mekanlar iyice azalır (Çizelge 5.69). Dışlı analizde yalnız zemin kat sınırlarında A ve B tipi toplam mekan sayısının C ve D tipi toplam mekan sayısına oranı son derece düşüktür. Bu durum dışlı analizde zemin katın kendi içinde son derece dağılımlı olduğunu gösterir.

Çizelge 5.69: 1985-1995 dönemi Ev III'de mekan tipolojisi.

EV III-dış mekanlı : A TİPİ MEKANLAR	**EV III-dış mekansız:A TİPİ MEKANLAR**
Çatı katı	Çatı katı
Bodrum kat	Bodrum kat
Misafir yatak odası WC-Duş'u	Misafir yatak odası WC-Duş'u
Ortak banyo	Ortak banyo
Sofa balkonu	Arka yatak odası
Misafir y.od.balkonu	Ön yatak odası
Ebeveyn yatak odası	Ebeveyn yatak odası
Ön yatak odası balkonu	Ebeveyn banyosu
Arka yatak odası balkonu	Hizmetli odası
Hizmetli WC'si	Hizmetli WC'si
Misafir WC'si	Misafir WC'si
Ebeveyn banyosu	
Hizmetli odası	
EV III-dış mekanlı : B TİPİ MEKANLAR	**EV III-dış mekansız:B TİPİ MEKANLAR**
Misafir yatak odası	Misafir yatak odası
Arka yatak odası	Ebeveyn dolap odası
Ebeveyn dolap odası	Çatı merd.
Ön yatak odası	
Çatı merd.	
EV III-dış mekanlı:C TİPİ MEKANLAR	**EV III-dış mekansız:C TİPİ MEKANLAR**
Serv.merd.holü	Serv.merd.holü
Serv.merdiveni	Serv.merdiveni
Serv.holü	Serv.holü
Ön bahçe	Salon
Ana Merdiven	Ana Merdiven
Sofa	Sofa
Yatak od.holü	Yatak od.holü
	Mutfak
	Yemek Bölümü
EV III-dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR	**EV III-dış mekansız:D TİPİ MEKANLAR**
Giriş Bahçesi	Merdiven Holü(zemin kat)
Merdiven Holü(zemin kat)	Giriş Holü
Salon Terası	
Yemek Bölümü Terası	
Yemek Bölümü	
Mutfak	
Salon	
Giriş Holü	

Çizelge 5.70: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev III.

Dış mekanlar dahil edildiğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
sofa20(0,7062)<yat.holü22(0,7297)=merd.holü5(0,7297)=girişholü1(0,7297)=serv.merdiveni holü 21 (0,7297)<ana merd. 10 (0,7415)<serv.merd.3(0,7533)<mutfak (0,9651)<yemek böl.12(1,0004)= giriş bahçesi1(1,0004)=servis holü7 (1,0004) <salon11(1,0240)=ebev.dol.od.30(1,0240)<misafiryat.od.26(1,0475)=çatımerd.33(1,0475)<sofa balkonu 18 (1,0711)=yat.od. 24(1,0711)=yat.od.25 (1,0711) < **ort. enteg. değeri = 1.0928 <** misafir WC4(1,0946) = ortak ban.23 (1,0946) < bodrum k.31(1,1181)< yem.böl.terası 13(1,1299)<salonterası14(1,2594)<önbahçe15 (1,3065) <hizm.od.9(1,3653)= hizm.wc 8(1,3653) <ebev.ban.28 (1,3888)= ebev.y.od.27 (1,3888) <çatıkatı(1,4124)=balkon19 (1,4124)=mis.wc-duş 29(1,4124) < balkon 17 (1,4359)=balkon16 (1,4359)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
sofa20(0,7240)<yat.holü22(0,7602)< ana merd.10(0,7783)=serv.merdiveni holü 21 (0,7783)=merd.ho.5(0,7783)<giriş holü 2 (0,7964)<serv.merd.3(0,8145)< ebev.dol.od.30(1,0679)< mutfak6 (1,0860)<serv.h.7(1,1041)= çatı merd.33 (1,1041)< **ort. enteg. değeri=1.1352**< mis.yat.od.26(1,1584)<salon11(1,1765)=ortakban.23(1,1765)=yat.od.24(1,1765)= yat.od .25 (1,1765) =yemek böl.12(1,1765)< misafir WC4(1,2127) <bodrum kat32(1,2308)< ebev.y.od.27 (1,4842)= ebev. ban. 28 (1,4842) < hizm.wc 8(1,5204)= çatı katı31 (1,5204)=hizm.od.9 (1,5204) <mis.wc-duş 29 (1,5747)

Çizelge 5.71: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev III.

Dış mekanlar dahil edildiğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülas.-yaşama (0,7062) < sirkülasyon (0,8047) < pişirme (0,9651) < yaşama (1,0240) < aktivite (1,0487) < **ort. enteg. değeri=1,0928** < uyuma (1,2260) < dış mekanlar (1,2564) < ıslak hacimler (1,2711)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon-yaşama (0,7240) < sirkülasyon (0,8642)< pişirme ((1,0860) < **ort.enteg.değeri =1,1352** < aktivite (1,1584) < yaşama (1,1765)< uyuma (1,3394) < ıslak hacimler (1,3937)

Ev III diğer Hidiv evleri gibi dış dahil edildiğinde 1'in çok az üstünde bir ortalama entegrasyon değerine sahiptir (Çizelge 5.70). Dışsız durumda ise entegrasyon çok az zayıflar. Dışlı ve dışsız durumda entegrasyon düzen sıralamaları oldukça benzer olmakla beraber dışarının sistem dışında bırakılması ile bütün mekanların entegrasyon değerlerinin biraz yükseldiği gözlenir. En dikkat çekici değişiklik ise sosyal işlevleri olan yemek bölümü ve salonun dışlı durumda entegre mekanlar arasındayken dışsız durumda üst kat yatak odaları ile aynı entegrasyon değeriyle ayrılmış mekanlar haline gelmeleridir. Sirkülasyon elemanları ise hem dışlı hem de dışsız analizde en entegre mekanlardır. Evin her iki merdivenin entegrasyon değerleri çok yakındır ve her ikisi de oldukça entegredir. Bu da servis merdiveni/ ana merdiven ayırımının çok güçlü olmadığını, eşit ulaşılabilirlik özelliğine sahip olduğunu gösterir.

Ebeveyn odası ise diğer yatak odalarına göre daha ayrılmış durumdadır. Ancak ebeveyn yatak odasına giriş dolap odasındandır ve bu bölüm oldukça entegredir. Evin giriş bahçesi ve sofanın açıldığı balkon dışındaki tüm dış mekanları ayrılmış mekanlardır. Konut içi yaşamı birleştiren, bütünleştiren mekan ise grafikte derinde yer alan, aileyi bir araya toplayan ve üst kat sirkülasyon ağının merkezi olan sofadır. Ev III'de de entegrasyon çekirdeği derinlerdedir. Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzeninde yalnız yaşama grubunun sıralamada biraz ötelendiği ve pişirmenin her iki durumda entegre olduğu görülür (Çizelge 5.71).

Çizelge 5.72'de görüldüğü gibi, analizlerde temel farklılık faktörleri, Ev I ve II'de olduğundan biraz daha 1'e yakındır. Bu da entegrasyon değerleri arasında farklılaşmanın daha zayıfladığını gösterir. Fonksiyon grupları bağlamında ise aynı gruptaki mekanların sistemle benzer şekilde entegrasyonu tekrarlanır.

Çizelge 5.72: Ev III'e ait sentaktik bulgular.

EV III		
	dış mekanlı analiz	**dış mekansız analiz**
max derinlik	**6.0**	**5.0**
ort derinlik	3,66	2,83
en derindeki mekan	eb.ban,eb.yod,ck,balkonlar	eb.banyo,eb.yod,cati k.
entegrasyon ort	**1,0928**	**1,1352**
entegrasyon min	0,7062	0,724
entegrasyon max	1,4359	1,5747
min enteg. mekan	sofa	sofa
max enteg.mekan	balkon	misafir WC
Temel Farklılık Faktörü	0,903	0,884
mekan sayısı	**33**	**25**
bağlantı sayısı	40	27
bağlantı/mekan oranı	1,2424	1,12
halka sayısı	8	3
A tipi mekan sayısı	13	11
B tipi mekan sayısı	5	3
C tipi mekan sayısı	7	9
D tipi mekan sayısı	8	2
A+B toplamı/C+Dtoplamı	1,2	1,4
A tipi mekan oranı	39,39%	45,83%
B tipi mekan oranı	15,15%	12,50%
C tipi mekan oranı	21,21%	37,50%
D tipi mekan oranı	24,24%	4,16%
A-B-C-D sıralaması	A>D>C>B	A>C>B>D
sirkülasyon mek.adeti	8	8
sirkülasyon mek. ort ent.	0,8047	0,8642
sirkülasyon mek.min ent.	0,7297	0,7602
sirkülasyon mek.max ent.	1,0475	1,1041
min.ent. sirkülasyon mekanı	y.o.ho.=mer.ho.=serv.m.ho.=gir.h.	yat.od.holü
max.ent.sirkülasyon mekanı	çatı merd.	serv.holü=çatı merd.
sirkülasyon mek. TFF	0,97	0,97
uyuma mek.adeti	6	6
uyuma mek. ort ent.	1,226	1,3394
uyuma mek.min ent.	1,0711	1,1584
uyuma mek.max ent.	1,3888	1,5204
min.ent. uyuma mekanı	çocuk yatak odası	mis.yatak od.
max.ent. uyuma mekanı	ebev.yat.od.	çatı k.=hizmetli od.
uyuma mek. TFF	0,987	0,97
aktivite mek.adeti	3	3
aktivite mek. ort ent.	1,0487	1,1584
aktivite mek.min ent.	1,0004	1,0679
aktivite mek.max ent.	1,1181	1,2308
min.ent.aktivite mekanı	yemek bölümü	ebev.dol.od.
max.ent.aktivite mekanı	bodrum kat	bodrum kat
aktivite mek. TFF	0,997	0,995
ıslak hacim adeti	5	5
ıslak hacim ort ent.	1,2711	1,3937
ıslak hacim min ent.	1,0946	1,1765
ıslak hacim max ent.	1,4124	1,5747
min.ent.ıslak hacim mekanı	misafir wc-ortak banyo	ortak banyo
max.ent.ıslak hacim mekanı	mis.od.wc-duş	mis.od.wc-duş
ıslak hacim mek. TFF	0,987	0,987

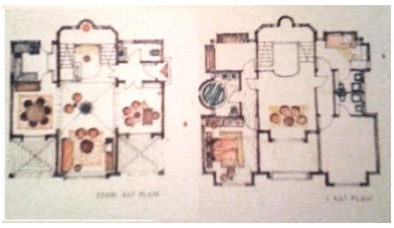

YILMAZ SANLI ESKİZLERİ…

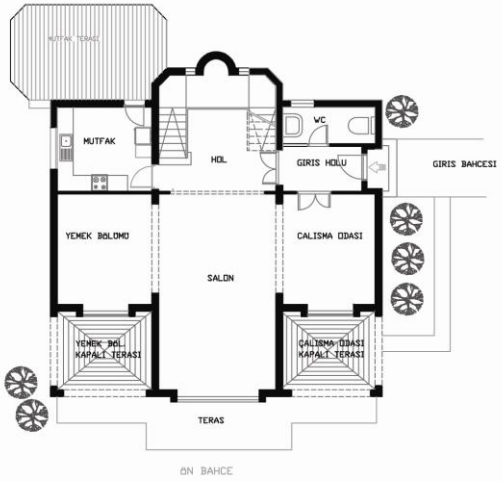

YER	Göçek Koyu,Fethiye
TARİH	1988
ALAN	185 m2
KAT ADETİ	2 KAT
PROJE ADI	ALTINBOYNUZ TATİL KÖYÜ TİP 1
İŞVEREN	ALİ RIZA ÇARMIKLI

Şekil 5.39: 1985-1995 dönemi, Ev IV plan ve görünüşleri.

Ev IX ve Ev X, 1988'de Fethiye'de tasarlanan tatil köyünün ayrı bir bölümü olarak tatil villaları kısmında yer alır. Şekil 5.39'daki Ev IX, 180m2'lik, 4 yatak odalı büyük ev tipidir. İstanbul Boğaz'ından çok uzakta bir tatil merkezinde yine Türk Evi'nin geleneksel plan tiplerinden esinlenilmiştir. Orta sofanın şeffaflığı ya da üst katta dört köşeye yerleştirilen ve dışarıdan okunabilen eşdeğer odalar, Yılmaz Sanlı'nın o yıllarda İstanbul'da tasarladığı şehir villalarındaki geleneksel yaklaşımla aynı çizgidedir.

Kitlenin ve cephelerin aksiyel ve simetrik kurgusu evin iç düzenine de yansımıştır. Ev IX'da merdiven simetri ekseni üzerine yerleştirilmekle beraber ana giriş kapısı yan taraftan açılarak simetri bozulmuştur. Yazlık olarak kullanılmak üzere tasarlanan bu evlere tatil köyü yönetimi tarafından servis verileceği düşünülerek evde çalışana ve servise yönelik mekan düşünülmemiştir.

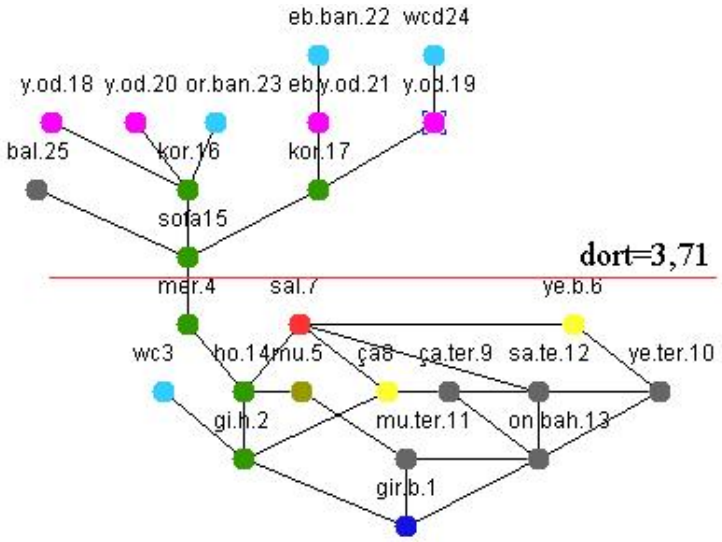

a. Dış mekanlı geçiş grafiği

.

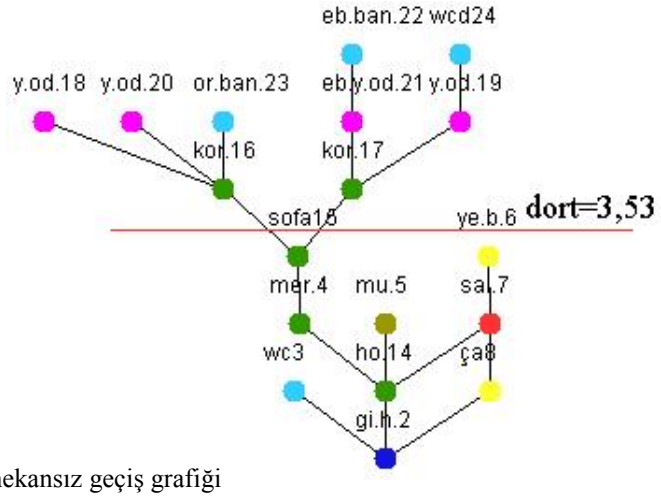

b. Dış mekansız geçiş grafiği

Şekil 5.40: 1985-1995 dönemi Ev IV'de geçiş grafikleri.

Ev IV'ü betimleyen dışlı grafikte zemin kat sığ, dallanmış, halkalı bir alt sistemle, üst kat ise sığ, dallanmış, ağaç benzeri ikinci bir alt sistemle temsil edilir. Bu iki alt sistem arasında ise düşey sirkülasyon elemanını içeren tek bir bağlantı vardır. İlk dönem konutlarını anımsatan grafikler izlenebilmekle beraber, dışlı durumda dış mekanlar ve sirkülasyon elemanları ile daha detaylandırılmış, daha renkli bir mekansal kurgu söz konusudur.

Ev IV'ün yazlık ev karakteri zemin kattaki dışlı grafikte ortaya çıkan halkalı yapıda öne çıkar (Şekil 5.40a). Bu grafikte yer alan 8 halkadan yedisi dışarıdan geçer. 3 halka ise teraslar ve bahçeler arasında kalan, evin iç kurgusu üzerinde etkisi olmayan zayıf halkalardır. Dış halkalar grafikten eksiltildiğinde, geriye üzerinde zemin kat sirkülasyon mekanları, salon ve çalışma odası olan tek bir halka kalır (Şekil 5.40b).

İç mekan organizasyonunda Türk Evi'nin net, yalın şemasının etkileri izlenir. Zemin katta giriş holü adeta bir rüzgarlık görevi görür. Evin iç dağılımı esas olarak giriş holünden ulaşılan merdiven holünden gerçekleşir. Zemin kattaki merdiven holü ile üst kattaki sofa her iki katın ayrı ayrı dağılım çekirdeğini temsil eder. Grafik merdiven önündeki holden iki yöne dallanır. Bir koldan merdiven ile evin özel bölümlerine, diğer koldan ise ziyaretçiye açık yaşama alanına geçilir. Zemin katta dışarısı dahil edildiğinde salon dışarıdan ve içeriden geçen halkaların kesişme noktasında yer alır. Üst katta yer alan uyuma mekanlarının tümü aynı derinlikte bulunur.

Mekanların tipolojik dağılımına bakıldığında ise dışarıyla yapılan analizde WC dışındaki zemin kat mekanlarının tümünün C veya D tipi, üst kat mekanlarının ise hepsinin A veya B tipi olduğu görülür. Dışarısı dahil edilmediğinde zemin kattaki yemek bölümü ve mutfak kör uçlu A tipi mekanlara dönüşür. Hem dışlı hem dışsız analizde A ve B tipi mekan sayısının toplamı C ve D tipi mekan sayısı toplamından fazladır. A ve B tipi mekan sayısındaki artış ile oldukça dağılımsız bir mekansal örüntüden söz edilir (Çizelge 5.73).

Çizelge 5.73: 1985-1995 dönemi Ev IV'de mekan tipolojisi.

EV IV-dış mekanlı : A TİPİ MEKANLAR	**EV IV--dış mekansız : A TİPİ MEKANLAR**
WC duş	Çocuk Yatak Odası
Yatak od.	Çocuk Yatak Odası
Yatak od.	Ebeveyn banyo
Ebeveyn banyo	Ortak banyo
Ortak banyo	wc duş
WC	yemek bölümü
Balkon	wc
	Mutfak
EV IV-dış mekanlı : B TİPİ MEKANLAR	**EV IV-dış mekansız : B TİPİ MEKANLAR**
wc duşlu yat.od.	sofa
ebev.yat.od.	duşlu yatak od
koridor	Ebev.Yatak Odası
koridor	koridor
sofa	koridor
Merdiven	Merdiven
EV IV-dış mekanlı:C TİPİ MEKANLAR	**EV IV-dış mekansız:C TİPİ MEKANLAR**
yemek bölümü	merdiven holü
mutfak	Giriş Holü
	Salon
	çalışma od.
EV IV -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR	**EV IV -dış mekansız : D TİPİ MEKANLAR**
ön bahçe	
Salon	
Salon Terası	
Mutfak Terası	
Merdiven holü	
Giriş Holü	
Yemek bölümü terası	
çalışma odası terası	
çalışma odası	
giriş bahçesi	

Çizelge 5.74: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev IV.

Dış mekanlar dahil edildiğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
merd.holü14 (0,7602)< merdiven4 (0,7783)< sofa15 (0,8326)< salon7 (0,9593)= girişholü2 (0,9593)< mutfak 5 (1,0498)< koridor17 (1,1041)< koridor16 (1,1403)< giriş bahçesi1 (1,1765)< salon terası12 (1,1946)< çalışma od.8 (1,1946)< mutfak terası11 (1,2127)< balkon25 (1,2489)< **ort.enteg.değeri= 1.2786**< yemek bölümü 6 (1,2851)< ön bahçe13 (1,3575) < WC3 (1,3756)< çalışma od.terası9 (1,4299)< yemek bölümü terası10 (1,4661)< ebeveyn yatak odası 21 (1,4842)= yatak odası19 (1,4842)< yatak odası18 (1,5566)= yatak odası20 (1,5566)= ortak banyo 23 (1,5566)< WCduş 24 (1,9095)= ebeveyn banyo22 (1,9095)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
sofa15 (0,7748)< merdiven4 (0,8368)< merd. ho14 (0,9608)< koridor17(1,0277)< koridor16 (1,0848)< salon7 (1,3327)= giriş holü2 (1,3327)< **ort. enteg. değeri = 1.4291**< mutfak5 (1,4567)= ebeveyn yat. odası 21(1,4567)= yatak odası19 (1,4567)< yatak odası18 (1,5806)= yatak odası20 (1,5806)= ortak banyo23 (1,5806)< çalışma odası8 (1,7046)< yemek bölümü 6 (1,8286)= WC3 (1,8286)< WCduş24 (1,9526)= ebeveyn banyo22 (1,9526)

Çizelge 5.75: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 Dönemi, Ev IV.

Dış mekanlar dahil edildiğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon-yaşama (0,8326) < sirkülasyon (0,9484) < yaşama (0,9593) < pişirme (1,0498) < aktivite (1,2398) < dış mekanlar (1,2760) < **ort. enteg. değeri = 1,2786** < uyuma (1,5204) < ıslak hacimler (1,6730)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon-yaşama (0,7748) < sirkülasyon (1,0485) < yaşama (1,3327) < **ort.enteg.değeri=1,4291** < pişirme (1,4567) < uyuma (1,5186) < aktivite (1,7660) < ıslak hacimler (1,8286)

Çizelge 5.74 ve 5.75'de görüldüğü gibi Ev IV'ün ilk üç evden farklı olarak bir yazlık ev olması nedeniyle dış mekanların evin ortalama entegrasyon değeri üzerindeki etkisi daha güçlüdür. Ev IV simetrik geometrisine karşın özellikle dış mekansız analizde oldukça ayrılmış yapılı bir mekansal örüntüye sahiptir.

En entegre mekan dışlı analizde zemin kattaki merdiven holüyken, dışsız analizde üst kattaki sofadır. Her iki durumda da entegrasyon çekirdeğini merdiven holü, merdiven ve sofa oluşturur.

Dış mekanların entegrasyonunun önceki örneklere göre daha güçlü olması bu evin bir yazlık olmasına bağlanabilir. Bu evde dış mekan dahil edilmediğinde dışarıyla ilişkilendirilmiş salon, mutfak, çalışma odası ve yemek bölümü çok daha ayrılmış duruma gelir.

Fonksiyon grupları altında entegrasyon düzen sıralaması benzerdir ancak dış mekanlar dahil edilmediğinde aktivite ve pişirme grupları ayrılmış fonksiyonlar tarafına geçer (Çizelge 5.75).

Çizelge 5.76'da görüldüğü gibi, dış mekanlar dahil edildiğinde ve edilmediğinde hesaplanan temel farklılık faktörü değerleri 1'e yaklaşan değerleriyle mekanların entegrasyon değerleri arasında bir miktar farklılaşmanın olduğunu ama güçlü olmadığını gösterir. Fonksiyon gruplarına ilişkin temel farklılık faktörü sayısal değerleri ise daha da 1'e yaklaşarak gruplar çerçevesinde entegrasyon değerleri arasındaki homojenliği yansıtır.

Çizelge 5.76: Ev IV'e ait sentaktik bulgular.

EV IV		
	dış mekanlı analiz	**dış mekansız analiz**
max derinlik	**7.0**	**6.0**
ort derinlik	3,71	3,53
en derindeki mekan	eb.ban,WC duş	eb.banyo
entegrasyon ort	**1,2786**	**1,4291**
entegrasyon min	0,7602	0,7748
entegrasyon max	1,9005	1,9526
min enteg. mekan	zk merdiven holü	sofa
max enteg.mekan	ebev.banyo;Wcduş	ebev.banyosu,Wcduş
Temel Farklılık Faktörü	0,842	0,843
mekan sayısı	**25**	**18**
bağlantı sayısı	31	18
bağlantı/mekan oranı	1,28	1,056
halka sayısı	8	1
A tipi mekan sayısı	7	8
B tipi mekan sayısı	6	6
C tipi mekan sayısı	2	4
D tipi mekan sayısı	10	0
A+B toplamı/C+Dtoplamı	1,083	3,5
A tipi mekan oranı	28,00%	44,44%
B tipi mekan oranı	24,00%	33,33%
C tipi mekan oranı	8,00%	22,22%
D tipi mekan oranı	40,00%	0,00%
A-B-C-D sıralaması	D>A>B>C	A>B>C>D
sirkülasyon mek.adeti	5	5
sirkülasyon mek. ort ent.	0,9484	1,0485
sirkülasyon mek.min ent.	0,7602	0,8368
sirkülasyon mek.max ent.	1,1403	1,3327
min.ent. sirkülasyon mekanı	merdiven holü	merdiven
max.ent.sirkülasyon mekanı	koridor	giriş holü
sirkülasyon mek. TFF	0,967	0,956
uyuma mek.adeti	4	4
uyuma mek. ort ent.	1,5204	1,5186
uyuma mek.min ent.	1,4842	1,4567
uyuma mek.max ent.	1,5566	1,5806
min.ent. uyuma mekanı	ebev.yat. odası,Wcduşlu y.od.	ebev.yat. odası,Wcduşlu y.od.
max.ent. uyuma mekanı	yatak od.,yatak od.	yatak od.,yatak od.
uyuma mek. TFF	0,999	0,999
aktivite mek.adeti	2	2
aktivite mek. ort ent.	1,2398	1,7666
aktivite mek. min ent.	1,1946	1,7046
aktivite mek. max ent.	1,2851	1,8286
min.ent.aktivite mekanı	çalışma od.	çalışma od.
max.ent.aktivite mekanı	yemek böl.	yemek böl.
aktivite mek.TFF	0,999	0,999
ıslak hacim adeti	4	4
ıslak hacim ort ent.	1,673	1,8286
ıslak hacim min ent.	1,3756	1,5806
ıslak hacim max ent.	1,9005	1,9526
min.ent.ıslak hacim mekanı	WC	ortak banyo
max.ent.ıslak hacim mekanı	ebev. banyo,Wcduş	ebev. Banyo,Wcduş
ıslak hacim mek. TFF	0,979	0,999

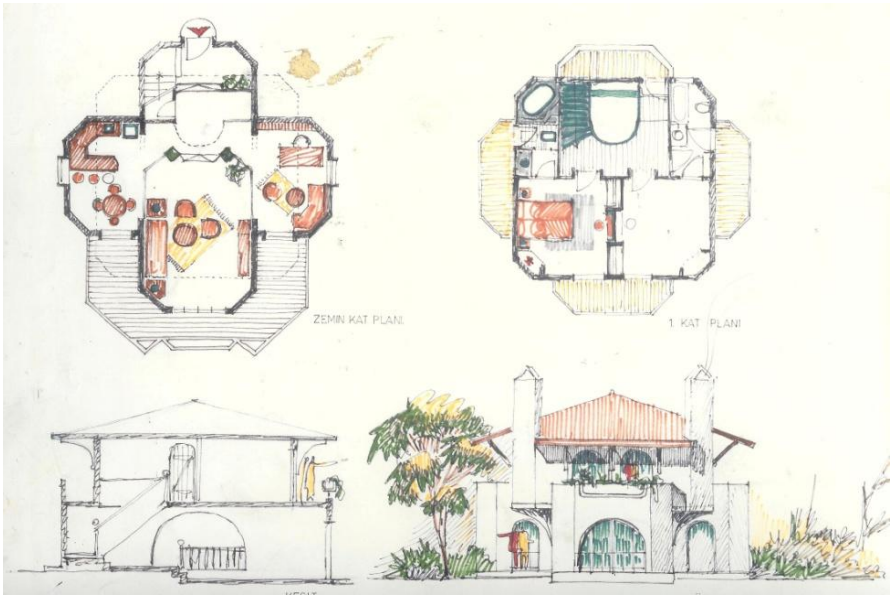

Yılmaz Sanlı Eskizleri

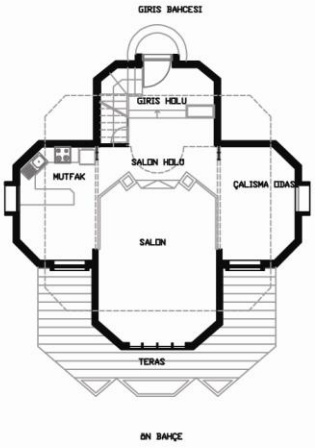

ZEMİN KAT PLANI

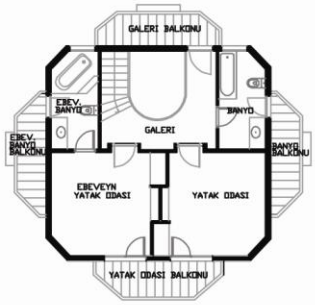

ÜST KAT PLANI

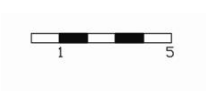

YER	Göçek Koyu,Fethiye
TARİH	1988
ALAN	150 m2
KAT ADETİ	2 KAT
PROJE ADI	ALTINBOYNUZ TATİL KÖYÜ TİP 2
İŞVEREN	ALİ RIZA ÇARMIKLI

Şekil 5.41: 1985-1995 Dönemi, Ev V plan ve görünüşleri.

Bu dönemdeki Ev V, Fethiye Göçek'de yapılması planlanan tatil köyünde tasarlanan villalardan iki yatak odalı küçük tipi temsil eder (Şekil 5.41). Yılmaz Sanlı eskizleri ilk örneğe benzer bir tutumla geleneksel çizgilerin benimsendiğini gösterir. Geniş saçaklar, oluksuz saçak ucu detayı, dört tarafa meyilli, alaturka kiremit kaplı çatı örtüsü, saçak altlarındaki ahşap payandalar, kemerler, Muğla bacaları o yıllarda bir çok mimar tarafından benimsenen bir yaklaşımı yansıtır. Bu da özellikle tatil köyü ve yazlık konutlarda mimarların geleneksel mimariye ve farklı bölgesel, yöresel alt kültürlere birer biçim dağarcığı olarak başvurmalarıdır. Kesitte zemin katta görülen kemer ve parmaklık ise adeta Türk Evi'nde odalar arası ortak alanın sirkülasyon dışında kalan bölümünün oturma amacıyla kullanılmasını ifade edecek şekilde ayrılmasını çağrıştırır (Küçükerman, 1996). Üst kat yatak odalarındaki şömine yine Türk Evi odasındaki ocağa bir gönderme olarak kabul edilebilir.

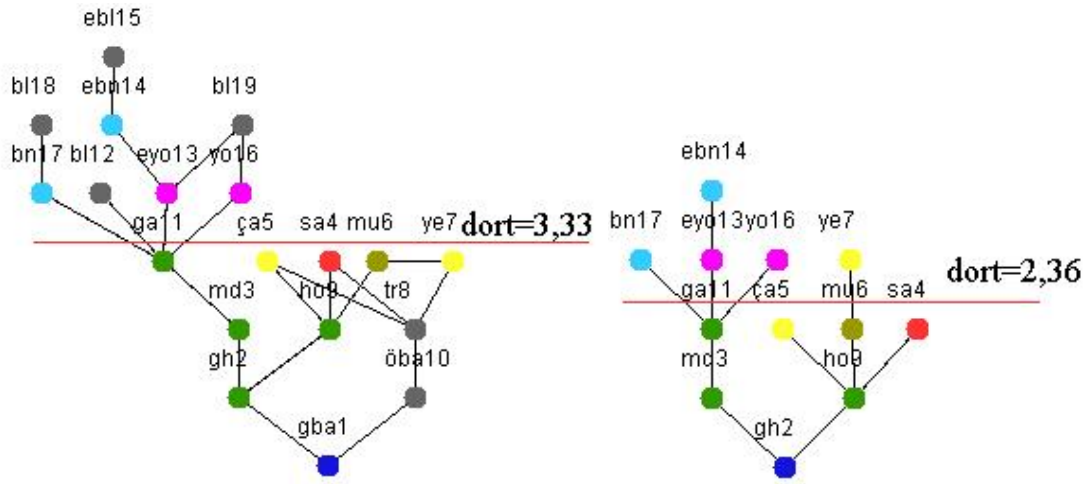

a. Dış mekanlı geçiş grafiği

b. Dış mekansız geçiş grafiği

Şekil 5.42: 1985-1995 dönemi Ev V'de geçiş grafikleri.

Ev V'i ifade eden dış mekanlı geçiş grafiği diğer Altınboynuz Evi gibi halkalı bir zemin kat ve ağaç yapılı bir üst kat mekan kurgusuna sahiptir (Şekil 5.42). Giriş holünden ulaşılan tek bir merdiven ile üst kattaki orta sofaya bağlantı sağlanır. Dışsız grafikte mekan sayısındaki ve derinlik değerindeki düşüş dikkat çekicidir. Bunun nedeni de iki katta toplam19 mekandan 7 adetinin dış mekan olmasıdır. Üst katta yer alan 4 adet büyük balkon, mimarın mekansal kurgu endişesindense üç boyutlu kompozisyonda aradığı kütlesel biçimlenmeyi yansıtır. 'Artı' biçimli bir zemin kat planının üzerine oturtulan kare biçimindeki bir üst kat, evin geometrisini tanımlar. Ancak bu biçimsel tutum ile ortaya çıkan hacimler, dışlı analizde

konfigürasyonu da doğrudan etkilediği için birer mekan olarak kabul edilir. En derindeki mekanlar yine balkon ve ebeveyn banyosudur.

Dışlı analizde 4 adet halkanın tümü dışarıdan geçer ve dışsız analizde halkalı yapı ortadan kalkar (Şekil 5.42). Zemin katta yemek bölümü, salon ve çalışma odası arasında görsel ilişkilendirme sağlanmasına karşılık, aradaki kot farkı ve korkuluklarla geçişin engellenmesi izlenir. Ana giriş kapısı dışında ön terasa 3 adet geçirgenlik izlenir. 3 halkanın kesişme noktasında yer alan teras aracılığıyla mutfak, yemek bölümü, salon, çalışma odası arasındaki halkalı yapı biçimlenir. Mekan sisteminde C ve D mekan tiplerinin fazlalığı özellikle zemin kat sınırlarında dağılımlı bir mekansal örüntüyü ifade eder. Zemin katta merdiven dışında tüm mekanların C veya D tipinde olması yazlık evdeki hareket şemasını sergiler. Teras ile içerideki mekanların dışarıyla bütünleşmesi hedeflenir. Küçük yemek bölümünden dışarı çıkılır, salona girilir, oradan hole geçilir, giriş kapısından çıkılıp, ön bahçeye geçilip tekrar terasa çıkılıp oradan çalışma odasına girilebilir. İşte bu gezinti tarzında serbestlik planda her noktaya ulaşılabilmesini sağlar. Üst katta ise A ve B tipi mekan sayısı daha fazladır. Bu da dağılımsız bir kurguyu yansıtır (Çizelge 5.77).

Çizelge 5.77: 1985-1995 dönemi EvV'de mekan tipolojisi.

EV V-dış mekanlı : A TİPİ MEKANLAR	**EV V-dış mekansız : A TİPİ MEKANLAR**
ebeveyn banyosu balkonu	Ortak banyo
ortak banyo balkonu	Yatak Odası
galeri balkonu	Ebeveyn banyo
	yemek bölümü
	çalışma od.
	Salon
EV V-dış mekanlı : B TİPİ MEKANLAR	**EV V-dış mekansız : B TİPİ MEKANLAR**
ebeveyn yatak odası banyosu	Giriş Holü
ortak banyo	salon holü
merdiven	mutfak
	merdiven
	sofa
	ebeveyn yatak od.
EV V-dış mekanlı:C TİPİ MEKANLAR	**EV V-dış mekansız:C TİPİ MEKANLAR**
ön balkon	
yatak odası	
galeri	
ebeveyn yatak odası	
mutfak	
salon	
yemek bölümü	
çalışma odası	
EV V -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR	**EV V -dış mekansız : D TİPİ MEKANLAR**
salon holü	
giriş bahçesi	
giriş holü	
teras	
ön bahçe	

Çizelge 5.78: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 Dönemi, Ev V.

Dış mekanlar dahil edildiğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
merdiven3(0,8206)<giriş holü2(0,8489)=galeri11(0,8489)<salon holü9(1,0470)<ebev.yat.od.13 (1,1602)<giriş bahçesi1 (1,1885) <yatak odası 16(1,2734)=ortak banyo17(1,2734)<galeri balkonu12 (1,3299)< **ort. enteg. değeri = 1.3523** < salon 4 (1,3865) =çalışma odası5(1,3865) <mutfak6 (1,4148) =önbahçe 10(1,4148) <ebev.banyo14(1,5846) =önbalkon 19 (1,5846) <teras8 (1,6129)<yemek bölümü7(1,6978)< ortak banyo balkonu18 (1,7544) <ebev. banyosu balkonu 15 (2,0657)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
merdiven3(0,9573)<giriş holü2(0,9573)=galeri11(1,0850)=salon holü9(1,0850)< **ort. enteg. değeri=1.5530**< ebev . yat.od.13 (1,5955)= mutfak6(1,5955)< yatak odası 16(1,7232) =salon4 (1,7232)=çalışma odası 5(1,7232)=ortak banyo17(1,7232) < ebev.banyo14(2,2338)= yemek bölümü 7 (2,2338)

Çizelge 5.79: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 Dönemi, Ev V.

Dış mekanlar dahil edildiğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon (0,8914) < uyuma(1,2168) < **ort. enteg. değeri = 1,3523** < yaşama (1,3865) < pişirme (1,4148) < ıslak hacimler (1,4290)< aktivite (1,5421) < dış mekanlar (1,5644)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon (1,0212) < **ort. enteg. değeri =1,5530** < pişirme (1,5955) < uyuma(1,6593)< yaşama (1,7232) < aktivite (1,9785) = ıslak hacimler (1,9785)

Ev V diğer Altınboynuz evinden daha ayrılmış bir yapıya sahiptir. Tablo 5.79'da görüldüğü gibi hem dışlı hem de dışsız durumda temel birleştirici sirkülasyon mekanlarıdır. Dışlı ve dışsız entegrasyon sıralaması benzerlik gösterir. Üst kattaki en mahrem, en derinde yer alan uyuma mekanlarının ve ortak banyonun mekan sistemiyle olan entegrasyonu zemin kattaki dışa yakın mekanların entegrasyonundan daha güçlüdür (Çizelge 5.78). Sirkülasyon mekanlarının az sayıda olması ve yarı bölücü elemanlarla dahi olsa parçalanmış plan kurgusu, zemin kattaki mekanların birleştirici özelliklerini zayıflatıyor olabilir. Her ne kadar dış mekanlar oldukça ayrılmış yapıda olsa da evin konfigürasyonel bütünlüğünde son derece etkin rol oynarlar. Dışarısı analiz dışında tutulduğunda sistem çok daha ayrılmış hale gelir. Bu ev oldukça kompakt bir tatil evi karakteri taşımakta olduğu için ziyaretçi, yaşayan, çalışan ayırımına odaklanılmamıştır. Üst kat mekanlarının daha entegre olması, giriş holü, merdiven ve sofa gibi evin en entegre elemanları ile sistemle ilişkilendirilmiş olmalarına bağlanabilir. Oysa salon, çalışma odası ve yemek bölümüne geçiş giriş holünden geçilen ve en ayrılmış sirkülasyon mekanı özelliğini taşıyan hol ile sağlanır. Dışlı ve dışsız temel farklılık faktörü değerleri 1'e yaklaşan değerleriyle mekanların entegrasyon değerleri arasında bir miktar farklılaşmanın olduğunu ama güçlü olmadığını gösterir. Fonksiyon gruplarına ilişkin temel farklılık faktörü değerleri ise daha da 1'e yaklaşarak gruplar çerçevesinde entegrasyon değerleri arasındaki homojenliği yansıtır (Çizelge 5.80).

Çizelge 5.80: Ev V'e ait sentaktik bulgular.

EV V		
	dış mekanlı analiz	**dış mekansız analiz**
max derinlik	**6.0**	**4.0**
ort derinlik	3,33	2,36
en derindeki mekan	eb.ban balkonu	eb.banyo
entegrasyon ort	**1,3523**	**1,553**
entegrasyon min	0,8206	0,9573
entegrasyon max	2,0657	2,2338
min enteg. mekan	merdiven	merdiven,giriş holü
max enteg.mekan	ebev.ban.balkonu	ebev.banyosu,yemek böl.
Temel Farklılık Faktörü	0,837	0,863
mekan sayısı	**19**	**12**
bağlantı sayısı	22	11
bağlantı/mekan oranı	1,21	1
halka sayısı	4	0
A tipi mekan sayısı	3	6
B tipi mekan sayısı	3	6
C tipi mekan sayısı	8	0
D tipi mekan sayısı	5	0
A+B toplamı/C+Dtoplamı	0,4615	
A tipi mekan oranı	15,78%	50,00%
B tipi mekan oranı	15,78%	50,00%
C tipi mekan oranı	42,10%	0
D tipi mekan oranı	26,31%	0
A-B-C-D sıralaması	C>D>A=B	A=B
sirkülasyon mek.adeti	4	4
sirkülasyon mek. ort ent.	0,8914	1,0212
sirkülasyon mek.min ent.	0,8206	0,9573
sirkülasyon mek.max ent.	1,047	1,085
min.ent. sirkülasyon mekanı	merdiven	merdiven,giriş holü
max.ent.sirkülasyon mekanı	salon holü	salon holü
sirkülasyon mek. TFF	0,987	0,993
uyuma mek.adeti	2	2
uyuma mek. ort ent.	1,2168	1,6593
uyuma mek.min ent.	1,1602	1,5955
uyuma mek.max ent.	1,2734	1,7232
min.ent. uyuma mekanı	ebev.yat.od.	ebev.yat.od.
max.ent. uyuma mekanı	yat.od.	yat.od.
uyuma mek. TFF	0,993	0,999
aktivite mek.adeti	2	2
aktivite mek. ort ent.	1,5421	1,9785
aktivite mek. min ent.	1,3865	1,7232
aktivite mek. max ent.	1,6978	2,2338
min.ent.aktivite mekanı	çalışma od.	çalışma od.
max.ent.aktivite mekanı	yemek böl.	yemek böl.
aktivite mek.TFF	0,992	0,987
ıslak hacim adeti	2	2
ıslak hacim ort ent.	1,429	1,9785
ıslak hacim min ent.	1,2734	1,7232
ıslak hacim max ent.	1,5846	1,2338
min.ent.ıslak hacim mekanı	ortak ban.	ortak banyo
max.ent.ıslak hacim mekanı	ebev. Banyo	ebev. Banyo
ıslak hacim mek. TFF	0,99	0,999

1985-1995 DÖNEMİ **EV VI**

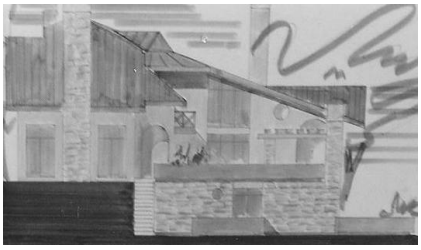

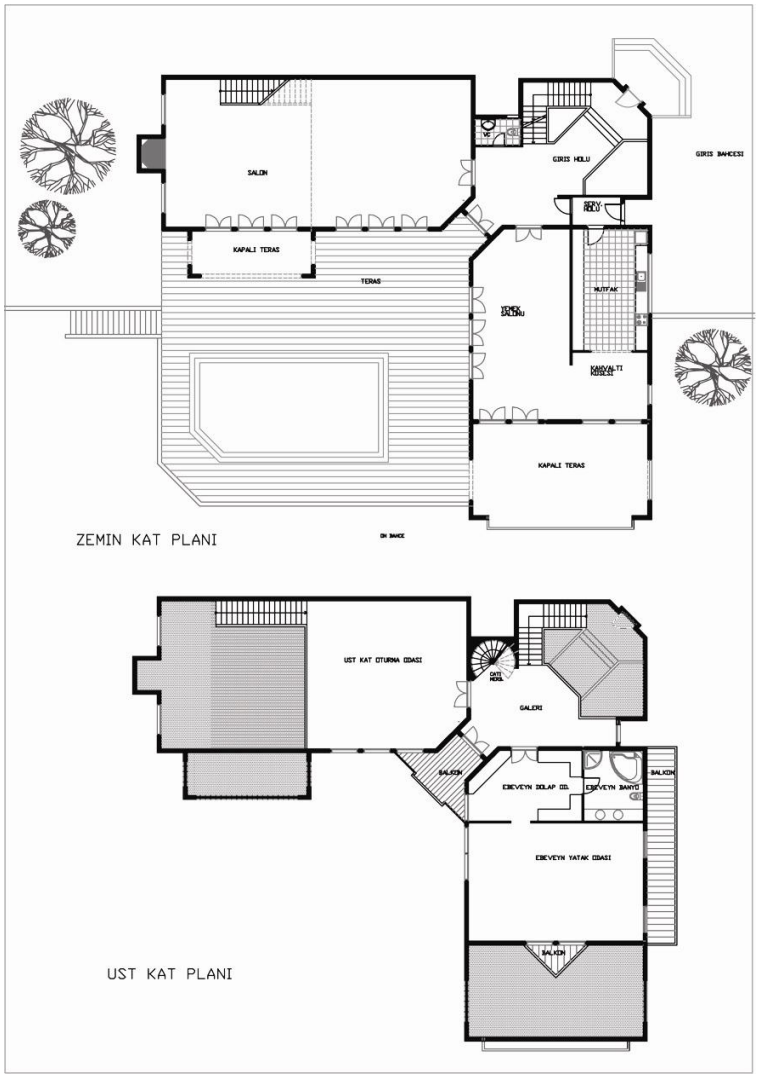

YER	MAŞUKİYE,SAPANCA
TARİH	1990
ALAN	750 m2
KAT ADETİ	4 KAT
PROJE ADI	İNANOĞLU ÇİFTLİK EVİ-İLK TASARIM
İŞVEREN	TÜRKER İNANOĞLU

Şekil 5.43: 1985-1995 dönemi, Ev VI plan ve görünüşleri.

Şekil 5.43'de sunulan Ev VI Maşukiye, Sapanca'da inşa edilmek üzere dağ evi konseptine uygun tasarlanmış L-planlı bir evdir. Ev sahibi ünlü sinema yapımcısı Türker İnanoğlu'dur. Şehir yerleşiminden uzakta, dik ve meyilli, muhteşem vadi manzarasına sahip bir arazi söz konusudur. Bu nedenle manzaraya iki koldan açılan yaygın bir plan benimsenmiştir.

Dışarıdan da ulaşılabilen bodrum katta yatak odası, banyosu ve mutfağı ile bağımsız bir müstahdem bölümü, kiler, çamaşırlık gibi servis mekanları ve ön tarafta manzaraya açılan kapalı havuz düşünülmüştür. Oldukça büyük olan bu ev, İnanoğlu çiftinin çoğunlukla baş başa zaman geçireceği bir tatil konutu olarak talep edilmiştir. Genellikle haftasonu kullanılacak bu evin misafirleri ağırlamak için bir misafirhanesi ve çok ender de olsa çiftin kızlarının kalabileceği bir çatı arası vardır.

Mimarın tercih ettiği tasarım burada sunulan olmakla beraber mal sahibi talebi doğrultusunda yeni bir proje hazırlanarak o uygulanmıştır. Ev VI buraya kadar analiz edilen evlerin birçoğundan oldukça farklı bir geometri ve plan organizasyonuna sahiptir. İlerideki yıllarda İnanoğlu Evi'nde hissedilen dinamik çatı kabuğu arayışlarının daha da yoğunlaştığı görülür. Buradaki dağ evi karakteri ise 1970'lerde tasarladığı çok daha mütevazi Polonezköy Evleri'ni çağrıştırmaktadır.

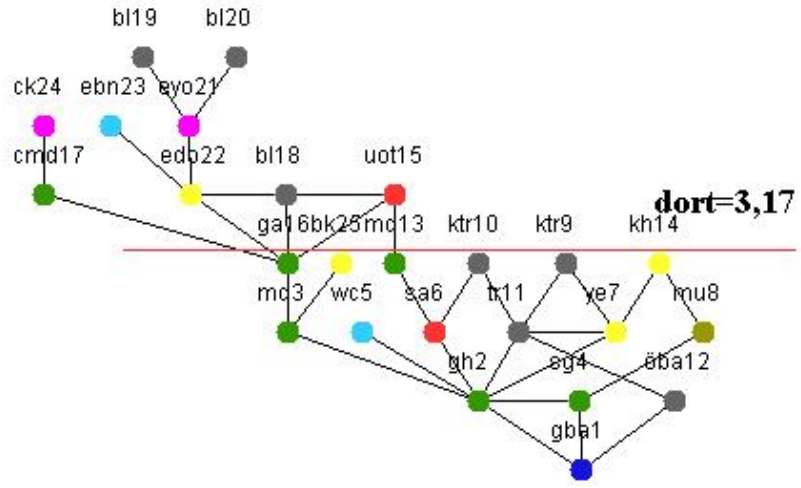

a. Dış mekanlı geçiş grafiği

Şekil 5.44: 1985-1995 dönemi Ev VI'da geçiş grafikleri.

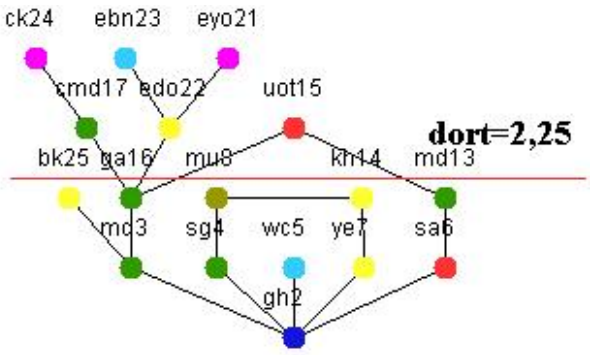

b. Dış mekansız geçiş grafiği

Şekil 5.44 (devamı): 1985-1995 dönemi Ev VI'da geçiş grafikleri.

Ev VI'nın dış mekanlı geçiş grafiği sığ halkalı zemin kat yaşama birimlerinden ve sığ ağaç yapılı üst kat mekanlarından oluşmuştur (Şekil 5.44). Dışa göre en sığdaki mekanlar zemin kattaki ziyaretçiye açık temel fonksiyon alanlarıdır ve derinlere gidildikçe ev sahiplerinin özel mekanlarına ulaşılır.

Geometrik olarak oldukça simetrik planın geçiş grafiği asimetrik olarak yatak odaları kanadına doğru derinleşir. Hem dışlı hem de dışsız durumda giriş holünden farklı fonksiyon alanlarına net bir dallanma söz konusudur. İki adet düşey sirkülasyon elamanı ile her iki kattan geçen ve 6 temel mekanı bağlayan bir halka ortaya çıkar. Dışarısı dahil edildiğinde yemek salonu, mutfak, salon ve üst kat otuma bölümü arasında teraslar ve sirkülasyon mekanları aracılılığı ile oldukça halkalı bir mekan örüntüsü sağlanır. Böylece bu grafikten hem yaşayanın hem de ziyaretçinin ev içinde dolaşmasını, gezinmesini, farklı mekanları keşfetmesini destekleyen, alternatif hareket kalıpları sunan renkli bir iç mekan kompozisyonu okunur.

Ev VI içinde kurgulanan dinamik yaşam, net yalın L-plan şemasından tahmin edilememekle beraber konfigürasyonel veriler bu bilgiyi açığa çıkarır. Dışlı analizde hem içeriden hem de dışarıdan geçen halkalarla ziyaretçi, çalışan ve ev sahibine yönelik çok sayıda yol seçimi sunulur. 9 adet halkanın 7 adeti dışarıdan geçer. Bu da halkalı yapının dış mekanlara bağlı olduğunu açıklar. Dışlı analizde C ve D mekan tiplerinin fazlalığı özellikle zemin kattaki dağılımlı mekan kurgusunu ifade eder. Zemin kat dışarıya geçirgenlik açısından da zengindir. Ana giriş ve servis girişi dışında ayrıca 4 adet dışa geçirgenlik mevcuttur.

Dışlı grafikte uyuma ve ıslak hacim mekanları dışında bütün mekanlar C veya D tipidir (Çizelge 5.81). Özellikle açık yüzme havuzunun bulunduğu orta teras 4

halkanın kesişme noktasıdır ve birbirinden kopuk salon ve yemek salonunu birbirine bağlar. Dışsız grafikteki 2 halkanın üstünde çok sayıda mekan bulunur ve A ve B mekan sayısının C ve D mekan sayısına oranı yine dağılımlı bir kurguyu temsil eder .

Çizelge 5.81: 1985-1995 dönemi EvVI'da mekan tipolojisi.

EV VI--dış mekanlı : A TİPİ MEKANLAR	**EV VI-dış mekansız : A TİPİ MEKANLAR**
ebeveyn odası balkonu	Ebeveyn yatak odası
ebeveyn odası balkonu	Ebeveyn banyo
ebev.banyo	WC
WC	bodrum kat
bodrum kat	çatı katı
çatı katı	
EV VI-dış mekanlı : B TİPİ MEKANLAR	**EV VI-dış mekansız : B TİPİ MEKANLAR**
ebeveyn yatak odası	ebev.dolap odası
çatı merdiveni	çatı merdiveni
EV VI-dış mekanlı:C TİPİ MEKANLAR	**EV VI-dış mekansız:C TİPİ MEKANLAR**
ebev. dolap odası	üst kat oturma
salon merdiveni	ana merdiven
salon önü kapalı teras	salon
yemek bölümü önü kapalı teras	galeri
kahvaltı bölümü	yemek salonu
mutfak	kahvaltı bölümü
ön bahçe	mutfak
ana merdiven	servis girişi
	salon merdiveni
EV VI-dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR	**EV VI-dış mekansız : D TİPİ MEKANLAR**
galeri	giriş holü
üst kat oturma	
salon	
teras	
servis girişi	
giriş bahçesi	
giriş holü	
yemek bölümü	
galeri balkonu	

Çizelge 5.82: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev VI.

Dış mekanlar dahil edildiğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
giriş holü2(0,5973)<merdiven3(0,6154)<galeri16(0,6697)<teras11(0,8688)= yemek böl.7(0,8688)< salon6(0,8869) <ebev. dolap od.22(0,9231) =servis girişi4(0,9231)=galeri balkonu18 (0,9231) <salon merdiveni13(0,9412) =giriş bahçesi1 (0,9412) < üst kat oturma15(0,9593)= WC 5 (1,0136) <bodrum kat25 (1,0317)<çatı merdiveni17(1,050)< **ort. enteg. değeri = 1,0701** < salon kapalı terası10 (1,1584)< önbahçe12(1,2127)<kahvaltı köşesi14(1,2308) = yemek böl. kapalı terası 9 (1,2308)<mutfak 8(1,2670)=ebev.yatak od.21(1,2670)<ebev.banyo23(1,3394)<çatı kat 24 (1,4661) < balkon19 (1,6833) = balkon 20 (1,6833)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
merdiven3(0,6491)<girişholü2(0,6833)=galeri16(0,6833)<salon6(1,0591)=üstkatoturma15(1,0591)=ebev.dolapod.22(1,0591)<yemek böl.7(1,0933)=servis girişi4(1,0933)=salonmerdiveni13 (1,0933) < **ort. enteg. değeri = 1,1616** = bodrum kat25(1,1616)< WC5(1,1957)< çatı merdiveni 17 (1,274)< kahvaltı köşesi14(1,5032)= mutfak8(1,5032)<ebev.yatak od.21 (1,5716)= ebev. banyo 23 (1,5716) < çatı kat24(1,6399)

Çizelge 5.83: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev VI.

Dış mekanlar dahil edildiğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon (0,7994) < yaşama (0,9231)< aktivite (1,0136) < **ort. enteg. değeri = 1,0701** < ıslak hacimler (1,1765) < dış mekanlar (1,2217) < pişirme(1,2670) < uyuma (1,3665)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
Sirkülasyon (0,9127) < yaşama (1,0591) < **ort. enteg. değeri = 1,1616** < aktivite(1,2043) < ıslak hacimler (1,3836) < pişirme (1,5032) < uyuma (1,6057)

Dış mekanların analize katıldığı durumda evin büyüklüğüne karşın oldukça entegre olduğu görülür (Çizelge 5.82). Evin en birleştirici mekanı giriş holüdür. Geometrik olarak simetri eksenine oturur, sığdır ve ana fonksiyon alanlarından geçen 5 halkanın kesiştiği mekandır. Dış mekanlar analiz dışında bırakıldığında ana merdiven daha bütünleştirici hale gelir. Ancak giriş holü yine de mekan sistemi içinde birleştirici etkisini sürdürür.

Evin planı giriş holü, merdiven ve üst kat galerinin bulunduğu ve entegrasyonun yoğunlaştığı köşe ile birbirine bağlanan iki koldan oluşur. Kompakt bir biçimsel kurgudan söz edilemez ancak ortalama entegrasyon değerinden izlenebileceği gibi bütünleşmiş bir mekansal örüntü mevcuttur.

Evin bütününe ait ortalama entegrasyon katlar arasındaki iki adet düşey sirkülasyon elamanı ile güçlenir. Sirkülasyon mekanlarının birleştiriciliği yanında misafirin ağırlandığı yemek bölümü ve salonun da entegrasyonu oldukça güçlüdür (Çizelge 5.83). Konfigürasyonel analiz zemin kattaki sosyal yaşama ilişkin kurgunun mimar tarafından dikkatle detaylandırıldığı mesajını verir. Mutfağın misafirin ağırlandığı salondan kopuk olması, ayrı bir girişle ulaşılması, misafire açık yemek odasına dahi bir kahvaltı bölümü ile bağlanması, bütünden bilinçli olarak ayrıştırıldığını yansıtır. Nitekim mutfak sığ bir mekan olmakla beraber evin mekansal sisteminden oldukça ayrılmıştır.

Salon içindeki merdiven ile doğrudan üst kattaki daha günlük, ev sahibinin kullandığı yaşama alanına bağlanılır. Evin dış mekanlı analizinde misafirin ağırlandığı salon, orta teras ve yemek odası bu üst kat yaşama mekanından çok daha entegredir.

Ev sahibinin bu evi özellikle bahar mevsiminde, dostlarıyla doğa içinde zaman geçirebilmek için talep ettiği düşünülürse, sentaktik verilerin mimarın bunu başarılı bir şekilde gerçekleştirdiğini ortaya koyduğu söylenebilir. Oysa sıcak yaz ve soğuk

kış aylarında ev sahibi bu evi hem daha az hem de yalnız kullanacağını bildirmiştir. O zaman kapılar kapandığında yani dış mekansız analizde üst kattaki günlük yaşam alanı salon ile aynı entegrasyona ulaşır.

Ebeveyn yatak odası çatı katındaki uyuma mekanları kadar ayrışmıştır. Ancak bu odanın giriş bölümü olan dolap odası özellikle dış mekansız durumda oldukça entegredir. Bu da ev sahibine ait özel bölümün sistemle oldukça entegre olması ama daha mahrem olması istenen uyuma bölümünün sistemden koparılmış olması olarak değerlendirilebilir.

Bu dönemde görülen geleneksel Türk Evi plan tiplerinden farklı bir kurguya sahip evde entegrasyon çekirdeğinin ilk dönem evlerine benzer şekilde daha sığda olduğu, evin girişine doğru çekildiği görülür.

Çizelge 5.84'de görüldüğü gibi, dış mekanlar dahil edildiğinde hesaplanan temel farklılık faktörüne ilişkin sayısal değer dış mekanların göz ardı edildiği durumda hesaplanan değerden biraz daha düşüktür. Ancak her iki sayısal değer de 1'e yakın olarak kabul edilebilir. Bu da hem dışlı hem de dışsız analizde mekanların entegrasyon değerleri arasındaki farklılaşmanın diğer evlerde olduğu gibi zayıf olduğunu yansıtır.

Fonksiyon gruplarına ilişkin temel farklılık faktörü değerleri ise 1'e daha da yakınlaşan değerleriyle aynı grupta toplanan mekanların sistemle benzer şekilde entegre olduklarını yansıtır (Çizelge 5.84).

Çizelge 5.84: Ev VI'ya ait sentaktik bulgular.

EV VI		
	dış mekanlı analiz	**dış mekansız analiz**
max derinlik	**6.0**	**4.0**
ort derinlik	3,17	2,25
en derindeki mekan	eb.yat od. balkonları	eb.banyo,eb.y.od.,çatı k.
entegrasyon ort	**1,0701**	**1,1616**
entegrasyon min	0,5973	0,6491
entegrasyon max	1,6833	1,6399
min enteg. mekan	giriş holü	merdiven
max enteg.mekan	eb.yat od. balkonları	çatı k.
Temel Farklılık Faktörü	0,800	0,842
mekan sayısı	**25**	**17**
bağlantı sayısı	33	18
bağlantı/mekan oranı	1,36	1,118
halka sayısı	9	2
A tipi mekan sayısı	6	5
B tipi mekan sayısı	2	2
C tipi mekan sayısı	8	9
D tipi mekan sayısı	9	1
A+B toplamı/C+Dtoplamı	0,4705	0,7
A tipi mekan oranı	24,00%	29,41%
B tipi mekan oranı	8,00%	11,76%
C tipi mekan oranı	32,00%	52,94%
D tipi mekan oranı	36,00%	5,88%
A-B-C-D sıralaması	D>C>A>B	C>A>B>D
sirkülasyon mek.adeti	6	6
sirkülasyon mek. ort ent.	0,7994	0,9127
sirkülasyon mek.min ent.	0,5973	0,6491
sirkülasyon mek.max ent.	1,05	1,274
min.ent. sirkülasyon mekanı	giriş holü	merdiven
max.ent.sirkülasyon mekanı	çatı merdiveni	çatı merdiveni
sirkülasyon mek. TFF	0,936	0,909
uyuma mek.adeti	2	2
uyuma mek. ort ent.	1,3665	1,6057
uyuma mek.min ent.	1,267	1,5716
uyuma mek.max ent.	1,4671	1,6399
min.ent. uyuma mekanı	ebev.yat.od.	ebev.yat.od.
max.ent. uyuma mekanı	çatı katı	çatı katı
uyuma mek. TFF	0,996	0,999
aktivite mek.adeti	4	4
aktivite mek. ort ent.	1,0136	1,2043
aktivite mek. min ent.	0,8688	1,0591
aktivite mek. max ent.	1,2308	1,5032
min.ent.aktivite mekanı	yemek böl.	ebev.dolap pd.
max.ent.aktivite mekanı	kahvaltı bölümü	kahvaltı bölümü
aktivite mek.TFF	0,975	0,974
ıslak hacim adeti	2	2
ıslak hacim ort ent.	1,1765	1,3836
ıslak hacim min ent.	1,0136	1,1957
ıslak hacim max ent.	1,3384	1,5716
min.ent.ıslak hacim mekanı	WC	WC
max.ent.ıslak hacim mekanı	ebev. Banyo	ebev. Banyo
ıslak hacim mek. TFF	0,984	0,985

1985-1995 DÖNEMİ **EV VII**

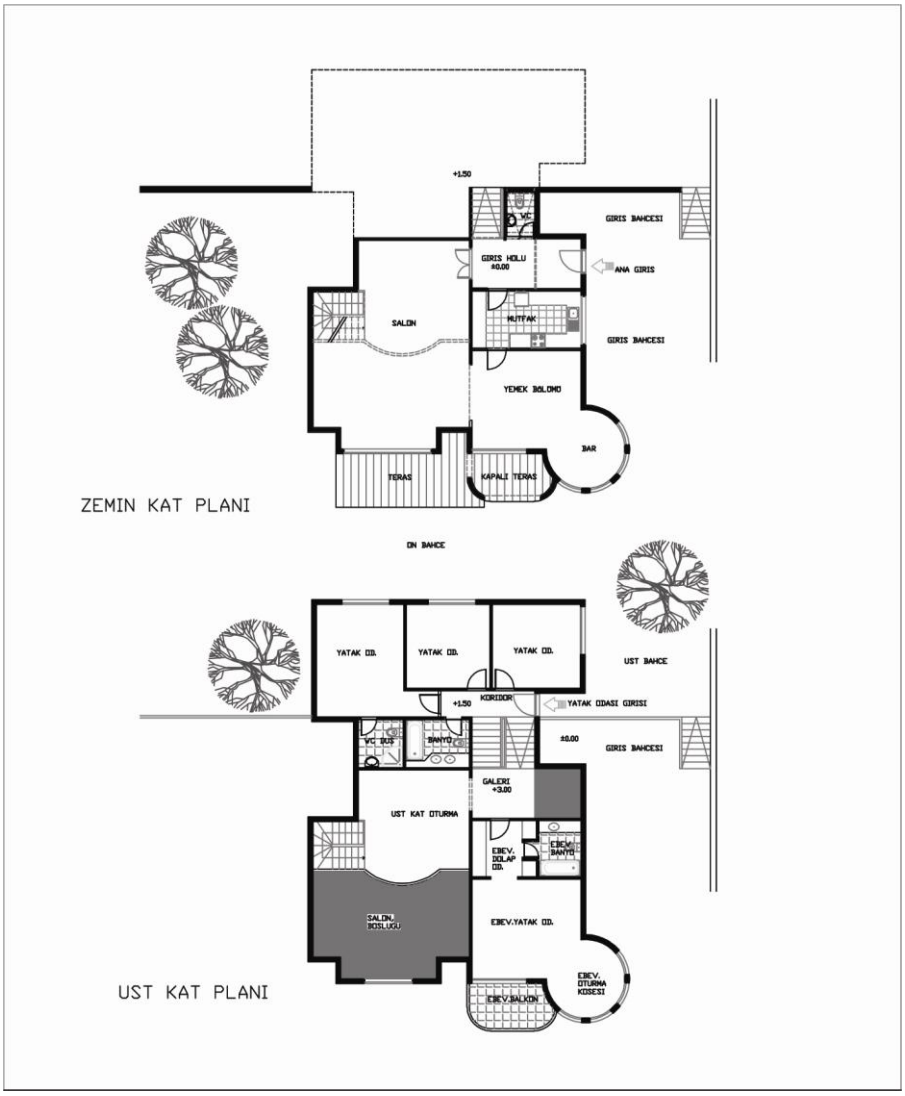

YER	MAŞUKİYE,SAPANCA
TARİH	1990
ALAN	250 m2
KAT ADETİ	2 KAT + kısmi bodrum kat
PROJE ADI	HALİT REFİĞ SAPANCA EVİ-İLK TASARIM
İŞVEREN	HALİT REFİĞ

Şekil 5.45: 1985-1995 dönemi, Ev VII plan ve görünüşleri.

Ev VII de Ev VI gibi Sapanca'da dağ evi konseptinde tasarlanmış ve uygulanmış bir evdir (Şekil 5.45). Ev sahibi ise ünlü yönetmen Halit Refiğ'dir. Bir önceki tasarıma göre çok daha sınırlı bir bütçe söz konusudur.

Arazinin dik yapısına uymak üzere eğimli bir çatı kabuğu altında ara katlar kullanılmıştır. Böylece üç kat ortaya çıkar. En alt kotta yaşama, yemek yeme, pişirme mekanları, ikinci kotta misafir uyuma mekanları, en üst kotta ise alt salona bakan bir günlük oturma bölümü ve ebeveyn mekanları vardır. Salon katındaki ana girişe ek olarak yarım kat yukarıdaki misafir yatak odaları katına da giriş verilmiştir. Burada belirgin bir genel-özel ayırımından söz edilebilir. Katlar arasında yukarı çıkıldıkça daha özele doğru bir gidiş gözlemlenir.

Mimarın bir çok konut tasarımında kullandığı yüksek salon ve üst kattan boşluğa bakış bu projede de vardır. Ev VI, mevsimsel kullanıma göre biçimlenmiş bir tatil evi karakterindedir. Ev VII ise bütün bir yıl boyunca sanatçı bir çiftin zamanının çoğunu geçireceği bir konut talebine uygun olarak tasarlanmıştır.

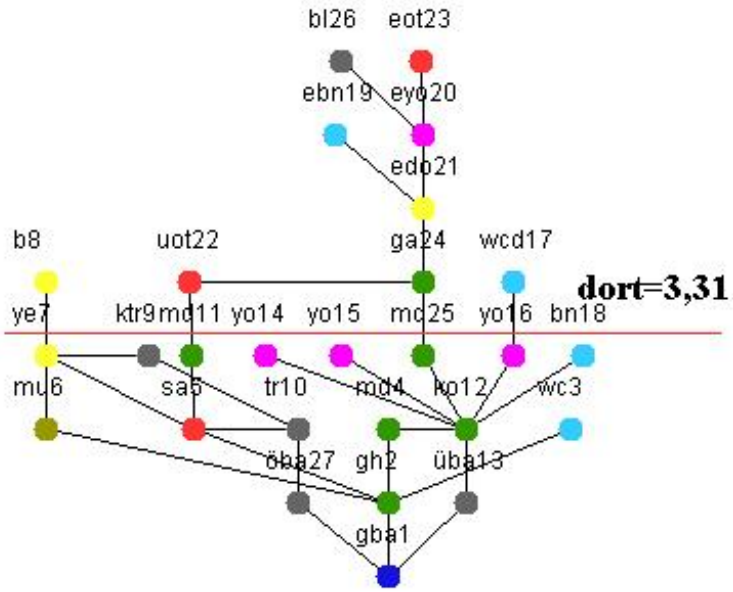

a. Dış mekanlı geçiş grafiği

Şekil 5.46: 1985-1995 dönemi Ev VII'de geçiş grafikleri.

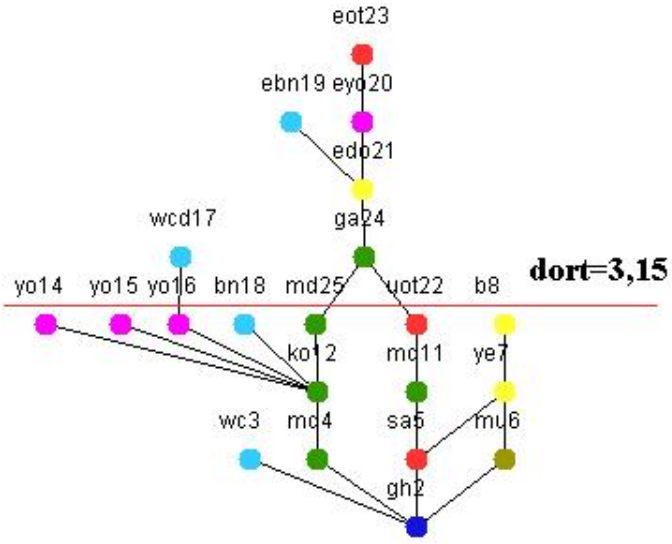

b. Dış mekansız geçiş grafiği

Şekil 5.46 (devamı): 1985-1995 dönemi Ev VII'de geçiş grafikleri.

Ev VII'in dış mekanlı geçiş grafiği Ev VI'ya göre daha derin ve daha az halkalıdır (Şekil 5.46). Sığ halkalı yapı giriş katı ve +1.50 kotundaki ara kat arasında kalır. En üst kottaki kat ise kör uçlu bir ağaç grafiği ile tanımlanır.

Dışa göre en sığdaki mekanlar her zamanki gibi giriş katındaki ziyaretçiye açık temel fonksiyon alanlarıdır. Buradaki farklılık girişin üst kotundaki uyuma katının da dışarıya olan geçirgenliği nedeniyle sığlığıdır. Bu kattaki yatak odaları misafir için düşünülmüştür ve doğrudan dışarıyla bağlantılı ve dallı yapısı bütünün içinde bir alt sistem olarak algılanmasına neden olur. Salondaki merdiven kaldırılsa genelden özele doğru aksiyel bir rota üzerinde uzayan net ağaç yapılı bir konfigürasyon görülür. Ancak bu merdiven evin her kotundan geçen önemli bir halkaya biçim verir. Bu halka ne ziyaretçi ne de çalışana ilişkindir. Bu halka, ev sahibinin genel mekanlarından mahrem kişisel alanına doğrudan bağlantısını sağlar. Diğer bir ilginç halka misafir yatak odalarının açıldığı koridorun üst bahçeye geçirgenliği ile oluşur. İşte bu halka ise misafirin gezinmesini teşvik eden, hem içeriden hem dışarıdan geçerek yol seçimini esnek ve ilginç kılan bir tutumu sergiler.

Bu küçük detaylar aslında mimarın konuta ilişkin şekillendirdiği yaşam senaryosu ile ilgili bilgileri aktarır. Şehir dışında doğanın ortasında bir sanatçı evine gelen misafir, sabah uyandığında ev halkını rahatsız etmeden dışarı çıkar ya da ev sahibi kalan misafirin katından geçmeden salon merdiveni aracılığı ile alt kata iner. Giriş holünden, salondan, yemek bölümünden ve mutfaktan geçen hareket ağı ise hoş bir

ev sahibi-misafir ilişkisi ortaya çıkarır. Dış mekanlı ve dış mekansız analizde mekan tipolojisine ilişkin olarak A ve B mekanları toplam sayısı C ve D mekanları toplam sayısına oldukça yakındır. Yalnız zemin kat ele alındığında bütüne göre daha dağılımlı bir kurgudan söz edilebilir. Dış mekanlı analizde uyuma ve ıslak hacim mekanları dışında bir de ebeveyn özel köşesi, ebeveyn dolap odası ve yemek bölümündeki bar, A ya da B tipi mekanlardır.

Salon 3 halkanın kesişme noktasında, yemek bölümü ise 2 halkanın kesişme noktasında yer alan D tipi temel fonksiyon mekanlarıdır. Zemin kattaki bu her iki mekandan evin farklı köşelerine dağılım söz konusudur. Dış mekanlar ve sirkülasyon mekanları da C ve D tipi mekanlar olarak ev içindeki hareket kalıplarını şekillendirmektedir (Çizelge 5.85). Ev VII'de mimar sirkülasyon mekanlarını çok dikkatli kullanarak her katta bir adet hol ya da koridor oluşturarak buralardan dağılım vermiştir. Bu üç sirkülasyon çekirdeğini ilişkilendiren de düşey sirkülasyon elemanlarıdır.

Çizelge 5.85: 1985-1995 dönemi EvVII'de mekan tipolojisi.

EV VII--dış mekanlı : A TİPİ MEKANLAR	**EV VII-dış mekansız : A TİPİ MEKANLAR**
ebeveyn odası balkonu	ebeveyn odası özel köşesi
ebeveyn odası özel köşesi	Ebeveyn banyo
ebev.banyo	WC
WC	WC-duş
WC-duş	ortak banyo
ortak banyo	yatak odası
yatak odası	yatak odası
yatak odası	bar
bar	
EV VII-dış mekanlı : B TİPİ MEKANLAR	**EV VII-dış mekansız : B TİPİ MEKANLAR**
ebeveyn yatak odası	ebeveyn yatak odası
ebeveynı dolap odası	ebeveynı dolap odası
yatak odası	yatak odası
EV VII-dış mekanlı:C TİPİ MEKANLAR	**EV VII-dış mekansız:C TİPİ MEKANLAR**
galeri	galeri
salon merdiveni	salon merdiveni
ebev.yatak katına çıkan merdiven	ebev.yatak katına çıkan merdiven
yemek bölümü önü kapalı teras	salon katına inen merdiven
üst kat oturma	üst kat oturma
üst bahçe	yemek bölümü
ön bahçe	mutfak
mutfak	koridor
EV VII -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR	**EV VII -dış mekansız : D TİPİ MEKANLAR**
koridor	giriş holü
salon katına inen merdiven	salon
salon	
teras	
giriş bahçesi	
giriş holü	
yemek bölümü	

Çizelge 5.86: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev VII.

Dış mekanlar dahil edildiğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
koridor12 (0,7535) < merdiven4 (0,8337) < salon5 (0,8658) = girişholü2 (0,8658) < merdiven25 (0,8978) < üst bahçe13 (0,9139) = galeri24 (0,9139) < giriş bahçesi1 (0,9620) < üst kat oturma22 (0,9780) < merdiven 11 (1,0101) < yatakodası14 (1,1544) = yatak odası15 (1,1544) =banyo18 (1,1544)< mutfak 6 (1,1704) =yemek bölümü7 (1,1704) = teras10 (1,1704) < ebev.dolapod.21 (1,1864) < **ort. enteg.değeri =1,1959** < ön bahçe 27 (1,2185) < yatakodası16 (1,2223) < wc3 (1,2667) < kapalı teras9 (1,4750) < ebev.yatak odası (1,5231) = wcduş17 (1,5231) < bar8(1,5712)< ebev.banyo19 (1,5873) < ebev.özel köşesi 23 (1,9240) = balkon26 (1,9240)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
koridor12 (0,7912) < merdiven4 (09110) = merdiven25 (0,9110) < galeri24 (0,9350) < girişholü2 (1,0309) < salon5 (1,0549) = üst kat oturma22 (1,0549) < merdiven11 (1,1748)< <yatak odası16 (1,1937) < banyo18 (1,2467) = yatak odası14 (1,2467) = yatak odası15 (1,2467) = ebev.dolap od.21 (1,2467) < **ort. enteg.değeri =1,3015** < mutfak6(1,3905) < yemek bölümü7 (1,4145) < wc3 (1,4864) < ebev.yatak odası (1,6543) = wcduş17 (1,6543) < ebev.banyo19 (1,7022) < bar8 (1,8700) < ebev.özel köşesi 23 (1,1098)

Çizelge 5.87: Fonksiyon gruplarına ait entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev VII.

Dış mekanlar dahil edildiğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon (0,8791) < yaşama (0,9219) < pişirme (1,1704) < **ort. enteg. değeri = 1,1959** < uyuma (1,2635) < dış mekanlar (1,2773) < ıslak hacimler (1,3828) < aktivite(1,4630)
Dış mekanlar dahil edildiğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon (0,9589) < yaşama (1,0549) < **ort. enteg. değeri = 1,3015** < uyuma (1,3366) < pişirme (1,3905) < ıslak hacimler (1,5195) < aktivite (1,6602)

Ev VII kompakt ve parçalanmamış bir geometriye sahip olmakla beraber, dışlı analizde 1'in biraz üstünde bir ortalama entegrasyon değeri ile ayrılmış bir yapı sergiler (Çizelge 5.86). Mekan kurgusunun içe dönük olduğu, dış mekanlara bir tatil evinde olduğu kadar odaklanılmadığı hissedilir. Evin teraslarıyla ya da ön bahçeyle güçlü mekansal ilişkiler kurduğu söylenemez. Ancak iç mekana iki farklı noktadan verilen girişin konfigürasyonel açıdan birleştirici rolü olduğu ve bu kapıların kapanması ile bütüne ilişkin entegrasyonunun zayıfladığı ortaya çıkar. Ev VII'de terasların ayrılmış yapısına karşılık giriş bahçeleri oldukça entegredir ve mekansal kurgudaki halkalı yapının temelini oluşturur. Çizelge 5.87'de görüldüğü gibi, sirkülasyon işlevi etrafında bütünleşen kurgu içinde, en entegre mekan hem dışlı hem de dışsız analizde ara kattaki misafir yatak koridorudur. Dışsız analizde galerinin iç organizasyonundaki birleştirici etkisinin arttığı gözlemlenir. Misafir yatak katında banyolu oda dışsız durumda belirgin bir şekilde daha entegre hale gelir. Dış mekanlarla ilişkileri güçlü olan salon ve yemek bölümünün de entegrasyonu dışsız analizde zayıflar. En derindeki en özel mekanlar her iki durumda da en ayrılmış mekanlardır. Temel farlılık faktörleri ise mekanların entegrasyon değerleri arasında farklılaşmanın zayıf olduğunu ve fonksiyon başlıkları altında oldukça homojenlik gösterdiğini yansıtır (Çizelge 5.88).

Çizelge 5.88: Ev VII'ye ait sentaktik bulgular.

EV VII		
	dış mekanlı analiz	**dış mekansız analiz**
max derinlik	**7.0**	**7.0**
ort derinlik	3,31	3,15
en derindeki mekan	eb.y.od. balkonu ve özel köşesi	eb.y.od.,çatı k.
entegrasyon ort	**1,1959**	**1,3015**
entegrasyon min	0,7535	0,7912
entegrasyon max	1,924	2,1098
min enteg. mekan	koridor	koridor
max enteg.mekan	eb.y.od. balkonu ve özel köşesi	eb.y.od. özel köşesi
Temel Farklılık Faktörü	0,828	0,814
mekan sayısı	**27**	**21**
bağlantı sayısı	31	22
bağlantı/mekan oranı	1,185	1,095
halka sayısı	4	2
A tipi mekan sayısı	9	8
B tipi mekan sayısı	3	3
C tipi mekan sayısı	8	8
D tipi mekan sayısı	7	2
A+B toplamı/C+Dtoplamı	0,8	1,1
A tipi mekan oranı	33,33%	38,09%
B tipi mekan oranı	11,11%	14,28%
C tipi mekan oranı	29,62%	38,09%
D tipi mekan oranı	25,92%	9,52%
A-B-C-D sıralaması	A>C>D>B	A=C>B>D
sirkülasyon mek.adeti	6	6
sirkülasyon mek. ort ent.	0,8791	0,9589
sirkülasyon mek.min ent.	0,7535	0,7912
sirkülasyon mek.max ent.	1,0101	1,1748
min.ent. sirkülasyon mekanı	koridor	koridor
max.ent.sirkülasyon mekanı	salon merdiveni	salon merdiveni
sirkülasyon mek. TFF	0,983	0,968
uyuma mek.adeti	4	4
uyuma mek. ort ent.	1,2635	1,3366
uyuma mek.min ent.	1,1544	1,1987
uyuma mek.max ent.	1,5231	1,6343
min.ent. uyuma mekanı	misafir yatak odaları	banyolu yat.od.
max.ent. uyuma mekanı	ebev.y.od.	ebev.y.od.
uyuma mek. TFF	0,983	0,98
aktivite mek.adeti	4	4
aktivite mek. ort ent.	1,463	1,6602
aktivite mek. min ent.	1,1704	1,2467
aktivite mek. max ent.	1,924	2,1098
min.ent.aktivite mekanı	yemek böl.	ebev.do.od.
max.ent.aktivite mekanı	ebev.od.özel köşe	ebev.od.özel köşe
aktivite mek.TFF	0,949	0,945
ıslak hacim adeti	4	4
ıslak hacim ort ent.	1,3828	1,5195
ıslak hacim min ent.	1,1544	1,2467
ıslak hacim max ent.	1,5873	1,7022
min.ent.ıslak hacim mekanı	banyo	banyo
max.ent.ıslak hacim mekanı	ebev. Banyo	ebev. Banyo
ıslak hacim mek. TFF	0,979	0,981

1985-1995 DÖNEMİ **EV VIII**

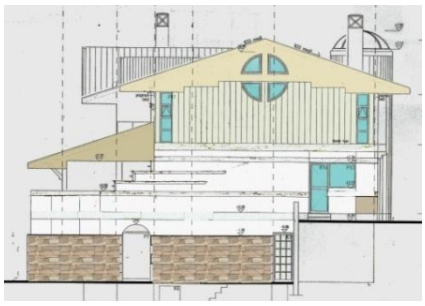

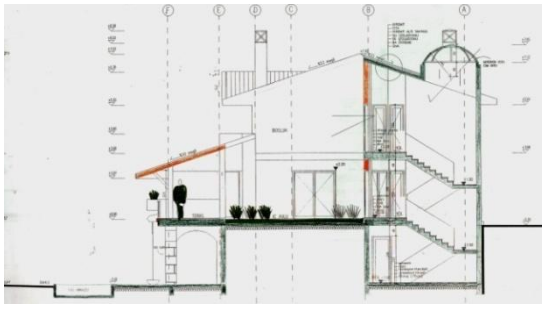

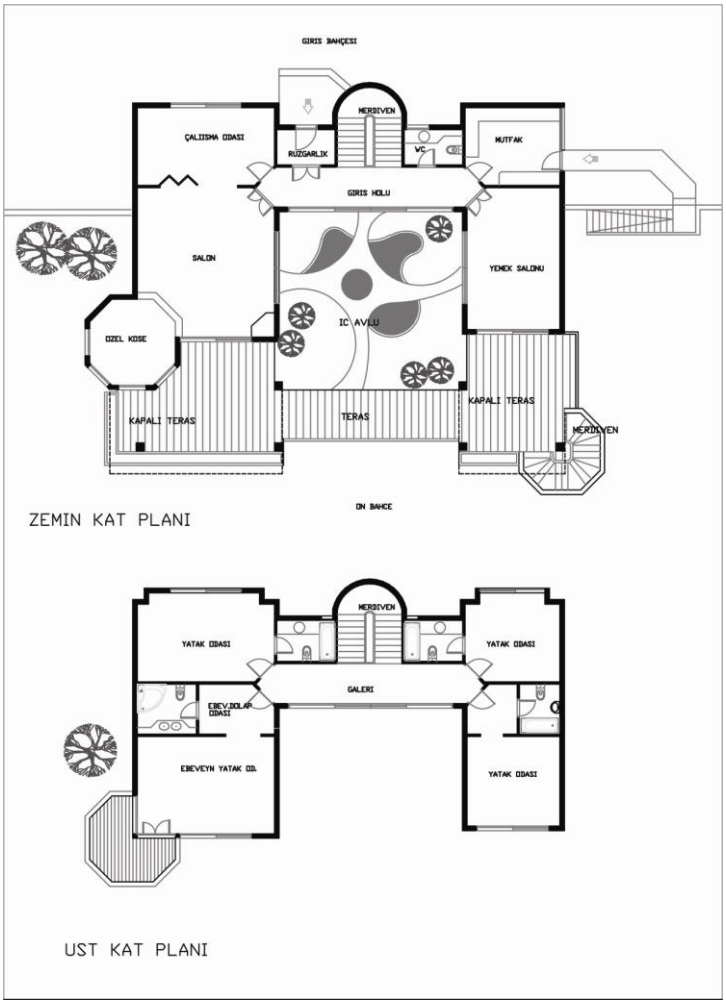

YER	DEMİRCİKÖY, ISTANBUL
TARİH	1992
ALAN	500 m2
KAT ADETİ	3 KAT
PROJE ADI	DEMİRCİKÖY VİLLALARI A TİPİ
İŞVEREN	ÖZER ÇİLLER UÇURAN

1 5

Şekil 5.47: 1985-1995 Dönemi, Ev VIII plan ve görünüşleri.

1990'lı yıllardan itibaren kent merkezinde apartmanlara sıkışıp kalmak istemeyen kişilerin, kent merkezinin canlı kültürel yaşamından uzaklaşmak pahasına kent dışına kaçmayı tercih ettikleri görülür (Hasol, 1998). Bir arsa alıp kendi evini yaptırabilme lüksüne sahip olmayanlar ise yeşillik içinde, çevrilmiş, korumalı, ortak sosyal ve spor merkezi olanakları sunan yerleşme alanlarında, satılmak üzere yapılan evlere yönelirler (Hasol, 1998). İşte bu bağlamda İstanbul çevresinde bu türden yerleşmelerin giderek ağırlık kazandığı görülür. Yılmaz Sanlı'nın Demirciköy Villaları da bu talep doğrultusunda tasarlanmış ancak uygulama projeleri tamamlandığı halde inşa edilmemiş bir projedir. Bu araştırmada ele alınan, 1990-2004 yılları arasında İstanbul yakın çevresinde projelendirilmiş Yılmaz Sanlı evleri, metropollerden kaçan üst orta sınıfların daha yalıtılmış mekanlarda, karmaşıklıktan uzak, temiz bir çevre ve konforlu evlerden oluşan yeni yaşam tarzı arayışına uygun tasarımları yansıtır.

Şekil 5.47'de görülen Ev VIII, yalnız bir haftasonu ya da yazlık ev olarak değil, sürekli yaşanacak bir tek ev niteliği taşır. Ev VIII'in plan organizasyonunda son derece net ve yalın bir geometrik düzen izlenir. Mekan grupları adeta dik açılı bir ızgara sisteminin hücrelerini oluşturur (Sanlı, 1993).

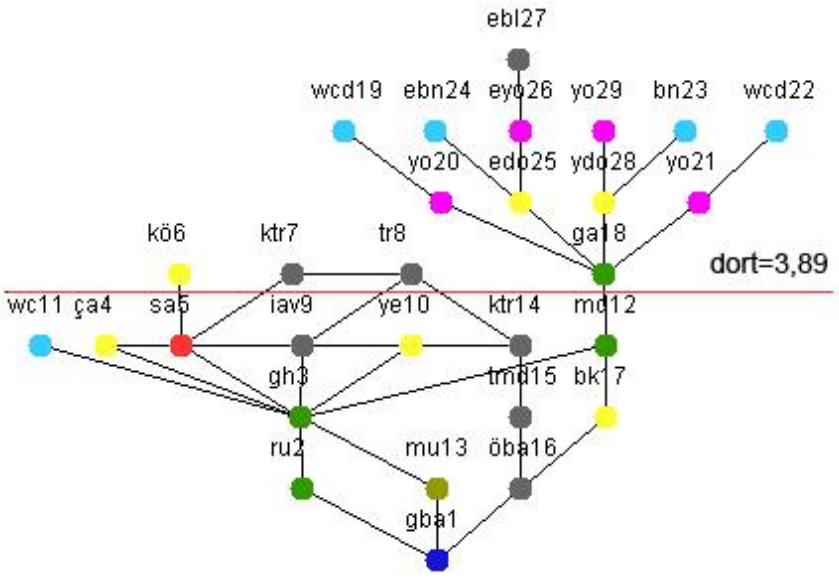

a. Dış mekanlı geçiş grafiği

Şekil 5.48: 1985-1995 dönemi Ev VIII'de geçiş grafikleri.

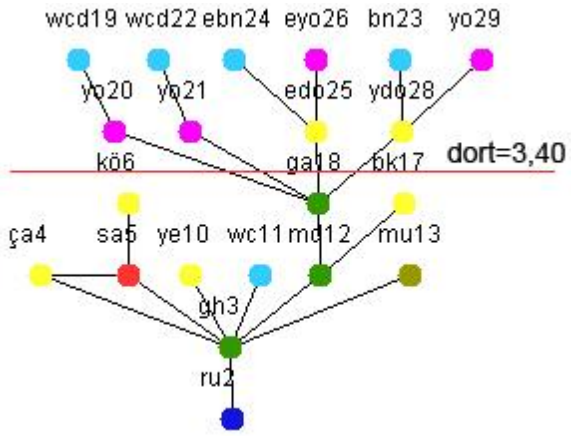

b. Dış mekansız geçiş grafiği

Şekil 5.48 (devamı): 1985-1995 dönemi Ev VIII'de geçiş grafikleri.

Şekil 5.48'de görüldüğü gibi Ev VIII'in dışarısı dahil edildiğinde ortaya çıkan geçiş grafiği halkalı, dallanmış bir zemin kat ve ağaç yapılı, dallanmış bir üst kattan meydana gelir. İki alt sistemi bağlayan eleman ise evin tek ana merdivenidir. Bu eve özgü bir tespit ise ters U biçimli zemin kat kompozisyonu ile dışarının adeta içeriye doğru çekilmesidir. Bunun dışlı grafikte yansıması ise bir çok örnekte sığda bir köşede kalan zemin kat dış mekanlarının grafiğin derin kısımlarına doğru yayılmasıdır. Geçiş grafiğinde görüldüğü gibi bazı dış mekanlar salondan dahi daha derindedir. Dışsız grafikte ise sığ mekanlar diğer evlere benzer şekilde zemin kattaki ziyaretçiye açık kullanım alanlarıdır (Şekil 5.48). Derine gidildikçe yaşayanların özel mekanlarına ulaşılır.

Her iki geçiş grafiğinde giriş holünden farklı fonksiyon alanlarına dallanma görülür. Kapıların dışarıya kapanmasıyla ise, zemin katta tek halkalı, dallanmış son derece yalın ve hareket biçimlerinin sınırlandığı, az yol alternatifi sunan bir mekansal kurgu söz konusudur. Oysa kapılar açıldığında, teraslar ve iç avlu aracılığıyla mekanlar arası özgür dolaşımı destekleyen bir mekansal kurgu belirlenir. İşte zemin katta mevcut 8 halkadan yedisi dışarıdan geçer.

Dışlı analizde zemin kat mekanlarının tümü C ve D tipidir ve bu katın son derece dağılımlı bir mekan kurgusu vardır. Dışa geçirgenlik açısından da oldukça zengindir. Dışsız grafikte ise A ve B mekanları toplam sayısının C ve D toplam mekan sayısına oranı çok yüksektir. Dışsız grafikte halka üzerinde yer alan mekanlar yalnız salon, çalışma odası ve giriş holüdür (Çizelge 5.89).

Çizelge 5.89: 1985-1995 dönemi EvVIII'de mekan tipolojisi.

EV VIII--dış mekanlı : A TİPİ MEKANLAR	**EV VIII-dış mekansız : A TİPİ MEKANLAR**
ebeveyn odası balkonu	ebev.banyo
ebev.banyo	yat.od.WC-duşu
yat.od.ban.	yat.od.WC-duşu
yat.od.WC-duşu	yat.od.ban.
yat.od.WC-duşu	yatak odası
dol.odalı yatak od.	ebeveyn yatak odası
salon köşesi	bodrum k.
wc	salon köşesi
	mutfak
	yemek böl.
	wc
EV VIII-dış mekanlı : B TİPİ MEKANLAR	**EV VIII-dış mekansız : B TİPİ MEKANLAR**
yat.od.	yat.od.dol.od.
yat.od.	ebeveynı dolap odası
ebeveynı dolap odası	yatak odası
yatak odası dolap odası	yatak odası
ebev.yat.od.	galeri
galeri	merdiven
	rüzgarlık
EV VIII-dış mekanlı:C TİPİ MEKANLAR	**EV VIII-dış mekansız:C TİPİ MEKANLAR**
kapalı teras	salon
bodrum kat	çalışma od.
merdiven	giriş holü
rüzgarlık	
çalışma od.	
EV VIII -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR	**EV VIII -dış mekansız : D TİPİ MEKANLAR**
mutfak	
kapalı teras	
salon	
teras	
giriş bahçesi	
giriş holü	
yemek bölümü	
iç avlu	
ön bahçe	
teras merdiveni	

Çizelge 5.90: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 Dönemi, Ev VIII.

Dış mekanlar dahil edildiğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
merdiven12 (0,5595) < girişholü3 (0,5882) < galeri18 (0,6312) < bodrum kat17 (0,8464) < içavlu9 (0,8607) < salon5 (0,8751) = yemek böl. 10 (0,8751) < mutfak13 (0,9038) = rüzgarlık2 (0,9038) < çalışma od.4 (0,9325) = ebev.dol.od. 25(0,9325) < yatak od. dolap od. 28 (0,9612)<wc11(0,9755)<yatak od.20 (0,9898) =yatak od.21(0,9898) < ön bahçe16 (1,0329) < kapalı teras 14 (1,1190) < **ort. enteg.değeri=1,0566 <** teras 8 (1,1333) < kapalı teras 7 (1,1620) = giriş bah.1(1,1620) < teras merd.15(1,2050) < salon oyun köşesi 6(1,2624) < ebeveyen yatak od. 26 (1,2911) < ebev.banyo 24 (1,3198) < banyo23 (1,3485) = yat.od.29 (1,3485) < wcduş 19 (1,3772) = Wcduş22 (1,3772)< ebev.balkon27(1,6784)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
galeri18(0,5514)<merdiven12(0,5754)<giriş holü3(0,6953)<ebev.dol.od.25(0,9110)=yat.od.dol.od. 28 (0,9110) <yat.od. 20 (0,9590)=yatak od.21(0,9590)< bodrum kat17(1,0309)<salon5(1,0789)< çalışma od.4(1,1028) < **ort. enteg. değeri = 1,1051** <yemekböl.10(1,1508)=mutfak13(1,1508)=rüzgarlık2 (1,1508) =wc11 (1,1508)<ebev.yat.od.26 (1,3666)< ebev. banyo 24(1,3666)< banyo23 (1,3666) = yat.od.29(1,3666)<wcduş 19(1,4145)=wcd22(1,4145)<salon oyun köşesi6 (1,5344)

Çizelge 5.91: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev VIII.

Dış mekanlar dahil edildiğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon (0,6706) < yaşama (0,8751) < pişirme (0,9038) < aktivite (0,9684) < **ort. enteg. değeri = 1,0566** < uyuma (1,1548) < dış mekanlar (1,1692) < ıslak hacimler (1,2796)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
Sirkülasyon (0,7432) < yaşama (1,0789) < **ort.enteg.değeri=1,1051**< aktivite (1,1068) < pişirme (1,1508) < uyuma (1,1628) < ıslak hacimler (1,3426)

Dışlı analizde evin ortalama entegrasyon değeri 1'in çok az üstündedir ve entegre bir mekansal kurguyu yansıtır (Çizelge 5.90 ve Çizelge 5.91). Dışsız durumda ise sayısal değerdeki küçük değişiklik entegrasyonun fazla etkilenmediğine işaret eder. Evin planlarındaki biçimsel kurgu birbirinden kopuk geometrik parçalardan oluşmakla beraber, mekansal kurgunun konfigürasyonel açıdan entegre olduğu söylenebilir.

Evin entegrasyon çekirdeği hem dışlı hem dışsız analizde giriş holü, merdiven ve galeriden oluşur. Diğer evlere göre oldukça düşük sayıdaki sirkülasyon mekanlarının birleştiriciliği yanında salon ve yemek odası da oldukça entegre mekanlardır. Satılmak üzere tasarlanmış ve kullanıcısının kişisel özellikleri belirsiz olan evde daha standart, basit mekansal ilişkiler üzerinde durulmuştur.

Dışsız durumda evin üst kattaki uyuma mekanlarının alt kat yaşama ve aktivite alanlarından daha entegre olması ilginç bir tespittir. Bu da yaşayan ve ziyaretçi açsısından mekansal kurgunun algılanmasındaki farkı gösterir. Evin dışa açık olduğu durumda ziyaretçi kabul alanları sistemle entegredir. Ev dışarıya kapatıldığında ev içindeki yaşayana ait özel mekanlar sistemle daha entegre, sosyal mekanlar daha ayrılmış hale gelmektedir.

Çizelge 5.92'de görüldüğü gibi, dış mekanlar dahil edildiğinde hesaplanan temel farklılık faktörü dışsız durumda hesaplanan değerden biraz daha düşüktür. Yine de her iki durumda 1'e yakın sayısal değeriyle mekanların entegrasyon değerleri arasında bir miktar farklılaşmanın olduğunu ama çok güçlü olmadığını yansıtır. Fonksiyon gruplarına ilişkin temel farklılık faktörü değerleri ise daha da 1'e yaklaşan sayısal değerleriyle fonksiyon grupları çerçevesinde mekanların benzer şekilde bütünle entegre olduklarına işaret eder.

Çizelge 5.92: Ev VIII'e ait sentaktik bulgular.

EV VIII		
	dış mekanlı analiz	**dış mekansız analiz**
max derinlik	**7.0**	**5.0**
ort derinlik	3,89	3,4
en derindeki mekan	eb.y.od. balkonu	3 y.od.ban., eb.y.od.,y.od.
entegrasyon ort	**1,0566**	**1,1051**
entegrasyon min	0,5595	0,5514
entegrasyon max	1,6784	1,5344
min enteg. mekan	merdiven	galeri
max enteg.mekan	eb.y.od. balkonu	salon özel köşesi
Temel Farklılık Faktörü	0,78	0,813
mekan sayısı	**29**	**21**
bağlantı sayısı	36	21
bağlantı/mekan oranı	1,185	1,095
halka sayısı	8	1
A tipi mekan sayısı	8	11
B tipi mekan sayısı	6	7
C tipi mekan sayısı	5	3
D tipi mekan sayısı	10	0
A+B toplamı/C+Dtoplamı	0,9333	6
A tipi mekan oranı	27,58%	52,38%
B tipi mekan oranı	20,68%	33,33%
C tipi mekan oranı	17,24%	14,28%
D tipi mekan oranı	34,48%	0,00%
A-B-C-D sıralaması	D>A>B>C	A>B>C>D
sirkülasyon mek.adeti	4	4
sirkülasyon mek. ort ent.	0,6706	0,7432
sirkülasyon mek.min ent.	0,5514	0,5514
sirkülasyon mek.max ent.	0,9038	1,1508
min.ent. sirkülasyon mekanı	merdiven	galeri
max.ent.sirkülasyon mekanı	rüzgarlık	rüzgarlık
sirkülasyon mek. TFF	0,948	0,886
uyuma mek.adeti	4	4
uyuma mek. ort ent.	1,1548	1,1628
uyuma mek.min ent.	0,9898	0,959
uyuma mek.max ent.	1,3485	1,3666
min.ent. uyuma mekanı	yatak odaları	yatak odaları
max.ent. uyuma mekanı	banyolu yat.od.	banyolu yat.od.,ebev.y.od.
uyuma mek. TFF	0,98	0,975
aktivite mek.adeti	6	6
aktivite mek. ort ent.	0,9684	1,1068
aktivite mek. min ent.	0,8751	0,911
aktivite mek. max ent.	1,2624	1,5344
min.ent.aktivite mekanı	yemek böl.	ebev.do.od.,y.od.do.od.
max.ent.aktivite mekanı	salon özel köşe	salon özel köşe
aktivite mek.TFF	0,969	0,942
ıslak hacim adeti	5	5
ıslak hacim ort ent.	1,2796	1,3426
ıslak hacim min ent.	0,9755	1,1508
ıslak hacim max ent.	1,3772	1,4145
min.ent.ıslak hacim mekanı	wc	wc
max.ent.ıslak hacim mekanı	yat.od.banyoları	yat.od.banyoları
ıslak hacim mek. TFF	0,975	0,991

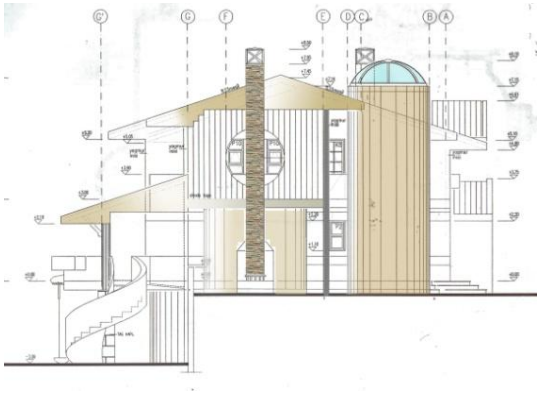

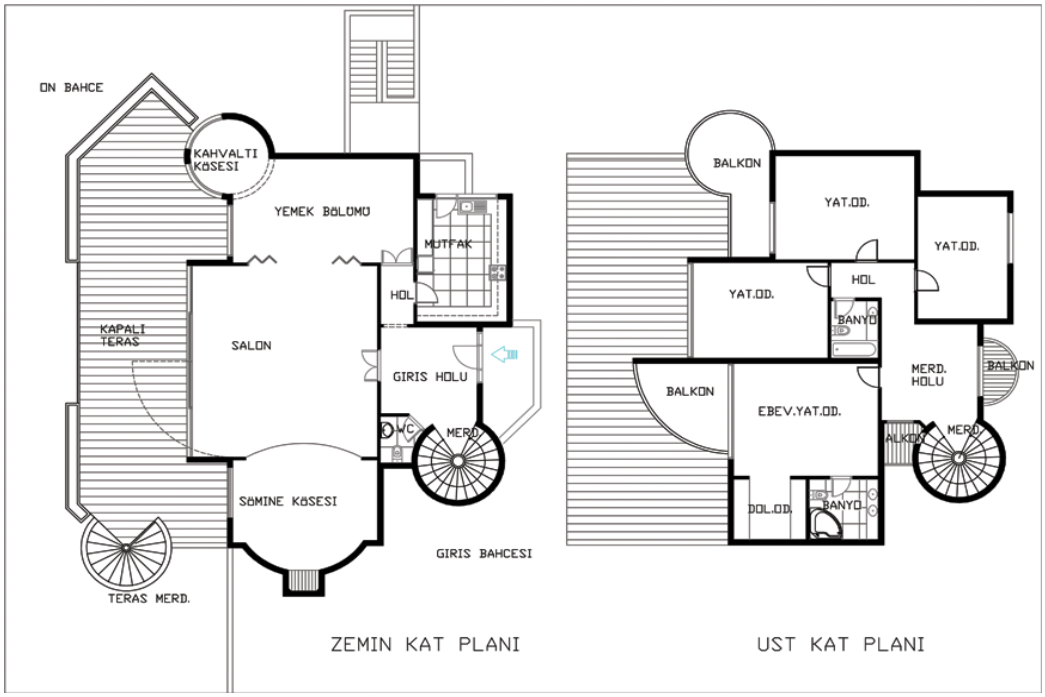

YER	DEMİRCİKÖY, ISTANBUL
TARİH	1992
ALAN	500 m2
KAT ADETİ	3 KAT
PROJE ADI	DEMİRCİKÖY VİLLALARI B TİPİ
İŞVEREN	ÖZER ÇİLLER UÇURAN

Şekil 5.49: 1985-1995 dönemi, Ev IX plan ve görünüşleri.

Şekil 5.49'da yer alan Ev IX yine bahçeli, bağımsız evlerden oluşan, merkezden uzak ama İstanbul yakın çevresi olarak kabul edilen Demirciköy'de yapılması düşünülen konut sitesinin ikinci tipidir. Ev IX, Ev VIII gibi net geometrik biçimlerden oluşan yalın bir plan kurgusuna sahiptir. Evin yaşanan katları zemin kat ve birinci kattır. Arazinin meyilinden dolayı açığa çıkan bodrum katta servis alanları ve kapalı garaj bulunur. Yükseltilmiş zemin kat nedeniyle bu evler ön bahçeden kopar, öndeki kapalı ve açık teraslarla dışarıyla ilişki kurulur.

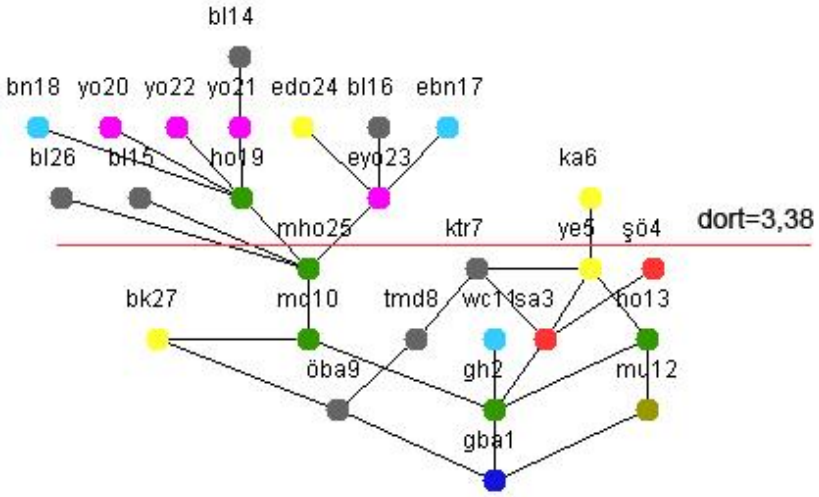

a. Dış mekanlı geçiş grafiği

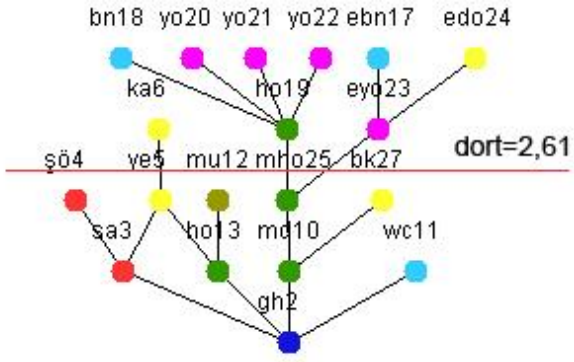

b. Dış mekansız geçiş grafiği

Şekil 5.50: 1985-1995 dönemi Ev IX'da geçiş grafikleri.

Ev VIII ve Ev IX oldukça farklı geometrik biçimlenmeye sahip olmakla beraber geçiş grafikleri benzerlikler içerir. Şekil 5.50'de görüldüğü gibi Ev IX'un dışlı geçiş grafiği halkalı, dallanmış bir zemin kat ve ağaç yapılı, dallanmış bir üst kattan meydana gelir. İki alt sistemi bağlayan ise evin tek ana merdivenidir. Her ne kadar bu evde bir iç avlu yoksa da dış mekanların grafiğin derin kısımlarına doğru yayıldığı görülür. Dışlı geçiş grafiğinde kapalı teras salondan daha derinde yer alır.

Dışsız grafikte ise sığda ziyaretçiye açık zemin kat iç mekanları, derinde ise yaşayanlara ait özel mekanlar bulunur. Her iki katın mekansal kurgusu son derece benzerdir. Zemin katta giriş holünden, üst katta ise merdiven holünden farklı fonksiyon alanlarına dallanma görülür. Ayrıca her iki katta hareket ağının merkezini oluşturan hollerden geçilen ikinci holler ve buradan dağılımlar söz konusudur.

Kapılar dışarı kapandığında zemin kattaki 5 halkadan yalnız biri kalır. Hem dışlı hem de dışsız analizde A ve B tipi mekanların toplam sayısı C ve D tipi mekanların toplam sayısından daha fazladır. Bu nedenle dağılımsız bir mekansal kurgu söz konusudur (Çizelge 5.93).

Çizelge 5.93: 1985-1995 dönemi Ev IX'da mekan tipolojisi.

EV IX--dış mekanlı : A TİPİ MEKANLAR	**EV IX-dış mekansız : A TİPİ MEKANLAR**
yat.od.balkonu	ortak banyo
ortak banyo	yat.od.
yat.od.	yat.od.
yat.od.	yat.od.
merdiven holü balkonu	ebev.banyo
merdiven holü balkonu	ebeveyn dolap odası
ebev.yat.od.balkonu	salon şömine köşesi
ebeveyn dolap odası	mutfak
ebev.banyo	bodru m kat
kahvaltı köşesi	wc
wc	kahvaltı köşesi
salon şömine köşesi	
EV IX-dış mekanlı : B TİPİ MEKANLAR	**EV IX-dış mekansız : B TİPİ MEKANLAR**
ebev.yat.od.	ebev.yat.od.
hol	hol
merdiven holü	merdiven
yatak odası	merdiven holü
EV IX-dış mekanlı:C TİPİ MEKANLAR	**EV IX-dış mekansız:C TİPİ MEKANLAR**
teras merdiveni	salon
mutfak	yemek bölümü
bodrum kat	giriş holü
merdiven	mutfak holü
EV IX-dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR	**EV IX-dış mekansız : D TİPİ MEKANLAR**
ön bahçe	
kapalı teras	
salon	
giriş bahçesi	
giriş holü	
yemek bölümü	
mutfak holü	

Çizelge 5.94: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev IX.

Dış mekanlar dahil edildiğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
merdiven10 (0,6253) < merd.holü25 (0,6413) < gir.holü2 (0,7055) < hol19 (0,8818) < bodrum k.27 (0,9139) < salon3 (0,9459) = ebev.yat.od.23 (0,9459) < mutfak holü13 (0,9780) < giriş bahçesi1 (0,9940) < ön bahçe 9 (1,0421) = merd.holü balkonu 15 (1,0421) < WC 11(1,1063) < **ort. enteg.değeri=1,1318** < kapalı teras 7 (1,2025) = yemek böl.5 (1,2025) < yat.od.21(1,2506) < teras merdiveni 8 (1,2666) < mutfak12 (1,2826) = banyo18((1,2826) = yat.od20 (1,2826) = yat.od.22 (1,2826) < ebev.dol.od. 24 (1,3468) = ebev. banyo 17 (1,3468) =ebev.od. balkonu16(1,3468) = şömine köşesi4 (1,3468) < kahvaltı köşesi6 (1,6033) < balkon 14 (1,6514)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
merdiven10 (0,7357) < merd.holü25(0,7640) < gir.holü2 (0,8206) < hol19 (1,0186) < salon3 (1,1319) = ebev.yat.od .23 (1,1319) = mutfakholü13 (1,1319) < bodrumk.27 (1,2167) < WC11(1,3017) < **ort. enteg. değeri=1,3195** < yemek böl.5 (1,4431) < yat.od. 21(14997) = banyo18 ((1,4997) = yat.od20 (1,4997) = yat.od.22(1,4997) < mutfak12 (1,6129) = ebev.dol.od .24 (1,6129) = ebev. banyo 17 (1,6129) = şömine köşesi4 (1,6129)<kahvaltı köşesi6(1,9242)

Çizelge 5.95: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev IX.

Dış mekanlar dahil edildiğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon (0,7663) < yaşama (0,9459) < **ort. enteg. değeri = 1,1318** < uyuma (1,1904) < dış mekanlar (1,1914)< ıslak hacimler (1,2452)< aktivite(1,2826)= pişirme(1,2826)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
Sirkülasyon (0,8941) < yaşama (1,1319) < **ort.enteg.değeri=1,3195** < uyuma(1,4077) < ıslak hacimler (1,4714) < aktivite (1,5619) < pişirme (1,6129)

Dışlı analizde Ev IX'un ortalama entegrasyon sayısal değeri Ev VIII'den biraz daha yüksektir ve mekansal kurgunun daha ayrılmış yapıda olduğunu yansıtır. Dışarısı analize dahil edilmediğinde ise entegrasyonu biraz daha zayıflar (Çizelge 5.94 ve Çizelge 5.95).

Evin entegrasyon çekirdeği Ev VIII gibi merdiven, merdiven holü ve giriş holünden oluşur. Salon hem dışlı hem de dışsız analizde entegre mekanlar arasında olmakla beraber yemek bölümü her iki durumda da ayrılmış yapıdadır.

Geçiş grafikleri değerlendirmelerinde belirtildiği gibi zemin kat ve üst kat mekansal kurgusu paraleldir. Bunun analize yansıması ise giriş katın ana mekanı salon ile üst katın baş odası ebeveyn yatak odası arasındaki konfigürasyonel eşitliktir. Bu iki mekanın entegrasyon değerleri hem dışlı hem de dışsız analizde aynıdır. Ebeveyn yatak odasının ziyaretçiye açık yaşama mekanı kadar entegre olması dikkat çekicidir. Bir çok örnekte ebeveyn yatak odasına giriş dolap odasından verilerek evin iç kurgusundan biraz ayrılmasına çalışılmıştır. Ancak bu örnekte evin en entegre sirkülasyon mekanlarından biriyle doğrudan ilişkilendirilerek evin iç kurgusuyla bütünleşmesi sağlanmıştır.

Sirkülasyon mekanları yine evin temel birleştirici elemanlarıdır (Çizelge 5.95). Mutfak dışarısı dahil edildiğinde üst kat yatak odaları kadar, dışarısı dahil edilmediğinde onlardan daha da ayrılmış yapıdadır. Evin en ayrılmış mekanları her iki durumda da kullanım alanlarına yapılan kör uçlu eklentilerdir. Bunlar ebeveyn odası banyosu, balkonu, dolap odası, salon şömine köşesi, yemek odası kahvaltı köşesidir.

Dışarının analiz dışında bırakılması ile bütün mekanların entegrasyon değerleri oldukça yükselir ve ev daha ayrılmış bir yapıyı gösterir. Bu da dışarının mekansal kurgudaki birleştirici özelliğini vurgular. Ancak entegrasyon düzen sıralaması, dışlı ve dışsız durumda çok az farklılık içerir.

Çizelge 5.96'da görüldüğü gibi, dış mekanlar dahil edildiğinde ve edilmediğinde hesaplanan temel farklılık faktörü değerleri örneklem içindeki diğer evlere benzer şekilde 1'e yaklaşan değerleriyle mekanların entegrasyon değerleri arasında bir miktar farklılaşmanın olduğunu ama güçlü olmadığını gösterir.

Fonksiyon gruplarına ilişkin temel farklılık faktörü sayısal değerleri ise daha da 1'e yaklaşarak aynı grup içindeki mekanların entegrasyon değerleri arasındaki homojenliği yansıtır.

Çizelge 5.96: Ev IX'a ait sentaktik bulgular.

EV IX		
	dış mekanlı analiz	**dış mekansız analiz**
max derinlik	**6.0**	**4.0**
ort derinlik	3,38	2,61
en derindeki mekan	y.od. balkonu	y.od, eb.do.od,eb.ban,ban.
entegrasyon ort	**1,1318**	**1,3195**
entegrasyon min	0,6253	0,7357
entegrasyon max	1,6514	1,9242
min enteg. mekan	merdiven	merdiven
max enteg.mekan	y.od. balkonu	kahvaltı köşesi
Temel Farklılık Faktörü	0,826	0,829
mekan sayısı	**27**	**19**
bağlantı sayısı	31	19
bağlantı/mekan oranı	1,1851	1,053
halka sayısı	5	1
A tipi mekan sayısı	12	11
B tipi mekan sayısı	4	4
C tipi mekan sayısı	4	4
D tipi mekan sayısı	7	0
A+B toplamı/C+Dtoplamı	1,4545	3,75
A tipi mekan oranı	44,44%	57,89%
B tipi mekan oranı	14,81%	21,05%
C tipi mekan oranı	14,81%	21,05%
D tipi mekan oranı	25,92%	0,00%
A-B-C-D sıralaması	A>D>B=C	A>B=C>D
sirkülasyon mek.adeti	5	5
sirkülasyon mek. ort ent.	0,7663	0,8941
sirkülasyon mek.min ent.	0,6253	0,7357
sirkülasyon mek.max ent.	0,978	1,1319
min.ent. sirkülasyon mekanı	merdiven	merdiven
max.ent.sirkülasyon mekanı	mutfak holü	mutfak holü
sirkülasyon mek. TFF	0,959	0,962
uyuma mek.adeti	4	4
uyuma mek. ort ent.	1,1904	1,4077
uyuma mek.min ent.	0,9459	1,1319
uyuma mek.max ent.	1,2826	1,4997
min.ent. uyuma mekanı	ebev.yat.od.	ebev.yat.od.
max.ent. uyuma mekanı	yatak odaları	yatak odaları
uyuma mek. TFF	0,98	0,983
aktivite mek.adeti	5	5
aktivite mek. ort ent.	1,2826	1,5619
aktivite mek. min ent.	0,9189	1,2167
aktivite mek. max ent.	1,6033	1,9242
min.ent.aktivite mekanı	bodrum k.	bodrum k.
max.ent.aktivite mekanı	kahvaltı köşesi	kahvaltı köşesi
aktivite mek.TFF	0,939	0,958
ıslak hacim adeti	3	3
ıslak hacim ort ent.	1,2452	1,4714
ıslak hacim min ent.	1,1063	1,3017
ıslak hacim max ent.	1,3468	1,6129
min.ent.ıslak hacim mekanı	wc	wc
max.ent.ıslak hacim mekanı	ebev.yat.od.banyosu	ebev.yat.od.banyosu
ıslak hacim mek. TFF	0,992	0,991

1985-1995 DÖNEMİ EV X

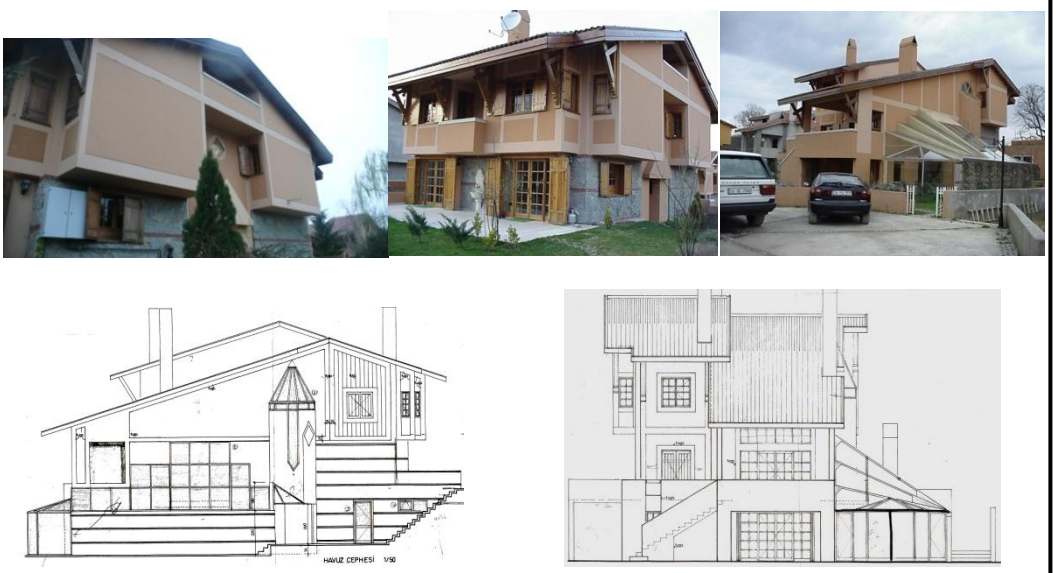

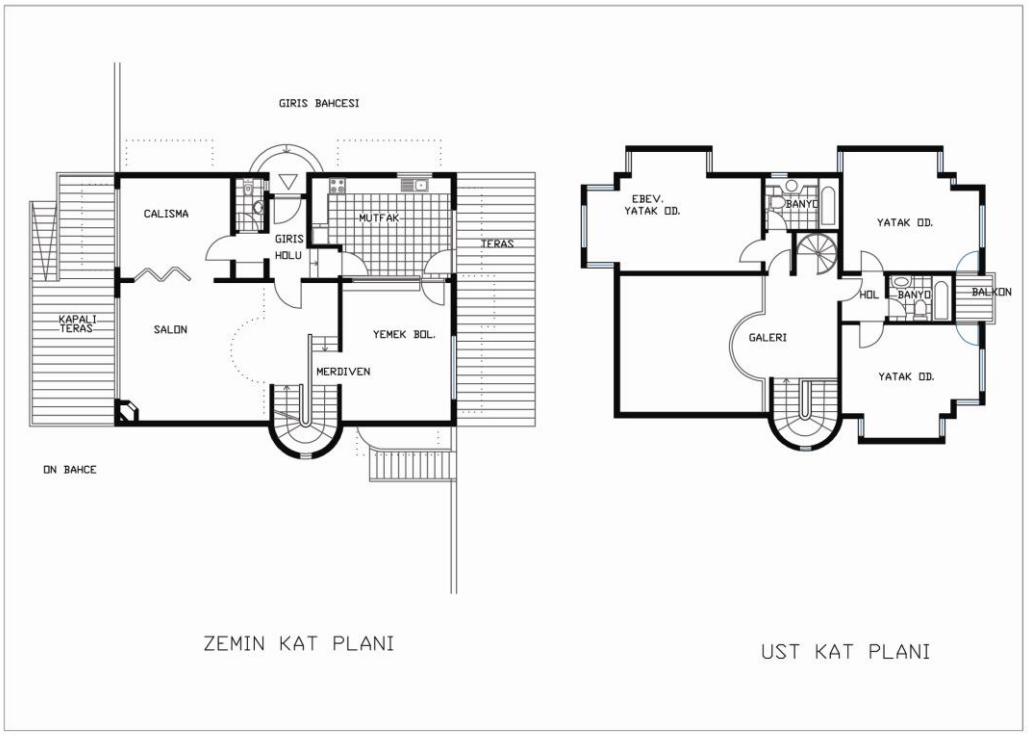

YER	POLONEZKÖY,ISTANBUL
TARİH	1992
ALAN	410 m2
KAT ADETİ	3 KAT+ çatı katı
PROJE ADI	POLONEZKÖY EVLERİ-A TİPİ
İŞVEREN	YILMAZ SANLI, AYDIN BOYSAN, NACİ ENDEM, VURAL AKIŞIK

1 5

Şekil 5.51: 1985-1995 dönemi, Ev X plan ve görünüşleri.

Beykoz sırtlarından etrafı çam ağaçları ve yeşilliklerle çevrili yollardan geçilerek Polonezköy'e ulaşılır. Köy meydanına varıldığı anda Istanbul'un kalabalıklığı, karmaşası ve gürültüsünden arınmış doğal bir ortamla karşılaşılır. Yılmaz Sanlı 1970'li yılların sonundan itibaren Polonezköy ve çevresinde projeler yapmış ve bu bölgeye hayran kalmıştır.

İlk dönem örnekleri arasında incelenen Polonezköy evleri son derece yalın, kısa süre kullanımlı tatil evleridir. Bu örnekler ise Demirciköy Evleri gibi kent dışında tek evde yaşama talebi doğrultusunda tasarlanmış evlerdir. Toplam 12 evden oluşan ve mimarın da yatırımcılardan biri olduğu bir projedir. Evlerden yalnız üçünün inşaatı tamamlanmış ve mimar ailesi ile dört yıl burada yaşamıştır. Bu evlerde hem cephe hem de plan kurgusunda geleneksel Türk mimarisi etkileri görülür. Ancak geleneksel cephelerin ardında, bahçe, garaj, sauna, kapalı havuz, jakuzili banyolar ile Batı'da bir çok örneği olan tipik bir üst orta sınıf şehir dışı evinin izleri vardır (Süer ve diğ., 2002)

Demirciköy Evleri'nde de olduğu gibi yükseltilmiş zemin kat nedeniyle bu evler ön bahçeden kopar. Ancak evlerin bodrum katlarında kapalı havuz, sauna, spor salonu, Türk hamamı, hobi odası gibi aktivite alanları yapılmış ve bunların bahçeyle bütünleşmesi sağlanmıştır. Zemin kat ise arazideki kot farkından ötürü arkada, mutfak ve yemek bölümü tarafında bahçe kotuyla birleşir. Böylece her iki kat da bahçeyle ilişkilendirilir (Şekil 5.51).

Evde çalışana ait yaşama alanları ve servis alanları bulunan bölüm bodrum katta arkada çözülmüş ve ayrı bir giriş verilmiştir.

Üst katta ise son derece net bir plan şeması vardır. Türk Evi'ndeki modül kavramı üç köşeye yerleşmiş ve benzer boyuttaki odalarla temsil edilir. (Yürekli, 2007). Dışarıdan odalar birer bağımsız kütle gibi okunur ve hepsine dağılım merdivenin çıktığı galeridendir (Yürekli, 2007). Baş oda diğer odalarla benzer boyutta olmakla beraber, manzara yönüne konmuş, ayrı bir giriş verilmiş ve ebeveyn banyosu eklenmiştir. Bu özelliklerle ebeveyn odasının diğer odalardan farklılaşarak daha ön plana çekilmesinin geleneksel Türk Evi mimari anlayışına bir gönderme olarak yorumlanabilir.

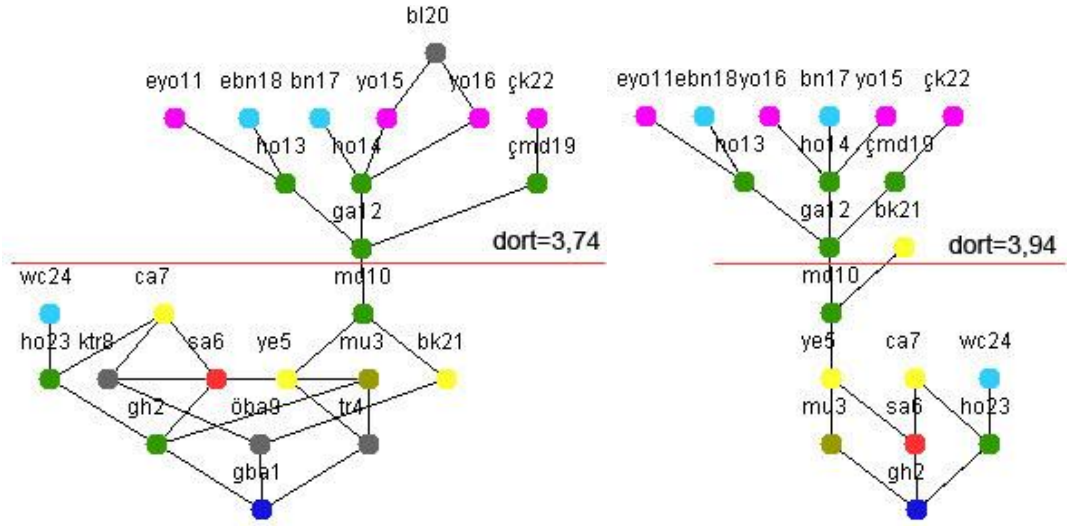

a.Dış mekanlı geçiş grafiği b.Dış mekansız geçiş grafiği

Şekil 5.52: 1985-1995 dönemi Ev X'da geçiş grafikleri.

Ev X'un dışlı grafiği sığ, halkalı, dallanmış bir zemin kat ve daha derin, ağaç yapılı, dallanmış bir üst kat grafiğinin tek bir bağlantı ile birleşmesinden meydana gelir (Şekil 5.52). Üst kat mekanlarına dağılım merdivenin çıktığı galeridendir. Üst katta galeriden salona bakan bir boşluk oluşturulmuştur. Zemin katta ise bahçeden giriş holüne, giriş holünden salona, salondan yemek bölümüne ve yemek bölümünden merdivene ulaşım gibi ardışık dizili mekanlardan oluşan bir kurgu görülür. Grafiklerde en sığdaki mekanlar yine sosyal içerikli mekanlar, derindekiler ise özel mekanlardır. Burada farklı bir bulgu dışsız durumda ortalama derinliğin yükselmesidir. Bu da mekan kurgusunun dışa dönük olarak değerlendirilebileceğine işaret eder. Dışsız analizde üst katı temsil eden sistemde yalnız bir balkon eksilerek grafik değişime uğramaz. Ancak zemin kat tümüyle değişir. 13 mekanlı, 8 halkalı, dallanmış zemin kat mekan kurgusu, bir anda 7 mekanlı, 2 halkalı, derin ve yalın bir ifadeye dönüşür. Bu da halkalı yapının dış mekanlar tarafından oluşturulduğunun bir göstergesidir.

Dışlı analizde WC dışındaki tüm mekanlar C veya D tipidir. Evin bütününde A ve B tipi mekan toplam sayısı oranı C ve D tipi toplam mekan sayısının yarısına eşittir. C ve D mekan sayısının oldukça yüksek oluşu dağılımlı bir mekan örüntüsüne işaret eder. Oysa dışsız analizde A ve B tipi mekan sayısı toplamı C ve D tipi toplam mekan sayısının iki katıdır ve dağılımsız bir kurguyu yansıtır (Çizelge 5.97).

Çizelge 5.97: 1985-1995 dönemi Ev X'da mekan tipolojisi.

EV X--dış mekanlı : A TİPİ MEKANLAR	**EV X-dış mekansız : A TİPİ MEKANLAR**
çatı k.	çatı k.
ortak banyo	ortak banyo
ebev.banyo	ebev.banyo
ebev.yat.od.	ebev.yat.od.
wc	wc
	bodrum k.
	yat.od.
	yat.od.
EV X-dış mekanlı : B TİPİ MEKANLAR	**EV X-dış mekansız : B TİPİ MEKANLAR**
ebev.yat.od.holü	ebev.yat.od.holü
çatı merd.	yat.od.holü
galeri	merdiven
	çatı merd.
	galeri
EV X-dış mekanlı:C TİPİ MEKANLAR	**EV X-dış mekansız:C TİPİ MEKANLAR**
yat.od.holü	mutfak
yat.od.balkonu	yemek bölümü
yat.od.	çalışma od.
yat.od.	hol
bodrum k.	
hol	
merdiven	
EV X-dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR	**EV X-dış mekansız : D TİPİ MEKANLAR**
ön bahçe	salon
kapalı teras	giriş holü
salon	
giriş bahçesi	
giriş holü	
yemek bölümü	
mutfak	
teras	
çalışma od.	

Çizelge 5.98 Entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev X.

Dış mekanlar dahil edildiğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
Merdiven10 (0,7147) < galeri12 (0,7533) < yemek böl.5 (0,7919)< bodrumk.21 (0,9465) < salon6 (0,9658) < hol 14 (1,0237) < mutfak3 (1,0430) = önbahçe9 (1,0430) < <teras 4(1,0624)<hol 13 (1,1010) <çatı merd.19(1,1396)<girişholü2(1,1783) < giriş bahçesi 1(1,2169)< **ort. enteg. değeri =1,2330** <kapalı teras 8(1,2362) < çalışma od.7(1,2555) < yatak od.15 (1,4100) = yatak od. 16 (1,4100) < banyo17 (1,4487) < hol23 (1,5066) < ebev. yatak od.11(1,5259)< ebev. banyo 18 (1,5259) < çatık.22 (1,5646) < balkon 20 (1,7964) < wc24(1,9316)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
galeri12(0,7640)<merdiven10(0,7923)< yemek böl.5(0,9338)< hol13(1,1319)<çatımerd.19(1,1885) =salon6 (1,1885)< mutfak3(1,2451)< bodrumk.21(1,2734)< hol14(1,0753)< girişholü2(1,4997)< **ort. enteg. değeri=1,3910**<çalışma od.7(1,5563) =yatak od.15 (1,5563) =yatak od.16(1,5563) =banyo17(1,5563)< ebev. yatakod.11(1,6129)= ebev. banyo18(1,6129)<çatık.22 (1,6695) < hol23(1,8676)<wc24(2,3486)

Çizelge 5.99: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 Dönemi, Ev X.

Dış mekanlar dahil edildiğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
yaşama (0,9658)< aktivite (0,9979) < pişirme (1,0430) < sirkülasyon (1,0596)< **ort. enteg. değeri = 1,2330** < dış mekanlar (1,2709) < uyuma (1,4776) < ıslak hacimler (1,6354)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
yaşama (1,1885) = sirkülasyon (1,1885) < pişirme (1,2451) < aktivite (1,2545) < **ort. enteg. değeri = 1,3910** < uyuma (1,5987) < ıslak hacimler (1,8392)

Dışarısı dahil edildiğinde Ev X'a ait ortalama entegrasyon değeri 1'den yüksek bir değerle ayrılmış yapıyı yansıtır (Çizelge 5.95 ve Çizelge 5.96). Dışarısı dahil edilmediğinde ise ortalama entegrasyon değeri biraz daha yükselerek daha ayrılmış bir mekan kurgusunu gösterir. Evin entegrasyon çekirdeğini merdiven ve merdivenin ilişkilendirildiği mekanlar oluşturur. Dışlı analizde en entegre mekan merdiven, dışsız analizde ise galeridir. Giriş holü bu evde entegre mekanlar tarafında olmakla beraber diğer evlere göre oldukça ayrılmış yapıdadır. Sirkülasyon mekanlarının birleştiriciliği bu evde biraz daha zayıflar. Evin dışarıya açık olduğu durumda yemek bölümü ve salon 1'in altında entegrasyon değeriyle oldukça entegre mekanlardır.

Ev X'da zemin kat, üst kat ve çatı katı yaşanan katlardır. Evin çalışanları işlerini tamamladıklarında bu katlardan bağımsız olan kendi bölümlerine çekilir ve aile yalnız kalır. Bu nedenle evin iç mekan organizasyonu bir Hidiv Evi'nden çok farklıdır. Bu evde çekirdek aileyi hedef alan, aile içi ilişkileri destekleyen bir mekansal kurgu izlenebilir. Ebeveyn taleplerine ya da ev içinde çalışanın özgür dolaşımına odaklanma gibi kaygılardan söz etmek olası değildir. Bunun konfigürasyona yansıması ise özellikle salon, mutfak ve yemek bölümüne ilişkin entegrasyon değerlerinde algılanabilir. Yemek bölümü aileyi bir araya getiren bir mekandır ve son derece entegredir. Mutfak ise hem dışlı hem de dışsız analizde evin ortalama entegrasyon değerine göre mekansal örüntüyle bütünleşik bir yapıyı yansıtır. Salon ise yalnız ziyaretçi için değil ev sahipleri için de entegredir.

Dışarının analiz dışında bırakılması ile mekanların entegrasyonunu ifade eden sayısal değerler yükselerek daha ayrılmış yapıya işaret eder. Dışlı ve dışsız durumda entegrasyon düzen sıralaması oldukça benzerdir. Ancak dışarıya kapılar kapandığında ebeveyn yatak odası holü, sıralamada entegrasyon çekirdeğini oluşturan mekanlardan hemen sonra gelerek entegre bir yapı sergiler. Çatı katına çıkan merdiven de sıralamada salon ile aynı entegrasyona sahip olur.

Çizelge 5.100'de görüldüğü gibi, dışlı analizde temel farklılık faktörü mekanların entegrasyon değerleri arasında bir miktar farklılaşmanın olduğunu ama güçlü olmadığını gösterir. Dışsız durumda biraz daha düşerek daha güçlü bir farklılaşmaya işaret eder. Fonksiyon gruplarına ilişkin temel farklılık faktörü sayısal değerleri ise 1'e oldukça yakın değerleriyle aynı gruptaki mekanların entegrasyon değerleri arasındaki homojenliği yansıtır.

Çizelge 5.100: Ev X'a ait sentaktik bulgular.

EV X		
	dış mekanlı analiz	**dış mekansız analiz**
max derinlik	**7.0**	**6.0**
ort derinlik	3,74	3,94
en derindeki mekan	y.od. balkonu	y.od,eb.y.od,banyolar,çatık.
entegrasyon ort	**1,233**	**1,391**
entegrasyon min	0,7147	0,764
entegrasyon max	1,9316	2,3486
min enteg. mekan	merdiven	galeri
max enteg.mekan	WC	WC
Temel Farklılık Faktörü	0,814	0,765
mekan sayısı	**24**	**19**
bağlantı sayısı	31	20
bağlantı/mekan oranı	1,3333	1,105
halka sayısı	9	2
A tipi mekan sayısı	5	8
B tipi mekan sayısı	3	5
C tipi mekan sayısı	7	4
D tipi mekan sayısı	9	2
A+B toplamı/C+Dtoplamı	0,5	2,17
A tipi mekan oranı	20,83%	42,10%
B tipi mekan oranı	12,50%	26,31%
C tipi mekan oranı	29,16%	21,05%
D tipi mekan oranı	37,50%	10,52%
A-B-C-D sıralaması	D>C>A>B	A>B>C>D
sirkülasyon mek.adeti	7	7
sirkülasyon mek. ort ent.	1,0596	1,1885
sirkülasyon mek.min ent.	0,7147	0,764
sirkülasyon mek.max ent.	1,5066	1,8676
min.ent. sirkülasyon mekanı	merdiven	galeri
max.ent.sirkülasyon mekanı	WC holü	WC holü
sirkülasyon mek. TFF	0,891	0,843
uyuma mek.adeti	4	4
uyuma mek. ort ent.	1,4776	1,5987
uyuma mek.min ent.	1,41	1,5563
uyuma mek.max ent.	1,5646	1,6695
min.ent. uyuma mekanı	yatak odaları	yatak odaları
max.ent. uyuma mekanı	çatı katı	çatı katı
uyuma mek. TFF	0,998	0,999
aktivite mek.adeti	3	3
aktivite mek. ort ent.	0,9979	1,2545
aktivite mek. min ent.	0,7919	0,9338
aktivite mek. max ent.	1,2555	1,5563
min.ent.aktivite mekanı	yemek böl.	yemek böl.
max.ent.aktivite mekanı	çalışma od.	çalışma od.
aktivite mek.TFF	0,956	0,948
ıslak hacim adeti	3	3
ıslak hacim ort ent.	1,6354	1,8392
ıslak hacim min ent.	1,4487	1,5563
ıslak hacim max ent.	1,9316	2,3486
min.ent.ıslak hacim mekanı	banyo	banyo
max.ent.ıslak hacim mekanı	wc	wc
ıslak hacim mek. TFF	0,983	0,964

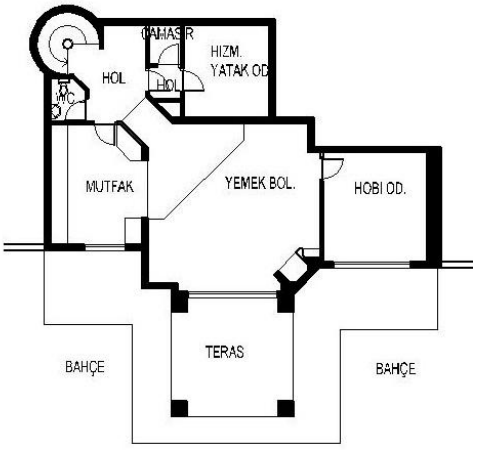

ALT KAT PLANI

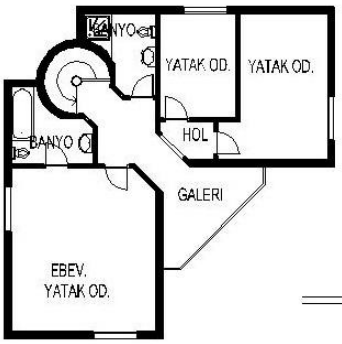

CATI KATI PLANI

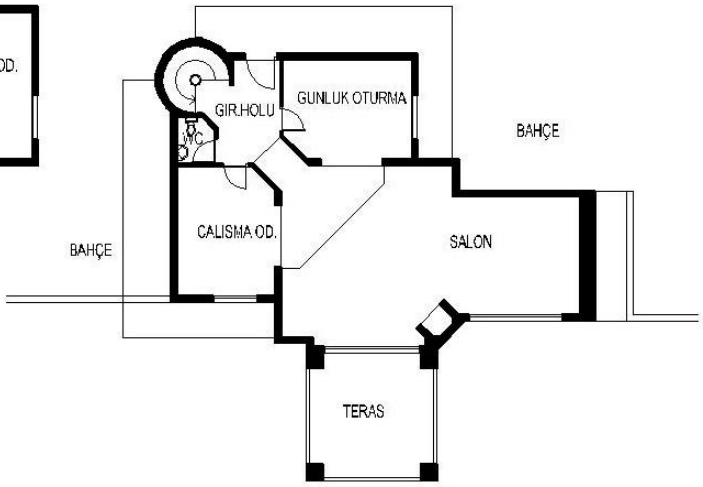

GIRIS KATI PLANI

YER	POLONEZKÖY,ISTANBUL
TARİH	1992
ALAN	350 m2
KAT ADETİ	2 KAT+ çatı katı
PROJE ADI	POLONEZKÖY EVLERİ-B TİPİ
İŞVEREN	YILMAZ SANLI, AYDIN BOYSAN, NACİ ENDEM, VURAL AKIŞIK

Şekil 5.53: 1985-1995 dönemi, Ev XI plan ve görünüşleri.

Şekil 5.53'de görülen Ev XI Polonezköy Evleri'ndeki ikinci tiptir. Ev X'a göre tümüyle farklı bir plan kompozisyonuna sahiptir. Ancak taş kaplama, saçak altı ahşap payanda, ahşap kepenk, çıkmalar ile yine geleneksel çizgiler taşır. Evin girişi ara kattandır. Bu katta iki kat yükselen salon, günlük oturma ve çalışma mekanları vardır ama arsadaki meyilden dolayı ön kısım yüksekte kalarak ön bahçeden koparılmıştır. Yaşama mekanının dışla ilişkisi öndeki kapalı teras ile sağlanır. Bir kat yukarıda yatak odaları, banyolar ve salona bakan galeri vardır. Giriş katının altındaki kat ise mutfak, yemek salonu ve hobi odası ile bahçeye açılır. Arkada ise servis mekanları vardır. Bu evde diğer evdeki kapalı havuz, sauna, fitness gibi aktivite alanları yoktur.

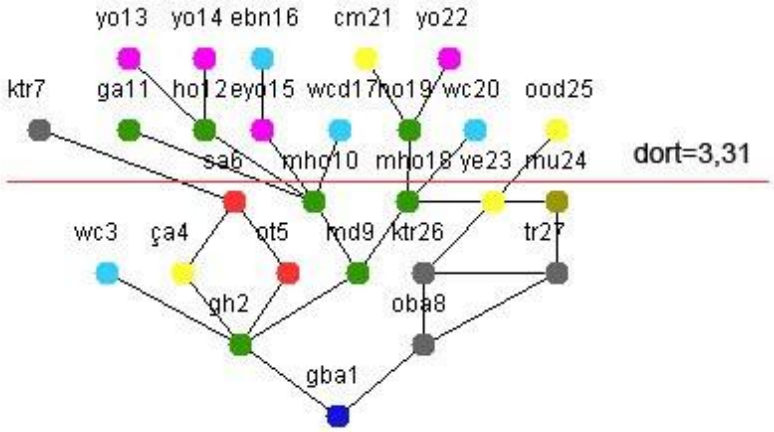

a. Dış mekanlı geçiş grafiği

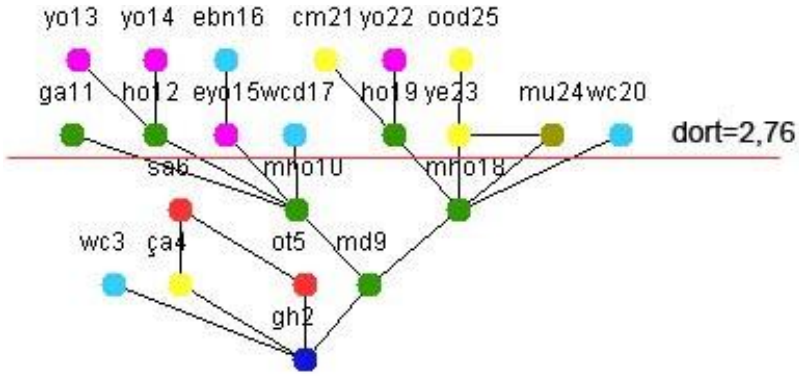

b. Dış mekansız geçiş grafiği

Şekil 5.54: 1985-1995 dönemi Ev XI'de geçiş grafikleri.

Ev XI'i iç ve dış mekan bütünlüğünde betimleyen geçiş grafiği Ev X'a göre oldukça farklıdır. Bu da iki evin arasında yalnız biçimsel değil aynı zamanda mekansal kurguya ilişkin farklılaşmanın da olduğunu gösterir.

Şekil 5.54'de Ev XI'in dışarıyla olan geçiş grafiğinin sığ ve oldukça dallanmış yapıda olduğu izlenir. En sığ mekanlar giriş holünden sonra giriş katındaki yaşama ve çalışma mekanlarıdır. En derindekiler ise bir üst kattaki yatak odaları, ebeveyn banyo ve en alt kattaki çamaşır odasıdır.

Dışa ilişkin mekanlar en sığdadır ve evin iç mekanları ile güçlü bir şekilde ilişkilendirildikleri söylenemez. Bu nedenle dışarısı grafikten kaldırıldığında iç mekanlar arasındaki ilişki ağı etkilenmez, aynı şekilde kalır.

Evin iç plan organizasyonunda biçimlenmiş eylem kalıpları geçiş grafiğinden net olarak takip edilebilir. Giriş holünden ulaşılan merdiven ev içi hareketin dağılım merkezidir. Üst katı temsil eden dallanmış alt sistem, bodrum katı temsil eden dallanmış ve tek halkalı diğer bir sistem ve giriş katı temsil eden dallanmış ve iki halkalı sistem merdivende kesişir.

Ev içindeki 5 halkadan yalnız ikisi dıştan geçer. Halkalı yapının çok güçlü olduğu söylenemez. Birbirine bitişik az sayıda mekanlar arasında küçük ve mekan kurgusu üzerinde fazla etki yaratamayan halkalar mevcuttur. En büyük halka dışlı analizde iki farklı kotta yer alan giriş bahçesi ve ön bahçe arasında kurulan ve giriş holü, merdiven, alt merdiven holü, yemek salonu ve kapalı terastan geçen halkadır.

Dış mekanların analizi dışında bırakılması durumunda ortalama derinlik değerinin düştüğü görülür (Şekil 5.54). Bu tespit de dış mekanların mekansal örüntünün bütünüyle güçlü ilişkiler kurmadan grafiğin sığ bölümünde ardışık olarak yerleşerek dışlı geçiş grafiğinin derinliğinin artmasına neden olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Hem iç ve dış mekan bütünlüğü içinde hem de dış mekanlar göz ardı edildiğinde geçiş grafiklerinde A ve B tipi toplam mekan sayısının C ve D tipi toplam mekan sayısından fazla olduğu görülür. Buna bağlı olarak mekan kurgusunun dağılımsız olduğu söylenebilir (Çizelge 5.101).

Çizelge 5.101: 1985-1995 dönemi Ev XI'de mekan tipolojisi.

EV XI--dış mekanlı : A TİPİ MEKANLAR	**EV XI-dış mekansız : A TİPİ MEKANLAR**
yatak od..	yatak od..
yatak od..	yatak od..
ebev.banyo	ebev.banyo
çamaşır od.	çamaşır od.
hizm.yatak od.	hizm.yatak od.
kapalı teras	galeri
galeri	oyun odası
oyun odası	wc-duş
wc-duş	wc
wc	wc
wc	
EV XI-dış mekanlı : B TİPİ MEKANLAR	**EV XI-dış mekansız : B TİPİ MEKANLAR**
yat.od.holü	yat.od.holü
ebev.yatakod.	ebev.yatakod.
servis holü	servis holü
üst kat me rdiven holü	üst kat me rdiven holü
	merdiven
EV XI-dış mekanlı:C TİPİ MEKANLAR	**EV XI-dış mekansız:C TİPİ MEKANLAR**
mutfak	mutfak
alt kat merd.holü	alt kat merd.holü
merdiven	çalışma od.
çalışma od.	oturma od.
oturma od.	yemek bölümü
giriş bahçesi	
EV XI -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR	**EV XI -dış mekansız : D TİPİ MEKANLAR**
ön bahçe	salon
kapalı teras	giriş holü
teras	
giriş holü	
yemek bölümü	
salon	

Çizelge 5.102: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev XI.

Dış mekanlar dahil edildiğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
merdiven9(0,5291)<alt kat merd.ho.18(0,6253)<girişholü2(0,6734)<üst kat merd.ho.10(0,7055) <yemek böl.23(0,8818) <mutfak24(0,8978)<giriş bahçesi1(0,9299)<servis ho.19(0,9620)< salon 6 (1,0101)<çalışmaod.4 (1,0421)=oturmaod.5 (1,0421) <alt katwc20(1,0261)<yat.od .ho.12 (1,0421) < **ort. enteg. değeri =1,0665**< ebev. yat .od. 15 (1,0742) =WC 3 (1,0742) < alt kat kapalı teras26 (1,0902) =önbahçe8(1,0902) <teras27(1,1063) =galeri11(1,1063) =WC dus17 (1,1063) < oyun od.25 (1,2826) < çamaşırlık21 (1,3628)=hizm.yat.od.22 (1,3628)< kapalı teras7(1,4109)< yat.od. 13 (1,4430) = yat. od 14 (1,4430) <ebev. banyo16(1,4750)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
merdiven9(0,5333)<alt kat merd.ho.18(0,6667) =üst kat merd.ho.10(0,6667) <girişholü2(0,8000)< yatak od.ho.12(1,0222)= servis ho.19(1,0222) < yemek böl.23(1,0444) <mutfak24(1,0667)= ebev. yat.od.15 (1,0667) < alt katwc20(1,1111)= galeri 11 (1,1111) =WCdus17 (1,1111)< **ort. enteg. değeri=1,1354**< salon6(1,2000)< çalışmaod.4 (1,2222) = oturma od.5 (1,2222) < WC 3 (1,2444) < çamaşırlık21 (1,4667) = hizm.yat. od 22 (1,4667)=yat.od.13(1,4667)= yat.od.14 (1,4667) < oyun od. 25 (1,4889) <ebev. banyo16 (1,5111)

Çizelge 5.103: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 Dönemi, Ev XI.

Dış mekanlar dahil edildiğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon (0,8062) < pişirme (0,8978) < yaşama (1,0261) < **ort.enteg.değeri=1,0665** < dış mekanlar (1,1255) < aktivite (1,1423) < ıslak hacimler (1,1704) < uyuma (1,3308)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
Sirkülasyon (0,8317) < pişirme (1,0667) < **ort. enteg. değeri = 1,1354 <** yaşama (1,2111) < ıslak hacimler (1,2444) < aktivite (1,3056) < uyuma (1,3667)

Ev XI'in iç ve dış mekan bütünlüğünde, 1'in çok az üstünde bir ortalama entegrasyon değeri ile bütünleşik bir mekansal kurguya sahip olduğu söylenebilir. (Çizelge 5.102). Dış mekanlar göz ardı edildiğinde ortalama değer yükselir ama yine de 1'in çok üzerine çıkmaz. İlk bakışta birbirinden oldukça kopuk mekanlardan oluşan bir sistematiğe sahip gibi algılanan bu evin, kurgusal bütünlüğe sahip olduğunu belirlemek dikkat çekicidir.

Entegrasyon çekirdeği bu dönemdeki bir çok örnekte olduğu gibi merdiven ile ilişkilendirilmiş mekanları içerir. Ancak her iki analizde merdivenin oldukça düşük bir sayısal entegrasyon değeriyle en bütünleşik sirkülasyon elemanı olduğu gözlenir. İşlev gruplarına ilişkin olarak da entegrasyonun sirkülasyon mekanları etrafında güçlü olduğu söylenebilir (Çizelge 5.103).

Çekirdek aileye yönelik bu evde aileyi bir araya toplayan mekanların giriş katındaki yaşama alanlarındansa alt kattaki mutfak ve yemek salonu olduğu gözlemlenir. Geçiş grafiğinde evin bahçe ve teraslarıyla güçlü mekansal ilişkiler içinde olmadığı görülmektedir. Ancak dışarısı göz ardı edildiğinde mekanlara ilişkin entegrasyon değeri sıralamasında bazı farklılıklar ortaya çıkar. En bütünleşik mekanlar ve en ayrılmış mekanlar dışarının katılması ya da dışlanması durumlarında aynıdır. Ancak dışarısı göz ardı edildiğinde, giriş katındaki tüm mekanlar sıralamada en ayrılmış mekanlar arasına katılır. Buna karşılık evin uyuma katındaki mekanlar daha bütünleşik duruma gelirler. Bu saptama evin ikincil kullanıcılara kapanması durumunda içerideki mekansal kurgunun alt katta ve üst katta bütünleşmesi olarak yorumlanabilir.

Çizelge 5.104'de görüldüğü gibi, dışlı ve dışsız durumda temel farklılık faktörü değerleri mekanların entegrasyon değerleri arasında bir miktar farklılaşmanın olduğunu ama güçlü olmadığını gösterir. Fonksiyon gruplarına ilişkin temel farklılık faktörü sayısal değerleri ise daha da 1'e yaklaşarak gruplar çerçevesinde entegrasyon değerleri arasındaki homojenliği yansıtır.

Çizelge 5.104: Ev XI'e ait sentaktik bulgular.

EV XI		
	dış mekanlı analiz	**dış mekansız analiz**
max derinlik	**5.0**	**4.0**
ort derinlik	3,23	2,71
en derindeki mekan	y.odaları,ebev.ban,çamaşırlık	y.od,eb.ban,çam.,oy.od.
entegrasyon ort	**1,0665**	**1,1354**
entegrasyon min	0,5291	0,5333
entegrasyon max	1,475	1,5111
min enteg. mekan	merdiven	merdiven
max enteg.mekan	ebev.ban.	ebev.ban.
Temel Farklılık Faktörü	0,812	0,808
mekan sayısı	**27**	**22**
bağlantı sayısı	31	24
bağlantı/mekan oranı	1,1852	1,1364
halka sayısı	5	3
A tipi mekan sayısı	11	10
B tipi mekan sayısı	4	5
C tipi mekan sayısı	6	5
D tipi mekan sayısı	6	2
A+B toplamı/C+Dtoplamı	1,25	2,14
A tipi mekan oranı	40,74%	45,45%
B tipi mekan oranı	14,81%	22,73%
C tipi mekan oranı	22,22%	22,73%
D tipi mekan oranı	22,22%	9,09%
A-B-C-D sıralaması	A<C=D<B	A>C=B>D
sirkülasyon mek.adeti	7	7
sirkülasyon mek. ort ent.	0,8062	0,8317
sirkülasyon mek.min ent.	0,5291	0,5333
sirkülasyon mek.max ent.	1,1063	1,1111
min.ent. sirkülasyon mekanı	merdiven	merdiven
max.ent.sirkülasyon mekanı	galeri	galeri
sirkülasyon mek. TFF	0,891	0,897
uyuma mek.adeti	4	4
uyuma mek. ort ent.	1,3308	1,3667
uyuma mek.min ent.	1,0742	1,0667
uyuma mek.max ent.	1,443	1,4667
min.ent. uyuma mekanı	eb.yat.od.	eb.yat.od.
max.ent. uyuma mekanı	yatak odaları	yatak odaları
uyuma mek. TFF	0,982	0,978
aktivite mek.adeti	4	4
aktivite mek. ort ent.	1,1423	1,3056
aktivite mek. min ent.	0,8818	1,0444
aktivite mek. max ent.	1,3628	1,4889
min.ent.aktivite mekanı	yemek böl.	yemek böl.
max.ent.aktivite mekanı	çamaşırlık	oyun odası
aktivite mek.TFF	0,962	0,975
ıslak hacim adeti	4	4
ıslak hacim ort ent.	1,1704	1,2444
ıslak hacim min ent.	1,0261	1,1111
ıslak hacim max ent.	1,475	1,5111
min.ent.ıslak hacim mekanı	alt kat wc	alt kat wc,Wcduş
max.ent.ıslak hacim mekanı	ebev.ban.	ebev.ban.
ıslak hacim mek. TFF	0,972	0,98

1985-1995 DÖNEMİ **EV XII**

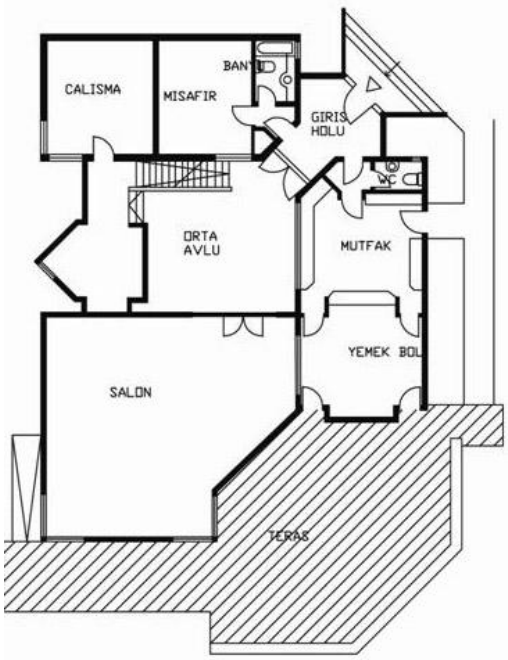

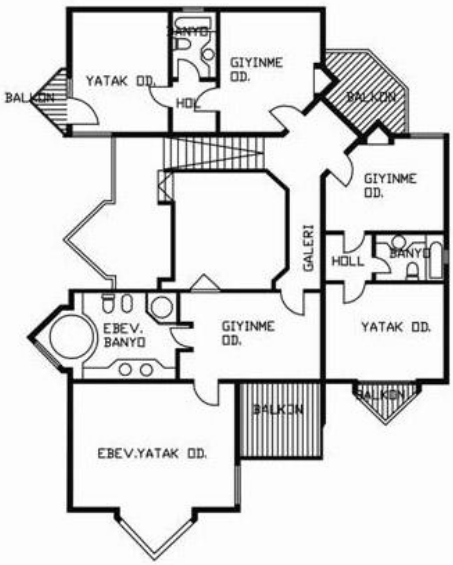

ZEMİN KAT PLANI

ÜST KAT PLANI

YER	KAS, ANTALYA
TARİH	1993
ALAN	460 m2
KAT ADETİ	2 KAT + bodrum kat
PROJE ADI	ÇELİK AİLESİ KAŞ EVİ
İŞVEREN	SEMRA-YÜCEL ÇELİK

Şekil 5.55: 1985-1995 Dönemi, Ev XII plan ve görünüşleri.

Ev XII, İstanbul'dan uzakta Kaş'ta mimarın yakın bir arkadaşı ve ailesi için tasarladığı konuttur (Şekil 5.55). Başarılı ve çok yoğun çalışan bir bankacı olan ev sahibinin, iş ortamından uzakta, iki yetişkin çocuğu ve eşiyle tatillerini geçireceği bir ev talebiyle ortaya çıkan bir projedir. Son derece dik eğimli bir arsa olması nedeniyle arazinin topografyası ve etkileyici deniz manzarası tasarımda temel yönlendirici olmuştur. Tek bir blok yerine birbirine eklemlenen parçalardan oluşan son derece hareketli bir kompozisyondur. Evin çekirdeği yüzeyi cam kaplı iç avludur. Bu iç avluyu çevreleyen net geometrik biçimlerin her biri ayrı bir zonu tanımlar. Bu zonlar yaşama, çalışma, pişirme ve yemek yeme, konuk uyuma, birinci çocuk uyuma, ikinci çocuk uyuma, ve ebeveyn uyuma olmak üzere son derece net bir kurgu içinde bir araya getirilmiştir. Evde çalışanlara bodrum katta ayrı girişli ve evden kopuk bir yaşama alanı düşünülmüştür.

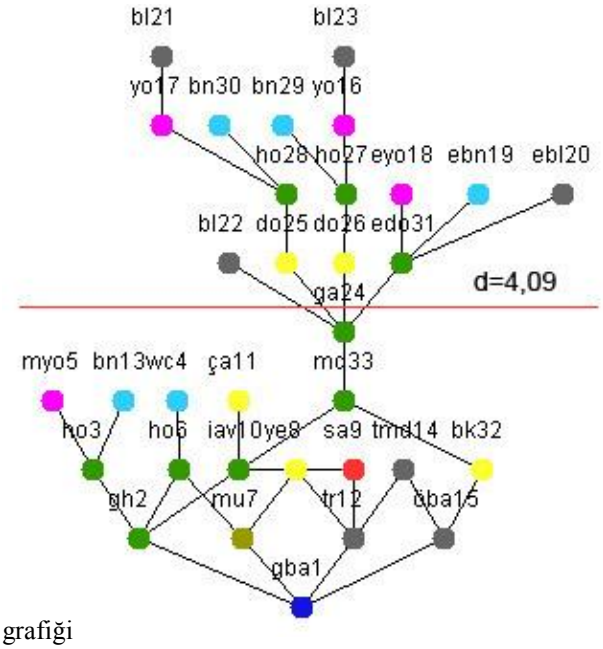

a. Dış mekanlı geçiş grafiği

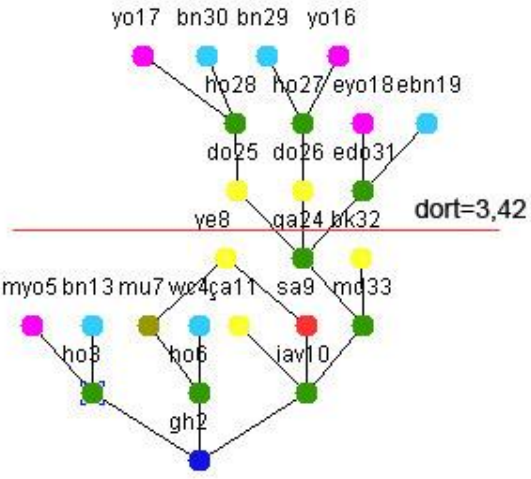

b. Dış mekansız geçiş grafiği

Şekil 5.56: 1985-1995 dönemi Ev XII'de geçiş grafikleri.

Ev XII'de iç ve dışın bir arada değerlendirildiği durumda sığ, halkalı, dallanmış bir zemin kat ve daha derin, ağaç yapılı, dallanmış bir üst kat grafiği tek bir bağlantı ile birleşir (Şekil 5.56).

Hem dışarıyla olan hem de dışarısı katılmadan oluşan grafiklerde sığda ikincil kullanıcılara açık, derinlerde ise birincil kullanıcılara ait mekanlar görülür. Sığda görülen ve ortalama derinlik çizgisinin altında kalan tek yatak odası ise konuklara ayrılmış olandır. Eğimli arazi ve yükseltilmiş zemin kat nedeniyle iç mekanlar dışarıyla güçlü ilişkiler içinde değildir. Dış mekanların yine grafiğin sığ bölümünde zayıf halkalar oluşturduğu görülür.

Dışarının göz ardı edilmesiyle zemin katın halkalı yapısı etkilenir ve daha yalın, dallanmış, tek halkalı duruma gelir. Üst kat grafiğinden ise balkonların kaldırılması ile mekansal kurgu aynı kalır.

Özellikle dış mekanların katılmadığı geçiş grafiğinde sirkülasyona verilen öncelik algılanır. Her temel işlev mekanından önce bir ara sirkülasyon mekanı görülür. Bu tampon alanlarla mekanlar adeta bütünden ayrıştırılır. Üst kat yatak odalarında bu bir adım daha ileri gider ve oda öncesinde bir hol, holden önce ise analizde dolap odası olarak tanımlanmış ama aynı zamanda evin çocuklarının özel oturma alanı olarak kullandıkları ikinci bir giriş mekanı bulunur.

İç mekan organizasyonunda geçiş grafiğinde önce giriş holünden, sonra iç avludan, en sonunda ise galeriden başlayan üç kademeli bir dallanma ön plandadır. Zemin katta görülen altı halkanın beşi dışarıdan geçer. Yemek odası, salon, iç avlu, giriş holü, mutfak holü ve mutfak arasındaki tek büyük halka ise yalnız iç mekanlar arasındadır.

Hem dışarıyla olan hem de dışarısı katılmadan yapılan analizde A ve B tipi mekan sayısının C ve D tipi toplam mekan sayısına göre daha fazla olduğu görülür (Çizelge 5.105). Bu tespit mekansal örüntünün hem dışlı hem de dışsız durumda dağılımsız olarak değerlendirilebileceğine işaret eder.

Çizelge 5.105: 1985-1995 dönemi Ev XII'de mekan tipolojisi.

EV XII--dış mekanlı : A TİPİ MEKANLAR	**EV XII-dış mekansız : A TİPİ MEKANLAR**
balkon	banyo
balkon	banyo
banyo	ebev.ya.od.
banyo	ebev.banyo
ebev.ya.od.	yatak od.
ebev.banyo	yatak od.
ebev.balkon	misafir yatak od.
galeri balkonu	misafir banyo
misafir yatak od.	çalışma od.
misafir banyo	WC
çalışma od.	bodrum kat
WC	
EV XII-dış mekanlı : B TİPİ MEKANLAR	**EV XII-dış mekansız : B TİPİ MEKANLAR**
yatak od.	yatak od.holü
yatak od.	yatak od.holü
yatak od.holü	ebev.dolap od.
yatak od.holü	dolap od.
ebev.dolap od.	dolap od.
dolap od.	galeri
dolap od.	merdiven
galeri	mis.yatak od.holü
mis.yatak od.holü	
EV XII-dış mekanlı:C TİPİ MEKANLAR	**EV XII-dış mekansız:C TİPİ MEKANLAR**
merdiven	mutfak
bodrum kat	yemek böl.
mutfak holü	mutfak holü
	giriş holü
	iç avlu
	salon
EV XII -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR	**EV XII -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR**
ön bahçe	
teras merdiveni	
teras	
salon	
yemek bölümü	
giriş bahçesi	
giriş holü	
iç avlu	
mutfak	

Çizelge 5.106: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev XII.

Dış mekanlar dahil edildiğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
merdiven33(0,7297) < galeri24 (0,7415) < iç avlu10 (0,8004) < giriş holü2 (0,9533) < bodrum kat32 (0,9887) < dolapod.25 (1,0122) = dolap od.26(1,0122)< ebev.dolapod31 (1,0358)<salon9(1,0475)< ön bahçe15 (1,0828) <balkon22(1,1064)<giriş bahçesi1 (1,1652) = çalışmaod11(1,1652)<teras12 (1,2358) < hol6 (1,2467)<hol3(1,2711) < yemek bölümü8 (1,2947) < **ort. enteg. değeri =1,3047** < hol27 (1,3065)=hol28(1,3065) <teras merd.14(1,3535)<ebev.yat.od.18(1,4006)= ebev. banyo 19 (1,4006) = ebev. balkon20 (1,4006) <mutfak7(1,4447)<wc4(1,6125)<mis.yat.od.5 (1,6360) = banyo 13 (1,6360) < yatak od.16 (1,6478)= yatak od.17(1,6478)<banyo29(1,6713)=banyo30 (1,6713)<balkon 21(2,0127) =balkon23(2,0127)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
merdiven33(0,7964)<galeri24(0,8145)<içavlu10(0,8507)<girişholü2(1,0498) < dolapod. 25(1,1222) =dolapod.26(1,1222)< ebev.dolapod31 (1,1584)< salon9 (1,1946)< bodrumkat 32 (1,2127) < çalışma od11(1,2670) < hol6(1,3575) <hol3 (1,3937) <**ort. enteg. değeri = 1,4219** <hol27 (1,4661)= hol 28 (1,4661) < yemek bölümü8 (1,5023)< ebev.yat.od.18(1,5747) = ebev. banyo 19 (1,5747)< mutfak 7 (1,7014)<wc4(1,7738)<mis.yat.od.5 (1,8100) =banyo 13 (1,8100) <yatakod.16(1,8824)= yatak od.17(1,8824)=banyo29(1,8824)=banyo30 (1,8824)

Çizelge 5.107: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 Dönemi, Ev XII.

Dış mekanlar dahil edildiğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon/yaşama (0,8004) < yaşama (1,0475) < sirkülasyon (1,0793) < aktivite (1,0848) < **ort.enteg. değeri = 1,3047 <** dış mekanlar (1,4212)< pişirme(1,4477)<uyuma(1,5831))< ıslak hacimler (1,5983)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon/yaşama (0,8507) < sirkülasyon (1,1920) < yaşama (1,1946) < aktivite (1,2308) < **ort. enteg. değeri = 1,4219 <** pişirme (1,7014) < ıslak hacimler (1,7846) < uyuma (1,7874)

Çizelge 5.106'da görüldüğü gibi 1'in üstündeki ortalama entegrasyon değeriyle Ev XII ayrılmış bir mekan örgütlenmesine sahiptir. Dış mekanlar dışarıda bırakıldığında bu değer 1'in daha da üzerine çıkarak daha ayrılmış bir mekansal kurguyu tanımlar.

Dış mekanların bütüne ilişkin entegrasyonda bütünleştirici etkisi olmakla beraber, analiz dışında bırakılmaları ile entegrasyon değerleri sıralaması büyük değişikliğe uğramaz. Bir tek dışarıyla mekansal ilişkisi güçlü olan bodrum katın oldukça ayrılmış duruma gelişi dikkat çekicidir.

Ev XII'nin entegrasyon çekirdeği örneklemdeki diğer evlere benzer bir tutumla merdiven, merdivenin çıktığı galeri ve merdivenin bulunduğu iç avludan oluşur. Bütün uyuma mekanları ve banyolar en ayrılmış mekanlardır. Ancak bu mekanlara girişi temsil eden dolap odaları ve holler oldukça bütünleşiktir.

Kullanıcısı anonim olmayan tasarımlarda ev sahibin isteklerinin temel belirleyici olduğu kabul edilebilir. Ev XII ev sahibinin mimara ilettiği beklentileri karşılamak üzere tasarlanmıştır. Bu evde adeta ebeveyne, iki çocuğa, ve misafire, içinde oturma, banyo, uyuma mekanları olan birer yaşama birimi tasarlanmış ve bunlar bir iç avluyla bütünleştirilmiştir. Kurgusal analiz de bunu destekleyen bulguları ortaya koyar. İç avlu sirkülasyon/yaşama işlevi içerir ve aile bireylerini bir araya getirmede son derece birleştirici, bütünleştirici bir mekandır (Çizelge 5.107). Dış mekanlarla güçlü ilişkiler içinde olan bir plan kurgusu gözlemlenmemekle birlikte analizlerde teras ve bahçelerin bütünleşik mekanlar arasında olduğu gözlemlenir.

Hesaplanan temel farklılık faktörleri diğer evlerde olduğu gibi 1'e yakın değerleriyle mekanlar arası konfigürasyonel farklılaşmanın olduğuna ancak çok güçlü olmadığına işaret eder (Çizelge 5.108). Fonksiyon gruplarına ilişkin temel farklılık faktörü sayısal değerleri ise 1'e daha yaklaşan değerlerle gruplar çerçevesinde entegrasyon değerleri arasındaki homojenliği yansıtır.

Çizelge 5.108: Ev XII'ye ait sentaktik bulgular.

EV XII		
	dış mekanlı analiz	**dış mekansız analiz**
max derinlik	**8.0**	**6.0**
ort derinlik	4,09	3,42
en derindeki mekan	y.odası balkonları	y.odaları ve banyoları
entegrasyon ort	**1,3047**	**1,4219**
entegrasyon min	0,7297	0,7964
entegrasyon max	2,0127	1,8824
min enteg. mekan	merdiven	merdiven
max enteg.mekan	y.odası balkonları	y.odaları ve banyoları
Temel Farklılık Faktörü	0,809	0,863
mekan sayısı	**33**	**25**
bağlantı sayısı	38	25
bağlantı/mekan oranı	1,182	1,091
halka sayısı	6	1
A tipi mekan sayısı	12	10
B tipi mekan sayısı	9	5
C tipi mekan sayısı	3	7
D tipi mekan sayısı	9	0
A+B toplamı/C+Dtoplamı	1,75	2,14
A tipi mekan oranı	36,36%	45,45%
B tipi mekan oranı	27,27%	22,72%
C tipi mekan oranı	9,09%	31,81%
D tipi mekan oranı	27,27%	0,00%
A-B-C-D sıralaması	A>B=D>C	A>C>B>D
sirkülasyon mek.adeti	8	8
sirkülasyon mek. ort ent.	1,0475	1,192
sirkülasyon mek.min ent.	0,7297	0,7964
sirkülasyon mek.max ent.	1,3065	1,4661
min.ent. sirkülasyon mekanı	merdiven	merdiven
max.ent.sirkülasyon mekanı	yat.od.holleri	yat.od.holleri
sirkülasyon mek. TFF	0,934	0,927
uyuma mek.adeti	4	4
uyuma mek. ort ent.	1,5831	1,7873
uyuma mek.min ent.	1,4006	1,5747
uyuma mek.max ent.	1,6478	1,8824
min.ent. uyuma mekanı	eb.yat.od.	eb.yat.od.
max.ent. uyuma mekanı	yatak odaları	yatak odaları
uyuma mek. TFF	0,994	0,993
aktivite mek.adeti	6	6
aktivite mek. ort ent.	1,0848	1,2641
aktivite mek. min ent.	0,9887	1,1222
aktivite mek. max ent.	1,2947	1,5023
min.ent.aktivite mekanı	bodrum k.	dolap odaları
max.ent.aktivite mekanı	yemek böl	yemek böl
aktivite mek.TFF	0,984	0,982
ıslak hacim adeti	5	5
ıslak hacim ort ent.	1,5983	1,7846
ıslak hacim min ent.	1,4006	1,5747
ıslak hacim max ent.	1,6713	1,8824
min.ent.ıslak hacim mekanı	ebev.ban.	ebev.ban.
max.ent.ıslak hacim mekanı	ya.od.banyoları	ya.od.banyoları
ıslak hacim mek. TFF	0,993	0,993

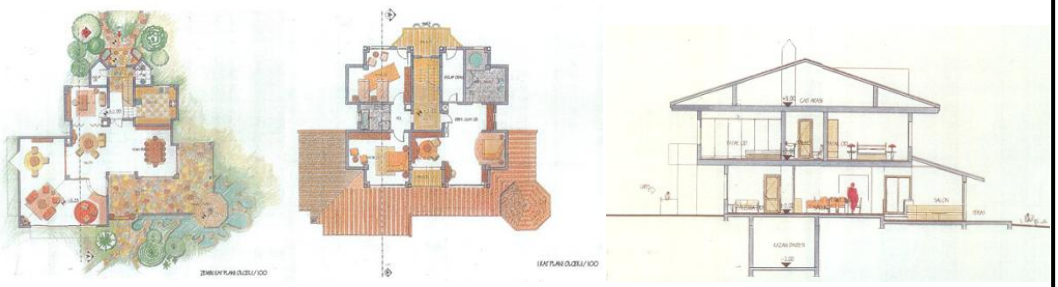

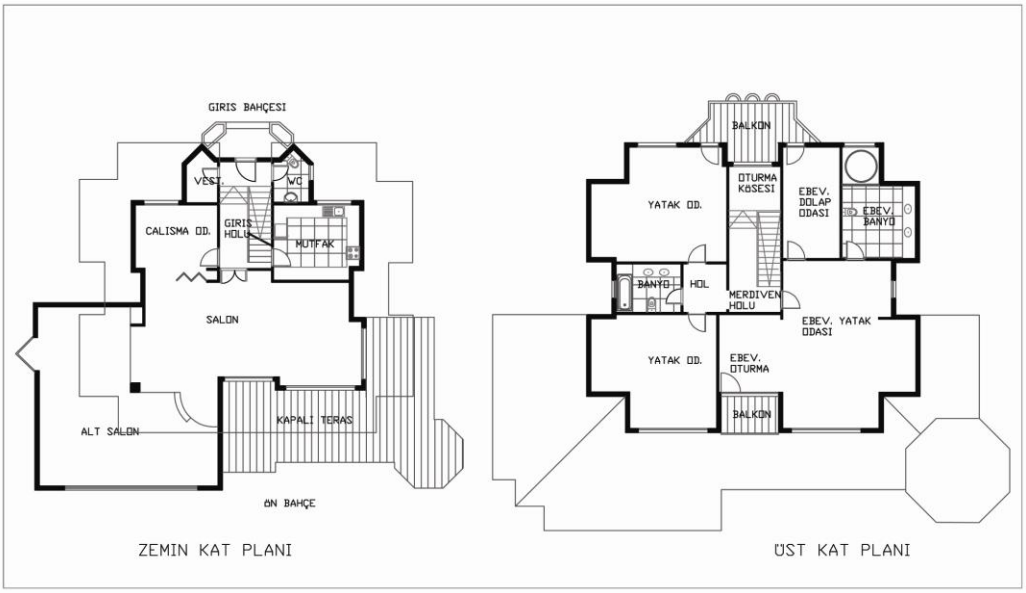

YER	POLONEZKÖY,ISTANBUL
TARİH	1994
ALAN	400 m2
KAT ADETİ	3 KAT + kısmi bodrum kat
PROJE ADI	ELMA BAHÇESİ EVLERİ
İŞVEREN	KORKMAZ YİĞİT

Şekil 5.57: 1985-1995 dönemi, Ev XIII plan ve görünüşleri.

Şekil 5.57'de gösterilen Ev XIII Yılmaz Sanlı'nın Polonezköy'de tasarımını yaptığı son konut projesinden bir örnektir. Kent merkezinden uzak, doğaya yakın yaşam özlemi çeken üst orta sınıfa yönelik, tüm sene boyunca kullanılacağı ön görülen ve altı evden oluşan, yeşillikler içinde küçük bir sitedir. Tasarımdaki eksenel simetri salona eklemlenen tek katlı kütleyle bozulur. Geniş saçaklar, cumbalar, ahşap kaplamalar ile tanımlı dış cepheler tarihselci bir yaklaşımı sergiler. Özellikle Osmanlı cami mimarisinin temel ögelerinden olan şadırvana gönderme yapan, terasa eklenmiş sekizgen pergola tarihsel çizgilere uyum sağlayan tutumun net bir göstergesidir.

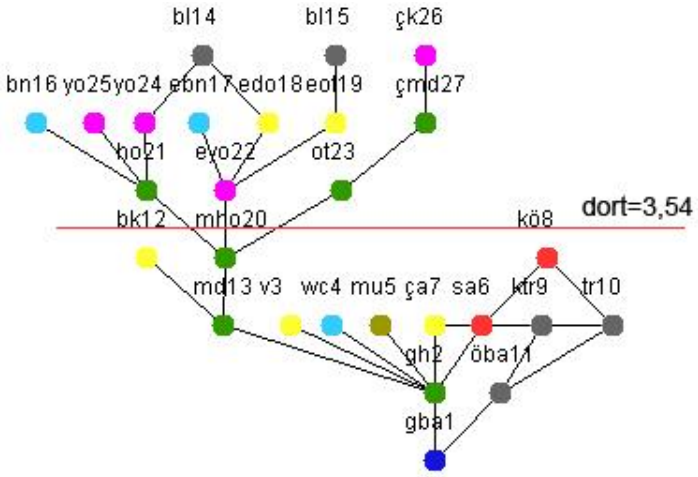

a. Dış mekanlı geçiş grafiği

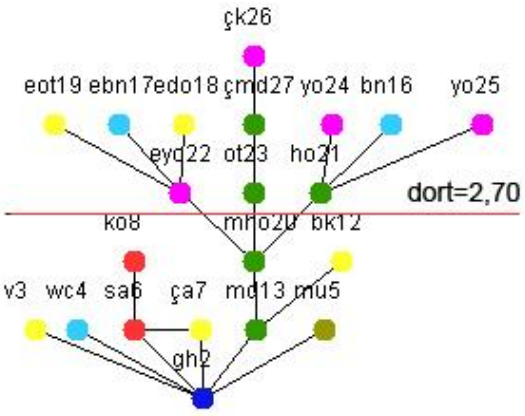

b.Dış mekansız geçiş grafiği

Şekil 5.58: 1985-1995 dönemi Ev XIII'de geçiş grafikleri.

Ev XIII'ün dışlı grafiğinde 4 halkalı, dallanmış, sığ bir zemin kat ve 1 halkalı, dallanmış, daha derin bir üst kat gözlemlenir (Şekil 5.58a). İki alt sistem arasında yine tek bir bağlantı vardır. Zemin katta dış mekanlar, sığda yer alır ve az sayıda iç

mekan ile ilişkilendirilmiştir. Bu nedenle sistem dışında kalmaları ile grafik geometrik olarak çok az etkilenir (Şekil 5.58b). Giriş holünden başlayan ve çok sayıda zemin kat mekanına dallanma grafiğin öne çıkan özelliğidir. Üst kat plan kompozisyonundaki biçimsel simetrinin, geçiş grafiğine aynı şekilde yansıması bir başka bulgudur. Ayrıca en sığda ikincil kişilere/konuklara açık mekanların olduğu ve derinlere gidildikçe birincil kişilere ait mekanların ortaya çıktığı görülür.

Özellikle dışarısı analizin dışında tutulduğunda evin biçimsel yalınlığının grafikte betimlenen kurgusal yalınlık ile paralel olduğu söylenebilir. İç ve dış bütünlüğünde, geçiş grafiğinde A ve B tipi mekanların toplam sayısı C ve D tipi mekanları toplam sayısından çok az yüksektir. Ancak dışarısı dahil edilmediğinde A ve B tipi mekanların sayısı çarpıcı şekilde fazladır ve dağılımsız kurguyu yansıtır (Çizelge 5.109).

Çizelge 5.109: 1985-1995 dönemi Ev XIII'de mekan tipolojisi.

EV XIII-dış mekanlı : A TİPİ MEKANLAR	**EV XIII-dış mekansız : A TİPİ MEKANLAR**
çatı katı	çatı katı
ebev.oturma bö.balkonu	ebev.oturma köşesi
ortak banyo	ebev.banyo
ön yatak od.	ebev.dolap odası
bodrum kat	arka yatak odası
vestiyer	ön yatak od.
WC	ortak banyo
mutfak	bodrum kat
ebev.banyo	mutfak
	salon özel köşe
	vestiyer
	WC
EVXIII-dış mekanlı : B TİPİ MEKANLAR	**EV XIII-dış mekansız : B TİPİ MEKANLAR**
ebev.oturma köşesi	ebev.yatak odası
çatı merdiveni	ebev.oturma köşesi
merdiven	yatak odası holü
merdiven holü oturma bölümü	merdiven holü
	merdiven
	çatı merdiveni
EV XIII-dış mekanlı:C TİPİ MEKANLAR	**EV XIII-dış mekansız:C TİPİ MEKANLAR**
ebev.yatak odası	salon
ebev.dolap odası	çalışma odası
arka yatak odası	giriş holü
yatak odası holü	
merdiven holü	
salon özel köşe	
giriş bahçesi	
yatak odası ve ebev.dolap odası balkonu	
çalışma odası	
EV XIII -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR	**EV XIII -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR**
salon	
kapalı teras	
teras	
ön bahçe	
giriş holü	

Çizelge 5.110: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev XIII.

Dış mekanlar dahil edildiğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
merd. ho.20(0,6413)<merd.13(0,6574)<giriş ho.2(0,7375)<ebev.yat.od.22(0,8818)< yat. od. holü 21(0,9139) < oturma kö.23 (0,9780) <salon6(1,0100)<bod.k.12(1,0582)=giriş ba. 1(1,0582)<çalışma od.7(1,0742)<**ort. enteg. değeri=1,1853** < vestiyer3(1,1383) =mutfak5(1,1383)<wc4 (1,1383)<ebev.do. od.18(1,2185)< yat.od.24(1,2506)= ebev.oturma kö.19 (1,2506) <ebev. banyo17(1,2826)<banyo16(1,3147)=yatak odası25(1,3147)<kapalı teras9(1,3307)< önbahçe11(1,3468)=çatı merd.27 (1,3468)<salon özel köşe8(1,3628)<arka balkon14(1,4911)<ebev.balkon15 (1,6514) <teras10(1,6674)< çatıkatı26 (1,7476)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
merd. holü20(0,5754)<merd.13(0,6473)<giriş holü2(0,8151)<ebev.yat.od.22(0,8871)= yat. od. holü 21 (0,8871) < oturma kö 23 (0,9350)< bodrum k.12(1,1028)<**ort. enteg. değeri = 1,1873** < salon6(1,1987)< çalışma od.7 (1,2227) < vestiyer3 (1,2707) =mutfak5(1,2707)=wc4 (1,2707) <banyo16(1,3147)=yatak odası25(1,3147)<ebev.dolap od. 18 (1,3426) = yatak od. 24 (1,3426) =ebev. oturma köşesi19 (1,3426)=ebev. banyo17(1,3426)=çatı merd. 27 (1,3426) < salon özel köşe 8 (1,6543) < çatı katı26 (1,7981)

Çizelge 5.111: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev XIII.

Dış mekanlar dahil edildiğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon (0,8593) < sirkülasyon-yaşama (0,9780) < pişirme (1,1383)< aktivite (1,1479)< **ort.enteg. değeri=1,1853** < yaşama (1,1864) < ıslak hacimler (1,2452) < uyuma (1,2986) < dış mekanlar (1,4242)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon (0,8535) < sirkülasyon-yaşama (0,9350) < **ort. enteg. değeri = 1,1873** < aktivite (1,2562) < pişirme (1,2707) < ıslak hacimler (1,3093) < uyuma (1,3356) < yaşama (1,4265)

Dışlı analizde ortalama entegrasyon değeri 1'in biraz üstündedir. Dışarısı göz ardı edildiğinde ise neredeyse aynı kalır (Çizelge 5.110). Evin entegrasyon çekirdeğini üst kat merdiven holü, merdiven ve giriş holü oluşturur. Entegrasyon sıralamasında evin üst kat sirkülasyon alanlarının zemin kat ana işlev mekanlarından daha bütünleşik olduğu gözlemlenir. Dışsız analizde üst kattaki merdiven holünün birleştirici özelliğinin güçlendiği görülür. Türk Evi orta sofalı plan tipini çağrıştıran mekansal düzende sofanın ön tarafı kapatılarak ebeveyn özel oturma alanı olarak ayrılır. Bu da sofanın bütünleşik yapısını zayıflatır. Yine de entegrasyonun üst katta güçlenmesi geleneksel Türk Evi plan tipinde ana katın üst kat olmasına bir gönderme olarak değerlendirilebilir. Dışlı ya da dışsız analizde en bütünleşik ve en ayrılmış mekanların değişmediği görülür. Mekanlara ilişkin entegrasyon değerlerinin sıralamasında da büyük değişiklik olmaz. Dış mekanların göz ardı edilmesi halinde, işlevlere ilişkin sıralamada yaşama grubunun en sona gelmesinin nedeni zemin kattaki alt salon eklentisidir (Çizelge 5.111). Dışarıyla ilişkilendirilmiş bu bölüm dışla bağlantısı kesildiğinde iyice ayrılmış bir mekan haline gelir ve yaşama işlevini bütünden daha da ayrışmasına neden olur. Dışlı ve dışsız temel farklılık faktörü değerleri mekanların entegrasyon değerleri arasında bir miktar farklılaşmanın olduğunu ama güçlü olmadığını gösterir (Çizelge 5.112).

Çizelge 5.112: Ev XIII'e ait sentaktik bulgular.

EV XIII		
	dış mekanlı analiz	**dış mekansız analiz**
max derinlik	**6.0**	**5.0**
ort derinlik	3,54	2,7
en derindeki mekan	balkonlar,çatı katı	çatı katı
entegrasyon ort	**1,1853**	**1,1873**
entegrasyon min	0,6413	0,5754
entegrasyon max	1,7476	1,7981
min enteg. mekan	merdiven holü	merdiven holü
max enteg.mekan	çatı katı	çatı katı
Temel Farklılık Faktörü	0,816	0,771
mekan sayısı	**27**	**21**
bağlantı sayısı	31	21
bağlantı/mekan oranı	1,185	1,048
halka sayısı	5	1
A tipi mekan sayısı	9	12
B tipi mekan sayısı	4	6
C tipi mekan sayısı	9	3
D tipi mekan sayısı	5	0
A+B toplamı/C+Dtoplamı	0,9285	6
A tipi mekan oranı	33,33%	57,14%
B tipi mekan oranı	14,81%	28,57%
C tipi mekan oranı	33,33%	14,28%
D tipi mekan oranı	18,51%	0,00%
A-B-C-D sıralaması	A=C>D>B	A>B>C>D
sirkülasyon mek.adeti	5	5
sirkülasyon mek. ort ent.	0,8593	0,8535
sirkülasyon mek.min ent.	0,6413	0,5754
sirkülasyon mek.max ent.	1,3468	1,3426
min.ent. sirkülasyon mekanı	merdiven holü	merdiven holü
max.ent.sirkülasyon mekanı	çatı merdiveni	çatı merdiveni
sirkülasyon mek. TFF	0,884	0,856
uyuma mek.adeti	4	4
uyuma mek. ort ent.	1,2986	1,3356
uyuma mek.min ent.	0,8818	0,8871
uyuma mek.max ent.	1,7476	1,7981
min.ent. uyuma mekanı	eb.yat.od.	eb.yat.od.
max.ent. uyuma mekanı	çatı katı	çatı katı
uyuma mek. TFF	0,909	0,903
Temel Farklılık Faktörü	5	5
aktivite mek. ort ent.	1,1479	1,2562
aktivite mek. min ent.	1,0582	1,1028
aktivite mek. max ent.	1,2506	1,3426
min.ent.aktivite mekanı	bodrum kat	bodrum k.
max.ent.aktivite mekanı	ebev. oturma köşesi	ebev. oturma ve ebev.do.od.
aktivite mek.TFF	0,994	0,992
ıslak hacim adeti	3	3
ıslak hacim ort ent.	1,2452	1,3093
ıslak hacim min ent.	1,1383	1,2707
ıslak hacim max ent.	1,3147	1,3426
min.ent.ıslak hacim mekanı	wc	wc
max.ent.ıslak hacim mekanı	ortak banyo	ebev.banyo
ıslak hacim mek. TFF	0,996	0,999

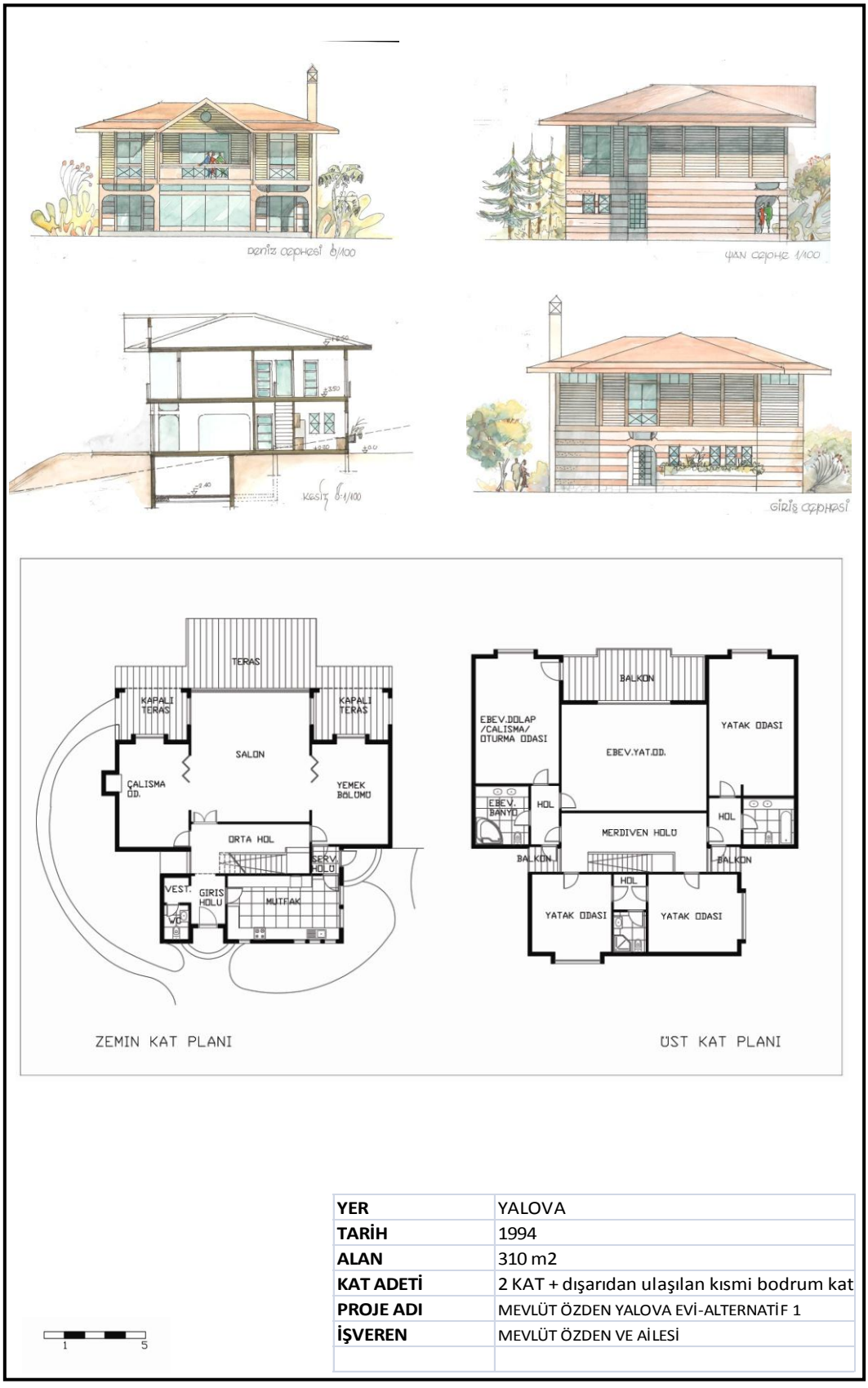

YER	YALOVA
TARİH	1994
ALAN	310 m2
KAT ADETİ	2 KAT + dışarıdan ulaşılan kısmi bodrum kat
PROJE ADI	MEVLÜT ÖZDEN YALOVA EVİ-ALTERNATİF 1
İŞVEREN	MEVLÜT ÖZDEN VE AİLESİ

Şekil 5.59: 1985-1995 dönemi, Ev XIV plan ve görünüşleri.

Ev XIV Yılmaz Sanlı'nın Levent'de tasarladığı ofis binasının yatırımcısı, Özden İnşaat'ın yönetim kurulu başkanı için tasarlanmıştır. İşveren Yalova'da emekliliğini geçireceği, önce hafta sonlarını değerlendireceği, daha sonra ise sürekli oturmayı arzuladığı bir ev talebiyle mimara başvurmuştur. Mevlüt Özden için iki alternatif tasarım hazırlanmıştır. Şekil 5.59'da sunulan bu ev, Istanbul'dan uzakta ama Beykoz sırtlarında tasarladığı Hidiv Evleri'ndeki yatay çizgili, geniş saçaklı, ahşap kaplamalı, biraz tarihselci ama yalın mimari yaklaşımı yansıtır. Oldukça simetrik ve net bir plan organizasyonuna sahip evde ebeveyn odasına odaklı bir tasarım gözlenir. Üst katta ebeveyn yatak odasının konumu ve ayrılan alan dikkat çekicidir.

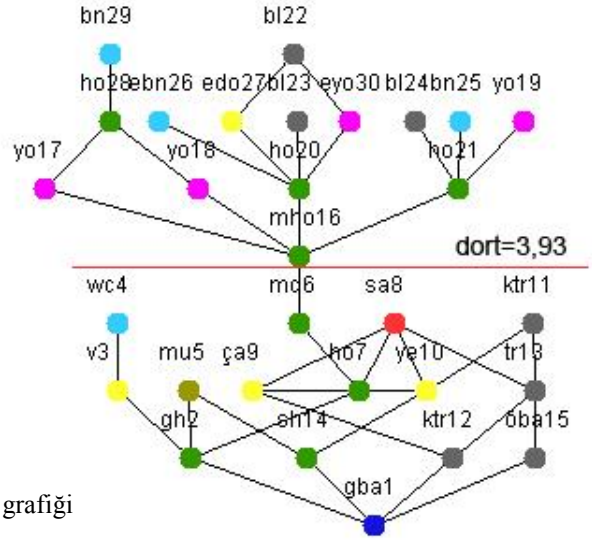

a. Dış mekanlı geçiş grafiği

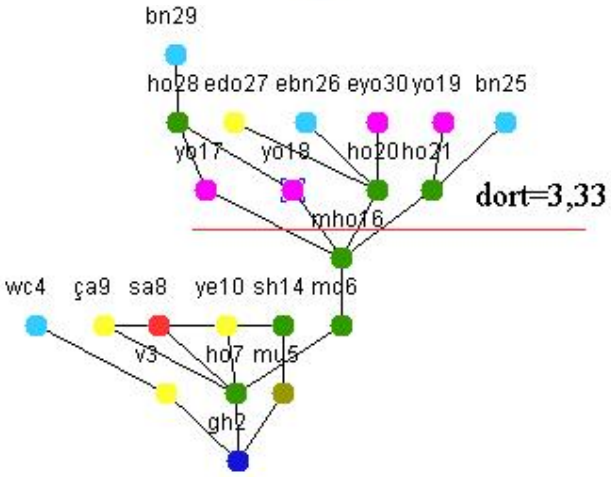

b. Dış mekansız geçiş grafiği

Şekil 5.60: 1985-1995 dönemi Ev XIV'de geçiş grafikleri.

Şekil 5.60'da görüldüğü gibi dışarısı analize katıldığında zemin katı betimleyen alt sistem sığ, dallanmış, halkalı ve oldukça karmaşık bir kurguya sahiptir. Üst katı ise

sığ, dallanmış, iki halkalı, daha yalın bir alt sistem temsil eder. Bu iki sistem yine tek bir bağlantı yani düşey sirkülasyon elemanı merdiven ile birleştirilmiştir.

Dış mekanlar göz ardı edildiğinde ise, üst kat grafiğindeki kurgu fazla etkilenmemekle beraber, zemin katın halkalı yapısının oldukça zayıfladığı ve daha dallanmış bir yapının ortaya çıktığı izlenir.

Zemin kattaki toplam yedi halkadan dördü dışarıdan geçer. Üst kattaki bir halka dıştan geçer ve ebeveyn bölümü mekanları arasındadır. Diğeri ise başka örneklerde görülmemiş olan iki yatak odasının paylaştığı banyo önündeki holden geçen özel bir halkadır. Ancak evin uzak noktalarını bağlayan ya da katlar arası kurulan ilginç ilişki ağlarının varlığından söz edilemez.

Dışarının göz ardı edildiği durumda iç mekan organizasyonunda son derece net ve düzenli bir mekansal kurgu gözlemlenir. En sığda vestiyer, mutfak ve temel işlev alanlarına dallanmanın başlangıç noktası bir orta hol, bir sonraki derinlikte tüm ikincil kullanıcılara açık zemin kat mekanları ve merdiven yer alır.
Üst kata çıkıldığında ise merdivenin bağlandığı noktada merdiven holü, daha sonraki derinlikte yatak odaları ve en derinde ebeveyn yatak odası görülür. En sığdaki genel mekanlardan en derindeki özel mekanlara gidiş adım adım izlenebilir. İç ve dış bütünlüğü içinde, halkalı yapının zemin katta güçlü olmasına bağlı olarak C ve D tipi mekan sayısı toplamı yüksektir. Bu da özellikle zemin katta dağılımlı bir mekansal kurguyu gösterir. Dışarısı göz ardı edildiğinde ise A ve B tipi mekan sayısı ile C ve D tipi mekan sayısı eşitlenir (Çizelge 5.113).

Çizelge 5.113: 1985-1995 dönemi Ev XIV'de mekan tipolojisi.

EV XIV-dış mekanlı : A TİPİ MEKANLAR	**EV XIV-dış mekansız : A TİPİ MEKANLAR**
ortak banyo	ortak banyo
ebev.yatak odası holü balkonu	WC
yat.od.holü balkonu	ebev.banyo
WC	ebev.dolap odası
ebev.banyo	ebev.yatak odası
yatak odası	yatak odası
yatak odası banyosu	yatak odası banyosu
EV XIV-dış mekanlı : B TİPİ MEKANLAR	**EV XIV-dış mekansız : B TİPİ MEKANLAR**
yatak odası holü	yatak odası holü
merdiven	ebev.yatak odası holü
vestiyer	merdiven
	vestiyer
EV XIV-dış mekanlı:C TİPİ MEKANLAR	**EV XIV--dış mekansız:C TİPİ MEKANLAR**
ebev.yatak odası balkonu	merdiven holü
ebev.dolap odası	yatak odası
ebev.yatak odası	yatak odası
ebev.yatak odası holü	yatak odası holü
merdiven holü	servis holü
yatak odası	mutfak
yatak odası	giriş holü
yatak odası holü	çalışma odası
yemek böl.önü kapalı terası	
ön bahçe	
mutfak	
EV XIV-dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR	**EV XIV -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR**
çalışma odası	yemek bölümü
orta hol	orta hol
salon	salon
yemek bölümü	
teras	
çalışma odası önü kapalı teras	
servis holü	
giriş bahçesi	
giriş holü	

Çizelge 5.114: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 Dönemi, Ev XIV.

Dış mekanlar dahil edildiğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
merdiven6(0,6807)=merdiven holü16(0,6807)<hol7(0,7080)<giriş holü2(0,9258)=hol20 (0,9258) < yemek böl.10 (0,9667) = salon8(0,9667)<hol21(0,9802)< yatakodası17 (1,0075)=yatak odası 18 (1,0075)=çalışma odası9(1,0075)<giriş bahçesi1 (1,1572) < **ort. enteg. değeri = 1,1836**<servis holü 14(1,1981)=kapalı teras 12 (1,1981)<teras13(1,2389) <mutfak 5 (1,2525) < kapalıteras11 (1,2662) <ebev.dolap od.27(1,2798)=ebev.yatak od.30(1,2798)=vest.3(1,2798)<balkon23 (1,3070) = ebev. ban. 26(1,3070)<hol28(1,3342)<balkon24(1,3614)=yatak od.19(1,3614)= banyo 25 (1,3614)<ön bahçe15 (1,4568) < balkon 22(1,6337)<wc4(1,6610)< banyo29(1,7154)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
merdiven holü16(0,6667)< merdiven6(0,7111)< hol7(0,8000)<hol20 (0,9778))< hol21(1,0222)= yatakodası17 (1,0222) = yatak odası 18 (1,0222)<giriş holü2 (1,0889)< yemek bölümü10 (1,1556)< salon 8(1,1778)< çalışma odası9(1,2222)< **ort. enteg. değeri = 1,2566**< hol28(1,3778)<ebev. dolap od.27(1,4222)= ebev.yatak od.30(1,4222)=ebev. banyo26(1,4222) < yatak od.19(1,4667)= banyo 25 (1,4667)=mutfak5(1,4667)< servis holü 14(1,4889)= vestiyer3(1,4889)< banyo 29 (1,8222) <wc4(1,9333)

Çizelge 5.115: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev XIV.

Dış mekanlar dahil edildiğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon (0,9291) < yaşama (0,9667) < aktivite (1,1334) < uyuma (1,1640) < **ort.enteg.değeri= 1,1836 <** pişirme (1,2525) < dış mekanlar (1,3274)< ıslak hacimler (1,5112)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
Sirkülasyon (1,0166) < yaşama (1,1778) < uyuma (1,2333) < **ort.enteg.değeri=1,2566 <** aktivite (1,3222) < pişirme (1,4667) < ıslak hacimler (1,6611)

Ev XIV'ün ortalama entegrasyon değeri dışarısı katıldığında 1'in biraz üstündedir (Çizelge 5.114 ve Çizelge 5.115). Dışarısı göz ardı edildiğinde ise biraz daha ayrılmış bir kurgusal yapı söz konusudur. Evin entegrasyon çekirdeği merdiven, merdiven holü, ve orta holden oluşur. Dışarısı dahil edildiğine en bütünleşik mekanlar merdiven ve merdiven holü, en ayrılmış mekan ise ortak banyodur. Dışsız durumda ise en bütünleşik mekan merdiven holü, en ayrılmış mekan ise WC'dir.

Ev XIV'ün planlarından algılanmayan ancak kurgusal analizde ortaya çıkan bazı bulgular vardır. Öncelikle evin dışa açıldığı durumda, konukların ağırlandığı zemin kat mekanları örgütlenme içinde daha bütünleşiktir. Oysa kapılar kapandığında, birincil kullanıcılar için bu mekanlar daha ayrılmış duruma geçer ve üst kattaki uyuma mekanları daha bütünleşik olur. Benzer şekilde dışarıdan gelen çalışana açık servis holü ve mutfak dışarısı dahil edildiğinde daha güçlü entegrasyona sahiptir. Kapılar kapandığında ise bu mekanlar ve vestiyer en ayrılmış mekanlar olur. Dışarısı katılmadan yapılan sıralamada ebeveyn yatak odası ve yanındaki diğer oda ayrılmış mekanlar tarafındadır. Ancak bu mekanların bir parçası olan giriş holleri bütünleşik mekanlar tarafındadır.

Giriş bahçesi dışındaki tüm dış mekanlar ayrılmış yapıdadır. Bu nedenle bu evin dışarıyla güçlü mekansal ilişkiler içinde olduğu söylenemez. Yine de dış mekanların mekan kurgusu üzerinde etkileri olduğu belirtilmiştir. Dışsız durumda yalnız üst kat merdiven holünün entegrasyonu güçlenir. Diğer tüm mekanlara ilişkin entegrasyonu zayıflar. Çizelge 5.1116'da görüldüğü gibi, dışlı ve dışsız durumda temel farklılık faktörü değerleri mekanların entegrasyon değerleri arasında bir miktar farklılaşmanın olduğunu ama güçlü olmadığını gösterir. Fonksiyon gruplarına ilişkin temel farklılık faktörü sayısal değerleri ise daha da 1'e yaklaşarak gruplar çerçevesinde entegrasyon değerleri arasındaki homojenliği yansıtır.

Çizelge 5.116: Ev XIV'e ait sentaktik bulgular.

EV XIV		
	dış mekanlı analiz	**dış mekansız analiz**
max derinlik	**7.0**	**6.0**
ort derinlik	3,93	3,33
en derindeki mekan	ebev yat.od.balkonu,ort.banyo	ort.banyo
entegrasyon ort	**1,1836**	**1,2566**
entegrasyon min	0,6807	0,6667
entegrasyon max	1,7154	1,9333
min enteg. mekan	merdiven,merdiven holü	merdiven holü
max enteg.mekan	ortak banyo	WC
Temel Farklılık Faktörü	0,841	0,794
mekan sayısı	**30**	**22**
bağlantı sayısı	39	24
bağlantı/mekan oranı	1,333	1,136
halka sayısı	9	4
A tipi mekan sayısı	7	7
B tipi mekan sayısı	3	4
C tipi mekan sayısı	11	8
D tipi mekan sayısı	9	3
A+B toplamı/C+Dtoplamı	0,5	1
A tipi mekan oranı	23,33%	31,81%
B tipi mekan oranı	10,00%	18,18%
C tipi mekan oranı	36,66%	36,36%
D tipi mekan oranı	30,00%	13,63%
A-B-C-D sıralaması	C>D>A>B	A>C>B>D
sirkülasyon mek.adeti	8	8
sirkülasyon mek. ort ent.	0,9291	1,0166
sirkülasyon mek.min ent.	0,6807	0,6667
sirkülasyon mek.max ent.	1,3342	1,4889
min.ent. sirkülasyon mekanı	merdiven,merdiven holü	merdiven holü
max.ent.sirkülasyon mekanı	yatak odası holü	servis holü
sirkülasyon mek. TFF	0,908	0,874
uyuma mek.adeti	4	4
uyuma mek. ort ent.	1,164	1,2333
uyuma mek.min ent.	1,0075	1,0222
uyuma mek.max ent.	1,3614	1,4667
min.ent. uyuma mekanı	arka yatak odaları	arka yatak odaları
max.ent. uyuma mekanı	ön yatak odası	ön yatak odası
uyuma mek. TFF	0,981	0,974
aktivite mek.adeti	4	4
aktivite mek. ort ent.	1,1334	1,3222
aktivite mek. min ent.	0,9667	1,1556
aktivite mek. max ent.	1,2798	1,4889
min.ent.aktivite mekanı	yemek bölümü	yemek bölümü
max.ent.aktivite mekanı	vestiyer,ebev.dolap od.	vestiyer
aktivite mek.TFF	0,984	0,987
ıslak hacim adeti	4	4
ıslak hacim ort ent.	1,5112	1,6611
ıslak hacim min ent.	1,307	1,4222
ıslak hacim max ent.	1,7154	1,9333
min.ent.ıslak hacim mekanı	ebev.banyo	ebev.banyo
max.ent.ıslak hacim mekanı	ortak banyo	WC
ıslak hacim mek. TFF	0,985	0,981

YER	YALOVA
TARİH	1994
ALAN	270 m2
KAT ADETİ	2 KAT + dışarıdan ulaşılan kısmi bodrum kat
PROJE ADI	MEVLÜT ÖZDEN YALOVA EVİ-ALTERNATİF 2
İŞVEREN	MEVLÜT ÖZDEN VE AİLESİ

Şekil 5.61: 1985-1995 dönemi, Ev XV plan ve görünüşleri.

Şekil 5.61'de gösterilen Ev XV Yılmaz Sanlı'nın Mevlüt Özden tarafından talep edilen Yalova evi için hazırladığı ikinci alternatiftir. Biraz daha küçük olmakla beraber aynı ilkeler doğrultusunda biçimlenmiş bir tasarımdır. Hem planda hem de dış cephede yine geleneksel Türk konut mimarlığı çizgileri taşıyan bir yaklaşım söz konusudur.

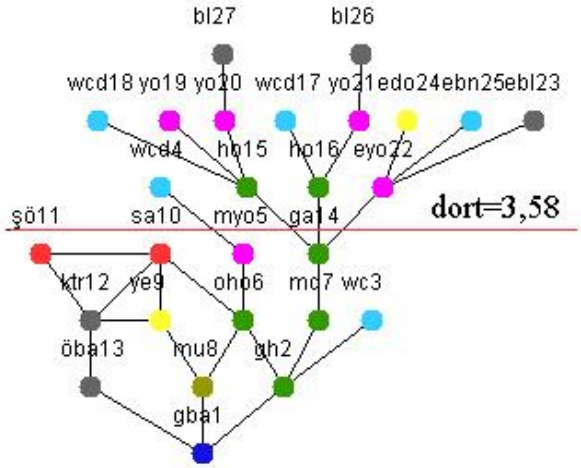

a.Dış mekanlı geçiş grafiği

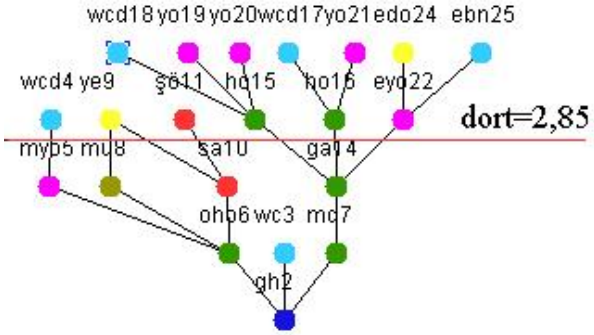

b.Dış mekansız geçiş grafiği

Şekil 5.62: 1985-1995 dönemi Ev XV'de geçiş grafikleri.

Şekil 5.62'de görüldüğü gibi dışlı analizde oldukça dallanmış, az halkalı, kolay izlenebilir bir geçiş grafiği söz konusudur. Üst katın simetrik geometrisinin grafiğe aynı şekilde yansıdığı hem dışarısı katıldığında hem de göz ardı edildiğinde izlenebilir. Giriş holünden iç mekana girildiği anda ev içi sirkülasyon 2 dala ayrılır. Bir dal evin birincil kişilerine ait üst kata, diğeri ise ikincil kişilere/konuklara açık zemin kata bağlanır. Geçiş grafiği giriş holünden sonraki derinlikte ise orta holden zemin kat mekanlarına, galeriden ise üst kat mekanlarına dallanır. Yemek bölümü ve salonun şömine köşesine bağlanan sirkülasyon elemanı yoktur ve bu mekanlara salondan geçilir (Şekil 5.62).

Dışsız durumda üst kattaki mekansal kurgu değişmez ama zemin katın halkalı yapısı zayıflar. Zemin kattaki toplam beş halkadan dördü dışarıdan geçer. Bu alternatifte de evin uzak noktalarını bağlayan ilginç ilişki ağları bulunmaz. Özellikle dışsız grafikte ev içindeki eylem biçiminin son derece kontrollü ve plandan tahmin edilebilir nitelikte olduğu izlenir. Evin üst kattaki uyuma mekanlarına galeriden doğrudan giriş verilmemiş, küçük hollerle ayrılmışlardır. Oysa tasarımda odak olan evin baş odasına yani ebeveyn yatak odasına galeriden doğrudan bağlantı vardır. Bu biçimlenme ile ebeveyn odasının mahremiyeti zayıflar. Dışlı geçiş grafiğinde zemin kattaki tüm dış mekanlar, yaşama mekanları ve yemek yeme bölümü halka üzerinde bulunan C ve D tipi mekanlardır. Bu da zemin katın dışarısı dahil edildiğinde dağılımlı bir kurgusu olduğunu gösterir. Ancak bütünde A ve B tipi mekan sayısı C ve D tipi toplam mekan sayısının iki katıdır ve bu durum dağılımsız bir mekan kurgusunu gösterir. Dışarısı göz ardı edildiğinde yalnız mutfak, orta hol, yemek bölümü ve salon C tipidir (Çizelge 5.117).

Çizelge 5.117: 1985-1995 dönemi Ev XV'de mekan tipolojisi.

EV XV-dış mekanlı : A TİPİ MEKANLAR	**EV XV-dış mekansız : A TİPİ MEKANLAR**
balkon	WC-duş
balkon	WC-duş
WC-duş	yatak od.
WC-duş	ebev.banyo
yatak od.	ebev.dolap od.
ebev.banyo	yatak od.
ebev.dolap od.	misafir Wcduş
ebev.balkon	WC
misafir WCduş	yatak od.
WC	şömine köşesi
EV XV-dış mekanlı : B TİPİ MEKANLAR	**EV XV-dış mekansız : B TİPİ MEKANLAR**
merdiven	merdiven
misafir yatak od.	misafir yatak od.
galeri	galeri
hol	hol
hol	hol
ebev.yatak od.	ebev.yatak od.
yatak od.	giriş holü
yatak od.	
EV XV-dış mekanlı:C TİPİ MEKANLAR	**EV XV--dış mekansız:C TİPİ MEKANLAR**
ön bahçe	mutfak
şömine köşesi	orta hol
giriş holü	salon
	yemek bölümü
EV XV -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR	**EV XV -dış mekansız : D TİPİ MEKANLAR**
giriş bahçesi	
mutfak	
yemek bölümü	
kapalı teras	
salon	
orta hol	

Çizelge 5.118: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev XV.

Dış mekanlar dahil edildiğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
galeri14(0,7535)< merdiven 7(0,7696)< giriş holü2(0,8177)<orta hol6 (0,9940)< hol15(1,0261)< ebev.yat.od.22(1,0582)< hol 16(1,0582)<giriş bahçesi1(1,0742)<WC3(1,2185)< salon10(1,2666)< mutfak8(1,2826) <**ort.enteg.değeri= 1,3218** <ön bahçe13(1,3628)=mis.yatak od.5(1,3628)< yat.od.20(1,3949) < WCduş 18(1,4269) =yat.od.19(1,4269)= yat. od. 21 (1,4269) < ebev.balkon23(1,4590)=WCduş17(1,4590)= ebev.dolap od. 24(1,4590)=ebev.banyo25(1,4590)< kapalı teras 12 (1,5552) < yemek böl.9(1,5712)< şömine kö.11(1,6193)< WCduş4(1,7636)< balkon27(1,7957)< balkon26(1,8278)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
galeri14 (0,7912)< merdiven 7(0,8151) <giriş holü2(0,8871)< orta hol6 (1,0549)< hol15 (1,1028)< <hol16(1,1508=) ebev. yat. od. 22 (1,1508)<WC3(1,3426)< **ort.enteg.değeri= 1,3974 <** salon10(1,4145)<mis.yatak od.5(1,4625)= mutfak 8 (1,4625) < WCduş 18(1,5584) =yat.od. 19 (1,5584) =yat.od.20(1,5584)<yat.od.21(1,6063) = ebev.dolap od.24(1,6063) =ebev.banyo25(1,6063) =WCduş17(1,6063)< yemek böl.9(1,8221)< şömine kö.11(1,8700)< WCduş4(1,9180)

Çizelge 5.119: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1985-1995 dönemi, Ev XV.

Dış mekanlar dahil edildiğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon (0,9032) < pişirme(1,2826) < **ort.enteg.değeri= 1,3218 <** uyuma (1,3339) < yaşama (1,4430) < ıslak hacimler (1,4654) < dış mekanlar(1,5125) < aktivite (1,5151)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon (0,9670) < **ort.enteg.değeri=1,3974 <** pişirme (1,4625) < uyuma (1,4673) < ıslak hacimler (1,6063)< yaşama (1,6423) < aktivite (1,7142)

Ev XV'in ortalama entegrasyon sayısal değeri dışarısı katıldığında 1'in üstündedir ve ayrılmış yapıyı yansıtır (Çizelge 5.118). Dışsız analizde biraz daha yükselir ve daha ayrılmış bir yapıya işaret eder. Evin entegrasyon çekirdeği merdiven ve merdivenle ilişkilendirilmiş mekanlardır ve sirkülasyon işlevi etrafında güçlenir (Çizelge 5.119). Her iki durumda da en bütünleşik mekan galeridir. En ayrılmış mekanlar ise dışlı analizde balkon, dışsız analizde ise misafir WC-duşudur. Dışlı ve dışsız durumda mekanlara ilişkin entegrasyon değerleri sıralaması son derece benzerdir. Mekansal örüntüde merdivenden uzaklaştıkça mekanların entegrasyonunun zayıfladığı görülür. Buna örnek olarak merdivenin çıktığı galeriden ulaşılan yatak holleri ve ebeveyn yatak odasının, salon ve mutfaktan daha bütünleşik olması gösterilebilir. Ev XV'in dışa açık olduğu zamanda dahi konukların ağırlandığı zemin kat mekanları daha ayrılmış yapıdadır. İkincil kullanıcıların kullanımına açık WC'ye giriş holünden girilir ve hem dışlı hem de dışsız analizde bütünleşik yapılıdır. Oysa simetrik konumda yer alan ama girişi misafir odasından olan WC-duş en ayrılmış iç mekandır. Hem dışlı hem de dışsız analizde ortalama entegrasyona göre ayrılmış mekanların sayısı daha fazladır. Dışlı ve dışsız temel farklılık faktörü değerleri bu evde biraz daha 1'e yakın sayısal değerleriyle mekanların bütünle benzer düzeyde bütünleştiklerine işaret eder (Çizelge 5.120).

Çizelge 5.120: Ev XV'e ait sentaktik bulgular.

EV XV		
	dış mekanlı analiz	**dış mekansız analiz**
max derinlik	**6.0**	**4.0**
ort derinlik	3,58	2,85
en derindeki mekan	balkonlar	yat.od,eb.ban,eb.do.od,WCduş
entegrasyon ort	**1,3218**	**1,3974**
entegrasyon min	0,7535	0,7912
entegrasyon max	1,8278	1,918
min enteg. mekan	galeri	galeri
max enteg.mekan	balkon	mis.Wcduş
Temel Farklılık Faktörü	0,854	0,855
mekan sayısı	**27**	**21**
bağlantı sayısı	31	21
bağlantı/mekan oranı	1,185	1,048
halka sayısı	5	1
A tipi mekan sayısı	10	10
B tipi mekan sayısı	8	7
C tipi mekan sayısı	3	4
D tipi mekan sayısı	6	0
A+B toplamı/C+Dtoplamı	2	4,25
A tipi mekan oranı	37,03%	47,62%
B tipi mekan oranı	29,63%	33,33%
C tipi mekan oranı	11,11%	19,05%
D tipi mekan oranı	22,22%	0,00%
A-B-C-D sıralaması	A>B>D>C	A>B>C>D
sirkülasyon mek.adeti	6	6
sirkülasyon mek. ort ent.	0,9032	0,967
sirkülasyon mek.min ent.	0,7535	0,7912
sirkülasyon mek.max ent.	1,0582	1,1508
min.ent. sirkülasyon mekanı	galeri	galeri
max.ent.sirkülasyon mekanı	yat.od.holü	yat.od.holü
sirkülasyon mek. TFF	0,977	0,972
uyuma mek.adeti	5	5
uyuma mek. ort ent.	1,3339	1,4673
uyuma mek.min ent.	1,0582	1,1508
uyuma mek.max ent.	1,4169	1,6063
min.ent. uyuma mekanı	ebev.yat.od.	ebev.yat.od.
max.ent. uyuma mekanı	arka yatak odaları	Wcduşlu yat.od.
uyuma mek. TFF	0,981	0,977
aktivite mek.adeti	2	2
aktivite mek. ort ent.	1,5151	1,7142
aktivite mek. min ent.	1,459	1,6063
aktivite mek. max ent.	1,5712	1,8221
min.ent.aktivite mekanı	ebev.dolap od.	ebev.dolap od.
max.ent.aktivite mekanı	yemek böl.	yemek böl.
aktivite mek.TFF	0,999	0,997
ıslak hacim adeti	5	5
ıslak hacim ort ent.	1,4654	1,6063
ıslak hacim min ent.	1,2185	1,3426
ıslak hacim max ent.	1,7636	1,918
min.ent.ıslak hacim mekanı	WC	WC
max.ent.ıslak hacim mekanı	mis.Wcduş	mis.Wcduş
ıslak hacim mek. TFF	0,972	0,974

5.2.2 Mekansal analizlerle ortaya konan bulgular

Yılmaz Sanlı'nın 1985 yılından 1995 yılına kadar gerçekleştirdiği tasarımların içinden 15 ev seçilmiş ve her biri mekan sentaksı yöntemiyle analiz edilmiştir. Burada ilk dönem evlerinde olduğu gibi, örnekleme ait mekansal analiz sonucu elde edilen sentaktik verilerin birleştirilmesi söz konusudur. Bu dönemdeki evlerin tümüne bakılarak belirli eğilimlerin belirlenmesine ve değerlendirilmesine çalışılmıştır.

5.2.2.1. 1985-1995 dönemi evleri genel karakteristikleri

Birinci dönemden farklı olarak bu dönemdeki onbeş evden 7 örnek "ikincil konut" olarak tanımlanan bir yazlık ya da haftasonu evidir.

Örneklerin 10 adeti burada sunulan tasarımları ile, ikisi revizyon yapıldıktan sonraki halleri ile uygulanmış, üçü ise tasarım olarak kalmıştır. Bulundukları yer, tasarım tarihleri, büyüklükleri ve kat adetleri karşılaştırmalı analiz için Çizelge 5.121'de bir araya getirilmiştir.

Bu dönemdeki Hidiv Evleri Sedat Hakkı Eldem'in 1960'lardan sonra yaptığı çok sayıdaki Boğaziçi yalısı ve villalarını yansıtan Eldem üslubunu çağrıştırır (Bozdoğan, 2005). Bu evler diğer örneklerden son derece farklı bir şekilde banliyö ya da tatil evleri değil, şehir evleridir.

1980'lerin sonlarına dek Türkiye'de banliyö denildiğinde akla ilk gelen kavram yazlıktır (Tanyeli, 2000). 1960-1985 dönemi Yılmaz Sanlı evlerinden alınan örneklerin büyük bölümü de bu kategoriye girer. Ancak 1980'lerin sonlarından başlayarak kentin yakın çevresinde, sabah merkeze gidilip akşam dönülen ve tüm yıl boyunca kullanılan banliyöler ortaya çıkmaya başlar (Tanyeli, 2000). Bu yeni alanlarda Uğur Tanyeli'nin (2000) tanımladığı 'tip-villalar siteleri' uygulanır. Bu çalışmada ikinci dönemde Demirciköy Evleri ve Polonezköy'deki tasarımlar bu yeni kavrama uygun örneklerdir. Ancak bu sitelerde toplam ev sayısının bıktırıcı tekrardan uzak bir şekilde 6-12 adetlerde kaldıkları da belirtilmelidir.

Aynı yıllarda hafta sonu evi edinme kavramı da uygulama alanı bulmaya başlar (Tanyeli, 2000). İkinci dönemde incelenen Sapanca'daki ve Yalova'daki evler de tip villa kavramından farklı şekilde tekil ve bireysel hafta sonu evi örnekleridir (Tanyeli,

2000). Kaş'taki Çelik Evi ise İstanbul'dan uzak olmakla beraber aynı yaklaşımı yansıtır. Altınboynuz Evleri ise tatil sitesi örneğidir.

Evlerden beşi belirli bir kullanıcı için, diğerleri ise ticari amaçlı, anonim kullanıcılara satılmak üzere tasarlanmıştır.

Çizelge 5.121: 1985-1995 dönemi evleri genel karakteristikleri.

EV	YER	TARİH	ALAN	KAT AD.	KULLANICI
I	HİDİV BELDESİ,ISTANBUL	1986	800 m2	4	BELIRSIZ
II	HİDİV BELDESİ,ISTANBUL	1986	1200 m2	3	BELIRSIZ
III	HİDİV BELDESİ,ISTANBUL	1986	580 m2	4	BELIRSIZ
IV	GÖÇEK, FETHİYE	1988	185 m2	2	BELIRSIZ
V	GÖÇEK, FETHİYE	1988	150 m2	2	BELIRSIZ
VI	MAŞUKİYE, SAPANCA	1990	750m2	4	TÜRKER İNANOĞLU
VII	MAŞUKİYE, SAPANCA	1990	250m2	2	HALİT REFİĞ
VIII	DEMİRCİKÖY, ISTANBUL	1992	500 m2	3	BELIRSIZ
IX	DEMİRCİKÖY, ISTANBUL	1992	500 m2	3	BELIRSIZ
X	POLONEZKÖY, ISTANBUL	1993	410 m2	4	BELIRSIZ
XI	POLONEZKÖY, ISTANBUL	1993	350m2	3	BELIRSIZ
XII	KAŞ, ANTALYA	1993	460 m2	3	YÜCEL ÇELİK
XIII	POLONEZKÖY, ISTANBUL	1994	400m2	4	BELIRSIZ
XIV	YALOVA	1994	300m2	3	MEVLÜT ÖZDEN
XV	YALOVA	1994	270m2	3	MEVLÜT ÖZDEN

5.2.2.2 1985-1995 dönemi evlerine ilişkin geçiş grafikleri ve temel sentaktik veriler

Dış mekanların dahil edildiğinde evleri temsil eden geçiş grafikleri Şekil 5.64'de bir arada gösterilmiştir. Bu dönemde örneklerin çoğunda ilk dönemden farklı olarak daha kalabalık, daha karmaşık geçiş grafikleri izlenir. İkinci dönem evlerine ait grafikler sirkülasyon ve işlev mekanlarındaki artışa karşın oldukça sığ yapılıdır.

Ev I, II, III, VI, ve VII'de düşey sirkülasyonun birden fazla olması nedeniyle halkalı yapı grafiğin derin noktalarına kadar yayılır. Diğer örneklerde ise üst kata tek bağlantı görülür. Bu grafiklerde dışarıdan geçen çok sayıda halka içeren bir zemin kat ve ilk döneme göre çok daha dallanmış bir üst kat söz konusudur.

Bütün evlerde dışarıdan girildiğinde bir karşılama mekanı vardır. Üst kata bağlantı ise Ev X dışında bütün evlerde giriş holü, orta hol ya da avlu gibi bir sirkülasyon mekanındandır.

İlk dönemde iki ev dışında bütün evlerde giriş holünden doğrudan salona bağlanılır. Bu dönemde ise evlerin yarısında giriş holünden salona bağlantı varken, diğer yarısında giriş holünden geçilen bir başka mekandan salona ulaşılır. Altı evde salon

derinlik 2'de yer alırken, diğer evlerde daha derine gider. Salon yalnız Ev V'de bir halka üzerinde yer alır. Diğer bütün evlerde içten ve dıştan geçen bir çok halkanın kesişme noktasındadır.

Düşey sirkülasyon elemanı sayısının birden fazla olması nedeniyle Ev I, Ev II, Ev III, Ev VI, ve Ev VII'de katlar arası halkalar vardır. Üst katlardaki halkalı yapı bu dönemde de zayıftır.

Bütün evlerde en derinde uyuma mekanları, ıslak hacimler, ya da balkonlar vardır. Evlerin büyük çoğunluğunda ana merdiven ortalama derinlikten daha sığdadır. Evlerin tümünde üst katta merdivenin çıktığı sofa, merdiven holü ya da galeri ortalama derinliğe çok yakın bir derinliktedir. Dokuz evde salon ve ana merdiven aynı derinliktedir. Bu da bu dönemdeki evlerde birincil kullanıcıların mekanlarına bağlanan merdivenin ve konukların ağırlandığı ana mekan salonun dışa göre aynı ulaşılabilirlikte olduğunu gösterir. Ev V ve Ev XV'de salon daha derinde, Ev II, VI, X, ve XII'de merdiven daha derindedir.

Ortalama derinliğin altında kalan bir uyuma mekanı varsa bu hizmetli için ya da konuk için ayrılmış uyuma mekanıdır.

Bu grafiklerde ilk dönemden farklı bir bulgu da sirkülasyon mekanları, ıslak hacim ve aktivite mekanları sayısındaki belirgin artıştır. Geçiş grafiklerinin genelinde sirkülasyon mekanları ile detaylandırılmış ve daha karmaşık hale gelmiş ilişkiler gözlenir. Ayrıca yaşama eyleminin de yalnız salonda kalmadığı evlerin bir çoğunda galeriye, sofaya taşındığı ya da ayrı günlük oturma bölümleri kullanıldığı görülür. Bir de salondan geçilen kör uçlu ayrı yaşama mekanları dikkat çeker.

Bu grafiklerde ilk bakışta en belirginlik biçimsel özellik ilk dönem grafiklerindeki aksiyel gelişimin yerini daha yatay gelişimin aldığı ve bu dönem grafiklerinin artan mekan sayısına karşın sığ ve oldukça geniş grafikler olduklarıdır. Bir de Ev I, Ev II, Ev III ve Ev IX dışındaki grafiklerde asimetri dikkat çekicidir. Geçiş grafiklerindeki ortak görünüm yatay bir sığ alt sistem ve bu sığ bölümden dallanan ve derinleşen bir üst sistemdir (Şekil 5.63).

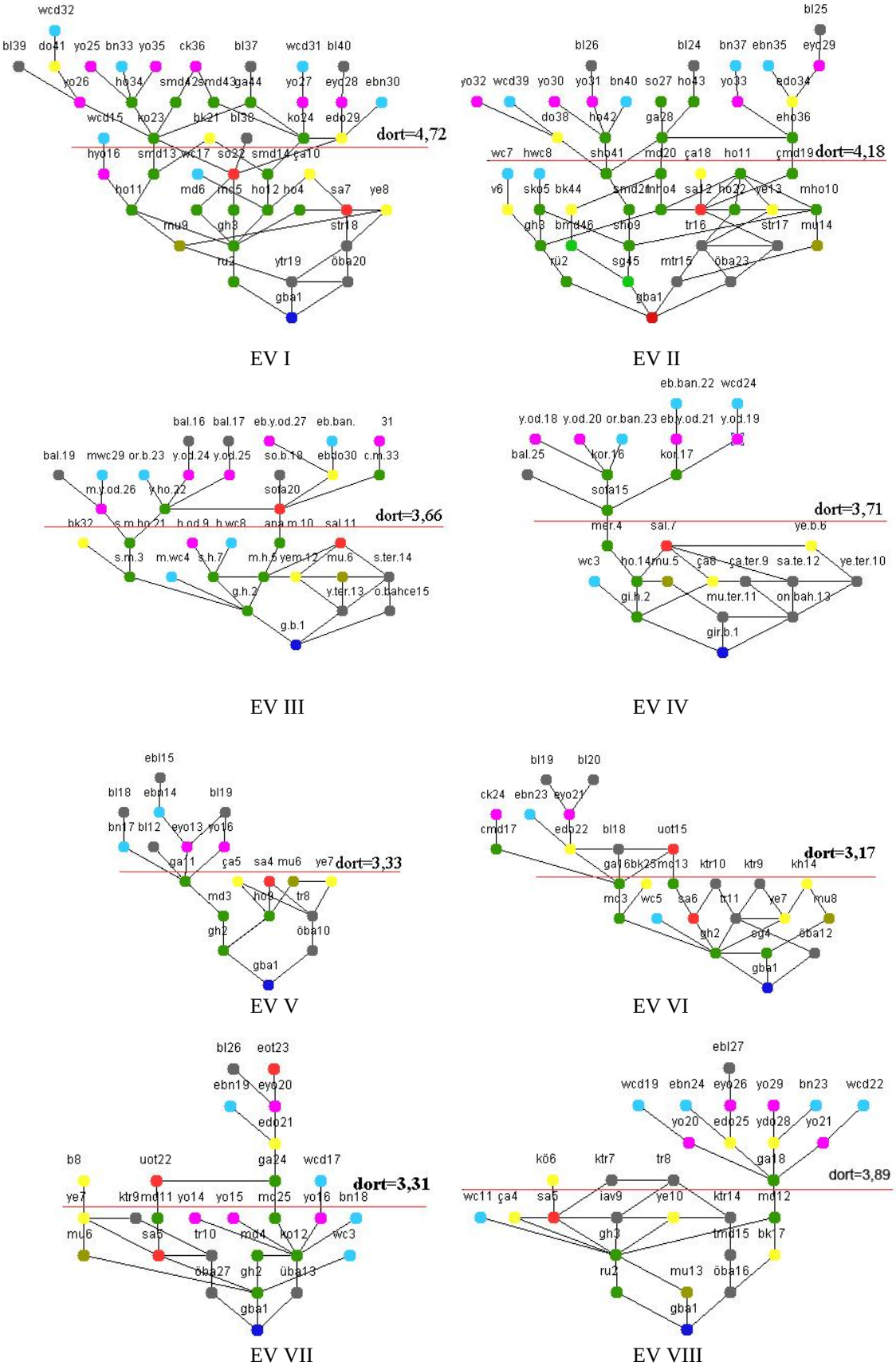

Şekil 5.63: 1985-1995 dönemi Yılmaz Sanlı evlerinde dış mekanlar dahil edildiğinde geçiş grafikleri.

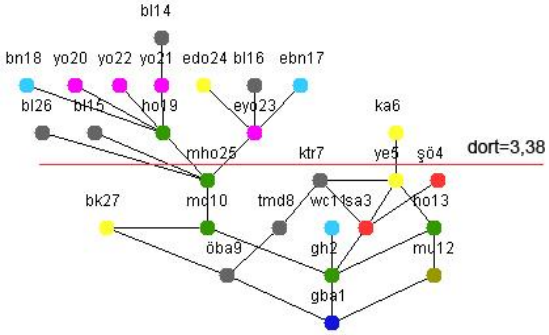

EV IX

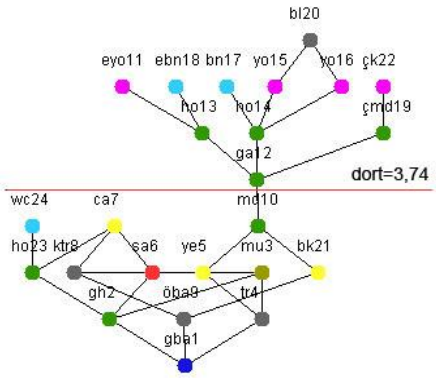

EV X

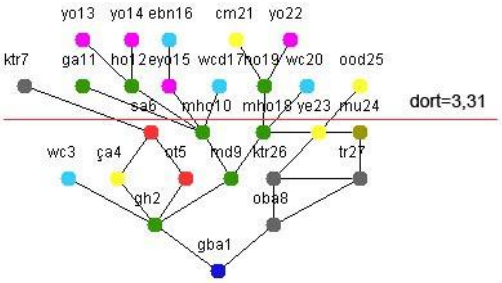

EV XI

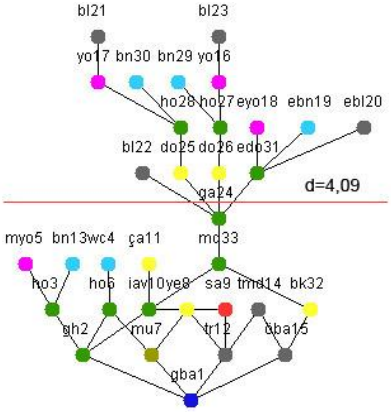

EV XII

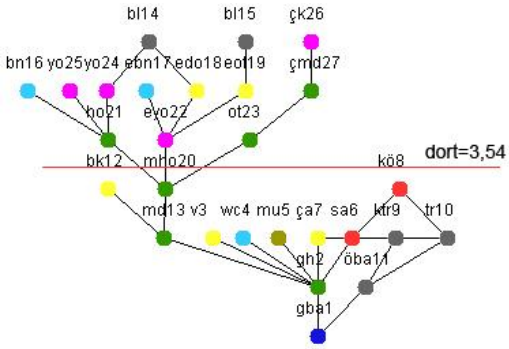

EV XIII

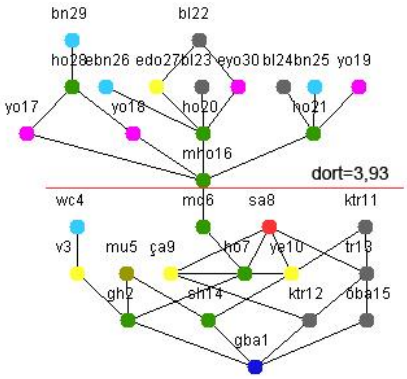

EV XIV

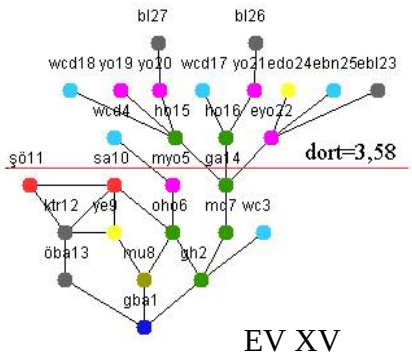

EV XV

Şekil 5.63(devamı): 1985-1995 dönemi Yılmaz Sanlı evlerinde dış mekanlar dahil edildiğinde geçiş grafikleri.

Dış mekanların göz ardı edildiği durumda ikinci dönem evlerini betimleyen geçiş grafikleri Şekil 5.64'de bir arada gösterilmiştir. Bu geçiş grafiklerinden Ev IV ve Ev V'e ait grafikler dışında hepsi ilk dönemdekilere göre çok daha kalabalık ve dallanmış yapılıdır.

İlk dönem evlerinin genellikle yazlık evler olması nedeniyle dış mekanlar analiz dışında bırakılıp evin yalnız iç kurgusuna bakıldığında grafiklerin bir çoğunun çok daha sadeleştiği gözlemlenir.

En belirgin farklılaşmalardan biri, 1960-1985 dönemi evlerindeki grafiklerin çoğunda, ortalama derinlik çizgisinin üzerinde kalan, birincil kullanıcılara ait mekan sayısının oldukça az olması ve bu bölümün mekan kurgusunun çok daha yalın olmasıdır. Oysa 1985-1995 dönemine ait evlerde ortalama derinlik üstünde kalan mekan sayısı belirgin şekilde artar ve dallanmış yapı güçlenir. 1985-1995 dönemi evlerinin tümünde kök, giriş holü ya da rüzgarlıktır.

Evlerden beşinde (Ev II, III, X, XII, ve XIV) üst kata ana bağlantı giriş holünden geçilen ayrı bir mekandandır ve daha derindedir. Diğer evlerde ise giriş holündendir. Toplam onbeş evden ondördünde iç mekan kurgusunda bir veya birden fazla iç halka vardır.

Dışarısı göz ardı edildiğinde bir tek Ev V'in grafiği ağaç yapıya dönüşür. Diğer evlerdeki bir veya daha fazla halka mutlaka salondan geçer. Ev III, XIV, ve XV dışındaki bütün evlerde giriş holü halka üstünde yer alan bir başka mekandır.

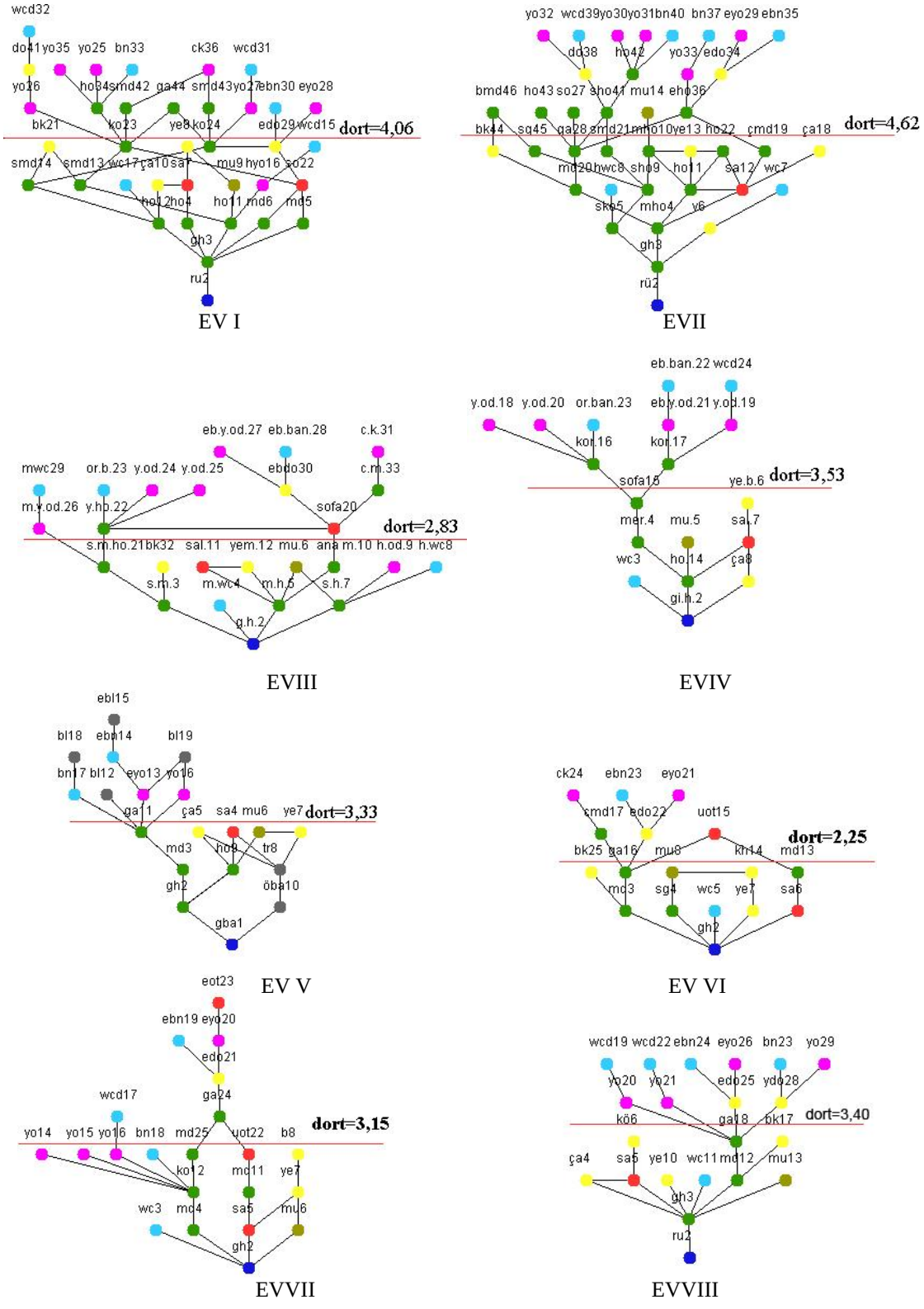

Şekil 5.64: 1985-1995 dönemi Yılmaz Sanlı evlerinde dış mekanlar dahil edilmediğinde geçiş grafikleri.

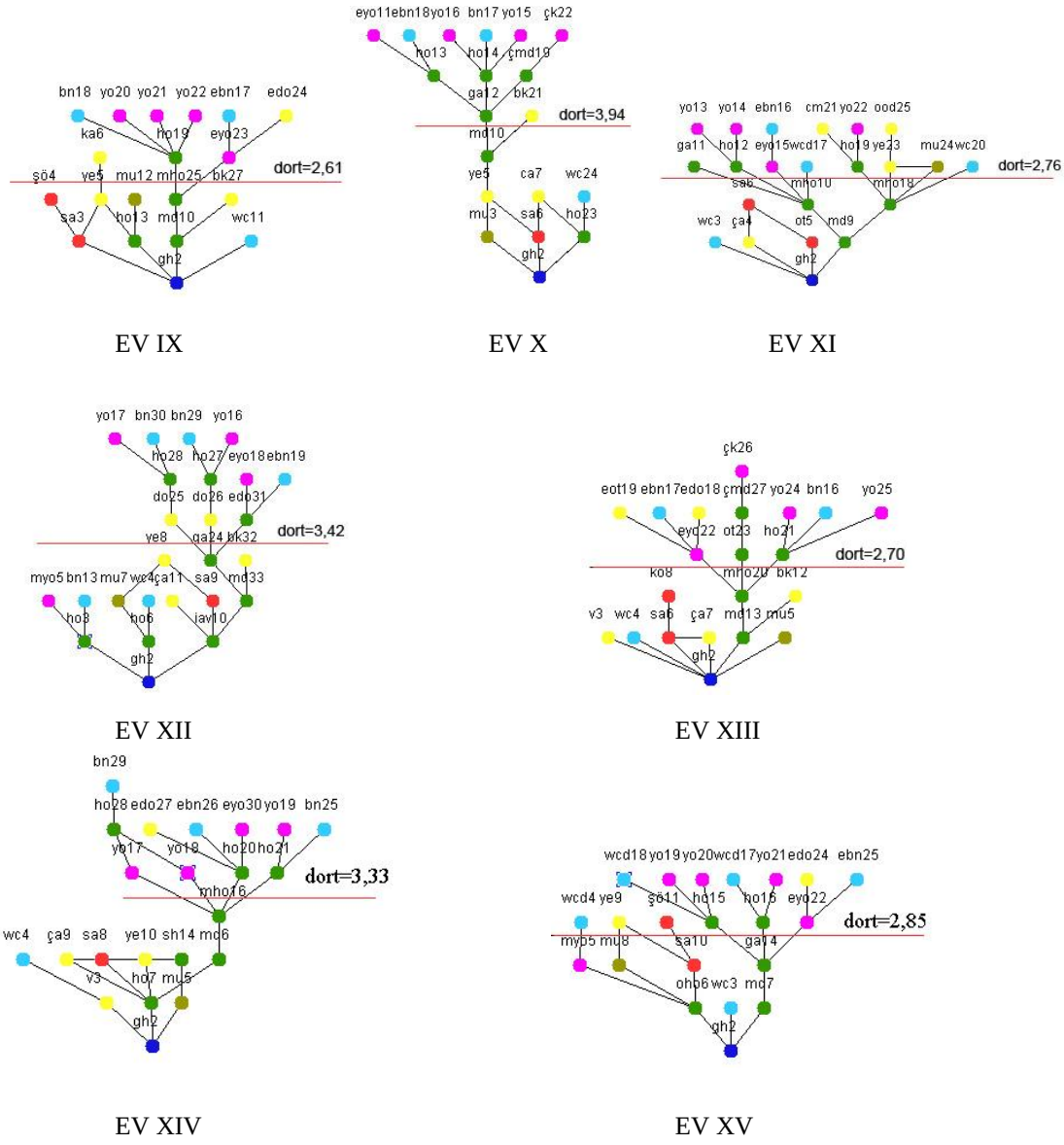

Şekil 5.64 (devamı): 1985-1995 dönemi Yılmaz Sanlı evlerinde dış mekanlar dahil edilmediğinde geçiş grafikleri.

Her eve ilişkin olarak ortaya konan ve yorumlanan temel sentaktik veriler Çizelge 5.122'de bir araya getirilmiştir. Bu çizelgede görüldüğü gibi bu döneme ait evlerin iç ve dış bütünlüğünde, maksimum derinlik değerleri 5-8 arasında değişmektedir. Evlerde mekan sayısının oldukça yüksek olduğu dikkate alınırsa grafiklerin sığ yapılı oldukları söylenebilir. Dış mekanlar göz ardı edildiğinde ise maksimum derinlik 4-6 arasına geriler.

Ev II dışındaki bütün örneklerde, dış mekanların dahil edilmediği grafiklerde ortalama derinlik değeri düşer ve daha sığ bir yapı ortaya çıkar. Onbeş evde dış mekanlarla analizde mekan sayısı 19-46 arasında, dış mekansız analizde ise 12-38 arasında değişir. Grafiklerdeki bağlantı/mekan oranının, dış mekanların katıldığı

analizde, bütün evlerde 1,2 ve üzerindeki değerlerle halkalı yapıyı işaret ettiği, dışarısı katılmadığında ise, Ev III'de 1 ile halkasız yapıyı, Ev I Ve Ev II'de 1,2 ile halkalı yapıyı, diğer evlerde ise 1-1,1 arasındaki değerlerle zayıf halkalı yapıyı gösterdiği belirtilebilir.

Evlerin ortalama entegrasyon değerleri iç ve dış bütünlüğünde ya da yalnız iç mekanlar kapsamında 1'in üzerindedir. Dış mekanlarla analizde on evin ortalama entegrasyonu 1-1,2 arasında, dış mekansız durumda ise 1,2-1,4 arasında değişir. Bu bağlamda evlerin entegrasyon değerleri açısından ilk dönem evlerine göre daha fazla benzerlik gösterdiği söylenebilir. Dışarıyla olan durumda en ayrılmış evler Altınyunus Tatil Sitesi Evleri (Ev IV, Ev V), Kaş Evi (EvXII) ve Özden Evi Alternatif 2 (Ev XV)'dir. Bu evlerin dışındaki onbir evin ortalama entegrasyon değeri 1,28'in aşağısındadır. Dışarısı katılmadığında ise yine aynı evler yüksek ortalama entegrasyon değerleriyle ayrılmış yapıdadır. Entegrasyon değerlerinin ortalamalarına bakıldığında, ikinci dönem evlerinde, dış mekanların analiz dışında kalması ile evlerin kurgusal bütünleşikliği birinci dönem evlerinde olduğu kadar zayıflamaz. Kuşkusuz bunun da en önemli nedeni ilk dönemdeki evlerin büyük bölümünün yazlık ev olması, bu dönemde ise bütün yıl yaşanan ana evler olmasıdır.

Dış mekanlar analiz dışında bırakıldığında yalnız Ev I'in küçük bir düşüşle daha bütünleşik hale geldiği, diğer tüm evlerdeki entegrasyonun ise zayıfladığı görülür. Ancak Ev II, III, VI, VIII, XI, XIII, XIV ve XV'de ortalama entegrasyon değeri çok az yükselir. Bu da 1985-1995 dönemi evlerinin entegrasyonu üzerinde dış mekanların birleştirici etkisinin zayıf olduğunu gösterir. Dış mekanların analiz dışında bırakılması ile ortalama entegrasyon değerinin en çok etkilendiği ve dışsız analizde çok daha ayrılmış hale gelen evler ise Ev IV, V ve Ev XII'dir. Bu evlerin ortak özelliği ise genellikle yazları kullanılan evler olmasıdır (Çizelge 5.122).

Evlerin iç ve dış bütünlüğünde entegrasyon değerlerinin ortalaması 1,171'dir ve ilk dönem evlerine göre daha düşüktür. Özellikle bu dönem evlerindeki mekan sayısındaki belirgin artış dikkate alınırsa, 1985-1995 dönemi evlerinin erken dönem evlerine göre daha bütünleşik yapıya sahip oldukları belirtilebilir. Aynı şekilde mekan sayısındaki artışa karşın, hesaplanan ortalama derinlik değeri dışarının dikkate alınması durumunda 3,7, dışarının göz ardı edilmesi durumunda ise 3,18'dir. Her iki değer de sığ yapıya işaret eder.

Temel farklılık faktörüne ilişkin sayısal değerler ise dış mekanlarla analizde 0,780-0,903 arasında değişiklik gösterirken, dış mekansız analizde 0,765-0,884 arasında kalır. Evlerin hem iç ve dış bütünlüğünde, hem de dışsız analizde, yalnız iç mekanlar dikkate alındığında 0,830'luk ortalama temel farklılık faktörü değerine sahip olması, her iki durumda da mekanların bütün ile entegrasyonlarındaki farklılaşmanın zayıf da olsa var olduğuna işaret eder.

Çizelge 5.122: 1985-1995 dönemi evlerine ilişkin temel sentaktik veriler.

	DIŞ MEKANLAR DAHİL EDİLDİĞİNDE								DIŞ MEKANLAR DAHİL EDİLMEDİĞİNDE							
EV	**d**	**d**	**MEK**	**BAG**	**ENTEGRASYON (DIŞ İLE)**				**d**	**d**	**MEK**	**BAG**	**ENTEGRASYON(DIŞSIZ)**			
	max	**ort**	**SAY**	**MEK**	**ORT.**	**MIN.**	**MAX.**	**TFF**	**max**	**ort**	**SAY**	**MEK**	**ORT.**	**MIN.**	**MAX.**	**TFF**
1	8	4,7	44	1,3	1,017	0,614	1,52	0,84	7	4,1	36	1,2	1,013	0,609	1,6	0,82
2	8	4,2	46	1,3	1,077	0,698	1,669	0,85	7	4,6	38	1,2	1,09	0,667	1,6	0,85
3	6	3,7	33	1,2	1,093	0,706	1,436	0,9	5	2,8	25	1,1	1,135	0,724	1,575	0,88
4	7	3,7	25	1,3	1,279	0,76	1,901	0,84	6	3,5	18	1,1	1,429	0,775	1,953	0,84
5	6	3,3	19	1,2	1,352	0,821	2,066	0,84	4	2,4	12	1	1,553	0,957	2,234	0,86
6	6	3,2	25	1,4	1,07	0,597	1,683	0,8	4	2,3	17	1,1	1,162	0,649	1,64	0,84
7	7	3,3	27	1,2	1,196	0,754	1,924	0,83	7	3,2	21	1,1	1,302	0,791	2,11	0,81
8	7	3,9	29	1,2	1,057	0,56	1,678	0,78	5	3,4	21	1,1	1,105	0,551	1,534	0,81
9	6	3,4	27	1,2	1,132	0,625	1,651	0,83	4	2,6	19	1,1	1,32	0,736	1,924	0,83
10	7	3,7	24	1,3	1,233	0,715	1,932	0,81	6	3,9	19	1,1	1,391	0,764	2,349	0,77
11	5	3,2	27	1,2	1,067	0,529	1,475	0,81	4	2,7	22	1,1	1,135	0,533	1,511	0,81
12	8	4,1	33	1,2	1,305	0,73	2,013	0,81	6	3,4	25	1,1	1,422	0,796	1,882	0,86
13	6	3,5	27	1,2	1,185	0,641	1,748	0,82	5	2,7	21	1	1,187	**0,575**	**1,798**	**0,77**
14	7	3,9	30	1,3	1,184	0,681	1,715	0,84	6	3,3	22	1,1	1,257	0,667	1,933	0,79
15	6	3,6	27	1,2	1,322	0,754	1,828	0,85	4	2,9	21	1	1,397	0,791	1,918	0,86
ORT	**6,7**	**3,7**	**30**	**1,2**	**1,171**	**0,679**	**1,749**	**0,83**	5,3	3,2	22	1,1	1,26	0,706	1,837	0,83

5.2.2.3 1985-1995 dönemi evlerinde mekanlara ve işlev gruplarına ilişkin entegrasyon düzenleri

Bu döneme ait toplam onbeş örnekteki mekanlara ve işlev gruplarına ilişkin dış mekanları da kapsayan entegrasyon düzenleri karşılaştırmalı analiz için Çizelge 5.123 ve Çizelge 5.124'de bir araya getirilmiştir. Çizelgelerdeki temsil diliyle ilgili bilgiler ilk dönem (1960-1985 dönemi) değerlendirilmelerinde verilmiştir.

Dış mekanlar dahil edildiğinde mekanlara ilişkin entegrasyon değerleri sıralamasında en bütünleşik mekan, yedi evde ana merdiven, beş evde merdivenin çıktığı hol, galeri ya da sofa, bir evde giriş holü, bir evde zemin kattaki merdiven holü ve bir evde üst kat yatak odaları koridorudur. 1960-1985 dönemi evlerinde entegrasyon çekirdeğinin dışarıdan geleni karşılama mekanlarını içerdiğine işaret edilmiştir. Bu dönemde ise

onbeş evin ondördünde görülen ortak özellik, entegrasyonun ana merdiven ya da medivenin zemin katta ya da üst katta ilişkilendirilmiş olduğu mekanlarda güçlenmesi durumudur.

1985-1995 dönemi evlerinde genel eğilim olarak salonların entegrasyonunun zayıfladığı görülür. Salon, Ev VII dışında hiçbir evde en bütünleşik ilk üç mekan arasında değildir. Bu dönemde Ev V, VIII, IX ve X dışında bütün örneklerde salon dışında yaşama eylemi ile işlevlendirilmiş başka mekanlar da bulunur. Bu mekanlar, Ev I, II, III, ve IV'de üst kattaki sofalar, Ev VI, VII'de üst kattaki ayrı oturma bölümleri, Ev XI, XIII, XV'de salon yanında ayrı birer bölüm, Ev XII'de iç avlu ve Ev XIV'de ebeveyn oturma odası olarak belirtilebilir.

Onbeş örnekten yedi evde mutfak ayrılmış mekanlar arasındadır. Ev I, VII, ve XV'de ise mutfak ortalama entegrasyon değerinin biraz altında değere sahip olsa da yine de entegrasyon açısından oldukça zayıftır. Ev III, IV, VIII, X ve XI'de ise daha bütünleşik yapıdadır. İkinci dönem evlerinde ilk dönem evlerine benzer bir tutumla, mutfakların mekan örgütlenmesinden ayrılma eğiliminde olan mekanlar olduğu söylenebilir.

Mekanların entegrasyon düzenlerinde en ayrılmış mekanın Ev XIII dışındaki bütün evlerde bir ıslak hacim ya da balkon olduğu görülür. Bir tek Ev XIII'de çatı katıdır. Genel eğilim ise en ayrılmış mekanın en derinde bulunmasıdır.

Ebeveyn yatak odası ise Ev V, IX, XIII, ve XV dışında, onbeş örnekten onbirinde en ayrılmış mekanlar arasında yer alır.

1985-1995 Dönemi Evleri'nin bahçe, teras, kapalı teras, balkon gibi dış mekanlar ile genel olarak güçlü mekansal ilişkiler kuramadığı ve Ev IV, IX, X ve XII dışındaki evlerde ayrılmış mekanlar arasında oldukları söylenebilir. Dış mekanlar arasında bazı evlerde bütünleşik mekanlar arasında görülen mekan ise giriş bahçesidir.

Çizelge 5.123: 1985-1995 dönemi evlerinde mekanlara ilişkin entegrasyon düzenleri(dış mekanlar dahil edildiğinde).

1985-1995 DÖNEMİ EVLERİNDE HER BİR MEKANA İLİŞKİN ENTEGRASYON DÜZENLERİ (DIŞ İLE)	
EV I	ko<so<smd<gh=md=mho<ko<ga<smd<edo<ho=bk<ho<yo<çmd<mu<oho=bl<rü< hyo<çmd<ça=myo<çk <bl<eyo<sa<ebn<ye=wc<tr<do<yo=bn=yo=bl<gba<tr<öba<hwcd<mwcd<ebl<wcd
EV II	ga<md<mho<sho<sho=eho<sa=smd<çmd<oho<ho<gh<bk<ye<ko<sg<tr<ho<ho<ho<so<gba<do<edo<bmd <öba=yo<tr<ça=rü<mu<tr<v<hwc<yo<bl<yo=bn<eyo=wcd=yo<ebn<bn<wc<bl>ebl
EV III	so<ho=mho=gh=ho<md<smd<mu<ye=gba=sho<sa=edo<myo=çmd<bl=yo=yo<wc<bn<bk<tr<tr<öba<hyo= hwc<ebn=eyo<çk=bl=mwcd<bl=bl
EV IV	mho<md<so<sa=gh<mu<ko<ko<gba<tr<ça<tr<bl<ye<öba<WC<tr<tr<eyo=yo<yo=yo=bn<wcd=ebn
EV V	md<gh=ga<sho<eyo<gba<yo=bn<bl<sa=ça<mu=öba<ebn=bl<tr<ye<bl<bl
EV VI	gh<md<ga<tr=ye<sa<edo=sg=bl<md=gba<üot=WC<bk<çmd<sa<ktr<öba<kö=ktr<mu=eyo<ebn<çk<bl=bl
EV VII	ko<md<sa=gh<md<üba=ga<gba<üot<md<yo=yo=bn<mu=ye=tr<edo<öba<yo<wc<ktr<eyo=wcd<b< ebn<ekö=bl
EV VIII	md<gh<ga<bk<iav<sa=ye<mu=rü<ça=edo<do<wc<yo=yo<öba<ktr<tr<ktr=gba<tmd<kö<eyo<ebn<bn= yo<wcd=wcd<ebl
EV IX	md<mho<gho<ho<bk<sa=eyo<mho<gba<öba=bl<wc<ktr=ye<yo<tmd<mu=bn=yo=yo<edo=ebn=ebl=şö<kö<bl
EV X	md<ga<ye<bk<sa<ho<mu=öba<tr<ho<çmd<gh<gba<ktr<ça<yo=yo<bn<ho<eyo<ebn<çk<bl<wc
EV XI	md<mho<gh<ümho<ye<mu<gba<sho<sa<ça=ot<WC<ho<eyo=wc<ktr=öba<tr=ga=wcd<ood<çm=hyo< ktr<yo=yo<ebn
EV XII	md<ga<iav<gh<bk<do=do<edo<sa<öba<bl<gba=ça<tr<ho<ho<ye<ho=ho<tmd<eyo=ebn=ebl<mu<wc<myo=bn< yo=yo<bn=bn<bl=bl
EVXIII	mho<md<gh<eyo<ho<ot<sa<bk=gba<ça<v=mu<wc<edo<yo=eot<ebn<bn=yo<ktr<öba=çmd<kö<bl<bl<tr<çk
EVXIV	md=mho<ho<gh=ho<ye=sa<ho<yo=yo=ça<gba<sho=ktr<tr<mu<ktr<edo=eyo<v<<bl=ebn<ho<bl=yo=bn <öba<bl<wc<bn
EV XV	ga<md<gh<ho<ho<eyo<ho<gba<wc<sa<mu<öba=myo<yo<wcd=yo=yo<ebl=wcd=edo=ebn<ktr<ye<şö< wcd<bl<bl

gh=giriş holü,ko=koridor,sa=salon,ye=yemek böl.,eyo=ebev.yat.od.,yo=yatak od., hyo=hizm.yat.od., iav=iç avlu, ho=hol, mu=mutfak, bn=banyo, wcd=WC-duş, md=merdiven, çmd=çatıya çıkan merdiven, ktr=kapalı teras, sg=servis girişi, ga=galeri, mho=merdiven holü, so=sofa, üot=üst kat oturma, do=dolap od., ça= çalışma od., çk=çatı katı, ru=rüzgarlık, kö=salon özel köşe, sho=servis holü, smd=servis merdiveni, v=vestiyer, b=bar, ekö=ebeveyn özel köşe, ka=kahvaltı köşesi, şö=şömine köşesi, eho = ebeveyn holü, ood= oyun odası, çm= çamaşırlık, tr=teras, öba=ön bahçe, gba=giriş bahçesi, tmd=teras merdiveni, mwcd= misafir WC-duş, hwcd= hizmetli WC-duş

Çizelge 5.123'de yer alan mekanlar bir de içerdikleri işleve göre gruplandırılır ve her ev için bir entegrasyon düzeni oluşturulur. İşlev gruplarına ilişkin dış mekanlarla yapılan analizde ortaya çıkan entegrasyon düzenleri Çizelge 5.124'de bir araya getirilmiştir.

1985-1995 dönemi evlerinde 15 evden altısında sirkülasyon/yaşama işlevi bulunur (Ev I, II, III, IV, XII, XIII). Bu altı evden dördünde (Ev I, III, IV, XII) en bütünleşik işlev grubu sirkülasyon/yaşamadır. Ev II'de yaşama, Ev XIII'de ise sirkülasyon en bütünleşik grup olarak görülür. Bunun başlıca nedeni ise Ev II ve XIII'de sirkülasyon/yaşama alanı olarak kabul edilen mekanlara merdivenden doğrudan bağlantı olmaması, bir merdiven holü ya da galeri ile geçilmesidir. Ev II'de yaşama

grubunun entegrasyonunun güçlenmesi ise içinde bulunan ve üst katla bağlantı kuran ikinci düşey sirkülasyon elemanını içermesidir.

Sirkülasyon/yaşama işlevi bulunmayan diğer dokuz evin sekizinde sirkülasyon en bütünleşik işlev grubu olarak görülür. Ev X'da entegrasyonun merkezinin yaşama işlevine geçmesinin nedeni yine ana merdivenin konumudur. Ana merdiven giriş holünden yemek bölümüne geçer. Yemek bölümüne geçiş ise yaşama mekanındandır. Bu sıralanan nedenlerden dolayı ikinci dönem evlerinde genel bir saptama olarak, en bütünleşik işlev grubunu, düşey sirkülasyonun ev sistematiği içindeki konumunun belirlediği dile getirilebilir.

Onbeş evin sekizinde en ayrılmış işlev grubu ıslak hacimlerdir. Geri kalan örnekler içinde, Ev VII ve XV'de aktivite, Ev VI ve XI'de uyuma, Ev V ve XIII'de dış mekanlar, ve Ev IX'da pişirme gruplarının en ayrılmış işlev grupları oldukları belirlenir. Uyuma grubu yine en ayrılmış işlev gruplarından biridir. Yalnız Ev V ve XIV'de bütünleşik işlevler arasında gözlemlenir.

Mekanlara ilişkin değerlendirmelerde de belirtildiği gibi, bu dönem evlerinde dış mekanlarla bütünleşen bir mekansal kurgu yoktur. İşlev gruplarına ilişkin entegrasyon değerleri sıralamasında, dış mekanların Ev IV dışında bütün örneklerde ayrılmış gruplar arasında olduğu görülür.

Aktivite başlığı altında toplanan mekanlar bu dönem evlerinin tümünde bulunur. 1985-1995 dönemi evlerinin yalın yazlık ev kurgusundan farklı bir tutumla, detaylandırılmış ve genişletilmiş programları, aktivite başlığı altında tanımlanan çok sayıda mekanın ortaya çıkmasına neden olur. Çalışma odası, yemek bölümü ya da dolap odaları yanı sıra kahvaltı köşesi, bar, şömine köşesi, hobi odası, oyun köşesi, çamaşırlık, vestiyer gibi bir çok yeni mekan, kurgusal analizde ele alınır. Aktivite işlevi onbeş evin onunda bütünleşik, beşinde ayrılmış işlev grupları arasında görülür. Aktivite grubunun entegrasyonunun dokuz evde yemek bölümü ile, sekiz evde ebeveyn dolap odası ile, yedi evde ise çalışma odası ile güç kazandığı görülür.

Çizelge 5.124: 1985-1995 dönemi evlerinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzenleri(dış mekanlar dahil edildiğinde).

1985-1995 DÖNEMİ EVLERİNDE FONKSİYON GRUPLARINA İLİŞKİN ENTEGRASYON DÜZENLERİ (DIŞ İLE)	
EVI	**sirkülasyon/yaşama< sirkülasyon< pişirme< aktivite<** uyuma<yaşama<dış mekan<ıslak hacim
EVII	**yaşama< sirkülasyon<sirkülasyon/yaşama<aktivite<** pişirme<dış mekan< uyuma <ıslak hacim
EVIII	**sirkülasyon/yaşama<sirkülasyon<pişirme<yaşama<aktivite<**uyuma<dış mekan < ıslak hacim
EVIV	**sirkülasyon/yaşama<sirkülasyon<yaşama<pişirme<aktivite<dış mekan<** uyuma< ıslak hacim
EVV	**sirkülasyon<uyuma<** yaşama<pişirme < ıslak hacim<aktivite<dış mekanlar
EVVI	**sirkülasyon<yaşama<aktivite<**ıslak hacim<dış mekanlar<pişirme<uyuma
EVVII	**sirkülasyon< yaşama <pişirme<** uyuma<dış mekan<ıslak hacim<aktivite
EVVIII	**sirkülasyon<yaşama<pişirme<aktivite<**uyuma<dış mekan<ıslak hacim
EVIX	**sirkülasyon<yaşama<** uyuma<dış mekan< ıslak hacim < aktivite= pişirme
EVX	**yaşama<aktivite<pişirme<sirkülasyon<**dış mekan< uyuma < ıslak hacim
EVXI	**sirkülasyon<pişirme<yaşama<** dış mekan< aktivite<ıslak hacim<uyuma
EVXII	**sirkülasyon/yaşama< yaşama< sirkülasyon< aktivite<** dış mekan<pişirme<uyuma<ıslak hacim
EVXIII	**sirkülasyon<sirkülasyon/yaşama<pişirme<aktivite<** yaşama<ıslak hacim <uyuma< dış mekan
EVXIV	**sirkülasyon<yaşama<aktivite<uyuma<** pişirme<dış mekan< ıslak hacim
EVXV	**sirkülasyon<pişirme<**uyuma<yaşama<ıslak hacim<dış mekan<aktivite

sirkülasyon= giriş holü, koridor, hol, merdiven, çatı merd., rüzgarlık, servis girişi, servis holü, merdiven holü, galeri **dış mekanlar**= bahçeler, teraslar, kapalı teraslar, teras merdivenleri, balkonlar **yaşama**= salon, üst kat oturma, şömine köşesi **aktivite**= dolap odaları, yemek böl., çalışma od., kapalı garaj, çamaşırlık, oyun-hobi odası, salon oyun köşesi, bar, kahvaltı köşesi **uyuma=** yatak odaları **ıslak hacim=** WC, WCduş, banyo **sirkülasyon-yaşama=** sofa, galeri, iç avlu **pişirme=** mutfak

1985-1995 dönemi evlerinde, iç ve dış bütünlüğünde, en bütünleşmiş mekan, ve ortalama entegrasyon değerinin altında kalan değerleriyle diğer bütünleşmiş mekanlar, geçiş grafikleri üzerinde karşılaştırma yapabilmek üzere işaretlenmiştir (Şekil 5.65). Bu adımda gerçekleştirilmeye çalışan analiz ve yorumlarda kullanılan dil ve ifadeler ile ilgili bilgiler ilk dönem evlerinde (1960-1985 dönemi) verilmiştir.

Şekil 5.65'deki grafiklerde ilk dönem evlerinde olduğu gibi kök olarak kabul edilen giriş bahçesinin hiçbir grafikte en bütünleşik mekan olmadığı ve üç örnekte ayrılmış mekanlar arasında yer aldığıdır.

Entegrasyonu en güçlü mekanın grafik içindeki yerini evin ana merdiveninin bulunduğu derinlik belirler. Bu mekan merdiven veya merdivenin bir üst derinliğindeki ya da bir alt derinliğindeki mekandır. Bu saptama onbeş evden yalnız Ev I'de yoktur. Ev I'de en bütünleşik mekan merdivenden 2 üst derinlikte yer alır. Genel olarak entegrasyon merkezinin ilk dönem evlerine göre daha derine gittiğine işaret edilebilir.

1985-1995 dönemi evlerinde en bütünleşik mekanın derinliği, derinlik 2 ve 5 arasında değişir. Ev I ve II'de derinlik 5'de, Ev III, XIV'de derinlik 4'de, Ev VI, VIII, X, XII, XIII ve XV'de derinlik 3'te, Ev IV, V, VII, IX, XI'de derinlik 2'dedir. Onbeş evden onbirinde en bütünleşik mekan ortalama derinliğin altında kalan bir

derinliktedir. Ev I, II, III ve XI'de ise en bütünleşik mekan ortalama derinliğin üstünde yer alır.

Grafik içinde entegre mekanların grafiğin tümüne yayıldığı, belirli bir bölgede yoğunlaşmadığı gözlemlenir.

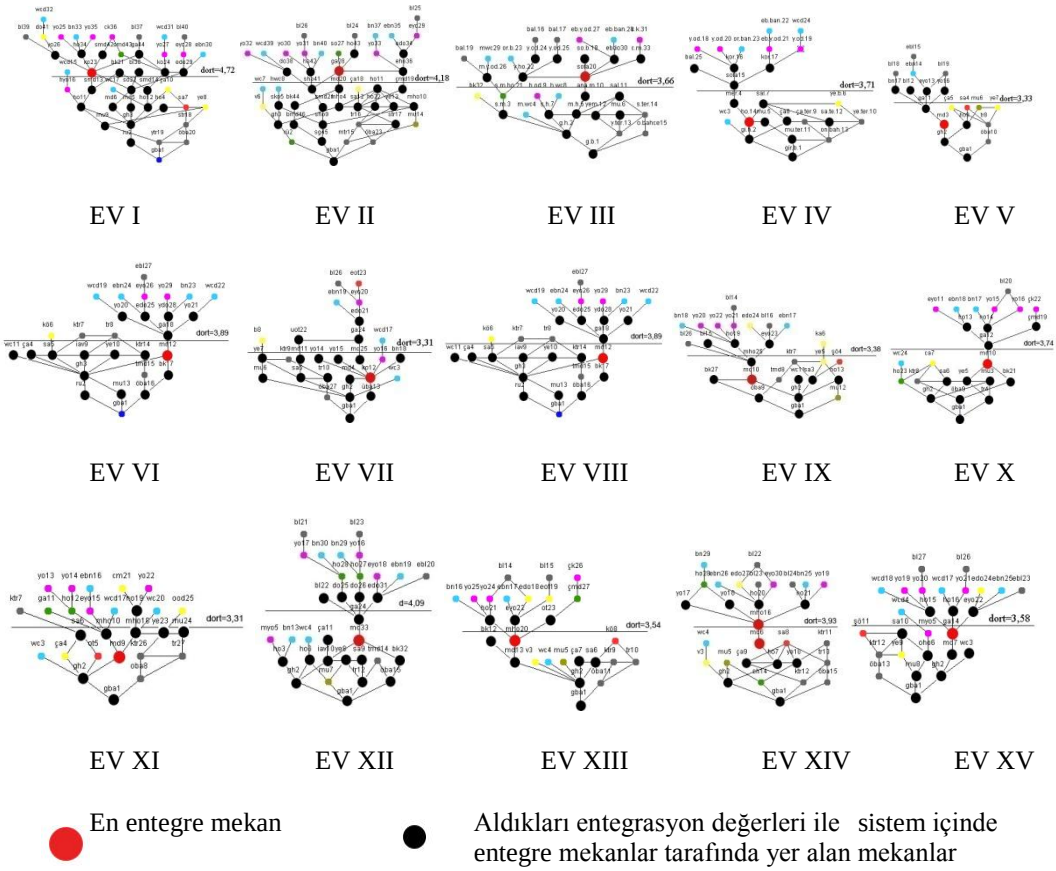

Şekil 5.65: 1985-1995 dönemi evlerinde dış mekanların dahil edildiği geçiş grafiklerinde entegre mekanlar.

Evlerin bir de dış mekanlar dahil edilmeden entegrasyon düzenleri karşılaştırmalı analiz için bir araya getirilir (Çizelge 5.125 ve Çizelge 5.126). Bu dönem evlerinin büyük bölümü bütün yıl kullanılan ana konut özelliğindedir. Bu nedenle evlerin dışarıya kapatılıp iç mekan kurgusunun analizi, birincil kullanıcılar ve ikincil kullanıcılar açısından evin nasıl kullanıldığına bir bakış açısı sağlar. Bu bölümdeki değerlendirmeler evlerin dışarıya açılan kapıları kapandığında evin yalnız iç mekan kurgusuna yöneliktir.

Dış mekanlar göz ardı edildiğinde mekanlara ilişkin entegrasyon değerleri sıralamasında en bütünleşik mekan, beş evde ana merdiven, dokuz evde merdivenin çıktığı hol, galeri ya da sofa, ve bir evde üst kat yatak odaları koridorudur. İç ve dış bütünlüğünde entegrasyon çekirdeğinin yerini merdivenin belirlediği önerilmiştir.

Dış mekanlar göz ardı edildiğinde aynı eğilim geçerlidir. Yalnız iç kurgu bağlamında, ikinci dönem evlerindeki genel eğilim, en bütünleşik mekanın merdiven veya merdivenin üst katta çıktığı mekan olmasıdır. Dışarısının katılmadığı durumda zemin kat mekanlarının hiçbiri en bütünleşik mekan olma özelliğine sahip değildir. Dış mekanlar göz ardı edildiğinde entegrasyonun ağırlık merkezinin üst kata çekildiği söylenebilir.

1985-1995 dönemi evlerinde ilk dönem evleri kadar dışarıyla güçlü mekansal ilişkiler gözlemlenmemiştir. Bu nedenle dışarının analiz dışında tutulması mekanlara ilişkin entegrasyon değerleri sıralamasını fazla değiştirmez. Ancak evlerin bir çoğunda, dışarısı katıldığında bütünleşik mekanlar arasında olan zemin kattaki temel işlev mekanlarının, dışarısı göz ardı edildiğinde ayrılmış mekanlar arasına katıldığı görülür. Örneğin Ev III, XI, XIII, XV'de salon bütünleşik mekanlar arasından ayrılmış mekanlar arasına geçer. Ev I, IV, V, VII, ve VIII'de ise salonun dış mekanlar göz ardı edildiğinde diğer mekanlara göre entegrasyonunun daha zayıfladığı görülür. Örneğin Ev VII'de birincil kullanıcılara ait üst oturma salonu ve konuklara açık ana salon aynı entegrasyon değerine sahiptir. Oysa evin dışa açık durumunda salon üst oturma odasından daha bütünleşiktir. Bu saptama yaşayanlar açısından salonun daha ayrılmış, konuklar açısından ise daha bütünleşik bir mekan olduğunu gösterir.

Dışarısı analize katıldığında yedi evde mutfak ayrılmış mekanlar arasındayken dışarısı göz ardı edildiğinde oniki evde mutfağın ayrılmış mekanlar arasına katıldığı görülür. Bu dönemdeki evlerde çekirdek ailenin dışında evin içindeki çalışanlar da söz konusudur. Mutfağın evin dışa açık olduğunda entegrasyonunun daha güçlü olması, yaşayan açısındansa çalışan açısından daha bütünleşik bir yapısı olduğuna işaret eder.

Dışarısı göz ardı edildiğinde mekanların entegrasyon düzenlerinde en ayrılmış mekanın dokuz evde bir ıslak hacim olduğu görülür. Ev VI ve XIII'de ise çatı katıdır. Ev VII, VIII ve IX'da ise ebeveyn yatak odasına, salona ya da yemek bölümüne yapılan kör uçlu eklentiler en ayrılmış mekanlardır. En ayrılmış mekanın en derinde bulunması eğilimi dışarısı göz ardı edildiğinde geçerli değildir. Örneğin WC oldukça sığda yer alan bir mekandır ama en ayrılmış mekan olma özelliğine sahiptir.

Ebeveyn yatak odasının bütün ile entegrasyonundaki genel eğilim dış mekanların analiz dışında kalması ile değişmez. Onbeş evden onbirinde ebeveyn yatak odası ayrılmış mekanlar arasındadır. Ancak ebeveyn yatak odasına girişin dolap odası olduğu durumlarda (Ev I, II, III, VI, VII, VIII, XII), bu mekanın Ev II dışındaki evlerde oldukça bütünleşik olduğu görülür. Bu durumda ayrılmış olanın uyuma mekanı olduğu kabul edilirse, genel eğilim olarak ebeveyne ayrılan mekanın diğer yaşayanlara, konuklara ya da çalışana ayrılan uyuma mekanlarından daha bütünleşik olduğudur.

Çizelge 5.125: 1985-1995 dönemi evlerinde mekanlara ilişkin entegrasyon düzenleri(dış mekanlar dahil edilmediğinde).

1985-1995 DÖNEMİ EVLERİNDE HER BİR MEKANA İLİŞKİN ENTEGRASYON DÜZENLERİ (DIŞSIZ)	
EV I	ko<so<smd<ko<gh=md=md=mho=ga<smd<edo<bk<ho<ho<yo=çmd<çmd<mu=ho<myo=çk<hyo<rü<ça<eyo=ebn<wc<sa<do<yo=bn=yo<ye<mwcd<hwcd<wcd
EV II	ga<md<sho<mho<smd<sho=eho<sa<çmd<ho<ho<gh<bk<ko<so=ho<ho<do<ye<sg<edo<ho<yo<bmd<ça<mu=v<rü<hwc<yo=yo=bn<yo=wcd<eyo=ebn<bn<wc
EV III	so<ho<md=sho=mho<gh<smd<edo<mu<sho=çmd<myo<sa=bn=yo=yo=ye<wc<bk<eyo=ebn<hwc=çk=hyo<mwcd
EV IV	so<md<mho<ko<ko<sa=gh<mu=eyo=yo<yo=yo=bn<ça<ye=wc<wcd=ebn
EV V	md<gh=ga=ho< eyo=mu<yo=sa=ça=bn<ebn=ye
EV VI	md<gh=ga<sa=üot=edo<ye=sg=md< bk<wc<çmd<ka=mu<eyo=ebn<çk
EV VII	ko<md=md<ga<gh<sa=üot<md<yo<bn=yo=yo=edo<mu<ye<wc<eyo=wcd<ebn<b<ekö
EV VIII	ga<md<gh<edo=do<yo=yo<bk<sa<ça<ye=mu=rü=wc<eyo<ebn<bn=yo<wcd=wcd<kö
EV IX	md<mho<gh<ho<sa=eyo=mho<bk<WC<ye<yo=bn=yo=yo<mu=edo=ebn=şö<kö
EV X	ga<md<ye<ho<çmd=sa<mu<bk<ho<gh<ça=yo=yo=bn<eyo=ebn<çk<ho<wc
EV XI	md<mho=ümho<gh<ho<sho<ye<mu=eyo<wc=ga=wcd<sa<ça=ot<wc<çm=hyo=yo=yo<ood<ebn
EV XII	md<ga<iav<gh<do=do<edo<sa<bk<ça<ho<ho<ho=ho<ye<eyo=ebn<mu<wc<myo=bn<yo=yo=bn=bn
EVXIII	mho<md<gh<eyo=ho<ot<bk<sa<ça<v=mu=wc<bn=yo<edo=yo=eot=ebn=çmd<kö<çk
EVXIV	mho<md<ho<ho<ho=yo=yo<gh<ye<sa<ça<ho<edo=eyo=ebn<yo=bn=mu<sho=v<bn<wc
EV XV	ga<md<gh<oho<ho<ho=eyo<wc<sa<myo=mu<wcd=yo=yo<yo=edo=ebn=wcd<ye<şö<wcd

gh=giriş holü,ko=koridor,sa=salon,ye=yemek böl.,eyo=ebev.yat.od.,yo=yatak od., hyo=hizm.yat.od., iav=iç avlu, ho=hol, mu=mutfak, bn=banyo, wcd=WC-duş, md=merdiven, çmd=çatıya çıkan merdiven, ktr=kapalı teras, sg=servis girişi, ga=galeri, mho=merdiven holü, so=sofa, üot=üst kat oturma, do=dolap od., ça= çalışma od., çk=çatı katı, ru=rüzgarlık, kö=salon özel köşe, sho=servis holü, smd=servis merdiveni, v=vestiyer, b=bar, ekö=ebeveyn özel köşe, ka=kahvaltı köşesi, şö=şömine köşesi, eho = ebeveyn holü, ood= oyun odası, çm= çamaşırlık

Çizelge 5.125'de yer alan mekanlar bir de içerdikleri işleve göre gruplandırılarak entegrasyon düzenleri bir araya getirilir (Çizelge 5.126).

Dış mekanların analiz dışında tutulması fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon sıralamasında en bütünleşik grubu değiştirmez. Dışarısı göz ardı edildiğinde Ev II ve X dışında entegrasyonun sirkülasyon işlevi etrafında geliştiği görülür.

Evlerin en ayrılmış fonksiyon alanları ise sekiz evde ıslak hacimler, Onbeş evin sekizinde en ayrılmış işlev grubu ıslak hacimlerdir. Geri kalan örnekler içinde, dışarıyla analizde olduğu gibi Ev VII ve XV'de aktivite, Ev VI ve XI'de uyuma, Ev IX'da pişirmedir. Ev V ve XIII'de en ayrılmış grup olan dış mekanlar analiz dışına alınınca en ayrılmış grup Ev V'de ıslak hacim ve aktivite, Ev XIII'de ise dikkat çekici bir şekilde yaşama olur. Uyuma grubu yalnız XIV'de bütünleşik işlevler arasında gözlemlenir.

Dış mekanlar göz ardı edildiğinde aktivite işlevinin entegrasyonu zayıflar ve onbeş evin yalnız dördünde bütünleşmiş işlev grupları arasında görülür. Evin kapılarının dışarıya kapanması ile entegrasyonu en çok etkilenen işlev grupları pişirme ve aktivitedir.

Çizelge 5.126: 1985-1995 dönemi evlerinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzenleri(dış mekanlar dahil edilmediğinde).

1985-1995 DÖNEMİ EVLERİNDE FONKSİYON GRUPLARINA İLİŞKİN ENTEGRASYON DÜZENLERİ (DIŞSIZ)	
EVI	**sirkülasyon/yaşama< sirkülasyon<** pişirme< aktivite< uyuma<yaşama<ıslak hacim
EVII	**yaşama< sirkülasyon<sirkülasyon/yaşama<aktivite<** pişirme< uyuma <ıslak hacim
EVIII	**sirkülasyon/yaşama<sirkülasyon<pişirme<**aktivite<yaşama<uyuma< ıslak hacim
EVIV	**sirkülasyon/yaşama<sirkülasyon<yaşama<**pişirme< uyuma< aktivite<ıslak hacim
EVV	**sirkülasyon<**pişirme<uyuma<yaşama<aktivite=ıslak hacim
EVVI	**sirkülasyon<yaşama<**aktivite<ıslak hacim<pişirme <uyuma
EVVII	**sirkülasyon<yaşama<**uyuma<pişirme<ıslak hacim<aktivite
EVVIII	**sirkülasyon<yaşama<aktivite<**pişirme<uyuma<ıslak hacim
EVIX	**sirkülasyon<yaşama<**uyuma<ıslak hacimler<aktivite<pişirme
EVX	**yaşama=sirkülasyon<pişirme<aktivite<**uyuma<ıslak hacim
EVXI	**sirkülasyon<pişirme<**yaşama<ıslak hacim<aktivite<uyuma
EVXII	**sirkülasyon/yaşama<sirkülasyon<yaşama<aktivite<**pişirme<ıslak hacim<uyuma
EVXIII	**sirkülasyon<sirkülasyon/yaşama<**aktivite<pişirme<ıslak hacim<uyuma<yaşama
EVXIV	**sirkülasyon<yaşama<uyuma<**aktivite<pişirme<ıslak hacim
EVXV	**sirkülasyon<**pişirme<uyuma<ıslak hacim<yaşama<aktivite

sirkülasyon= giriş holü, koridor, hol, merdiven, çatı merd., rüzgarlık, servis girişi, servis holü, merdiven holü, galeri **dış mekanlar**= bahçeler, teraslar, kapalı teraslar, teras merdivenleri, balkonlar **yaşama**= salon, üst kat oturma, şömine köşesi **aktivite**= dolap odaları, yemek böl., çalışma od., kapalı garaj, çamaşırlık, oyun-hobi odası, salon oyun köşesi, bar, kahvaltı köşesi **uyuma=** yatak odaları **ıslak hacim=** WC, WCduş, banyo **sirkülasyon-yaşama=** sofa, galeri, iç avlu **pişirme=** mutfak

1985-1995 dönemi evlerinde, dışarısı göz ardı edildiğinde, en bütünleşik mekan, kırmızı daireyle ve ortalama entegrasyon değerinin altında kalan sayısal değerleriyle diğer bütünleşmiş mekanlar siyah dairelerle geçiş grafikleri üzerinde işaretlenmiştir (Şekil 5.66).

Dışarısının analize katılmaması durumunda da, entegrasyonu en güçlü mekanın grafik içindeki yerini, evin ana merdiveninin derinliği belirler. En bütünleşik mekan merdiven veya merdivenin bir üst derinliğindeki mekandır. Dışarısıyla yapılan analizde olduğu gibi bu durum yalnız Ev I'de değişir. Ev I'de en bütünleşik mekan

merdivenden 2 üst derinlikte yer alır. Ev içinde merdivene kadar kaç mekandan geçildiği önemlidir.

1985-1995 dönemi evlerinde dışarının katılmadığı durumda en bütünleşik mekanın derinliği, derinlik 1 ve 4 arasında değişir. Ev I, II, IV, ve X'da derinlik 4'de, Ev III, VIII, ve XIV'de derinlik 3'de, Ev VII, XII, XIII, XV'de derinlik 2'de, Ev V, VI, IX, XI'de derinlik 1'dedir. Dışarısı analize katılmadığında onbeş evden onüçünde en bütünleşik mekan ortalama derinliğin altında kalan bir derinliktedir. Ev III ve X'da ise en bütünleşik mekan ortalama derinliğin üstünde yer alır.

Grafik içinde bütünleşik mekanların en derin hariç grafiğin tümüne yayıldığı, belirli bir bölgede yoğunlaşmadığı gözlemlenir.

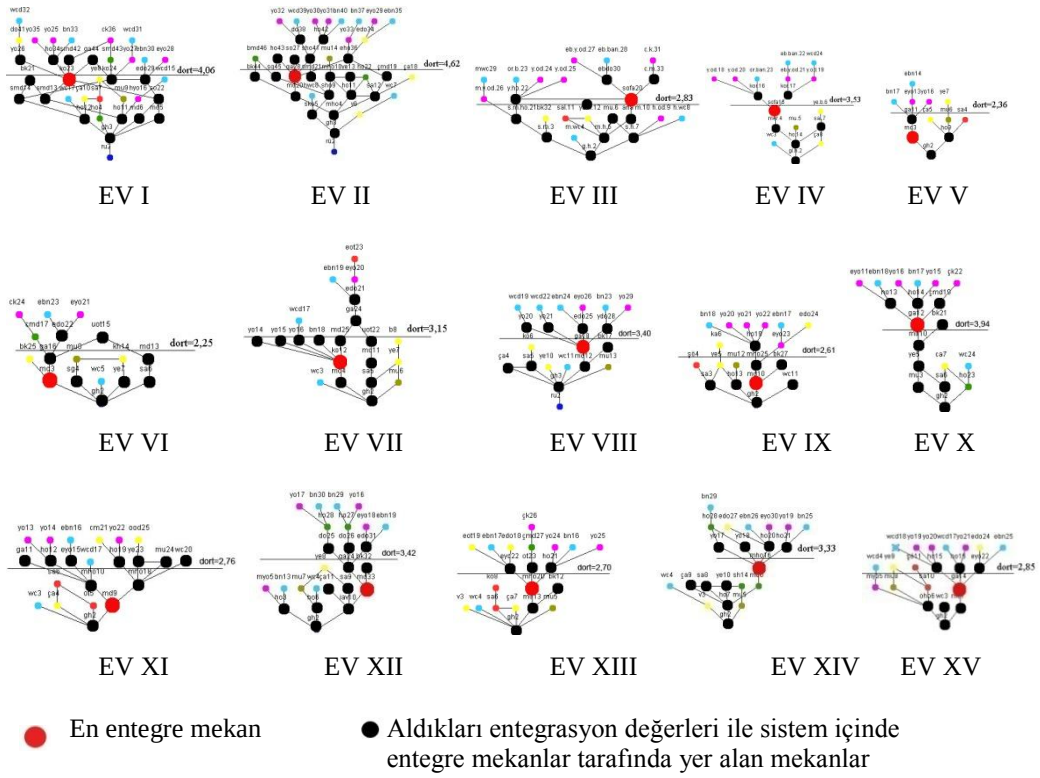

Şekil 5.66: 1985-1995 dönemi evlerinde dış mekanların dahil edilmediği geçiş grafiklerinde entegre mekanlar.

5.2.2.4 1985-1995 dönemi evlerinde mekanlara ilişkin sentaktik veriler

1985-1995 dönemi evlerinde ortak eğilimlerin tespiti için, ilk dönem evlerinde de görüldüğü gibi mekanlara ilişkin sentaktik veriler bir araya getirilerek yorumlanmaya çalışılmıştır. İkinci dönem evlerinde çamaşırlık, kahvaltı köşesi, şömine köşesi, oyun odası gibi yeni mekanlar ortaya çıkar. Ancak dönemler arası karşılaştırmalı analiz

yapabilmek için, burada değerlendirilen mekanlar temel kullanım alanları ve ana sirkülasyon mekanları ile sınırlı tutulur.

Öncelikle mekan sisteminde yer alan mekanlar, her evde ayrı ayrı hesaplanan ortalama entegrasyon değerleriyle bir çizelgede toplanır (Çizelge 5.127). Bu çizelge incelendiğinde iç ve dış bütünlüğünde ortalama entegrasyon değeri 1'in altında olan mekanların merdiven, merdiven holü, servis merdiveni, giriş holü ve sofa olduğu görülür. En yüksek ortalama değere ise ilk dönemde olduğu gibi ebeveyn banyosu sahiptir.

İlk dönemde ev içinde ikinci günlük yaşama alanının salondan daha bütünleşik olması söz konusudur. Bu dönemde ise üst kattaki bu ikinci yaşama alanının daha bütünleşik olması evin ana merdiveni ile doğrudan ilişkilendirilmesine bağlıdır. Ana merdivenin çıktığı mekan yalnız bir sirkülasyon mekanı olursa ve buradan geçilen ayrı bir üst kat oturma alanı varsa, daha bütünleşik olan sirkülasyon mekanıdır.

Bu dönemde uyuma mekanları arasında ebeveyn yatak odasının diğer yatak odalarına göre oldukça bütünleşik olması yine geçerlidir. İki evde ebeveyn yatak odasının ortalama entegrasyon değerinin 1'in altında olduğu görülür. Üç örnekte ise ebeveyn odasına bir giriş mekanı olarak tasarlanmış ebeveyn dolap odasının 1'in altında değerle mekan sistematiği ile bütünleştiği görülür.

Birinci dönemde ıslak hacimlerle ilgili saptama bu dönem için de kabul edilebilir. Ziyaretçiye açık, genellikle zemin katta yer alan WC en bütünleşmiş ıslak hacim, en mahrem olduğu kabul edilen ebeveyn banyosu ise en ayrılmış ıslak hacimdir. Bazı evlerde WC'nin oldukça ayrılmış durumda olmasının nedeni ilişkilendirilmiş olduğu mekandır. Doğrudan giriş holünden ulaşılan WC'ler vestiyerden ya da ayrılmış bir holden girilen WC'lerden daha bütünleşik yapıdadır.

Çizelge 5.127'de görüldüğü gibi ana merdiven ve az sayıda evde bulunan servis merdiveni bütün evlerde 1'in altında entegrasyon değerine sahiptir. Merdivenin çıktığı galeri ya da merdiven holü de aynı şekilde bütün evlerde 1'in altında bir değerle bütünleşik mekanlardır. Giriş holü ise merdivenin yemek bölümünde yer aldığı Ev X dışında bütün evlerde 1'in altında entegrasyon değeri ile listede yer alır. Üst katın dağılım merkezi merdiven holü/galeri ile, zemin katın dağılım merkezi giriş holü karşılaştırıldığında, sekiz evde üst holün daha bütünleşik, beş örnekte giriş

holünün daha bütünleşik, ve iki evde her ikisinin eşit derecede bütünleşik olduğu görülür.

Salonun entegrasyon değeri sekiz örnekte 1'in altında, dört evde 1'in çok az üstünde ve iki evde 1'in oldukça üstünde olarak hesaplanmıştır. Yemek odası ise sekiz evde 1'in üstünde, altı evde ise 1'in altında entegrasyon değerine sahiptir. WC, banyo, hizmetli odası, yatak odaları, ebeveyn banyosu tutarlı biçimde bütün evlerde 1'in üstünde değerlerle ayrılmış mekanlardır. Mutfak ise bu dönemde dört evde 1'in altında entegrasyon değerine sahiptir.

Çizelge 5.127: 1985-1995 dönemi Yılmaz Sanlı evlerinde mekanlara ilişkin ortalama entegrasyon değerleri (dış mekanlar dahil edildiğinde).

EV	gh	sa	ye	eyo	WC	mu	bn	ebn	edo	ça	yo	md	mho/ga	so/uot	smd	hyo
I	0,721	1,113	1,144	1,105	1,144	0,944	1,364	1,121	0,798	1,051	1,136	0,721	0,760	0,652	0,718	1,028
II	0,892	0,784	0,950	1,353	1,511	1,115	1,357	1,367	1,050	1,101	1,357	0,698	0,698	1,014	0,784	
III	0,730	1,024	1,000	1,389	1,095	0,965	1,254	1,389	1,024		1,151	0,742	0,730	0,706	0,753	1,365
IV	0,959	0,959	1,285	1,484	1,376	1,050	1,733	1,910		1,195	1,533	0,778		0,833		
V	0,849	1,387	1,698	1,160		1,415	1,273	1,585		1,387	1,273	0,821	0,849			
VI	0,597	0,887	0,869	1,267	1,014	1,267		1,339	0,923		1,466	0,615	0,670	0,959		
VII	0,866	0,866	1,170	1,523	1,267	1,170	1,334	1,587	1,186		1,177	0,866	0,914	0,978		
VIII	0,588	0,875	0,875	1,291	0,976	0,904	1,368	1,320	0,933	0,933	1,109	0,560	0,631			
IX	0,706	0,946	1,203	0,946	1,106	1,283	1,283	1,347	1,347		1,272	0,625	0,641			
X	1,178	0,966	0,792	1,526	1,932	1,043	1,449	1,526		1,256	1,462	0,715	0,753			
XI	0,673	1,010	0,882	1,074	1,050	0,898	1,106	1,475		1,042	1,443	0,529	0,706	1,106		1,363
XII	0,953	1,048	1,295	1,401	1,613	1,445	1,660	1,401	1,036	1,165	1,311	0,730	0,742			
XIII	0,738	1,010		0,882	1,138	1,138	1,315	1,283	1,219	1,223	1,283	0,657	0,641	0,978		
XIV	0,926	0,967	0,967	1,280	1,661	1,253	1,538	1,307	1,280	1,008	1,125	0,681	0,681			
XV	0,818	1,267	1,571	1,085	1,219	1,283	1,595	1,459	1,459		1,403	0,770	0,754			
ORT	**0,813**	**1,007**	**1,121**	**1,251**	**1,293**	**1,145**	**1,402**	**1,428**	**1,114**	**1,136**	**1,300**	**0,700**	**0,726**	**0,903**	**0,752**	**1,252**

gh=giriş holü, sa=salon, ye=yemek böl., eyo=ebev.yat.od., yo=yatak od., hyo=hizm.yat.od., mu=mutfak, bn=banyo, md=merdiven, ga=galeri, mho=merdiven holü, so=sofa, üot=üst kat oturma, do=dolap od., ça= çalışma od.

Dış mekanların dahil edildiği analizde belirli mekanlara ilişkin entegrasyon bilgilerinin değerlendirilmesinden sonra, bir de örneklem içinde bu mekanların her biri, bulunduğu ev sayısı, ortalama derinlik ve entegrasyon değerleri, ve mekan tipi ile tanımlanarak Çizelge 5.128'de toplu olarak sunulmuştur.

Çizelgede ilk dikkati çeken unsur, en düşük derinlik ortalamasına sahip mekanın en bütünleşik, en yüksek derinlik ortalamasına sahip mekanın ise en ayrılmış mekan olduğudur. Ayrıca birbirine yakın derinlikteki mekanların ortalama entegrasyon değerleri de yakındır. Özetle ilk dönem evlerinde olduğu gibi ortalama derinlik ve ortalama entegrasyon değeri arasında belirgin bir paralellikten söz edilebilir.

1960-1985 dönemi evlerinden farklı bir özellik bazı mekanların sayısındaki belirgin artıştır. Örneğin 1985-1995 dönemi evlerinin tümünde bir giriş holü, bir üst kat

merdiven holü, ebeveyn banyo, ondördünde yemek odası ve WC, onunda çalışma odası, onbirinde ebeveyn dolap odası, sekizinde üst kat sofa veya oturma bölümü bulunur. İlk dönem evlerinde bu mekanların bulunduğu ev sayısı oldukça düşüktür.

Çizelge 5.128'de dikkat çeken diğer unsur ise ilk dönem evlerindeki yalın mekansal kurguya karşın bu dönem evlerindeki karmaşık kurgu ile mekan sayısındaki artıştır. Ancak mekan sayısındaki belirgin artış ortalama derinliğin çok fazla değişmesine neden olmamıştır. Bu da bu dönem geçiş grafiklerinde dallanmış yapının açık bir göstergesidir.

Geçiş grafiklerinin ayrıştırılması ile kurgusal ilişkiler bağlamında mekan tipolojisi önem kazanır. 1985-1995 dönemi evlerinde, giriş holü bir ev dışında, yemek odası iki ev dışında, salon ise bütün evlerde D tipi mekanlardır.

Ana merdiven ise on evde en az bir halka üzerinde yer alır. Merdivenin C veya D tipi mekan olması evin içinde ikinci bir merdivenin olmasına bağlanabilir. Bir de bu dönemde bazı evlerde (Ev VI, VIII, IX, X, XI, XII) görülen ortak tutum, arazinin meyilinden yararlanılarak yükseltilen bir zemin kat ve açığa çıkan bir bodrum kattır. Bodrum kat kotundaki bahçenin bir dış merdiven ile zemin kata bağlanması ile dış mekanlarla analizde ortaya halkalı yapılar çıkar.

Ebeveyn yatak odasının ya da diğer yatak odalarının ise bir çoğu B veya C tipi mekanlardır. Bunun da ana nedeni oda içinde bulunan bir dolap odası, özel bir banyo ya da balkondur.

Islak hacimlerin sayısı ise son derece artmıştır. B tipi mekan oldukları iki evde, doğrudan açıldıkları balkonlar söz konusudur.

Mutfaklar ise genellikle dışarıyla ve yemek odası ile ilişkilendirilmiştir. Bu nedenle de 1 ev dışında bütün evlerde C veya D tipi mekan olarak görülür.

Çizelge 5.128: 1985-1995 dönemi evlerinde mekanlara ilişkin sentaktik veriler (dış mekanlar dahil edildiğinde).

1985-1995 Dönemi Evlerinde Mekanlara İlişkin Sentaktik Veriler (dış ile)							
MEKAN	bul.ev ad.	d ort	E ort	A tipi ad	B tipi ad.	C tipi ad.	D tipi ad.
merdiven	15	2,77	0,700	0	5	7	3
galeri/m.ho.	14	2,85	0,726	0	6	5	3
serv.merd.	3	3,16	0,752	0	0	2	2
giriş holü	15	3,04	0,721	0	0	1	14
sofa/ü.otur.	8	3,28	0,903	2	2	2	2
salon	15	3,52	1,007	0	0	0	15
yemek od.	14	3,81	1,121	0	0	2	12
eb.do.od.	11	3,82	1,114	2	5	3	1
çalışma od.	10	3,79	1,136	2	0	5	3
mutfak	15	3,83	1,145	1	0	8	6
ebev.yat.od.	15	4,09	1,251	3	9	3	0
hizm.y.od.	3	4,02	1,252	2	1	0	0
WC	14	4,24	1,293	15	0	0	0
yatak od.	15	4,23	1,300	16	15	6	0
banyo	14	4,61	1,402	22	1	0	0
ebev.banyo	15	4,67	1,428	14	1	0	0

Birinci dönem evlerinde olduğu gibi bu dönemde de mekanların bir de dış mekanlar dahil edilmediğinde her ev için hesaplanan ortalama entegrasyon değerleri bir tabloda toplanmıştır. Çizelge 5.128 incelendiğinde dışsız analizlerde ortalama entegrasyon değeri 1'in altında olan mekanlar merdiven, merdiven holü, servis merdiveni, sofa/üst kat oturma ve giriş holüdür. İç ve dış bütünlüğünde olduğu gibi, en düşük ortalama entegrasyon değerine merdiven, en yüksek değere ise ebeveyn banyosu sahiptir. Dışarının katılmaması ile bütün mekanlara ilişkin entegrasyon değerleri bir miktar yükselmiştir. Evlerin entegrasyon çekirdeğini oluşturan merdiven ve merdivenle ilişkilendirilmiş mekanların entegrasyonu, dışarının göz ardı edilmesiyle çok az etkilenir ve ortalama entegrasyon değerlerinde çok sınırlı bir artış gözlemlenir.

Birinci dönem evlerinde dışarısı katılmadığında elde edilen ortalama entegrasyon değerleri ile bir karşılaştırma yapıldığında ise bu dönemde hesaplanan değerlerin sofa dışında oldukça düşük olduğu izlenir. Bu durum genellikle yazlık ev olarak kullanılan ilk dönem evlerinde, ikinci dönemde tüm yıl kullanılan ana evlere göre, kapılar kapandığında iç mekanların bütün ile ilişkilerinin çok daha zayıfladığı olarak yorumlanabilir.

Evlerin yalnız iç kurgusu söz konusu olduğunda, hizmetli yatak odası en bütünleşik uyuma mekanı olarak görünse de bütün yatak odalarının benzer ortalama entegrasyona sahip olduğu izlenir. Her bir ev için ayrı analiz aşamasında belirtildiği gibi, ebeveyn yatak odasının mekansal kurguyla daha bütünleşmiş olması, aynı zamanda ebeveyn dolap odasının entegrasyonu ile ilgilidir. Örneğin ebeveyn dolap odası ana sirkülasyon mekanları ve salondan sonra entegrasyonu en güçlü mekan olarak görülür.

İlk dönem evlerinin çoğunun çekirdek aileye yönelik daha yalın kurgulu tasarımlar olduğu belirtilmiştir. Bu özellikte bir evde mutfağın daha birleştirici, entegrasyonu daha güçlü bir mekan olması beklenirken en ayrılmış mekan olarak belirlenmiştir. Oysa daha karmaşık kurgulu ve evde çalışanın olma olasılığının çok güçlü olduğu ikinci dönem evlerinde mutfak çok daha bütünleşiktir.

Çizelge 5.129'da görüldüğü gibi 1'in altında entegrasyon değerine sahip mekanlar kullanım mekanlarındansa sirkülasyon mekanlarıdır. Merdivenin evlerin tümünde, merdiven holünün bir ev dışında tümünde entegrasyon değerleri 1'in altındadır.

Çizelge 5.129: 1985-1995 Dönemi Yılmaz Sanlı evlerinde mekanlara ilişkin ortalama entegrasyon değerleri (dış mekanlar dahil edilmediğinde).

EV	gh	sa	ye	eyo	WC	mu	bn	ebn	edo	ça	yo	md	mho/ga	so/uot	smd	hyo
I	0,754	1,239	1,270	1,156	1,198	1,053	1,421	1,156	0,805	1,136	1,120	0,754	0,754	0,661	0,723	1,084
II	0,933	0,848	1,048	1,448	1,600	1,257	1,403	1,448	1,105	1,190	1,307	0,686	0,667	1,010	0,790	
III	0,796	1,177	1,177	1,484	1,213	1,086	1,376	1,484	1,068		1,172	0,778	0,778	0,724	0,815	1,520
IV	1,333	1,333	1,829	1,457	1,829	1,457	1,767	1,953		1,705	1,519	0,775		0,775		
V	0,957	1,723	2,234	1,596		1,596	1,723	2,234		1,723	1,723	0,957	1,085			
VI	0,683	1,059	1,093	1,572	1,196	1,503		1,572	1,059			0,649	0,683	1,059		
VII	1,031	1,055	1,415	1,654	1,486	1,391	1,451	1,702	1,247		1,229	0,911	0,935	1,055		
VIII	0,695	1,079	1,151	1,367	1,151	1,151	1,399	1,367	0,911	1,103	1,095	0,575	0,551			
IX	0,821	1,132	1,443	1,132	1,302	1,613	1,500	1,613	1,613		1,500	0,736	0,764			
X	1,500	1,189	0,934	1,613	2,349	1,245	1,556	1,613		1,556	1,556	0,792	0,764			
XI	0,800	1,200	1,044	1,067	1,067	1,067	1,111	1,511		1,222	1,467	0,533	0,667	1,111		1,467
XII	1,050	1,195	1,502	1,575	1,774	1,701	1,858	1,575	1,158	1,267	1,858	0,796	0,815			
XIII	0,815	1,199		0,887	1,271	1,271	1,315	1,343	1,343	1,223	1,223	0,647	0,575	0,935		
XIV	1,089	1,178	1,156	1,422	1,933	1,467	1,645	1,422	1,422	1,222	1,022	0,711	0,667			
XV	0,887	1,415	1,822	1,151	1,343	1,463	1,694	1,606	1,606		1,574	0,815	0,791			
ORT	**0,943**	**1,201**	**1,365**	**1,372**	**1,479**	**1,355**	**1,516**	**1,573**	**1,212**	**1,335**	**1,383**	**0,741**	**0,750**	**0,916**	**0,776**	**1,357**

gh=giriş holü, sa=salon, ye=yemek böl., eyo=ebev.yat.od., yo=yatak od., hyo=hizm.yat.od., mu=mutfak, bn=banyo, md=merdiven, ga=galeri, mho=merdiven holü, so=sofa, üot=üst kat oturma, do=dolap od., ça= çalışma od.

Dış mekanların dahil edilmediği durumda, seçilen bu mekanların her biri, bulunduğu ev sayısı, ortalama derinlik ve entegrasyon değerleri, ve mekan tipi ile tanımlanarak Çizelge 5.130'da toplu olarak sunulmuştur.

Dışarıyla yapılan analizde olduğu gibi yine en düşük derinlik ortalamasına sahip mekanın en bütünleşik, en yüksek derinlik ortalamasına sahip mekanın ise en ayrılmış mekan olduğu ve birbirine yakın derinlikteki mekanların ortalama entegrasyon değerlerinin de benzer olduğu görülür.

1960-1985 dönemi evlerinden farklı bir özellik dışarının mekansal kurgu üzerindeki etkisinin mekan tipolojisine yansımasıdır. İlk dönem evlerinde halkaların bir çoğunun dışarıdan geçmesi nedeniyle, dış mekanlar analiz dışında bırakıldığında C ve D tipi mekan sayısında büyük düşüş, A ve B tipi mekan sayısında ise dikkat çekici bir artış izlenir. Oysa 1985-1995 dönemi evlerinde, dışarının göz ardı edilmesi ile mekan tipleri dağılımı ilk dönem kadar etkilenmez. Dışarıdan geçen halkaların kalkmasıyla C ve D tipi mekan sayısında bir miktar düşüş olsa da erken dönem örneklerinde olduğu kadar dikkat çekici değildir. Özellikle zemin katta temel kullanım mekanları yemek bölümü, çalışma odası, salon ve giriş holü arasıdan oldukça çok örnekte görülen halkalar bulunur. Bu nedenle örneklerde giriş holü, salon, yemek bölümü, çalışma odası, dışarısı göz ardı edildiğinde de C veya D tipi mekanlar olarak belirlenir.

Çizelge 5.130: 1985-1995 dönemi evlerinde mekanlara ilişkin sentaktik veriler (dış mekanlar dahil edilmediğinde)

1985-1995 Dönemi Evlerinde Mekanlara İlişkin Sentaktik Veriler (dışsız)							
MEKAN	bul.ev ad.	d ort	E ort	A tipi ad	B tipi ad.	C tipi ad.	D tipi ad.
merdiven	15	2,57	0,741	0	10	4	1
galeri/m.ho.	14	2,59	0,750	0	7	5	2
serv.merd.	3	3,03	0,776	0	0	2	2
sofa/ü.otur.	8	3,04	0,916	2	2	3	1
giriş holü	15	2,99	0,943	0	2	7	6
salon	15	3,52	1,201	1	0	9	5
eb.do.od.	11	3,66	1,212	4	6	1	0
çalışma od.	10	3,83	1,335	0	0	7	3
mutfak	15	3,85	1,355	5	1	9	0
hizm.y.od.	3	4,21	1,357	2	1	0	0
yemek od.	14	3,89	1,365	3	0	9	2
ebev.yat.od.	15	3,90	1,372	8	7	0	0
yatak od.	15	4,01	1,383	30	5	2	0
WC	14	4,24	1,479	14	0	0	0
banyo	14	4,33	1,516	23	0	0	0
ebev.banyo	15	4,35	1,573	15	0	0	0

5.2.2.5 1985-1995 dönemi evlerinde fonksiyon gruplarına ilişkin sentaktik veriler

1960-1985 dönemi evlerinde olduğu gibi, son adım olarak mekanların fonksiyon grupları altında toplanması ve bunlara ilişkin ortalama entegrasyon değerlerinin bir araya getirilmesi söz konusudur.

Mekan sistematiğinde yer alan işlev grupları, her evde ayrı ayrı hesaplanan ortalama entegrasyon değerleri ile bir çizelgede toplanmıştır (Çizelge 5.131).

Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon hesaplarında ilk dönem analizlerinde belirtildiği gibi dikkat edilmesi gereken konu, kullanımları çok farklı mekanların, işlevlerinin benzerliği nedeniyle aynı grupta olmalarıdır.

Evlerin entegrasyonunun ilk dönemde yaşama grubu etrafında geliştiği görülürken bu dönemde sirkülasyon grubu etrafında yoğunlaştığı izlenir. İşlev grupları bağlamında da en bütünleşik gruplar sirkülasyon ve sirkülasyon/yaşama gruplarıdır. İlk dönemde daha birleştirici özelliğe sahip dış mekanlar bu dönemde en ayrılmış gruplardan biri olarak ortaya çıkar. İlk dönemde oldukça ayrılmış olan pişirme işlevi ise bu dönemde daha bütünleşik yapıdadır.

Çizelge 5.131: 1985-1995 dönemi Yılmaz Sanlı evlerinde fonksiyon gruplarına ilişkin ortalama entegrasyon değerleri (dış mekanlar dahil).

EV	sirkülasyon	aktivite	yaşama	dış mek.	pişirme	ıslak hacim	uyuma	sirk./yaşama
I	0,8074	1,0023	1,1128	1,2116	0,9440	1,2868	1,0810	0,6523
II	0,8725	1,0444	0,7842	1,2491	1,1151	1,3717	1,2834	1,0144
III	0,8047	1,0487	1,0240	1,2564	0,9651	1,2711	1,2260	0,7052
IV	0,9484	1,2398	0,9593	1,2760	1,0498	1,6730	1,5204	0,8326
V	0,8914	1,5421	1,3865	1,5644	1,4148	1,4290	1,2168	
VI	0,7994	1,0136	0,9231	1,2217	1,2670	1,1765	1,3665	
VII	0,8791	1,4630	0,9219	1,2773	1,1704	1,3828	1,2635	
VIII	0,6706	0,9684	0,8751	1,1692	0,9038	1,2796	1,1548	
IX	0,7663	1,2826	0,9459	1,1914	1,2826	1,2452	1,1904	
X	0,9658	0,9979	0,9658	1,2709	1,0430	1,6354	1,4776	
XI	0,8062	1,1423	1,0261	1,1255	0,8978	1,1704	1,3308	
XII	1,0793	1,0848	1,0475	1,4212	1,4477	1,5983	1,5831	0,8004
XIII	0,8593	1,1479	1,1864	1,4242	1,1383	1,2452	1,2986	0,9780
XIV	0,9291	1,1334	0,9667	1,3274	1,2525	1,5112	1,1640	
XV	0,9032	1,5151	1,4430	1,5125	1,2826	1,4654	1,3339	
ORT	**0,8655**	**1,1751**	**1,0379**	**1,2999**	**1,1450**	**1,3828**	**1,2994**	**0,8305**

sirkülasyon= giriş holü, koridor, hol, merdiven, çatı merd., rüzgarlık, servis girişi, servis holü, merdiven holü, galeri **dış mekanlar**= bahçeler, teraslar, kapalı teraslar, teras merdivenleri, balkonlar **yaşama**= salon, üst kat oturma, şömine köşesi **aktivite**= dolap odaları, yemek böl., çalışma od., kapalı garaj, çamaşırlık, oyun-hobi odası, salon oyun köşesi, bar, kahvaltı köşesi **uyuma=** yatak odaları **ıslak hacim=** WC, WCduş, banyo **sirkülasyon-yaşama=** sofa, galeri, iç avlu **pişirme=** mutfak

Dış mekanların dahil edilmediği durumda işlev gruplarına ait ortalama entegrasyon değerleri Çizelge 5.132'de bir araya getirilmiştir. 1960-1985 Dönemi evlerinde dış mekanların göz ardı edilmesinin, fonksiyon gruplarına ait ortalama entegrasyon değerlerini doğrudan etkilediği görülür. Buna karşın bu dönemde dış mekanların katılmaması işlev gruplarına ait sıralamayı değiştirmez. Sirkülasyon/yaşama ve sirkülasyon gruplarına ait ortalama entegrasyon değerleri yine 1'in altındadır. Diğer grupların ortalama entegrasyon değerlerinde çok az bir artış görülür.

Çizelge 5.132: 1985-1995 dönemi Yılmaz Sanlı evlerinde fonksiyon gruplarına ilişkin ortalama entegrasyon değerleri (dış mekanlar dahil değil).

EV	sirkülasyon	aktivite	yaşama	pişirme	ıslak hacim	uyuma	sirk./yaşama
I	0,8074	1,0023	1,1128	0,9440	1,2868	1,0810	0,6523
II	0,9137	1,1015	0,8476	1,2571	1,4284	1,3352	1,0095
III	0,8642	1,1584	1,1765	1,0860	1,3937	1,3394	0,7240
IV	1,0485	1,7660	1,3327	1,4567	1,8286	1,5186	0,7748
V	1,0212	1,9785	1,7232	1,5955	1,9785	1,6593	
VI	0,9127	1,2043	1,0591	1,5032	1,3836	1,6057	
VII	0,9589	1,6602	1,0549	1,3905	1,5195	1,3366	
VIII	0,7432	1,1068	1,0789	1,1508	1,3426	1,1628	
IX	0,8941	1,5619	1,1319	1,6129	1,4714	1,4077	
X	1,1885	1,2545	1,1885	1,2451	1,8392	1,5987	
XI	0,8317	1,3056	1,2111	1,0667	1,2444	1,3667	
XII	1,1920	1,2308	1,1946	1,7014	1,7846	1,7874	0,8507
XIII	0,8535	1,2562	1,4265	1,2707	1,3093	1,3356	0,9350
XIV	1,0166	1,3222	1,1778	1,4667	1,6611	1,2333	
XV	0,9670	1,7142	1,6423	1,4625	1,6063	1,4673	
ORT	**0,9475**	**1,3749**	**1,2239**	**1,3473**	**1,5385**	**1,4157**	**0,8244**

sirkülasyon= giriş holü, koridor, hol, merdiven, çatı merd., rüzgarlık, servis girişi, servis holü, merdiven holü, galeri **dış mekanlar**= bahçeler, teraslar, kapalı teraslar, teras merdivenleri, balkonlar **yaşama**= salon, üst kat oturma, şömine köşesi **aktivite**= dolap odaları, yemek böl., çalışma od., kapalı garaj, çamaşırlık, oyun-hobi odası, salon oyun köşesi, bar, kahvaltı **köşesi uyuma**= yatak odaları **ıslak hacim=** WC, WCduş, banyo **sirkülasyon-yaşama**= sofa, galeri, iç avlu **pişirme=** mutfak

5.2.3 Örneklemde bir genotip olarak kabul edilebilecek özellikler

1985-1995 Dönemi evlerine ilişkin mekansal analiz bir önceki dönemde olduğu gibi, tekrarlanan bir ev tipinin olmadığını ve bu özelliğin görsel anlamda geçiş grafiklerine de yansıdığını gösterir.

İlk döneme göre grafikleri oluşturan mekan sayısında belirgin bir artış ve çok daha karmaşık bir yapı izlenir. Geçiş grafikleri kullanılarak evi oluşturan mekanların ilişkilendirilme biçimleri ve bu biçimlenmeler içinde temel olarak kabul edilebilecek tekrarlar araştırılır. Bu biçimlenmelerin ilk gruba kıyasla çok daha çeşitlenmiş olduğu söylenebilir.

İlk dönem evlerinde olduğu gibi bu dönemde de ortaya konan sayısal ve görsel verilerden yola çıkarak, aynı mimarın aynı dönemde farklı yerlerde, farklı kullanıcılar için gerçekleştirdiği tasarımlarda baskın bir genotipten söz edilip edilemeyeceği araştırılır.

Mekansal analizler sonucu 1985-1995 dönemi evlerine ilişkin olarak ortaya konan ve yorumlanan sentaktik verilerin değerlendirmesi ile bir genotip olarak kabul edilebilecek şu ortak özellikler dikkat çekicidir:

1. Örneklem içinde dört farklı konut tipi izlenir. Üç konut Boğaz sırtlarında lüks şehir içi villası (Ev I, II, III), üç konut güneyde tatil evi (Ev IV, V, XII), dört konut İstanbul yakın çevresinde yer alan haftasonu evi (Ev VI, VII, XIV, XV), beş konut ise tüm yıl yaşanan 80'li yılların sonunda ortaya çıkan banliyö evi (Ev VIII, IX, X, XI, XIII) kavramlarını yansıtır. Bu örneklemde geçiş grafiklerinde görülen dikkat çekici özellik, grafiklerin ilk döneme göre artan mekan sayıları ile karmaşıklaşan, ilk dönemdeki kadar izlenmesi kolay olmayan oldukça dallanmış yapılarıdır.

Geçiş grafiklerinin biçimsel yapısını belirleyen en önemli unsur konutların tipolojik özellikleri değil, düşey sirkülasyon elemanının kullanım biçimidir (Şekil 5.67).

Tek düşey sirkülasyon elemanı kullanıldığında geçiş diyagramları zemin katı ve üst katı temsil eden iki alt sistem ve arada tek bir bağlantıdan oluşur. İki kat kendi içinde halkalı ve dallanmış yapılıdır ve mekanlar arası halkalar tek kata ilişkindir.

Birden fazla düşey sirkülasyon elemanı söz konusu olduğunda ise grafiğin tümüne hakim sığ, dallanmış ve halkalı tek bir bütünleşik sistem izlenir. Bu grafiklerde zemin ve üst kat sistematiği arasında birden fazla bağlantı ile farklı katlardan geçen halkalar evin uzak noktaları arasında bağlantı kurar.

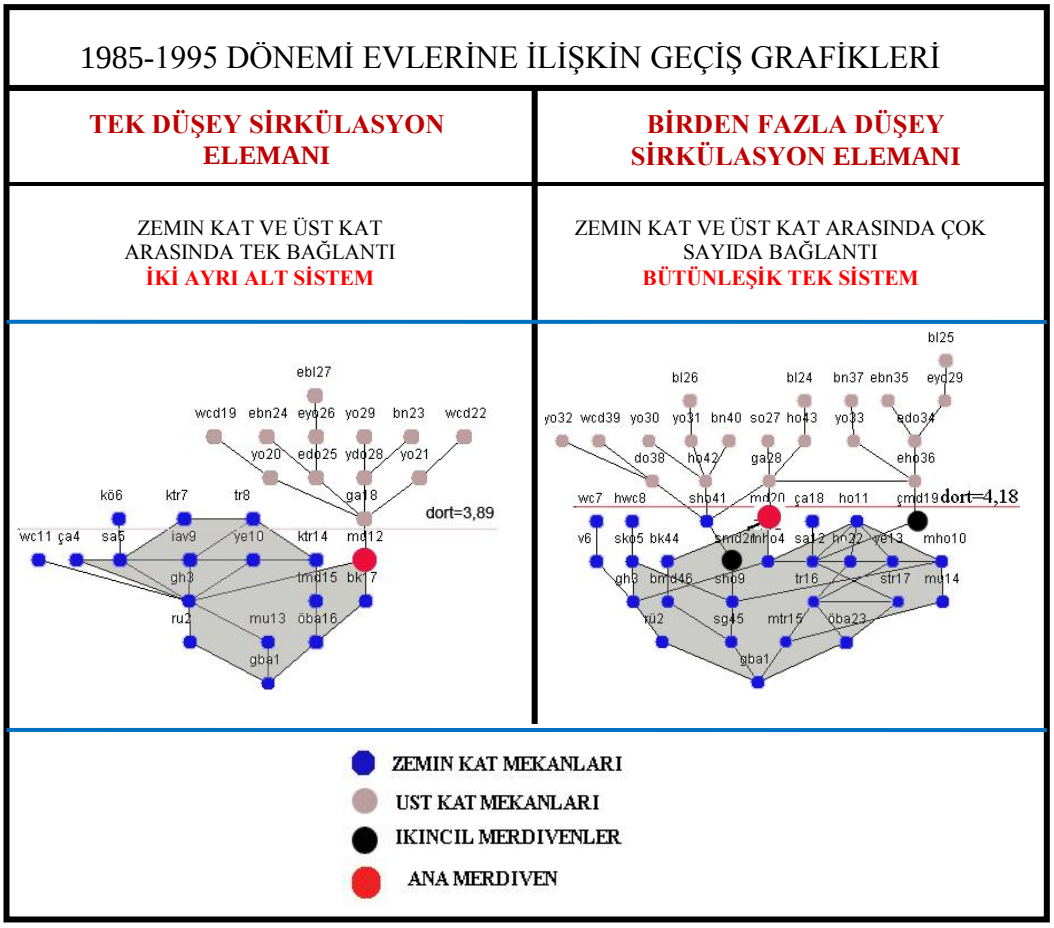

Şekil 5.67: 1985-1995 dönemi evleri geçiş grafikleri karakteristikleri.

2. Dışarısı göz ardı edildiğinde tek düşey sirkülasyon elemanı olan evlerde halkalı yapı zayıflar ama en az iç mekanları içeren tek bir halka kalır. Birden fazla düşey sirkülasyon elemanı olan geçiş grafiklerinde ise dışsız diyagramlarda da halkalı yapı korunur.

3. Tek düşey sirkülasyon elemanı bulunan evlerde dış mekanların göz ardı edilmesiyle geçiş grafiklerinin sığlaşması ve daha yalın, ağaç benzeri grafiklere dönüşmesi bir başka ortak özelliktir. Birden fazla düşey sirkülasyonu olan evlerde ise karmaşık, halkalı yapı dışsız durumda da izlenir.

4. Bu dönemdeki evlerin geçiş grafiklerinde çok sayıda sirkülasyon mekanı yaşayanlar arasında, yaşayanlar/konuklar arasında ve yaşayanlar/çalışanlar arasındaki ilişkileri düzenler. Farklı kullanıcılar için planlanmış farklı hareket biçimleri geçiş grafiklerinde izlenebilir (Şekil 5.68).

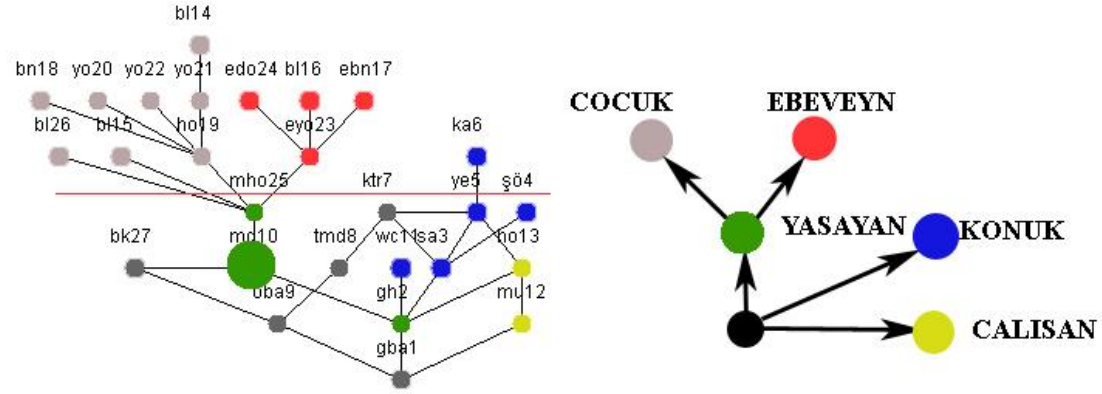

a.Tek merdivenli geçiş grafiği

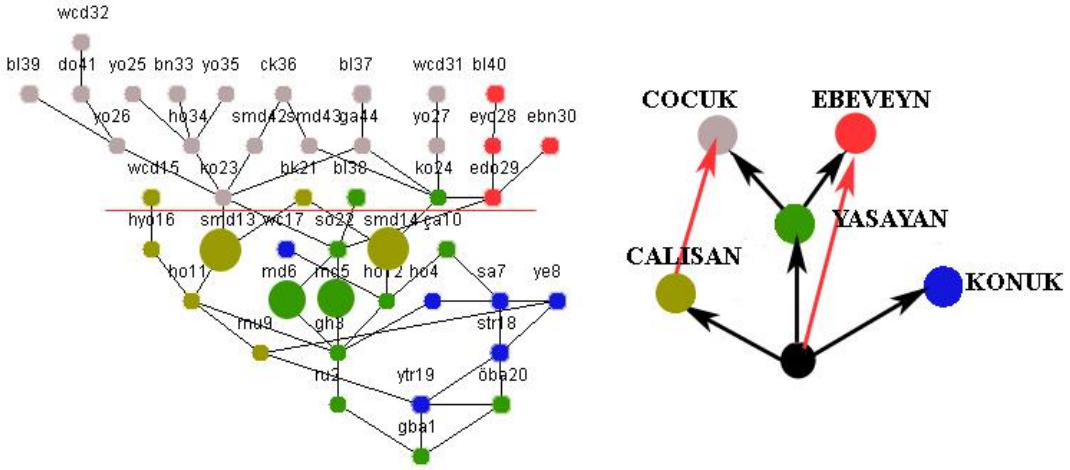

b.Birden fazla merdivenli geçiş grafiği

Şekil 5.68: Grafiklerde yaşayan/konuk/çalışan ilişkileri.

5. 1985-1995 dönemi evlerinde iç ve dış bütünlüğünde, grafiklerdeki entegrasyon çekirdeğinin yerini ana merdiven belirler (Şekil 5.69). En bütünleşik mekan merdiven ya da merdivenin ilişkilendirildiği zemin kattaki ya da üst kattaki mekandır. Bu nedenle en bütünleşik mekan merdivenle aynı derinlikte ya da bir alt ya da bir üst derinliktedir. Entegrasyon çekirdeği böylece geçiş grafiğinin daha derin bölümüne çekilir. Dış mekanlar dahil edilmediğinde, entegrasyon merkezi zemin katta yer almaz ve en bütünleşik mekan, merdiven ya da merdivenin üst katta çıktığı galeri, sofa, ya da merdiven holüdür.

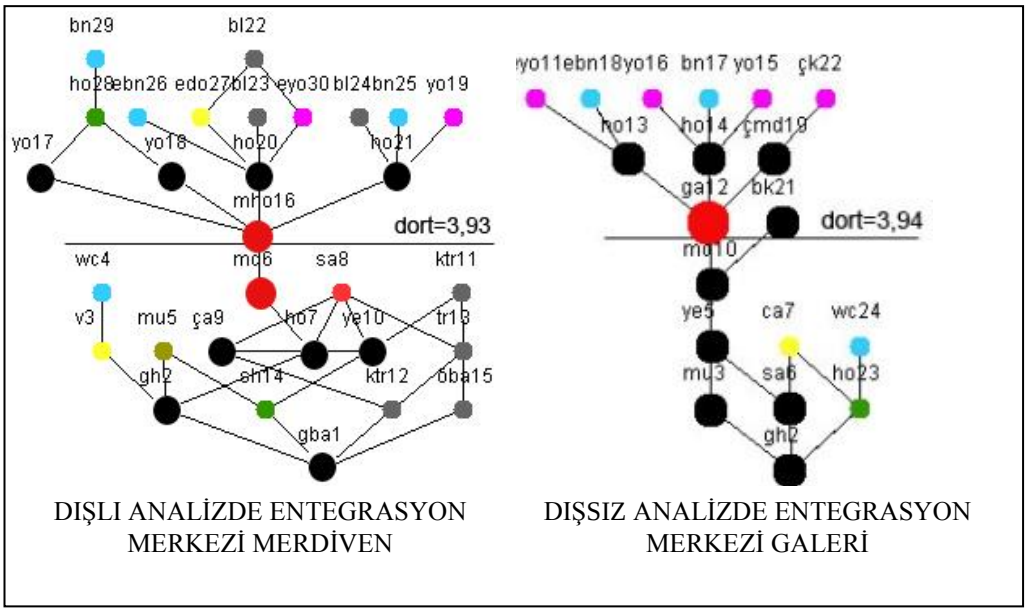

Şekil 5.69: 1985-1995 dönemi evlerinde entegrasyon çekirdeği.

6. İlk dönem kooperatif ev tiplerinde görüldüğü gibi üst katta sirkülasyon/yaşama fonksiyonu içeren sofa varsa mutlaka alt kattaki yaşama alanı salondan daha bütünleşiktir. Ancak üst kattaki yaşama mekanı sofa değil de ayrı bir oturma alanıysa ve merdivenden koparılmışsa entegrasyonu zayıflar. Bir başka deyişle, entegrasyonu güçlendiren mekana yüklenen iki işlevdir (yaşama/sirkülasyon).

7. 1985-1995 dönemi evleri mekan sayılarındaki artışa ve karmaşıklaşan mekansal kurgularına karşın 1'in çok az üstünde olan ortalama entegrasyon değerleri ile bütünleşik olarak kabul edilebilir. Dışarıyla güçlü mekansal ilişki içinde olmayan kurguları nedeniyle ise dışarının göz ardı edilmesi entegrasyon değerlerinde çok az bir artışa neden olur. Bu evler üstünde dış mekanların birleştirici etkisi zayıftır.

8. 1985-1995 dönemi evlerinde ebeveyne ayrılan mekanlara bir ayrıcalık sağlama çabası açık olarak izlenir. Ebeveynlerin gereksinimleri ve konforu tasarımda ön plandadır. Bu nedenle ebeveyne özel mekanlara en kolay ulaşımın sağlanması ya da ebeveynlerin izleyeceği yolun diğer kullanıcıların izledikleri yollardan ayrıştırılması önemle düşünülmüş konulardır. Ayrıca bir çok evde ebeveyn yatak odasına ayrı bir dolap odası, bir oturma bölümü ya da bir kahvaltı köşesi gibi eklentiler yapılmış, en basit kurguda bile ayrı bir banyo ile ayrıcalık sağlanmıştır.

9. Dışarısının dahil edilmesi durumunda mekansal analizde toplam 15 evden 14'ünde en ayrılmış mekanın en derinde yer alan mekanlardan biri olduğu görülür. Yalnız Ev X'da sığda yer alan WC'nin en zayıf entegrasyona sahip olduğu görülür.

10. 1985-2004 dönemi evlerinde planlardaki mekan sayısındaki artış ile farklı mekanların da tasarıma katılması söz konusudur. Ayrı bir yemek bölümü, çalışma odası, şömine köşesi, kahvaltı köşesi, kapalı garaj, iç avlu, dolap odaları, oyun odası, çeşitli aktiviteler içeren bodrum katlar, uyuma mekanları olarak kullanılan çatı arası alanları gibi mekanların tasarımları zenginleştirdiği izlenir.

11. Bu dönemdeki mekansal kurgulardaki bir başka ortak özellik ise en bütünleşik mekanın hiçbir evde bir kullanım mekanı olmaması ve mutlaka bir sirkülasyon mekanının en bütünleşik mekan olmasıdır.

12. Dış mekanların dahil edildiği ya da edilmediği tüm geçiş grafiklerinde yaşayana ait uyuma mekanları ortalama derinlikten daha derinde yer alır. Ortalama derinlikten daha sığda bir uyuma mekanı varsa, bu bir hizmetli ya da misafir yatak odasıdır.

Aynı kural ıslak hacimler için de tekrarlanabilir. Evin yaşayanlarına ait ıslak hacimler ortalama derinlikten çok daha derinde yer alır. Ortalama derinliğin altında kalan bir ıslak hacim varsa bu zemin katta konukların kullanımına açık bir WC ya da misafir odası banyosu, ya da çalışanlara ait bir ıslak hacimdir.

13. Geçiş grafiklerinin tümünde sığ bölümde ikincil kullanıcılara/konuklara açık genel mekanlar, derine gidildikçe yaşayana ait özel mekanlar yer alır.

5.3 1995-2004 Dönemi Yılmaz Sanlı Evleri

Bu döneme konu olan örnekler Yılmaz Sanlı'nın konut tasarımında sonsuz özgürlük arayışları içinde olduğu, yaşamının son on yılına ait tasarımlarından oluşur (Şekil 5.70). 21.yüzyıl dinamikleri ile kendisini sorgulamaya başlamasının tasarımına yansımaları izlenir. Bu dönem evlerinde güçlü bir çok seslilik ve bir çok üslubun bir arada kullanılması söz konusudur. Yılmaz Sanlı'nın bu yıllara kadar konut tasarımlarında geleneksellik ile modernite arasında bir ikili yaklaşım gözlemlenir. Bu son yıllarda ise adeta bilinçli bir tekdüzeliğe başkaldırı algılanır. 1995-2004 yılları arasındaki tasarımlarında birbirinden çok farklı mimari stilde yaratılmış konutlardaki farklı tutumların mekansal kurguya yansıyıp yansımadığı araştırılır.

Şekil 5.70: 1995-2004 dönemi Yılmaz Sanlı tasarımlarından örnekler.

5.3.1 Konut ölçeğinde mekansal analiz

1995-2004 DÖNEMİ EV I

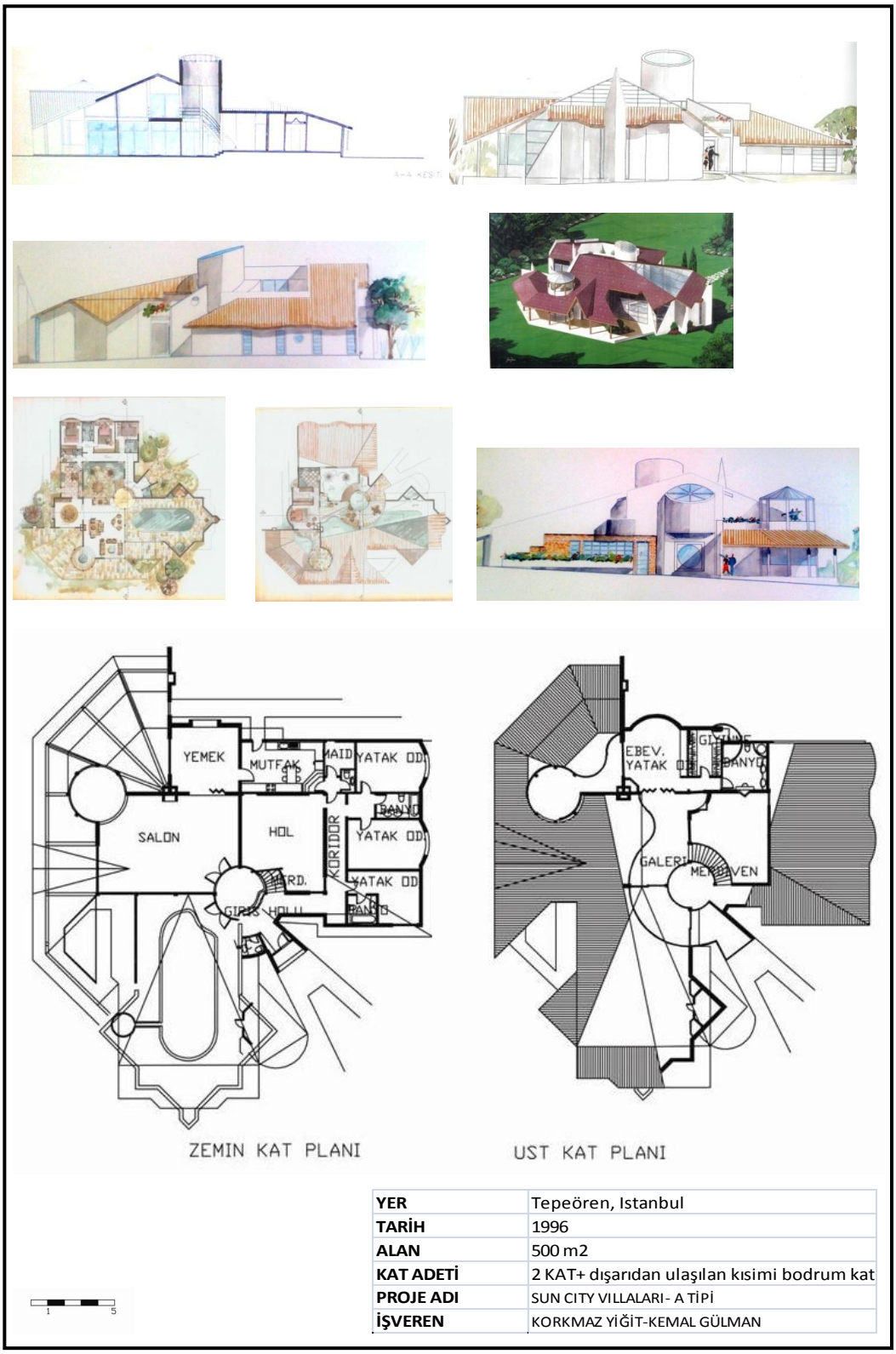

YER	Tepeören, Istanbul
TARİH	1996
ALAN	500 m2
KAT ADETİ	2 KAT+ dışarıdan ulaşılan kısımi bodrum kat
PROJE ADI	SUN CITY VILLALARI- A TİPİ
İŞVEREN	KORKMAZ YİĞİT-KEMAL GÜLMAN

Şekil 5.71: 1995-2004 dönemi, Ev I plan ve görünüşleri.

Tepeören Sun City Villaları tasarım aşamasında kalmış bir projedir. 1985-1995 dönemine ait örneklerde söz edildiği gibi, şehir merkezinden uzak, kapalı ve denetimli villa site projelerine bir örnektir. Sun City Villaları'nda toplam 200 000 m2'lik büyük bir yerleşim hedeflenmiş ama yatırımcısı tarafından uygulamaya geçirilememiştir. Büyüklükleri 250 m2- 1000 m2 arasında değişen farklı 10 tip ev tasarımı hazırlanmıştır. Bu çalışmada iki ev mekan sentaksı ile analize katılmıştır. Şekil 5.71'de görülen Ev I şu ana kadar incelenen 27 evden çok farklı bir tasarımdır. Tek kata yayılan bir plan ve son derece dinamik bir çatı kabuğu ile ön plana çıkar. Kapalı havuz aynı çatı örtüsü altına alınarak ev ile bütünleşir. Çatı arasında kullanılan alan ise tümüyle ebeveyne ayrılmış bir kattır. Bu yatay tasarımla ev adeta toprağa yakınlaşmakta ve bir iç-dış sürekliliği içinde doğa ile bütünleşme eğilimindedir.

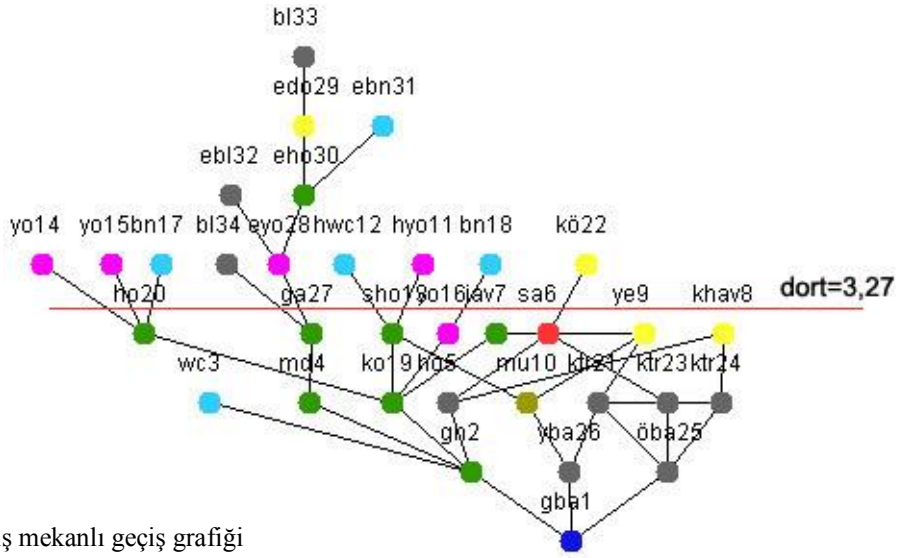

a. Dış mekanlı geçiş grafiği

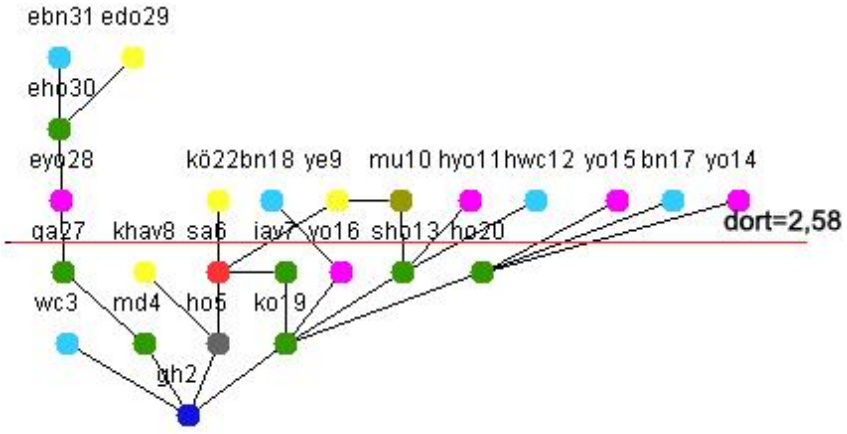

b. Dış mekansız geçiş grafiği

Şekil 5.72: 1995-2004 dönemi Ev I'de geçiş grafikleri.

Ev I'i ifade eden her iki geçiş grafiği dallanmış ve sığ yapılıdır. Dışarısı dahil edildiğinde ise oldukça halkalı bir yapı izlenir (Şekil 5.72). Evin içindeki mekansal ilişkiler karmaşık ve izlenmesi güçtür. Grafik giriş holünden itibaren dallara ayrılır. Bu dalların üzerinde evin farklı köşelerine dağılımı sağlayan sirkülasyon elemanları bulunur.

Dalların birinde evin servis grubuna ve uyuma mekanlarına giden koridor, birinde üst katta ebeveyn mekanlarına çıkan merdiven ve bir diğerinde salon ve kapalı havuza açılan orta hol bulunur. Giriş holünden ikincil sirkülasyon mekanlarına geçilir ve oradan kullanım mekanlarına dağılım izlenir. Zemin katın bu iç mekanlar arası kurulan güçlü dallanmış yapısı merdivenden itibaren tümüyle değişir ve dizgisel mekan zinciri özelliğine sahip bir üst kat kurgusu ortaya çıkar.

Bu evde diğer örneklerde görülen birincil/ikincil kullanıcı ayırımına odaklı bir kurgu görülmez. Mahrem sayılan yatak odalarına giden dal üzerinden aynı zamanda çalışana yönelik mekanlara da ulaşılır. Tek ayrıcalık üst kattaki ebeveyn bölümlerine aittir. Derine gidildikçe daha mahrem, yaşayana ait mekanlara ulaşılır kuralı da bozulmuştur. Grafiklerde öylesine bir yatay gelişim söz konusudur ki özel/genel bütün mekanlar derinlik 3 ve derinlik 4'de toplanmıştır.

Dışlı analizde zemin katta uyuma mekanları, ıslak hacimler ve salondaki özel köşe dışında tüm mekanlar halka üzerinde yer alan C veya D tipi mekanlardır. Atipi kör uçlu mekanların ise diğer örneklerde olduğu gibi büyük bölümü ıslak hacim ve balkondur. Dışlı analizde evin içinden ve dışından geçen halkalar esnek hareket biçimleri açısından son derece zengindir. 8 halkadan altısı dışarıdan geçer. İki halka zayıf ve yalnız dış mekanlar arasındadır. Ancak diğerleri salon, iç avlu, giriş holü, yemek bölümü, mutfak arasında renkli ilişki ağları oluşturur.

Hem dışarısıyla hem de dışarısı dahil edilmediğinde oluşturulan geçiş grafiklerinde A ve B tipi mekan sayısı C ve D tipi toplam mekan sayısından fazladır. Bu durum dağılımsız bir mekansal kurguyu betimler.

Dışarının göz ardı edilmesiyle halkaların büyük bölümü ortadan kalkar ve A ve B tipi mekan sayısı daha da artar. Bu nedenle dış mekansız analizde daha dağılımsız bir kurgu izlenir (Çizelge 5.133).

Çizelge 5.133: 1995-2004 dönemi Ev I'de mekan tipolojisi.

EV I-dış mekanlı : A TİPİ MEKANLAR	**EV I-dış mekansız : A TİPİ MEKANLAR**
ebev.do.od.balkonu	ebev.banyo
ebev.banyo	ebeveyn dolap od.
ebev.yat.od.balkonu	salon özel köşe
yatak od.	yatak od.banyosu
yatak od.	hizm.yatak odası
ortak banyo	hizm.WC'si
galeri balkonu	yatak od.
salon özel köşe	ortak banyo
hizm.WC'si	kapalı havuz
hizm.yatak odası	WC
WC	
EV I-dış mekanlı : B TİPİ MEKANLAR	**EV I-dış mekansız : B TİPİ MEKANLAR**
galeri	galeri
yatak odası holü	yatak odası holü
merdiven	merdiven
yatak odası	yatak odası
ebeveyn yat.od.holü	ebeveyn yat.od.holü
ebeveyn yatak odası	ebeveyn yatak odası
ebeveyn dolap od.	
EV I-dış mekanlı:C TİPİ MEKANLAR	**EV I-dış mekansız:C TİPİ MEKANLAR**
iç avlu	giriş holü
servis holü	orta dairesel hol
kapalı havuz	yemek bölümü
	mutfak
	servis holü
EV I -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR	**EV I -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR**
giriş bahçesi	salon
giriş holü	iç avlu
orta dairesel hol	koridor
mutfak	
salon	
yemek bölümü	
kapalı teras	
kapalı teras	
kapalı teras	
yan bahçe	
ön bahçe	
koridor	

Çizelge 5.134: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 dönemi, Ev I.

Dış mekanlar dahil edildiğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
giriş holü2 (0,6300)<koridor19 (0,6975)< merdiven4 (0,8100)< dairesel hol5(0,8213)<giriş bahçesi 1 (0,8438) <salon6(0,8888) =iç avlu7(0,8888)<servis holü13(0,9225)<wc3(0,9900)=yatak odası holü 20 (0,9900)< galeri 27 (1,0125) <önbahçe25(1,0350)=yatak odası16(1,0350)=yan bahçe26(1,0350)< mutfak10(1,0575)<yemek böl.9 (1,0913) <kapalı havuz 8 (1,1138)<kapalı teras23(1,1250)<**ort. enteg değeri = 1,1945**<kapalı teras21 (1,2038)<salon köşe22(1,2488)< ebev. yatak od 28 (1,2600) < hizm.WC12(1,2825) =hizm.yatak odası11 (1,2825)<kapalı teras24(1,3050)<yatak od. 15 (1,3500) = yatak od.14(1,3500)= banyo 17 (1,3500) <balkon34(1,3725)<banyo18(1,3950) <ebev. yatak od .holü30(1,5525)<ebev.od. balkonu 32 (1,6200) <ebev. dolap odası29(1,8900)<ebev. banyo 31 (1,9125) <balkon33(2,2500)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
koridor19(0,6516)<giriş holü2(0,6878)< merdiven4(0,9231))=iç avlu7(0,9231)= servis holü13 (0,9231) =dairesel hol 5 (0,9231)< yatak odası holü 20 (0,9593) <salon6(1,0136)< yatak odası 16 (1,0317)<wc3(1,1041)<galeri27(1,1946)= mutfak10(1,1946)< **ort. enteg. değeri = 1,2685<** hizm.WC12 (1,2825) =hizm.yatak odası11(1,2825)< yemek böl.9(1,2851) <kapalı havuz8(1,3394)= banyo17 (1,3394) < yatak od.15(1,3500)=yatak od.14(1,3500) < salon köşe22(1,4299) < banyo 18 (1,4480)<ebev. yatak od.28(1,5023)<ebev. yatak od. holü30(1,8462)< ebev. dolap odası 29 (2,2625) = ebev.banyo31(2,2625)

Çizelge 5.135: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 Dönemi, Ev I.

Dış mekanlar dahil edildiğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
yaşama(0,8888)< sirkülasyon(0,9250)< pişirme(1,0575) < **ort.enteg.değeri= 1,1945<** uyuma (1,2555) < dış mekanlar (1,3100) < aktivite(1,3359)<ıslak hacimler(1,3850)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
yaşama(1,0136)< sirkülasyon(1,1061)< pişirme(1,1946) < **ort.enteg.değeri= 1,2685**<uyuma (1,3249) < ıslak hacimler (1,5059)< aktivite(1,5792)

Şekil 5.71'de görüldüğü gibi Ev I, tek çatı kabuğu altında oldukça geniş alana yayılmış bir zemin kat ve küçük bir çatı arasından oluşur. Dış mekanların dahil edildiği analizde, 34 mekandan oluşan karmaşık bir geçiş grafiğinin ortalama entegrasyon değeri 1'in biraz üstündedir. Dışla ilişkinin dikkate alınmaması ile 1'in daha üzerine çıkan ortalama entegrasyon değeri daha ayrılmış bir yapıyı ifade eder (Çizelge 5.134 ve Çizelge 5.135).

Dışarının göz ardı edilmesi en bütünleşik mekandan en ayrılmış mekana doğru olan düzeni çok az değiştirir. Hem iç ve dış bütünlüğünde hem de dışarının göz ardı edilmesi durumunda entegrasyon çekirdeğini oluşturan mekanlar giriş holü, koridor ve merdivendir. Tek fark, dışarıyla analizde en bütünleşik mekan giriş holü, dışarısı katılmadığında ise koridordur. En ayrılmış mekanlar ise her iki durumda üst kat ebeveyn mekanlarıdır. Hem dışlı hem dışsız analizde entegrasyon zemin kat sirkülasyon mekanları etrafında gelişir. Dışarısı dahil edilmediğinde ise, kapalı havuz ve yemek bölümü ayrılmış mekanlar tarafına geçer. Mekanların işlev grupları altında toplanması durumunda ise yaşama grubunun sirkülasyon gubundan daha güçlü entegrasyona sahip olduğu görülür.

Zemin katta yer alan dış mekanların çoğunun birleştirici özellikleri güçlüdür. Dışsız analizde ise salonun entegrasyonu zayıflar ama iç avlunun entegrasyonu güçlenir. Entegrasyon düzenlerinde iç ve dış bütünlüğünde 1'in altında değerlere sahip mekanlar sirkülasyon mekanları, giriş bahçesi ve salondur. Dışsız durumda ise yalnız sirkülasyon mekanları 1'in altında entegrasyon değerine sahiptir.

Çizelge 5.136'da görüldüğü gibi, dışlı analizde hesaplanan temel farklılık faktörü, incelenen örnekler arasında en düşük değerdir ve mekanların entegrasyon değerleri arasında farklılaşmanın diğer örneklere göre güçlü olduğuna işaret eder. Dışsız durumda temel farklılık faktörü biraz daha zayıflar.

Çizelge 5.136: Ev I'e ait sentaktik bulgular.

EV I		
	dış mekanlı analiz	**dış mekansız analiz**
max derinlik	**7.0**	**5.0**
ort derinlik	3,27	2,58
en derindeki mekan	ebev.dolap od.balkonu	ebev,ebev.dolap od.
entegrasyon ort	**1,1945**	**1,2685**
entegrasyon min	0,6300	0,6516
entegrasyon max	2,2500	1,8462
min enteg. mekan	giriş holü	koridor
max enteg.mekan	ebev.dolap od.balkonu	ebev.yat.od.holü
Temel Farklılık Faktörü	0,6980	0,8050
mekan sayısı	**34**	**25**
bağlantı sayısı	41	26
bağlantı/mekan oranı	1,2350	1,0800
halka sayısı	8	2
A tipi mekan sayısı	12	11
B tipi mekan sayısı	7	6
C tipi mekan sayısı	3	5
D tipi mekan sayısı	12	3
A+B toplamı/C+Dtoplamı	1,2670	2,1250
A tipi mekan oranı	35,29%	44,00%
B tipi mekan oranı	20,58%	24,00%
C tipi mekan oranı	8,82%	20,00%
D tipi mekan oranı	35,29%	12,00%
A-B-C-D sıralaması	A=D>B>C	A>B>C>D
sirkülasyon mek.adeti	9	9
sirkülasyon mek. ort ent.	0,9250	1,1061
sirkülasyon mek.min ent.	0,6300	0,6516
sirkülasyon mek.max ent.	1,5535	1,8462
min.ent. sirkülasyon mekanı	giriş holü	koridor
max.ent.sirkülasyon mekanı	ebev.od.holü	ebev.od.holü
sirkülasyon mek. TFF	0,8330	0,7920
uyuma mek.adeti	5	5
uyuma mek. ort ent.	1,2555	1,3249
uyuma mek.min ent.	1,0350	1,0317
uyuma mek.max ent.	1,3500	1,5023
min.ent. uyuma mekanı	banyolu yat.od.	banyolu yat.od.
max.ent. uyuma mekanı	yatak odaları	ebev.yatak od.
uyuma mek. TFF	0,9850	0,9720
aktivite mek.adeti	4	4
aktivite mek. ort ent.	1,3359	1,5792
aktivite mek. min ent.	1,0913	1,2851
aktivite mek. max ent.	1,8900	2,2625
min.ent.aktivite mekanı	yemek bölümü	yemek bölümü
max.ent.aktivite mekanı	ebev.dolap od.	ebev.dolap od.
aktivite mek.TFF	0,9350	0,9310
ıslak hacim adeti	5	5
ıslak hacim ort ent.	1,3850	1,5059
ıslak hacim min ent.	0,9900	1,1041
ıslak hacim max ent.	1,9125	2,2625
min.ent.ıslak hacim mekanı	WC	WC
max.ent.ıslak hacim mekanı	ebev. banyo	ebev. banyo
ıslak hacim mek. TFF	0,9140	0,8940

.

1995-2004 DÖNEMİ EV II

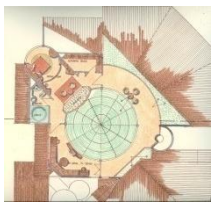

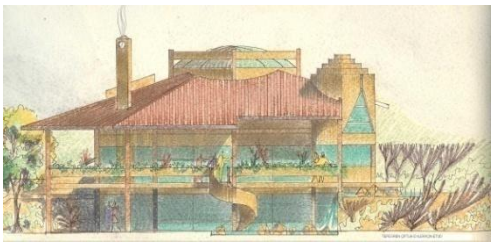

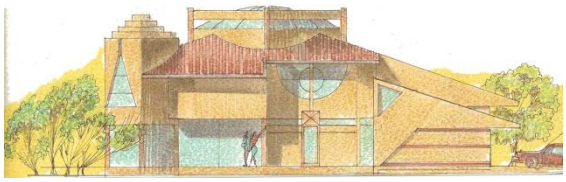

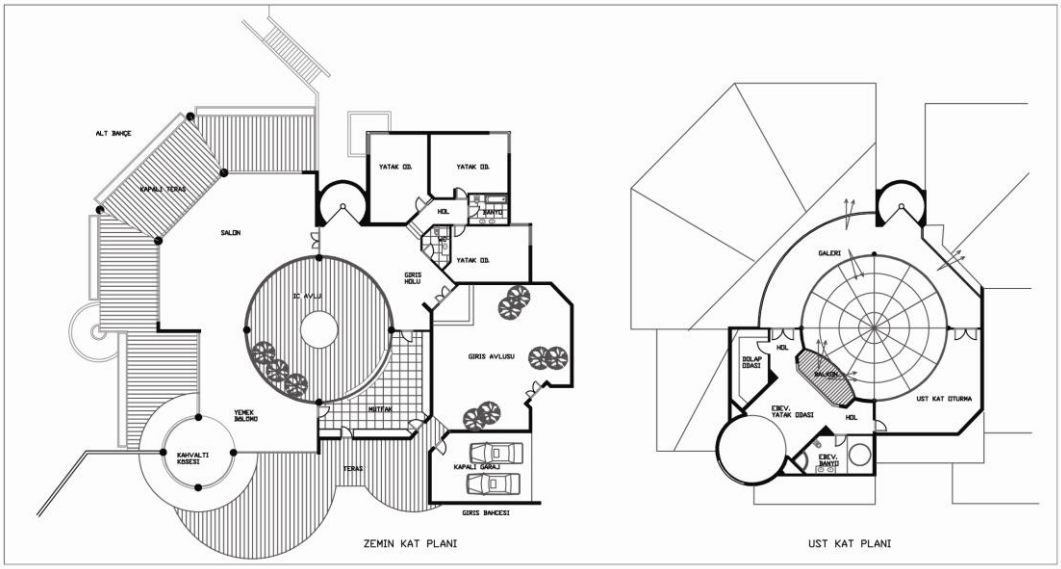

YER	TEPEÖREN,ISTANBUL
TARİH	1996
ALAN	660 m2
KAT ADETİ	3 kat
PROJE ADI	SUN CITY VİLLALARI C TİPİ
İŞVEREN	KORKMAZ YİĞİT-KEMAL GÜLMAN

Şekil 5.73: 1995-2004 dönemi, Ev II plan ve görünüşleri.

Şekil 5.73'deki Ev II, Tepeören Sun City Villaları için tasarlanmış bir başka ev tipidir. Ev I'e benzer bir yaklaşım ile tek kata yayılan bir plan ve tümüyle ebeveyne ayrılmış bir üst kat söz konusudur. Bu tasarımda üstü cam örtülü dairesel iç avlu ve avlu etrafında gelişen mekan kurgusu dikkat çekicidir.

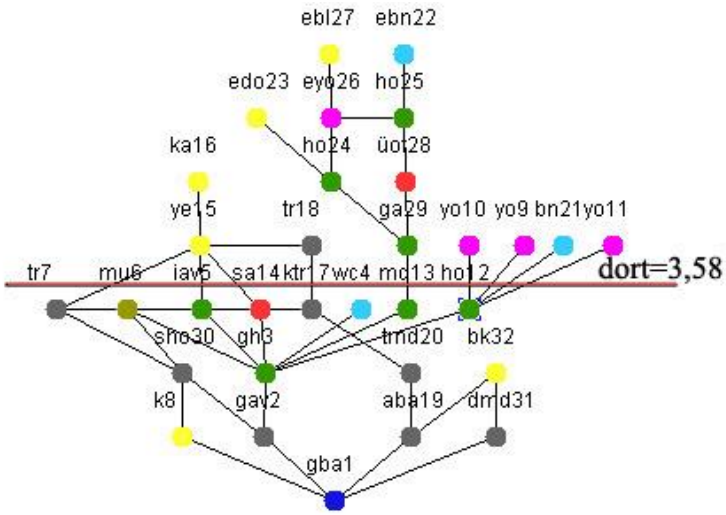

a. Dış mekanlı geçiş grafiği

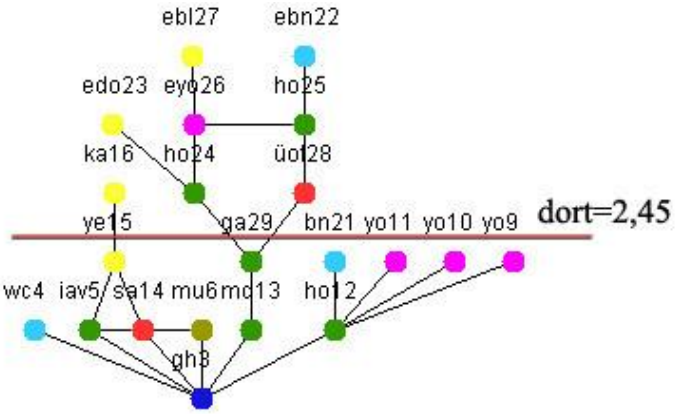

b. Dış mekansız geçiş grafiği

Şekil 5.74: 1995-2004 dönemi EvII'de geçiş grafikleri.

Ev II'nin dışlı grafiği halkalı, sığ ve dallanmış yapılıdır (Şekil 5.74a). Ancak ev içindeki mekansal ilişkiler Ev I'de olduğu gibi izlenmesi güç değildir. Daha net bir plan şemasına sahip olması grafiği de daha kolay anlaşılabilir hale getirir. Ev I'de olduğu gibi grafik giriş holünden itibaren dallara ayrılır. Ancak burada giriş holü bir ara sirkülasyon mekanı olmadan salona, mutfağa ve üst kata çıkan merdivene bağlanır. Bir tek daha mahrem kabul edilen uyuma mekanlarının dallandığı bir hol bulunur.

Şekil 5.74'deki her iki grafikte zemin kattaki sığ, dallanmış uyuma grubu, üst kattaki derin, tek halkalı ebeveyn grubu ve zemin kattaki sığ, çok halkalı ikincil kişilere açık alanlar ayrı birer alt sistem şeklinde izlenebilir. Bu üç sistemin kesişme noktası ise giriş holüdür.

Bu evde Ev I'den farklı bir tutumla birincil/ikincil kullanıcı ayırımına dikkat edilmiştir. Giriş holünden çıkan dalların her birinde farklı kullanıma yönelik mekanlar bulunur. Bu dalların birbirinden kopuk olması nedeniyle, yollardan birinin kapanması diğer yolu kapamaz. Örneğin konuk ağırlandığında, evin çocukları uyuma mekanlarına geçip kapıyı konuk grişine kapayabilir. Ya da ebeveynlerden biri konuklarlayken, diğeri üst kata çıkıp orada zaman geçirebilir. Çalışanlar ise giriş avlusundan servis holüne, oradan da hiçbir kullanım alanından geçmeden mutfağa ulaşabilir. Ev II'de farklı kullanıcılar için farklı eylem biçimleri grafiklerden izlenebilir.

Dış mekanların analiz dışında tutulması ile zemin kat kurgusu Ev I'de olduğu kadar etkilenmez. Ancak kapıların dışarıya kapanması ile dışarıdan geçen yedi halka ortadan kalkar ve daha yalın bir mekansal kurgu ortaya çıkar.

Dışarısı göz ardı edildiğinde zemin kattaki halkalar ortadaki daire biçimli iç avlu ile sağlanır. Derine gidildikçe daha mahrem, yaşayana ait mekanlara ulaşılır. Dışlı analizde zemin katta uyuma mekanları, ıslak hacimler ve salondaki özel köşe dışında tüm mekanlar halka üzerinde yer alan C veya D tipi mekanlardır.

İç ve dış bütünlüğünde geçiş grafiğinde C ve D tipi mekan sayısı A ve B tipi toplam mekan sayısından fazladır. Bu durum dağılımlı bir mekansal kurguyu gösterir. Dışarının göz ardı edilmesiyle halkaların büyük bölümü ortadan kalkar ve A ve B tipi mekan sayısı artar. Bu nedenle dış mekansız analizde dağılımsız bir örüntü söz konusudur. (Çizelge 5.137).

Çizelge 5.137: 1995-2004 dönemi Ev II'de mekan tipolojisi.

EV II-dış mekanlı : A TİPİ MEKANLAR	**EV II-dış mekansız : A TİPİ MEKANLAR**
ebev.od.balkonu	ebev.od.balkonu
ebev.banyo	ebev.banyo
ebev.dolapod.	ebev.dolapod.
kahvaltı köşesi	kahvaltı köşesi
wc	wc
ortak banyo	ortak banyo
yatak od.	yatak od.
yatak od.	yatak od.
yatak od.	yatak od.
EV II-dış mekanlı : B TİPİ MEKANLAR	**EV II-dış mekansız : B TİPİ MEKANLAR**
merdiven	merdiven
yatak odası holü	yatak odası holü
EV II-dış mekanlı:C TİPİ MEKANLAR	**EV II-dış mekansız:C TİPİ MEKANLAR**
ebev.yatak od.holü	ebev.yatak od.holü
ebev.yatak od.holü	ebev.yatak od.holü
ebev.yatak od.	ebev.yatak od.
üst kat oturma odası	üst kat oturma odası
teras	yemek bölümü
teras merdiveni	mutfak
galeri	galeri
bodrum kat	
bodrum kata inen dış merd.	
kapalı garaj	
EV II -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR	**EV II -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR**
giriş holü	yemek bölümü
mutfak	giriş holü
salon	mutfak
iç avlu	salon
kapalı teras	iç avlu
alt bahçe	
giriş bahçesi	
giriş avlusu	
servis holü	
yemek böl.terası	
yemek bölümü	

Çizelge 5.138: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 dönemi, Ev II.

Dış mekanlar dahil edildiğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
giriş h.3(0,5673)<merd.13(0,7400)<giriş av.2(0,7647)=salon14(0,7647)<iç avlu5(0,7770)<mutfak6(0,8140)< hol 12 (0,8387) <wc4(0,9373)=galeri29(0,9373)<servis holü30 (0,9743)<yemek bölümü15(0,9867)=giriş bahçesi 1(0,9867)=teras 7 (0,9867) <kapalı teras 17 (0,9990) < **ort. enteg. değeri = 1,1501**< kapalı garaj 8(1,2087)<yatak od.9 (1,2087) = yatak od.10 (1,2087) =yatakod.11(1,2087)= hol24(1,2087)= banyo21(1,2087)< alt bahçe19(1,2210) =teras merdiveni 20 (1,2210) < teras18(1,2333)= üstoturma28(1,2333)< dışmerdiven31(1,3320)< kahvaltı köşesi 6(1,3567)< ebev. yatak od. 26 (1,4924)< hol25(1,5047)< bodrumk.32(1,5664)< ebev.dolap od. 23(1,5787)< ebev.balkon27(1,8624)< ebev. banyo 22 (1,8747)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
giriş holü3(0,6953)< merdiven13(0,7672)< galeri29(0,8871)< hol12(0,9590)< içavlu 5 (1,0069)< salon14(1,0309)< mutfak 6 (1,0789)< hol24(1,1508)= wc4(1,1508)< üstoturma28(1,1987)< **ort. enteg. değeri = 1,2924**<yemek bölümü 15 (1,3905) < yatak od.9 (1,4145) =yatakod.10 (1,4145)= yatakod.11(1,4145)= banyo21(1,4145)< ebev.yatakod.26(1,4385)< hol 25 (1,4625) < ebev.dolap od. 23(1,6063)< kahvaltı köşesi16(1,8461)< ebev.balkon27(1,8940)< ebev.banyo22(1,9180)

Çizelge 5.139: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 dönemi, Ev II.

Dış mekanlar dahil edildiğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
pişirme(0,8140)<sirkülasyon(0,9391)<yaşama(0,9990)<dış mekanlar(1,0799)< **ort.enteg . değeri =1,1501**< uyuma (1,2796) < ıslak hacimler (1,3402)<aktivite(1,4266)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
Sirkülasyon (0,9898) < pişirme(1,0789)< yaşama(1,1148)< **ort.enteg.değeri=1,2924**<uyuma (1,4205)<ıslak hacimler (1,4944) < aktivite(1,6842)

Ev I'de olduğu gibi, Ev II'de de 32 mekandan oluşan ve 660 metrekareye yayılmış bir evin ortalama entegrasyon değeri 1'in biraz üstündedir (Çizelge 5.138 ve 5.139). Dışsız durumda mekansal kurgu daha ayrılmış hale gelir.

İç ve dış bütünlüğünde entegrasyon çekirdeğini giriş holü, merdiven ve salon, dışarısının göz ardı edilmesiyle ise giriş holü, merdiven ve galeri oluşturur. Ayrıca evin kapılarının dışarı kapanması ile salonun entegrasyonunun zayıfladığı ama buna karşın evin ebeveyn katındaki üst kat oturma odasının çok daha bütünleşik hale geldiği görülür.

Dışlı analizde son derece ayrılmış olan üst kattaki ebeveyn odası holünün, dışarısı katılmadığında oldukça bütünleşik yapıya sahip olması da dikkat çeker. Bu durumda evin dışarıya, ikincil kullanıcılara ve konuklara açık olduğu durumda entegrasyonun zemin kat mekanları etrafında geliştiği, dışarıya kapandığında yaşayanlar için entegrasyonun üst katta güçlendiği izlenir. Ancak her iki durumda da en ayrılmış mekanlar en derindeki ebeveyn özel mekanlarıdır.

Dışlı analizde temel farklılık faktörü için 1'den biraz uzaklaşan bir sayısal değer hesaplanmıştır ama mekanların entegrasyon değerleri arasında farklılaşmanın güçlü olduğunu ifade edecek kadar düşük bir değer değildir. İşlev grupları bağlamında ise 1'e yakın değerlerle aynı gruptaki mekanların sistemle benzer şekilde entegre oldukları izlenir (Çizelge 5.140).

Çizelge 5.140: Ev II'ye ait sentaktik bulgular.

EV II		
	dış mekanlı analiz	**dış mekansız analiz**
max derinlik	**7.0**	**5.0**
ort derinlik	3,58	2,45
en derindeki mekan	ebev.od.balkonu,ebev.banyo	ebev.od.balkonu,ebev.banyo
entegrasyon ort	**1,1500**	**1,2924**
entegrasyon min	0,5673	0,6953
entegrasyon max	1,8747	1,918
min enteg. mekan	giriş holü	giriş holü
max enteg.mekan	ebev.banyo	ebev.banyo
Temel Farklılık Faktörü	0,746	0,804
mekan sayısı	**32**	**21**
bağlantı sayısı	41	24
bağlantı/mekan oranı	1,2813	1,19
halka sayısı	11	4
A tipi mekan sayısı	9	9
B tipi mekan sayısı	2	2
C tipi mekan sayısı	10	6
D tipi mekan sayısı	11	4
A+B toplamı/C+Dtoplamı	0,5238	1,1
A tipi mekan oranı	28,13%	42,86%
B tipi mekan oranı	6,25%	9,52%
C tipi mekan oranı	31,25%	28,57%
D tipi mekan oranı	34,28%	19,05%
A-B-C-D sıralaması	D>C>A>B	A>C>D>B
sirkülasyon mek.adeti	7	7
sirkülasyon mek. ort ent.	0,9391	0,9898
sirkülasyon mek.min ent.	0,5673	0,6953
sirkülasyon mek.max ent.	1,5047	1,4625
min.ent. sirkülasyon mekanı	giriş holü	giriş holü
max.ent.sirkülasyon mekanı	ebev.od.banyo holü	ebev.od.banyo holü
sirkülasyon mek. TFF	0,817	0,889
uyuma mek.adeti	4	4
uyuma mek. ort ent.	1,2796	1,4205
uyuma mek.min ent.	1,2087	1,4145
uyuma mek.max ent.	1,4924	1,4385
min.ent. uyuma mekanı	yatak odaları	banyolu yat.od.
max.ent. uyuma mekanı	ebev.yatak od.	ebev.yatak od.
uyuma mek. TFF	0,99	0,999
aktivite mek.adeti	6	4
aktivite mek. ort ent.	1,4266	1,6842
aktivite mek. min ent.	0,9867	1,3905
aktivite mek. max ent.	1,8624	1,894
min.ent.aktivite mekanı	yemek bölümü	yemek bölümü
max.ent.aktivite mekanı	ebev.od. kahvaltı balkonu	ebev.od. kahvaltı balkonu
aktivite mek.TFF	0,921	0,981
ıslak hacim adeti	3	3
ıslak hacim ort ent.	1,3402	1,4944
ıslak hacim min ent.	0,9373	1,1508
ıslak hacim max ent.	1,8747	1,918
min.ent.ıslak hacim mekanı	WC	WC
max.ent.ıslak hacim mekanı	ebev. banyo	ebev. banyo
ıslak hacim mek. TFF	0,905	0,947

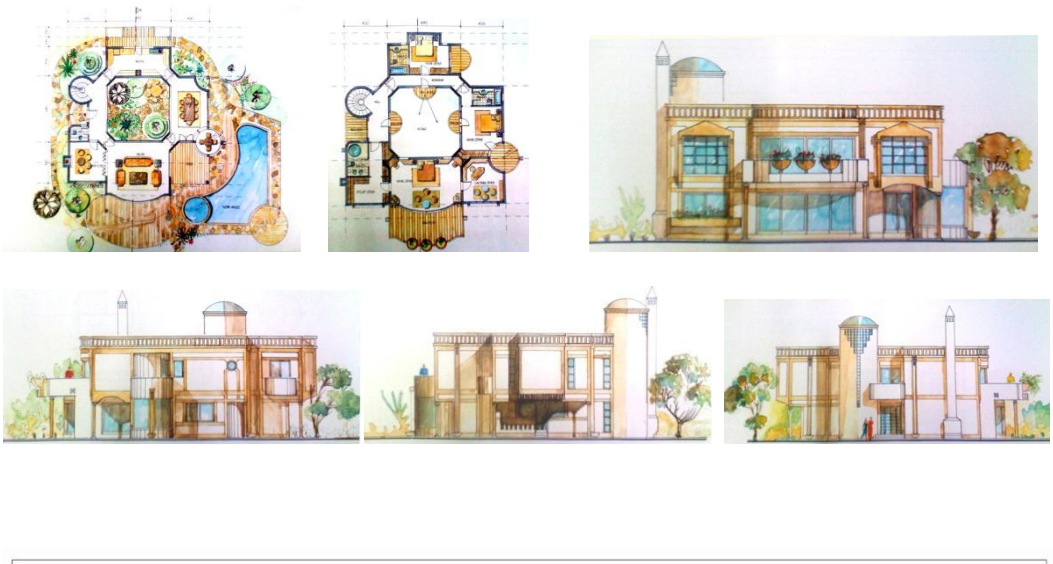

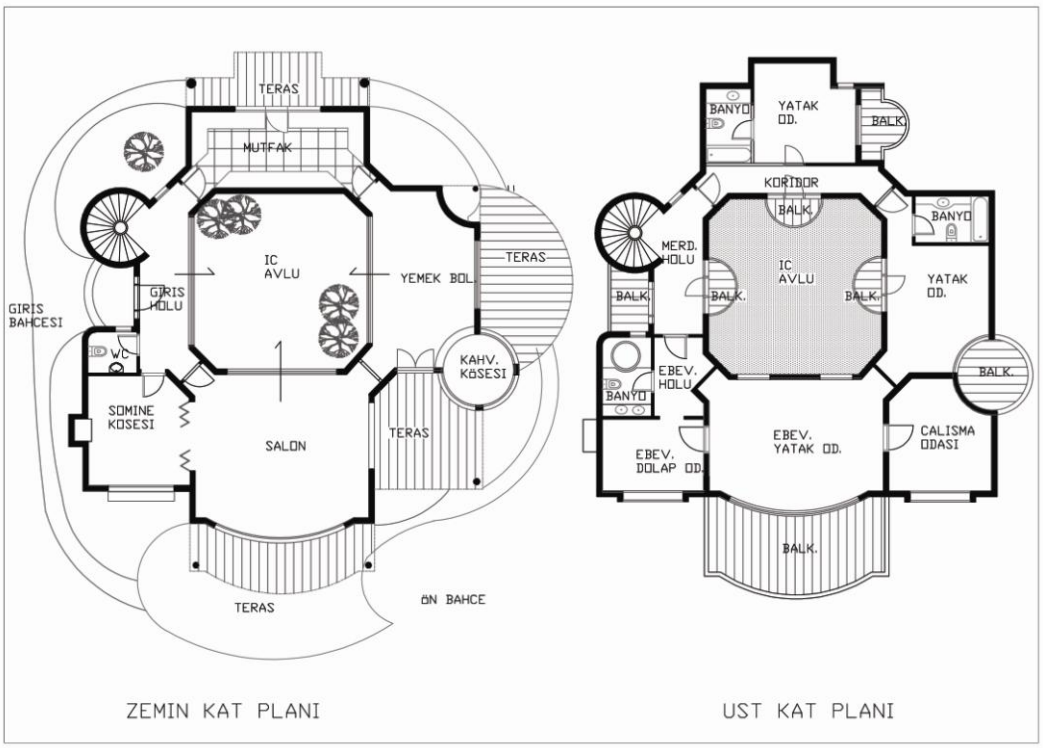

YER	HEBİL KOYU,BODRUM
TARİH	1998
ALAN	320 m2
KAT ADETİ	2 KAT
PROJE ADI	HEBİL KOYU EVLERİ E TİPİ
İŞVEREN	IŞIK YOLUM

Şekil 5.75: 1995-2004 dönemi, Ev III plan ve görünüşleri.

2000'li yıllara girerken Türkiye'de talebi artan yeni konut projeleri, yazlık bölgelerde de kendini göstermeye başlar. Özellikle yazlık konut almak isteyenlerin en çok talep ettiği bölge ise Bodrum'dur. Bodrum'daki talebi gören pek çok inşaat şirketi, irili ufaklı çok sayıda projeyle yatırımlara başlar. Bu yıllarda Yılmaz Sanlı'nın Bodrum'da yaptığı tasarım çalışmaları hız kazanır. Şekil 5.75'de görülen Ev III, Hebilköyü Koyu'na bakan, 35 panaromik manzaralı evden oluşan, Bodrum tatil sitesi için tasarlanmış altı ev tipinden biridir. Hebil Koyu Evleri tüm avan ve uygulama projeleri hazırlanmış olduğu halde uygulanamamış bir tasarımdır. Tümüyle işverenin isteği doğrultusunda geleneksel Bodrum mimarisinin Kaliforniya tarzı mimari ögelerle bir araya gelmesi söz konusudur. Evlerin dışındaki bu eklektik yaklaşımın Yılmaz Sanlı'nın Bodrum'da çoğunlukla tercih ettiği yalın mimari çizigisinin biraz dışında kaldığı belirtilmelidir. Ancak evlerin mekansal kurguları oldukça renkli ve ilginçtir. Ev III bir iç avlu etrafında gelişmiş ve 4 adet yapılması önerilmiş bir ev tipidir.

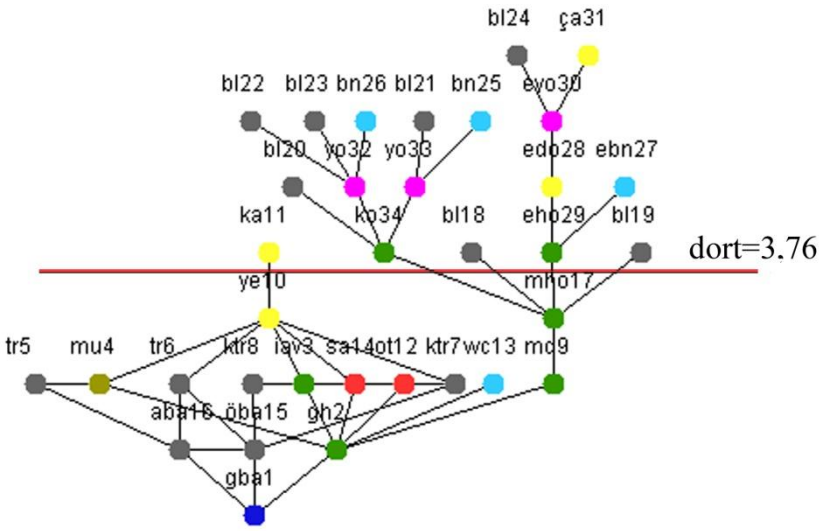

a. Dış mekanlı geçiş grafiği

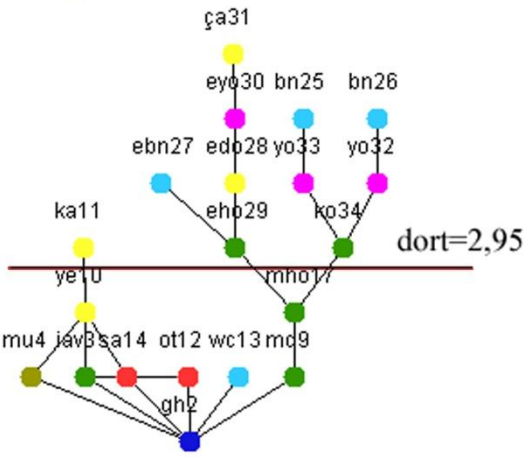

b.Dış mekansız geçiş grafiği

Şekil 5.76: 1995-2004 dönemi Ev III'de geçiş grafikleri.

Ev III'ün dışlı grafiği halkalı, sığ ve dallanmış yapılı bir zemin kat ve ağaç yapılı, derin bir üst kattan oluşur (Şekil 5.76). Hem dışlı hem de dışsız grafikte dört noktada dallanma ilk dikkat çeken özelliktir. Birincisi giriş holü, ikinci üst kat merdiven holü, üçüncüsü üst kat merdiven holünden geçilen yatak koridoru, dördüncüsü ise ebeveyn odası holüdür. Servis alanlarına gidişte izlenen yol ile uyuma mekanlarına gidişte izlenen yol ise tümüyle ayrılmıştır.

Ev III'de birincil/ikincil kullanıcı sirkülasyonundaki ayırıma dikkat edilmiştir. Giriş holünden çıkan dalların her birinde farklı kullanıma yönelik mekanların bulunması ile ev içinde çalışan, yaşayan, konuk sirkülasyonu mimar tarafından belirlenmiştir. Konuk salona giriş holünden ulaşır, evin çocukları uyuma mekanlarına geçerken ebeveynin kullanım alanına ya da konuğun ağırlandığı mekana girmez. Çalışanlar ise dışarıdan da mutfağa ulaşabilir, yemek salonuna doğrudan geçebilir. Zemin kat mekansal kurgusunda orta avlunun da rolü önemlidir.

Dış mekanların analiz dışında tutulması ile geçiş grafiğinin büyük bir değişime uğraması söz konusu değildir. Dış mekanlar kaldırıldığında iç mekanlar arası oluşmuş olan ilişkiler ağı aynı şekilde kalır.

Dışarısının katıldığı geçiş grafiğindeki on halkadan altısı zemin katta dışarıdan geçen halkalardır. Bunlardan ikisi dış mekanlar arasında olan zayıf halkalardır. Derine gidildikçe daha mahrem, yaşayana ait mekanlara ulaşılır. Dışlı analizde zemin katta WC ve kahvaltı köşesi hariç tüm mekanlar halka üzerinde yer alan C veya D tipi mekanlardır.

Hem dışarısıyla hem de dışarısı dahil edilmediğinde oluşturulan geçiş grafiklerinde A ve B tipi mekan sayısı C ve D tipi toplam mekan sayısından fazladır. Bu durum dağılımsız bir mekansal kurguyu betimler.

Dışarının göz ardı edilmesiyle halkaların büyük bölümü ortadan kalkar ve A ve B tipi mekan sayısı daha da artar. Bu nedenle dış mekansız analizde daha dağılımsız bir kurgu izlenir (Çizelge 5.141).

Çizelge 5.141: 1995-2004 dönemi Ev III'de mekan tipolojisi.

EV III-dış mekanlı : A TİPİ MEKANLAR	**EV III-dış mekansız : A TİPİ MEKANLAR**
ebev.od.balkonu	çalışma od.
çalışma od.	ebev.banyo
ebev.banyo	yatak od.banyosu
merd.holü balkonu	yatak od.banyosu
merd.holü balkonu	kahvaltı köşesi
yatak od.banyosu	WC
yatak od.balkonu	
yatak od.banyosu	
yatak od.balkonu	
yatak od.balkonu	
kahvaltı köşesi	
koridor balkonu	
WC	
EV III-dış mekanlı : B TİPİ MEKANLAR	**EV III-dış mekansız : B TİPİ MEKANLAR**
ebev.yatak od.	ebev.yatak od.
ebev.dolap od.	ebev.dolap od.
ebev.yat.od.holü	ebev.yat.od.holü
merd.holü	merd.holü
merdiven	merdiven
koridor	koridor
yatak od.	yatak od.
yatak od.	yatak od.
EV III-dış mekanlı:C TİPİ MEKANLAR	**EV III-dış mekansız:C TİPİ MEKANLAR**
mutfak terası	mutfak
oturma odası(şömine köşesi)	oturma odası(şömine köşesi)
EV III -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR	**EV III -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR**
yemek odası	yemek odası
mutfak	salon
arka bahçe	iç avlu
yemek odası terası	giriş holü
salon	
iç avlu	
giriş holü	
giriş bahçesi	
ön bahçe	
yemek odası kapalı terası	
salon kapalı terası	

Çizelge 5.142: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 dönemi, Ev III.

Dış mekanlar dahil edildiğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
merdiven ho.17(0,6975)<merdiven9(0,7200)< giriş holü2(0,7650)< koridor34(0,8775)< ebev.hol 29 (0,9450) < salon 14 (0,9788) <mutfak4(1,0125)<iç avlu3(1,0238)< oturma od. (şömine kö.)12 (1,0575) =balkon 18 (1,0575) =balkon19(1,0575)< wc 13 (1,1250) <yatak od.32(1,1700)< yatak od. 33 (1,1925) =yemek sal.10(1,1925)<kapalı ter. 7 (1,2263) <**ort.enteg. değeri = 1,2362**=giriş bahçesi 1 (1,2362) <ön bahçe15(1,2375)= balkon20(1,2375)= ebev.dolap od. 28 (1,2375)<arka bahçe 16 (1,2488) < kapalı teras8(1,2600)< teras5(1,2938)< ebev. banyo27 (1,3050)< teras 6 (1,4625) < balkon22 (1,5300) = balkon 23 (1,5300)= banyo26(1,5300)<kahvaltı kö.11 (1,5525) = banyo 25 (1,5525)= balkon 21(1,5525)= ebev.yatak od. 30 (1,5525) < balkon 24 (1,9125) =çalışma od. 31 (1,9125)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
merdiven ho.17(0,8054)<merd.(0,8574)<giriş ho.2(0,9613)<koridor34(1,0652)=ebev.hol29(1,0652) <salon14(1,2731)<iç avlu 3(1,2991)<mutfak 4(1,3250)<oturma od. (şömine kö.) 12 (1,3510)< ebev. do.od.28(1,4290)= wc13(1,4290)**< ort. enteg. değeri = 1,4549 <** yatak od. 32 (1,4809)=yatak od. 33(1,4809)< ebev.banyo27 (1,5329)< banyo25 (1,5525) < yemek salonu 10 (1,6108)<ebev.yat. od.30(1,8447)<banyo26(1,9486)<kahvaltı köşesi11(2,0785)<çalışma od.31 (2,3123)

Çizelge 5.143: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 Dönemi, Ev III.

Dış mekanlar dahil edildiğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon(0,8381)<pişirme(1,0125)<yaşama(1,0182)<**ort.enteg.değeri=1,2362**<uyuma (1,3050)< dış mekanlar (1,3457) < ıslak hacimler(1,3781)<aktivite(1,4738)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon(1,0089)<yaşama(1,3121)<pişirme(1,3250)<**ort.enteg.değeri=1,4549**<uyuma (1,6022) < ıslak hacimler (1,6158) <aktivite(1,8577)

Ev III'ün ortalama entegrasyon değeri 1'in üzerindeki bir değerle ayrılmış yapıya işaret eder (Çizelge 5.142). Dışsız analizde ortalama entegrasyon değeri daha da yükselerek bütüne ilişkin entegrasyonun zayıfladığına işaret eder. Burada Ev III'ün yazlık ev kimliğinin vurgulanması gerekir. Bir Bodrum evinde dış mekanların bütün için birleştirici özelliği olması beklenen bir özelliktir.

Hem dışlı hem de dışsız analizde entegrasyon çekirdeğini üst kat merdiven holü, merdiven ve giriş holü oluşturur. Ev III'de entegrasyonun merdiven ve merdiven ile ilişkilendirilmiş zemin kat ve üst kat mekanlarında odaklandığını söyleneblir. Evin kapılarının dışarı kapanması ile entegrasyon değerleri sıralaması fazla etkilenmez. Yalnız üst kattaki ebeveyn dolap odasının sıralamada daha bütünleşik hale geldiği, buna karşın yemek salonunun çok daha ayrılmış olduğu izlenir.

Ev III'de üst katta güçlenen entegrasyon özeliği görülür. Hem dışlı hem de dışsız analizde ebeveyn odası holünün ve yatak koridorunun zemin kattaki salon, mutfak, oturma köşesi, yemek salonu gibi ailenin ve konukların bir araya geldiği ana mekanlardan daha entegre olması dikkat çekicidir. Evin dışlı analizinde iç avlu dışındaki bütün sirkülasyon mekanlarının ve salonun 1'in altında entegrasyon değerleri ile son derece bütünleşik olduğu görülür. Bu da entegrasyonun sirkülasyon işlevi etrafında geliştiğini ifade eder (Çizelge 5.143). Dışsız durumda ise yalnız entegrasyon çekirdeğini oluşturan üç mekan 1'in altında değere sahiptir.

Özellikle zemin kat dış mekanlarının evin bütününe ait entegrasyonundaki birleştirici özelliklerine karşın, entegrasyon değerleri sıralamasında zemin kattaki dış mekanlardan yemek odası önündeki kapalı teras hariç hepsinin ayrılmış mekanlar arasında olduğu görülür. Entegrasyonu en güçlü dış mekanlar merdiven holünden çıkılan iki balkondur. Dışlı analizde hesaplanan temel farklılık faktörü 1'den biraz uzaklaşan değeriyle mekanların entegrasyon değerleri arasında farklılaşmanın varlığına işaret eder (Çizelge 5.144).

Çizelge 5.144: Ev III'e ait sentaktik bulgular.

EV III		
	dış mekanlı analiz	**dış mekansız analiz**
max derinlik	**7.0**	**6.0**
ort derinlik	3,76	2,95
en derindeki mekan	ebev.od.balkonu,çalışma od.	çalışma od.
entegrasyon ort	**1,2362**	**1,4549**
entegrasyon min	0,6975	0,8054
entegrasyon max	1,9125	2,3123
min enteg. mekan	merd. holü	merd. holü
max enteg.mekan	çalışma od.	çalışma od.
Temel Farklılık Faktörü	0,71	0,794
mekan sayısı	**34**	**20**
bağlantı sayısı	45	23
bağlantı/mekan oranı	1,3529	1,2
halka sayısı	10	4
A tipi mekan sayısı	13	6
B tipi mekan sayısı	8	8
C tipi mekan sayısı	2	2
D tipi mekan sayısı	11	4
A+B toplamı/C+Dtoplamı	1,6154	2,33
A tipi mekan oranı	38,24%	30,00%
B tipi mekan oranı	23,53%	40,00%
C tipi mekan oranı	5,88%	10,00%
D tipi mekan oranı	32,35%	20,00%
A-B-C-D sıralaması	A>D>B>C	B>A>D>C
sirkülasyon mek.adeti	6	6
sirkülasyon mek. ort ent.	0,8381	1,0089
sirkülasyon mek.min ent.	0,6975	0,8054
sirkülasyon mek.max ent.	1,0238	1,2991
min.ent. sirkülasyon mekanı	merd. holü	merd. holü
max.ent.sirkülasyon mekanı	iç avlu	iç avlu
sirkülasyon mek. TFF	0,97	0,948
uyuma mek.adeti	3	3
uyuma mek. ort ent.	1,305	1,6022
uyuma mek.min ent.	1,17	1,4809
uyuma mek.max ent.	1,5525	1,8447
min.ent. uyuma mekanı	yatak odaları	yatak odaları
max.ent. uyuma mekanı	ebev.yatak od.	ebev.yatak od.
uyuma mek. TFF	0,983	0,99
aktivite mek.adeti	4	4
aktivite mek. ort ent.	1,4738	1,8577
aktivite mek. min ent.	1,1925	1,429
aktivite mek. max ent.	1,9125	2,3123
min.ent.aktivite mekanı	yemek bölümü	ebev.dolap od.
max.ent.aktivite mekanı	çalışma od.	çalışma od.
aktivite mek.TFF	0,954	0,954
ıslak hacim adeti	3	3
ıslak hacim ort ent.	1,3781	1,6158
ıslak hacim min ent.	1,125	1,429
ıslak hacim max ent.	1,5525	1,9486
min.ent.ıslak hacim mekanı	wc	wc
max.ent.ıslak hacim mekanı	yatak od.banyosu	yatak od.banyosu
ıslak hacim mek. TFF	0,979	0,98

1995-2004 DÖNEMİ **EV IV**

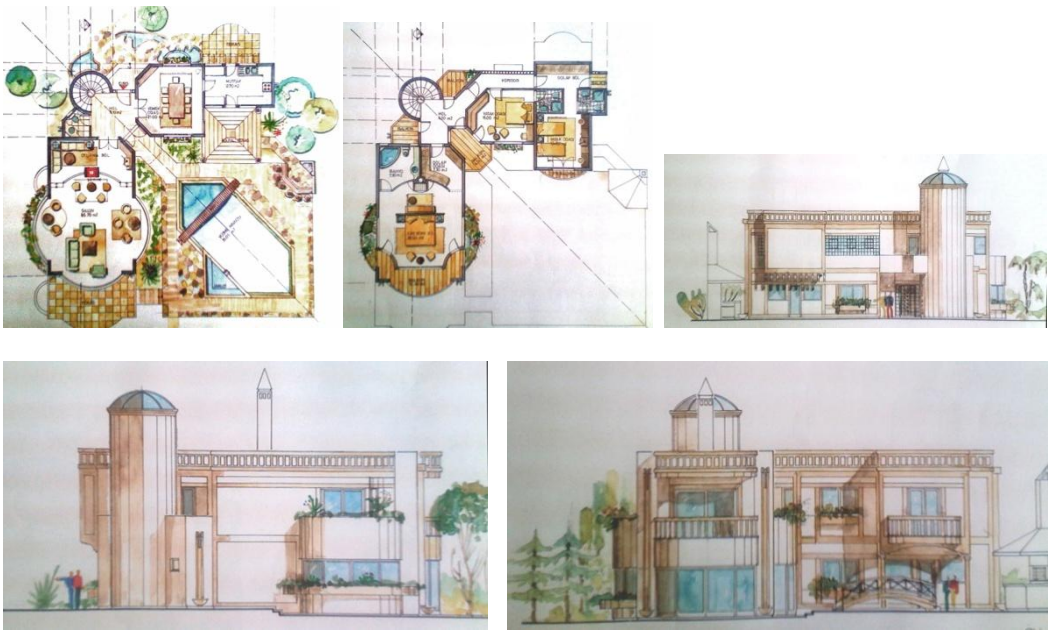

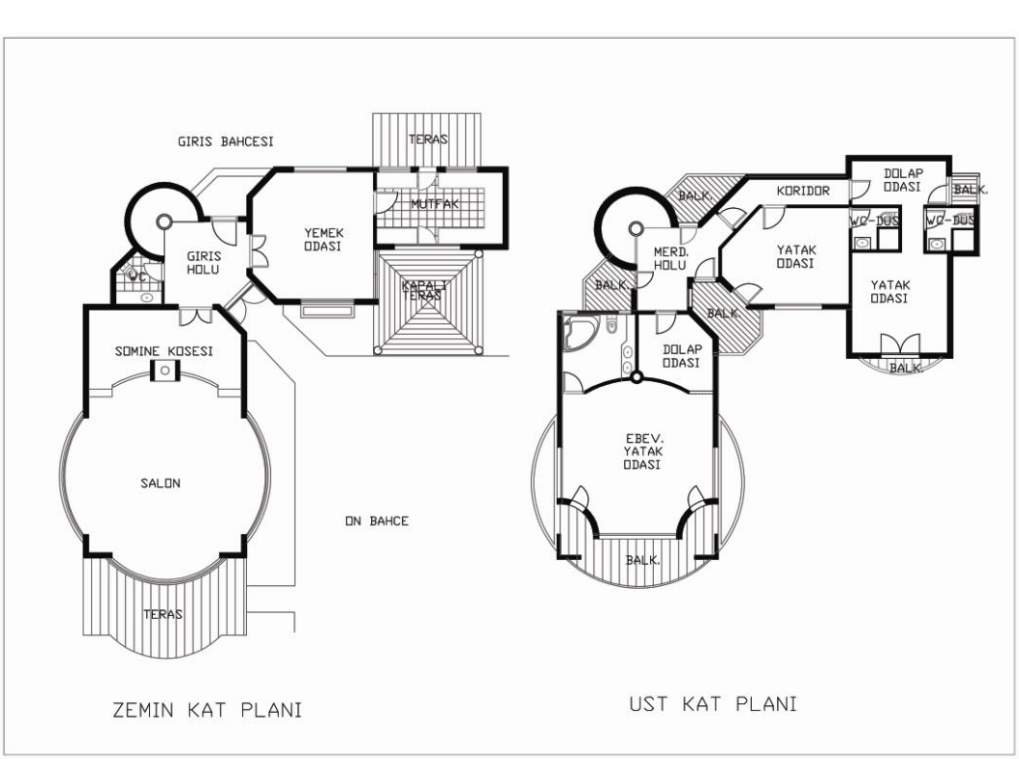

YER	HEBİL KOYU,BODRUM
TARİH	1998
ALAN	300 m2
KAT ADETİ	2 KAT
PROJE ADI	HEBİL KOYU EVLERİ C TİPİ
İŞVEREN	IŞIK YOLUM

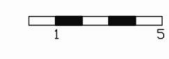

Şekil 5.77: 1995-2004 dönemi, Ev IV plan ve görünüşleri.

Şekil 5.77'de görülen Ev IV, Hebil Koyu Evleri'nden başka bir ev tipine örnektir. Ev IV L-plan şeması ile manzaraya açılır. Bir iç avlu yerine, iki kolun simetri aksına yerleşmiş bir teras etrafında gelişmiş bir plan söz konusudur. Saf geometrik biçimlerin birbiri içine geçmiş kompozisyonu ile oldukça hareketli bir kütle ortaya çıkar. Bu ev tipinden de dört adet uygulanması önerilmiş ama tasarım aşamasında kalmıştır.

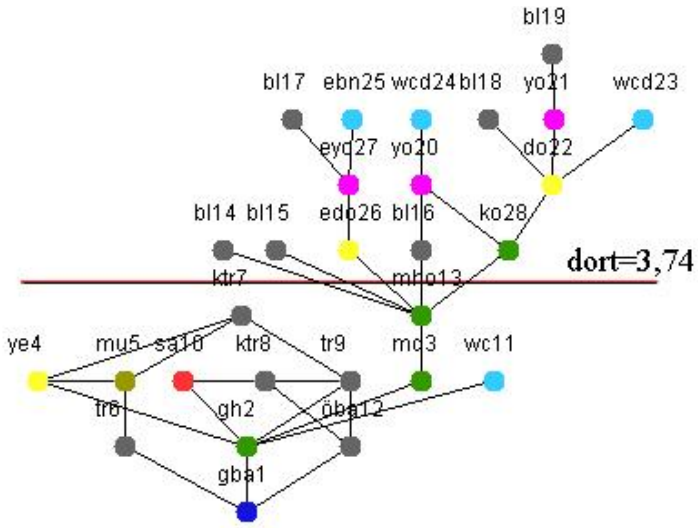

a. Dış mekanlı geçiş grafiği

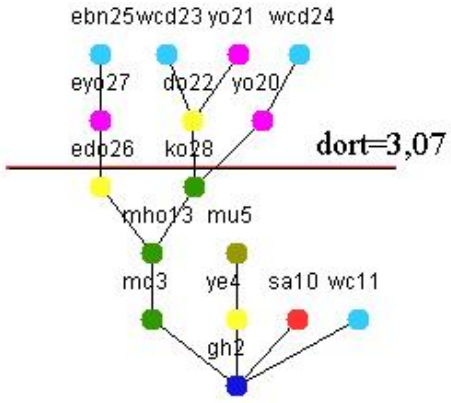

b.Dış mekansız geçiş grafiği

Şekil 5.78: 1995-2004 dönemi Ev IV'de geçiş grafikleri.

Ev IV'ün dışlı grafiği halkalı, sığ ve dallanmış bir zemin kat ve ağaç yapılı, daha derin ve dallanmış bir üst kattan oluşur (Şekil 5.78). Dışlı analizde mekansal kurgu hem birincil hem de ikincil kullanıcılar için esnek hareket biçimleri yaratan halkalara sahiptir. Örneğin çalışan alışverişten dönüp, giriş bahçesinden mutfağa ulaşıp, yemek odasına geçebilir, ya da dışarıdan devam edip, ortadaki havuzlu terasdan, salon terasına geçip, salona servis yapabilir. Ya da konuk yemek salonundan dışarı çıkıp

salona geçebilir. Dışsız analizde ise halkalar kalkar ve sıradan, yalın ağaç benzeri bir grafik oluşur. Dışlı geçiş grafiklerinde A ve B tipi mekan sayısı ve C ve D tipi toplam mekan sayısı eşittir. Dışarının göz ardı edilmesiyle C ve D tipi mekan kalmaz. (Çizelge 5.145).

Çizelge 5.145: 1995-2004 dönemi Ev IV'de mekan tipolojisi.

EV IV-dış mekanlı : A TİPİ MEKANLAR	**EV IV-dış mekansız : A TİPİ MEKANLAR**
yatak od.balkonu	yatak od. WC-duş
yatak od. WC-duş	ebev.banyo
dolap od.balkonu	yatak od.
ebev.banyo	yatak od. WC-duş
ebev.yat.od.balkonu	mutfak
yatak od. WC-duş	salon
merd.holü balkonu	WC
merd.holü balkonu	
WC	
EV IV-dış mekanlı : B TİPİ MEKANLAR	**EV IV-dış mekansız : B TİPİ MEKANLAR**
yatak od.	giriş holü
dolap od.	yemek odası
ebev.yatak od.	merdiven
ebev.dolap od.	merdiven holü
merdiven	ebev.dolap od.
	salon
	dolap od.
	ebev. yatak od.
	koridor
EV IV-dış mekanlı:C TİPİ MEKANLAR	**EV IV-dış mekansız:C TİPİ MEKANLAR**
merdiven holü	
merd.holü balkonu	
yatak od	
koridor	
mutfak terası	
EV IV -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR	**EV IV-dış mekansız:D TİPİ MEKANLAR**
yemek odası	
mutfak	
yemek od.kapalı terası	
salon kapalı terası	
havuz terası	
giriş holü	
ön bahçe	
giriş bahçesi	
salon	

Çizelge5.146: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 Dönemi, Ev IV.

Dış mekanlar dahil edildiğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
merd.holü13(0,6665)<merdiven3(0,7271)<giriş holü2(0,8180)<koridor28(0,8483)<ebev.dolap od.26 (0,9695) <balkon 16 (0,9998)<balkon14(1,0604) <balkon 15(1,0604)< teras 9(1,1058)<giriş bahçesi1(1,1210)= dolap od. 22 (1,1210) <yemek bölümü 4 (1,1361)< salon 10 (1,1664)< yatak od. 20(1,1816)< wc11(1,2119)< **ort. enteg. değeri = 1,2487**< ebev. yatak od.27(1,3028)< ön bahçe12(1,4088)= kapalı teras7(1,4088)< mutfak 5(1,4239)=kapalı teras 8 (1,4239) <teras 6 (1,4391) < yatak od.21(1,4845)<balkon18(1,5148)= WC-duş23(1,5148) <WC-duş24(1,5754) <balkon17 (1,6966) = ebev. banyo 25 (1,6966)<balkon19(1,8784)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
merd.holü13(0,7967)< merdiven3(0,9484)=koridor28(0,9484)< giriş holü2(1,1761)=ebev.dolap od. 26(1,1761)< dolap od. 22 (1,3278)< yatak od.20(1,4037)< **ort. enteg. değeri = 1,5270**< yemek bölümü 4(1,6313)= ebev.yatak od. 27(1,6313)< salon 10 (1,7072)=wc11(1,7072)<yatak od. 21(1,8589)= WC-duş23(1,8589) <WC-duş24(1,9348)< mutfak 5 (2,1624) =<ebev.banyo25 (2,1624)

Çizelge 5.147: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 dönemi, Ev IV.

Dış mekanlar dahil edildiğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon(0,7650)<aktivite(1,0755)<yaşama(1,1664) < **ort.enteg.değeri=1,2487**<uyuma(1,3230)<dış mekanlar (1,3430) < pişirme(1,4239)< ıslak hacimler(1,4997)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon(0,9674)<aktivite(1,3784)<**ort.enteg.değeri=1,5270**<uyuma(1,6313)<yaşama (1,7072)< ıslak hacimler (1,9158) <pişirme(2,1624)

Ev IV'ün dışarıyla birlikte hesaplanan ortalama entegrasyon değeri Ev III'ün ortalama entegrasyon değerine yakın bir değerle ayrılmış bir yapıyı ifade eder. Dış mekanlar analiz dışında bırakıldığında ise ortalama entegrasyon değeri yükselerek çok daha ayrılmış bir yapıyı yansıtır. Bu durum, dış mekanların, Ev IV'ün mekansal kurgusu üzerindeki bütünleştirici etkisini gösterir (Çizelge 5.146).

Ev III ile benzer şekilde, iç ve dış bütünlüğünde entegrasyon çekirdeğini üst kat merdiven holü, merdiven ve giriş holü oluşturur. Dışarısı göz ardı edildiğinde ise entegrasyonun en güçlü olduğu üç mekan merdiven holü, merdiven ve üst kat yatak koridorudur. Bu da dışsız durumda üst katta gelişen bir entegrasyon merkezi olarak yorumlanabilir. Evin kapılarının dışarı kapanması ile mutfağın en ayrılmış mekanlardan biri haline geldiği, zemin katın ana mekanları salon ve yemek bölümünün ise entegrasyonunun oldukça zayıfladığı görülür.

Ev III ile son derece benzer bir tutumla hem dışlı hem de dışsız analizde ebeveyn odasına giriş mekanı olan dolap odası ve yatak koridorunun zemin kattaki salon, mutfak, yemek salonu gibi ailenin ve konukların bir araya geldiği ana mekanlardan daha entegre olması söz konusudur. Ayrıca her iki durumda da entegrasyonun evin az sayıdaki sirkülasyon elemanları etrafında geliştiği belirtilebilir (Çizelge 5.147).

Evin en bütünleşik mekanı olan merdiven holünden çıkılan balkonlar en entegre dış mekanlardır. Dışarının analize katılmasının evin bütününe ait entegrasyonu güçlendirmesine karşın dış mekanların büyük bölümü entegrasyon sıralamasında ayrılmış mekanlar arasındadır.

Dışlı ve dışsız olarak hesaplanan temel farklılık faktörü 1'e yakındır ve mekanların entegrasyon değerleri arasında farklılaşmanın zayıf olduğunu gösterir. İşlev grupları bağlamında ise 1'e yakın değerlerle aynı gruptaki mekanların sistemle benzer şekilde entegre oldukları izlenir (Çizelge 5.148).

Çizelge 5.148: Ev IV'e ait sentaktik bulgular.

EV IV		
	dış mekanlı analiz	**dış mekansız analiz**
max derinlik	**7.0**	**5.0**
ort derinlik	3,74	3,06
en derindeki mekan	yatak od.balkonu	WC-duslar,eb.ban.,yat.od.
entegrasyon ort	**1,2487**	**1,527**
entegrasyon min	0,6665	0,7967
entegrasyon max	1,8784	2,1624
min enteg. mekan	merd. holü	merd. holü
max enteg.mekan	yatak od.balkonu	ebev.ban, mutfak
Temel Farklılık Faktörü	0,804	0,82
mekan sayısı	**28**	**16**
bağlantı sayısı	34	15
bağlantı/mekan oranı	1,25	1
halka sayısı	7	0
A tipi mekan sayısı	9	7
B tipi mekan sayısı	5	9
C tipi mekan sayısı	5	0
D tipi mekan sayısı	9	0
A+B toplamı/C+Dtoplamı	1	
A tipi mekan oranı	32,14%	43,75%
B tipi mekan oranı	17,86%	56,25%
C tipi mekan oranı	17,86%	0,00%
D tipi mekan oranı	32,14%	0,00%
A-B-C-D sıralaması	A=D<B=C	B>A>C=D
sirkülasyon mek.adeti	4	4
sirkülasyon mek. ort ent.	0,765	0,9674
sirkülasyon mek.min ent.	0,6665	0,7967
sirkülasyon mek.max ent.	0,8483	1,1761
min.ent. sirkülasyon mekanı	merd. holü	merd. holü
max.ent.sirkülasyon mekanı	koridor	giriş holü
sirkülasyon mek. TFF	0,998	0,969
uyuma mek.adeti	3	3
uyuma mek. ort ent.	1,323	1,6313
uyuma mek.min ent.	1,1816	1,4037
uyuma mek.max ent.	1,4845	1,8589
min.ent. uyuma mekanı	yatak odası	yatak odası
max.ent. uyuma mekanı	dolap odalı yat.od.	dolap odalı yat.od.
uyuma mek. TFF	0,989	0,984
aktivite mek.adeti	3	3
aktivite mek. ort ent.	1,0755	1,3784
aktivite mek. min ent.	0,9695	1,1761
aktivite mek. max ent.	1,1361	1,6313
min.ent.aktivite mekanı	ebev.dolap od.	ebev.dolap od.
max.ent.aktivite mekanı	yemek bölümü	yemek bölümü
aktivite mek.TFF	0,995	0,978
ıslak hacim adeti	4	4
ıslak hacim ort ent.	1,4997	1,9158
ıslak hacim min ent.	1,2129	1,7072
ıslak hacim max ent.	1,6966	2,1624
min.ent.ıslak hacim mekanı	wc	wc
max.ent.ıslak hacim mekanı	ebev.banyo	ebev.banyo
ıslak hacim mek. TFF	0,977	0,989

1995-2004 DÖNEMİ **EV V**

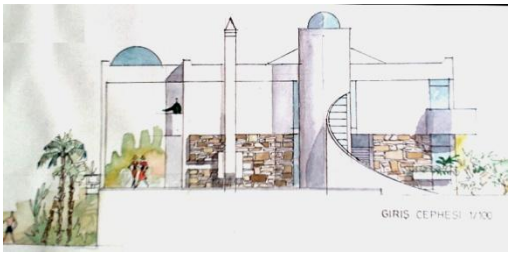

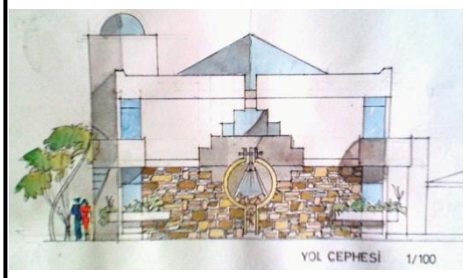

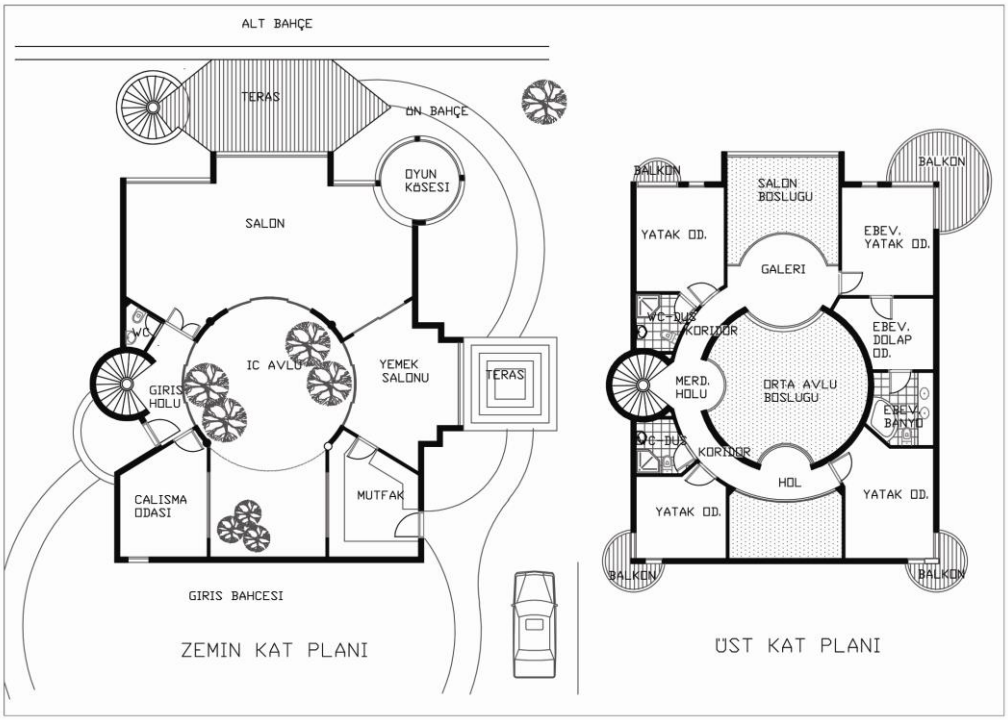

YER	KARABURGAZ,BODRUM
TARİH	1999
ALAN	300 m2
KAT ADETİ	2 KAT+KISMİ BODRUM KAT
PROJE ADI	ELEGAN SİTESİ A TİPİ
İŞVEREN	İSTEMİ TURANLIGİL

Şekil 5.79: 1995-2004 dönemi, Ev V plan ve görünüşleri.

Elegan Sitesi, Bodrum Karaburgaz'da dik bir yamaca yerleşen toplam 15 villalık bir konut sitesidir. Toplam 3 tip villa tasarımı yapılmıştır. Ancak avan ve uygulama projesi hazırlanan bu tasarımın da uygulaması, yatırımcı ortaklardan birinin ani vefatı nedeniyle gerçekleştirilememiştir. Arazinin eğimine bağlı olarak açığa çıkan bodrum katların da kullanılması önerilmiştir. Yamaca dayanan evlerin zemin kat ve bodrum katları farklı kotlarda bahçe ve platformlara bağlanır. Bu evlerin müstakil havuzları, özel bahçeleri ile birbiri üzerinden kesintisiz bir manzarayla Ege Denizi'ne açılmaları hedeflenir. Mimar bu evlerde Hebil Koyu Evler'inden başka bir tutumla, Bodrum'a özgü beyaz kutu mimarisini, yalın, geometrik biçimlerle yorumlar. Ev V'in mekan kurgusu dikdörtgen planın ortasına yerleşen dairesel bir iç avlu etrafında gelişir. Bu ev tipinden 2 adet önerilmiştir (Şekil 5.79).

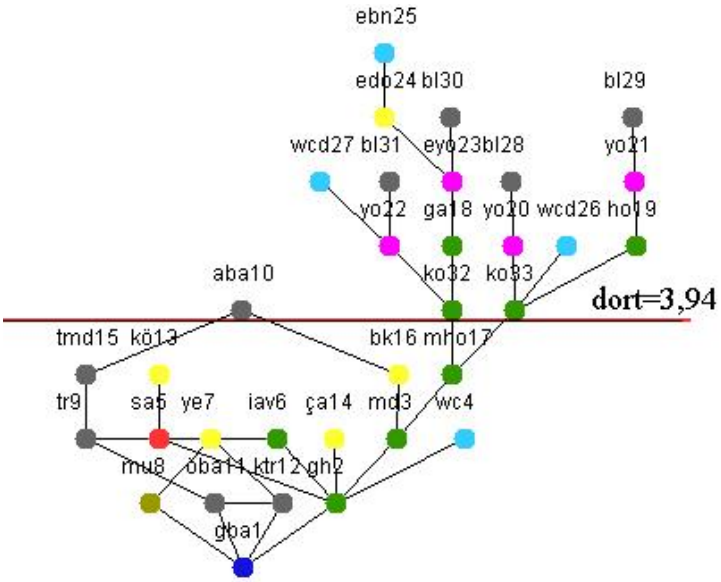

a. Dış mekanlı geçiş grafiği

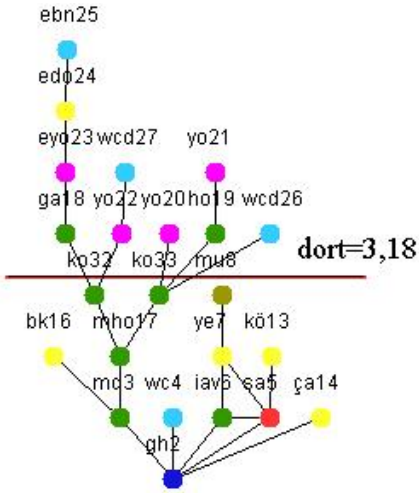

b. Dış mekansız geçiş grafiği

Şekil 5.80: 1995-2004 dönemi Ev V'de geçiş grafikleri.

Ev V'in dışlı grafiği zayıf halkalı ve dallanmış bir zemin kat ve ağaç yapılı, derin bir üst kattan oluşur (Şekil 5.80). Zemin katta yer alan iç avlu bu örnekte halkalı yapı oluşumunu sağlayamaz. Dışsız grafiğin bu örnekte de yalınlaştığı izlenir.

Ev V'e ait mimari çizimlerde yalınlık, şeffaflık ve geometrik biçimlerle oluşan hareketli kompozisyon dikkat çekicidir. Buna karşılık konuta ait geçiş grafiklerinde ilginç mekansal ilişkileri yansıtan bir kurgu izlenemez. Her iki grafikte de sirkülasyon mekanlarının, giriş holünden başlayarak üst kattaki galeriye kadar uzayan bir dizgisel mekan zinciri biçiminde, iç kurgunun omurgasını oluşturduğu izlenir. Bu mekan zinciri üzerindeki sirkülasyon mekanlarından ise farklı işlevleri olan mekanlara yönelen dallar algılanır. Hem dışlı hem de dışsız geçiş grafiklerinde A ve B tipi mekan sayısı C ve D tipi toplam mekan sayısından fazladır. Bu durum dağılımsız bir mekansal kurguyu tanımlar (Çizelge 5.157).

Çizelge 5.149: 1995-2004 dönemi Ev V'de mekan tipolojisi.

EV V-dış mekanlı : A TİPİ MEKANLAR	**EV V-dış mekansız : A TİPİ MEKANLAR**
ebev.banyo	ebev.banyo
ebev.yat.od.balkonu	WC-duş
yatak od.balkonu	yatak od.
yatak od.balkonu	yatak od.
yatak od.balkonu	WC-duş
WC-duş	mutfak
çalışma od.	oyun köşesi
oyun köşesi	çalışma od.
WC-duş	WC
WC	bodrum kat
EV V-dış mekanlı : B TİPİ MEKANLAR	**EV V-dış mekansız : B TİPİ MEKANLAR**
ebev.dolap od.	ebev.dolap od.
ebev. yatak od.	ebev. yatak od.
yatak od.	galeri
yatak od.	koridor
yatak od.	yatak od.
galeri	koridor
hol	hol
koridor	merdiven
koridor	merdiven holü
merdiven	
merdiven holü	
EV V-dış mekanlı:C TİPİ MEKANLAR	**EV V-dış mekansız:C TİPİ MEKANLAR**
bodrum kat	yemek odası
teras merdiveni	
alt bahçe	
mutfak	
EV V-dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR	**EV V-dış mekansız:D TİPİ MEKANLAR**
giriş bahçesi	iç avlu
ön bahçe	salon
kapalı teras	giriş holü
giriş holü	
iç avlu	
yemek odası	
salon	
salon terası	

Çizelge 5.150: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 dönemi, Ev V.

Dış mekanlar dahil edildiğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
merd. ho.17(0,7415)< merd.3(0,7533)< giriş ho.2 (0,8474)< koridor32(0,9181)< koridor 33(0,9651)< salon5 (1,0593) = bod. k.16(1,0593)< giriş bahçesi1(1,1064)< iç avlu 6 (1,1181) < galeri18(1,1888)<WC4(1,2123)=çalışma od. 14(1,2123)< yatak od. 22(1,2358)< hol 19 (1,2829)<alt bahçe10(1,3065)=yatak od.20(1,3065) <teras9(1,3182)< WCduş 26 (1,3300)< **ort. enteg. değeri= 1,3368**<yemek salonu 7(1,3418)< ön bahçe 11 (1,3535)<kapalı teras 12 (1,3653) < mutfak8 (1,4124) < oyun kö.13(1,4242)=teras merd.15(1,4242)< ebev.yat. od.23(1,4830)<balkon31(1,6007)< WC duş 27 (1,6007) <yat. od.21 (1,6242) < balkon28(1,6713)< ebev.dolap od.24(1,8243) <balkon 30(1,8479)< balkon29 (1,9891) <ebev. banyo 25 (2,1892)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
merd. ho.17(0,7859)< merd.3(0,8479)< koridor32(0,9720)< giriş ho.(0,9927)< koridor 33(1,0547)< salon 5 (1,2822) = bod. kat16(1,2822)< galeri18(1,2822)< iç avlu 6 (1,3029) < yatak od.22(1,3649)< WC4(1,4270)=çalışma od. 14 (1,4270) <hol 19 (1,4476)< **ort. enteg. değeri = 1,4656** <yatak od.20(1,4890) =WCduş26(1,4890)< ebev.yatak od.23 (1,6338) < yemek salonu 7 (1,6544)< oyun köşesi 13(1,7165)<WCduş27 (1,7922) <yatak od.21(1,8819)< ebev.dolap od. 24 (2,0267) < mutfak8(2,0887)< ebev.banyo25(2,4610)

Çizelge 5.151: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 dönemi, Ev V.

Dış mekanlar dahil edildiğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon(0,9769)<yaşama(1,0593)<**ort.enteg.değeri=1,3368**<aktivite(1,3724)<uyuma (1,4124)=pişirme(1,4124)< dış mekanlar(1,4983)< ıslak hacimler(1,5831)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon(1,0857)<yaşama(1,2822)< **ort.enteg.değeri= 1,4656** <uyuma(1,5924)<aktivite(1,6214)< ıslak hacimler (1,7923) <pişirme(2,0887)

Ev V'in dışarıyla birlikte hesaplanan ortalama entegrasyon değeri oldukça yüksek bir değerle ayrılmış bir mekansal yapıyı tanımlar. Dışsız analizde mekansal örüntü daha da ayrılmış hale gelir (Çizelge 5.150). İç ve dış bütünlüğünde entegrasyon çekirdeğini üst kat merdiven holü, merdiven ve giriş holü oluşturur. Dışsız durumda ise entegrasyonun en güçlü olduğu üç mekan merdiven holü, merdiven ve üst katta ebeveyn yatak odasına giden koridordur. Dışsız durumda ebeveyn yatak odasının biraz daha bütünleşik hale geldiği, ayrılmış mekanlar arasında olan mutfağın ise entegrasyonunun daha da zayıfladığı görülür. Evin entegrasyonu diğer evlerde olduğu gibi sirkülasyon işlevi etrafında gelişir (Çizelge 5.151). Hem dışlı hem de dışsız analizde üst kattaki yatak koridorlarının salon ve diğer zemin kat kullanım mekanlarından daha entegre olması dikkat çeker. Bir yazlık ev olmasına karşın Ev V'in, dış mekanların bir çoğu ile güçlü mekansal ilişkiler içinde olduğu söylenemez. Yalnız giriş bahçesi ve alt bahçe entegre mekanlar arasında görülür.

Dışlı ve dışsız olarak hesaplanan temel farklılık faktörü sayısal değerleri 1'e yakın değerlerle mekanların sistemle benzer şekilde entegre olduklarına işaret eder (Çizelge 5.152).

Çizelge 5.152: Ev V'e ait sentaktik bulgular.

EV V		
	dış mekanlı analiz	**dış mekansız analiz**
max derinlik	**8.0**	**7.0**
ort derinlik	3,94	3,18
en derindeki mekan	ebeveyn banyo	ebeveyn banyo
entegrasyon ort	**1,3368**	**1,4656**
entegrasyon min	0,7415	0,7859
entegrasyon max	2,1892	2,461
min enteg. mekan	merd. holü	merd. holü
max enteg.mekan	ebev.banyo	ebev.banyo
Temel Farklılık Faktörü	0,782	0,76
mekan sayısı	**33**	**23**
bağlantı sayısı	38	24
bağlantı/mekan oranı	1,18	1,09
halka sayısı	5	2
A tipi mekan sayısı	10	10
B tipi mekan sayısı	11	9
C tipi mekan sayısı	4	1
D tipi mekan sayısı	8	3
A+B toplamı/C+Dtoplamı	1,75	4,75
A tipi mekan oranı	30,30%	43,48%
B tipi mekan oranı	33,33%	39,13%
C tipi mekan oranı	12,12%	4,35%
D tipi mekan oranı	24,24%	13,04%
A-B-C-D sıralaması	B>A>D>C	A>B>D>C
sirkülasyon mek.adeti	8	8
sirkülasyon mek. ort ent.	0,9769	1,0857
sirkülasyon mek.min ent.	0,7415	0,7859
sirkülasyon mek.max ent.	1,2829	1,4476
min.ent. sirkülasyon mekanı	merd. holü	merd. holü
max.ent.sirkülasyon mekanı	hol	hol
sirkülasyon mek. TFF	0,939	0,926
uyuma mek.adeti	4	4
uyuma mek. ort ent.	1,4124	1,5924
uyuma mek.min ent.	1,2358	1,3649
uyuma mek.max ent.	1,6242	1,8819
min.ent. uyuma mekanı	WC-duşlu yatak odası	WC-duşlu yatak odası
max.ent. uyuma mekanı	holden girilen yat.od.	holden girilen yat.od.
uyuma mek. TFF	0,985	0,979
aktivite mek.adeti	5	5
aktivite mek. ort ent.	1,3724	1,6214
aktivite mek. min ent.	1,0593	1,2822
aktivite mek. max ent.	1,8243	2,0267
min.ent.aktivite mekanı	bodrum kat	bodrum kat
max.ent.aktivite mekanı	ebev.dolap od.	ebev.dolap od.
aktivite mek.TFF	0,94	0,958
ıslak hacim adeti	4	4
ıslak hacim ort ent.	1,5831	1,7923
ıslak hacim min ent.	1,2123	1,427
ıslak hacim max ent.	2,1892	2,461
min.ent.ıslak hacim mekanı	wc	wc
max.ent.ıslak hacim mekanı	ebev.banyo	ebev.banyo
ıslak hacim mek. TFF	0,928	0,938

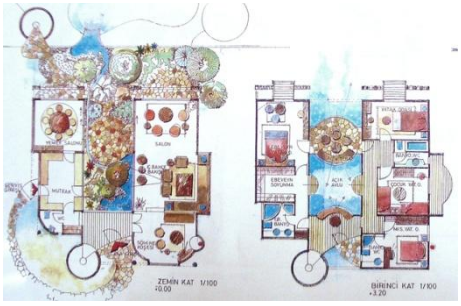

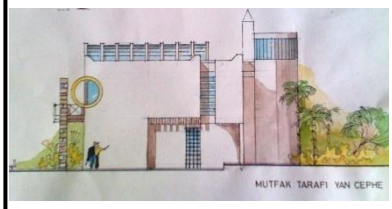

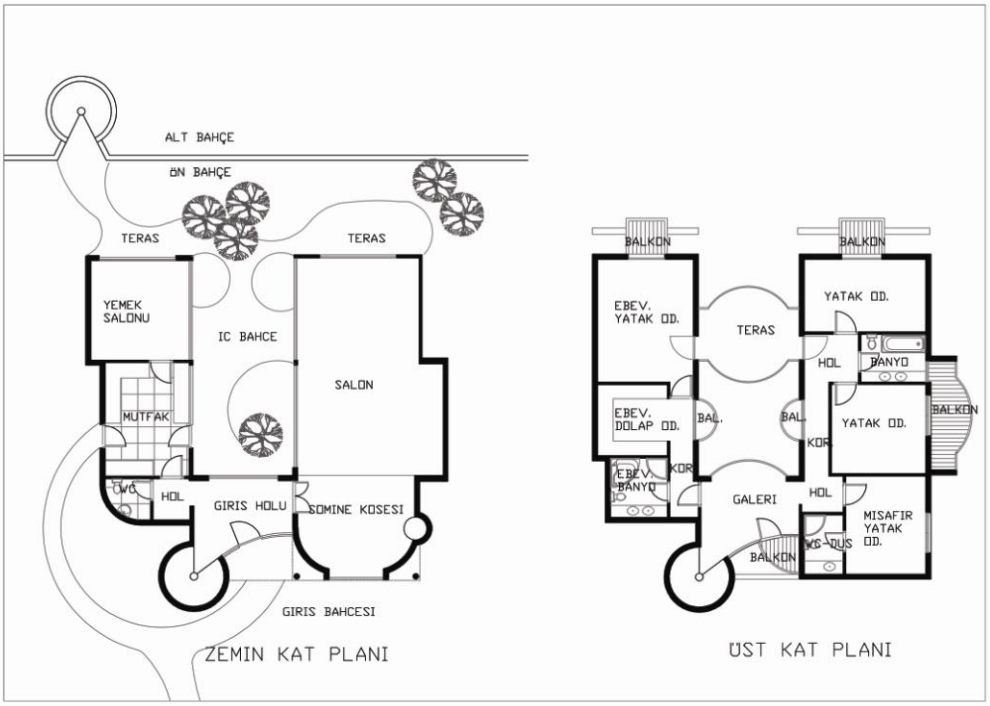

YER	KARABURGAZ, BODRUM
TARİH	1999
ALAN	290 m2
KAT ADETİ	2 KAT+KISMİ BODRUM KAT
PROJE ADI	ELEGAN SİTESİ B TİPİ
İŞVEREN	İSTEMİ TURANLIGİL

1 5

Şekil 5.81: 1995-2004 dönemi, Ev VI plan ve görünüşleri.

Ev VI, Elegan Sitesi için tasarlanmış daha küçük ev tipidir. Hazırlanan projede bu evden 5 adet yapılması önerilmiştir (Şekil 5.81). Planda farklı işlevlerin farklı kütlelere paylaştırıldığı izlenir. U-biçimli ev planını zemin katta bir kolda yemek odası ve mutfak, diğer kolda salon ve bu iki kolu bağlayan bir giriş holü ve ona eklemlenmiş dairesel bir merdiven oluşturur. Üst katta ise yemekodası/mutfak bölümünün üstünde çocuk odaları bölümü, salon üstünde ise ebeveyn mekanları, arada ise merdivenin çıktığı galeri vardır. Üst katta ayrıca manzaraya açılan, ebeveyn odası ve çocuk yatak odalarının açıldığı holü bağlayan dairesel bir üst balkon bulunur. Ev V'deki iç avlunun yerini burada iki kol arasındaki iç bahçe alır.

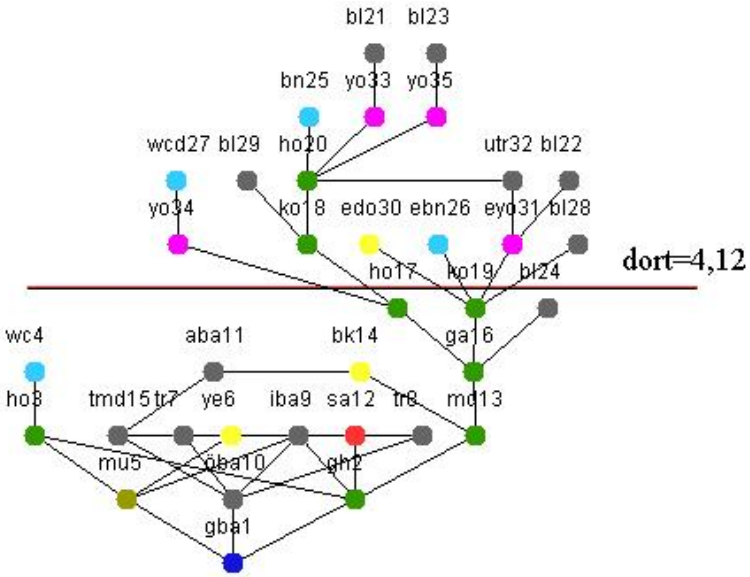

a. Dış mekanlı geçiş grafiği

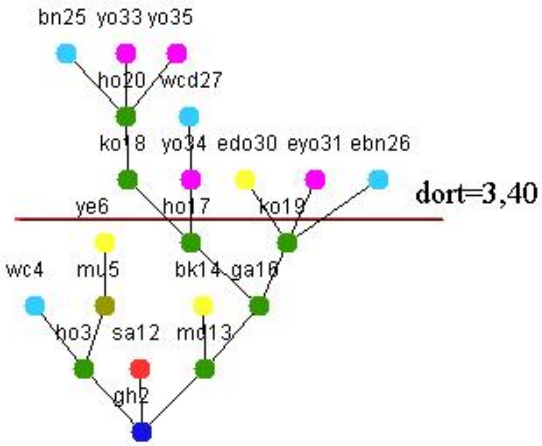

b. Dış mekansız geçiş grafiği

Şekil 5.82: 1995-2004 dönemi Ev VI'da geçiş grafikleri.

Şekil 5.82'de görüldüğü gibi Ev VI'nın dışarısı dahil edildiğinde ortaya çıkan geçiş grafiği halkalı, sığ, dallanmış bir zemin kat ve tek halkalı, daha derin, dallanmış bir üst kattan oluşur. Dışsız grafikte ise bütün halkalar kalkar ve derin, dallanmış bir ağaç yapı ortaya çıkar.

Dış mekanları içeren geçiş grafiği oldukça karmaşık bir yapıya sahiptir. Oysa yalnız iç mekanlara ilişkin geçiş grafiği ev içindeki eylem biçimlerinin son derece kontrollü ve plandan tahmin edilebilir nitelikte olduğunu yansıtır.

Dışarının katıldığı geçiş grafiğinde sekiz halkanın tümü dıştan geçer. Yedi halka zemin kattadır ve zemin katın WC dışında iç ve dış mekanlarının hepsi en az bir halka üzerinde yer alır.

Bodrum katın doğrudan alt bahçeye açılması ve bir teras merdiveni ile üst bahçeye bağlanması ile oluşan ve evin uzak noktalarını bağlayan büyük bir halka söz konusudur.

Üst kattaki halka ise U-planın iki kolu arasındaki dairesel üst teras aracılığı ile çocuklara ait bölümden başlar, koridor, hol, galeri, hol ile ebeveyn bölümüne ulaşır ve üst terasa çıkarak tekrar çocuk bloğuna bağlanır.

Dışarıyla analizde C ve D tipi mekan sayısının A ve B tipi mekan sayısında yüksek olması dağılımlı bir kurguya işaret eder. Dışsız grafikte ise bütün mekanlar A veya B tipidir ve son derece dağılımsız bir kurgu izlenir (Çizelge 5.153).

Çizelge 5.153: 1995-2004 dönemi Ev VI'da mekan tipolojisi

EV VI-dış mekanlı : A TİPİ MEKANLAR	**EV VI-dış mekansız : A TİPİ MEKANLAR**
yatak od. balkonu	ortak banyo
yatak od. balkonu	yatak od.
ebev.yatak od. Balkonu	yatak od.
koridor balkonu	wc-duş
ebev.banyo	ebev.dolap od.
ebev.dolap od.	ebev. yatak od.
ortak banyo	ebev.banyo
koridor balkonu	yemek odası
wc-duş	salon
wc	bodrum kat
galeri balkonu	wc
EV VI-dış mekanlı : B TİPİ MEKANLAR	**EV VI-dış mekansız : B TİPİ MEKANLAR**
yatak od.	hol
yatak od.	koridor
yatak od.	yatak od.
	koridor
	hol
	galeri
	merdiven
	giriş holü
	WC önü hol
	mutfak
EV VI-dış mekanlı:C TİPİ MEKANLAR	**EV VI-dış mekansız:C TİPİ MEKANLAR**
arka bahçe	
bodrum kat	
merdiven	
WC önü hol	
galeri	
hol	
koridor	
koridor	
ebev.yat.od.	
hol	
üst kat teras	
EV VI -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR	**EV VI-dış mekansız:D TİPİ MEKANLAR**
giriş bahçesi	
giriş holü	
ön bahçe	
iç bahçe	
salon	
yemek odası	
yemek odası terası	
salon terası	
teras merdiveni	
mutfak	

Çizelge 5.154: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 dönemi, Ev VI.

Dış mekanlar dahil edildiğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
galeri16(0,7108)< merdiven13(0,7646)< hol17(0,8400)< koridor19(0,8723)<giriş holü2(0,8938)< koridor18(1,0015)< ebev .yat.od.31(1,0338)< bodrum kat14(1,0554)< galeri balkonu24(1,0662)< iç bahçe 9(1,0985)< giriş bahçesi 1(1,1415)=hol 20 (1,1415)< salon12(1,1631)< yatak od.34(1,1738)< üst teras 32 (1,1846) < hol3(1,1954)< ebev .banyo26(1,2277) =ebev. do. od .30(1,2277)= koridor balkonu 28 (1,2277) < **ort. enteg. değeri = 1,2431**< alt bahçe 11 (1,2708)<koridor balkonu 29 (1,3569)=ön bahçe10(1,3569) =teras7 (1,3569) < mutfak5(1,3785)=yemek salonu6(1,3785)< teras8(1,3892) =ebev.yat. od. balkonu 22 (1,3892) < teras merd. 15 (1,4215) < yatak od.33(1,4754)= yatak od.35(1,4754)< banyo25(1,4969)< wc-duş 27 (1,5292)< wc4(1,5508)< < balkon21(1,8308)= balkon23(1,8308)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
galeri16(0,8151)< merdiven13(0,9350)=hol17(0,9350)< koridor19(1,1268)<giriş holü2(1,1508)< koridor18(1,1987)< yatak od.34(1,3426)<bodrum kat14(1,3905)< hol3(1,4625)<hol20(1,5104)< **ort. enteg. değeri = 1,5252**< ebev.yat. od. 31 (1,5823)= ebev.banyo26(1,5823) =ebev.dolap od. 30(1,5823) <salon12(1,6063)< wc-duş27(1,7981)< mutfak5(1,8700)< wc 4 (1,9180)< yatak od.33 (1,9659)= yatak od.35(1,9659)=banyo25(1,9659)<yemek salonu6(2,3255)

Çizelge 5.155: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 Dönemi, Ev VI.

Dış mekanlar dahil edildiğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon(0,9275)<yaşama(1,1631)<aktivite(1,2205)<**ort.enteg.değeri=1,2431**<uyuma (1,2897)< dış mekanlar (1,3513) < pişirme(1,3785)< ıslak hacimler(1,4512)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon(1,1418)< **ort.enteg.değeri= 1,5252** <yaşama(1,6063)<uyuma(1,7142)<aktivite(1,7661)<ıslak hacimler (1,8161) < pişirme(1,8700)

Ev VI'nın dışarıyla birlikte hesaplanan ortalama entegrasyon değeri diğer Bodrum örneklerinde olduğu gibi 1'den yüksek bir değerle ayrılmış yapıyı ifade eder (Çizelge 5.154). Dış mekanlar analiz dışında bırakıldığında ise ortalama entegrasyon değeri biraz daha yükselerek daha da ayrılmış bir yapıyı yansıtır. Bu durum, diğer Bodrum evlerinde olduğu gibi oldukça çok sayıda olan dış mekanların, mekansal kurgu üzerindeki bütünleştirici etkisine işaret eder.

Dışarısının analize katılması ya da katılmaması durumunda entegrasyon çekirdeğini galeri, merdiven, ve çocuk yatak odalarına geçilen hol oluşturur. Entegrasyonu en güçlü mekanlar diğer evlere benzer bir tutumla sirkülasyon mekanlarıdır (Çizelge 5.155) Bodrum katın zemin kat kullanım mekanlarından daha bütünleşik olması da bir başka saptamadır. Dik bir yamaça yerleştirilmiş evlerin bodrum katları açığa çıkar ve manzaraya açılan yüzme havuzları ve güneşlenme terasları bu kotta yer alır. Bu katın kurgusal olarak hem dışarıyla hem de dışarısız analizde plan sistematiği ile bütünleşmiş olması bir Bodrum evinden beklenen bir özelliktir.

Dışarıyla olan analizde ebeveyn yatak odasının zemin kattaki ikincil kullanıcılara açık mekanlardan daha bütünleşik olduğu izlenir. Dışarısı katılmadığında ise ebeveyn yatak odasının entegrasyonu zayıflar ama salon, yemek odası ya da mutfaktan daha bütünleşiktir. Ancak evin yalnız iç kurgusu söz konusu olduğunda uyuma mekanları arasında misafir yatak odasının daha bütünleşik olduğu izlenir. Dışlı ve dışsız sıralama karşılaştırıldığında dışsız durumda ebeveyn yatak odasının sıralamadaki yerine misafir yatak odasının geçmesi, dışlı durumda ise tam ters bir tutumla, misafir yatak odasının ebeveyn yatak odasının yerine geçmesi dikkat çeker. Evin misafir odası olarak ayrılan uyuma mekanına giriş diğer uyuma mekanlarından farklı olarak daha kolay ulaşılabilir bir holden verilmiştir. Bu odayı diğerlerinden bilinçli bir farklılaştırma çabası vardır. Bu biçimsel tutumun mekansal kurguya yansıması ise güçlü bir entegrasyon şeklindedir. Buna karşın evin en mahrem olması

beklenen ebeveyne ait baş odanın ve konuklara açık misafir odasının yakın entegrasyon düzeylerine sahip olması ilgi çekicidir.

Bir başka kurgusal çelişki ise sirkülasyon mekanları arasında en zayıf entegrasyona sahip olanın zemin katta giriş holünden geçilen mutfak ve WC holü olmasıyla ilgilidir. İkincil kullanıcılara açık ve dışa göre son derece sığ olan bu sirkülasyon alanının üst kattaki ebeveyn mekanlarının açıldığı koridordan daha ayrılmış yapısı plandan tahmin edilemeyen bir bulgudur. Bu çelişkiler Bodrum'da yapılan konut sitelerindeki evlerin daha çok Istanbul, Ankara, İzmir gibi büyük şehirlerden yazı geçirmek üzere gelen kullanıcılara yönelik olmasına bağlanabilir. Bir başka deyişle, bu evlerde dışarıdan gelen konuğu ağırlama, tüm yıl kullanılan bir ana ev ya da şehire yakın bir haftasonu evi kadar ön planda olmayabilir. Bu nedenle mekansal kurguda özel/genel ayırımının daha zayıf olması olası bir sonuçtur.

1995-2004 Dönemi Ev VI'nın parçalanmış bir geometrik yapısı vardır. Aralarında kalan açık alanlarla ilişkilendirilen bu parçaların oluşturduğu mekansal kurgunun entegre bir yapıya sahip olduğu söylenemez.

Bir de diğer evlerde olduğu gibi, dış mekanlar bütünü oluşturan parçalar arasında birleştirici, bütünleştirici etkiye sahiptir. Dışarının katıldığı analizde sistem daha entegre, katılmadığında daha ayrılmış yapılıdır. Ancak mekanlara ilişkin entegrasyon değerlerine bakıldığında, dış mekanların büyük bölümünün sıralamada ortalama entegrasyon değerine göre ayrılmış mekanlar arasında olduğu görülür.

Çizelge 5.156'da görüldüğü gibi, dış mekanlar dahil edildiğinde ve edilmediğinde hesaplanan temel farklılık faktörü değerleri, 1'e yakın değerlerle mekanların entegrasyon değerleri arasındaki farklılaşmanın güçlü olmadığını gösterir. Fonksiyon gruplarına ilişkin temel farklılık faktörü değerleri ise daha da 1'e yaklaşarak gruplar kapsamında entegrasyon değerleri arasındaki homojenliği yansıtır.

Çizelge 5.156: Ev VI'ya ait sentaktik bulgular.

EV VI		
	dış mekanlı analiz	**dış mekansız analiz**
max derinlik	**8.0**	**6.0**
ort derinlik	4,12	3,40
en derindeki mekan	yatak od.balkonları	yatak odaları ve banyo
entegrasyon ort	**1,2431**	**1,5252**
entegrasyon min	0,7108	0,8151
entegrasyon max	1,8308	2,3255
min enteg. mekan	galeri	galeri
max enteg.mekan	yatak od.balkonları	yemek odası
Temel Farklılık Faktörü	0,833	0,800
mekan sayısı	**35**	**21**
bağlantı sayısı	42	20
bağlantı/mekan oranı	1,23	1
halka sayısı	8	0
A tipi mekan sayısı	11	11
B tipi mekan sayısı	3	10
C tipi mekan sayısı	11	0
D tipi mekan sayısı	10	0
A+B toplamı/C+Dtoplamı	0,67	
A tipi mekan oranı	31,43%	52,38%
B tipi mekan oranı	8,57%	47,62%
C tipi mekan oranı	31,43%	0,00%
D tipi mekan oranı	28,57%	0,00%
A-B-C-D sıralaması	A=C>D>B	A>B>C=D
sirkülasyon mek.adeti	8	8
sirkülasyon mek. ort ent.	0,9275	1,1418
sirkülasyon mek.min ent.	0,7108	0,8151
sirkülasyon mek.max ent.	1,1954	1,5104
min.ent. sirkülasyon mekanı	galeri	galeri
max.ent.sirkülasyon mekanı	WC önü hol	WC önü hol
sirkülasyon mek. TFF	0,946	0,925
uyuma mek.adeti	4	4
uyuma mek. ort ent.	1,2897	1,5924
uyuma mek.min ent.	1,0338	1,3649
uyuma mek.max ent.	1,4754	1,8819
min.ent. uyuma mekanı	ebev.yatak od.	WC-duşlu yatak od.
max.ent. uyuma mekanı	yatak odaları	yatak odaları
uyuma mek. TFF	0,974	0,979
aktivite mek.adeti	3	3
aktivite mek. ort ent.	1,2205	1,7661
aktivite mek. min ent.	1,0554	1,3905
aktivite mek. max ent.	1,3785	2,3255
min.ent.aktivite mekanı	bodrum kat	bodrum kat
max.ent.aktivite mekanı	yemek salonu	yemek salonu
aktivite mek.TFF	0,985	0,946
ıslak hacim adeti	4	4
ıslak hacim ort ent.	1,4512	1,8161
ıslak hacim min ent.	1,2277	1,5823
ıslak hacim max ent.	1,5508	1,9659
min.ent.ıslak hacim mekanı	ebev.banyo	ebev.banyo
max.ent.ıslak hacim mekanı	wc	ortak banyo
ıslak hacim mek. TFF	0,988	0,990

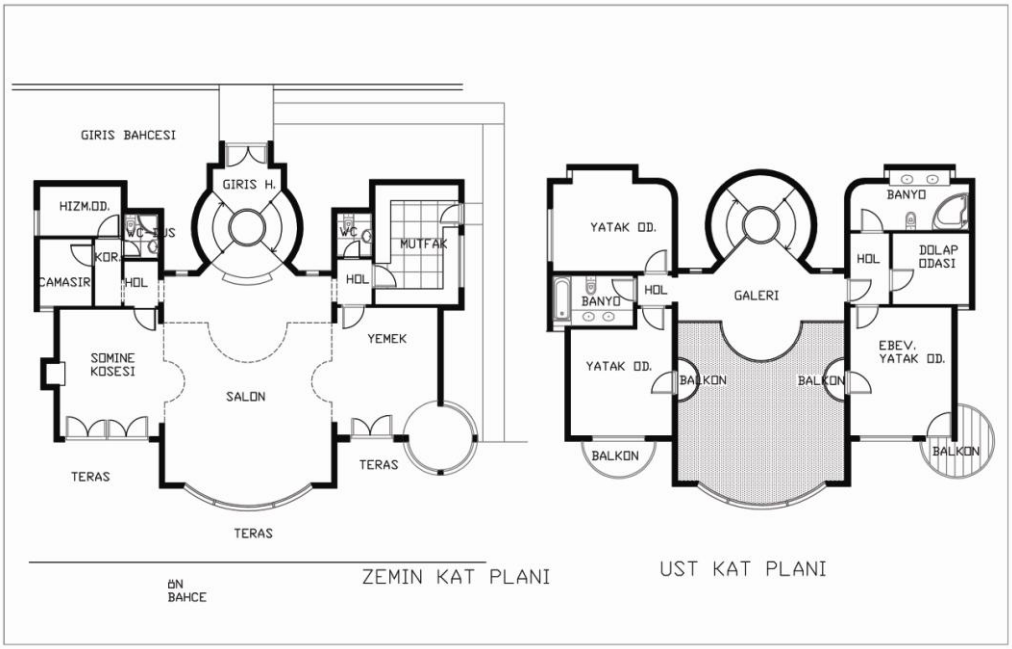

YER	DEMİRCİKÖY,ISTANBUL
TARİH	2000
ALAN	320 m2
KAT ADETİ	2 KAT+KISMİ BODRUM KAT
PROJE ADI	DEMİRCİKÖY EVLERİ A TİPİ
İŞVEREN	ERTAN TANÖREN

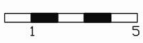

Şekil 5.83: 1995-2004 Dönemi, Ev VII plan ve görünüşleri.

Bu çalışmada 1990'lı yıllardan itibaren kent merkezinden kaçış eğiliminden söz edilmiştir. İnsanların büyük çoğunluğu villa sitelere yönelirken, küçük bir bölümü bir arsa alıp kendi evini yaptırma talebiyle mimarlara başvurur. İşte Ev VII bir tip villa özelliğinde anonim kullanıcı için değil, belirli bir kullanıcı için tasarlanmıştır (Şekil 5.83).

Yılmaz Sanlı'nın uzun yıllar tasarımlarını gerçekleştirdiği İdil İnşaat Şirketi üst yöneticilerinden olan bir dostu ve arkadaşları Demirciköy'de aldıkları arsa için kendisinden 2 tip villa talep etmiştir. Ev VII bu tasarımlardan biridir. Tasarımı ve tüm uygulama projeleri tamamlanıp teslim edilmiş olmakla beraber uygulanıp uygulanmadığı bilinmemektedir.

Yalnız bir haftasonu ya da yazlık ev olarak değil, sürekli yaşanacak bir tek ev niteliği taşıyan Ev VII'nin ikinci dönem evlerini çağrıştıran net bir plan organizasyonu vardır. Giriş holü ve merdiven bu evde tasarımın ana kurucu elemanıdır. Bir omurga kimliğine sahip bu sirkülasyon alanına diğer tüm işlev mekanları simetrik olarak eklenmiştir. Tam simetrik görünen ev planında yemek salonuna takılan dairesel köşe ile biçimsel simetri bilinçli olarak bozulur.

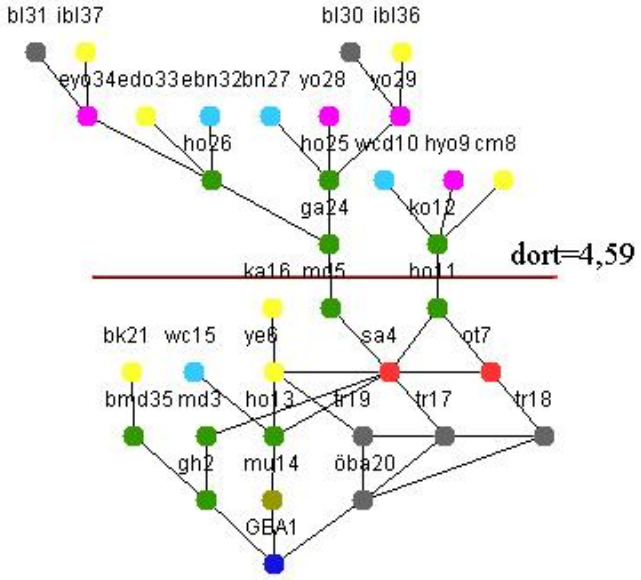

a. Dış mekanlı geçiş grafiği

Şekil 5.84: 1995-2004 dönemi Ev VII'de geçiş grafikleri.

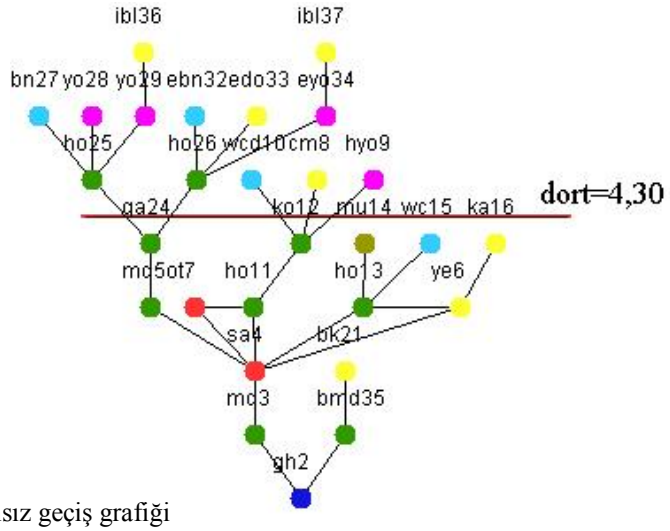

b. Dış mekansız geçiş grafiği

Şekil 5.84 (devamı): 1995-2004 dönemi Ev VII'de geçiş grafikleri.

Dışlı durumda Ev VII'nin derin, dallanmış, halkalı bir geçiş grafiği vardır. Son incelenen Bodrum evlerinden en büyük fark dış mekanların geçiş grafiğini biçimlendirmedeki etkin rolünü kaybetmesidir. Yazlık ev kimliğinin kalkmasıyla zemin kat dış mekanları grafiğin en sığ bölümünde sınırlı bir alanda kalır. Dışsız durumda ise yine derin, iki halkalı, dallanmış bir grafik ortaya çıkar (Şekil 5.84).

Dışlı geçiş grafiğindeki 8 halka zemin kat mekanları arasındadır. Bunlardan ikisi yalnız iç mekanlar arasında, ikisi ise yalnız dış mekanlar arasındadır. Son incelenen örneklerde grafiğin giriş holünün evin değişik mekanlarına bir dağılım merkezi olduğu izlenir. Oysa bu evde giriş holü ara katta yer alır ve dağılım merkezi özelliğini kaybeder. Giriş holünden başlayan iki daldan birinin üzerinde zemin kata çıkan, diğerinde ise bodrum kata giden merdiven bulunur. Zemin kat mekanlarına ve yatak katına çıkan merdivene ise salondan başlayan bir dallanma söz konusudur. Salon hem sirkülasyon hem de yaşama işlevlerini içerir.

Dışarının göz ardı edilmesi en çok mutfağı etkiler. Dışsız durumda iyice derinlere gider ve kör uçlu bir mekan haline gelir. Salondan diğer mekanlara geçiş verilmesi ev içindeki birincil ve ikincil kullanıcıların izleyecekleri yolların örtüşmesine neden olur. Salonda galeri altına gelecek şekilde yapılacak küçük bir bölme elemanı ile kullanıcılara ait hareket biçimlerinin ayrışması kolaylıkla sağlanabilir. Hem dışlı hem dışsız analizde A ve B tipli mekan sayısının toplamı C ve D tipi mekan sayısı toplamından fazladır ve dağılımsız bir mekansal örüntüye işaret eder (Çizelge 5.157).

Çizelge 5.157: 1995-2004 dönemi Ev VII'de mekan tipolojisi.

EV VII-dış mekanlı : A TİPİ MEKANLAR	**EV VII-dış mekansız : A TİPİ MEKANLAR**
iç balkon	iç balkon
iç balkon	iç balkon
ebev.yat.od.balkonu	banyo
yat.od.balkonu	yatak od.
ebev.dolap od.	ebev.dolap od.
ebev.banyo	ebev.banyo
banyo	wc-duş
yatak od.	hizm.od.
wc-duş	çamaşırlık
hizm.od.	kahvaltı köşesi
çamaşırlık	bodrum kat
kahvaltı köşesi	wc
bodrum kat	mutfak
wc	
EV VII-dış mekanlı : B TİPİ MEKANLAR	**EV VII-dış mekansız : B TİPİ MEKANLAR**
ebev.yatak od.	ebev.yatak od.
ebev.holü	ebev.holü
hol	hol
yatak od.	yatak od.
koridor	koridor
galeri	galeri
merdiven	merdiven
bodrum kat merd.	bodrum kat merd.
	giriş holü
	giriş merd.
EV VII-dış mekanlı:C TİPİ MEKANLAR	**EVII -dış mekansız:C TİPİ MEKANLAR**
giriş merd.	oturma böl.
giriş holü	salon
zemin katta hol	zemin katta hol
	wc önü hol
	yemek od.
EV VII -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR	**EV VII-dış mekansız:D TİPİ MEKANLAR**
giriş bahçesi	
ön bahçe	
salon terası	
oturma böl.terası	
yemek odası terası	
mutfak	
salon	
oturma böl.	
yemek od.	
wc önü hol	

Çizelge 5.158: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 dönemi, Ev VII.

Dış mekanlar dahil edildiğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
salon4(0,6462)< ana merdiven5(0,7215)< galeri24(0,8185)< oturma böl. holü11(0,8938) < yemek odası6(0,9046) = oturma böl.7(0,9046)=wc holü13(0,9046)< giriş merdiveni3(0,9154)= salon terası17(0,9154)< yatak od.holü 25(1,0662) = ebev. yat. od.holü26(1,0662)< ön bahçe20 (1,1092) < oturma bö.terası18(1,1308)<yemek bö.terası19(1,1415)=giriş holü2 (1,1415) =mutfak 14 (1,1415)<serv.koridoru12(1,1846)< **ort.enteg.değeri=1,2498**<kahvaltı köşesi16(1,2600)= wc 15 (1,2600) <giriş bahçesi1(1,3138)< ebev.yatak od.34(1,3785)=balkonlu yatak od.29 (1,3785) < ortak banyo27(1,4215)=yatak od. 28 (1,4215) = ebev.banyo32 (1,4215) =ebev. dolap od. 33 (1,4215) < bodrum kat merdiveni35(1,4754)< çamaşırlık 8(1,5400)= hizm. yatak od.9(1,5400)=wc-duş 10 (1,5400) <_balkon30(1,7338)= balkon 31(1,7338)= iç balkon36(1,7338)=iç balkon37 (1,7338) < bodrum kat 21(1,8308)
Dış mekanlar dahil edildiğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
salon4(0,7120)< ana merdiven5(0,7726)< galeri24(0,8635)< oturma böl. holü11(0,9695) wc holü13(1,0149)=giriş merd. 3(1,0149)< yemek odası6(1,0301) = oturma böl.7(1,0301) < yatak od.holü25(1,1361)=ebev.yat.od.holü26(1,1361)< serv. kor.2(1,2725)< giriş holü2(1,3482) <**ort.enteg.değeri=1,3660**< mutfak 14(1,4088)=WC15(1,4088)<kahvaltı köşesi 16 (1,4239) < ebev.yatak od.34(1,4997)=balkonlu yatak od.29(1,4997)<ortak banyo27(1,5300)=yatak od.28(1,5300)= ebev. banyo32 (1,5300) =ebev. dolap od.33(1,5300)<çamaşırlık 8(1,6663)= hizm. yatak od.9(1,6663)=wc-duş 10 (1,6663)< bod.k. merdiveni35(1,7118)< iç balkon36(1,8935)=iç balkon37(1,8935)< bodrum kat 21(2,1056)

Çizelge 5.159: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 Dönemi, Ev VII.

Dış mekanlar dahil edildiğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
yaşama(0,7754)<sirkülasyon(1,0188)<pişirme(1,1415)<**ort.enteg.değeri=1,2498**<dış mekanlar (1,2969)< ıslak hacimler (1,4108) <uyuma (1,4296)< aktivite(1,4892)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
yaşama(0,8711)<sirkülasyon(1,1240)<**ort.enteg.değeri= 1,36660**<pişirme(1,4088)<ıslak hacimler (1,5338)<uyuma (1,5489) < aktivite(1,6490)

Ev VII'nin dışarıyla birlikte hesaplanan ortalama entegrasyon değeri 1'den yüksek bir değerle ayrılmış yapıyı ifade eder (Çizelge 5.158). Dış mekanlar analiz dışında bırakıldığında ise ortalama entegrasyon sayısal değeri biraz daha yükselerek daha ayrılmış bir yapıyı yansıtır.

Dışlı ya da dışsız durumda entegrasyon çekirdeğini salon, yatak katına çıkan merdiven ve galeri oluşturur. Entegrasyonu en güçlü mekanların sirkülasyon mekanları olması kuralı EV VII'de tam olarak geçerli değildir. Yaşama mekanları ve yemek salonu en bütünleşik mekanlar arasındadır. En ayrılmış mekanlar ise her iki durumda salon boşluğuna bakan iç balkonlar ve bodrum kattır.

Entegrasyon sıralamasında bir çok zemin kat mekanının üst kat mekanlarından daha bütünleşik olduğu görülür. Ayrıca entegrasyon değerleri sıralamasında zemin katta ve üst katta simetrik iki mekanın eşit entegrasyon değerlerine sahip olması, simetrik biçimlenmenin mekan kurgusuna yansıması şeklinde değerlendirilebilir. Salonun iki yanında bulunan yemek bölümü ve oturma/şömine köşesi aynı şekilde mekan sistemiyle bütünleşir. Aynı paralellik üst katta ebeveyn holü ve çocuk odaları holü ya da ebeveyn yatak odası ve öndeki çocuk yatak odası arasındadır. Dış mekanların göz ardı edilmesi mekanlara ve fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değerleri sıralamasını değiştirmez.

Bir yazlık ev olmamasına karşın mekansal kurgunun dışarıyla önceki evlere göre daha güçlü mekansal ilişkiler kurduğu yorumu yapılabilir (Çizelge 5.158). Bu evde ön bahçeye açılan teraslar ve ön bahçe bütünleşik mekanlar arasındadır. Mekansal örüntüde entegrasyonu güçlü mekanlarla ilişkilendirilmiş ikincil mekanların da entegrasyonu güçlenir. Örneğin salon en bütünleşik mekandır. Buna bağlı olarak salon terası da en entegre dış mekandır. Dışlı ve dışsız durumda 1'den biraz uzaklaşan temel farklılık faktörü mekanların entegrasyon değerleri arasındaki farklılaşmanın çok güçlü olmadığına işaret eder. (Çizelge 5.160).

Çizelge 5.160: Ev VII'ye ait sentaktik bulgular.

EV VII		
	dış mekanlı analiz	**dış mekansız analiz**
max derinlik	**8.0**	**7.0**
ort derinlik	4,59	4,3
en derindeki mekan	yat. od.balkonları ve iç balkonlar	iç balkonlar
entegrasyon ort	**1,2498**	**1,3666**
entegrasyon min	0,6462	0,712
entegrasyon max	1,8308	2,1056
min enteg. mekan	salon	salon
max enteg.mekan	bodrum kat	bodrum kat
Temel Farklılık Faktörü	0,805	0,787
mekan sayısı	**35**	**28**
bağlantı sayısı	44	29
bağlantı/mekan oranı	1,29	1,07
halka sayısı	8	2
A tipi mekan sayısı	14	13
B tipi mekan sayısı	8	10
C tipi mekan sayısı	3	5
D tipi mekan sayısı	10	0
A+B toplamı/C+Dtoplamı	1,6923	4,6000
A tipi mekan oranı	40,00%	46,43%
B tipi mekan oranı	22,86%	35,71%
C tipi mekan oranı	8,57%	17,86%
D tipi mekan oranı	28,57%	0,00%
A-B-C-D sıralaması	A>D>B>C	A>B>C>D
sirkülasyon mek.adeti	10	10
sirkülasyon mek. ort ent.	1,0188	1,124
sirkülasyon mek.min ent.	0,7215	0,7726
sirkülasyon mek.max ent.	1,4754	1,7118
min.ent. sirkülasyon mekanı	ana merdiven	ana merdiven
max.ent.sirkülasyon mekanı	bodrum kat merdiveni	bodrum kat merdiveni
sirkülasyon mek. TFF	0,897	0,873
uyuma mek.adeti	4	4
uyuma mek. ort ent.	1,4296	1,5489
uyuma mek.min ent.	1,3785	1,4997
uyuma mek.max ent.	1,54	1,6663
min.ent. uyuma mekanı	ebev.yat.od.,balkonlu yat.od.	ebev.yat.od.,balkonlu yat.od.
max.ent. uyuma mekanı	hizm.yat.od.	hizm.yat.od.
uyuma mek. TFF	0,997	0,998
aktivite mek.adeti	7	7
aktivite mek. ort ent.	1,4892	1,649
aktivite mek. min ent.	0,9046	1,0301
aktivite mek. max ent.	1,8308	2,1056
min.ent.aktivite mekanı	yemek odası	yemek odası
max.ent.aktivite mekanı	bodrum kat	bodrum kat
aktivite mek.TFF	0,905	0,902
ıslak hacim adeti	4	4
ıslak hacim ort ent.	1,4108	1,5338
ıslak hacim min ent.	1,26	1,4088
ıslak hacim max ent.	1,54	1,6663
min.ent.ıslak hacim mekanı	wc	wc
max.ent.ıslak hacim mekanı	WC-duş	WC-duş
ıslak hacim mek. TFF	0,992	0,994

1995-2004 DÖNEMİ **EV VIII**

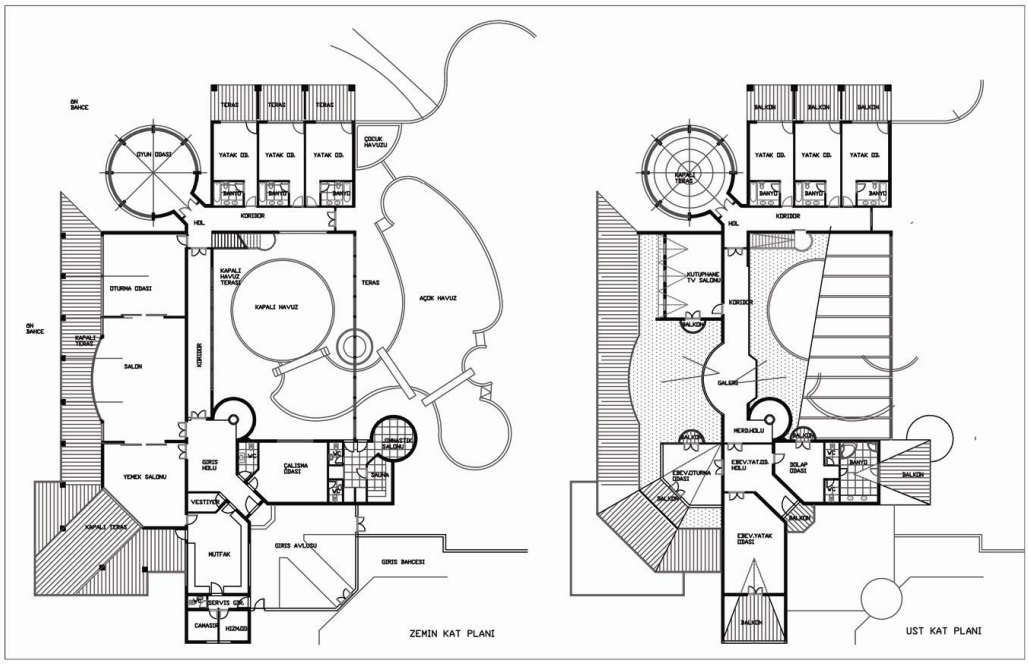

YER	REŞADİYE,ISTANBUL
TARİH	2000
ALAN	1000 m2
KAT ADETİ	2 KAT
PROJE ADI	REŞADİYE ÇAVUŞOĞLU EVİ
İŞVEREN	FERİDE VE ÖMER ÇAVUŞOĞLU

Şekil 5.85: 1995-2004 dönemi, Ev VIII plan ve görünüşleri.

1995-2004 Dönemi örnekleri arasında mimarın kendisi için öncelikli olan konut tasarımı Reşadiye'de Çavuşoğlu Ailesi'nin tüm yıl kullandığı bu evdir (Şekil 5.85). Bulunduğu olağanüstü güzellikte doğal ortam ile çatışmayan, uyum içinde bütünleşen, dengeli, yalın, kişilikli bir tasarım söz konusudur. Villa, tepeler arasında, iki vadinin birleşim aksında yer alır. Salon ve yatak odaları, doğu ve güneydoğu yönünde bir gürgen ormanına ve nehire bakar. Batı yönünde ise organik formlu, açık ve kapalı yüzme havuzları kayalıklara doğru yönlenir (Dikbaş, 2000). Mimar konut içi programı aynı zamanda en yakın dostlarından biri olan ev sahibinin istekleri doğrultusunda belirlemiştir. "Doğaya saygı" tasarımda benimsenen temel anlayışı tanımlar. Bu bağlamda mimar, kullandığı ahşap, doğal taş gibi doğal malzemeler ve doğanın içinde kaybolan toprak renkleri ile yatay bir yapılandırmayı tercih etmiştir. Araziye yayılmış bir zemin kat ve çatı örtüsü altına gizlenen bir kısmi üst kattan oluşan özel bir villadır. Ev sahipleri iki çocukları ile birlikte tüm yıl bu evde yaşamayı sürdürmektedir.

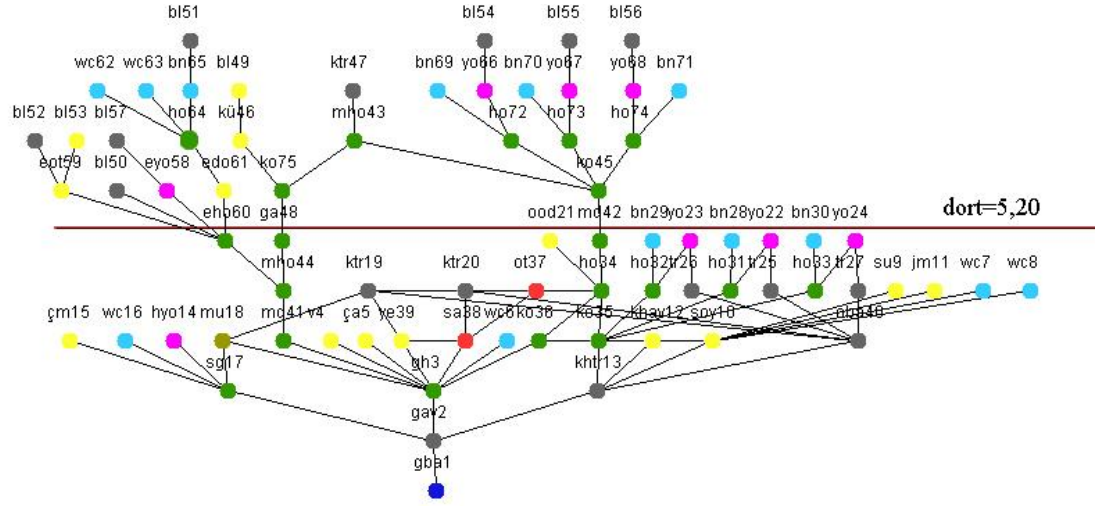

a.Dış mekanlı geçiş grafiği

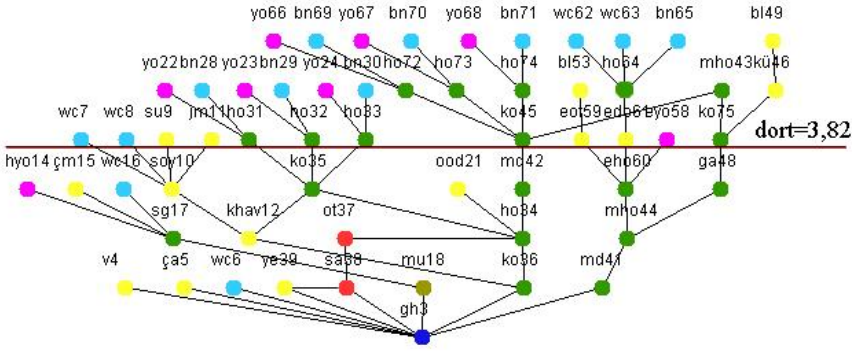

b.Dış mekansız geçiş grafiği

Şekil 5.86: 1995-2004 dönemi Ev VIII'de geçiş grafikleri.

Ev VIII'de grafikler, karmaşık kurguya ve artan mekan sayısına karşın dallanmış yapılarından ötürü oldukça sığdır (şekil 5.86). Dışlı geçiş grafiğinde dışarıdan geçen 10 halka ile birlikte toplam 14 halka bulunur. İki adet düşey sirkülasyon elemanı ve zemin katta yer alan 8 adet dışa geçirgenlik noktası ile plandan algılanamayan ilginç eylem biçimleri ortaya çıkar. Son derece renkli, alternatifli ve esnek yol seçimleri bulunur. Grafiğin sığ olan bölümlerinde ikincil kullanıcılara açık mekanlar, derinlere gidildikçe ise yaşayana ait mekanlar görülür.

Eve giriş avlusu ev içine yönelen üç dalın kesişme noktasındadır. Bu dallardan biri servis grubuna, biri ana sirkülasyon mekanı giriş holüne, diğeri ise havuzları ve yan üniteleri içeren aktivite alanına doğru yönlenir. Buralardan tekrar dallanma söz konusudur. Grafik, servis girişinden mutfak, çamaşırlık ve hizmetli mekanlarına dallanır. Giriş holünden ise çalışma odası, yemek salonu, salon, WC, vestiyer ve mutfağa dallanır. Ayrıca giriş mekanından çıkan diğer iki dal üstünde ebeveyn mekanlarına çıkan merdiven ve diğer uyuma mekanlarına yönelen koridor bulunur. Son daldan ise grafik ön bahçeye, kapalı havuza ve havuz yan ünitelerine dallanır.

Dışlı grafikte zemin katta birincil kullanıcılarla beraber ikincil kullanıcılara açık tüm temel kullanım alanları derinlik 3'de yer alır. Bu derinlikte birincil kullanıcıyı evin özel alanlarına götürecek ana sirkülasyon mekanları da bulunur. Bunlardan biri ebeveyn bölümüne çıkan merdiven, diğeri ise zemin kattaki uyuma mekanlarına giden koridordur. Burada yaşayan/konuk eylem biçimlerine yönelik net bir ayrışma söz konusudur. Konuk doğrudan ikincil kullanıcılara açık yaşama ve aktivite mekanlarına, çalışan servis mekanlarına geçer. Ancak daha mahrem, özel alanlara konuğun ev sahibi eşliğinde girmesi desteklenir.Giriş holünden ulaşılan koridordan tekrar iki dal çıkar. Bu dallardan birinde zemin kat yatak odalarına giden koridor, diğerinde ise üst kattaki uyuma mekanlarına çıkan merdiveni içeren hol bulunur. Mekansal kurgunun omurgasını oluşturan sirkülasyon mekanları ve bu mekanlardan dallara ayrılma şeklinde grafik oluşur. Ayrıca dışlı grafikte dış mekanlar yoluyla evin uzak mekanlarını bağlayan halkalar, dışsız grafikte ise iki düşey sirkülasyon elemanı ile oluşan büyük halkalar söz konusudur. Hem dışlı hem de dışsız analizde A ve B tipli mekan sayısı toplamı C ve D tipi mekan sayısı toplamından fazladır. Ancak A ve B tipi mekan sayısının yüksek olma nedeninin, çok sayıda uyuma mekanı ve ıslak hacim bulunmasından kaynaklandığı belirtilmelidir (Çizelge 5.161).

Çizelge 5.161: 1995-2004 dönemi Ev VIII'de mekan tipolojisi.

EV VIII-dış mekanlı : A TİPİ MEKANLAR	**EV VIII-dış mekansız : A TİPİ MEKANLAR**
ebev.banyosu balkonu	ebev.WC
yat.od.balkonu	ebev.WC
yat.od.balkonu	ebev.banyo
yat.od.balkonu	yat.od. banyosu(zemin kat)
yat.od. banyosu	yat.od. banyosu(zemin kat)
yat.od. banyosu	yat.od. banyosu(zemin kat)
yat.od. banyosu	yat.od. banyosu(üst kat)
üst kapalı teras	yat.od. banyosu(üst kat)
kütüphane iç balkonu	yat.od. banyosu(üst kat)
ebev.WC	yatak od.(zemin kat)
ebev.WC	yatak od.(zemin kat)
ebev.yatak od. balkonu	yatak od.(zemin kat)
ebev.oturma iç balkonu	yatak od.(üst kat)
ebev.oturma dış balkonu	yatak od.(üst kat)
oyun odası	yatak od.(üst kat)
çamaşırlık	oyun odası
hizm WC	çamaşırlık
hizm.yatak od.	hizm WC
vestiyer	hizm.yatak od.
çalışma od.	vestiyer
WC	çalışma od.
sauna	WC
havuz WC	sauna
havuz WC	havuz WC
jimnastik salonu	havuz WC
yatak od.banyosu	jimnastik salonu
yatak od.banyosu	kütüphane iç balkonu
yatak od.banyosu	ebev.oturma iç balkonu
ebev.holü balkonu	ebev.yatak od.
EV VIII-dış mekanlı : B TİPİ MEKANLAR	**EV VIII-dış mekansız : B TİPİ MEKANLAR**
yatak od.(üst kat)	yatak od.holü(zemin kat)
yatak od.(üst kat)	yatak od.holü(zemin kat)
yatak od.(üst kat)	yatak od.holü(zemin kat)
yatak od.holü(üst kat)	yatak od.holü(üst kat)
yatak od.holü(üst kat)	yatak od.holü(üst kat)
yatak od.holü(üst kat)	yatak od.holü(üst kat)
kütüphane	mutfak
ebev.holü	servis girişi
ebev.yatak od.	ebev.dolap od.
ebev.dolap od.	ebev. WC holü
ebev. WC holü	ebev.holü
ebeveyn oturma	ebeveyn oturma
giriş bahçesi	kütüphane
ebev.banyosu	havuz soyunma bölümü
EV VIII-dış mekanlı:C TİPİ MEKANLAR	**EV VIII-dış mekansız:C TİPİ MEKANLAR**
yatak odası (zemin kat)	yemek böl.
yatak odası(zemin kat)	oturma odası
yatak odası(zemin kat)	zemin kat yat.od.koridoru
düz merdiven	kapalı havuz
üst kat yatak koridoru	üst kat yatak koridoru
üst kat düz merd.holü	üst kat düz merd.holü
kütüphane koridoru	galeri
galeri	düz merdiven
ebev.merd.holü	yuvarlak merdiven
yuvarlak merdiven	ebev.merd.holü
yatak odası holü(zemin kat)	kütüphane koridoru
yatak odası holü(zemin kat)	
yatak odası holü(zemin kat)	
yatak odası terası	
yatak odası terası	
yatak odası terası	
servis girişi	
EV VIII -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR	**EV VIII-dış mekansız:D TİPİ MEKANLAR**
ön bahçe	giriş holü
havuz terası	zemin kat diğer koridor
zemin kat yat.od.koridoru	zemin kat merdiven holü
havuz soyunma bölümü	salon
kapalı havuz	
zemin kat diğer koridor	
giriş holü	
giriş avlusu	
oturma odası	
yemek bölümü kapalı terası	
salon kapalı terası	
yemek böl.	
mutfak	
salon	
zemin kat merdiven holü	

Çizelge 5.162: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 dönemi, Ev VIII.

Dış mekanlar dahil edildiğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
koridor36(0,7758)< giriş holü3(0,7793)< hol34(0,7830)< hav.terası13(0,8263)<koridor35(0,8552)< giriş avlusu2(0,8588)< kapalı havuz12(0,8660)< salon38(0,8804)< <oturma od.37(0,8913)< merdiven 41(0,8985)< merdiven42(0,9093)<kapalı ter. 20(0,9273)< merd.holü44(0,9309)< koridor45(0,9418)< mutfak18(0,9526)< yemek od.39(0,9742)< kapalı ter. 19(0,9779)< ön bahçe40(1,0031) < vestiyer4(1,0428)=çalışma od.5(1,0428)=WC6(1,0428)< oyun od.21(1,0464)< havuz soy. 10(1,0536) < galeri48(1,0572)<merd.holü43(1,0608)< serv.girişi17(1,0825)< hol31 (1,0969) =hol32 (1,0969) =hol 33 (1,0969)< koridor75(1,1005)< ebev.hol60(1,1078)<giriş bahçesi 1 (1,1222)< hol72(1,1835)=hol73(1,1835)=hol74(1,1835)< **ort.enteg.değeri=1,2422**< teras25 (1,2449) = teras26 (1,2449)=teras27(1,2449) <yat.od.22(1,2990) =yat.od. 23 (1,2990) = yat.od. 24 (1,2990) <havuz wc7 (1,3170)=havuz WC8(1,3170)=sauna9(1,3170)=jimnastik sal.11 (1,3170)< teras47 (1,3243)< ebev. dolap od.61(1,3351)<hizm.yat.od.14(1,3459)=çamaşırlık 15(1,3459)= hizm WC16(1,3459)< kütüphane 46(1,3567)= ebev.oturma59(1,3567)< <banyo28(1,3603) =banyo 29 (1,3603) =banyo30(1,3603) < ebev.yat. od. 58 (1,3639)< balkon50(1,3712)< yatak od.66(1,4397) =yatak od.67(1,4397)= yatak od.68 (1,4397) < banyo 69 (1,4469) = banyo 70(1,4469)=banyo71(1,4469) < WC-holü64(1,5696) <balkon49(1,6201)< balkon52(1,6201)=iç balkon53(1,6201)< ebev. y.od. balkonu 57(1,6274)< balkon54(1,7031)=balkon55(1,7031)=balkon56(1,7035)= ebev.banyo 65 (1,8258)< WC 62 (1,8330) = WC 63(1,8330) <ebev.banyo balkonu51(2,0892)
Dış mekanlar dahil edildiğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
koridor36(0,8055)< hol34(0,8106)<giriş holü3(0,8313)< kapalı havuz12(0,9397)< koridor 35 (0,9449) = merdiven 42 (0,9449) < merdiven 41(0,9556) <oturma od.37(0,9707)< salon 38 (0,9810)< koridor45(0,9862)< merd.holü44(1,0069)< mutfak 18(1,0791)< oyun od.21 (1,0998)< vestiyer 4 (1,1205)=çalışma od.5(1,1205)=WC6(1,1205)=merd.holü43(1,1205)< galeri 48(1,1411)< koridor 75 (1,1566)< havuz soy.10(1,1876) = yemek od.39(1,1876)<hol31 (1,2134)=hol32 (1,2134) = hol 33(1,2134)< ebev.hol60(1,2134)< hol72(1,2547)=hol73(1,2547)=hol74(1,2547)< serv.girişi 17 (1,3373)< **ort enteg. değeri =1,3380**< kütüphane 46(1,4354)< ebev. dolap od.61(1,4612) <havuz wc7 (1,4767) =havuz WC 8 (1,4767) =sauna 9 (1,4767)=jimnastik sal.11(1,4767)< ebev.oturma59 (1,4922)< yat.od . 22(1,5025)=yat.od.23(1,5025)=yat.od.24(1,5025)= banyo 28(1,5025)= banyo 29 (1,5025)=banyo30 (1,5025) = ebev.yat.od.58(1,5025)< yatak od.66(1,5438)=yatak od.67 (1,5438)= yatak od.68 (1,5438) =banyo69(1,5438)= banyo70(1,5438) =banyo71(1,5438)< hizm.yat.od. 14(1,6265)= çamaşırlık15(1,6265)=hizmWC16(1,6265)< WC-holü64(1,7194) < iç balkon49 (1,7246) < iç balkon 53(1,7814)< ebev. banyo 65(2,0086)= WC62(2,0086)= WC 63(2,0086)

Çizelge 5.163: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 Dönemi, Ev VIII.

Dış mekanlar dahil edildiğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
yaşama(0,8913)<pişirme(0,9526)<sirkülasyon(1,0347)<aktivite(1,2353)<**ort.enteg. değeri= 1,2422**<dış mekanlar (1,2969) < uyuma (1,3657)< ıslak hacimler(1,5613)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
yaşama(0,9759)< sirkülasyon(1,0583)<pişirme(1,0791)<**ort.enteg. değeri= 1,3380** <aktivite (1,3664)< uyuma (1,5335) <ıslak hacimler(1,6050)

Ev VIII'in dışarıyla birlikte hesaplanan ortalama entegrasyon değeri 1'den yüksek bir değerle ayrılmış yapıyı ifade eder (Çizelge 5.162). Ancak bu kadar çok sayıda mekandan oluşan bir kurgu söz konusu olduğunda bu değerin çok yüksek olmadığı da dikkate alınmalıdır. Dış mekanlar göz ardı edildiğinde entegrasyon değeri çok az yükselir.

Dışarısının analize katılması ya da katılmaması durumunda entegrasyon çekirdeğini zemin kat uyuma mekanlarına giden koridor, giriş holü ve uyuma mekanlarına çıkan merdivenin bulunduğu hol oluşturur. Sirkülasyon mekanlarının tümünün en entegre mekanlar olması kuralı EV VIII'de geçerli değildir . Yaşama mekanları, çalışma odası, mutfak, yemek salonu gibi zemin kattaki ana kullanım mekanları bir çok sirkülasyon mekanından daha bütünleşik mekanlardır. Ayrıca işlev gruplarına ilişkin

entegrasyon değerleri sıralamasında hem dışlı hem de dışsız analizde yaşama işlevinin en bütünleşik grup olduğu görülür. En ayrılmış mekanlar ise her iki durumda da ıslak hacimlerdir (Çizelge 5.163).

Sığdaki genel mekanların daha bütünleşik olduğu ve derine gidildikçe daha özel, daha mahrem mekanların entegrasyonunun zayıfladığı kuralı Ev VIII için de söylenebilir. Entegrasyon sıralamasında görülebileceği gibi, bir çok zemin kat mekanı üst kat mekanlarından daha bütünleşik sıradadır.

Evin dışarıyla analizinde, bir başka deyişle konuklara açık olduğunda, zemin kattaki yaşama mekanları daha bütünleşiktir. Kapıların dışarıya kapanması ile yaşayanların kullandığı iki düşey sirkülasyon elemanı salon ve oturma odasından daha bütünleşik olur. Bu da mekansal kurgunun iki farklı kullanıcı tarafından farklı algılanmasının bir örneklemesidir.

Dışarının göz ardı edilmesi ile yemek salonunun, zemin kat yatak odalarının, ve çalışanlara ait mekanların entegrasyonunun zayıfladığı, zemin kattaki oyun odasının ise entegrasyonunun güçlendiği izlenir. Bu farklılaşmaların dışında, dış mekanların analiz dışında tutulması mekanlara ilişkin entegrasyon değerleri sıralamasını fazla değiştirmez.

Uyuma mekanları arasında hem dışarısıyla olan hem de dışarısız analizde zemin kattaki uyuma mekanları daha bütünleşiktir. Islak hacimler arasında ise konuklara da açık olan giriş holündeki WC en bütünleşik ıslak hacim mekanıdır.

İşlev gruplarına ilişkin entegrasyon değerleri sıralamasında dış mekanlar ayrılmış işlev grubu olarak görülse de bunun başlıca nedeni üst kattaki balkonlardır. Zemin kat dış mekanlarının, yatak odaları önlerindeki teraslar hariç, hepsi bütünleşik mekanlar tarafındadır. Dışarıyla analizde zemin kattaki en az dört halkanın kesişme noktasını oluşturan kapalı havuz terası entegrasyonu en güçlü mekanlardan biridir. Bir başka deyişle, Ev VIII zemin kat dış mekanları ile bütünleşir.

Dışlı ve dışsız durumda 1'den biraz uzaklaşan temel farklılık faktörü mekanların entegrasyon değerleri arasında bir miktar farklılaşmanın olduğunu gösterir. İşlev gruplarında ise sirkülasyon grubuna ilişkin temel farklılık faktörü biraz daha düşük değeriyle sirkülasyon mekanlarının bütünle entegrasyon düzeylerinde bir miktar farklılaşma olduğuna işaret eder (Çizelge 5.164).

Çizelge 5.164: Ev VIII'e ait sentaktik bulgular.

EV VIII		
	dış mekanlı analiz	**dış mekansız analiz**
max derinlik	**9.0**	**6.0**
ort derinlik	5,2	3,82
en derindeki mekan	yat.od.balkonları ve eb.ban.balkonu	ç.yat.od.ve ban.,ebev.ban.,içbal
entegrasyon ort	**1,2422**	**1,3380**
entegrasyon min	0,7758	0,8055
entegrasyon max	2,0892	2,0086
min enteg. mekan	zemin kat koridor	zemin kat koridor
max enteg.mekan	ebev.banyo balkonu	ebev. WC'leri
Temel Farklılık Faktörü	0,807	0,842
mekan sayısı	**75**	**57**
bağlantı sayısı	91	60
bağlantı/mekan oranı	1,2267	1,0702
halka sayısı	14	4
A tipi mekan sayısı	29	28
B tipi mekan sayısı	14	14
C tipi mekan sayısı	17	11
D tipi mekan sayısı	15	4
A+B toplamı/C+Dtoplamı	1,3438	2,8
A tipi mekan oranı	38,67%	49,12%
B tipi mekan oranı	18,67%	24,56%
C tipi mekan oranı	22,67%	19,30%
D tipi mekan oranı	20,00%	7,02%
A-B-C-D sıralaması	A>C>D>B	A>B>C>D
sirkülasyon mek.adeti	20	20
sirkülasyon mek. ort ent.	1,0347	1,0583
sirkülasyon mek.min ent.	0,7758	0,8055
sirkülasyon mek.max ent.	1,5696	1,7194
min.ent. sirkülasyon mekanı	zemin kat koridor	zemin kat koridor
max.ent.sirkülasyon mekanı	ebev.WC-holü	ebev.WC-holü
sirkülasyon mek. TFF	0,861	0,875
uyuma mek.adeti	8	8
uyuma mek. ort ent.	1,3657	1,5335
uyuma mek.min ent.	1,299	1,5025
uyuma mek.max ent.	1,4397	1,6265
min.ent. uyuma mekanı	zemin kat yat.odaları	zemin kat yat.odaları
max.ent. uyuma mekanı	üst kat yat.odaları	hizm.yat.od.
uyuma mek. TFF	0,998	0,999
aktivite mek.adeti	14	14
aktivite mek. ort ent.	1,2353	1,3664
aktivite mek. min ent.	0,866	0,9397
aktivite mek. max ent.	1,6201	1,7814
min.ent.aktivite mekanı	kapalı havuz	kapalı havuz
max.ent.aktivite mekanı	iç balkonlar	ebev.hol iç balk.
aktivite mek.TFF	0,923	0,920
ıslak hacim adeti	13	13
ıslak hacim ort ent.	1,5613	1,605
ıslak hacim min ent.	1,0428	1,1205
ıslak hacim max ent.	1,833	2,0086
min.ent.ıslak hacim mekanı	WC	WC
max.ent.ıslak hacim mekanı	ebev.WC'leri	ebev.WC'leri ve ebev.ban.
ıslak hacim mek. TFF	0,937	0,933

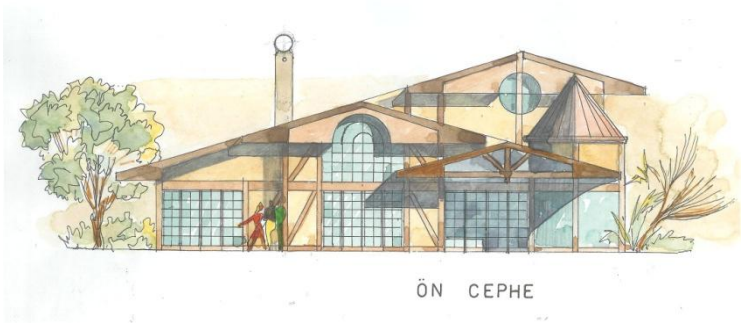

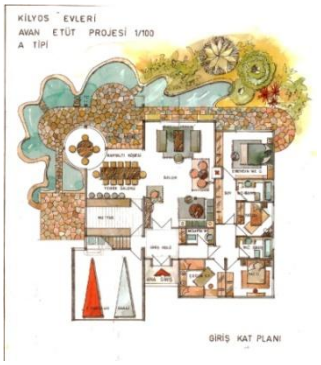

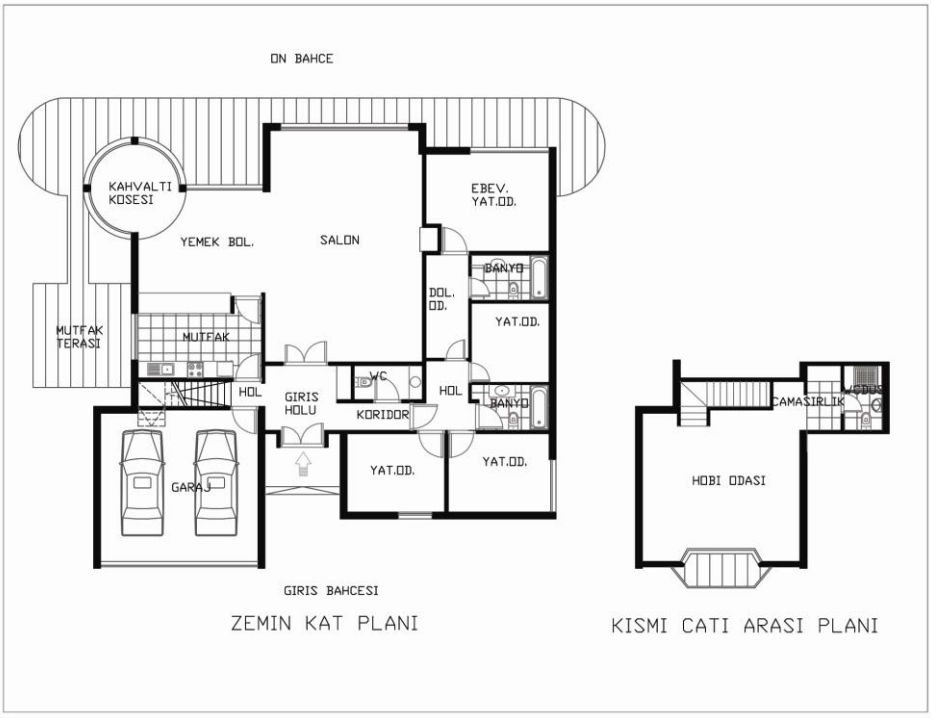

YER	KİLYOS,ISTANBUL
TARİH	2001
ALAN	280m2
KAT ADETİ	1KAT+KISMİ ÇATI ARASI
PROJE ADI	KİLYOS ÇİFTLİK EVLERİ A TİPİ
İŞVEREN	DOĞAN YILANCIOĞLU

Şekil 5.87: 1995-2004 dönemi, Ev IX plan ve görünüşleri.

İstanbul şehir merkezinden uzak ama yakın çevre olarak kabul edilen Kilyos'da yatırım yapmak isteyen bir inşaat firması mimara proje için başvurur. Yetkililer market araştırması yaptırdıklarını ve müşterilerinin bu bölgede Amerikan tarzı hazır ahşap evleri çağrıştıran konutlara ilgi gösterdiklerini belirlediklerini bildirirler. Bu tarzda evler inşa etmek istediklerini ileten yatırımcı grup için mimar iki tip villa hazırlar (Şekil 5.87).

Kilyos Çiftlik Evleri, bu döneme ait örneklerde incelenen Tepeören Sun City Evleri'ne mimari tarz açısından benzememekle beraber, plan kurgusu olarak benzerler. Evler uyuma mekanlarını da içeren yayılmış bir zemin kat ve dik çatı altında kısmi kullanımlı bir üst kattan oluşur. Bu Amerikan tarzı evlerden 2 tip hazırlanarak toplam 30 adet uygulanması öngörülmüştür. Ancak inşaat şirketi bu yatırımı yapmaktan vazgeçtiği için projeler tasarım aşamasında kalmıştır.

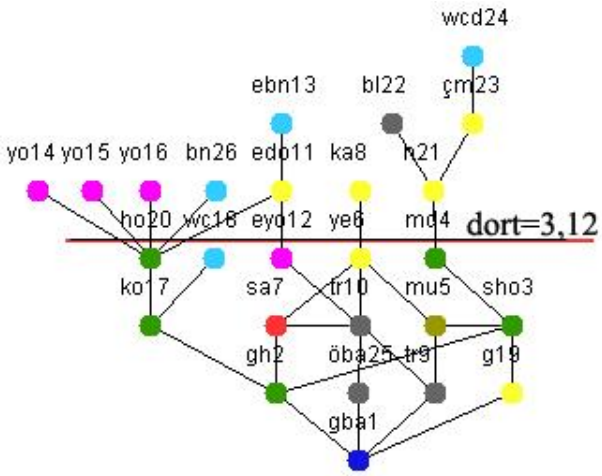

a. Dış mekanlı geçiş grafiği

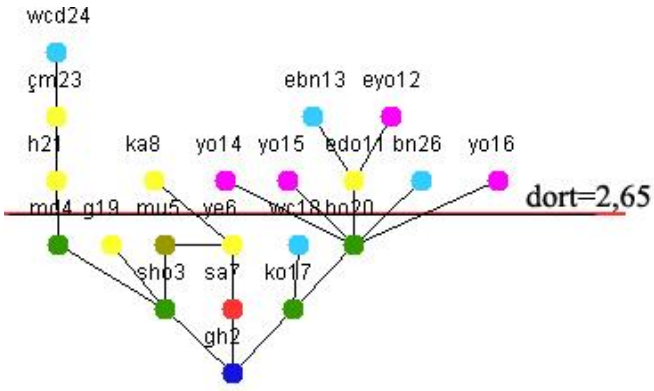

b. Dış mekansız geçiş grafiği

Şekil 5.88: 1995-2004 dönemi Ev IX'da geçiş grafikleri.

Dışlı analizde Ev IX'un tek kata yayılmış bir plan kurgusuna göre derin olarak nitelendirilebilecek, dallanmış, halkalı bir geçiş grafiği vardır. Dışsız durumda ise sığ, tek halkalı, oldukça dallanmış bir grafik ortaya çıkar (Şekil 5.88). Dışlı geçiş grafiğinde görülen yedi halkanın tümü tek kat mekanları arasındadır. Bunlardan biri yalnız iç mekanlar arasında, biri ise yalnız dış mekanlar arasındadır. Diğerleri ise hem içten hem de dıştan geçer. Giriş holünün evin değişik mekanlarına bir dağılım merkezi olduğu izlenir. Buradan başlayan üç daldan birinin üzerinde yatak odalarına giden koridor, birinde salon, diğerinde ise servis holü yer alır. İkinci aşama dallanma ise servis holünden ve koridordan olur. Salondan ise tek bağlantı ile yemek bölümüne geçilir. Zemin katta yatak odaları da yer almaktadır. Bu odalara giriş holünden ulaşılan ikinci sirkülasyon mekanından geçilir. Bu da yatak odalarının birincil kullanıcılara ait özel mekanlar olmaları nedeniyle bilinçli bir derine çekme çabasını yansıtır.

Salon ile aynı terasa bağlantısı olan ebeveyn odası dışlı grafikte diğer uyuma mekanlarına göre daha sığda yer alır. Oysa dışarıya kapılar kapandığında en derinde yer alan kör uçlu bir uyuma mekanı haline gelir. İç ve dış bütünlüğü bağlamında birincil kullanıcıların ve konukların ev içinde izledikleri yollar dıştan geçen halkalar nedeniyle kesişebilir. Ancak dışarısı göz ardı edildiğinde bu ayırım daha netleşir. Ev IX'un geçiş grafiklerinde sığda konuklara açık genel mekanların olduğu, derine gidildikçe yaşayana ait özel mekanlara ulaşıldığı söylenebilir.

Dışsız durumda ev içinde farklı kullanıcılara yönelik, farklı işlevleri içeren üç adet zon geçiş grafiğinde izlenebilir. Birincisi servis zonu. Servis holünden başlayan en derindeki WC-duşa kadar giden bir mekan zinciri vardır. Kapalı garaj üstündeki hobi odası incelenen örnekler arasında ilk defa görülür. Servis zonunda yer alan bu mekan, çalışanlara yönelik bir servis alanı, yardımcı odası, ya da ev sahibinin atelyesi gibi işlevlerle değerlendirilebilir. Geçiş grafiğinin orta aksında ise sığ, tek halkalı, dallanmış, konuklara açık bir bölüm görülür. Burada giriş holü, koridordan geçilen WC, salon ve yemek odası bulunur. Yemek bölümünün servis kolaylığı açısıdan mutfak ile ilişkilendirilmesi yoluyla çalışana yönelik de bir eylem biçimi tanımlanmış olur. Son zon ise evin birincil kullanıcılarına ait uyuma mekanlarını ve ıslak hacimleri içerir.

Dışlı analizde halkalı yapının güçlü olması nedeniyle C ve D tipi mekan sayısı A ve B tipi mekan sayısı toplamından fazladır. Bu durum dağılımlı bir mekansal kurguya

işaret eder. Dışarısının göz ardı edilmesiyle halkalı yapı zayıflar ve A ve B tipi mekan sayısındaki artış ile dağılımsız bir mekansal örüntüden söz edilir (Çizelge 5.165).

Çizelge 5.165: 1995-2004 dönemi Ev IX'da mekan tipolojisi.

EV IX-dış mekanlı : A TİPİ MEKANLAR	**EV IX-dış mekansız : A TİPİ MEKANLAR**
yatak od.	WC-duş
yatak od.	kahvaltı köşesi
yatak od.	yatak od.
ortak banyo	yatak od.
kahvaltı köşesi	yatak od.
hobi odası balkonu	ortak banyo
WC-duş	ebev.banyo
WC	ebev.yatak od.
ebev.banyo	kapalı garaj
	WC
EV IX-dış mekanlı : B TİPİ MEKANLAR	**EV IX-dış mekansız : B TİPİ MEKANLAR**
merdiven	merdiven
çamaşırlık	çamaşırlık
hobi odası	hobi odası
	ebev.dolap od.
	koridor
	hol
EV IX-dış mekanlı : C TİPİ MEKANLAR	**EV IX-dış mekansız:C TİPİ MEKANLAR**
kapalı garaj	mutfak
ebev.dolap od.	yemek bölümü
ebev.yatak od.	salon
koridor	servis holü
hol	giriş holü
EV IX-dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR	**EV IX-dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR**
yemek bölümü	
mutfak	
teras	
giriş bahçesi	
giriş holü	
ön bahçe	
teras	
salon	
servis holü	

Çizelge 5.166: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 dönemi, Ev IX.

Dış mekanlar dahil edildiğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:giriş
giriş ho.2 (0,6465) < kor.17 (0,7655) = servis ho.3 (0,7655) < salon7 (0,8336) < ter.10 (0,9016) = giriş bahçesi1 (0,9016)< hol20 (0,9186) = mutfak5(0,9186)<yem.böl.6(0,9527)=ter.9(0,9527)<mer.4(1,0377)= eb.y od.12(1,0377)<kap. garaj19 (1,0547) =e b.do. od11(1,0547)<ön bah. 25(1,0888) < **ort. enteg. değ. = 1,1568** <wc18 (1,1738) <banyo26 (1,3269) = y.od.14 (1,3269) = yat.od.15 (1,3269) =y.od.16 (1,3269)< hobi od. 21(1,3439) <kahv. kö.i8 (1,3610)<ebev.ban.13(1,4630) < çamaşırlık 23 (1,7182) < balkon22 (1,7522) < WCd 24(2,1265)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
giriş ho.2(0,7912)<kor.17(0,8151)=servis ho.3(0,9110)< hol20(0,9350) <salon7(1,1268)< merd. 4 (1,2227)= mutfak 5 (1,2467) < wc18(1,2707)< eb.do od.11(1,2946)<yem. böl.6(1,3426)<kapalı gar. 19 (1,3666)<**ort. enteg. değ. =1,3905** = ban.26 (1,3905) = yat.od.16(1,3905) =yat.o.15 (1,3905) =yat.od.16(1,3905)<hobi od.21 (1,5823) < eb.ban.13 (1,7502) = eb.y.od.12 (1,7502) < kahv.kö.8 (1,7981) <çamaşırlık 23 (1,9899) <WCduş24(2,4454)

Çizelge 5.167: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 dönemi, Ev IX.

Dış mekanlar dahil edildiğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon(0,8267)< yaşama(0,8336)< pişirme(0,9186)<dış mekanlar(1,1193)< **ort.enteg. değeri =1,1568<** aktivite(1,2282)< uyuma (1,2546)< ıslak hacimler(1,5225)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon(0,9350)<yaşama(1,1268)<pişirme(1,2467)<**ort.enteg.değeri=1,3905<**uyuma (1,4804) < aktivite (1,5583)< ıslak hacimler(1,7142)

Ev IX'un dışarıyla birlikte hesaplanan ortalama entegrasyon değerinin 1'den biraz yüksek bir değer olması nedeniyle çok ayrılmış bir yapıyı tanımladığı söylenemez. Tüm yıl kullanılması hedeflenen bir ev olmakla beraber dış mekanların entegrasyon üzerindeki etkisi ise göz ardı edilemez. Dışsız durumda entegrasyonunun oldukça zayıflaması söz konusudur (Çizelge 5.166).

Dışlı ya da dışsız durumda entegrasyon çekirdeğini evin ilk üç ana dallanma noktası oluşturur. Bunlar giriş holü, WC koridoru ve servis holüdür. Sirkülasyon mekanlarının tümünün en entegre mekanlar olması kuralı EV IX için geçerlidir (Çizlege 5.167). Yaşama mekanınında birleştirici özelliği güçlüdür. Dışarısıyla ilişkisi kesildiğinde salonun entegrasyonu çok az, yemek bölümününki ise oldukça çok zayıflar. En dikkati çeken ise terasa açılan ebeveyn yatak odası dışarısıyla birlikte en bütünleşik uyuma mekanı iken, dışarısı göz ardı edildiğinde en ayrılmış uyuma mekanı olmasıdır. WC'nin ise tam ters bir tutumla kapıların dışarıya kapanması ile entegrasyonu güçlenir.

Entegrasyon değerleri sıralamasının standart bir evden beklenen mekansal kurguyu yansıttığı söylenebilir. Entegrasyonu en güçlü mekanlar ev içi dolaşımı sağlayan sirkülasyon mekanlarıdır. Daha sonra sıralamada hem aile bireylerini hem de konukları bir araya getiren salon ve bir sonra ise pişirme mekanı gelir. Evin en ayrılmış mekanları ise tüm uyuma mekanları, ıslak hacimler ve garaj üstündeki servis mekanlarıdır. Ev IX dış mekanlarla da güçlü mekansal ilişkiler kurar. Garaj üstündeki ayrılmış balkon dışında bütün bahçe ve teraslar oldukça bütünleşiktir. Ayrıca dış mekanların evin bütünü üzerinde birleştirici etkisi vardır.

Dışlı ve dışsız durumda 1'den biraz uzaklaşan temel farklılık faktörü mekanların entegrasyon değerleri arasında farklılaşmanın olduğunu gösterir. (Çizelge 5.168).

Çizelge 5.168: Ev IX'a ait sentaktik bulgular.

EV IX		
	dış mekanlı analiz	**dış mekansız analiz**
max derinlik	**6.0**	**5.0**
ort derinlik	3,12	2,65
en derindeki mekan	WC-duş	WC-duş
entegrasyon ort	**1,1568**	**1,3905**
entegrasyon min	0,6465	0,7911
entegrasyon max	2,1265	2,4454
min enteg. mekan	giriş holü	giriş holü
max enteg.mekan	WC-duş	WC-duş
Temel Farklılık Faktörü	0,730	0,758
mekan sayısı	**26**	**21**
bağlantı sayısı	32	21
bağlantı/mekan oranı	1,2692	1,0476
halka sayısı	7	1
A tipi mekan sayısı	9	10
B tipi mekan sayısı	3	6
C tipi mekan sayısı	5	5
D tipi mekan sayısı	9	0
A+B toplamı/C+Dtoplamı	0,8571	3,2000
A tipi mekan oranı	34,61%	47,61%
B tipi mekan oranı	11,53%	28,57%
C tipi mekan oranı	19,23%	23,80%
D tipi mekan oranı	34,61%	0,00%
A-B-C-D sıralaması	A=D>C>B	A>B>C>D
sirkülasyon mek.adeti	5	5
sirkülasyon mek. ort ent.	0,8267	0,9350
sirkülasyon mek.min ent.	0,6465	0,7912
sirkülasyon mek.max ent.	1,0377	1,2227
min.ent. sirkülasyon mekanı	giriş holü	giriş holü
max.ent.sirkülasyon mekanı	merdiven	merdiven
sirkülasyon mek. TFF	0,955	0,960
uyuma mek.adeti	4	4
uyuma mek. ort ent.	1,2546	1,4804
uyuma mek.min ent.	1,0377	1,3905
uyuma mek.max ent.	1,3269	1,7502
min.ent. uyuma mekanı	ebev.yat.od.	yatak odaları
max.ent. uyuma mekanı	yatak odaları	ebev.yat.od.
uyuma mek. TFF	0,987	0,988
aktivite mek.adeti	5	5
aktivite mek. ort ent.	1,2282	1,5583
aktivite mek. min ent.	0,9527	1,2946
aktivite mek. max ent.	1,7182	1,9899
min.ent.aktivite mekanı	yemek bölümü	ebev. dolap od.
max.ent.aktivite mekanı	çamaşırlık	çamaşırlık
aktivite mek.TFF	0,928	0,961
ıslak hacim adeti	4	4
ıslak hacim ort ent.	1,5225	1,7142
ıslak hacim min ent.	1,1738	1,2707
ıslak hacim max ent.	2,1265	2,4454
min.ent.ıslak hacim mekanı	WC	WC
max.ent.ıslak hacim mekanı	Wcduş	Wcduş
ıslak hacim mek. TFF	0,927	0,912

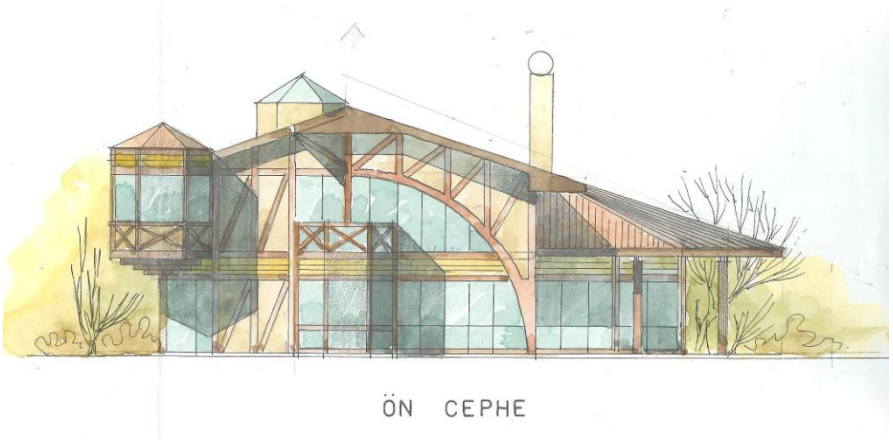

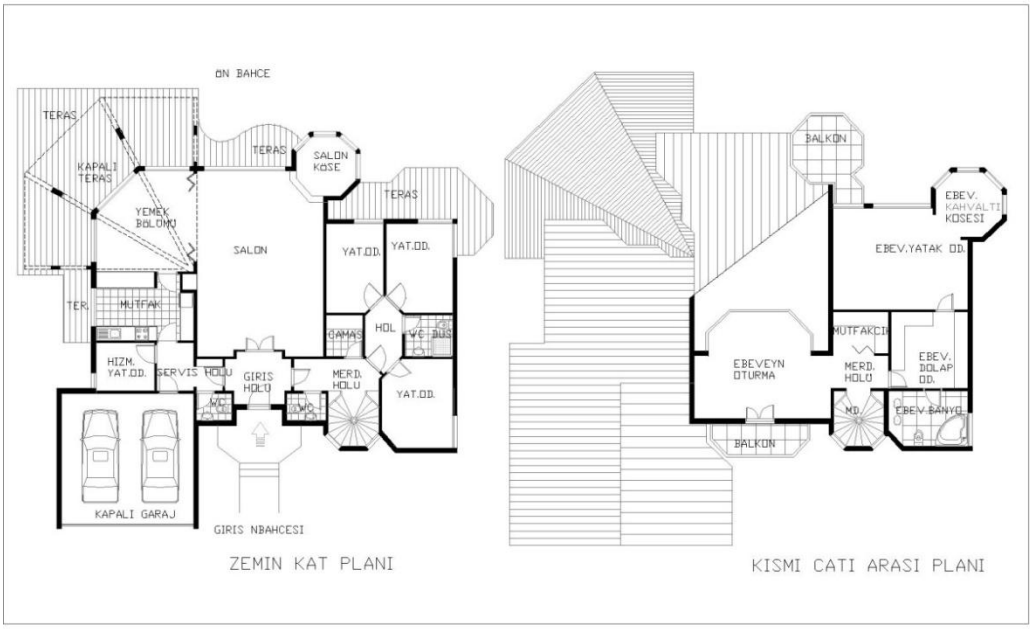

YER	KİLYOS,ISTANBUL
TARİH	2001
ALAN	320m2
KAT ADETİ	1KAT+KISMİ ÇATI ARASI
PROJE ADI	KİLYOS ÇİFTLİK EVLERİ B TİPİ
İŞVEREN	DOĞAN YILANCIOĞLU

Şekil 5.89: 1995-2004 dönemi, Ev X plan ve görünüşleri.

Şekil 5.89'da görülen Ev X Kilyos Çiftlik Evleri için tasarlanmış olan ikinci ev tipidir. İlk ev tipinden farklı olarak ebeveyn mekanları üst kata alınarak daha geniş bir çatı katı alanı kullanılmıştır. Bunun dışında hem plan kompozisyonu hem de mimari tarz olarak aynı ilkeler benimsenmiştir. İnşaat şirketinin yatırımdan vaz geçmesi nedeniyle bu ev tipi de yalnız tasarım olarak kalmıştır.

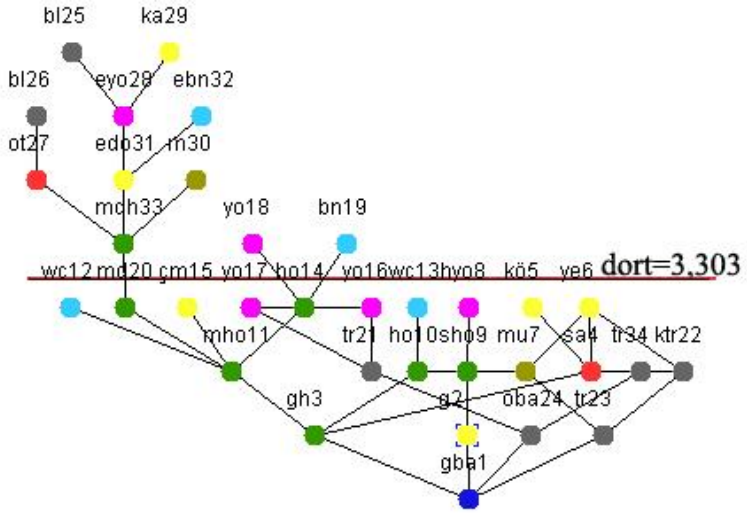

a. Dış mekanlı geçiş grafiği

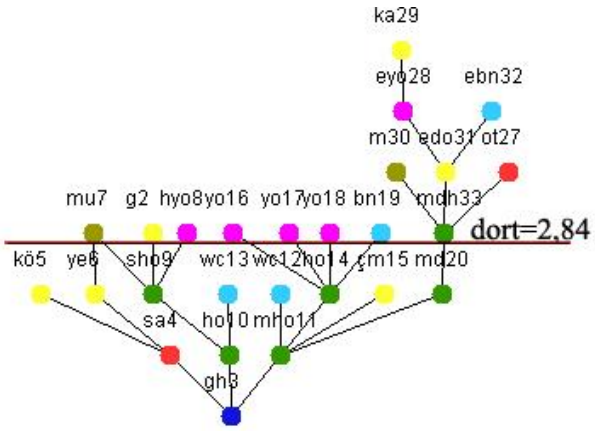

b. Dış mekansız geçiş grafiği

Şekil 5.90: 1995-2004 dönemi Ev X'da geçiş grafikleri.

Ev X'un dışarısı katıldığında geçiş grafiğinde sığ, halkalı, dallanmış bir zemin kat ve derin, ağaç yapılı bir üst kat görülür (Şekil 5.90). Dışarısı katılmadığında ise halkalı yapı zayıflar. Dışlı geçiş grafiğinde görülen on halkanın tümü zemin kat mekanları arasındadır. Bunlardan biri yalnız iç mekanlar arasında, biri ise yalnız dış mekanlar arasındadır. Diğerleri içten ve dıştan geçer.

Giriş holü Ev IX'da olduğu gibi değişik mekanlara dağılım merkezi olarak algılanır. Ancak bu evde artan sirkülasyon mekanları ile daha karmaşık mekansal ilişkiler kurulur. Giriş holünden salona doğrudan ulaşılır ancak servis zonuna ve uyuma zonuna geçişte ara sirkülasyon mekanları ve bu mekanlardan dallanmalar söz konusudur. Giriş holünden merdiven holüne bağlantıdan sonra grafik dört dala ayrılır. Bir dalda ebeveyn katına çıkan merdiven, bir dalda zemin kat uyuma mekanlarının açıldığı hol ve diğer iki dalda WC ve çamaşırlık yer alır.

Merdiven holünün simetrisinde yer alan diğer holden ise iki dal başlar. Bir dalda mutfak, kapalı garaj ve hizmetli odasının açıldığı servis holü, diğerinde ise WC bulunur. Plandaki biçimsel simetri mekansal kurguya da yansır.

Ev IX'da olduğu gibi ikinci bir sirkülasyon mekanı ile zemin kat yatak odalarının derine çekilmesi bilinçli bir çabadır. Bu örnekte ebeveyn yatak odasının üst kata alınması ile hem dışlı hem de dışsız grafikte en derinde yer alan uyuma mekanıdır. Ev X'da uyuma mekanlarının açıldığı teras salon terasından koparılmıştır. Bu nedenle iç ve dış bütünlüğünde birincil kullanıcıların ve konukların ev içinde izledikleri yollar ilk örnekte olduğu gibi dıştan geçen halkalar nedeniyle kesişmez.

Ev X'un geçiş grafiklerinde sığda konuklara açık genel mekanların olduğu, derine gidildikçe yaşayana ait özel mekanlara ulaşıldığı kuralı geçerlidir. Dışarısı analiz dışında tutulduğuna farklı kullanımlar içeren üç alt sistem algılanır.

İlk alt sistemde konukların ve yaşayanların bir araya geldiği mekanlar, ikincide çalışanların kullandığı mekanlar, üçüncü ve en kapsamlı alt sistemde ise yaşayanların özel mekanları bulunur. Çalışanlara yönelik alt sistem ve konukların ağırlandığı bölümü içeren sistem ilişkilendirilmiştir.

Dış mekanlarla analizde C ve D tipi mekan sayısı A ve B tipi mekan sayısına eşittir (Çizelge 5.169). Dışarısı göz ardı edildiğinde ise A ve B tipi mekan sayısındaki artış ile dağılımsız bir mekansal örüntüden söz edilir.

Çizelge 5.169: 1995-2004 dönemi Ev X'da mekan tipolojisi.

EV X-dış mekanlı : A TİPİ MEKANLAR	**EV X-dış mekansız : A TİPİ MEKANLAR**
ebev. yatak odası balkonu	ebev.yatak od. kahvaltı köşesi
ebev.yatak od. kahvaltı köşesi	oturma bölümü
oturma bölümü balkonu	yatak odası
yatak odası	yatak odası
ortak banyo	yatak odası
WC	ortak banyo
hizm.WC	WC
çamaşırlık	hizm.WC
hizm.yatak od.	çamaşırlık
salon oyun köşesi	hizm.yatak od.
ebev.banyo	salon oyun köşesi
üst kat mutfak nişi	üst kat mutfak nişi
	ebev.banyo
	kapalı garaj
EV X-dış mekanlı : B TİPİ MEKANLAR	**EV X-dış mekansız : B TİPİ MEKANLAR**
üst kat merdiven holü	üst kat merdiven holü
merdiven	merdiven
ebev.yatak od.	ebev.yatak od.
ebev.dolap od.	ebev.dolap od.
oturma bölümü	yatak odası holü
	merdiven holü
EV XII -dış mekanlı : C TİPİ MEKANLAR	**EV XII-dış mekansız:C TİPİ MEKANLAR**
yatak od.	mutfak
yatak od.	servis holü
	wc önü hol
	giriş holü
	salon
	yemek bölümü
EV X-dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR	**EV X-dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR**
yatak odasıönü teras	
yatak odası holü	
ön bahçe	
giriş bahçesi	
merdiven holü	
servis holü	
mutfak önü teras	
kapalı teras	
salon terası	
salon	
yemek bölümü	
mutfak	
wc önü hol	
kapalı garaj	
giriş holü	

Çizelge 5.170: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 dönemi, Ev X.

Dış mekanlar dahil edildiğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
merdiven holü11 (0,6525) < giriş holü3 (0,6863) < merdiven20(0,8100) < girişbahçesi1 (0,8550) < hol 14 (0,8888) < salon4 (0,9113) < hol10 (0,9450) < merdiven holü33 (0,9900) < wc12(1,0125)=çamaşırlık 15 (1,0125)< önbahçe24(1,0463)< yatak odası 16 (1,1138) < yatakodası17(1,1138) = teras 23(1,1138) = teras34 (1,1138) < kapalı garaj 2 (1,1250)<servis holü9 (1,1363) < yemek bölümü 6 (1,1475) = teras 21 (1,1475) < **ort. enteg. değeri =1, 1978**<banyo19 (1,2488) = yatak odası 18 (1,2488) < ebev. dolap odası31 (1,2600)<mutfak 7 (1,3050)<salon oyun köşesi 5 (1,2713)<wc13(1,3050) < oturma bölümü 27 (1,3275) < kapalı teras 22(1,3388)<üst kat mutfak nişi 30(1,3500) <hizm.yatakod. 8 (1,4963)< ebev. yatakod. 28 (1,5750) < ebev. banyo32 (1,6200) <balkon26(1,6875)<balkon25(1,9350)=ebeveyn kahvaltı köşesi29(1,9350)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
merdiven holü11(0,6805)<giriş holü3(0,7825)<merdiven20(0,8506)< hol 14 (0,9527) < hol10 (1,0207) <merdiven holü 33 (1,0547) <salon 4 (1,0888)=wc12(1,0888)=çamaşırlık 15 (1,0888)< servis holü 9(1,2929)< **ort. enteg. değeri = 1,3295** < yemek bölümü 6(1,3610)= yatak odası16 (1,3610)= yatakodası17(1,3610)= banyo19 (1,3610) =yatakodası18 (1,3610) = ebev. dolap odası31 (1,3610)< wc13(1,4290)< oturma bölümü 27(1,4630)= üst kat mutfak nişi 30(1,4630)< salon oyun köşesi 5 (1,4971)< mutfak 7 (1,5991)<hizm.yatakod. 8 (1,7012)= kapalı garaj 2 (1,7012)< ebev. yatakod.28(1,7352)< ebev.banyo32 (1,7692) < ebeveyn kahvaltı köşesi29(2,1435)

Çizelge 5.171: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 Dönemi, Ev X.

Dış mekanlar dahil edildiğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon(0,8727)< yaşama(1,1194)< **ort.enteg. değeri = 1,1978<** dış mekanlar (1,2797) < aktivite (1,2919) ıslak hacimler(1,2966) < uyuma (1,3095)<pişirme(1,3275)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon(0,9478)< yaşama(1,2759)< **ort.enteg. değeri = 1,3295<** ıslak hacimler(1,4120) < uyuma (1,5039)< aktivite (1,5254)< pişirme(1,5311)

Ev X'un dışarıyla birlikte ortalama entegrasyon değeri Ev IX gibi 1'den biraz yüksek bir değer olması nedeniyle çok ayrılmış bir yapıyı yansıtmaz. Dış mekanlar analize katılmadığında entegrasyon zayıflar (Çizelge 5.170).

Dışarısıyla ya da dışarısız entegrasyon çekirdeğini merdiven holü, giriş holü ve merdiven oluşturur. Hem dışlı hem de dışsız analizde sirkülasyon mekanları ve yaşama mekanı salon en bütünleşik mekanlardır (Çizelge 5.171).

Yemek bölümünün ve servis holünün dışsız analizde entegrasyonu güçlenir. Terasla ilişkili uyuma mekanları dışlı analizde daha bütünleşikken dışarısı göz ardı edildiğinde tümü eşitlenir.

Ebeveyn yatak odası en ayrılmış yatak odasıdır. Kapalı garaj ve mutfak dışsız durumda oldukça ayrılmış hale gelir. Ev X'un zemin katı dış mekanlarıyla güçlü mekansal ilişkiler kurar.

Dışlı ve dışsız durumda 1'den biraz uzaklaşan temel farklılık faktörü mekanların entegrasyon değerleri arasında bir miktar farklılaşmanın olduğunu gösterir. İşlev gruplarına ilişkin temel farklılık faktörü değeri 1'e daha yakındır ve mekanların entegrasyon değerlerindeki homojenliğe işaret eder (Çizelge 5.172).

Çizelge 5.172: Ev X'a ait sentaktik bulgular.

EV X		
	dış mekanlı analiz	**dış mekansız analiz**
max derinlik	**7.0**	**6.0**
ort derinlik	3,303	2,84
en derindeki mekan	ebev.balkonu ve kahvaltı köşesi	ebev.kahvaltı köşesi
entegrasyon ort	**1,1978**	**1,3295**
entegrasyon min	0,6525	0,6805
entegrasyon max	1,935	2,1435
min enteg. mekan	merdiven holü	merdiven holü
max enteg.mekan	ebev.balkonu ve kahvaltı köşesi	ebev.kahvaltı köşesi
Temel Farklılık Faktörü	0,782	0,763
mekan sayısı	**34**	**26**
bağlantı sayısı	41	26
bağlantı/mekan oranı	1,2424	1,04
halka sayısı	10	1
A tipi mekan sayısı	12	14
B tipi mekan sayısı	5	6
C tipi mekan sayısı	2	6
D tipi mekan sayısı	15	0
A+B toplamı/C+Dtoplamı	1	3,33
A tipi mekan oranı	35,29%	53,85%
B tipi mekan oranı	14,71%	23,08%
C tipi mekan oranı	5,88%	23,08%
D tipi mekan oranı	44,12%	0,00%
A-B-C-D sıralaması	D>A>B>C	A>B=C>D
sirkülasyon mek.adeti	7	7
sirkülasyon mek. ort ent.	0,8727	0,9478
sirkülasyon mek.min ent.	0,6525	0,6805
sirkülasyon mek.max ent.	1,1363	1,2929
min.ent. sirkülasyon mekanı	merdiven holü	merdiven holü
max.ent.sirkülasyon mekanı	servis holü	servis holü
sirkülasyon mek. TFF	0,938	0,918
uyuma mek.adeti	5	5
uyuma mek. ort ent.	1,3095	1,5039
uyuma mek.min ent.	1,1138	1,3610
uyuma mek.max ent.	1,5750	1,7352
min.ent. uyuma mekanı	terasa açılan yat.odaları	yatak odaları
max.ent. uyuma mekanı	ebev.yatak od.	ebev.yat.od.
uyuma mek. TFF	0,975	0,988
aktivite mek.adeti	6	4
aktivite mek. ort ent.	1,2919	1,5254
aktivite mek. min ent.	1,0125	1,0888
aktivite mek. max ent.	1,9350	2,1435
min.ent.aktivite mekanı	çamaşırlık	çamaşırlık
max.ent.aktivite mekanı	ebev.kahvaltı köşesi	ebev.kahvaltı köşesi
aktivite mek.TFF	0,910	0,908
ıslak hacim adeti	4	4
ıslak hacim ort ent.	1,2966	1,4120
ıslak hacim min ent.	1,0125	1,0888
ıslak hacim max ent.	1,6200	1,7692
min.ent.ıslak hacim mekanı	WC	WC
max.ent.ıslak hacim mekanı	ebev.banyo	ebev.banyo
ıslak hacim mek. TFF	0,956	0,953

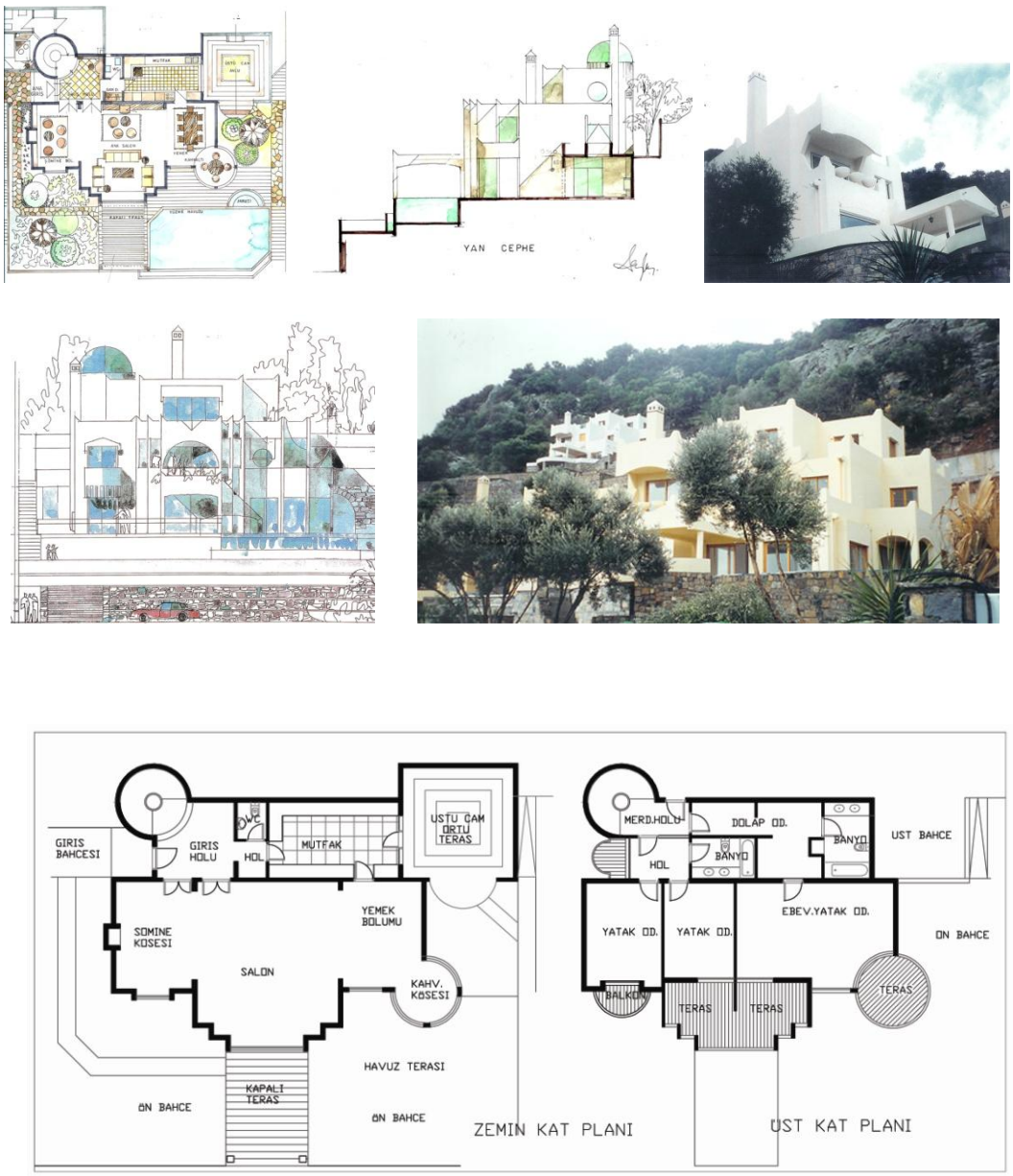

YER	TÜRKBÜKÜ,BODRUM
TARİH	2002
ALAN	390m2
KAT ADETİ	2 KAT+kısmi çatı katı
PROJE ADI	KARİANDA EVLERİ-BEGONVİL TİPİ
İŞVEREN	TİMSAN A.Ş.

Şekil 5.91: 1995-2004 dönemi, Ev XI plan ve görünüşleri.

Karianda Evleri Yılmaz Sanlı'nın başka bir Bodrum konut sitesi projesidir. Göltürkbükü'nde muhteşem manzaraya sahip dik bir arazide uygulanmış 35 evlik bir sitedir. Beş tip villa tasarımı gerçekleştirilmiş ve tümü uygulanmıştır (Şekil 5.91).

Tasarımdaki en önemli ilke evlerin hem kendi aralarında hem de arazi ve manzarayla ilişkilerinde en yüksek verimin alınabileceği bir yerleşim gerçekleştirmektir. Yalın geometrik kompozisyonları ile yamaca dayanan evler tipik Bodrum evinin birer çağdaş uygulamasıdır.

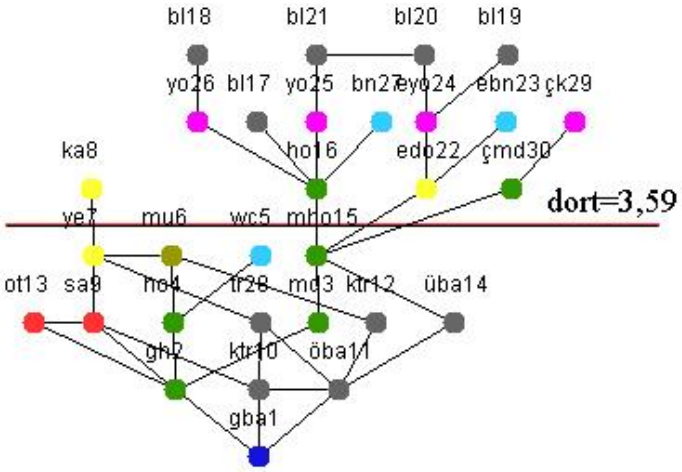

a. Dış mekanlı geçiş grafiği

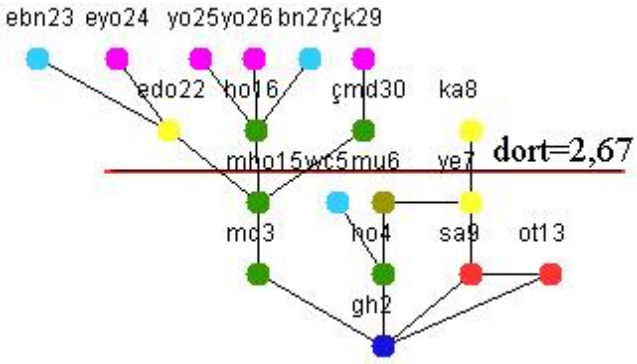

b. Dış mekansız geçiş grafiği

Şekil 5.92: 1995-2004 dönemi Ev XI'de geçiş grafikleri.

Şekil 5.92'de görüldüğü gibi dışarısı dahil edildiğinde Ev XI'un geçiş grafiği derin, halkalı, dallanmış bir zemin kat ve derin, tek halkalı, dallanmış bir üst kattan oluşur.

Dışarının dahil edilmemesi durumunda ise yalın, iki halkalı, ve oldukça dallanmış, dışlı grafiğe göre daha sığ bir grafik ortaya çıkar.

Dışlı geçiş grafiğinde görülen dokuz halkanın yedisi dıştan geçer. İki halka yalnız dış mekanlar arasında, iki halka ise yalnız iç mekanlar arasındadır.

Evin giriş holü yine değişik mekanlara bir dağılım merkezi niteliğindedir. Buradan başlayan üç daldan biri evin konuklarına açık alanlara, biri mutfağa, biri ise üst kat yatak odalarına yönlenir.

Çok sayıdaki dış mekan ile zemin kat kullanım mekanları ilişkilendirilerek alternatifli, esnek eylem biçimleri sağlanır. Üst katta da manzaraya açılan büyük teras yoluyla odalar arası halka kurulur. Bir diğer halka ise üst kattaki merdiven holünün üst kottaki bahçeye açılması ile evin iki katından geçen ve evin uzak noktalarını bağlayan bir halka izlenir.

Dışarının göz ardı edilmesi ise grafikten çok sayıda mekanın kalkmasına neden olur. Ancak dış mekanların kalkması ile iç mekanlara ilişkin kurgu değişmez. EvXI'in geçiş grafiklerinde sığda konuklara açık genel mekanların olduğu, derine gidildikçe ise yaşayanlara ait özel mekanlara ulaşıldığı söylenebilir.

Mekanların tipolojik dağılımına bakıldığında ise dışarıyla yapılan analizde halkalı yapının güçlü olması nedeniyle C ve D tipi mekan sayısı A ve B tipi mekan sayısı toplamından fazladır **(**Çizelge 5.173**)**. Bu durum dağılımlı bir mekansal kurguya işaret eder. Dışarısının göz ardı edilmesiyle halkalı yapı zayıflar ve A ve B tipi mekan sayısındaki artış ile dağılımsız bir mekansal örüntüden söz edilir.

Çizelge 5.173: 1995-2004 dönemi Ev XI'de mekan tipolojisi.

EV XI-dış mekanlı : A TİPİ MEKANLAR	**EV XI-dış mekansız : A TİPİ MEKANLAR**
yatak od.balkonu	ebev.banyo
ebev.yat.od.yuvarlak balk.	ebev.yatak od.
ortak banyo	yatak odası
hol balkonu	yatak odası
ebev.banyo	ortak banyo
çatı katı	çatı katı
WC	WC
kahvaltı köşesi	kahvaltı köşesi
EV XI-dış mekanlı : B TİPİ MEKANLAR	**EV XI-dış mekansız : B TİPİ MEKANLAR**
çatı merd.	ebev.dolap od.
yatak odası	yatak od.holü
	çatı merd.
	üst kat merdiven holü
	merdiven
EV XI-dış mekanlı : C TİPİ MEKANLAR	**EV XI-dış mekansız:C TİPİ MEKANLAR**
yatak od.balkonu	mutfak
ebev.yatak od.balkonu	yemek bölümü
ebev.yatak od.	mutfak holü
ebev.dolap od.	oturma od.
üst bahçe	
yatak od.holü	
yatak od.	
merdiven	
oturma od.	
EV XI -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR	**EV XI-dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR**
mutfak	salon
yemek böl.	giriş holü
salon	
giriş holü	
mutfak holü	
kapalı teras	
ön bahçe	
giriş bahçesi	
salon kapalı terası	
üst bahçe	
üst kat merdiven holü	

Çizelge 5.174: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 dönemi, Ev XI.

Dış mekanlar dahil edildiğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
merd.holü15(0,5990)< merdiven3(0,7216)< üst bahçe14(0,7488)<giriş holü2(0,7760)< ön bahçe11(0,8033)=yatak holü 16 (0,8033)< ebev.dolapod.22(0,8577)< çatı merd.30(0,9530)< salon9(0,9802)< giriş bahçesi1(1,0211)=kapalı teras 10 (1,0211) <mutf.holü4(1,0347)< teras 28(1,0483)< kapalı teras12(1,0755)< oturma böl.13(1,0892)< yatakod.25(1,1028)< **ort. enteg. değeri=1,1046**<ebev.yat.od.24(1,1436)< yatakod.26(1,1572)<balkon17(1,1845)=banyo27(1,1845)<yemek böl.7 (1,1981) <mutfak6(1,2253)<ebev.banyo 23 (1,2389) < çatı katı 29 (1,3342)< balkon21(1,3751)<balkon20(1,4023) <WC 5 (1,4159) < balkon 19 (1,5248)< balkon18(1,5384)<kahvaltı kö.8(1,5793)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
merd.holü15(0,7357)< merdiven3(0,7640)< giriş holü2(0,8489)< yatak holü16(1,0470)< ebev.dolapod.22(1,1036)<çatı merd.30(1,1602)=salon9(1,1602)=mutf.holü4(1,1602)< oturma böl.13(1,2451)<**ort. enteg.değeri = 1,3255**<yemek böl. 7 (1,4714)<mutfak 6 (1,4997) <yatakod.25(1,5280)= yatakod.26(1,5280)=banyo27(1,5280)<ebev.yat.od. 24 (1,5846) =ebev. banyo 23 (1,5846) < çatık. 29 (1,6412)= WC5(1,6412)< kahvaltı kö.8 (1,9525)

Çizelge 5.175: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 dönemi, Ev XI.

Dış mekanlar dahil edildiğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon(0,8169)<yaşama(1,0347)<**ort.enteg. değeri = 1,1046**<dış mekanlar (1,1289) < uyuma (1,1845)< aktivite (1,2117)<pişirme(1,2253) < ıslak hacimler(1,2798)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon(0,9527)<yaşama(1,2027)<**ort.enteg. değeri = 1,3255**<pişirme(1,4997)<aktivite (1,5092)<uyuma (1,5705) < ıslak hacimler(1,5846)

Ev XI'in dışarıyla birlikte hesaplanan ortalama entegrasyon değerinin 1'e yakın olması bir miktar da olsa bütünleşmiş yapıya işaret eder. Yaz aylarında kullanılan bir ev olma özelliği ile dış mekanların entegrasyon üzerindeki etkisi göz ardı edilemez. Dış mekanlar analize katılmadığında bütüne ait entegrasyonun oldukça zayıflaması söz konusudur (Çizelge 5.174).

Dışarısı analize katıldığında entegrasyon çekirdeğini merdiven holü, merdiven, ve üst bahçe, dışarısı katılmadığında ise merdiven holü, merdiven, ve giriş holü oluşturur. Az sayıdaki sirkülasyon mekanlarının tümü ve balkonlar dışındaki bütün dış mekanlar bütünleşik yapılıdır. Ancak yaşama mekanı salonun da mekansal kurgu içinde birleştirici özelliği güçlüdür (Çizelge 5.175).

İkinci dönem evlerinde sık karşılaşılan ebeveyn dolap odasının en bütünleşik mekanlardan birisi olma durumu bu evde de vardır. Ebeveyn dolap odası salondan daha güçlü bir entegrasyona sahiptir. Bunun başlıca nedeni mekan sistematiği içinde en bütünleşik mekan olan merdiven holü ile ilişkilendirilmiş tüm mekanların entegrasyonunun güçlenmesidir. Bu mekanlar üst bahçe, yatak odaları holü ve ebeveyn dolap odasıdır.

Dışarısının analiz dışında bırakılması ile ebeveyn yatak odası daha ayrılmış, yemek bölümü ve mutfak ise daha bütünleşik hale gelir. Dışlı grafikte en bütünleşik uyuma mekanının dıştan geçen halkanın üstünde olan yatak odası olduğu görülür. Dışarıyla ilişkisi kesildiğinde ise diğer yatak odası ile eşit entegrasyon değerine kavuşur. Çizelge 5.176'da görüldüğü gibi, dış mekanlar dahil edildiğinde ve edilmediğinde hesaplanan temel farklılık faktörü değerleri, 1'e yakın değerlerle mekanların entegrasyon değerleri arasındaki farklılaşmanın güçlü olmadığını gösterir. Fonksiyon gruplarına ilişkin temel farklılık faktörü değerleri ise daha da 1'e yaklaşarak gruplar kapsamında entegrasyon değerleri arasındaki homojenliği yansıtır.

Çizelge 5.176: Ev XI'e ait sentaktik bulgular.

EV XI		
	dış mekanlı analiz	**dış mekansız analiz**
max derinlik	**6.0**	**4.0**
ort derinlik	3,586	2,67
en derindeki mekan	balkonlar	y.od,eb.y.od.,ban.,eb.ban,çatı k.
entegrasyon ort	**1,1046**	**1,3255**
entegrasyon min	0,5900	0,7357
entegrasyon max	1,5793	1,9525
min enteg. mekan	merd.holü	merd.holü
max enteg.mekan	kahvaltı köşesi	kahvaltı köşesi
Temel Farklılık Faktörü	0,824	0,824
mekan sayısı	**30**	**19**
bağlantı sayısı	37	20
bağlantı/mekan oranı	1,2667	1,1053
halka sayısı	9	2
A tipi mekan sayısı	8	8
B tipi mekan sayısı	2	5
C tipi mekan sayısı	9	4
D tipi mekan sayısı	11	2
A+B toplamı/C+Dtoplamı	0,5	2,1667
A tipi mekan oranı	26,67%	42,11%
B tipi mekan oranı	6,67%	26,32%
C tipi mekan oranı	30,00%	21,05%
D tipi mekan oranı	36,67%	10,53%
A-B-C-D sıralaması	D>C>A>B	A>B>C>D
sirkülasyon mek.adeti	5	5
sirkülasyon mek. ort ent.	0,8169	0,9527
sirkülasyon mek.min ent.	0,5900	0,7357
sirkülasyon mek.max ent.	1,0347	1,1602
min.ent. sirkülasyon mekanı	merdiven holü	merdiven holü
max.ent.sirkülasyon mekanı	mutfak holü	mutfak holü,çatı merd.
sirkülasyon mek. TFF	0,938	0,958
uyuma mek.adeti	4	4
uyuma mek. ort ent.	1,1845	1,5705
uyuma mek.min ent.	1,1028	1,528
uyuma mek.max ent.	1,3342	1,6412
min.ent. uyuma mekanı	ön yatak od.	yatak odaları
max.ent. uyuma mekanı	çatı k.	çatı k.
uyuma mek. TFF	0,992	0,999
aktivite mek.adeti	3	3
aktivite mek. ort ent.	1,2117	1,5092
aktivite mek. min ent.	0,8577	1,1036
aktivite mek. max ent.	1,5793	1,9525
min.ent.aktivite mekanı	ebev.dolap od.	ebev.dolap od.
max.ent.aktivite mekanı	kahvaltı köşesi	kahvaltı köşesi
aktivite mek.TFF	0,927	0,935
ıslak hacim adeti	3	3
ıslak hacim ort ent.	1,2798	1,5846
ıslak hacim min ent.	1,1845	1,528
ıslak hacim max ent.	1,4159	1,6412
min.ent.ıslak hacim mekanı	ortak banyo	ortak banyo
max.ent.ıslak hacim mekanı	WC	WC
ıslak hacim mek. TFF	0,993	0,999

1995-2004 DÖNEMİ **EV XII**

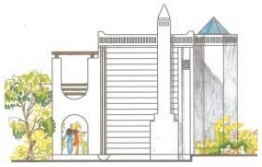

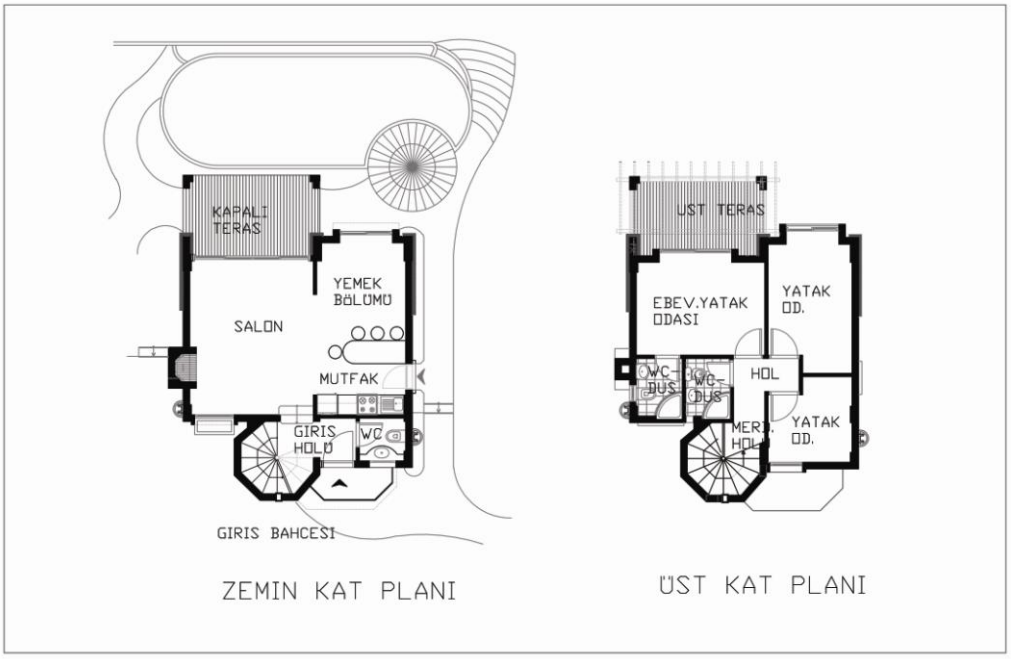

YER	GÜNDOĞAN,BODRUM
TARİH	2002
ALAN	120m2
KAT ADETİ	2 KAT
PROJE ADI	PALM RESIDENCE
İŞVEREN	TİMSAN A.Ş. Ve ALİ YEMENİCİ

Şekil 5.93: 1995-2004 dönemi, Ev XII plan ve görünüşleri.

Bodrum Karianda Evleri'nin inşaatını başarıyla tamamlayıp tüm evlerin satışını gerçekleştirdikten sonra aynı inşaat şirketi mimara ikinci bir Bodrum konut sitesi için başvurur. Karianda Evleri denizden uzak, kendi bahçeleri, havuzları, setler altında müştemilat ve kapalı garajları olan ve üst sınıfa yönelik özel villalardan oluşur. Bu evlerin pazarlamasını başarıyla gerçekleştiren firma daha farklı arayışlar içine girer. Yeni projenin mutlaka denize daha yakın bir konumda, deniz kıyısında plajı olan ve daha alçak gönüllü konutlardan oluşan bir site olmasını talep eder. Gündoğan'daki Palm Residence'ın tasarımına bu istekler şekil verir (Şekil 5.93).

Evlerin yerleşimi yine dik topoğrafya koşullarına uygun gerçekleşir. Taş kaplı ara yollar eski Bodrum sokaklarını çağrıştırır. Koyun tam açık denize birleşimine yakın dik bir yamaçta, tipik Bodrum evlerinin kübik mimarisine gönderme yapan 36 adet tek tip küçük ev, en yüksekten deniz kıyısına kadar setler halinde yerleştirilir. Bu evlerin de inşaatları ve satışları tamamlanmıştır.

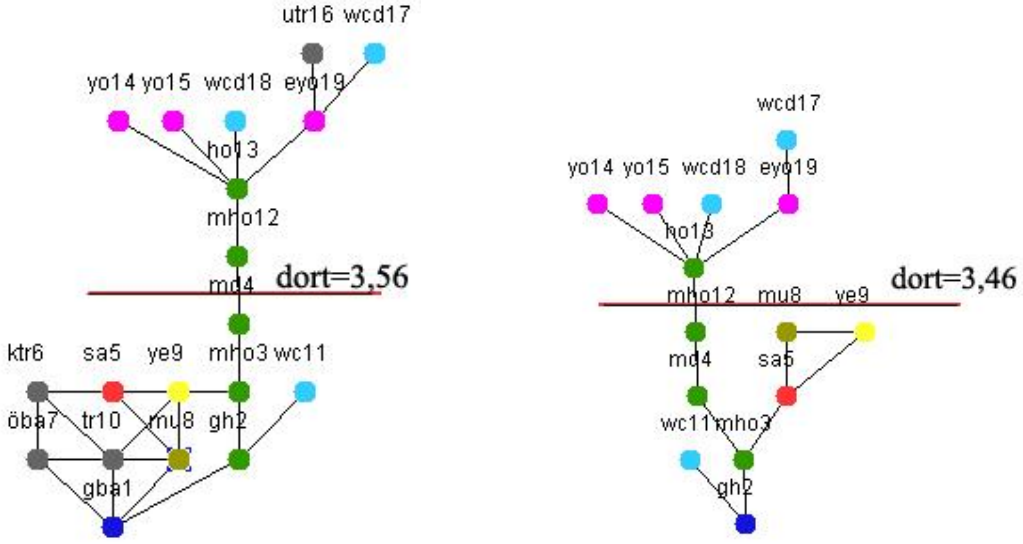

a.Dış mekanlı geçiş grafiği b.Dış mekansız geçiş grafiği

Şekil 5.94: 1995-2004 dönemi Ev XII'de geçiş grafikleri.

Ev XII'nin dış mekanlı geçiş grafiğinde son derece net bir şekilde, sığ, halkalı, dallanmış yaşama bölümü ve derin, ağaç yapılı, dallanmış uyuma bölümü izlenir (Şekil 5.94a). Dış mekansız geçiş grafiğinde ise zemin katın dallanmış yapısı zayıflar, derin, tek halkalı yaşama bölümü ve derin, ağaç yapılı, dallanmış bir uyuma bölümü izlenir (Şekil 5.94b). Her iki geçiş grafiği de evin kompakt yapısına göre oldukça derindir. Dışlı geçiş grafiğinde görülen yedi halkanın altısı dıştan geçer. İki halka yalnız dış mekanlar arasında, bir halka ise yalnız iç mekanlar arasındadır.

Zemin katta açık bir plan kurgusu izlenir. Giriş holünden merdiven holüne tek bir bağlantı ve merdiven holünden zemin kat ve üst kat mekanlarına dallanma söz konusudur. Zemin katta diğer kullanım mekanlarına salondan bağlantı vardır. Üst kata doğru ise derinliği arttıran dizgisel mekan zinciri özelliği vardır. Üst katta oldukça derinde yer alan bir holden ise grafik tekrar uyuma mekanlarına ve ortak ıslak hacime dallanır. Son derece yalın ve net mekansal kurguda mevsimsel kullanımın önemi ortaya çıkar.

Dış mekanlar ile zemin kat kullanım mekanları ilişkilendirilerek alternatifli, esnek eylem biçimleri sağlanır. Dışarının göz ardı edilmesi ile halkalı yapı son derece zayıflar. Her iki garfikte sığda konuklara açık genel mekanların olduğu, derine gidildikçe ise yaşayanlara ait özel mekanlara ulaşıldığı izlenir. Mekanların tipolojik dağılımına bakıldığında hem dışlı hem de dışsız analizde A ve B tipli mekan sayısının toplamı C ve D tipi mekan sayısı toplamından fazladır. Bu nedenle dağılımsız bir mekansal örüntüden söz edilir. Dışarısız analizde zemin kat halkalarının bir çoğunun ortadan kalkması, yalnız üç mekanın halka üzerinde bulunan C tipi mekan olması ile sonuçlanır (Çizelge 5.177).

Çizelge 5.177: 1995-2004 dönemi Ev XII'de mekan tipolojisi.

EV XII-dış mekanlı : A TİPİ MEKANLAR	**EV XII-dış mekansız : A TİPİ MEKANLAR**
üst teras	ebev. WC-duş
ebev. WC-duş	yatak od.
yatak od.	yatak od.
yatak od.	WC-duş
WC-duş	WC
WC	
EV XII-dış mekanlı : B TİPİ MEKANLAR	**EV XII-dış mekansız : B TİPİ MEKANLAR**
üst kat merdiven holü	üst kat merdiven holü
merdiven	merdiven
ebev.yatak od.	ebev.yatak od.
üst kat hol	üst kat hol
	alt kat merdiven holü
	giriş holü
EV XII-dış mekanlı : C TİPİ MEKANLAR	**EV XII-dış mekansız:C TİPİ MEKANLAR**
giriş holü	mutfak
alt kat merdiven holü	salon
	yemek bölümü
EV XII-dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR	**EV XII-dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR**
giriş bahçesi	
mutfak	
teras	
yemek bölümü	
kapalı teras	
ön bahçe	
salon	

Çizelge 5.178: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 dönemi, Ev XII.

Dış mekanlar dahil edildiğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
alt kat merdiven holü3(0,9055)<merdiven4(0,9338)<üst kat merdiven holü 12 (1,0187) <salon5(1,0753)<giriş holü 2(1,1319) < yatak od.holü13(1,1602)<giriş bahçesi 1 (1,3017) <mutfak8(1,3299)<yemek böl9(1,4148)=kapalı teras6(1,4148) <**ort. enteg. değeri = 1,4208** <ebev. yat.od .19 (1,5280) <teras10 (1,5846)<wc11(1,6129) <önbahçe (1,6412) = yatak od.14 (1,6412) =yatak od. 15 (1,6412) =wcduş18(1,6412)<üst teras16(2,009)= ebev.wc duş 17(2,009)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
merdiven4(0,9610)=üst kat merdiven holü 12 (0,9610) < alt kat merdiven holü3(1,0572)= yatak od.holü13(1,0572) < salon5 (1,4416)<giriş holü 2 (1,5377) = ebev. yat.od.19 (1,5377) < **ort. enteg. değeri = 1,5445** <yatak od.14(1,6338)=yatak od. 15 (1,6338) = wc duş 18 (1,6338)< mutfak8(1,9702) = yemek böl9(1,9702)< ebev.wc duş 17(2,1143)= wc 11 (2,1143)

Çizelge 5.179: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 Dönemi, Ev XII.

Dış mekanlar dahil edildiğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon(1,0300)< yaşama(1,0753)< pişirme(1,3299) < aktivite (1,4148)< **ort.enteg. değeri = 1,4208**< dış mekanlar (1,5903)< uyuma (1,6035)< ıslak hacimler(1,7544)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon(1,1149)< yaşama(1,4416)< **ort.enteg. değeri = 1,5445**< uyuma (1,6018)< ıslak hacimler(1,9541) < aktivite (1,9702)= pişirme(1,9702)

Ev XII'nin dışlı durumda ortalama entegrasyon değeri 1'in üstünde değeriyle oldukça ayrılmış yapıya işaret eder. Dışarısı analize katılmadığında bütüne ait entegrasyonun daha da zayıflaması söz konusudur (Çizelge 5.178). Dışlı durumda entegrasyon çekirdeğini alt kat merdiven holü, merdiven, ve üst merdiven holü, dışsız durumda ise üst kat merdiven holü, merdiven, ve alt merdiven holü oluşturur. İç ve dış bütünlüğünde en bütünleşik mekan alt kat merdiven holüyken, yalnız içerisi söz konusu olduğunda entegrasyonun merdiven ve üst kat merdiven holünde en güçlü olması söz konusudur.

Sirkülasyon mekanlarının tümü bütünleşik yapılıdır (Çizelge 5.179). Yaşama mekanı salonun da entegrasyonu güçlüdür. Dışsız analizde tüm üst kat mekanlarının entegrasyonu güçlenir, zemin kat mekanlarınınki ise zayıflar. Entegrasyonun dışlı durumda zemin katta gelişmesinin başlıca nedeni evin dış mekanlarıyla güçlü mekansal ilişkiler içinde olmasındandır. Her iki durumda da merdiven ve merdiven ile ilişkilendirilmiş mekanlar evin en birleştirici mekanlarıdır. Kapıların dışarıya kapanması ile pişirme ve aktivite grupları üst kat uyuma mekanlarından dahi daha ayrılmış duruma gelir. Dış mekanlar içinde giriş bahçesi ve kapalı teras bütünleşik mekanlar arasındadır. Dışlı ve dışsız durumda hesaplanan temel farklılık faktörü 1'e yakın değerlerle mekanların entegrasyon değerleri arasındaki farklılaşmanın güçlü olmadığını gösterir (Çizelge 5.180).

Çizelge 5.180: Ev XII'ye ait sentaktik bulgular.

EV XII		
	dış mekanlı analiz	**dış mekansız analiz**
max derinlik	**7.0**	**6.0**
ort derinlik	3,5560	3,4600
en derindeki mekan	üst kat teras,ebev.Wcduş	ebev.Wcduş
entegrasyon ort	**1,4208**	**1,5445**
entegrasyon min	0,9055	0,9610
entegrasyon max	2,0090	2,1143
min enteg. mekan	alt kat merd.holü	üst merd. Holü,merdiven
max enteg.mekan	üst kat teras,ebev.Wcduş	üst kat teras,ebev.Wcduş
Temel Farklılık Faktörü	0,878	0,882
mekan sayısı	**19**	**14**
bağlantı sayısı	23	14
bağlantı/mekan oranı	1,2632	1,0700
halka sayısı	7	1
A tipi mekan sayısı	6	4
B tipi mekan sayısı	4	7
C tipi mekan sayısı	2	3
D tipi mekan sayısı	7	0
A+B toplamı/C+Dtoplamı	1,1111	3,6667
A tipi mekan oranı	31,58%	28,57%
B tipi mekan oranı	21,05%	50,00%
C tipi mekan oranı	10,53%	21,43%
D tipi mekan oranı	36,84%	0,00%
A-B-C-D sıralaması	D>A>B>C	B>A>C>D
sirkülasyon mek.adeti	5	5
sirkülasyon mek. ort ent.	1,03	1,1149
sirkülasyon mek.min ent.	0,9055	0,9611
sirkülasyon mek.max ent.	1,1602	1,5377
min.ent. sirkülasyon mekanı	alt kat merdiven holü	üst kat merdiven holü
max.ent.sirkülasyon mekanı	yat.odası holü	yat.odası holü
sirkülasyon mek. TFF	0,987	0,949
uyuma mek.adeti	3	3
uyuma mek. ort ent.	1,6035	1,6018
uyuma mek.min ent.	1,528	1,5377
uyuma mek.max ent.	1,6412	1,6338
min.ent. uyuma mekanı	ebev.yatak od.	ebev.yatak od.
max.ent. uyuma mekanı	yatak odaları	yatak odaları
uyuma mek. TFF	0,999	0,999
aktivite mek.adeti	1	1
aktivite mek. ort ent.	1,4148	1,9702
aktivite mek. min ent.	1,4148	1,9702
aktivite mek. max ent.	1,4148	1,9702
min.ent.aktivite mekanı	yemek böl.	yemek böl.
max.ent.aktivite mekanı	yemek böl.	yemek böl.
aktivite mek.TFF		
ıslak hacim adeti	3	3
ıslak hacim ort ent.	1,7544	1,9541
ıslak hacim min ent.	1,6129	1,6338
ıslak hacim max ent.	2,009	2,1143
min.ent.ıslak hacim mekanı	WC	WCduş
max.ent.ıslak hacim mekanı	ebev.Wcduş	ebev.Wcduş,WC
ıslak hacim mek. TFF	0,99	0,986

YER	GÜMÜŞLÜK,BODRUM
TARİH	2002
ALAN	120m2
KAT ADETİ	2 KAT
PROJE ADI	SHOVPA KOYUNBABA EVLERİ A TİPİ
İŞVEREN	İKTİSAT GAYRİMENKUL

Şekil 5.95: 1995-2004 dönemi, Ev XIII plan ve görünüşleri.

1995-2004 dönemi evleri içinde son Bodrum örneği İktisat Gayrimenkul A.Ş. için hazırlanan ve 2 etaptan oluşan 90 adet villalık projeye ait bir ev tipidir. Gümüşlük'te dik bir yamaçta yapılması hedeflenen konut sitesinin yapımına geçilemeden şirketin maddi sorunlar nedeniyle faaliyetleri durdurulmuştur. 2005'de Yılmaz Sanlı'nın vefatından sonra proje tekrar gündeme gelmiş ve bazı revizyonlarla yeni ruhsat alınmıştır. Ancak proje yine uygulamaya geçirilmemiş ve tasarım aşamasında kalmıştır.

Mimar, Shovpa Koyunbaba Evleri için Bodrum mimarisinin özgün çizgilerini yeniden yorumlayarak 5 tip ev projesi hazırlamıştır. Ev XIII, 36 birimden oluşan Koyunbaba Evleri II.etaptan bir örnektir (Şekil 5.95).

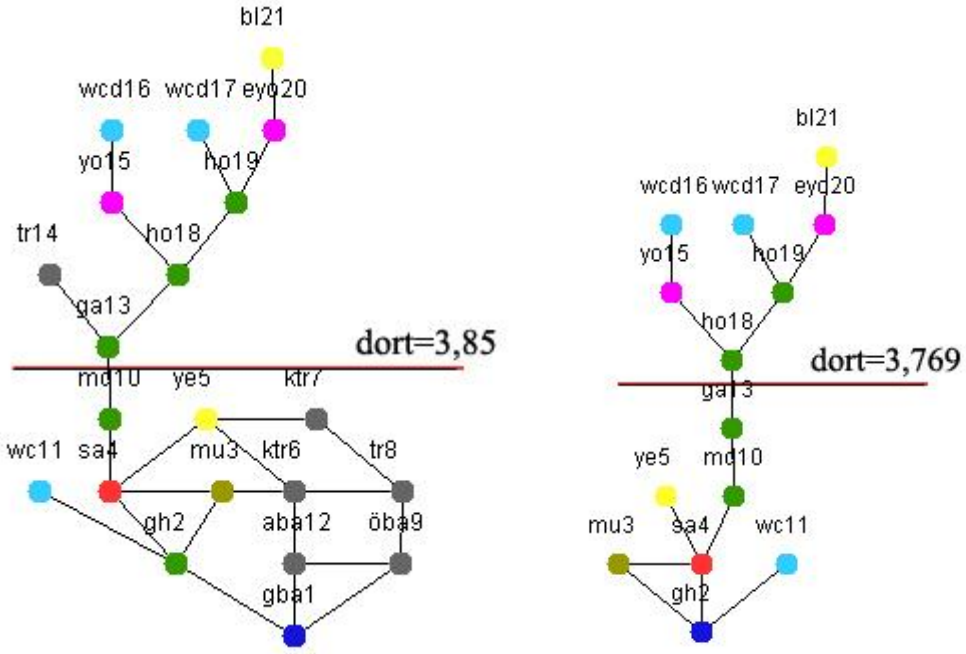

a.Dış mekanlı geçiş grafiği b.Dış mekansız geçiş grafiği

Şekil 5.96: 1995-2004 dönemi Ev XIII'de geçiş grafikleri.

Ev XII ve Ev XIII'ün farklı geometrilerine karşın benzer geçiş grafiklerine sahip olduğu görülür. Dış mekanlı geçiş grafiğinde sığ, halkalı, az dallanmış yaşama bölümü ve derin, ağaç yapılı uyuma bölümü izlenir (Şekil 5.96). Dış mekansız geçiş grafiğinde ise zemin katın dallanmış yapısı zayıflar, derin, tek halkalı yaşama bölümü ve derin, ağaç yapılı bir uyuma bölümü izlenir. Her iki geçiş grafiği de derindir. Dışlı geçiş grafiğinde görülen altı halkanın beşi dıştan geçer. İki halka yalnız dış mekanlar arasında, bir halka ise yalnız iç mekanlar arasındadır.

Giriş holünden grafik salon, WC ve mutfağa dallanır. Böylece önceki örneklerde evin dağılım merkezi giriş holüyken bu örnekte salon olarak algılanır. Salondan ulaşılan bir merdiven ile üst kat uyuma mekanlarına bağlantı sağlanır. Ev XIII'ün Ev XII'ye benzer bir başka özelliği üst kata doğru derinliği arttıran dizgisel mekan zinciridir.Üst katta oldukça derinde yer alan bir holden grafik tekrar dallara ayrılır. Ebeveyn yatak odası bir başka ara hol ile daha derine itilir.Bu evdeki yalın mekansal kurguda mevsimsel kullanımın önemi Ev XII'de olduğu gibi ortaya çıkar. Dış mekanlar ile zemin kat kullanım mekanları ilişkilendirilerek esnek eylem biçimleri oluşur. Ancak dışarının göz ardı edilmesi ile halkalı yapı zayıflar. Her iki grafikte sığda konuklara açık genel mekanların olduğu, derine gidildikçe ise yaşayanlara ait özel mekanlara ulaşıldığı izlenir.

Mekanların tipolojik dağılımına bakıldığında hem dışlı hem de dışsız analizde A ve B tipli mekan sayısının toplamı C ve D tipi mekan sayısı toplamından fazladır. Bu nedenle dağılımsız bir mekansal örüntüden söz edilir. Dışarısız analizde zemin kat halkalarının bir çoğunun ortadan kalkması ile A ve B mekanları toplam sayısı daha da artar ve yalnız üç mekan C tipi olarak tanımlanır (Çizelge 5.181).

Çizelge 5.181: 1995-2004 dönemi Ev XIII'de mekan tipolojisi.

EV XIII-dış mekanlı : A TİPİ MEKANLAR	**EV XIII-dış mekansız : A TİPİ MEKANLAR**
iç balkon	iç balkon
ebev. WC-duş	ebev. WC-duş
galeri terası	WC-duş
WC-duş	WC
WC	yemek bölümü
EV XIII-dış mekanlı : B TİPİ MEKANLAR	**EV XIII-dış mekansız : B TİPİ MEKANLAR**
galeri	ebev.yatak od.
merdiven	ebev.yatak od.holü
ebev.yatak od.	üst kat hol
üst kat hol	yatak od.
ebev.yatak od.holü	galeri
yatak od.	merdiven
EV XIII -dış mekanlı : C TİPİ MEKANLAR	**EV XIII-dış mekansız:C TİPİ MEKANLAR**
yemek bölümü ön kapalı ter.	mutfak
	salon
	giriş holü
EV XIII -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR	**EV XIII -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR**
giriş bahçesi	
mutfak	
teras	
yemek bölümü	
kapalı teras-arka	
ön bahçe	
salon	
arka bahçe	
giriş holü	

Çizelge 5.182: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 dönemi, Ev XIII.

Dış mekanlar dahil edildiğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
salon4(0,8391)< merdiven10(0,8631) <galeri13(0,9350) < giriş holü2(1,0789)< üst hol18(1,1028)< teras8(1,1268)= mutfak3 (1,1268) <yemek bölümü5 (1,1508)<giriş bahçesi1(1,3666)=kaplı ter.6(1,3666)< ön bahçe 9(1,3905)= üst teras14(1,3905)< **ort. enteg. değeri = 1,3928<** ebeveyn hol19(1,4145) <kapalı ter. 7(1,4864)< yat.od.15(1,5104)< wc11(1,5344)< arka bahçe 12 (1,6303) < < ebeveyn yo. 20 (1,8221)< ebeveyn-WCduş17(1,8700)< WCduş16(1,9659)<iç balkon21 (2,2776)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
galeri13(1,0091)=üst hol18(1,0091)< merdiven10(1,1052)< salon4(1,2974)= ebeveyn hol19(1,2974)< yatak od.15(1,4896)< **ort. enteg. değeri = 1,6407<**giriş holü2(1,7299)<mutfak3(1,7779)= ebeveyn yat.od.20(1,7779)< yemek bölümü 5(1,8741)= ebev-WC duş 7(1,8741)<WC-duş16(2,0066)< WC11(2,2307)< iç balkon 21(2,3546)

Çizelge 5.183: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 dönemi, Ev XIII.

Dış mekanlar dahil edildiğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
yaşama(0,8391)<sirkülasyon(1,0789)<pişirme(1,1268)<**ort.enteg. değeri =1,3928<** dış mekanlar (1,3940)<uyuma (1,6663)< aktivite (1,7527)<ıslak hacimler(1,7901)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon(1,2301)<yaşama(1,2974)< uyuma (1,6338)< **ort.enteg. değeri = 1,6407<** pişirme(1,7779)<ıslak hacimler (2,0571) < aktivite (2,1144)

Ev XIII'ün dışlı durumda ortalama entegrasyon değeri 1'in üstünde değeriyle oldukça ayrılmış yapıya işaret eder (Çizelge 5.182). Dışsız durumda daha da ayrılmış bir yapı görülür. Dışlı durumda entegrasyon çekirdeğini salon, merdiven, ve galeri, dışsız durumda ise galeri, üst kat yatak odası holü, ve merdiven oluşturur. İç ve dış bütünlüğünde en bütünleşik mekan salon olmasına karşın, yalnız içerisi söz konusu olduğunda entegrasyonun üst katta galeri ve yatak odası holünde güçlenmesi söz konusudur. Dışarının analiz dışında bırakılması ile üst kat mekanlarının entegrasyonunun güçlendiği, zemin kat mekanlarının entegrasyonunun ise zayıfladığı görülür. Entegrasyonun dışlı durumda zemin katta gelişmesinin nedeni evin dış mekanlarıyla kurduğu güçlü mekansal ilişkilere bağlanabilir. Dış mekanların büyük bölümü bütünleşik mekanlar arasındadır. Dışarıyla olan analizde merdiven ve merdiven ile ilişkilendirilmiş mekanlar evin en birleştirici mekanlarıdır. Dışarının göz ardı edilmesiyle entegrasyon çekirdeği daha derine, üst kat sirkülasyon mekanlarına doğru çekilir. Başka bir deyişle dışsız analizde bütünleşik mekanlar arasında kalan tek zemin kat mekanı salondur.

Dışlı durumda 1'den biraz uzaklaşan temel farklılık faktörü mekanların entegrasyon değerleri arasındaki farklılaşmanın bir miktar da olsa var olduğunu gösterir. Dışsız durumda ise 1'e yaklaşan temel farklılık faktörü mekanların bütün ile benzer düzeyde bütünleştiğini yansıtır (Çizelge 5.184).

Çizelge 5.184: Ev XIII'e ait sentaktik bulgular.

EV XIII		
	dış mekanlı analiz	**dış mekansız analiz**
max derinlik	**8.0**	**7.0**
ort derinlik	3,85	3,77
en derindeki mekan	iç balkon	ebev.Wcduş
entegrasyon ort	**1,3928**	**1,6407**
entegrasyon min	0,8391	1,2301
entegrasyon max	2,2776	2,3546
min enteg. mekan	salon	galeri
max enteg.mekan	iç balkon	iç balkon
Temel Farklılık Faktörü	0,808	0,913
mekan sayısı	**21**	**14**
bağlantı sayısı	26	14
bağlantı/mekan oranı	1,2857	1,0714
halka sayısı	6	1
A tipi mekan sayısı	5	5
B tipi mekan sayısı	6	6
C tipi mekan sayısı	1	3
D tipi mekan sayısı	9	0
A+B toplamı/C+Dtoplamı	1,1	3,6667
A tipi mekan oranı	23,81%	35,71%
B tipi mekan oranı	29,71%	42,86%
C tipi mekan oranı	4,76%	21,43%
D tipi mekan oranı	42,85%	0,00%
A-B-C-D sıralaması	D>B>A>C	B>A>C>D
sirkülasyon mek.adeti	5	5
sirkülasyon mek. ort ent.	1,0789	1,2301
sirkülasyon mek.min ent.	0,8631	1,0091
sirkülasyon mek.max ent.	1,4145	1,7299
min.ent. sirkülasyon mekanı	merdiven	galeri
max.ent.sirkülasyon mekanı	eb.yat.odası holü	giriş holü
sirkülasyon mek. TFF	0,950	0,937
uyuma mek.adeti	2	2
uyuma mek. ort ent.	1,6663	1,6338
uyuma mek.min ent.	1,5104	1,4896
uyuma mek.max ent.	1,8221	1,7779
min.ent. uyuma mekanı	yatak od.	yatak od.
max.ent. uyuma mekanı	ebev.yatak od.	ebev.yatak od.
uyuma mek. TFF	0,993	0,994
aktivite mek.adeti	2	2
aktivite mek. ort ent.	1,7527	2,1144
aktivite mek. min ent.	1,1508	1,8741
aktivite mek. max ent.	2,2776	2,3546
min.ent.aktivite mekanı	yemek böl.	yemek böl.
max.ent.aktivite mekanı	iç balkon	iç balkon
aktivite mek.TFF	0,910	0,989
ıslak hacim adeti	3	3
ıslak hacim ort ent.	1,7901	2,0571
ıslak hacim min ent.	1,5344	1,8741
ıslak hacim max ent.	1,9659	2,2307
min.ent.ıslak hacim mekanı	WC	ebev. WC-duş
max.ent.ıslak hacim mekanı	WC-duş	WC
ıslak hacim mek. TFF	0,987	0,994

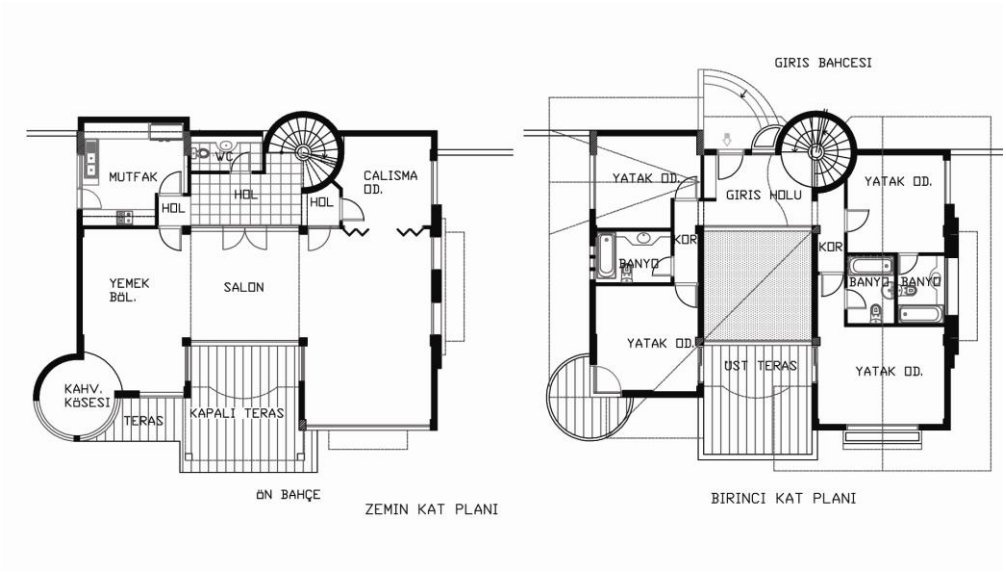

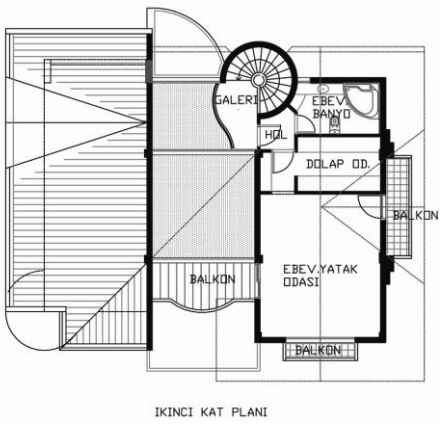

YER	REŞADİYE,ISTANBUL
TARİH	2004
ALAN	350m2
KAT ADETİ	3 kat + Bodrum Kat
PROJE ADI	REŞADİYE EVLERİ B TİPİ
İŞVEREN	TAŞYAPI A.Ş.-EMRULLAH TURANLI

Şekil 5.97: 1995-2004 dönemi, Ev XIV plan ve görünüşleri.

Taşyapı Reşadiye Evleri, Yılmaz Sanlı'nın vefatından önce gerçekleştirdiği son tasarımıdır (Şekil 5.97). Toplam 12 evden oluşan küçük bir konut sitesidir. Şehir merkezinden uzak ama tüm yıl yaşanmak üzere tasarlanmış iki tip villa ve bir adet özel tip villadan oluşan bir projedir. Mimarın vefatından sonra uygulanmaya başlanmış ancak henüz inşaat tamamlanmamıştır. Orman manzaralı, yüzme havuzlu ve sosyal tesisli sitede sekiz adet B tipi (Ev XIV) ve üç adet A tipi (Ev XV) uygulanmıştır. Orman kıyısında, doğayla bütünleşen, yoğun yeşil dokunun hedeflendiği çok renkli ve dinamik bir son tasarımdır.

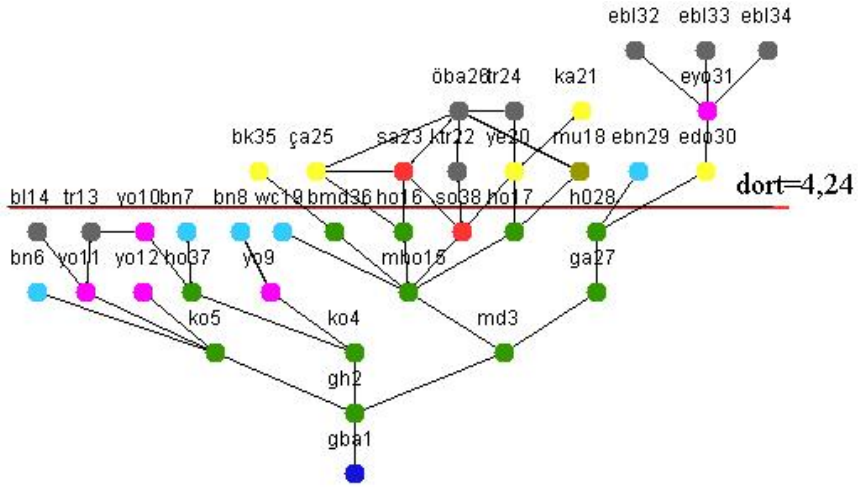

a. Dış mekanlı geçiş grafiği

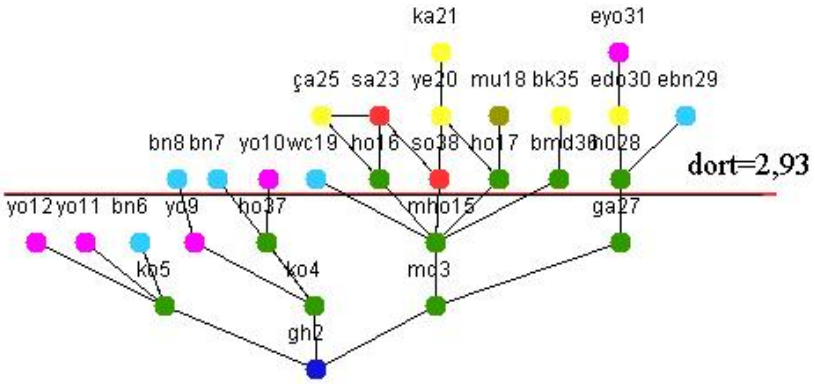

b. Dış mekansız geçiş grafiği

Şekil 5.98: 1995-2004 dönemi Ev XIV'de geçiş grafikleri.

Ev XIV'ün her iki geçiş grafiği de oldukça dallanmış ve sığ yapılıdır. Dışarısı dahil edildiğinde daha halkalı bir yapıdan söz edilebilir (Şekil 5.98). Giriş katının yatak odaları katından olması nedeniyle oldukça farklı bir mekansal kurgu ortaya çıkar. En sığda çocuk uyuma mekanları, biraz derinde konukların ve yaşayanların bir araya

geldiği genel mekanlar ve en derinde ebeveyn mekanları görülür. Bu evde en sığda genel mekanlar, en derinde en özel, en mahrem mekanlar bulunması kuralı geçerli değildir.

Dışarısının göz ardi edilmesi durumunda ebeveyn yatak odasının ve konuklara açık yemek bölümü köşesinin aynı derinlikte olması bir paradoks olarak kabul edilebilir. Aynı şekilde salon, mutfak, yemek bölümü, bodrum kat gibi ikincil kullanıcılara yönelik mekanların uyuma mekanlarından daha derinde olması da dikkat çekicidir. Grafik giriş holünden üç dala ayrılır. Bu dalların biri U-planın bir kolundaki çocuk yatak odalarına, diğeri ise diğer koldaki odalara yönlenir. Bu iki dal bir dış mekan aracılığı ile halka oluşturur. Üçüncü dalın üzerinde ise merdiven bulunur. Merdivenden ise iki dal başlar. Bir dal alt kattaki yaşama, pişirme, aktivite alanlarına ve dış mekanlara, diğer dal ise üst kattaki ebeveyn mekanlarına yönelir. Dış mekanlar ilk defa sığda değil geçiş grafiğinin derin bölgesinde yoğunlaşır. Bu nedenle halkalı yapı grafiğin geometrik olarak orta bölümünde ortaya çıkar.

Dışarıyla olan geçiş grafiğinde üç alt sistem izlenir. Biri giriş holünden başlar, sığ, dallanmış ve tek halkalıdır, çocuklara ilişkin mekanları içerir. Bir diğeri merdivenden başlar, derin, dallanmış ve halkalıdır, konukların ve yaşayanların bir araya geldiği mekanları içerir. En sonuncusu ise merdivenin çıktığı galeriden başlar, derin ve ağaç yapılıdır, ebeveyn mekanlarını içerir. Her iki grafikte de sirkülasyon mekanlarının ev içindeki farklı kullanım alanlarına dağılımı sağladığı açık olarak görülür. Dışarısı dahil edilmediğinde geçiş grafiğinin daha sığ yapılı ve dallanmış olduğu gözlenir. Üç alt sistem yine somut olarak dikkat çeker. Giriş holünden başlayan ve çocuk mekanlarını içeren ilk sistem ve galeriden başlayan ve ebeveyn mekanlarını içeren son sistem dış mekanlı geçiş grafiğindeki yapılarını korur. Genel mekanlara ilişkin, merdivenden başlayan üçüncü alt sistem ise dış mekanların kalkmasıyla daha yalınlaşır ve halka sayısı üçe düşer.

Evin mekansal kurgusunu yansıtan grafiklerin, tasarımda birincil/ikincil kullanıcı ya da özel/genel ayrışması gibi ilkelere odaklanılmadığına işaret ettiği söylenebilir. Ancak şu da belirtilmelidir ki geçiş grafiklerinde birincil ve ikincil kullanıcıların izledikleri yollar kesişmemektedir. Evin ana girişinden girildiği anda çocuk odalarına giden dalların kapanması ile konuk merdivene yönlenir. Ev sahibi eşliğinde evin genel mekanlarına ulaşır. Yaşayan ise merdivenden yukarı çıkarak kendi özel, mahrem alanına ulaşır. Çalışanlar da aynı şekilde merdivenden pişirme alanına ya da

bodrum kattaki servis alanlarına yönlenir. Dış mekanları içeren geçiş grafiğinde yedi adet halka bulunmakla beraber çok sayıda balkon ve ıslak hacim bulunmasından ötürü A ve B tipi mekan sayısı C ve D tipi toplam mekan sayısından biraz fazladır. Bu durumun dağılımsız bir mekansal kurguya işaret ettiği söylenebilir. Dışarısının göz ardı edilmesiyle halkaların büyük bölümü ortadan kalkar ve A ve B tipi mekan sayısı daha da artar. Bu nedenle dış mekansız analizde daha dağılımsız bir kurgu izlenir (Çizelge 5.185).

Çizelge 5.185: 1995-2004 dönemi Ev XIV'de mekan tipolojisi.

EV XIV-dış mekanlı : A TİPİ MEKANLAR	**EV XIV-dış mekansız : A TİPİ MEKANLAR**
ebev.balkonu	ebev.banyo
ebev.balkonu	ebev.yatak od.
ebev.balkonu	bodrum kat
ebev.banyo	mutfak
kahvaltı köşesi	kahvaltı köşesi
bodrum kat	yatak od.
yat.od.balkonu	yat.od. Banyosu
banyo	yat.od. Banyosu
yatak od.	WC
yat.od. Banyosu	yatak od.
yat.od. Banyosu	yatak od.
WC	banyo
EV XIV-dış mekanlı : B TİPİ MEKANLAR	**EV XIV-dış mekansız : B TİPİ MEKANLAR**
ebev.yatak od.	ebev.dolap od.
ebev.dolap od.	ebev.yat.od.holü
ebev.yat.od.holü	galeri
galeri	bodrum kat merd.
merdiven	merdiven
yatak od.	yatak od.holü
bodrum kat merd.	koridor
giriş bahçesi	koridor
	yatak od.
	giriş holü
EV XVI -dış mekanlı : C TİPİ MEKANLAR	**EV XVI-dış mekansız:C TİPİ MEKANLAR**
teras	mutfak holü
yatak od.	yemek od.
yatak od.holü	çalışma od.
koridor	
giriş holü	
koridor	
yatak od.	
yemek od.terası	
yemek od.	
mutfak	
EV XIV -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR	**EV XIV -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR**
ön bahçe	çalışma od.holü
mutfak holü	salon
çalışma od.	sofa
çalışma od.holü	merdiven holü
salon	
sofa	
kapalı teras	
merdiven holü	

Çizelge 5.186: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 dönemi, Ev XIV.

Dış mekanlar dahil edildiğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
merdiven3(0,7047)<merdiven holü15(0,7809)< giriş holü2(0,8000)< galeri27(0,9142)< sofa38(1,0000) <koridor5(1,0380)< koridor4(1,0380)< hol16(1,0571)< hol17(1,0829)< bodrum kat merd.36(1,1047))<WC19(1,1238)<giriş bahçesi1(1,1428)= hol 28(1,1428)< salon23(1,2571)< yemek od.20(1,2571)< kapalı teras22(1,2857) =mutfak18(1,2857)< çalış. od. 25 (1,2857) < yatak od.11(1,3047)< hol37(1,3047)<**ort. enteg. değeri = 1,3388** < yatak od.9(1,3618)< yatak od.12(1,3809) < banyo 6 (1,3809)< ebev.dolap od.30(1,4095)< bodrum kat35(1,4476)< ebev.banyo29(1,4856)<ön bahçe26(1,4952)< teras 24 (1,5237) < yatak od.10 (1,5618) =teras13(1,5618)< kahvaltı köşesi21(1,6000)< banyo7(1,6475)= balkon 14 (1,6475)< ebev. yatak od. 31 (1,6952)< banyo8(1,7047)< ebev.balkon 32(2,0380) =ebev.balkon33 (2,0380)=ebev.balkon34(2,0380)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
merdiven3(0,6742)<merdiven holü15(0,7460)< giriş holü2(0,7747)< galeri27(0,9468)< koridor4(1,0185)< sofa38(1,0329) < hol 17(1,0472)< koridor5(1,0759)=hol16(1,0759)< bodrum kat merd.36(1,1046))<WC19(1,1333)< hol28(1,2482)< **ort. enteg. değeri = 1,3178** < yemek od.20(1,3341)< hol37(1,3485)< salon23(1,3628)< yatak od.9(1,3772)< çalışma od. 25 (1,4059) < mutfak18(1,4346)< yatak od.11(1,4633)= yatak od.12(1,4633) =banyo6(1,4633)< bodrum kat35(1,4919)< ebev. dolap od.30(1,6067)< ebev.banyo29 (1,6354) < kahvaltı köşesi21(1,7215)<yatak od.10 (1,7358)=banyo7(1,7358)< banyo8 (1,7645) < ebev. yatak od.31 (1,9940)

Çizelge 5.187: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 dönemi, Ev XIV.

Dış mekanlar dahil edildiğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon(0,9971)<yaşama(1,1286)<pişirme(1,2857)<**ort.enteg.değeri=1,3388**<aktivite (1,4000)< uyuma (1,4495)< ıslak hacimler(1,4685)<dış mekanlar (1,6412)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon(1,0055)<yaşama(1,1979)<**ort.enteg.değeri=1,3178<**pişirme(1,4346)<aktivite (1,5120)< ıslak hacimler (1,5465)<uyuma (1,6057)

Ev XIV'ün dış mekanlarla birlikte olan analizinde ortalama entegrasyon değeri 1'in üstündeki değeriyle ayrılmış yapıyı yansıtır. Dışarısı göz ardı edildiğinde ise ortalama entegrasyon değeri biraz düşer (Çizelge 5.186). Ancak yine 1'in üstünde kalması nedeniyle bütüne ait entegrasyonun zayıf olduğuna işaret eder. Dışarısı göz ardı edildiğinde yükselmeyen entegrasyon değeri, bu evde dış mekanların mekansal kurgu üzerinde birleştirici bir rol oynamadığını gösterir.

Hem dışarısıyla hem de dışarısız analizde entegrasyon çekirdeğini merdiven, salon katındaki merdiven holü, giriş holü ve galeri oluşturur. Bu sıralama entegrayon omurgasının düşey sirkülasyon aksında konumlandığını ve tüm katları içine aldığını gösterir.

Ev XIV'de entegrasyonun sirkülasyon mekanları etrafında geliştiği izlenir (Çizelge 5.187). En bütünleşik mekanların büyük bölümünü evin tümüne yayılmış sirkülasyon mekanları oluşturur. Girişin yatak katından olmasına ve en sığda uyuma mekanları olmasına karşın en bütünleşik kullanım mekanları ikincil kullanıcılara açık salon, yemek bölümü, mutfak ve misafir WC'sidir. Merdiven inilerek ulaşılan, girişten

fiziksel olarak daha uzakta bulunan yaşama mekanları kurgusal olarak en bütünleşik mekanlardır.

Bir başka deyişle entegrasyon öncelikle sirkülasyon eylemi içeren mekanlarda güç kazanır. İkinci sırada evin ikincil kullanıcılara açık salon katı kullanım mekanları gelir. Üçüncü sırada giriş katındaki uyuma mekanları bulunur ve en ayrılmış mekanlar olarak ise ebeveyn mekanlarının görüldüğü söylenebilir. Dışsız analizde ebeveyn yatak odası en ayrılmış, dışarıyla analizde ise en ayrılmış ikinci mekandır.

Dışarıdaki bahçe ve teraslarla güçlü mekansal ilişkiler kuran bir kurgu söz konusu değildir. İşlev gruplarına ilişkin sıralamada en ayrılmış grup olarak görülür. Mekanlara ilişkin entegrasyon değerleri sıralaması hem dışlı hem de dışsız durumda son derece benzerdir. İşlevlere ilişkin sıralama da benzer olmakla beraber, dışarısı katılmadığında uyuma mekanlarının daha ayrılmış hale gelmesi nedeniyle sıralamada en sona geçer.

Dışlı durumda 1'den biraz uzaklaşan temel farklılık faktörü mekanların entegrasyon değerleri arasındaki farklılaşmanın bir miktar da olsa var olduğunu gösterir. Dışsız durumda ise 1'e yaklaşan temel farklılık faktörü mekanların bütün ile benzer düzeyde bütünleştiğini yansıtır (Çizelge 5.188).

Çizelge 5.188: Ev XIV'e ait sentaktik bulgular.

EV XIV		
	dış mekanlı analiz	**dış mekansız analiz**
max derinlik	**7.0**	**6.0**
ort derinlik	4,243	2,93
en derindeki mekan	ebev.odası balkonları	ebev.y.od.,kahvaltı köşesi
entegrasyon ort	**1,3388**	**1,3178**
entegrasyon min	0,7047	0,6742
entegrasyon max	2,038	1,994
min enteg. mekan	merdiven	merdiven
max enteg.mekan	ebev.odası balkonları	ebev.yatak od.
Temel Farklılık Faktörü	0,795	0,788
mekan sayısı	**38**	**29**
bağlantı sayısı	45	31
bağlantı/mekan oranı	1,2105	1,1034
halka sayısı	7	3
A tipi mekan sayısı	12	12
B tipi mekan sayısı	8	10
C tipi mekan sayısı	10	3
D tipi mekan sayısı	8	4
A+B toplamı/C+Dtoplamı	1,1111	3,14
A tipi mekan oranı	31,58%	41,38%
B tipi mekan oranı	21,05%	34,48%
C tipi mekan oranı	26,32%	10,34%
D tipi mekan oranı	21,05%	13,79%
A-B-C-D sıralaması	A>C>B=D	A>B>D>C
sirkülasyon mek.adeti	11	11
sirkülasyon mek. ort ent.	0,9971	1,0055
sirkülasyon mek.min ent.	0,7047	0,6742
sirkülasyon mek.max ent.	1,3047	1,3485
min.ent. sirkülasyon mekanı	merdiven	merdiven
max.ent.sirkülasyon mekanı	yatak od.holü	yatak od.holü
sirkülasyon mek. TFF	0,925	0,907
uyuma mek.adeti	5	5
uyuma mek. ort ent.	1,4495	1,6067
uyuma mek.min ent.	1,3047	1,3772
uyuma mek.max ent.	1,6952	1,994
min.ent. uyuma mekanı	balkonlu ve teraslı yatak od.	banyolu yatak od.
max.ent. uyuma mekanı	ebev.yatak od.	ebev.yatak od.
uyuma mek. TFF	0,986	0,971
aktivite mek.adeti	5	5
aktivite mek. ort ent.	1,4	1,512
aktivite mek. min ent.	1,2571	1,3341
aktivite mek. max ent.	1,6	1,7215
min.ent.aktivite mekanı	yemek od.	yemek od.
max.ent.aktivite mekanı	kahvaltı köşesi	kahvaltı köşesi
aktivite mek.TFF	0,988	0,987
ıslak hacim adeti	5	5
ıslak hacim ort ent.	1,4685	1,5465
ıslak hacim min ent.	1,1238	1,1333
ıslak hacim max ent.	1,7047	1,7645
min.ent.ıslak hacim mekanı	WC	WC
max.ent.ıslak hacim mekanı	balkonsuz yat.od.banyosu	balkonsuz yat.od.banyosu
ıslak hacim mek. TFF	0,965	0,96

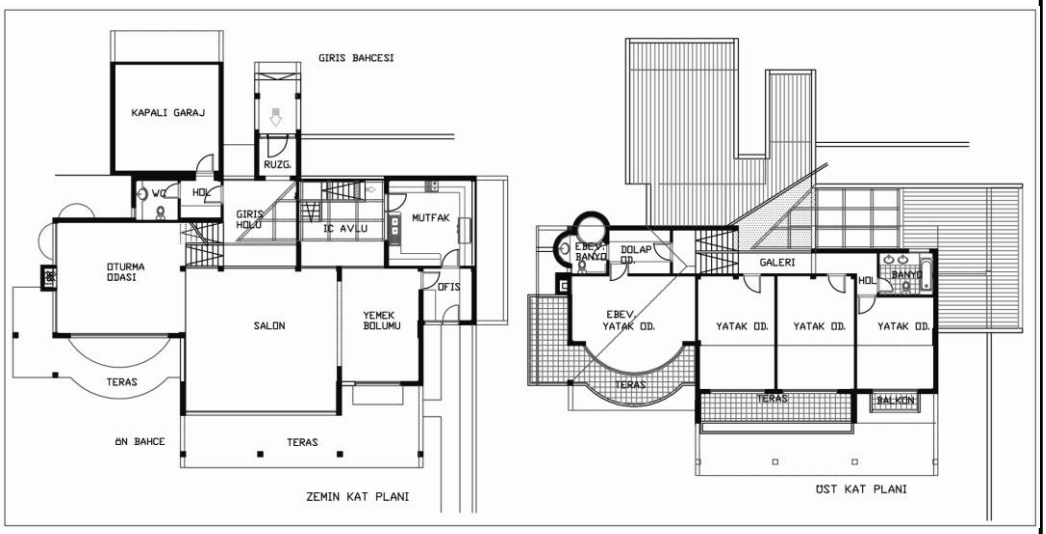

YER	REŞADİYE,ISTANBUL
TARİH	2004
ALAN	400m2
KAT ADETİ	2 kat + kısmi bodrum kat
PROJE ADI	REŞADİYE EVLERİ A TİPİ
İŞVEREN	TAŞYAPI A.Ş.-EMRULLAH TURANLI

Şekil 5.99: 1995-2004 dönemi, Ev XV plan ve görünüşleri.

Bu çalışma kapsamında son ele alınan ev, 1995-2004 Dönemi'ne ait Ev XV'tir. Taşyapı Reşadiye Evleri'ndeki ikinci tipi temsil eder (Şekil 5.99). Ev içinde yarım katlarla oluşturulan bir kompozisyon vardır. Giriş kotundan yarım kat çıkıldığında ebeveyn bölümüne, bir yarım kat daha çıkıldığında çocuk yatak odalarına ulaşılır. Giriş holünden yarım kat inildiğinde ise bir günlük oturma bölümüne geçilir. Bu bölümden inilen 3 basamakla ana salona bağlanılır. Giriş holünden bir başka merdivenle ise üstü cam örtülü küçük bir iç avluya ve buradan mutfağa ve bir yarım kat daha inilerek servis alanlarına ulaşılır. Bütün mekanlarıyla manzaraya açılan ve son derece dinamik bir iç mekan kurgusuna sahip bu ev tipi yatırımcı tarafından çok beğenilmiştir. Ancak yatay olarak gelişmiş tasarım arsa üzerinde çok daha fazla taban alanı kaplaması nedeniyle yalnız üç adet uygulanabilmiştir.

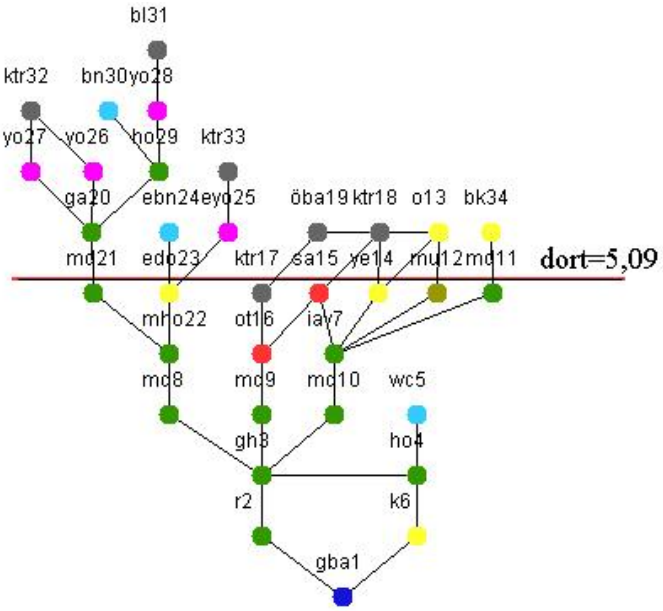

a. Dış mekanlı geçiş grafiği

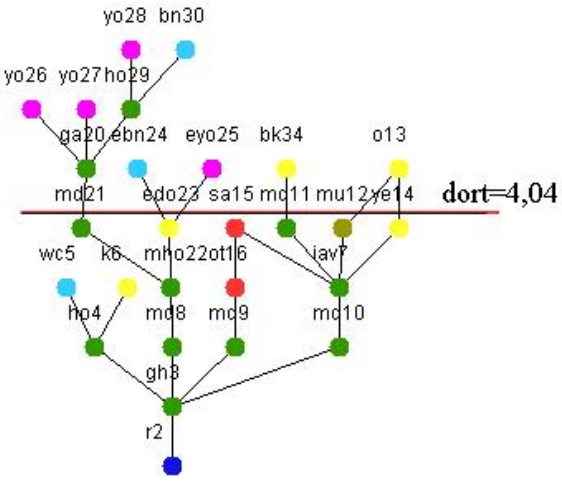

b. Dış mekansız geçiş grafiği

Şekil 5.100: 1995-2004 dönemi Ev XV'de geçiş grafikleri.

Aynı site için tasarlanmış bu iki evin hem mekansal kurgu hem de biçimsel kompozisyon açısından benzerlik taşımadığı görülür. Ev XV, Ev XIV'ten çok farklı bir şekilde oldukça derin ve dallanmış geçiş grafiklerine sahiptir. Dışarısı dahil edildiğinde halkalı yapı biraz daha güçlenir (Şekil 5.100).

Dışarısı analize dahil edildiğinde geçiş grafiği giriş holünden dört dala ayrılır. Bir dalda evin yaşayanlarına ait yatak katlarına, bir dalda konuklara açıkyaşama mekanlarına, bir dalda ise çalışanlara ilişkin servis mekanlarına yönlenen üç adet merdiven vardır. Dördüncü dalda ise WC holü bulunur. Bir başka deyişle giriş holü evin farklı kullanım alanlarına dağılım merkezi olarak algılanır. Giriş holünden dallanan merdivenlerden ulaşılan mekanlardan geçiş grafiği tekrar dallara ayrılır.

Yaşama mekanları ile ilişkili dış mekanlar diğer evlere göre çok daha derinde yer alır. Dış mekanların grafikten kaldırılması grafiğin biçimsel özelliklerini önemli bir değişime uğratmaz. Yalnız biraz daha sığ hale gelir ve salon katındaki dıştan geçen halkalar kalkar ama bu durum iç mekanlar arası ilişkileri değiştirmez.

Ev XV'deki mekanlara ilişkin derinlik sıralaması Ev XIV'den farklıdır. Öncelikle evin giriş holünün de oldukça derine çekildiği belirtilmelidir. Giriş holünden iki seviye daha derinde konuklara ve çalışanlara açık olan mekanlar, daha sonraki derinlikte ebeveyn yatak odası ve en derinde çocuk yatak odaları yer alır. Ancak üst kattaki mahrem ebeveyn dolap odasının, konuklarla yaşayanların bir araya geldiği yemek bölümüyle aynı derinlikte olması dikkat çekicidir.

İç ve dış bütünlüğünde C ve D tipi mekan sayısı fazladır ve dağılımlı bir kurguyu yansıtır. Dışarının göz ardı edilmesiyle A ve B tipi mekan sayısı artar.ve dağılımsız bir kurguya işaret eder (Çizelge 5.189).

Çizelge 5.189: 1995-2004 dönemi Ev XV'de mekan tipolojisi.

EV XV-dış mekanlı : A TİPİ MEKANLAR	**EV XV-dış mekansız : A TİPİ MEKANLAR**
yatak od.balkonu	yatak od.
ortak banyo	yatak od.
kapalı teras	yatak od.
ebev.banyo	ortak banyo
bodrum kat	ebev.banyo
WC	ebev.yatak od.
	bodrum kat
	WC
	kapalı garaj
EV XV-dış mekanlı : B TİPİ MEKANLAR	**EV XV-dış mekansız : B TİPİ MEKANLAR**
yatak odası	hol
hol	galeri
merdiven	merdiven
ebev.dolap od.	ebev.dolap od.
ebev.yatak od.	merdiven
merdiven holü	merdiven holü
merdiven	hol
merdiven	merdiven
	rüzgarlık
EV XV-dış mekanlı : C TİPİ MEKANLAR	**EV XV-dış mekansız:C TİPİ MEKANLAR**
kapalı teras	giriş holü
yatak od.	merdiven
yatak od.	oturma böl.
galeri	salon
kapalı teras	merdiven
ön bahçe	mutfak
merdiven	yemek böl.
merdiven	
rüzgarlık	
wc holü	
kapalı garaj	
giriş bahçesi	
EV XV -dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR	**EV XV-dış mekanlı : D TİPİ MEKANLAR**
giriş holü	iç avlu
merdiven	
iç avlu	
salon	
oturma böl.	
mutfak	
kapalı teras	
yemek böl.	
ofis	

Çizelge 5.190: Entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 dönemi, Ev XV.

Dış mekanlar dahil edildiğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
giriş holü3(0,8775)< merdiven8(0,9225)< merdiven holü22(0,9900)< merdiven10 (1,0463) <merdiven9(1,1138)< merdiven 21 (1,1700)< iç avlu7(1,1813)< hol4(1,1813)< rüzgarlık2 (1,2038) <oturma böl.16(1,2488) < ebev.dolap od.23 (1,2825) < galeri 20(1,3725)< salon 15 (1,4175)< yemek böl.14(1,4625)< mutfak12 (1,4963)< kapalı garaj6(1,5075)< **ort. enteg. değeri = 1,5128<** merdiven11(1,5188)= giriş bahçesi1(1,5188)<WC5(1,5413)< kapalı teras17(1,5525)< ebev.yatak od. 25 (1,6200)< ebev.banyo24(1,6425)< hol29(1,6650)< kapalı teras18 (1,6875) < yatak od.26(1,7100)=yatak od.27(1,7100) <ofis 13(1,7325)< ön bahçe 19(1,7663)< bodrum kat 34(1,8788) <kapalı teras33(1,9800) <yatak od.28(2,0025)< banyo 30 (2,0250) <kapalı teras32(2,0475)< balkon31(2,3625)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde her bir mekana ilişkin entegrasyon değeri:
giriş holü3(0,8658)< merdiven8(0,9139)< merdiven holü22(0,9940)< merdiven10 (1,0421) <merdiven9(1,2025)= merdiven 21(1,2025)= hol4(1,2025)< iç avlu7(1,2185)< rüzgarlık2 (1,2666) < ebev.dolap od.23 (1,3307) <oturma böl.16(1,3788) < galeri 20(1,4430)< salon 15 (1,5552)< merdiven11(1,5873)=yemek böl.14(1,5873)=mutfak12 (1,5873)<kapalı ga. 6 (1,6033) < **ort. enteg. değeri = 1,5118<** WC5(1,6033)< ebev. yatak od.25(1,7316)= ebev. banyo24(1,7316)< hol29(1,7797)< yatak od.26(1,8438)=yatak od.27(1,8438)<ofis 13(1,9560) < bodrum k.34(1,9881) <yatak od.28(2,1805)= banyo30 (2,1805)

Çizelge 5.191: Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzen sıralamaları, 1995-2004 dönemi, Ev XV.

Dış mekanlar dahil edildiğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon(1,1869)<yaşama(1,3332)<pişirme(1,4963)<**ort.enteg.değeri=1,5128**<aktivite (1,5728)<ıslak hacimler (1,7363) < uyuma (1,7606)< dış mekanlar (1,8253)
Dış mekanlar dahil edilmediğinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değeri:
sirkülasyon(1,1869)<yaşama(1,4670)<**ort.enteg.değeri=1,5118**<pişirme(1,5873)<aktivite(1,6949)<ıslak hacimler (1,8395) <uyuma (1,8999)

Ev XV hem dış mekanların katıldığı hem de katılmadığı durumda oldukça ayrılmış yapıya sahiptir (Çizelge 5.190). Dış mekanların analiz dışında bırakılması ile ortalama entegrasyon değerinde çok az bir düşüş izlenir.

Ev XIV'de olduğu gibi dışarısı göz ardı edildiğinde yükselmeyen entegrasyon değeri, bu evde de dış mekanların mekansal kurgu üzerinde birleştirici rol üstlenmediğini gösterir (Çizelge 5.191).

Hem dışarısıyla hem de dışarısız analizde entegrasyon çekirdeğini giriş holü, merdiven ve ebeveyn katındaki merdiven holü oluşturur. Ayrıca her iki durumda en bütünleşik ilk dokuz mekan farklı kotlarda yer alan sirkülasyon mekanlarıdır. Entegrasyonu güçlü diğer mekanlar ise konukları ve yaşayanları bir araya toplayan yaşama mekanları ve yemek bölümüdür. Mutfak da bütünleşik mekanlar arasındadır. Salondan entegrasyonu daha güçlü olan bir başka mekan ise diğer bir çok örnekte görüldüğü gibi ebeveyn dolap odasıdır.

Uyuma mekanları arasında en sığda olan ebeveyn yatak odası aynı zamanda en bütünleşik yatak odasıdır.

Dışlı ve dışsız olarak hesaplanan temel farklılık faktörü 1'e yaklaşan değerleriyle mekanların entegrasyon değerleri arasında çok güçlü bir farklılaşmanın olmadığını gösterir. İşlev grupları bağlamında ise 1'e yakın değerlerle aynı gruptaki mekanların sistemle benzer şekilde entegre oldukları izlenir (Çizelge 5.192).

Çizelge 5.192: Ev XV'e ait sentaktik bulgular.

EV XV		
	dış mekanlı analiz	**dış mekansız analiz**
max derinlik	**9.0**	**7.0**
ort derinlik	5,09	4,04
en derindeki mekan	yatak od. balkonu	yatak od., banyo
entegrasyon ort	**1,5128**	**1,5118**
entegrasyon min	0,8775	0,8658
entegrasyon max	2,3625	2,1805
min enteg. mekan	giriş holü	giriş holü
max enteg.mekan	yatak od. balkonu	yatak od., banyo
Temel Farklılık Faktörü	0,814	0,841
mekan sayısı	**34**	**26**
bağlantı sayısı	40	28
bağlantı/mekan oranı	1,2059	1,1154
halka sayısı	7	2
A tipi mekan sayısı	6	9
B tipi mekan sayısı	8	9
C tipi mekan sayısı	12	7
D tipi mekan sayısı	8	1
A+B toplamı/C+Dtoplamı	0,7	2,25
A tipi mekan oranı	17,65%	34,62%
B tipi mekan oranı	23,53%	34,62%
C tipi mekan oranı	35,29%	26,92%
D tipi mekan oranı	23,53%	3,85%
A-B-C-D sıralaması	C>D=B>A	A=B>C>D
sirkülasyon mek.adeti	12	12
sirkülasyon mek. ort ent.	1,1869	1,2265
sirkülasyon mek.min ent.	0,8775	0,8658
sirkülasyon mek.max ent.	1,665	1,7797
min.ent. sirkülasyon mekanı	giriş holü	giriş holü
max.ent.sirkülasyon mekanı	hol	hol
sirkülasyon mek. TFF	0,917	0,896
uyuma mek.adeti	4	4
uyuma mek. ort ent.	1,7606	1,8999
uyuma mek.min ent.	1,62	1,7316
uyuma mek.max ent.	2,0025	2,1805
min.ent. uyuma mekanı	ebev.yatak od.	ebev.yatak od.
max.ent. uyuma mekanı	balkonlu yat.od.	balkonlu yat.od.
uyuma mek. TFF	0,991	0,989
aktivite mek.adeti	5	5
aktivite mek. ort ent.	1,5728	1,6949
aktivite mek. min ent.	1,2825	1,3307
aktivite mek. max ent.	1,8777	1,9881
min.ent.aktivite mekanı	ebev.dolap od.	ebev.dolap od.
max.ent.aktivite mekanı	bodrum k.	bodrum k.
aktivite mek.TFF	0,971	0,968
ıslak hacim adeti	3	3
ıslak hacim ort ent.	1,7363	1,8395
ıslak hacim min ent.	1,5413	1,6033
ıslak hacim max ent.	2,025	2,1805
min.ent.ıslak hacim mekanı	wc	wc
max.ent.ıslak hacim mekanı	banyo	banyo
ıslak hacim mek. TFF	0,985	0,98

5.3.2 Mekansal analizlerle ortaya konan bulgular

Yılmaz Sanlı'nın 1995 yılından 2004 yılına kadar gerçekleştirdiği tasarımların içinden 15 ev seçilmiş ve her biri mekan sentaksı yöntemiyle analiz edilmiştir. Burada ilk iki dönem evlerinde olduğu gibi, her örneklem için yapılan mekansal analiz sonucu elde edilen sentaktik verilerin birleştirilmesi söz konusudur. Bu dönemdeki evlerin tümüne bakılarak belirli eğilimlerin tespit edilmesine ve değerlendirmesine çalışılmıştır.

5.3.2.1 1995-2004 dönemi evleri genel karakteristikleri

Son dönemde ele alınan onbeş örnekten altısı Bodrum tatil evi, dokuzu ise Istanbul'da merkezden uzakta banliyö evi olarak tasarlanmıştır. Buradaki altı adet Bodrum örneği 'ikincil konut' olarak tanımlanan yazlık ev karakterini yansıtır. Diğer dokuz ev ise tüm yıl yaşanan birincil konutlardır.

Örneklem içinde 5 ev burada sunulan tasarımları ile uygulanmış, 10 ev ise tasarım olarak kalmıştır. Bulundukları yer, tasarım tarihleri, büyüklükleri ve kat adetleri karşılaştırmalı analiz için Çizelge 5.193'de bir araya getirilmiştir.

Daha uzun tatil yapma arzusu olan, ya da kalabalık ailelere sahip, ya da mahremiyete önem veren büyük şehirlerden gelen kullanıcılar, konakladıkları bölgede yerel yaşamla bütünleşme arzusuyla 1980'lerden itibaren Bodrum, Çeşme, Kuşadası gibi kıyı şehirlerindeki tatil evlerine yönelirler (Manisa ve Görgülü, 2008).

1990'lara kadar bu talebi karşılamak için kıyı şeritlerini monotonlaştıran, betonlaşmasına neden olan, kalitesi düşük, kişiliksiz, çok üniteli koopereratif siteleri ortaya çıkar. Bunlar son derece başarısız, doğaya zarar veren ve çevreyi çirkinleştiren yapılardır.

2000'li yıllardan itibaren ise yerli ve yabancı yatırımcılar, bina kalitesi ve rekreasyonel donatı standartları yüksek, yerel mimariye saygılı, yöresel iklim şartlarını ve malzeme seçeneklerini göz önünde bulunduran bir mimari yaklaşım arayışına girerler. İşte bu bağlamda en gözde tatil beldelerinden biri olan Bodrum'da bulunduğu coğrafyanın özgün nitelikleriyle düşünsel ilişkiler kurabilen, yeni bir yerellik yorumuyla ortaya çıkan, saygın mimarların imzasını taşıyan yeni bir konut mimarisi dönemi başlar.

İlk 1995-2004 yılları arasında Yılmaz Sanlı'nın meslek yaşamında Bodrum'da gerçekleştirdiği tasarımların önemi büyüktür. Burada ele alınan altı örnek dışında bu yıllarda tasarımını gerçekleştirdiği en az on konut projesi daha arşivinde yer alır.

İncelenen örneklerin diğerleri İstanbul yakın çevresindendir. 1985-1995 döneminde tanıtılmış olan, kentin yakın çevresinde, sabah merkeze gidilip akşam dönülen ve tüm yıl boyunca kullanılan konut örnekleri söz konusudur.

Bu dönemdeki Tepeören Sun City Evleri, Taşyapı Reşadiye Villaları ve Kilyos Çiftlik Evleri ticari amaçlı, anonim kullanıcılara satılmak üzere inşaat firmaları için hazırlanmış tasarımlardır. Bunlar Uğur Tanyeli'nin 'tip-villa sitesi' olarak tanımladığı projeleri örnekler. Demiciköy Evi ve Reşadiye'deki Çavuşoğlu Evi ise kullanıcısı belli, bir site içinde yer almayan tekil ve bireysel ev örekleridir.

1995-2004 yılları arasındaki dönem mimarın yoğun meslek yaşamındaki 42 yılı tamamladığı yıllardır. İlk yıllarda uluslararası çizgiler içeren modernist yönelimler ve geleneksel mimarlık etkileri gibi iki karşıt yönelimin arasında gidip gelme söz konusudur (Köksal, 1994). 1985 sonrasında ise modernizmin hazır reçetelerinin kalkması ve çoğulluk dönemi ön plandadır.

Bonatz'dan aldığı eğitim ve Corbusier, Mies, Aalto etkileri ile şekillenmiş bir akılcı düşünce sisteminin mimarisine yansımaları belki de her dönemde izlenir. Ancak yılların deneyimiyle kazanılan beceriyle, temel ilkelerden ödün vermeden, yapının plastik özellikleri, ışık, gölge, doku, derinlik kavramları, mekansal ve görsel etkiler gibi unsurlara odaklanma ön plana çıkar. İşte bu son yıllarda kendi plastik değerlerini vurgulayan, biraz biçimin işlevin önüne geçtiği tasarımlar izlenir.

Bu son yıllarda malzemeyi kullanım ve biçimi oluşturmanın etmenlerini öğrenme ve kullanım üstünlüğünü edinme ötesinde, toplumun güvenini kazanarak mimarın kendi özgüveninin de pekişmesi söz konusudur (Özkan, 1994). Kuşkusuz bir mimar için tasarımda cesaret kazanmak, mimari çözüm ortamını zenginleştirmek ve daha yaratıcı olmak için en önemli kaynaktır (Özkan, 1994). Bunun yansımaları 1995-2004 yılı konut tasarımlarına da yansımış, birbirinden çok farklı mekansal ve biçimsel kurguya sahip evler ortaya çıkmıştır.

Çizelge 5.193: 1995-2004 dönemi evleri genel karakteristikleri.

EV	YER	TARİH	ALAN	KAT AD	KULLANICI
I	TEPEÖREN, ISTANBUL	1996	500 m2	3	BELIRSIZ
II	TEPEÖREN, ISTANBUL	1996	660 m2	3	BELIRSIZ
III	HEBİL KOYU, BODRUM	1998	320 m2	3	BELIRSIZ
IV	HEBİL KOYU, BODRUM	1998	300 m2	3	BELIRSIZ
V	KARABURGAZ, BODRUM	1999	300 m2	3	BELIRSIZ
VI	KARABURGAZ, BODRUM	1999	290 m2	3	BELIRSIZ
VII	DEMİRCİKÖY, ISTANBUL	2000	320 m2	3	ERTAN TANÖREN
VIII	REŞADİYE, ISTANBUL	2000	1000 m2	2	ÖMER ÇAVUŞOĞLU
IX	KİLYOS, ISTANBUL	2001	280 m2	2	BELIRSIZ
X	KİLYOS, ISTANBUL	2001	320 m2	2	BELIRSIZ
XI	TÜRKBÜKÜ, BODRUM	2002	390 m2	3	BELIRSIZ
XII	GÜNDOĞAN, BODRUM	2002	120 m2	3	BELIRSIZ
XIII	GÜMÜŞLÜK, BODRUM	2002	120 m2	3	BELIRSIZ
XIV	REŞADİYE, ISTANBUL	2004	350 m2	4	BELIRSIZ
XV	REŞADİYE, ISTANBUL	2004	400 m2	3	BELIRSIZ

5.3.2.2 1995-2004 dönemi evlerine ilişkin geçiş grafikleri ve temel sentaktik veriler

Dış mekanların dahil edildiğinde evleri temsil eden geçiş grafikleri şekil 5.105'de bir arada gösterilmiştir. Örneklemde ilk dikkati çeken özellik birbirinden çok farklı grafiklerin bir araya gelmiş olmasıdır. Grafiklerin bir çoğunda planların biçimsel yapılarından tahmin edilemeyen karmaşık bir mekansal kurgu tanımlanır (Ev I, II, III, VI, VIII, IX, X, XI, XIV). Bazılarında (Ev IV, V, VII) ikinci dönem evlerini çağrıştıran halkalı bir zemin kat kurgusu ve derin ağaç yapılı bir üst kat kurgusu net olarak takip edilebilir. İki örnek (Ev XII, XIII) ise aynı yıllarda tasarlanmış olmalarına karşın, erken dönem yazlık evleri anımsatan yalınlıkta mekansal kurgulara sahiptir.

Bu dönemde diğer öne çıkan unsur, dallanmış yapının örneklerin bir çoğunda çok daha güçlenmiş olması ve bazı grafiklerde geometrik olarak yatay bir gelişimin ortaya çıkmasıdır (Ev III, VIII, X, XI, XIV). Üç örnekte ise tam ters bir tutumla son derece dikey bir gelişim izlenir (Ev XII, XIII, XV). Dallanmış yapının güçlenmesine karşın grafiklerde genel olarak derinliğin diğer dönemlerdeki evlere göre arttığı açık olarak gözlenir.

1985-1995 dönemi evlerinde beş örnekte görülen birden fazla düşey sirkülasyon elemanı, bu dönemde yalnız bir örnekte (Ev VIII) görülür. Katlar arası halkalı yapının söz konusu olduğu iki örnek çift merdivenli Ev VIII ve üst kat merdiven holünden arka bahçe çıkışı olan Ev XI'dir.

Daha önce de belirtilmiş olduğu gibi, bu dönem evlerinde grafiklere de yansıyan farklı bir çok eğilim bir aradadır. Örneğin Ev I, II, IX, ve X'da giriş katında gelişen ve birincil kullanıcıların özel mekanlarını da içeren bir plan organizasyonu ve bu katın küçük bir uzantısı şeklinde kısmi bir çatı katı söz konusudur. Bu uzantı üç örnekte ebeveyn dairesi, bir örnekte servis alanı şeklinde değerlendirilir. Ev VIII ve XIV'de ise alışageldik ikincil kullanıcılara ait halkalı bir zemin kat kurgusu ve ana merdiven ile bağlanılan özel, mahrem uyuma katı şeması bozulur.

Ev III, IV, V, VI, XII, ve XIII'de ise dışarıdan geçen çok sayıda halka içeren sığ bir zemin kat alt sistemi ve merdiven ile bağlanılan dallanmış bir üst kat söz konusudur. İkinci dönem grafiklerine benzeyen bu grafiklerde zemin katlar daha derinleşmiş, üst katlar ise bazı örneklerde daha fazla dallanarak sığlaşmıştır. Ev VII, XI, ve XV'de ise derinleşen zemin kat mekan kurguları sıradışıdır.

Bütün evlerde dışarıdan girildiğinde bir karşılama mekanı vardır. Üst kata bağlantı ise Ev VII ve XIII dışında bütün evlerde giriş holü ya da giriş holünden bağlanılan başka bir sirkülasyon mekanındandır.

Bu dönemde salona Ev I ve XII'de giriş holünden geçilen bir holden, Ev II'de iç avludan, Ev VII'de ise bir merdivenden çıkılarak ulaşılır. Ev XIV ve XV'de ise salon çok derindedir ve bir çok mekandan geçilerek ulaşılır. Diğer dokuz örnekte ise giriş holünden doğrudan salona geçiş vardır.

Dokuz evde salon derinlik 2'de yer alırken, Ev XIV ve XV'de derinlik 5'tedir. Diğer dört evde ise derinlik 3'tedir. Salon bütün evlerde içten ve dıştan geçen bir çok halkanın kesişme noktasındadır.

Bütün evlerde en derinde ıslak hacimler, ya da balkonlar vardır. Evlerin tümünde ana merdiven ortalama derinlikten çok daha sığdadır. Ev III, V, VI, XIV, ve XV'de üst katta merdivenin çıktığı hol ya da galeri ortalama derinliğin oldukça altında, diğer evlerde ise çok yakın bir derinliktedir. Yedi evde salon ve ana merdiven aynı derinliktedir. Ev I, VII, XIV, ve XV'de salon daha derinde, Ev IX, X, XII, ve XIII'de merdiven daha derindedir. Ev I, VIII, IX, X, ve XIV'de ortalama derinliğin altında kalan birincil kullanıcılara ait uyuma mekanları bulunur.

Bu son dönem örneklerde ikinci dönemdeki gibi sirkülasyon mekanları ile detaylandırılmış ve hatta daha da karmaşık hale gelmiş ilişkiler gözlenir. Geçiş grafiklerinde toplam on evde mekan sayısı otuz veya daha üstündedir.

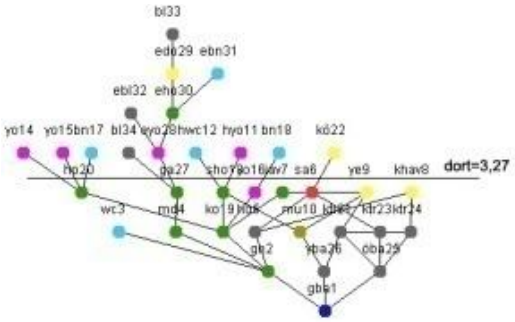

EV I

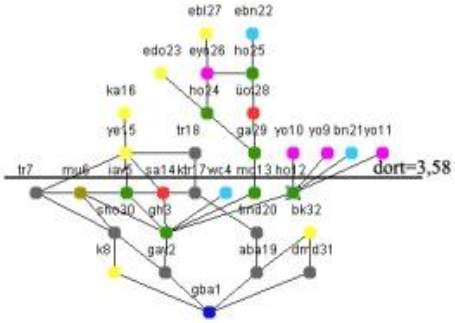

EV II

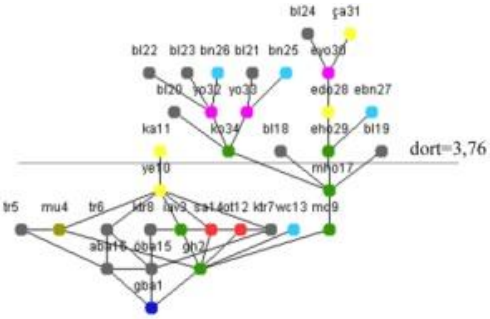

EV III

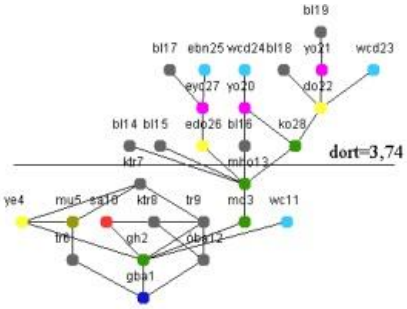

EV IV

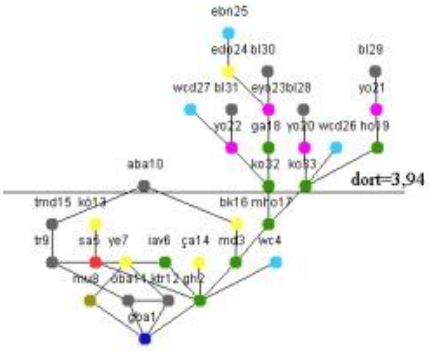

EV V

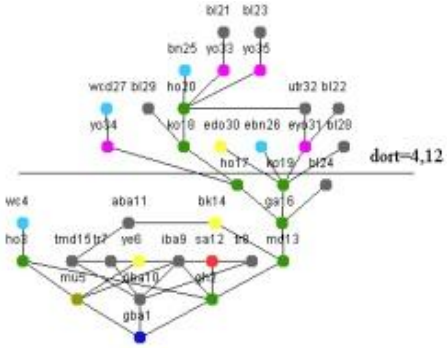

EV VI

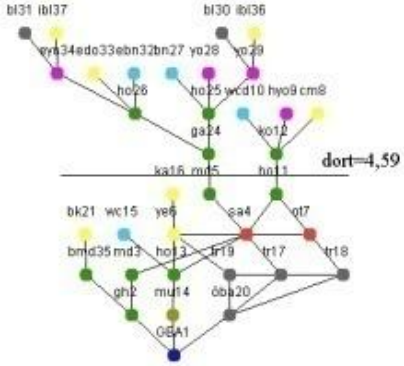

EV VII

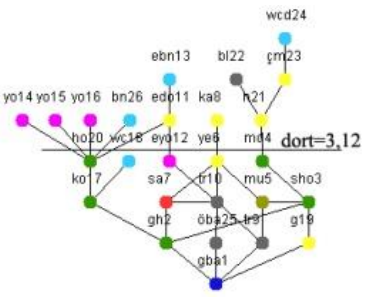

EV IX

Şekil 5.101: 1995-2004 dönemi Yılmaz Sanlı evlerinde dış mekanlar dahil edildiğinde geçiş grafikleri.

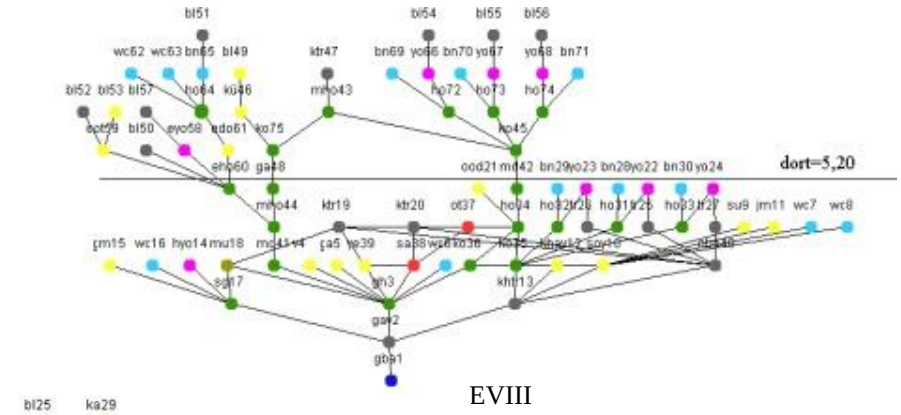

EVIII

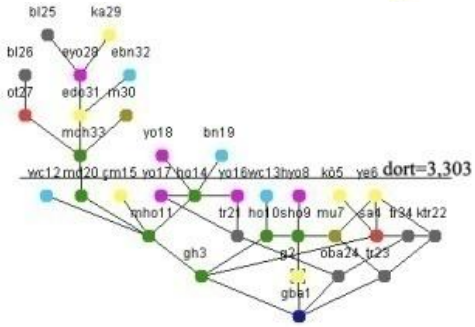

EV X

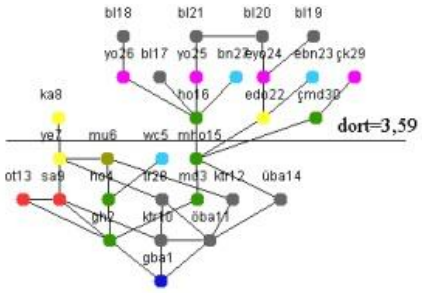

EV XI

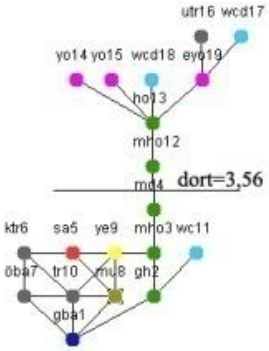

EV XII

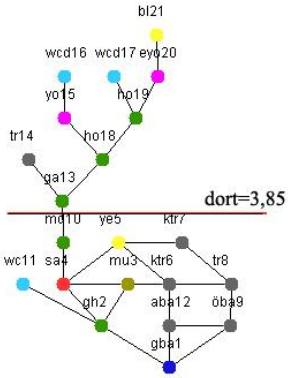

EV XIII

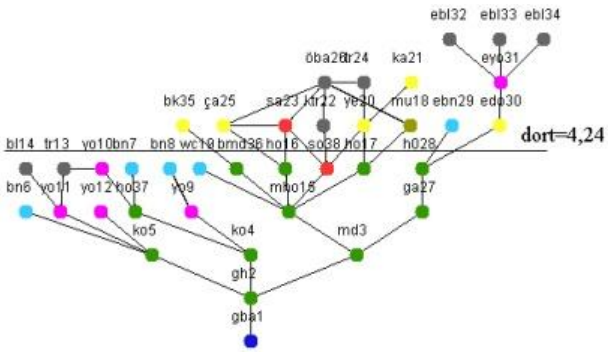

EV XIV

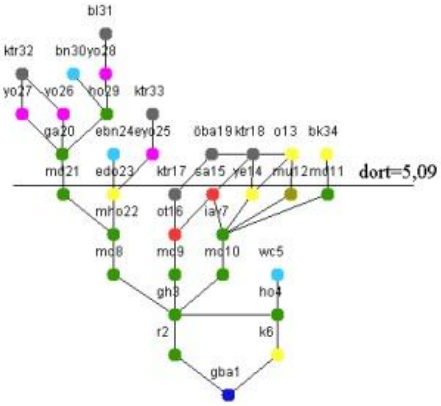

EV XV

Şekil 5.101(devamı): 1995-2004 dönemi Yılmaz Sanlı evlerinde dış mekanlar dahil edildiğinde geçiş grafikleri.

Buradaki örneklerde geleneksel Türk evindeki sofayı çağrıştıran merdivenin çıktığı alanın yaşama mekanı olarak değerlendirilmesi hiçbir örnekte görülmez. Yalnız sofayı çağrıştıran bir mekan Ev XIV'de alt salon katında görülür. Yedi evde salon dışında şömine köşesi gibi bir ikinci oturma mekanı bulunur. Ancak bu mekan salonun bir bölümü olarak tasarlanmıştır. Beş evde salon dışında ikinci bir yaşama mekanı yoktur. İki evde (EV II, X) ise üst katta ebeveyne ayrılmış bir oturma alanı görülür. Salondan, yemek odasından, ya da ebeveyn odasından geçilen kör uçlu dairesel köşeler bu dönemde de birçok örnekte görülür.

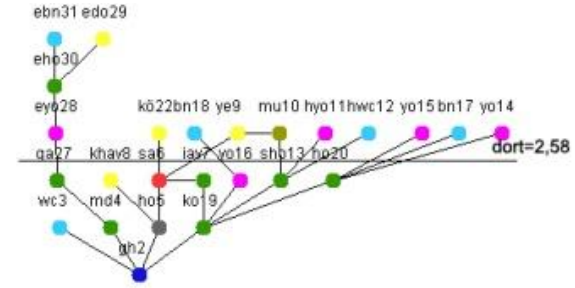

EV I

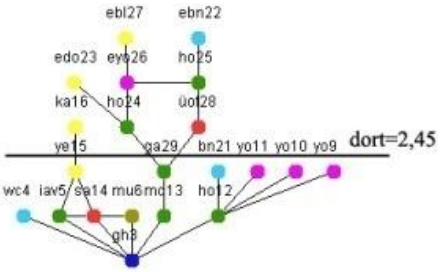

EV II

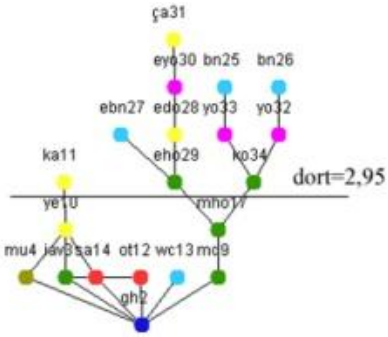

EV III

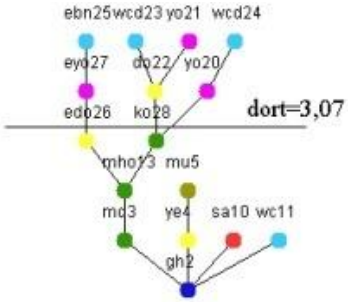

EV IV

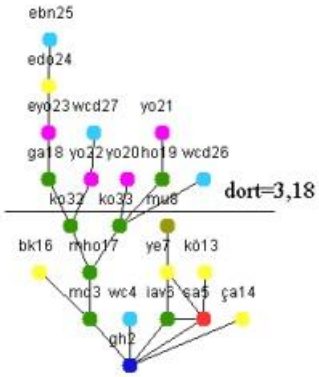

EV V

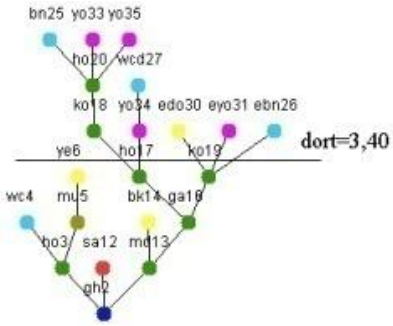

EV VI

Şekil 5.102: 1995-2004 dönemi Yılmaz Sanlı evlerinde dış mekanlar dahil edilmediğinde geçiş grafikleri.

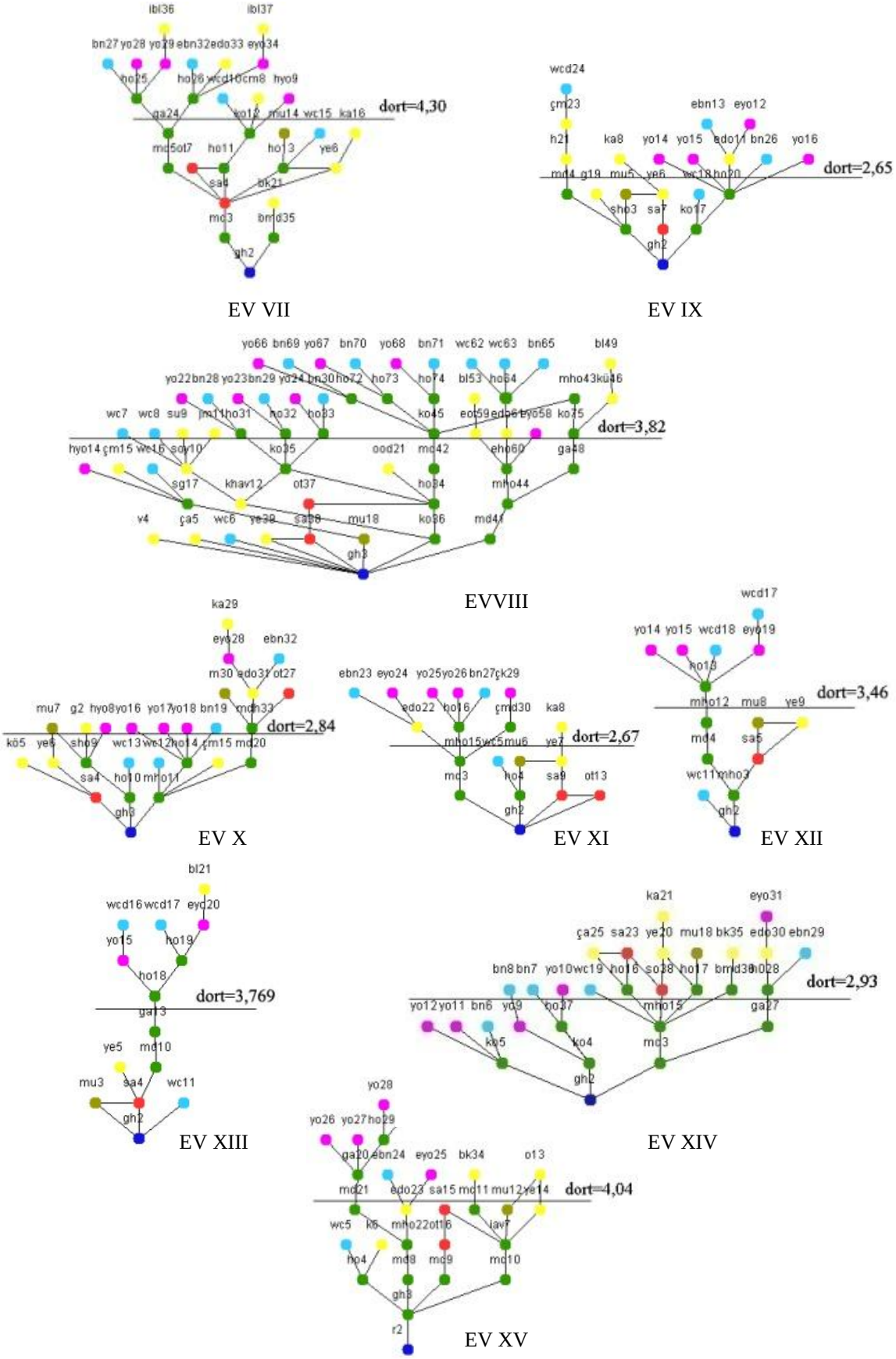

Şekil 5.102(devamı): 1995-2004 dönemi Yılmaz Sanlı evlerinde dış mekanlar dahil edilmediğinde geçiş grafikleri.

Dış mekanların göz ardı edildiği durumda üçüncü dönem evlerine ait geçiş grafikleri Şekil 5.102'de bir arada gösterilmiştir. İç ve dış bütünlüğünü yansıtan grafiklerin karmaşık ilişkiler içerdiği, dışarının göz ardı edilmesiyle grafiklerin çok daha yalın hale geldiği görülür. Üst katların yalnız bir bölümünün kullanıldığı Ev I, II, VIII, IX, X, ve XIV, mekan sayıları fazla olmakla beraber dallanmış, sığ yapıları ile öne çıkar. Bunun tam tersi bir tutumla Ev XII ve XIII son derece derin ve aksiyel gelişmiş grafiklere sahiptir. Ev XV dışında tümünde kök giriş holüdür. Evlerden beşinde (Ev IX, X, XII, XIII, ve XV) üst kata ana bağlantı giriş holünden geçilen ayrı bir mekandandır ve daha derindedir. Ev IV ve VI dışında bütün evlerde bir veya birden fazla iç halka vardır. Salon yedi, giriş holü beş evde birden fazla halkada, salon altı, giriş holü ise beş evde tek halkada bulunur.

Her eve ilişkin olarak ortaya konan ve yorumlanan temel sentaktik veriler Çizelge 5.194'de bir araya getirilmiştir. Bu çizelgede görüldüğü gibi, evlerin iç ve dış bütünlüğünde, maksimum derinlik değerleri 6-9 arasında değişir. Dış mekanlar gözardı edildiğinde ise maksimum derinlik 4-7 arasına geriler.

Evlerin tümünde dış mekanların dahil edilmediği grafiklerde ortalama derinlik değeri düşer ve daha sığ bir yapı ortaya çıkar. Ev VII, XII, XIII dışındaki evlerde bu düşüş oldukça fazladır. Dış mekanlarla analizde mekan sayısı 19-75 arasında, dış mekansız analizde ise 14-57 arasında değişir. Grafiklerdeki bağlantı/mekan oranının, dış mekanların katıldığı analizde, bütün evlerde 1,2 ve üzerindeki değerlerle halkalı yapıyı işaret ettiği, dışarısı katılmadığında ise, Ev IV ve VI'da 1 ile halkasız yapıyı, Ev II Ve Ev III'de 1,2 ile halkalı yapıyı, diğer evlerde ise 1-1,1 arasındaki değerlerle zayıf halkalı yapıyı gösterdiği görülür.

Evlerin ortalama entegrasyon değerleri birinci dönem ortalamalarına benzerlik gösterir. İkinci döneme göre ortalamaya ilişkin sayısal değerler oldukça yüksektir ve daha zayıf entegrasyona işaret eder. Dış mekanlarla analizde yalnız beş evin ortalama entegrasyonu 1-1,2 arasında, beş evin 1,2-1,3 arasında, beş evin ise daha yüksektir. Dış mekansız durumda ise sayısal değerler daha da yükselir ve 1,3-1,6 arasında değişir. Bu bağlamda evlerin entegrasyon değerleri açısından kendi aralarında farklılaştığı söylenebilir. Dışarıyla olan durumda en ayrılmış evler Bodrum Elegan Evi (Ev V), Bodrum Palm Residence Evi (EvXII), Bodrum Shovpa Evi (EvXIII) ve Taşyapı Reşadiye Evleri (Ev XIV, XV)'dir. Dikkat çeken özellik, en ayrılmış dört evin Yılmaz Sanlı'nın kronolojik olarak son gerçekleştirdiği evler olmasıdır.

Dışarısı katılmadığında ise 1,5 sayısal değeri üstünde ortalama entegrasyon değerine sahip evler Bodrum Hebil Evi (Ev IV), Bodrum Elegan Evi (Ev VI), Bodrum Palm Residence Evi (Ev XII), Bodrum Shovpa Evi (Ev XIII), Taşyapı Reşadiye Evi (Ev XV)'tir.

Entegrasyon değerlerinin ortalamalarına bakıldığında, dış mekanların analiz dışında kalması ile evlerin kurgusal bütünleşikliği birinci dönem evlerindeki kadar zayıflar. Bu farklılaşmaya neden olan evlerin, dış mekanların evin genel kurgusunda önem kazandığı Bodrum Evleri olduğu söylenebilir. Dış mekanlar analiz dışında bırakıldığında yalnız Ev XIV ve XV'in ortalama entegrasyon sayısal değerindeki küçük bir düşüşle daha bütünleşik hale geldiği, diğer tüm evlerde ise entegrasyonun dışsız durumda zayıfladığı görülür. Dışlı durumda da oldukça ayrılmış yapıya sahip Ev XII dışındaki bütün Bodrum evlerinin (Ev III, IV, V, VI, XI, XIII) entegrasyonu dışsız durumda zayıflar. Dışsız durumda entegrasyonu zayıflayan bir diğer ev de Kilyos Evi (Ev IX)'dir. Bulgular 1995-2004 dönemi evlerinin entegrasyonu üzerinde dış mekanların birleştirici etkisinin olduğunu gösterir. Evlerin iç ve dış bütünlüğünde entegrasyon değerlerinin ortalaması 1,268'dir ve bütün dönemler arasında en yüksek sayısal değerdir.

Mekan sayısındaki artışa karşın, hesaplanan ortalama derinlik değeri dışarının dikkate alınması durumunda 3,9, dışarının göz ardı edilmesi durumunda ise 3,2'dir. Her iki değer de sığ yapıya işaret eder.

Temel farklılık faktörü ise dış mekanlarla analizde 0,698-0,878 arasında değişiklik gösterirken, dış mekansız analizde 0,758-0,913 arasındadır. Evlerin iç ve dış bütünlüğünde 0,789, ve yalnız iç mekanlar dikkate alındığında 0,812'lik ortalama değere sahip olması her iki durumda da mekanların bütün ile entegrasyonlarındaki farklılaşmanın çok güçlü olmadığına işaret eder.

Çizelge 5.194: 1995-2004 dönemi evlerine ilişkin temel sentaktik veriler.

	DIŞ MEKANLAR DAHİL EDİLDİĞİNDE								DIŞ MEKANLAR DAHİL EDİLMEDİĞİNDE							
EV	**d**	**d**	**MEK**	**BAG**	**ENTEGRASYON (DIŞ İLE)**				**d**	**d**	**MEK**	**BAG**	**ENTEGRASYON(DIŞSIZ)**			
	max	**ort**	**SAY**	**MEK**	**ORT.**	**MIN.**	**MAX.**	**TFF**	**max**	**ort**	**SAY**	**MEK**	**ORT.**	**MIN.**	**MAX.**	**TFF**
1	7	3,27	34	1,2	1,195	0,630	2,250	0,698	5	2,58	25	1,08	1,269	0,652	1,846	0,805
2	7	3,58	32	1,3	1,150	0,567	1,875	0,746	5	2,45	21	1,19	1,292	0,695	1,918	0,804
3	7	3,76	34	1,4	1,236	0,698	1,913	0,710	6	2,95	20	1,20	1,455	0,805	2,312	0,794
4	7	3,74	28	1,3	1,249	0,667	1,877	0,804	5	3,06	16	1,00	1,527	0,797	2,162	0,820
5	8	3,94	33	1,2	1,337	0,742	2,189	0,782	7	3,18	23	1,09	1,466	0,786	2,465	0,760
6	8	4,12	35	1,2	1,243	0,711	1,831	0,833	6	3,40	21	1,00	1,525	0,815	2,326	0,800
7	8	4,59	35	1,3	1,250	0,646	1,831	0,805	7	4,30	28	1,07	1,367	0,712	2,106	0,787
8	9	5,20	75	1,2	1,242	0,776	2,089	0,807	6	3,82	57	1,07	1,338	0,806	2,009	0,842
9	6	3,12	26	1,3	1,157	0,647	2,127	0,730	5	2,65	21	1,05	1,391	0,791	2,445	0,758
10	7	3,30	34	1,2	1,198	0,653	1,935	0,782	6	2,84	26	1,04	1,330	0,681	2,144	0,763
11	6	3,59	30	1,3	1,105	0,590	1,579	0,824	4	2,67	19	1,11	1,326	0,736	1,953	0,824
12	7	3,56	19	1,3	1,421	0,906	2,009	0,878	6	3,46	14	1,07	1,545	0,961	2,114	0,882
13	8	3,85	21	1,3	1,393	0,839	2,278	0,808	7	3,77	14	1,07	1,641	1,009	2,355	0,913
14	7	4,24	38	1,2	1,339	0,705	2,038	0,795	6	2,93	29	1,10	1,318	0,674	1,994	0,788
15	9	5,09	34	1,2	1,513	0,878	2,363	0,814	7	4,04	26	1,12	1,512	0,866	2,181	0,841
ORT	**7,4**	**3,9**	**34**	**1,3**	**1,268**	**0,710**	**2,012**	**0,788**	**5,9**	**3,2**	**24**	**1,1**	**1,420**	**0,786**	**2,155**	**0,812**

5.3.2.3 1995-2004 dönemi evlerinde mekanlara ve işlev gruplarına ilişkin entegrasyon düzenleri

Bu döneme ait toplam onbeş örnekteki mekanlara ve işlev gruplarına ilişkin dış mekanları da kapsayan entegrasyon düzenleri karşılaştırmalı analiz için Çizelge 5.195 ve Çizelge 5.196'da biraraya getirilmiştir.

Dış mekanlar dahil edildiğinde mekanlara ilişkin entegrasyon değerleri sıralamasında en bütünleşik mekan, altı evde ana merdivenin çıktığı hol ya da galeri, bir evde merdiven, dört evde giriş holü, iki evde salon, iki evde giriş holünden geçilen hol/koridordur.

İlk dönemde entegrasyon çekirdeğinin dışarıdan geleni karşılama mekanlarını içerdiğine işaret edilir. İkinci dönemde entegrasyonun ana merdiven ya da ilişkilendirilmiş olduğu mekanlarda güçlenmesi izlenir. Son dönemde ise evlerin genel karakteristiklerinde ya da geçiş grafiklerinin biçimsel yapılarında dikkati çeken çeşitlilik söz konusudur. Evlerin sekizinde (Ev I, II, VII, VIII, IX, X, XIII, XV) entegrasyon zemin katta, birinde (Ev XIV) merdivende, altısında ise (Ev III, IV, V, VI, XI, XII) üst katta güçlenir. Evlerin mimari özellikleri bağlamında, ana planın zemin katta geliştiği ve üst katın çatı altında kalan bir asma kat kimliği kazandığı örneklerde (Ev I, II, VIII, IX, X, XV) entegrasyon çekirdeğinin ilk dönem evlerine

benzer bir tutumla evin ilk karşılama mekanında ya da bu mekandan geçilen ilk sirkülasyon mekanında güç kazandığı izlenir. İkinci bir grupta planın yine zemin katta geliştiği, üst katın ise zemin kata bakan boşluklarla kısmi olarak kullanıldığı görülür (Ev VII, XIII). Bu iki evde entegrasyon düşey sirkülasyon elemanının zemin katta ilişkilendirildiği mekanda en güçlü hale gelir. Her iki örnekte de ana merdiven salondadır. Üçüncü grupta ise (Ev III, IV, V, VI, XI, XII, XIV) entegrasyon, 1985-1995 dönemi evlerinde olduğu gibi merdiven ve merdivenin üst katta çıktığı galeri ya da merdiven holünde gelişir.

İkinci dönem evlerinde genel eğilim olarak salonların entegrasyonunun oldukça zayıfladığı görülür. Bu dönemde ise salonun hiçbir evde ayrılmış mekanlar arasında olmadığı ve onbeş örnekten onunda en bütünleşik temel kullanım mekanı olduğu görülür.

Onbeş örnekten yalnız beş evde mutfak ayrılmış mekanlar arasındadır. Genel olarak mutfakların entegrasyonunun en güçlü olduğu evler, 1995-2004 dönemi evleridir. Mekanların entegrasyon düzenlerinde en ayrılmış mekanların Ev VII'de bodrum kat, Ev XI'de kahvaltı köşesidir. Bunların dışındaki bütün evlerde ise en ayrılmış mekan bir ıslak hacim ya da balkondur.

Dış mekanların dahil edildiği analizde genel eğilimin en ayrılmış mekanın en derinde bulunması bu dönem için de geçerlidir.

Ebeveyn yatak odası, bu odaya açılan bir hol ya da dolap odası ise onbeş evden sekizinde bütünleşik mekanlar arasındadır.

Son dönem evlerinin özellikle Bodrum örneklerinin dış mekanlar ile güçlü mekansal ilişkiler kurduğu söylenebilir. Dış mekanlar arasında giriş bahçesi Ev VII ve XV dışında bütün evlerde bütünleşik mekanlar arasındadır. Ayrılmış olan dış mekanlar ise genel olarak üst katta kör uçlu balkonlardır.

Çizelge 5.195: 1995-2004 dönemi evlerinde mekanlara ilişkin entegrasyon düzenleri(dış mekanlar dahil edildiğinde).

1995-2004 DÖNEMİ EVLERİNDE HER BİR MEKANA İLİŞKİN ENTEGRASYON DÜZENLERİ (DIŞ İLE)	
EV I	gh<ko<md<ho<gba<sa=iav<sho<wc=ho<ga<öba=yo=yba<mu<ye<khv<ktr<ktr<kö<eyo<hwc =hyo<ktr<yo=yo=bn<bl<bn<eho<ebl<edo<ebn<bl
EV II	gh<md<gav=sa<iav<mu<ho<wc=ga<sho<ye=gba=tr<ktr<kga<yo=yo=yo=ho=bn<aba=tmd< tr=üot<tmd<ka<eyo<ho<bk<edo<ebl<ebn
EV III	mho<md<gh<ko<eho<sa<mu<iav<şö=bl=bl=wc<yo<yo=ye<ktr<gba<öba=bl=edo<aba<ktr< tr<ebn<tr<bl=bl=bn<ka=bn=bl=eyo<bl=ça
EV IV	mho<md<gh<ko<edo<bl<bl<bl<tr<gba=do<ye<sa<yo<wc<eyo<öba=ktr<mu=ktr<tr<yo<bl= wcd<wcd<bl=ebn<bl
EV V	mho<md<gh<ko<ko<sa=bk<gba<iav<ga<wc=ça<yo<ho<aba=yo<tr<wcd<ye<öba<ktr<mu< kö=tmd<eyo<bl<wcd<yo<bl<edo<bl<bl<ebn
EV VI	ga<md<ho<ko<gh<ko<eyo<bk<bl<iba<gba=ho<sa<yo<ütr<ho<ebn=edo=bl<aba<bl=öba= tr<mu=ye<tr=ebl<tmd<yo=yo<bn<wcd<wc<bl=bl
EV VII	sa<md<ga<ho<ye=ot=ho<gmd=tr<ho=eho<öba<tr<tr=gh=mu<sko<ka=wc<gba<eyo=yo< bn=yo=ebn=edo<bmd<çm=hyo=wcd<bl=bl=ibl=ibl<bk
EV VIII	ko<gh<ho<tr<ko<gav<khv<sa<ot<md<md<ktr<mho<ko<mu<ye<ktr<öba<v=ça<wc<ood< soy<ga<mho<sg<ho=ho=ho<ko<eho<gba<ho=ho=ho<tr=tr=tr<yo=yo=yo<hwc=hwc=su= jim<tr<edo<hyo=çm=hwc<kü=eot<bn=B17<eyo<bl<yo=yo=yo<bn=bn=bn<ho<bk<bl=ibl< ebl<bl=bl=bl=ebn<wc=wc<bl
EV IX	gh<ko=sho<sa<tr=gba<ho=mu<ye=tr<md=eyo<kga=edo<öba<wc<bn=yo=yo=yo<hod<ka <ebn<çm<bl<wcd
EV X	mho<gh<md<gba<ho<sa<ho<mho<wc=çm<öba<yo<yo=tr=tr<kga<sho<ye=tr<bn=yo<edo <mu<kö<wc<ot<ktr<ümu<hyo<eyo<ebn<bl<bl=ekö
EV XI	mho<md<üba<gh<öba=ho<edo<çmd<sa<gba<ktr<ho<tr<ktr<ot<yo<eyo<yo<bl=bn<ye< mu<ebn<çk<bl<bl<wc<bl<ka
EV XII	mho<md<ümho<sa<gh<ho<gba<mu<ye=ktr<eyo<tr<wc<öba=yo=yo=wcd<ütr=ewcd
EVXIII	sa<md<ga<gh<üho<tr=mu<ye<gba=ktr<öba=ütr<eho<ktr<yo<wc<aba<eyo<ewcd<wcd<ibl
EVXIV	md<mho<gh<ga<so<ko<ko<ho<ho<bmd<wc<gba=ho<sa<ye<ktr=mu<ça<yo<ho<yo<yo<bn<edo< bk<ebn<öba<tr<yo=tr<ka<bn=bl<eyo<bn<ebl=ebl=ebl
EV XV	gh<md<mho<md<md<md<iav<ho<rü<ot<edo<ga<sa<ye<mu<kga<md=gba<wc<ktr<eyo<ebn<ho <ktr<yo=yo<o<öba<bk<ktr<yo<bn<ktr<bl

gh=giriş holü,ko=koridor,sa=salon,ye=yemek böl.,eyo=ebev.yat.od.,yo=yatak od., hyo=hizm.yat.od., iav=iç avlu, ho=hol, mu=mutfak, bn=banyo, wcd=WC-duş, md=merdiven, çmd=çatıya çıkan merdiven, ktr=kapalı teras, sg=servis girişi, ga=galeri, mho=merdiven holü, so=sofa, üot=üst kat oturma, do=dolap od., ça= çalışma od., çk=çatı katı, ru=rüzgarlık, kö=salon özel köşe, sho=servis holü, smd=servis merdiveni, v=vestiyer, b=bar, ekö=ebeveyn özel köşe, ka=kahvaltı köşesi, şö=şömine köşesi, eho = ebeveyn holü, ood= oyun odası, çm= çamaşırlık, tr=teras, öba=ön bahçe, gba=giriş bahçesi, tmd=teras merdiveni, mwcd= misafir WC-duş, hwcd= hizmetli WC-duş, yba=yan bahçe, khv=kapalı havuz, su=sauna, soy=soyunma, kü=kütüphane, ibl=iç balkon, sko=servis koridoru, bmd= bodrum kat merd, iba=iç bahçe, ümu=üst mutfak

Çizelge 5.195'de yer alan mekanların içerdikleri işleve göre gruplandırılıp her ev için bir entegrasyon düzeni oluşturulması söz konusudur. İşlev gruplarına ilişkin dış mekanlarla yapılan analizde ortaya çıkan entegrasyon düzenleri Çizelge 5.196'da bir araya getirilmiştir. Son dönem örneklerinde sirkülasyon/yaşama işlevi bulunmamaktadır. On evde en bütünleşik işlev grubu sirkülasyondur. Ev I, VII, VIII, ve XIII'de yaşama, Ev XII' de ise pişirme işlevi en bütünleşik grup olarak görülür. Onbeş evden onbirinde en bütünleşik ilk üç işlev yaşama, sirkülasyon, ve pişirmedir. Sirkülasyon ve yaşama işlevleri ise bütün evlerde bütünleşik işlev grupları olarak görülür.

Onbeş evin sekizinde en ayrılmış işlev grubu ıslak hacimlerdir. Geri kalan örnekler içinde, Ev II, III, ve VII'de aktivite, Ev XI'de uyuma, Ev X'da pişirme, Ev XIV ve XV'de ise dış mekanlar en ayrılmış işlev grupları olarak belirlenir. Uyuma grubu da tüm örneklerde ayrılmış işlev gruplarından biridir.

Dış mekanlar bir bütün olarak ele alındığında yalnız Ev II ve IX'da bütünleşik gruplar arasında yer alır. Oysa bu dönemdeki evlerin bir çoğunun özellikle zemin kattaki dış mekanlarla güçlü ilişkiler kurduğu izlenir. Evlerin bazılarında dış mekanların ayrılmış tarafa geçmesine neden olan kör uçlu en ayrılmış mekanlar arasında bulunan balkonlardır. Aktivite başlığı altında da bir çok farklı kullanım mekanı bir arada olduğu için değerlendirme yapmak güçleşir.

Çizelge 5.196: 1995-2004 dönemi evlerinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzenleri(dış mekanlar dahil edildiğinde).

1995-2004 DÖNEMİ EVLERİNDE FONKSİYON GRUPLARINA İLİŞKİN ENTEGRASYON DÜZENLERİ (DIŞ İLE)	
EVI	**yaşama< sirkülasyon< pişirme<**uyuma<yaşama<dış mekan<aktivite<ıslak hacim
EVII	**pişirme<sirkülasyon<yaşama<dış mekan**<uyuma <ıslak hacim<aktivite
EVIII	**sirkülasyon<pişirme<yaşama<**uyuma<dış mekan < ıslak hacim<aktivite
EVIV	**sirkülasyon<aktivite<yaşama<**uyuma< dış mekan <pişirme <ıslak hacim
EVV	**sirkülasyon<yaşama <**aktivite< uyuma= pişirme< dış mekan< ıslak hacim
EVVI	**sirkülasyon<yaşama<aktivite<**uyuma<dış mekan<pişirme< ıslak hacim
EVVII	**yaşama <sirkülasyon< pişirme<** dış mekan<ıslak hacim<uyuma < aktivite
EVVIII	**yaşama<pişirme<sirkülasyon<aktivite<**uyuma<dış mekan<ıslak hacim
EVIX	**sirkülasyon<yaşama<pişirme<dış mekan<** aktivite<uyuma<ıslak hacim
EVX	**sirkülasyon<yaşama<** dış mekan<aktivite< ıslak hacim< uyuma < pişirme
EVXI	**sirkülasyon<pişirme<yaşama<** dış mekan< aktivite<ıslak hacim<uyuma
EVXII	**sirkülasyon< yaşama< pişirme< aktivite<** dış mekan<uyuma<ıslak hacim
EVXIII	**yaşama<sirkülasyon< pişirme<** dış mekan <uyuma< aktivite< ıslak hacim
EVXIV	**sirkülasyon<yaşama<pişirme<** aktivite<uyuma<ıslak hacim< dış mekan
EVXV	**sirkülasyon<yaşama<pişirme<** aktivite<ıslak hacim< uyuma< dış mekan

sirkülasyon= giriş holü, koridor, hol, merdiven, çatı merd., rüzgarlık, servis girişi, servis holü, merdiven holü, galeri **dış mekanlar**= bahçeler, teraslar, kapalı teraslar, teras merdivenleri, balkonlar **yaşama**= salon, üst kat oturma, şömine köşesi **aktivite**= dolap odaları, yemek böl., çalışma od., kapalı garaj, çamaşırlık, oyun-hobi odası, salon oyun köşesi, bar, kahvaltı köşesi, kapalı havuz, sauna, jimnastik sal., sauna, iç balkon **uyuma=** yatak odaları **ıslak hacim=** WC, WCduş, banyo **pişirme=** mutfak

1995-2004 dönemi evlerinde, iç ve dış bütünlüğünde, en bütünleşmiş mekan ve ortalama entegrasyon sayısal değerinin altında kalan değerleriyle diğer bütünleşik mekanlar, geçiş grafikleri üzerinde karşılaştırma yapabilmek üzere işaretlenmiştir (Şekil 5.103). Bu adımda gerçekleştirilmeye çalışan analiz ve yorumlarda kullanılan dil ve ifadeler ile ilgili bilgiler ilk dönem evlerinde (1960-1985 dönemi) verilmiştir.

Şekil 5.107'de görüldüğü gibi grafiklerdeki mekan sayısı ikinci dönem evlerinden dahi daha yüksek olmakla beraber, en bütünleşik mekanın birinci dönem evlerine benzer bir tutumla grafiklerin sığ bölümlerinde yer almasıdır.

Entegrasyonu en güçlü mekanın yerini bu dönemde evin mimari kompozisyonu belirler. Zemin katta gelişen, üst katı kısmi kullanılan bir tasarım söz konusu ise entegrasyon grafiğin sığ bölümünde güçlenir. Şekil 5.103'deki grafiklerde görüldüğü gibi Ev I, II, VIII, IX, X ve XV'te en bütünleşik mekan sığdadır. Bu örnekler ilk dönem evlerini çağrıştırır. Entegrasyonun güçlendiği mekan dışarıdan girenin ilk karşılandığı ya da bu karşılama mekanından ilk geçilen mekandır.

Evin başka katlarının da kullanıma açılmış olması durumunda merdiven tasarımın odağı haline gelir. Bu durumda ikinci dönem evlerini çağrıştıran bir tutumla merdivenin bulunduğu derinliğe göre en entegre mekanın derinliği belirlenir. Ev III, IV, V, VI, VII, ve XI'de en bütünleşik mekanın oldukça derinde, ana merdivenin bulunduğu derinliğin bir üst derinliğinde olduğu görülür. Ev XII ve XIII'de entegrasyon merkezinin daha sığda, ana merdivenin bulunduğu derinliğin bir altında olduğu izlenir. Ev XII'de ise entegrasyon merkezi merdivendir. Bunun dışında grafiklerde görülen bir başka unsur da entegrasyon çekirdeği ile bağlantılı tüm mekanların evin bütününe ait ortalama entegrasyon değerine göre bütünleşik mekanlar olmasıdır.

1995-2004 dönemi evlerinde en bütünleşik mekanın derinliği, derinlik 1 ve 3 arasında değişir. Ev I ve IX'da derinlik 1'de, Ev II, X, XII, XIII, XIV ve XV'de derinlik 2'de, Ev III, IV, V, VI, VII, VIII ve XI'de derinlik 3'te yer alır. Evlerin tümünde en bütünleşik mekan ortalama derinliğin altında kalan bir derinliktedir. Ev I, II, VI, VIII, IX, X, XII, XIII, XIV, ve XV'te en bütünleşik mekanın ortalama derinliğin çok altında yer alması dikkat çekicidir.

Grafik içinde ortalama entegrasyon değerine göre entegre mekanlar olarak belirlenen mekanların grafiğin tümüne yayıldığı, belirli bir bölgede yoğunlaşmadığı, ancak entegrasyon merkezinden uzaklaştıkça bütünleşik mekanların sayılarının azaldığı gözlemlenir.

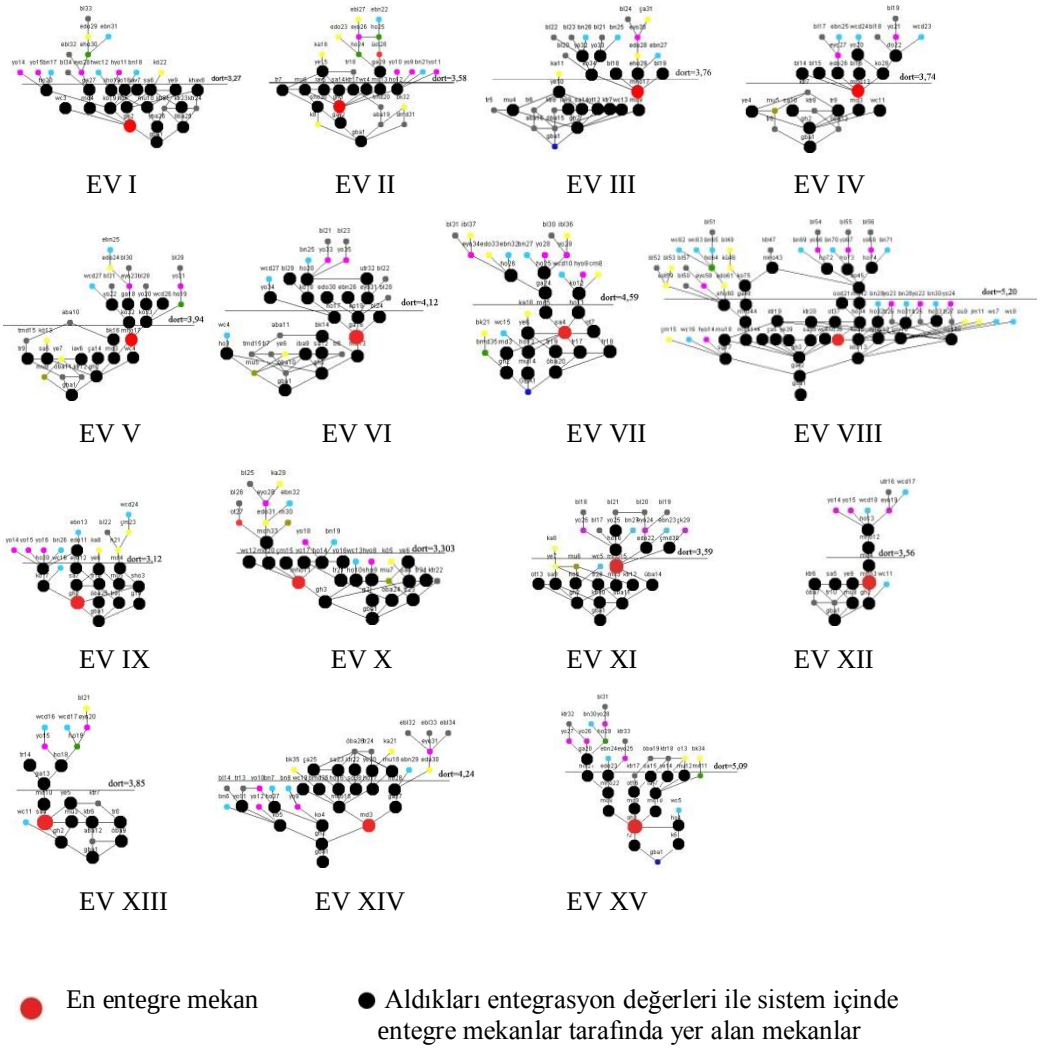

Şekil 5.103: 1995-2004 dönemi evlerinde dış mekanların dahil edildiği geçiş grafiklerinde entegre mekanlar.

Evlerin bir de dış mekanlar dahil edilmeden entegrasyon düzenleri karşılaştırmalı analiz için bir araya getirilir (Çizelge 5.197 ve Çizelge 5.198). Bu dönem evlerinden 6 Bodrum evi yaz boyunca kullanılan "ikincil konut", diğer dokuz ev ise tüm yıl kullanılan "ana konut" özelliğindedir.

Dış mekanlar göz ardı edildiğinde mekanlara ilişkin entegrasyon değerleri sıralamasında en bütünleşik mekan, sekiz evde merdivenin çıktığı hol ya da galeri, beş evde giriş holü ya da giriş holünden geçilen sirkülasyon mekanı, bir evde salon, bir evde ise merdivendir.

İç ve dış bütünlüğünde entegrasyon çekirdeğini evin mimari kompozisyonunun belirlediği üzerinde durulmuştur. Bazı evlerde birinci döneme benzer bir tutumla, evin giriş mekanının, bazı evlerde ise ikinci dönem evlerine benzer bir tutumla merdivenin entegrasyon merkezini belirlediği yorumu getirilmiştir. Dışarısı göz ardı

edilip yalnız iç mekanlara ilişkin entegrasyon değerleri sıralamasında aynı iki tutum gözlemlenir.

1995-2004 dönemi evlerinde evlerin ikinci döneme göre, dışarıyla daha güçlü mekansal ilişkiler kurduğu izlenir. Özellikle üst katların tam kat olarak kullanıldığı evlerde, dışarısının göz ardı edilmesiyle, zemin kattaki kullanım mekanlarının entegrasyonunun biraz zayıfladığı, üst kat mekanlarınınkinin ise daha güçlendiği izlenir. Ancak dışlı ve dışsız durumda bütünleşik mekanlar ve ayrılmış mekanlar çok fazla farklılaşma görülmez.

Örneğin dışsız analizde de Ev VI ve XIV dışındaki tüm evlerde salonun bütünleşik mekanlar arasında olduğu görülür.

Ev XIV, XIII, XII ve VII'de dışarısı analiz dışında tutulduğunda mutfağın ayrılmış hale geldiği görülür ancak diğer onbir evde mutfağın durumu değişmez. Bir tek yedi evde (Ev II, III, IV, X, XII, XIII ve XIV) yemek bölümünün dışsız durumda ayrılmış mekanlar tarafına geçmesi söz konusudur.

Dışarısı göz ardı edildiğinde mekanların entegrasyon düzenlerinde en ayrılmış mekanın sekiz evde bir ıslak hacim olduğu görülür. Ev VI'da yemek bölümü, VII'de bodrum kat ve XIV'de ise ebeveyn yatak odası en ayrılmış yapılıdır. Ev III, X, XI, ve XIII'de ebeveyn yatak odasına, salona ya da yemek bölümüne yapılan kör uçlu eklentiler en ayrılmış mekanlardır.

En ayrılmış mekanın en derinde bulunması eğilimi dışarısı göz ardı edildiğinde bu evlerde geçerli değildir. Örneğin WC ya da yemek bölümü oldukça sığda yer alan mekanlardır ama en ayrılmış mekanlar arasında görülür.

Çizelge 5.197: 1995-2004 dönemi evlerinde mekanlara ilişkin entegrasyon düzenleri(dış mekanlar dahil edilmediğinde).

1995-2004 DÖNEMİ EVLERİNDE HER BİR MEKANA İLİŞKİN ENTEGRASYON DÜZENLERİ (DIŞSIZ)	
EV I	ko<gh<md=iav=sho=ho<ho<sa<yo<wc<ga=mu<hwc=hyo<ye<khv=bn<yo=yo<kö<bn<eyo<eho<edo=ebn
EV II	gh<md<ga<ho<iav<sa<mu<ho=wc< üot< ye<yo=yo=yo=bn<eyo< ho< edo<kö<ebl<ebn
EV III	mho<md<gh<ko=eho<sa< iav< mu<şö<edo= wc< yo= yo< ebn <bn< ye< eyo< bn<ka < ça
EV IV	mho<md=ko<gh=edo<do<yo<ye=eyo<sa= wc <yo= wcd <wcd< mu= ebn
EV V	mho<md<ko<gh<ko<sa=bk<ga<iav<ga<yo<wc =ça<ho<yo=wcd<eyo<ye<kö<wcd<yo<edo<mu<ebn
EV VI	ga<md=ho<ko<gh<ko<yo<bk<ho<ho<eyo=ebn=edo<sa<wcd<mu< wc<yo=yo=bn<ye
EV VII	sa<md<ga<ho<ot<ho=gmd<ye= ot<ho=eho<sko<gh<mu=wc<ka<eyo=yo<bn=yo=ebn=edo<çm=hyo= wcd<bmd<ibl=ibl<bk
EV VIII	ko<ho<gh<khv<ko=md <md<ot<sa< ko<mho<mu<ood<v=ça=wc= mho<ga<ko<soy=ye<ho=ho=ho< eho<ho=ho=ho<sg< kü<edo<hwc=hwc=su=jim<eot<yo=yo=yo=bn=bn=bn=eyo<yo=yo=yo=bn=bn=bn< hyo=çm=hwc<ho<ibl<ibl<ebn=wc=wc
EV IX	gh<ko=sho<ho<sa<md=mu< wc<edo<ye<kga=bn=yo=yo=yo<hod<ebn= eyo< ka<çm<wcd
EV X	mho<gh<md<ho<ho<mho<sa=wc=çm<sho<ye=yo=yo=bn=yo<edo<wc<ot=ümu<kö<mu<hyo=kga< eyo< ebn< ekö
EV XI	mho<md<gh<ho<edo<çmd=sa=ho=ot< ye<mu<yo=yo=bn<eyo=ebn<çk=wc<ka
EV XII	ümho=md<mho=ho<sa<gh=eyo< yo=yo=wcd<mu =ye< ewcd= wc
EVXIII	ga= üho<md<sa=eho<yo<gh<mu=eyo<ye=ewcd<wcd<wc< ibl
EVXIV	md<mho<gh<ga<ko<so<ho<ko=ho< bmd<wc< ho< ye<ho<sa<yo<ça<mu<yo=yo=bn<bk< edo<ebn<ka<yo= bn< bn< eyo
EV XV	gh<md<mho<md<md=md=ho<iav<rü<edo<ot<ga<sa<md=ye=mu<kga< wc<eyo=ebn<ho <yo=yo<o<bk< yo =bn

gh=giriş holü,ko=koridor,sa=salon,ye=yemek böl.,eyo=ebev.yat.od.,yo=yatak od., hyo=hizm.yat.od., iav=iç avlu, ho=hol, mu=mutfak, bn=banyo, wcd=WC-duş, md=merdiven, çmd=çatıya çıkan merdiven, ktr=kapalı teras, sg=servis girişi, ga=galeri, mho=merdiven holü, so=sofa, üot=üst kat oturma, do=dolap od., ça= çalışma od., çk=çatı katı, ru=rüzgarlık, kö=salon özel köşe, sho=servis holü, smd=servis merdiveni, v=vestiyer, b=bar, ekö=ebeveyn özel köşe, ka=kahvaltı köşesi, şö=şömine köşesi, eho = ebeveyn holü, ood= oyun odası, çm= çamaşırlık, tr=teras, öba=ön bahçe, gba=giriş bahçesi, tmd=teras merdiveni, mwcd= misafir WC-duş, hwcd= hizmetli WC-duş, yba=yan bahçe, khv=kapalı havuz, su=sauna, soy=soyunma, kü=kütüphane, ibl=iç balkon, sko=servis koridoru, bmd= bodrum kat merd, iba=iç bahçe, ümu=üst mutfak

Çizelge 5.197'de yer alan mekanlar bir de içerdikleri işleve göre gruplandırılarak entegrasyon düzenleri bir araya getirilir (Çizelge 5.198).

Dış mekanların analiz dışında tutulması ile yalnız Ev II ve XIII'de en bütünleşik grup değişir ve sirkülasyon işlevi ön sıraya geçer.

Dışarısı katılmadığında Ev I, VII ve VIII'de entegrasyonun yaşama işlevi, diğer oniki evde ise sirkülasyon işlevi etrafında geliştiği görülür.

Onbeş evin beşinde en ayrılmış işlev grubu pişirme, diğer beşinde ise aktivite grubudur. Geri kalan örnekler içinde, Ev VIII, IX, ve XI'de ıslak hacim, Ev XIV ve XV'de ise uyuma grubu en ayrılmıştır.

Bütün evlerde sirkülasyon, Ev IV, V ve VI dışındaki örneklerde ise yaşama bütünleşik işlev grupları arasında yer alır. Uyuma grubu yalnız Ev XIII'de, aktivite ise yalnız Ev IV'te bütünleşik gruplardandır.

Evin kapılarının dışarıya kapanması ile entegrasyonu en çok etkilenen işlev grubu ise pişirmedir. Dışarıyla analizde sekiz evde bütünleşik gruplar arasındayken, dışarısı göz ardı edildiğinde yalnız dört evde bütünleşik tarafta yer alır.

Yaşama grubu ise dış mekanların analiz dışında bırakılması sonucu Ev IV ve V'te ayrılmış mekanlar arasına katılır.

Çizelge 5.198: 1995-2004 dönemi evlerinde fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon düzenleri(dış mekanlar dahil edilmediğinde).

1995-2004 DÖNEMİ EVLERİNDE FONKSİYON GRUPLARINA İLİŞKİN ENTEGRASYON DÜZENLERİ (DIŞSIZ)	
EVI	**yaşama< sirkülasyon< pişirme<**uyuma<ıslak hacim<aktivite
EVII	**sirkülasyon<pişirme<yaşama<**uyuma <ıslak hacim<aktivite
EVIII	**sirkülasyon<yaşama<pişirme<**uyuma<ıslak hacim<aktivite
EVIV	**sirkülasyon<aktivite<**uyuma< yaşama<ıslak hacim<pişirme
EVV	**sirkülasyon<**yaşama <uyuma<aktivite<ıslak hacim<pişirme
EVVI	**sirkülasyon<**yaşama<uyuma<aktivite<ıslak hacim<pişirme
EVVII	**yaşama <sirkülasyon<**pişirme<ıslak hacim<uyuma<aktivite
EVVIII	**yaşama<sirkülasyon<pişirme<**aktivite<uyuma<ıslak hacim
EVIX	**sirkülasyon<yaşama<pişirme<**uyuma< aktivite<ıslak hacim
EVX	**sirkülasyon<yaşama<** ıslak hacim< uyuma<aktivite<pişirme
EVXI	**sirkülasyon<yaşama<** pişirme< aktivite<uyuma<ıslak hacim
EVXII	**sirkülasyon< yaşama<** uyuma<ıslak hacim<aktivite=pişirme
EVXIII	**sirkülasyon<yaşama<uyuma<**pişirme< ıslak hacim< aktivite
EVXIV	**sirkülasyon<yaşama<**pişirme< aktivite<ıslak hacim< uyuma
EVXV	**sirkülasyon<yaşama<**pişirme< aktivite<ıslak hacim< uyuma

sirkülasyon= giriş holü, koridor, hol, merdiven, çatı merd., rüzgarlık, servis girişi, servis holü, merdiven holü, galeri **dış mekanlar**= bahçeler, teraslar, kapalı teraslar, teras merdivenleri, balkonlar **yaşama**= salon, üst kat oturma, şömine köşesi **aktivite**= dolap odaları, yemek böl., çalışma od., kapalı garaj, çamaşırlık, oyun-hobi odası, salon oyun köşesi, bar, kahvaltı köşesi, kapalı havuz, sauna, jimnastik sal., sauna, iç balkon **uyuma=** yatak odaları **ıslak hacim=** WC, WCduş, banyo **pişirme=** mutfak

1995-2004 dönemi evlerinde, dışarısı göz ardı edildiğinde, en bütünleşik mekan, ve ortalama sayısal entegrasyon değerinin altında kalan değerleriyle diğer bütünleşmiş mekanlar grafikler üstünde işaretlenmiştir (Şekil 5.104).

Dışarıyla yapılan analizde olduğu gibi, zemin katta gelişen, üst katı kısmi kullanılan bir tasarım söz konusu ise en bütünleşik mekan grafiğin sığ bölümünde güçlenir (Ev I, II, VIII, X, XI, XIV). Evin başka katlarının da kullanıma açılmış olması durumunda merdiven tasarımın odağı haline gelir. Bu durumda en bütünleşik mekanın yeri merdivenin derinliğine bağlıdır ve ev XIV dışında daha derinde yer alır (Ev III, IV, V, VI, VII, IX, XII, XIII).

1985-1995 dönemi evlerinde dışarının katılmadığı durumda en bütünleşik mekanın derinliği, derinlik 0-3 arasında değişir.

Ev II, IX'da derinlik 0'da, Ev I, VIII, X, XIV ve XV'de derinlik 1'de, Ev III, IV, V, VI, VII, ve XII'de derinlik 2'de, Ev XI ve XIII'de derinlik 3'dedir. Dışarısı analize

katılmadığında evlerin tümünde bütünleşik mekan ortalama derinliğin altında kalan bir derinliktedir. Ev III, XI ve XIII dışındaki tüm örneklerde bütünleşik mekan ortalama derinliğin çok altında yer alır.

Grafik içinde bütünleşik mekanların Ev XIII ve XIV dışındaki bütün evlerde ortalama derinliğin altında yoğunluk kazandığı gözlemlenir.

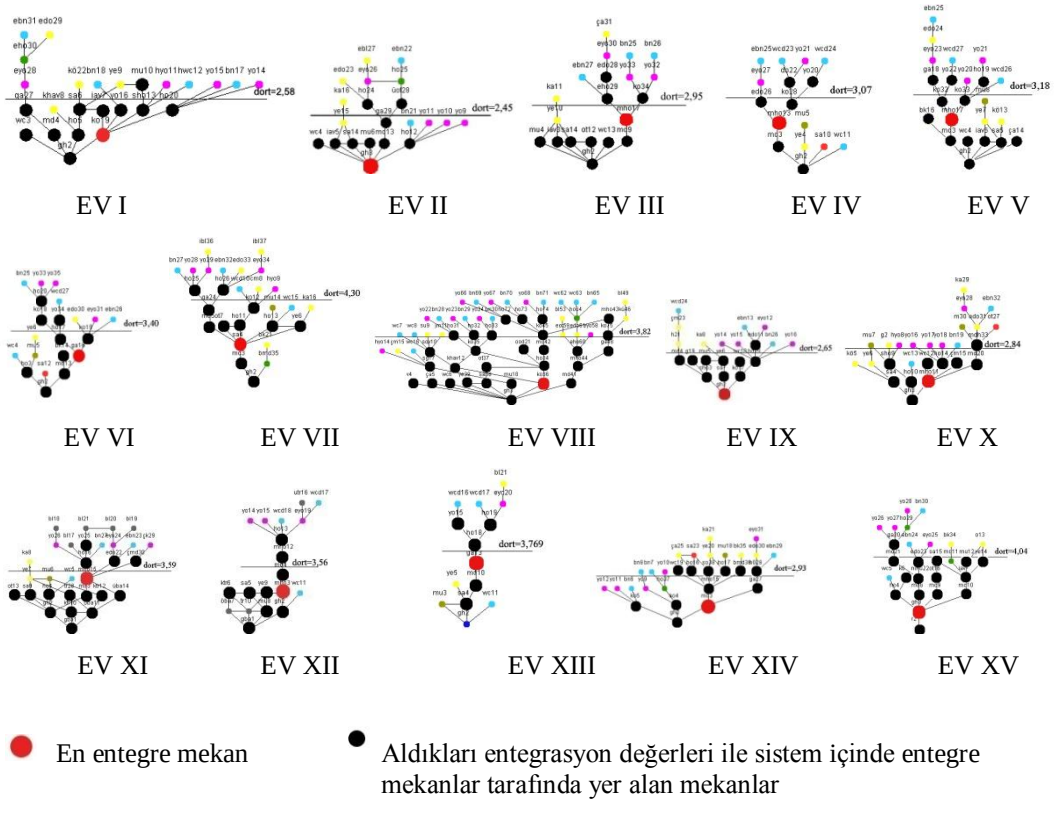

Şekil 5.104: 1995-2004 dönemi evlerinde dış mekanların dahil edilmediği geçiş grafiklerinde entegre mekanlar.

5.3.2.4 1995-2004 dönemi evlerinde mekanlara ilişkin sentaktik veriler

1995-2004 dönemi evlerinde ortak eğilimlerin tespiti için, diğer dönemlerde olduğu gibi mekanlara ilişkin sentaktik veriler bir araya getirilerek yorumlanmaya çalışılmıştır. Bu dönem evlerinde ikinci dönem evlerinde olduğu gibi çamaşırlık, kahvaltı köşesi, şömine köşesi, oyun odası, kütüphane, kapalı havuz gibi yeni mekanlar ortaya çıkar. Ancak dönemler arası karşılaştırmalı analiz yapabilmek için, burada değerlendirilen mekanlar ilk dönemde belirlenen temel kullanım alanları ve ana sirkülasyon mekanları ile sınırlı tutulur.

Öncelikle mekan sisteminde yer alan mekanlar, her evde ayrı ayrı hesaplanan ortalama entegrasyon değerleriyle bir çizelgede toplanır (Çizelge 5.200). Bu çizelge incelendiğinde iç ve dış bütünlüğünde ortalama entegrasyon değeri 1'in altında olan

mekanların merdiven, merdiven holü, giriş holü ve salon olduğu görülür. En yüksek ortalama değere ise diğer dönemlerde olduğu gibi ebeveyn banyosu sahiptir..

Bu dönemde ev içinde ikinci günlük yaşama alanının üst katta görülmesi yalnız iki örnekle (Ev II ve X) sınırlı kalmıştır. Günlük yaşama alanı, şömine köşesi gibi değerlendirilen alanlar salonun hemen yanında, onun bir parçası olarak tasarlanmıştır.

Bu dönemde uyuma mekanları arasında ebeveyn yatak odasının diğer yatak odalarına göre entegrasyonu daha zayıftır. Yalnız Ev VI ve IX'da ebeveyn yatak odası entegrasyon değeri 1'in çok az üstünde değerlerle bütünleşik yapıya sahiptir. Ev V, VII, VIII, XII, ve XV'de ise çok az bir farkla diğer uyuma mekanlarından daha bütünleşik yapıda oldukları görülür. Ayrıca Ev IV, VI, VIII, IX, XI, ve XV'te ebeveyn odasına bir giriş mekanı olarak tasarlanmış dolap odasının diğer uyuma mekanlarından daha güçlü entegrasyona sahip olduğu görülür. Ebeveyn dolap odasının Ev IV ve XI'de 1'in altında kalan değerlerle mekan sistematiği ile oldukça bütünleşmiş olduğu görülür.

Onbeş örnekten sekizinde konuklara açık WC en bütünleşik ıslak hacim, en mahrem olduğu kabul edilen ebeveyn banyosu ise en ayrılmış ıslak hacimdir. Evlerin tümüne ait ortalama entegrasyon değerleri de karşılaştırıldığında en güçlü entegrasyona WC, en zayıf entegrasyona ebeveyn banyosu sahiptir.

Çizelge 5.199'da görüldüğü gibi ana merdiven bütün evlerde 1'in altında entegrasyon değerine sahiptir. Merdivenin çıktığı galeri ya da merdiven holü ise Ev I ve XII'de 1'in çok az üstünde, diğer evlerde 1'in altında bir değerle bütünleşik mekanlardır. Giriş holü ise merdivenin salonda yer aldığı Ev VII, XIII ve merdivenin ayrı bir holde yer aldığı Ev XII'de 1'in biraz üstünde, diğer bütün evlerde 1'in altında entegrasyon değerine sahiptir.

Üst katın dağılım merkezi merdiven holü/galeri ile, zemin katın dağılım merkezi giriş holü karşılaştırıldığında, sekiz evde üst holün daha bütünleşik, yedi örnekte giriş holünün daha bütünleşik olduğu görülür.

Salonun entegrasyon değeri dokuz örnekte 1'in altında, iki evde 1'in çok az üstünde ve dört evde 1'in üstünde olarak hesaplanmıştır. Yemek odası ise 11 evde 1'in üstünde, dört evde ise 1'in altında entegrasyon değerine sahiptir. Banyo, hizmetli odası, yatak odaları, ebeveyn banyosu tutarlı biçimde bütün evlerde 1'in üstünde

değerlerle ayrılmış mekanlardır. Mutfak ise bu dönemde üç evde 1'in altında, üç evde 1'in çok az üstünde, diğer dokuz evde 1'in üstünde entegrasyon değerine sahiptir.

Hizmetli yatak odası, servis merdiveni, çalışma odası, üst kat oturma bu dönem evlerinde oldukça az örnekte bulunur.

Çizelge 5.199: 1995-2004 dönemi Yılmaz Sanlı evlerinde mekanlara ilişkin ortalama entegrasyon değerleri (dış mekanlar dahil edildiğinde).

EV	gh	sa	ye	eyo	WC	mu	bn	ebn	edo	ça	yo	md	mho/ga	so/uot	smd	hyo
I	0,630	0,889	1,091	1,260	0,990	1,058	1,373	1,913	1,890		1,245	0,810	1,013			1,283
II	0,567	0,765	0,987	1,492	0,937	0,814	1,209	1,875	1,579		1,209	0,740	0,937	1,233		
III	0,765	0,979	1,193	1,553	1,125	1,013	1,541	1,305	1,238	1,913	1,181	0,720	0,698			
IV	0,818	1,166	1,136	1,303	1,212	1,424	1,545	1,697	0,970		1,333	0,727	0,667			
V	0,847	1,059	1,342	1,483	1,212	1,412	1,465	2,189	1,824	1,212	1,389	0,753	0,742			
VI	0,894	1,163	1,379	1,034	1,551	1,379	1,513	1,228	1,228		1,375	0,765	0,711			
VII	1,142	0,646	0,905	1,379	1,260	1,142	1,422	1,422	1,422		1,400	0,722	0,819			1,540
VIII	0,779	0,880	0,974	1,364	1,043	0,953	1,404	1,826	1,335	1,043	1,369	0,899	0,931			1,346
IX	0,647	0,834	0,953	1,038	1,174	0,919	1,327	1,463	1,055		1,327				1,038	
X	0,686	0,911	1,148	1,575	1,013	1,350	1,249	1,620	1,260		1,114	0,810	0,990	1,328		1,496
XI	0,776	0,980	1,198	1,144	1,416	1,225	1,185	1,239	0,858		1,130	0,722	0,599			
XII	1,132	1,075	1,415	1,528	1,613	1,330	1,641	2,009			1,641	0,934	1,019			
XIII	1,079	0,839	1,151	1,822	1,534	1,127	1,966	1,870			1,510	0,863	0,935			
XIV	0,800	1,257	1,257	1,695	1,124	1,286	1,578	1,486	1,410	1,286	1,402	0,705	0,914			
XV	0,878	1,418	1,463	1,620	1,541	1,496	2,025	1,640	1,288		1,808	0,923	0,990		1,046	
ORT	**0,829**	**0,991**	**1,173**	**1,419**	**1,250**	**1,195**	**1,496**	**1,652**	**1,335**	**1,363**	**1,362**	**0,792**	**0,854**	**1,280**	**1,042**	**1,416**

gh=giriş holü, sa=salon,ye=yemek böl.,eyo=ebev.yat.od.,yo=yatak od.,hyo=hizm.yat.od., mu=mutfak, bn=banyo, md=merdiven, ga=galeri, mho=merdiven holü, so=sofa, üot=üst kat oturma, do=dolap od., ça= çalışma od.

Bu çalışmada ilk dikkati çeken unsur, birbirine yakın derinlikteki mekanların ortalama entegrasyon değerlerinin de benzerlik göstermesidir. Diğer dönem evlerinde olduğu gibi ortalama derinlik ve ortalama entegrasyon değeri arasında belirgin bir paralellikten söz edilebilir. Yalnız en düşük ortalama derinliğe sahip mekanın en bütünleşik mekan olması kuralı burada küçük bir değişikliğe uğrar. Merdivene ilişkin ortalama entegrasyon sayısal değeri giriş holünden çok az düşüktür ama giriş holü küçük bir farkla daha düşük bir ortalama derinlik değerine sahiptir. Ancak "en düşük ortalama derinlik değerine sahip mekan en bütünleşiktir" kuralının tam olarak bozulduğu söylenemez çünkü iki mekanın ortalama derinlik ve entegrasyon değerleri birbirine çok yakındır (Çizelge 5.200).

Bu son dönem evlerde mekan sayısı oldukça artmıştır. Kapalı havuz, hobi odası, sauna, kütüphane gibi yeni mekanlar görülmekle beraber ikinci dönemdeki servis merdiveni, üst kat oturma/sofa ya da çalışma odası gibi mekanlar daha az evde görülür. Hizmetli yatak odası ise genellikle evin dışında bir müştemilatta ya da set

altında yer aldığı için analizlerde yalnız dört evde bulunur. 1995-2004 dönemi evlerinin tümünde bir giriş holü, ebeveyn banyo, yemek bölümü, WC, ebeveyn banyo, onüçünde ebeveyn dolap odası bulunur.

Mekan tipolojisine ilişkin ise salonun bütün evlerde D tipi, giriş holünün oniki evde D tipi, üç evde C tipi, yemek bölümünün ondört evde D tipi, bir evde C tipi, mutfağin ise onüç evde D tipi, iki evde ise C tipi olduğu görülür.

İkinci dönem evlerde tasarımın merdiven etrafında geliştiği, merdivenin plan organizasyonunda her zaman önemli bir rolü olduğu görülür. Bu dönemde merdivenin işlevi o kadar ön plana çıkmaz. Merdiven yalnız bir evde D tipi, üç evde C tipi, on evde ise B tipidir.

Ebeveyn yatak odasının onbir evde B tipi, yalnız dört evde bir halka üstünde yer aldığı izlenir. Diğer yatak odalarının ise büyük çoğunluğu B tipi, bir kısmı da A tipidir, yalnız ikisi D tipidir. Biri dışında hepsi kör uçlu mekan olan ıslak hacimlerin sayısı ise bu dönemde daha da artmıştır.

Mutfaklar ise genellikle dışarıyla ve yemek odası ile ilişkilendirilmiş olmaları nedeniyle son dönem evlerinde de C veya D tipi mekan olarak görülür.

Çizelge 5.200: 1995-2004 dönemi evlerinde mekanlara ilişkin sentaktik veriler (dış mekanlar dahil edildiğinde).

1995-2004 Dönemi Evlerinde Mekanlara İlişkin Sentaktik Veriler (dış ile)							
MEKAN	bul.ev ad.	d ort	E ort	A tipi ad	B tipi ad.	C tipi ad.	D tipi ad.
giriş holü	15	3,16	0,829	0	0	3	12
merdiven	14	3,22	0,809	0	10	3	1
galeri/m.ho.	14	3,27	0,854	0	8	4	1
salon	15	3,56	0,991	0	0	0	15
yemek od.	15	4,07	1,173	0	0	1	14
mutfak	15	4,12	1,195	0	0	2	13
WC	15	4,25	1,250	15	0	0	0
eb.do.od.	13	4,65	1,335	8	3	2	0
yatak od.	15	4,68	1,362	13	19	10	0
ebev.yat.od.	15	4,72	1,419	0	11	4	0
banyo	15	5,03	1,496	27	0		0
ebev.banyo	15	5,27	1,652	14	1	0	0
sofa/ü.otur.	2	4,41	1,280	0	1	1	0
çalışma od.	4	4,98	1,363	3	0	0	1
serv.merd.	2	3,63	1,046	0	1	1	0
hizm.y.od.	4	5,18	1,416	4	0	0	0

Diğer dönemlerde olduğu gibi bir de mekanların dış mekanlar dahil edilmediğinde her ev için hesaplanan ortalama entegrasyon değerleri bir tabloda toplanmıştır (Çizelge 5.201).

Çizelge 5.201 incelendiğinde dışsız analizlerde ortalama entegrasyon değeri 1'in altında olan mekanlar merdiven ve merdiven holüdür. İç ve dış bütünlüğünde olduğu gibi, en düşük ortalama entegrasyon değerine merdiven, en yüksek değere ise ebeveyn banyosu sahiptir. Dışarının göz ardı edilmesi ile bütün mekanlara ilişkin entegrasyon değerleri yükselir. Evlerin özellikle giriş holleri ve zemin kattaki ana kullanım mekanları salon, yemek bölümü ve mutfak, dış mekanların analiz dışında bırakılması ile çok daha ayrılmış hale gelir.

Buradaki bulgular, dış mekanların son dönem evlerinde birinci dönem evlerine benzer şekilde birleştirici işlevlerinin olduğu, ve kapılar kapandığında iç mekanların bütün ile ilişkilerinin çok daha zayıfladığı olarak yorumlanabilir.

Hizmetli yatak odası, çalışma odası, üst kat oturma, servis merdiveni gibi mekanların çok az örnekte bulunması nedeniyle değerlendirmeler yanlış olabilir. Ancak evlerin yalnız iç kurgusu söz konusu olduğunda, ikinci dönem evlerinden farklı bir tutumla ebeveyn yatak odasının diğer uyuma mekanlarına göre daha ayrılmış olduğu görülür. Ebeveyn dolap odasının ortalama entegrasyonu ise diğer yatak odalarında daha güçlü görünür. Çizelge 5.201'de görüldüğü gibi dışsız analizde ebeveyn dolap odası ana sirkülasyon mekanları ve salondan sonra en bütünleşik mekan olarak sıralamada yer alır. Mutfak ise yine ilk dönem evlerine benzer bir tutumla dışarısı katılmadığında oldukça ayrılmış yapılıdır.

Çizelge 5.201: 1995-2004 dönemi Yılmaz Sanlı evlerinde mekanlara ilişkin ortalama entegrasyon değerleri (dış mekanlar dahil edilmediğinde).

EV	gh	sa	ye	eyo	mWC	mu	bn	ebn	edo	ça	yo	md	mho/ga	so/uot	smd	hyo
I	0,688	1,014	1,285	1,502	1,104	1,195	1,394	1,502	2,263		1,350	0,923	1,195			1,283
II	0,695	1,031	1,391	1,439	1,151	1,079	1,415	1,918	1,606		1,415	0,767	0,887	1,199		
III	0,961	1,273	1,611	1,845	1,429	1,325	1,751	1,533	1,429	2,312	1,481	0,857	0,805			
IV	1,176	1,707	1,631	1,631	1,707	2,162	1,404	2,162	1,176		1,404	0,948	0,797			
V	0,993	1,282	1,654	1,634	1,427	2,089	1,495	2,461	2,027	1,427	1,686	0,848	0,786			
VI	1,151	1,606	2,326	1,582	1,918	1,870	1,888	1,582	1,582		1,966	0,935	0,815			
VII	1,348	0,712	1,030	1,500	1,409	1,409	1,530	1,530	1,530		1,515	0,773	0,864			1,666
VIII	0,831	0,981	1,188	1,503	1,121	1,079	1,523	2,009	1,461	1,121	1,523	0,945	1,007			1,627
IX	0,791	1,127	1,343	1,750	1,271	1,247	1,391	1,750	1,295		1,391				1,223	
X	0,783	1,089	1,361	1,735	1,089	1,599	1,361	1,769	1,361		1,361	0,851	1,055	1,463		1,701
XI	0,849	1,160	1,471	1,585	1,641	1,500	1,528	1,585	1,104		1,528	0,764	0,736			
XII	1,538	1,442	1,970	1,538	2,114	1,970	1,634	2,114			1,634	0,961	0,961			
XIII	1,730	1,297	1,874	1,778	2,231	1,778	2,007	1,874			1,490	1,105	1,009			
XIV	0,775	1,363	1,334	1,994	1,133	1,435	1,600	1,635	1,607	1,406	1,554	0,674	0,947			
XV	0,866	1,555	1,587	1,732	1,603	1,587	2,181	1,732	1,331		1,956	0,914	0,994		1,042	
ORT	**1,012**	**1,243**	**1,537**	**1,650**	**1,490**	**1,555**	**1,607**	**1,810**	**1,521**	**1,566**	**1,550**	**0,876**	**0,918**	**1,331**	**1,132**	**1,569**

gh=giriş holü, sa=salon,ye=yemek böl.,eyo=ebev.yat.od.,yo=yatak od.,hyo=hizm.yat.od., mu=mutfak, bn=banyo, md=merdiven, ga=galeri, mho=merdiven holü, so=sofa, üot=üst kat oturma, do=dolap od., ça= çalışma od.

Dış mekanların dahil edilmediği durumda, seçilen mekanların her biri, bulunduğu ev sayısı, ortalama derinlik ve entegrasyon değerleri, ve mekan tipi ile tanımlanarak Çizelge 5.202'de toplu olarak sunulmuştur.

En düşük ortalama derinlik değerine sahip mekanın en bütünleşik, en yüksek ortalama derinlik değerine sahip mekanın ise en ayrılmış mekan olduğu ve birbirine yakın ortalama derinlik değerine sahip mekanların ise ortalama entegrasyon değerlerinin benzer olduğu görülür.

1985-1995 dönemi evlerinde, dışarının göz ardı edilmesi ile mekan tipleri dağılımının ilk dönem kadar etkilenmediği görülür. Ancak 1995-2004 dönemi örneklerinde mekan tipolojosi daha fazla etkilenir çünkü ilk dönem evlerinde olduğu gibi dışarıdan geçen halkaların sayısı fazladır. Özellikle birden fazla halka üzerinde yer alan D tipi mekanların toplam sayısı dikkat çekici bir biçimde düşer. Özellikle mutfak, salon, yemek bölümümekanları dışarıya kapılar kapandığında bazı evlerde içten geçen halkalar üzerinde yer almamaktadırlar. Örneğin giriş holü oniki örnekte, salon onbeş örnekte, yemek bölümü ondört örnekte, mutfak ise onüç örnekte D tipi mekan olarak algılanır. Oysa kapılar dışarıya kapandığında giriş holü yalnız beş örnekte, salon yedi örnekte, yemek bölümü iki örnekte, ve mutfak bir örnekte D tipi mekandır. Bu da dış mekanların üçüncü dönem evleri üzerindeki etkilerine yönelik bir başka işarettir.

Çizelge 5.202: 1995-2004 dönemi evlerinde mekanlara ilişkin sentaktik veriler (dış mekanlar dahil edilmediğinde).

1995-2004 Dönemi Evlerinde Mekanlara İlişkin Sentaktik Veriler (dışsız)							
MEKAN	bul.ev ad.	d ort	E ort	A tipi ad	B tipi ad.	C tipi ad.	D tipi ad.
merdiven	14	2,96	0,876	0	13	1	0
galeri/m.ho.	14	2,99	0,918	0	12	2	0
giriş holü	15	3,15	1,012	0	5	5	5
salon	15	3,67	1,243	2	0	6	7
WC	15	4,16	1,490	15	0	0	0
yemek od.	15	4,26	1,537	2	1	10	2
eb.do.od.	13	4,48	1,521	4	9	0	0
yatak od.	15	4,47	1,550	27	15	0	0
mutfak	15	4,38	1,555	4	2	8	1
ebev.yat.od.	15	4,62	1,650	6	8	1	0
banyo	15	4,67	1,607	27	0		0
ebev.banyo	15	5,08	1,810	15	0	0	0
serv.merd.	2	3,63	1,132	0	1	1	0
sofa/ü.otur.	2	3,97	1,331	1	0	1	0
çalışma od.	4	4,78	1,566	3	0	1	0
hizm.y.od.	4	5,26	1,569	4	0	0	0

5.3.2.5 1995-2004 dönemi evlerinde fonksiyon gruplarına ilişkin sentaktik veriler

İlk iki dönem evlerinde olduğu gibi, son adım olarak mekanların fonksiyon grupları altında toplanması ve bunlara ilişkin ortalama entegrasyon değerlerinin bir araya getirilmesi söz konusudur.

Mekan sistematiğinde yer alan işlev grupları, her evde ayrı ayrı hesaplanan ortalama entegrasyon değerleri ile bir tabloda toplanmıştır (Çizelge 5.203).

Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon hesaplarında dikkat edilmesi gereken konu, kullanımları çok farklı mekanların, işlevlerinin benzerliği nedeniyle aynı grupta olmalarıdır. Özellikle aktivite başlığı altında çok farklı kullanım şekline sahip mekanların bir arada olması nedeniyle Çizelge 5.203'de de görüldüğü gibi, evlerin her birinde aktivite işlevinin oldukça farklı entegrasyon değerlerine sahip olduğu görülür. Evlerin entegrasyonunun ilk dönemde yaşama grubu etrafında geliştiği görülürken ikinci dönemde sirkülasyon ve sirkülasyon/yaşama grubu etrafında yoğunlaştığı izlenir. Üçüncü dönemde ise sirkülasyon/yaşama işlevi hiçbir evde görülmemektedir. İşlev grupları bağlamında da en bütünleşik grup

sirkülasyon olarak görünmekle beraber yaşama grubuna ait ortalama entegrasyon değeriyle aralarında büyük bir fark yoktur. Bu nedenle son dönem evlerinde entegrasyonun hem sirkülasyon hem de yaşama işlevleri etrafında geliştiği söylenebilir. Dış mekanlara ait ortalama entegrasyon değeri ilk iki dönemde olduğundan daha yüksek olmakla beraber sıralamaya göre en ayrılmış gruplar arasında değildir. Üçüncü dönem evlerinde pişirme işlevi ise bu ikinci döneme benzer bir tutumla daha bütünleşik yapıdadır.

Çizelge 5.203: 1995-2004 dönemi Yılmaz Sanlı evlerinde fonksiyon gruplarına ilişkin ortalama entegrasyon değerleri (dış mekanlar dahil edildiğinde).

EV	sirkülasyon	aktivite	yaşama	dış mek.	pişirme	ıslak hacim	uyuma	sirk./yaşama
I	0,9250	1,3359	0,8888	1,3100	1,0575	1,3850	1,2555	
II	0,9391	1,4266	0,9990	1,0799	0,8140	1,3402	1,2796	
III	0,8381	1,4738	1,3121	1,3457	1,0125	1,3781	1,3050	
IV	0,7650	1,0755	1,1664	1,3430	1,4239	1,4997	1,3230	
V	0,9769	1,3724	1,0593	1,4983	1,4124	1,5831	1,4124	
VI	0,9275	1,2205	1,1631	1,3513	1,3785	1,4512	1,2897	
VII	1,0188	1,4892	0,7754	1,2969	1,1415	1,4108	1,4296	
VIII	1,0347	1,2353	0,8913	1,2969	0,9526	1,5613	1,3657	
IX	0,8267	1,2282	0,8336	1,1193	0,9186	1,5225	1,2546	
X	0,8727	1,2919	1,1194	1,2797	1,3275	1,2966	1,3095	
XI	0,8169	1,2117	1,0347	1,1289	1,2253	1,2798	1,1845	
XII	1,0300	1,4148	1,0753	1,5903	1,3299	1,7544	1,6035	
XIII	1,0789	1,7527	0,8391	1,394	1,1268	1,7901	1,6663	
XIV	0,9971	1,4000	1,1286	1,6412	1,2857	1,4685	1,4495	
XV	1,1869	1,5728	1,3332	1,8253	1,4963	1,7363	1,7606	
ORT	**0,9490**	**1,3668**	**1,0413**	**1,3667**	**1,1935**	**1,4972**	**1,3926**	

sirkülasyon= giriş holü, koridor, hol, merdiven, çatı merd., rüzgarlık, servis girişi, servis holü, merdiven holü, galeri **dış mekanlar**= bahçeler, teraslar, kapalı teraslar, teras merdivenleri, balkonlar **yaşama**= salon, üst kat oturma, şömine köşesi **aktivite**= dolap odaları, yemek böl., çalışma od., kapalı garaj, çamaşırlık, oyun-hobi odası, salon oyun köşesi, bar, kahvaltı köşesi, kapalı havuz, sauna, jimnastik sal., sauna, iç balkon **uyuma=** yatak odaları **ıslak hacim=** WC, WCduş, banyo **pişirme=** mutfak

Dış mekanların dahil edilmediği durumda işlev gruplarına ait ortalama entegrasyon değerleri Çizelge 5.204'de bir araya getirilmiştir. 1960-1985 Dönemi evlerinde dış mekanların göz ardı edilmesiyle, fonksiyon gruplarına ait ortalama entegrasyon değerlerinin tümü oldukça yükselir. Buna karşın bu dönemde dış mekanların katılmaması işlev gruplarına ait sıralamada yalnız aktivite grubunu biraz daha ayrılmış tarafa çeker. Sıralamada en dikkati çeken unsur sirkülasyon ve yaşama eylemlerinin ortalama entegrasyon değerlerine göre diğer işlev gruplarının entegrasyonlarının oldukça zayıflamasıdır.

Çizelge 5.204: 1995-2004 dönemi Yılmaz Sanlı evlerinde fonksiyon gruplarına ilişkin ortalama entegrasyon değerleri (dış mekanlar dahil edilmediğinde).

EV	sirkülasyon	aktivite	yaşama	pişirme	ıslak hacim	uyuma	sirk./yaşama
I	1,1061	1,5792	1,0136	1,1946	1,5059	1,3249	
II	0,9898	1,6842	1,1148	1,0789	1,4944	1,4205	
III	1,0089	1,8577	1,3121	1,3250	1,6158	1,6022	
IV	0,9674	1,3784	1,7072	2,1624	1,9158	1,6313	
V	1,0857	1,6214	1,2822	2,0887	1,7923	1,5924	
VI	1,1418	1,7661	1,6063	1,8700	1,8161	1,7142	
VII	1,1240	1,6490	0,8711	1,4088	1,5338	1,5489	
VIII	1,0583	1,3664	0,9759	1,0791	1,6050	1,3657	
IX	0,9350	1,5583	1,1268	1,2467	1,7142	1,4804	
X	0,9478	1,5254	1,2759	1,5311	1,4120	1,5039	
XI	0,9527	1,5092	1,2027	1,4997	1,5846	1,5705	
XII	1,1149	1,9702	1,4416	1,9702	1,9541	1,6018	
XIII	1,2301	2,1144	1,2974	1,7779	2,0571	1,6338	
XIV	1,0055	1,5120	1,1979	1,4346	1,5465	1,6057	
XV	1,1869	1,6949	1,4670	1,5873	1,8395	1,8999	
ORT	**1,0570**	**1,6525**	**1,2595**	**1,5503**	**1,6925**	**1,5664**	

sirkülasyon= giriş holü, koridor, hol, merdiven, çatı merd., rüzgarlık, servis girişi, servis holü, merdiven holü, galeri **dış mekanlar**= bahçeler, teraslar, kapalı teraslar, teras merdivenleri, balkonlar **yaşama**= salon, üst kat oturma, şömine köşesi **aktivite**= dolap odaları, yemek böl., çalışma od., kapalı garaj, çamaşırlık, oyun-hobi odası, salon oyun köşesi, bar, kahvaltı köşesi, kapalı havuz, sauna, jimnastik sal., sauna, iç balkon **uyuma=** yatak odaları **ıslak hacim=** WC, WCduş, banyo **pişirme=** mutfak

5.3.3 Örneklemde bir genotip olarak kabul edilebilecek özellikler

1995-2004 dönemi evlerinde geçiş grafiklerindeki çeşitlenme önceki dönemlerden çok daha dikkat çekicidir. Mekanların ilişkilendirilme biçimleri araştırılarak farklı düzenlemeler içinde temel kabul edilebilecek tekrarların saptanmasına çalışılacaktır. İlk iki dönemde olduğu gibi ortaya konan sayısal ve görsel veriler incelenerek birbirinden çok farklı tasarımlarda baskın bir genotipten söz edilip edilemeyeceği araştırılır.

Mekansal analizler sonucu 1995-2004 dönemi evlerine ilişkin olarak ortaya konan ve yorumlanan sentaktik verilerin değerlendirmesi ile bir genotip olarak kabul edilebilecek şu ortak özellikler dikkat çekicidir:

1. Örneklem içinde iki farklı konut tipi izlenir. Altı konut Bodrum'da yazlık ev, dokuz konut ise Istanbul'da merkezden uzakta banliyö evi olarak tasarlanmıştır.

Bu örneklemde geçiş grafiklerinin biçimsel yapısını belirleyen en önemli unsur konutların giriş katı üstündeki katlarının plan kurgusudur.

Üst katın tam bir kat olarak kullanıldığı evlerde geçiş grafikleri biçimsel açıdan ikinci dönem tek merdivenli geçiş grafiklerine benzer (Ev III, IV, V, VI, VII, XI, XII, XIII). Bu evlerden Ev VII dışındakilerin tümü Bodrum evidir. Dışarısının

katıldığı geçiş grafiklerinde halkalı, dallanmış, sığ bir zemin kat ve ağaç yapılı, dallanmış, daha derin bir üst kat ve arada tek bağlantı izlenir.

Üst katın tam bir kat olarak kullanılmayarak çatı arası karakterinde kısmi kullanımlı bir kat olması durumunda ise oldukça yatay gelişmiş, son derece dallanmış, sığ, halkalı bir sistem ve bu sistemden tek bir dalın (Ev VIII'de iki dal) çıkarak derinleşmesi gözlemlenir (Ev I, II, VIII, IX, X, XIV). Bu geçiş grafiklerinin ait olduğu evlerin tümü İstanbul'da merkezden uzakta yer alan banliyö evleridir (Şekil 5.105).

2.1995-2004 dönemi evlerinde üst katın tam kullanıldığı geçiş grafiklerinde bu kattaki mekan sayısı dikkat çekici bir şekilde yüksektir. Evin yaşayanlarına ait özel mekanlar bu katta yer alır ve sayılarının diğer dönemlere göre artışı dikkat çeker (Şekil 5.105).

Kısmi kullanımlı üst katlardaki mekan sayısı ise son derece düşüktür. Bu evlerde katların farklı kullanıcılara ayrılması gibi bir tutum görülmez. Özel/genel mekanlar aynı katta yer alabilir ya da giriş katı evin yaşayanlarına ait özel mekanlara ayrılıp bir alt kat ikincil kullanıcılara açık mekanlarla donatılabilir. Ya da giriş katından ilk ulaşılan özel mekan ebeveyne ait, daha üst kat diğer uyuma mekanlarına ait olabilir. Bir başka seçenek ise evin çocuklara ait uyuma mekanları genel mekanlarla aynı katta çözülüp, kısmi kullanımlı üst kat ebeveyne ayrılabilir.

Bu dönemdeki konut tasarımlarında özel/genel mekanların kurgusunda her evin kendine has bir niteliği olduğu izlenir. Mekanların bir araya getirilişinde sınırlamalara ve ayrıştırmalara bağlı kalmaksızın zengin bir mekan kurgusu oluşturma çabası daha ön plana çıkar.

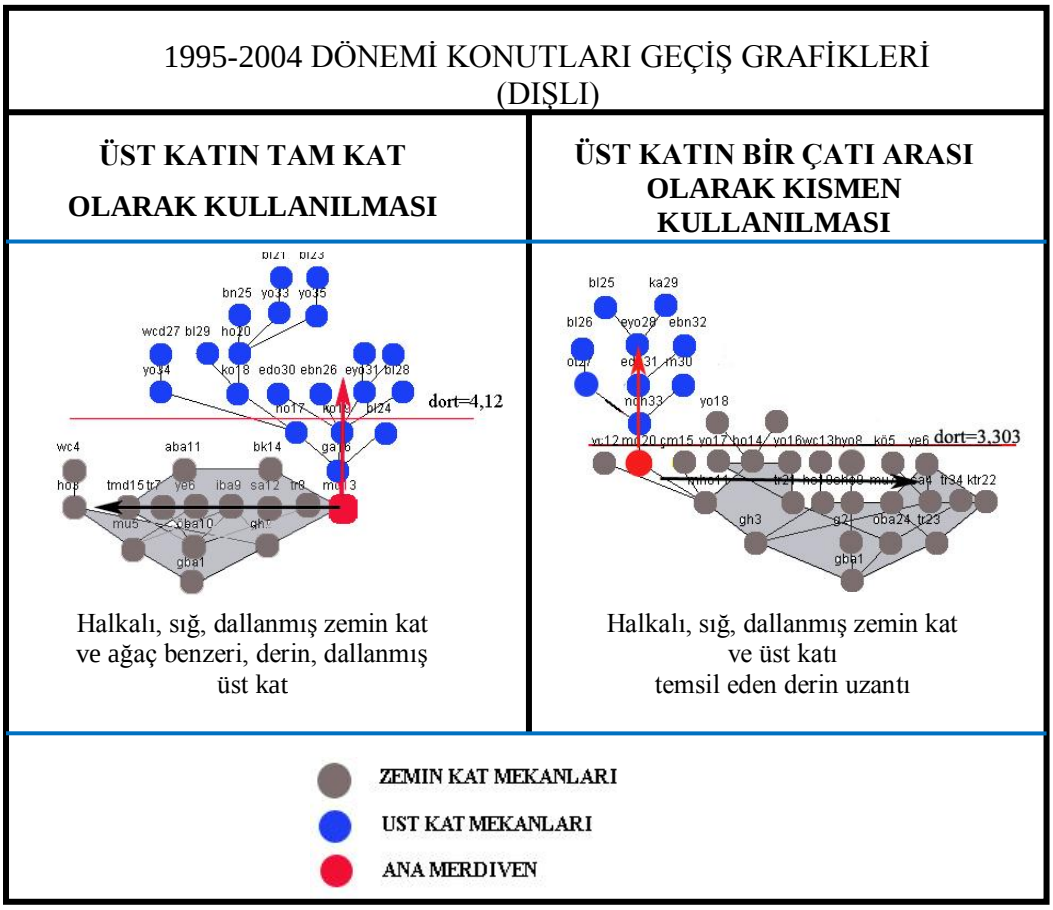

Şekil 5.105: 1995-2004 dönemi evleri geçiş grafikleri karakteristikleri.

3. Dışarısı göz ardı edildiğinde bütün evlerde halkalı yapı çok zayıflar ya da tümüyle ortadan kalkar. Bu geçiş grafiklerinin tümü daha sığ ve yalın yapılarıyla dikkat çeker. Dışarısının katılmaması durumunda üst katların kısmi kullanıldığı evlerde geçiş grafiklerinin yatay gelişimi, dallanmış, sığ, ağaç benzeri kurgusu ve asimetrik geometrik yapısı ön plana çıkar. Üst katları tam kullanılmış olan evlerin dışsız geçiş grafikleri ise belirgin bir şekilde diğer diyagramlara göre daha derin, aksiyel gelişmiş, daha az dallanmış, ağaç benzeri yapılarıyla tanımlanır.

4. 1995-2004 dönemi evlerine ait mekansal kurgularda yaşayan/konuk/çalışan ilişkileri üzerinde bir odaklanma, izlenen yolların ayrıştırılması gibi bir çaba izlenmemektedir.

Bu dönemdeki evlerin geçiş grafiklerinde çok sayıda sirkülasyon mekanı görülmekle beraber bu mekanlara birincil/ikincil kullanıcılar arası ilişkileri düzenlemekten daha farklı anlamlar yüklenmiştir.

Birbirinden çok farklı geometrilere sahip bu konutlarda kapalı, yarı açık, açık mekanlar arası bir akışkanlık, süreklilik arayışı algılanır. Daha önceki dönemlerde görülmeyen mimari elemanlar kompozisyona katılır. Üst katta boşlukta asılı açık teraslar, dairesel galeriler, iç avlular, köprüler ile adeta evin her yerinde aynı anda olabilmeyi sağlama çabası, farklı kullanıcılar arası ilişkilerin biçimlendirilmesinin önüne geçer. Evin herhangi bir yerindeyken diğer yerlerini görebilmeyi de hedefleyen bu kurgu farklı kullanıcıların ev içinde izleyecekleri yolların kesişmesine neden olabilir (Şekil 5.106).

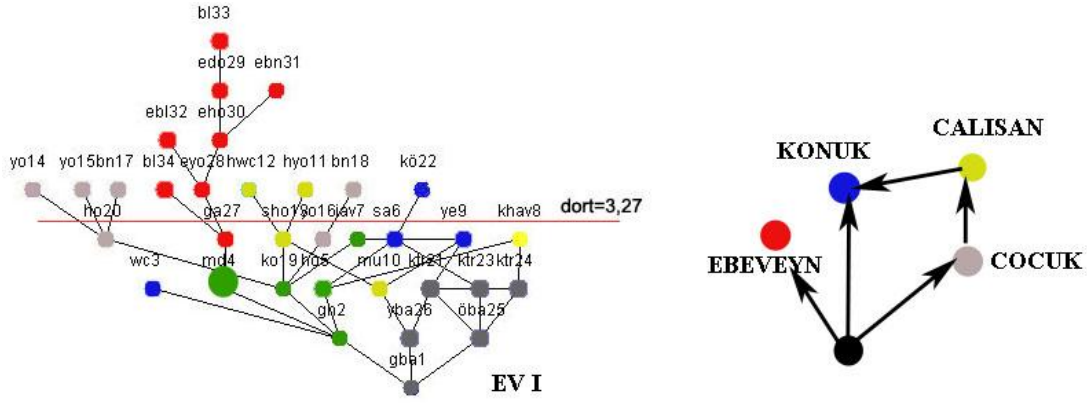

Şekil 5.106: Grafiklerde yaşayan/konuk/çalışan ilişkileri.

5. Bu dönem evlerinde ebeveyne ayrılan mekanlar, ikinci dönem evlerinde olduğu gibi, hatta daha da zenginleştirilerek en ayrıcalıklı özel mekanlar olarak ele alınır. Ebeveyn odası bir baş oda karakterinde tasarımda en önem verilen özel mekandır. Manzara yönündeki konumu, özel galerileri, çatı arası terasları, mutfakçığı, oturma bölümleri, holleri, jakuzili banyoları, dolap odaları, balkonları ile ebeveyne ayrılan mekan sayısında dikkat çekici bir artış görülür. Ebeveyn odaları iki yalın kurgulu Bodrum evi dışında adeta birer özel daire olarak tasarlanmıştır.

6.1995-2004 dönemi evlerinde iç ve dış bütünlüğünde, grafiklerdeki entegrasyon çekirdeğinin yerinin belirlenmesinde iki eğilim söz konusudur (Şekil 5.107).

Üst katın tam olarak kullanıldığı evlerde entegrasyonun ikinci dönem evlerine benzer bir tutumla merdiven etrafında geliştiği izlenir. En bütünleşik mekan merdiven ya da merdivenin ilişkilendirildiği zemin kattaki ya da üst kattaki mekandır. Bu nedenle en bütünleşik mekan merdivenle aynı derinlikte ya da bir alt ya da bir üst derinliktedir.

Zemin katta gelişen, üst katı kısmi kullanılan bir tasarım söz konusu ise entegrasyon merkezi grafiğin daha sığ bölümünde yer alır. Entegrasyonun güç kazandığı mekan dışarıdan girenin ilk karşılandığı mekan ya da bu karşılama mekanından ilk geçilen mekandır.

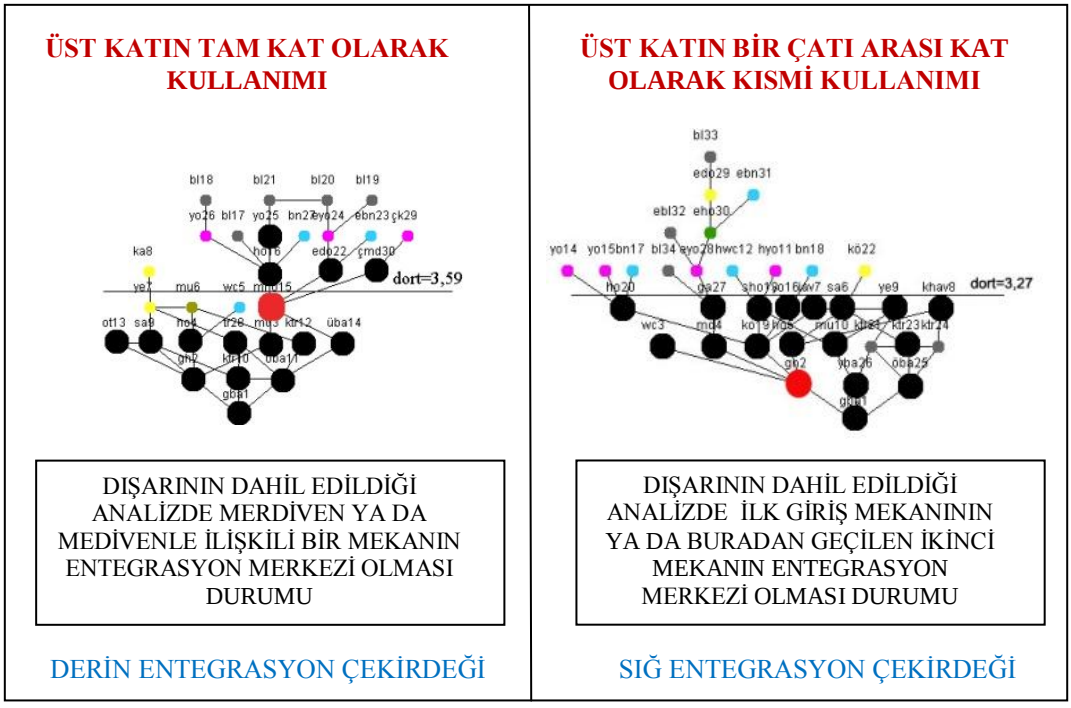

Şekil 5.107: 1995-2004 dönemi evlerinde entegrasyon çekirdeği.

7. 1995-2004 Dönemi evlerinde bütüne ilişkin ortalama entegrasyon değerleri 1'in üzerindedir ve bu değerler diğer iki dönem evlerine göre daha ayrılmış mekansal kurgulara işaret eder. Dışarının göz ardı edilmesi entegrasyon değerlerinde güçlü artışa neden olur. Bu evler üstünde dış mekanların birleştirici etkisi güçlüdür.

8. Dışarısının dahil edilmesi durumunda mekansal analizde toplam 15 evden 13'ünde en ayrılmış mekanın en derinde yer alan mekanlardan biri olduğu görülür. İki evde ise (Ev VII ve Ev XI) bu kural bozulur. En zayıf entegrasyona sahip mekanlar Ev VII'de oldukça sığda yer alan bodrum kat ve Ev XI'de kahvaltı köşesidir.

9.1995-2004 dönemi evlerinde planlardaki mekan sayısındaki artış ile farklı mekanların da tasarıma katılması söz konusudur. Ancak bu mekanlar bu dönemde kullanım mekanlarındansa tasarıma renk katan, kompozisyonu ilginç kılan, iç-dış mekan ayırımını zayıflatan yarı açık ve açık mekanlardır. Bu nedenle geçiş

grafiklerinde çalışma odası, ayrı bir üst kat oturma odası, hizmetli odası, servis merdiveni gibi mekanlar çok az örnekte görülemektedir. İkinci bir yaşama alanı söz konusu olduğunda genellikle salonun bir bölümü olarak tasarlanmıştır.

11. Ana yaşama mekanı salon ilk dönem evlerine benzer bir tutumla daha güçlü bir entegrasyon ile ortaya çıkar ve evlerin tümünde bütünleşik mekanlar arasında yer alır.

12. Sirkülasyon/yaşama işlevi yüklenmiş çift işlevli mekan bulunmaz.

13. Üst katın tam kat olarak kullanıldığı örneklerde geçiş grafiklerinde sığ bölümde ikincil kullanıcılara/konuklara açık genel mekanların, derine gidildikçe yaşayana ait özel mekanların yer alması kuralı geçerlidir. Zemin katta gelişmiş, üst katın kısmi olarak kullanıldığı evlerde ise bu kural bozulur, en genel ve en özel mekanlar aynı derinlikte olabilir ya da yaşayana ait bir uyuma mekanı konukların kullanımına açık salondan ya da çalışanların kullanımına açık bir mutfaktan daha sığda yer alabilir.

14. Üst katın tam olarak kullanıldığı örneklerde dış mekanların dahil edildiği ya da edilmediği tüm geçiş grafiklerinde yaşayana ait uyuma mekanları ortalama derinlikten daha derinde yer alır. Aynı kural ıslak hacimler için de tekrarlanabilir. Evin yaşayanlarına ait ıslak hacimler ortalama derinlikten çok daha derinde yer alır. Ortalama derinliğin altında kalan bir ıslak hacim varsa bu zemin katta konukların kullanımına açık bir WC'dir.Üst katın sınırlı kullanımı durumunda ise ortalama derinliğin altında kalan yaşayana ait uyuma mekanları ve ıslak hacimler görülür.

5.4 Değerlendirmeler

Bu bölümde üç farklı dönem altında mekan sentaksı yöntemiyle analizleri tamamlanmış Yılmaz Sanlı tek aile evi tasarımlarında, kullanıcı ve konut özellikleri ve mekansal analiz bulguları karşılaştırmalı olarak değerlendirilecektir.

5.4.1 Kullanıcı ve konut özellikleri

Yılmaz Sanlı'nin 1960-2004 yılları arasında tasarımlarını gerçekleştirdiği 42 ev kronolojik olarak üç dönem altında gruplandırılarak mekan sentaksı yöntemiyle analiz edilmiştir. Bu dönemlere ait evlerin genel özellikleri ve tipleri Çizelge 5.205 ve Çizelge 5.206'da bir arada sunulmuştur.

Çizelge 5.205: Üç dönem evlerinde genel özellikler.

DÖNEM	EV SAYISI	BELİRLİ KULLANICI	ANONİM KULLANICI	UYGULANMIŞ	TASARIM OLARAK KALMIŞ
1960-1985	12	2	10	12	-
1985-1995	15	5	10	12	3
1995-2004	15	2	13	5	10
TOPLAM	**42**	**9**	**33**	**29**	**13**

Çizelge 5.206: Üç dönem evlerinde konut tipleri.

DÖNEM	YAZLIK KONUT (ISTANBUL)	HAFTASONU EVİ	TATİL EVİ (GÜNEY)	ŞEHİR EVİ (ISTANBUL)	BANLİYÖ EVİ	TİP VİLLA	TEKİL TASARIM
1960-1985	6	2	1	3	-	10	2
1985-1995	-	4	3	3	5	10	5
1995-2004	-	-	6	-	9	13	2
TOPLAM	**6**	**6**	**10**	**6**	**14**	**33**	**9**

İlk dönem 1960-1985 yılları arasıdır. Bu yıllara ait toplam oniki konut tasarımına ulaşılabilmiştir. Tasarımların tümü uygulanmıştır. Aralarından yalnız ikisinin kullanıcısı belirlidir. Diğerleri ticari amaçlı, anonim kullanıcılara satılmak üzere projelendirilmiştir. Bu dönemde incelenen dört örneğin tasarımını gerçekleştiren Yılmaz Sanlı yapımını da üstlenmiştir (Kıyıkent ve Polonezköy Tatil siteleri).

1960-1985 döneminden beş örnek Istanbul şehir merkezine uzak, Kumburgaz ve Selimpaşa'da, Marmara Denizi kıyılarında, mahalle konseptli yazlık siteler için tasarlanmış alçak gönüllü konutlardır. Kumburgaz'daki evler yıkılmış olmakla beraber Kıyıkent Tatil Sitesi kullanılmaktadır. Yılmaz Sanlı bir daha Istanbul yakın çevresinde yazlık site tasarımı yapmamıştır.

İlk dönemde yazlık ev kimliği taşıyan bir başka ev ise Suadiye'de uygulanmış Özdemiroğlu Yalısı'dır. O yıllarda henüz şehir merkezi olarak kabul edilmeyen, birçok insanın yazları kullandıkları bahçe içinde tek evlerden oluşan bir semt özelliği taşıyan Suadiye'de sahil yolu inşaatından çok önce bir yazlık yalı olarak tasarlanmıştır. Önemli bir sanayici için tasarlanmış bu yazlık konut özgün tasarımı ve zenginleştirilmiş mekansal kurgusuyla örneklem içinde yer alan diğer yazlık evlerden farklılaşır. Bu evin onbeş yıl önce yıkılması mimarı çok üzmüştür.

İki örnek ise Istanbul yakın çevresinde Polonezköy'de uygulanmış, haftasonu evi konsepti taşıyan yine son derece yalın tasarımlardır. Bu küçük evler halen kullanılmaktadır.

Erken dönemde Bodrum'da uyguladığı tek tatil evi ise bir gazete sahibi için tasarladığı özel bir konuttur. Bu ev de el değiştirmiş olmakla beraber içinde hala varlığını sürdürmektedir.

Son üç örnek ise 1984'lerde Boğaz sırtlarının inşaata açıldığı dönemlerde kooperatif siteleri için tasarlanmış tip villaları temsil eder. Sarıyer'deki Uyum Yapı kooperatifi için tasarlanmış konut tipi projeye aykırı uygulanmıştır. Ayrıca site bütününde kaçak yapılaşma nedeniyle bir çok villanın yıkılmış olduğu son derece sorunlu ve başarısız bir uygulamadır. Yeni Dostlar Sitesi için tasarladığı iki tip ev uygulanmış ve bu site Sarıyer sırtlarında yeşillikler içinde halen yaşanılan bir site olarak mevcuttur.

İkinci dönem 1985-1995 yılları arasıdır. Bu yıllara ait toplam onbeş konut tasarımı incelenmiştir. Evlerin onikisi uygulanmış, üçü ise tasarım olarak kalmıştır. Aralarından yalnız beşinin kullanıcısı belirlidir. Diğerleri ticari amaçlı, anonim kullanıcılara satılmak üzere projelendirilmiştir. Bu dönemde incelenen iki örneğin tasarımını gerçekleştiren Yılmaz Sanlı yapımını da üstlenmiştir (Polonezköy Evleri).

1985-1995 döneminden dört örnek Istanbul şehir merkezine uzak, yakın çevrede hafta sonu evi karakterindedir. İkisi Sapanaca'da Türk sinema sanatının değerli iki ismi için tasarlanmış özel tasarımlı konutlardır. Diğer ikisi ise bir inşaat şirketi sahibi için Yalova'da tasarlanmış iki ev alternatifidir. Sapanca'daki her iki ev tasarımı revizyon sonrasında uygulanmış ve halen sahipleri tarafından kullanılmaktadır. Yalova'daki ev tasarımlarından biri uygulanmış, diğeri tasarım olarak kalmıştır.

İkinci dönemdeki iki Demirciköy Evi ve üç Polonezköy evi, 1980'lerin sonlarından başlayarak kentin yakın çevresinde, sabah merkeze gidilip akşam dönülen ve tüm yıl boyunca kullanılan banliyö evleri kavramını yansıtır. Bunlar küçük siteler için tasarlanmış ev tipleridir. Polonezköy'deki evler uygulanmış, Demirciköy'dekiler tasarım aşamasında kalmıştır.

Bu dönemdeki Hidiv Evleri ise diğer örneklerden son derece farklı bir şekilde banliyö ya da tatil evleri değil, şehir evleridir. Hidiv Evleri de tasarımlarına uygun bir şekilde uygulanmış, Beykoz sırtlarında yeşillikler içinde varlığını sürdüren ve hala çok beğenilen bir sitedir.

Kaş'taki Çelik Evi ise Istanbul'dan uzakta bir tatil evi olarak tasarlanmış ve uygulanmış başka bir özgün tasarımlı özel konuttur. Kaş Evi de halen sahipleri tarafından kullanılmaktadır. Altınboynuz Evleri ise bir tatil köyünün tatil villaları olarak tasarlanmış ve uygulanmıştır.

Üçüncü dönem 1995-2004 dönemleri arasıdır. Bu yıllara ait toplam onbeş konut tasarımı incelenmiştir. Diğer dönemlerden çok farklı olarak evlerin yalnız beşi uygulanmış, onu ise tasarım olarak kalmıştır. Aralarından yalnız ikisinin kullanıcısı belirlidir. Diğerleri ticari amaçlı, anonim kullanıcılara satılmak üzere projelendirilmiştir.

Son dönemden dokuz örnek Istanbul şehir merkezine uzak banliyö evidir. Reşadiye'deki evlerden biri yakın bir dostu için tasarlanmış çok özel ve övgü almış bir konuttur. Mimarın yakın dostu ve ailesi halen bu evi özgün tasarımına uygun şekilde kullanmaktadır. Diğer iki Reşadiye evi ise büyük bir inşaat firması için satılmak üzere tasarlanmış tip villalardır. Bu evlerin uygulaması mimarın vefatından sonra gerçekleştirilmiş, ancak henüz içlerinde yaşam başlamamıştır. Istanbul merkezden uzak Tepeören'de tasarlanmış iki villa tipi de tasarım aşamasında kalmıştır. Aynı şekilde Kilyos'da tasarlanmış çiftlik evleri de uygulanamamıştır. Demirciköy'de bir başka dostu için tasarladığı özel tek evin de uygulanmadığı bilinmektedir. Mimar çok sevdiği Bodrum'da 1995-2004 yılları arasında çok sayıda proje yapmıştır. Burada ele alınan altı Bodrum evinin ikisi uygulanmış tip villalardır.

5.4.2 Mekansal analizler

Bu çalışmada önce üç ayrı dönemde her evin mekan sentaksı ile analizi yapılmış, elde edilen görsel ve sayısal veriler değerlendirilmiştir. Daha sonra ev ev yapılan analizlerde elde edilen veriler bir araya getirilmiş, ortalamalar hesaplanmıştır. Ayrıca mekanların ilişkilendirilme biçimleri araştırılarak farklı düzenlemeler içinde temel kabul edilebilecek tekrarların saptanmasına ve bir genotip olarak kabul edilebilecek ortak özelliklerin ortaya konmasına çalışılmıştır. Bu bölümde bütün

toplanan bu veriler ışığında üç farklı dönemde biçimlendirilen mekansal modellerin bir karşılaştırması yapılarak benzerlik ve farklılıklar araştırılır.

5.4.2.1. Üç dönem evlerine ilişkin geçiş grafikleri ve temel sentaktik veriler

Her dönemde örneklere ait geçiş grafikleri incelenerek grafikleri biçimlendiren temel özellikler belirlenmeye çalışılmıştır. Grafiklerin incelenmesi sonucunda her dönem için farklı belirleyici unsurlar üzerinde durulmuştur. Üç örnekleme ait geçiş grafiklerinden alınan örnekler karşılaştırmalı analiz için Şekil 5.108'de birarada sunulmuştur.

1960-1985 dönemi evlerinde konutun belirli bir kullanıcı için hazırlanmış özel bir tasarım ya da satılmak üzere anonim kullanıcılar için hazırlanmış tip bir tasarım olması, geçiş grafiklerinin biçimsel yapısını belirleyen en önemli unsur olarak önerilmiştir. Bu dönemdeki karmaşık yapılı, çok mekanlı, halkalı, dallanmış grafikler özel tasarımlara aittir. Diğer grafiklerde ise belirgin bir yalın kurgu izlenir. Mekan sayısı azalır, dallanma ve halkalı yapı zayıflar. Bunlar çok sayıda uygulanmak üzere tasarlanmış tip projelere ait grafiklerdir. Ancak bu yalın kurgulu grafiklerde de bir farklılaşma sezilir. Bu da geleneksel Türk evi plan düzenini çağrıştıran örneklerin grafikleri ile yazlık/haftasonu evlerinin grafikleri arasındaki ayrılmadır.

Bu ilk dönemde görülen şehir evlerine ait geçiş grafikleri, ikinci ve üçüncü dönemde görülen geçiş grafiklerinin en yalın halini temsil eder. Bu grafikler dallanmış, halkalı, sığ yapılı bir zemin kat alt sisteminin, dallanmış, ağaç yapılı bir üst kat alt sistemiyle tek bir bağlantı ile birleştirilmesinden oluşur.

Bu dönemdeki diğer yazlık ve hafta sonu evlerini temsil eden geçiş grafikleri ise az dallanmış, ağaç benzeri grafiklerdir. Bu grafiklerde ise zemin kattaki mekan sayısının artması ile sığ bölümde daha dallanmış hale gelir ve yatay gelişir. Bu sığ, dallanmış bölümden çıkan bir dal da derinleşerek üst kat mekanlarını temsil eder. İşte bu asimetrik biçimlenme ise son dönemde tek katta gelişen ve kısmi çatı arası kullanımına sahip konutlarda görülen çok daha karmaşık ve çok elemanlı geçiş grafiklerine işaret eder.

1985-1995 döneminde ise geçiş grafiklerinin yapısını belirleyen en önemli unsur konutta iki kat arasındaki bağlantı biçimlenmesidir. Tek düşey sirkülasyon elemanı olması durumunda geçiş diyagramları zemin katta sığ, dallanmış bir halkalı yapı ve

üst katta sığ, dallanmış bir ağaç yapıdan oluşur. İki alt sistem arasında tek bağlantı vardır ve mekanlar arası halkalar tek kata ilişkindir. Birden fazla düşey sirkülasyon elemanı söz konusu olduğunda ise grafiğin tümüne hakim sığ, dallanmış ve halkalı bir yapı izlenir. Bu grafiklerde zemin ve üst kat arasında birden fazla bağlantı ile farklı katlardan geçen halkalar oluşur.

Buradaki dikkat çekici durum, konut tiplerinin grafikler üzerinde temel belirleyici olmamasıdır. Örneğin ilk dönem şehir evlerini betimleyen geçiş grafikleri, ikinci dönemde yine geleneksel Türk evi plan düzenlerini yansıtan şehir evlerinin geçiş grafiklerinden oldukça farklılaşır. İkinci dönem şehir evlerinde birden fazla düşey sirkülasyon elemanı olması nedeniyle grafiklerde zemin kat ve üst katların ayrı birer alt sistem gibi okunamaması ve biçimsel açıdan daha bütünleşmiş, oldukça halkalı, dallanmış bir yapıya sahip olması söz konusudur. Oysa ilk dönemdeki şehir evlerinin iki parçalı biçimlenmesi ikinci dönemdeki bütün tek merdivenli banliyö ve haftasonu evlerinin geçiş grafiklerinde izlenebilir.

1995-2004 döneminde ise geçiş grafiklerinin biçimsel yapısını belirleyen en önemli unsur konutların giriş katı üstündeki katlarının plan kurgusudur. Üst katın tam bir kat olarak kullanıldığı evlerde geçiş grafikleri biçimsel açıdan ikinci dönem tek merdivenli geçiş grafiklerine benzer. Üst katın tam bir kat olarak kullanılmayarak çatı arası karakterinde kısmi kullanımlı bir kat olması durumunda ise oldukça yatay gelişmiş, son derece dallanmış, sığ, halkalı bir sistem ve bu sistemden tek bir dalın çıkarak derinleşmesi gözlemlenir.

Şekil 5.108'de izlenebileceği gibi erken dönemde görülen geçiş grafikleri daha yalın ve az mekanlıyken geç dönemdekiler çok daha karmaşık, dallanmış ve çok mekanlıdır.

1960-1985 DÖNEMİ EVLERİ GEÇİŞ GRAFİKLERİ (DIŞLI)

Kooperatif evleri (anonim kullanıcı)	Yazlık/ haftasonu evleri (anonim kullanıcı)	Kullanıcıya özel tasarlanmış evler (belirli kullanıcı)
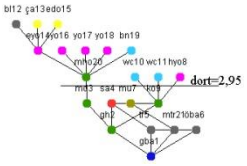	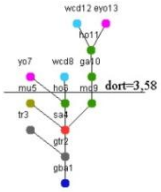	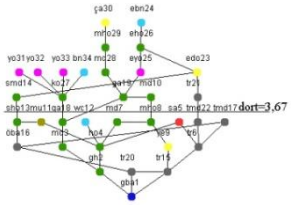
Dallanmış, halkalı zemin kat ve dallanmış, ağaç yapılı üst kattan oluşan sığ, yalın grafik	Az mekanlı, ağaç benzeri, az dallanmış, derin, yalın grafik	Çok mekanlı, halkalı, dallanmış, karmaşık grafik

1985-1995 DÖNEMİ EVLERİ GEÇİŞ GRAFİKLERİ (DIŞLI)

Tek düşey sirkülasyon elemanı olan evler	Birden fazla düşey sirkülasyon elemanı olan evler
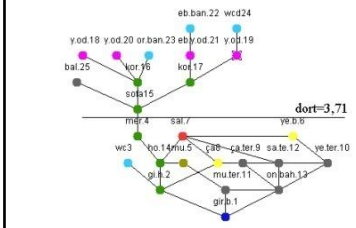	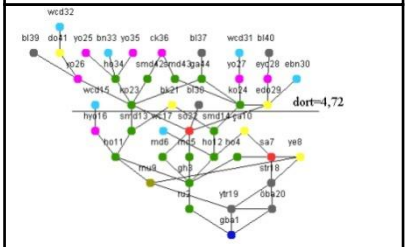
Dallanmış, halkalı bir zemin kat ve dallanmış, ağaç yapılı bir üst kat sistemi-arada tek bağlantı ile iki alt sistemden oluşan yalın grafik	Dallanmış, halkalı bir zemin kat ve dallanmış, halkalı bir üst kat sistemi-birden fazla bağlantı ile bütünleşik, karmaşık grafik

1995-2004 DÖNEMİ EVLERİ GEÇİŞ GRAFİKLERİ (DIŞLI)

Üst katın tam kat olarak kullanıldığı evler	Üst katın çatı arası kat olarak kısmi kullanıldığı evler
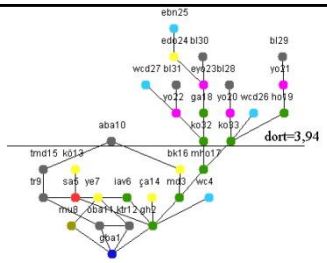	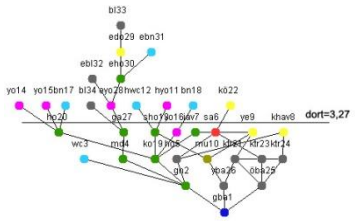
Dallanmış, halkalı bir zemin kat ve dallanmış, ağaç yapılı bir üst kat sisteminden oluşan grafik	Dallanmış, çok halkalı, sığ ve yatay gelişmiş bir sistem ve bu sistemden çıkarak derinleşen bir daldan oluşan grafik

Şekil 5.108: Üç döneme ait geçiş grafiklerinin temel özellikleri (dışarısı dahil edildiğinde).

Her dönemde örneklere ait geçiş grafikleri bir de dış mekanların dahil edilmediği durumda incelenerek, dışarının mekansal kurgu üzerindeki etkileri araştırılmıştır. Üç örnekleme ait dışsız geçiş grafiklerinden alınan örnekler karşılaştırmalı analiz için Şekil 5.109'da bir arada sunulmuştur.

1960-1985 dönemi evlerinde, geçiş grafiklerinden dış mekanların çıkarılarak evin yalnız iç mekanları arasındaki mekansal kurguya bakıldığında dikkati çeken en önemli özellik, evlerin bir çoğunda grafiğin sığ bölümündeki halkalı yapının tümüyle kalkması, az sayıda evde ise bir adet zayıf halkanın kalmasıdır. Evlerin yalnız iç kurgusu söz konusu olduğunda bu dönemdeki grafiklerin ortak özelliği sığ, dallanmış, ağaç benzeri yapılarıdır. Kullanıcıya özel tasarım durumunda ise halkalı yapı yine zayıflar ama diğer evlere göre daha fazla mekan içeren ve çok daha dallanmış bir grafik izlenir.

1985-1995 dönemi evlerinde, dış mekanların göz ardı edildiği durumda geçiş grafikleri ilk dönemdeki dışsız grafiklere göre çok daha dallanmış yapılıdır ve daha fazla mekan içerir. İlk dönem evlerinin genellikle yazlık evler olması nedeniyle dış mekanlar dahil edilmediğinde özellikle anonim kullanıcılı tasarımlara ait grafiklerin alçak gönüllü kurgularının daha da yalınlaştığı gözlemlenir. En belirgin farklılaşmalardan biri, 1960-1985 dönemi özel tasarım olmayan evlerde, ortalama derinlik çizgisinin üzerinde kalan, yaşayana ait özel mekan sayısının oldukça az olması ve bu bölümün mekan kurgusunun çok daha yalın olmasıdır. Oysa 1985-1995 dönemine ait evlerde ortalama derinlik üstünde kalan mekan sayısı belirgin şekilde artar ve dallanmış yapı güçlenir. İkinci dönem evlerinde dışsız durumda iç mekan kurgusunda bir veya birden fazla iç halka görülür.

1995-2004 dönemi evlerinde dışarısının dahil edildiği grafiklerin karmaşık ilişkiler içerdiği, dışarının göz ardı edilmesiyle grafiklerin çok daha yalın hale geldiği, halkalı yapının zayıfladığı ya da tümüyle ortadan kalktığı görülür. Üst katların yalnız bir bölümünün kullanıldığı evlerde mekan sayıları fazla olmakla beraber, geçiş grafiklerinin yatay gelişimi, dallanmış, sığ, ağaç benzeri kurgusu ve asimetrik geometrik yapısı ön plana çıkar. Üst katları tam kullanılmış olan evlerin dışsız geçiş grafikleri ise belirgin bir şekilde diğer diyagramlara göre daha derin, aksiyel gelişmiş, daha az dallanmış, ağaç benzeri yapılarıyla dikkat çeker.

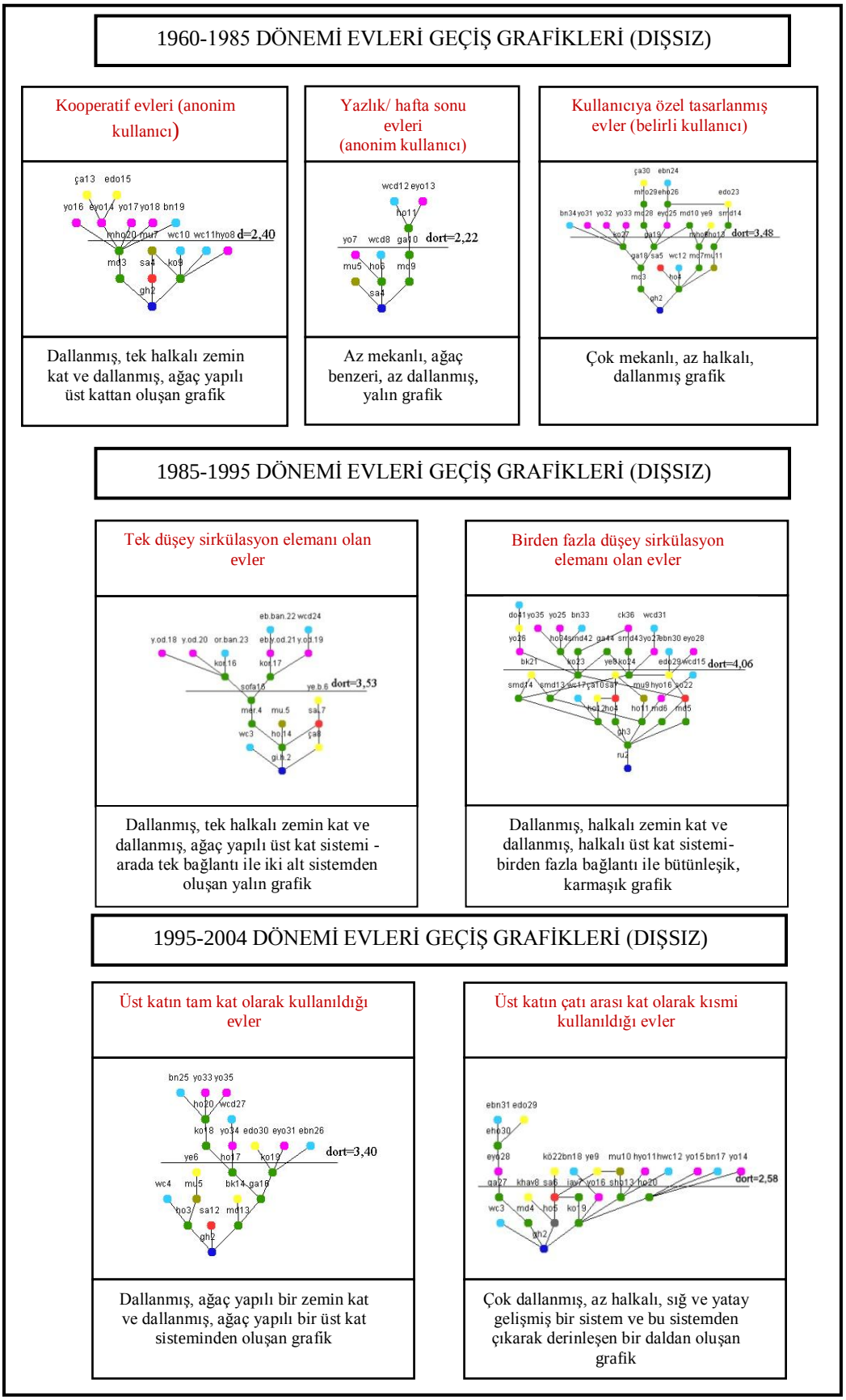

Şekil 5.109: Üç döneme ait geçiş grafiklerinin temel özellikleri (dışarısı dahil edilmediğinde).

İncelenen Yılmaz Sanlı konut tasarımlarında dış mekanların önemli tasarım bileşenleri olduğu ve mekansal kurgunun biçimlenmesi üzerinde etkilerinin son derece önemli olduğu yorumu yapılabilir.

Dış mekanların analiz dışında bırakılmasının birinci ve üçüncü dönem evleri üzerindeki etkisinin ikinci döneme göre daha fazla olduğu gözlemlenir. Geçiş grafikleri üzerindeki etkiler genel olarak, daha sığ bir yapının ortaya çıkması, halkalı yapının zayıflaması, mekan sayısının azalarak mekanlar arası ilişkilenme biçimlerinin yalınlaşması olarak sıralanabilir.

Yazlık evlerde ve güneydeki tatil evlerinde, dış mekanların mekan sistematiğinin önemli birer elemanı olması tahmin edilebilir bir durumdur. Oysa dağlarda uygulanmış, doğayla bütünleşen hafta sonu evlerinde ev içi mekan sistematiğini dışarıdan bilinçli bir ayrıştırma çabası söz konusudur. Bunun başlıca nedeni bu evlerin yalnız yazları değil tüm yıl kullanılması ve iklimsel şartlar nedeniyle dış etkilerden korunma düşüncesi olabilir. Ya da tüm yıl yaşanan bir şehir ya da banliyö evinde, dış mekanlarla sağlanan eylem alternatiflerinin, geçiş grafiğinin kurgusal yapısı üzerindeki etkisinin, dış mekanlarda daha çok zaman geçirilen bir yazlık eve göre daha zayıf olması da beklenen bir sonuçtur.

Çizelge 5.207'de her bir döneme ait ortalama mekan sayısı, mekan bağlantı oranı, ortalama, minimum ve maksimum entegrasyon değerleri, ortalama ve maksimum derinlik değerleri ile temel farklılık faktörü değerleri bir arada görülür.

Çizelge 5.207: Üç dönem evlerine ilişkin temel sentaktik veriler.

	DIŞ MEKANLAR DAHİL EDİLDİĞİNDE								DIŞ MEKANLAR DAHİL EDİLMEDİĞİNDE							
	d	d	MEK.	BAG/	ENTEGRASYON (DIŞ İLE)				d	d	MEK.	BAG/	ENTEGRASYON(DIŞSIZ)			
dönem	max	ort	SAY.	MEK.	ORT.	MIN.	MAX.	TFF	max	ort	SAY.	MEK.	ORT.	MIN.	MAX.	TFF
I	5,8	3,23	19,8	1,24	1,221	0,718	1,801	0,846	4,5	2,69	14	1,05	1,421	0,799	2,071	0,818
II	6,7	3,70	30	1,2	1,171	0,679	1,749	0,830	5,3	3,20	22	1,10	1,260	0,706	1,837	0,830
III	7,4	3,90	34	1,3	1,268	0,710	2,012	0,788	5,9	3,20	24	1,10	1,420	0,786	2,155	0,812

Çizelge 5.207'de izlendiği gibi, hem dışarısının katıldığı hem de katılmadığı durumda, en düşük derinlik değerleri ve en düşük mekan sayısı ilk döneme aittir. En yalın kurguya sahip evlerin bu dönemde bulunduğu ve evlerin her dönem daha karmaşık bir yapıya kavuştuğu bu tablodaki verilerden anlaşılabilir. Ortalama derinlik değerlerinden de izlenebileceği gibi, dışlı grafiklerde "dışın" tek bir mekan

olarak değil, farklı mekanlar (bahçe, avlu, teras, kapalı teras, balkon, vb.) olarak tanımlanmasına karşın, oldukça sığ yapılı geçiş diyagramları söz konusudur. Dış mekanların analiz dışında bırakılması ile derinliği en az değişen dönem ikinci dönem, en fazla değişen dönem ise üçüncü dönemdir. Halkalı yapının ise en güçlü olduğu dönem son dönemdir. Dıştan geçen halkalar nedeniyle dışın analize dahil edilmemesi ile halkalı yapı tüm dönemlerde zayıflar. Ancak en az etkilenen evlerin ikinci dönem, en çok etkilenen evlerin ise son dönem olduğu tablodaki bağlantı/mekan oranlarından anlaşılır.

Örneklemlerin dışarıyla analizlerinde ortalama entegrasyon değerlerine bakıldığında en bütünleşik yapıya sahip evlerin ikinci dönem evleri olduğu, birinci dönem ve üçüncü dönem evlerinin ise yakın ortalama entegrasyon değerlerine sahip olduğu görülür. Minimum ve maksimum entegrasyon değerleri arasında en büyük farklılaşma üçüncü dönemde görülür. Buna paralel olarak mekanların bütünle entegrasyon düzeylerindeki farklılaşmanın gücünü ifade eden temel farklılık faktörü değeri, üçüncü dönemde en düşük değere sahiptir. Bu da mekanlara ilişkin entegrasyon değerleri arasındaki farklılaşmanın en güçlü olduğu dönemin son dönem olduğuna işaret eder.

Dışarının analiz dışında kalması durumunda ortalama entegrasyon değeri en az değişen örneklem ikinci dönemdir. İkinci dönemde dışsız ortalama entegrasyon değeri çok az yükselir. Birinci ve üçüncü dönem evlerinin dışsız ortalama entegrasyon değerleri ise neredeyse eşittir.

Geometri ve mekansal kompozisyonları son derece farklı olan iki dönemin (I ve III) ortalama sentaktik değerlerinin bu derece benzemesi dikkat çekici bir bulgudur.

5.4.2.2 Üç dönem evlerine ilişkin entegrasyon çekirdeği

Üç örneklemde evlerin geçiş grafiklerinde entegrasyon çekirdeğinin yerinin belirlenmesine ilişkin önerilen kurallar Şekil 5.110'da bir arada sunulmuştur.

1960-1985 Dönemi evlerinin büyük çoğunluğunda geçiş grafiklerinde entegrasyon çekirdeğinin dıştan içeri girildiğinde yer alan ilk karşılama mekanı olduğu görülür. Bu bir giriş holü ya da salon olabilir. Bu durumda entegrasyon çekirdeği geçiş grafiğinin sığ bölümünde yer alır. Bu dönemde geleneksel Türk evi plan düzenini yansıtan iki kooperatif evinde ise entegrasyonun merdiven ve merdivenin üst katta

çıktığı mekan etrafında geliştiği görülür. Bu durumda ise entegrasyon çekirdeği grafiğin daha derin bölümünde yer alır.

1985-1995 dönemi evlerinde ise ilk dönemdeki kooperatif evlerine benzer bir tutumla grafiklerdeki entegrasyon çekirdeğinin yerini ana merdiven belirler. En bütünleşik mekan merdiven ya da merdivenin ilişkilendirildiği zemin kattaki ya da üst kattaki mekandır.

1995-2004 dönemi evlerinde grafiklerdeki entegrasyon çekirdeğinin yerinin belirlenmesinde ilk dönemde olduğu gibi iki eğilim söz konusudur. Üst katın tam olarak kullanıldığı evlerde entegrasyonun ikinci dönem evlerine benzer bir tutumla merdiven etrafında geliştiği izlenir. En bütünleşik mekan merdiven ya da merdivenin ilişkilendirildiği zemin kattaki ya da üst kattaki mekandır. Zemin katta gelişen, üst katı kısmi kullanılan bir tasarım söz konusu ise entegrasyon, dışarıdan girenin ilk karşılandığı mekanda ya da bu karşılama mekanından ilk geçilen mekanda yani zemin katta güçlenir.

5.4.2.3 Üç dönem evlerinde mekanlara ve fonksiyon gruplarına ilişkin sentaktik veriler

Üç örneklemde benzer ve farklı eğilimleri tespit edebilmek amacıyla, dış mekanların analize katıldığı durumda ev içindeki temel kullanım mekanlarına ve ana sirkülasyon elemanlarına ilişkin sentaktik veriler Çizelge 5.208'de birarada sunulmuştur.

Çizelge 5.208'de görüldüğü gibi 1960-1985 döneminde dış mekanlarla yapılan analizde ortalama entegrasyon değeri 1'in altında olan mekanlar giriş holü, sofa, merdiven, salon ve yemek odasıdır. Ortalama entegrasyon değeri en yüksek olan mekan ise ebeveyn banyosudur.

1985-1995 döneminde yine dışı analizde ortalama entegrasyon değeri 1'in altında olan mekanlar giriş holü, sofa/üst kat oturma, merdiven, üst merdiven holü/galeri ve servis merdivenidir. En yüksek ortalama değere ise ilk dönemde olduğu gibi ebeveyn banyosu sahiptir.

1995-2004 döneminde ise ortalama entegrasyon değeri 1'in altında olan mekanların giriş holü, merdiven, merdiven holü/galeri, ve salon olduğu görülür. En yüksek ortalama değere ise diğer dönemlerde olduğu gibi ebeveyn banyosu sahiptir.

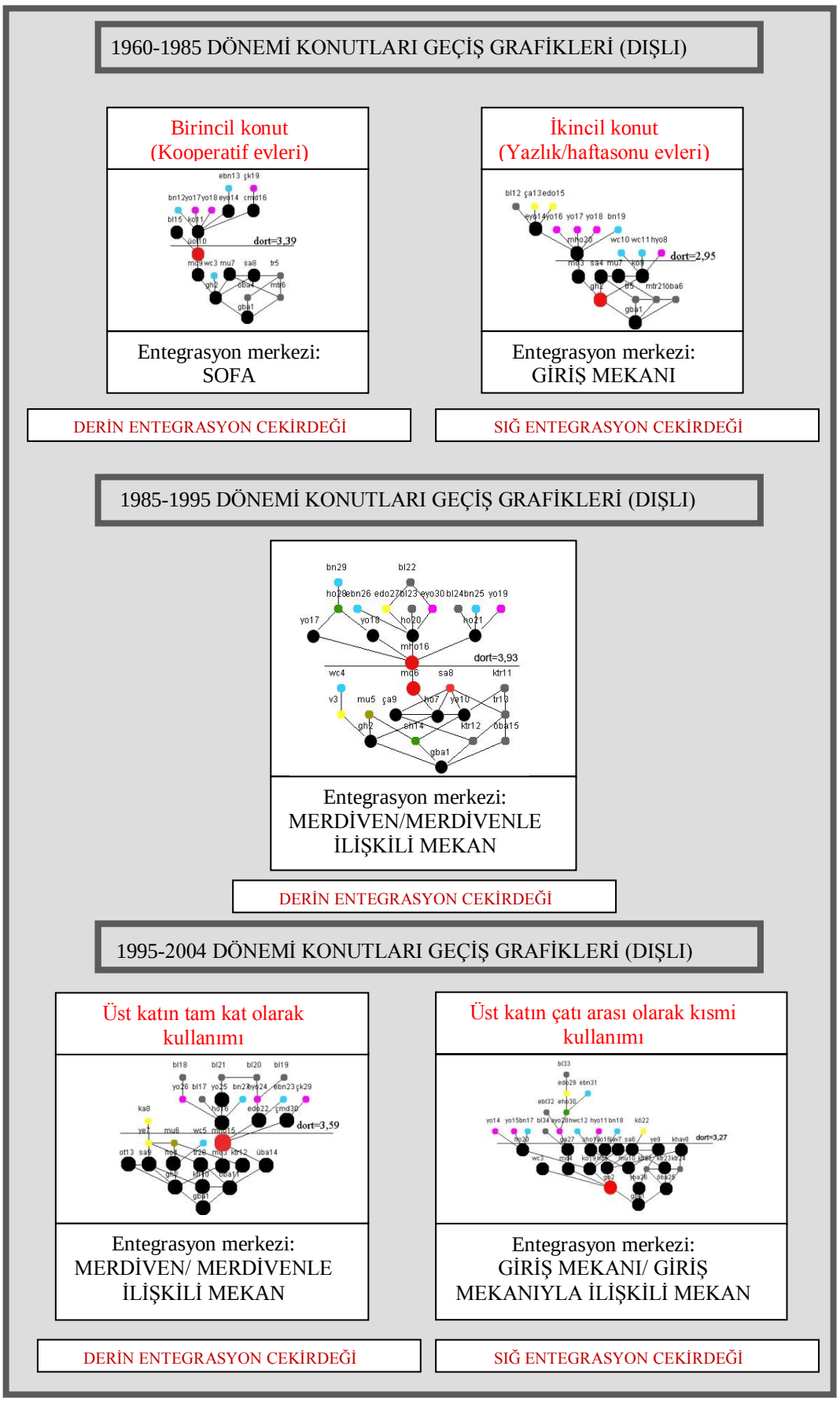

Şe**kil 5.110:** Üç döneme ait geçiş grafiklerinde entegrasyon çekirdeği.

Bu verilere dayanarak Yılmaz Sanlı konut tasarımında ortak özelliğin giriş holü ve ana merdiven etrafında gelişen bir entegrasyon merkezi olduğu söylenebilir. Giriş holü zemin katın dağılım merkezi, merdiven ise kullanıcıyı üst kat mekanlarına taşıyan ana sirkülasyon elemanıdır. Her ikisi de ev içindeki eylem biçimlerinin ana belirleyicisidir.

Mekanlara ilişkin ortalama entegrasyon değerlerinde dönemler arası çok büyük farklılaşmanın olmaması ilgi çekicidir. Özellikle merdiven, giriş holü, salon, yemek bölümü, mutfak, ebeveyn yatak odası, WC, banyo gibi mekan sistematiğinin önemli bileşenlerine ait ortalama entegrasyon değerleri ve bulundukları ortalama derinlik değerleri oldukça benzerdir. Mekanların dönemlere göre ortalama entegrasyon değerleri karşılaştırıldığında 1985-1995 döneminde en düşük ortalama değerler izlenir.

Üst katta merdivenin çıktığı mekana (galeri/merdiven holü), sirkülasyon yanında bir de yaşama işlevi yüklendiğinde (sofa), birinci dönemde görüldüğü gibi entegrasyonu güçlenir. Bu mekan ikinci bir günlük yaşama alanı olarak kullanılır ve salondan daha bütünleşik yapıdadır. Bunun tam tersi bir tutumla ikinci dönemde üst katta merdivenin çıktığı sirkülasyon mekanından yaşama bölümü ayrılır ve ayrı bir dış bükey mekan haline gelirse, ikili işlevin ortadan kalkmasıyla bu üst kat oturma alanının entegrasyonu zayıflar. Sirkülasyon/yaşama mekanı geleneksel Türk evi plan düzenine bir göndermedir. İlk iki dönemde görülür ancak üçüncü dönemde üst kattaki bu mekanların geometrik özellikleri ile yalnız bir sirkülasyon mekanına indirgendiği izlenir.

Her üç örneklemde uyuma mekanları arasında ebeveyn yatak odasının diğer yatak odalarına göre oldukça bütünleşik olması dikkat çekicidir. İkinci ve üçüncü dönemde ebeveyn odasına bir giriş mekanı olarak tasarlanmış ebeveyn dolap odasının entegrasyonu daha da güçlüdür.

Her üç örneklem için geçerli bir başka ortak özellik de ziyaretçiye açık, genellikle zemin katta yer alan WC'nin en bütünleşik ıslak hacim, en mahrem olduğu kabul edilen ebeveyn banyosunun ise en ayrılmış ıslak hacim olmasıdır.

Çizelge 5.208: Üç dönem evlerinde mekanlara ilişkin sentaktik veriler (dış mekanların dahil edildiği durum).

dönem	Mekan	bul.ev.ad.	d ort	E ort	A tipi	B tipi	C tipi	D tipi
I	merdiven	9	2,71	0,894	0	8	1	0
II		15	2,77	0,700	0	5	7	3
III		14	3,22	0,809	0	10	3	1
I	galeri/mho	7	3,33	1,146	0	5	0	2
II		14	2,85	0,726	0	6	5	3
III		14	3,27	0,854	0	8	4	1
I	serv.mer.	1	4,15	1,170	0	0	1	0
II		4	3,16	0,752	0	0	2	2
III		2	3,63	1,046	0	1	1	0
I	giriş ho.	10	2,06	0,715	0	0	1	9
II		15	3,04	0,721	0	0	1	14
III		15	3,16	0,829	0	0	3	12
I	sofa/üst ot.	2	2,45	0,718	0	1	1	0
II		8	3,28	0,903	2	2	2	2
III		2	4,41	1,280	0	1	1	0
I	salon	12	2,83	0,906	0	1	2	9
II		15	3,52	1,007	0	0	0	15
III		15	3,56	0,991	0	0	0	15
I	yemek od.	7	3,02	0,958	0	1	6	0
II		14	3,81	1,121	0	0	2	12
III		15	4,07	1,173	0	0	1	14
I	eb.do.od.	3	4,34	1,402	2	0	0	1
II		11	3,82	1,114	2	5	3	1
III		13	4,65	1,335	8	3	2	0
I	çalış.od.	3	4,40	1,401	2	0	0	1
II		10	3,79	1,136	2	0	5	3
III		4	4,98	1,363	3	0	0	1
I	mutfak	12	3,47	1,276	2	0	5	5
II		15	3,83	1,145	1	0	8	6
III		15	4,12	1,195	0	0	2	13
I	eb.yat.od.	12	3,66	1,380	5	1	5	1
II		15	4,09	1,251	3	9	3	0
III		15	4,72	1,419	0	11	4	0
I	hiz.yat.od.	4	3,93	1,469	4	0	0	0
II		3	4,02	1,252	2	1	0	0
III		4	5,18	1,416	4	0	0	0
I	WC	8	3,82	1,274	8	0	0	0
II		14	4,24	1,293	14	0	0	0
III		15	4,25	1,250	15	0	0	0
I	yatak od.	12	4,16	1,572	24	0	0	0
II		15	4,23	1,300	16	15	6	0
III		15	4,68	1,362	13	19	10	0
I	banyo	12	3,75	1,408	11	1	0	0
II		14	4,61	1,402	22	1	0	0
III		15	5,03	1,496	27	0	0	0
I	ebev.ban.	4	4,42	1,706	4	0	0	0
II		15	4,67	1,428	14	1	0	0
III		15	5,27	1,652	14	1	0	0

Çizelge 5.209'da her üç örneklemde dış mekanların analize katıldığı durumda mekanlara ilişkin ortalama entegrasyon değerleri biraraya getirilerek, en bütünleşik mekandan en ayrılmış mekana doğru bir sıralama yapılmıştır.

Çizelge 5.209: Üç örneklem evlerinde mekanlara ilişkin ortalama entegrasyon düzeni (dış mekanlar dahil edildiğinde).

dönem	1960-1985 dön.		1985-1995 dön.		1995-2004 dön.	
	giriş holü	0,715	merdiven	0,700	merdiven	0,809
	sofa/üst kat ot.	0,718	merd. holü/galeri	0,726	giriş holü	0,829
	merdiven	0,894	servis merdiveni	0,752	merd. holü/galeri	0,854
	salon	0,906	giriş holü	0,813	salon	0,991
	yemek odası	0,958	sofa/üst kat ot.	0,903	servis merdiveni	1,046
	merd. holü/galeri	1,146	salon	1,007	yemek odası	1,173
	servis merdiveni	1,170	yemek odası	1,121	mutfak	1,195
	mutfak	1,262	ebeveyn dolap od.	1,114	WC	1,250
	WC	1,374	çalışma od.	1,136	sofa/üst kat ot.	1,280
	ebeveyn yat.od.	1,380	mutfak	1,145	ebeveyn dolap od.	1,335
	çalışma od.	1,401	ebeveyn yat.od.	1,251	yatak odası	1,362
	ebeveyn dolap od.	1,402	hizmetli yat.od.	1,252	çalışma od.	1,363
	banyo	1,408	WC	1,293	hizmetli yat.od.	1,416
	hizmetli yat.od.	1,469	yatak odası	1,300	ebeveyn yat.od.	1,419
	yatak odası	1,572	banyo	1,402	banyo	1,496
	ebeveyn banyo	1,706	ebeveyn banyo	1,428	ebeveyn banyo	1,652

Çizelge 5.209'da görüldüğü gibi, mekanlara ilişkin ortalama entegrasyon değerleri sıralamasında I. Dönem ve III. Dönem evleri arasında oldukça benzer bir tutum vardır. Birbirinden bu kadar farklı mimari kompozisyona sahip, çok farklı tipolojik özellikleri olan, başka coğrafyalarda, farklı kullanıcılar için ve farklı dönemlerde tasarlanmış evlerin benzer mekansal özellikler ortaya koyması son derece ilgi çekici bir bulgudur.

Dışarının iç mekanların ortalama entegrasyon değerleri üzerindeki etkisini görebilmek için, bir de üç örneklemde dış mekanların analize katılmadığı durumda mekanlara ilişkin ortalama entegrasyon değerleri biraraya getirilerek, en bütünleşik mekandan en ayrılmış mekana doğru bir sıralama yapılmıştır (Çizelge 5.210). Bu tabloda ilk görülen farklılaşma giriş holünün birinci ve üçüncü dönemde dışsız analizde biraz daha entegrasyonunun zayıflamasıdır. Dış mekanlar dahil edilmediğinde entegrasyon merkezinin biraz daha derine, üst kata doğru çekilmesine bir işarettir.

Dışsız analizde her üç örneklemde sirkülasyon mekanları etrafında gelişen entegrasyon çok açık olarak görülür. Birinci dönemde dışarısıyla ilişkisi kesilen mutfağın dikkat çekici bir şekilde ayrışması söz konusudur. Son dönem evlerinde ise ilk dönem kadar olmamakla beraber, kapıların dışarıya kapanması ile mutfak daha ayrılmış olur. İkinci dönemde dışarının sistem dışında bırakılmasının mutfak üzerinde güçlü bir etkisi yoktur. Ebeveyn yatak odası hem dışarıyla hem de dışarısız durumda en ayrılmış yapıya üçüncü dönem evlerinde sahiptir. Ancak ebeveyn dolap odası hem ikinci hem de üçüncü dönemde oldukça bütünleşiktir.

Çizelge 5.210: Üç örneklem evlerinde mekanlara ilişkin ortalama entegrasyon düzeni(dış mekanlar dahil edilmediğinde).

dönem	1960-1985 dön.		1985-1995 dön.		1995-2004 dön.	
	sofa/üst kat ot.	0,618	**merdiven**	0,741	**merdiven**	0,876
	merdiven	0,941	**merd. holü/galeri**	0,750	**merd. holü/galeri**	0,918
	giriş holü	0,975	**servis merdiveni**	0,776	**giriş holü**	1,012
	merd. holü/galeri	1,125	**sofa/üst kat ot.**	0,916	**servis merdiveni**	1,132
	salon	1,305	**giriş holü**	0,943	**salon**	1,243
	yemek odası	1,395	**salon**	1,201	**sofa/üst kat ot.**	1,331
	çalışma od.	1,496	**ebeveyn dolap od.**	1,212	**WC**	1,490
	servis merdiveni	1,497	**çalışma od.**	1,335	**ebeveyn dolap od.**	1,521
	ebeveyn yat.od.	1,508	**mutfak**	1,355	**yemek odası**	1,537
	WC	1,560	**hizmetli yat.od.**	1,357	**yatak odası**	1,550
	hizmetli yat.od.	1,590	**yemek odası**	1,365	**mutfak**	1,555
	ebeveyn dolap od.	1,602	**ebeveyn yat.od.**	1,372	**çalışma od.**	1,566
	yatak odası	1,625	**yatak odası**	1,383	**hizmetli yat.od.**	1,569
	banyo	1,655	**WC**	1,479	**banyo**	1,607
	ebeveyn banyo	1,776	**banyo**	1,516	**ebeveyn yat.od.**	1,650
	mutfak	1,899	**ebeveyn banyo**	1,573	**ebeveyn banyo**	1,810

Ortak eğilimlerin tespiti için yapılan karşılaştırmalı analizler kapsamında, son bir çalışma da mekanların fonksiyon grupları altında toplanarak bunlara ilişkin ortalama entegrasyon değerlerini üç örneklemde biraraya getirmektir.

Fonksiyon gruplarına ilişkin entegrasyon değerlerinin değerlendirmesinde kullanımları çok farklı mekanların, işlevlerinin benzerliği nedeniyle aynı grupta olmalarına dikkat edilmesi gerekir. Örneğin uyuma fonksiyonu altında hizmetli odası da ebeveyn odası da vardır. En farklı kullanım amaçları olan mekanları içeren grup ise aktivitedir.

Evlerin entegrasyonu 1960-1985 döneminde yaşama grubu, 1985-1995 döneminde sirkülasyon ve sirkülasyon/yaşama grubu, 1995-2004 döneminde ise sirkülasyon

grubu etrafında gelişir. Son dönemde sirkülasyon/yaşama işlevi kalkmıştır. Bu dönemde en bütünleşik grup sirkülasyon olarak görülmekle beraber yaşama grubuna ait ortalama entegrasyon değeriyle aralarında büyük bir fark yoktur. Bu nedenle son dönem evlerinde entegrasyonun hem sirkülasyon hem de yaşama işlevleri etrafında geliştiği söylenebilir (Çizelge 5.211).

Dış mekanlar birinci ve üçüncü dönemde oldukça bütünleşik, ikinci dönemde ise ayrılmış yapıdadır. Birinci dönemde oldukça ayrılmış pişirme işlevi ise üçüncü dönem evlerinde ikinci döneme benzer bir tutumla daha bütünleşik yapıdadır.

Çizelge 5.211: Üç örneklem evlerinde fonksiyon gruplarına ilişkin ortalama entegrasyon düzeni(dış mekanlar dahil edildiğinde).

dönem	1960-1985 dön.		1985-1995 dön.		1995-2004 dön.	
	yaşama	0,906	sirk./yaşama	0,831	sirkülasyon	0,949
	sirkülasyon	0,965	sirkülasyon	0,866	yaşama	1,041
	sirk./yaşama	1,006	yaşama	1,038	pişirme	1,194
	aktivite	1,149	pişirme	1,145	dış mekanlar	1,367
	dış mekanlar	1,221	aktivite	1,175	aktivite	1,367
	pişirme	1,262	uyuma	1,299	uyuma	1,393
	ıslak hacim	1,508	dış mekanlar	1,300	ıslak hacim	1,497
	uyuma	1,514	ıslak hacim	1,383		

Mekanlara ilişkin entegrasyon değerlendirmelerinde olduğu gibi, dış mekanların fonksiyon grupları üzerindeki etkisini belirlemek üzere, fonksiyonlara ilişkin ortalama entegrasyon değerleri bir de dış mekanların dahil edilmediği durumda üç örneklem için bir arada sunulmuştur. Dış mekanların analiz dışında bırakılması işlev gruplarına ait ortalama entegrasyon değerleri sıralamasını ikinci ve üçüncü dönemde etkilemez. Ancak birinci dönemde yaşama ve pişirme işlev gruplarının entegrasyonlarının zayıfladığı izlenir.

Çizelge 5.212: Üç örneklem evlerinde fonksiyon gruplarına ilişkin ortalama entegrasyon düzeni (dış mekanlar dahil edilmediğinde).

dönem	1960-1985 dön.		1985-1995 dön.		1995-2004 dön.	
	sirk./yaşama	0,963	sirk./yaşama	0,824	sirkülasyon	1,057
	sirkülasyon	1,025	sirkülasyon	0,948	yaşama	1,260
	yaşama	1,305	yaşama	1,224	pişirme	1,550
	aktivite	1,475	pişirme	1,347	uyuma	1,566
	uyuma	1,621	aktivite	1,375	aktivite	1,653
	ıslak hacim	1,744	uyuma	1,416	ıslak hacim	1,693
	pişirme	1,899	ıslak hacim	1,539		

6. SONUÇ VE DEĞERLENDİRMELER

İnsan tasarımcının yapılı çevreyi tasarlama eylemi sadece bir nesnel kurguyu tasarlamakla sınırlı kalmaz, aynı zamanda içinde geçecek yaşamın da belirleyicisidir. Tasarlanan yapısal bütünlüğün içerdiği mekan kurgusu ve bu kurgunun mekansal davranış açılımları mimarlık pratiğinin odağında yer alır. Bu doktora çalışması, iç ve dış mekansal ilişkiler bütününü yorumlamak amacıyla geliştirilmiş mekan sentaksı tekniklerini bağımsız konut tipolojisinin özgün bir dizi örneği üzerine uyarlamak amacıyla yapılmıştır.

Bu tezde mekan sentaksı tekniklerinin bir bölümü, bağımsız tek aile konutu ölçeğinde gerçekleştirilecek mekansal analiz bağlamında ele alınmış, bu teknikler ışığında farklı konut araştırmalarında gerçekleştirilen mekansal analizler ve elde edilen bulgular incelenmiştir. Ön araştırmada toplanan bilgiler çerçevesinde mekan sentaksının yeterlilik ve sınırlamaları tartışmaya açılmıştır.

Tezin hipotezinin sınandığı saha çalışmasında ise, mekan sentaksı teknikleri bir mimarın bağımsız tek aile konutu tasarımları üzerinde uyarlanarak, mekansal strüktürün değerlendirilmesi ve tasarımda yüklü bilginin açığa çıkarılması hedeflenmiştir. Söz konusu mekan sentaksı teknikleriyle, analize konu olan Yılmaz Sanlı evlerinde biçimlendirilen modeller üzerine söz söyleyebilme, mekansal kurgunun kendine özgü belirleyici kurallarının dışlaştırabilme ve üç örneklemde toplanan konutlar çerçevesinde genotipleri belirleme olanağı bulunmuştur.

Burada sunulan mekansal analiz çalışmasında tasarımdaki kompozisyonun içerdiği bilgilerin bir başka dille mekan konfigürasyonlarına dönüştürülerek irdelenmesi hedef alınmaktadır. Amaç, görünen ya da söylenenden bağımsız olarak, evlerin özgün tasarımlarını olanaklı kılan konfigürasyon bilgisine dayanarak, mimarın mekansal kurguya yönelik tasarım ilkelerine ulaşmaktır.

Bu tezde mekansal analiz çalışmalarına konu olan ev tasarımlarını gerçekleştirilen Yılmaz Sanlı, çok okuyan, çok araştıran, dünyada ve Türkiye'de meydana gelen her

türlü politik, ekonomik, toplumsal, kültürel ya da teknolojik gelişmeyi izleyen, değişimlere duyarlı, değerli bir mimardır. Kuşkusuz aynı dönemlerde diğer birçok önde gelen sanatçının, bilim ya da iş adamının yaşamını, düşünce ve eylem kalıplarını biçimlendiren bu gelişme ve değişimler, Yılmaz Sanlı'nın mesleğini ve tasarımını etkilemiştir. Dile getirilen bu genel faktörlerin bir büyük çember oluşturduğu söylenebilir. Bir de bu büyük çember içinde mimarın tasarım dünyasına ait küçük bir çemberden söz edilebilir.

Yılmaz Sanlı evlerine yönelik mekansal analiz çalışmalarında, elde edilen bulguların değerlendirilmesi aşamasında yukarıda söz edilen küçük çember sınırları içinde kalmaya özen gösterilmiştir. Bu küçük çemberde neler bulunur?

- Mimarın meslek yaşamındaki gelişmeler ve işveren kimliği: konkur mimarı kimliğinden toplumun üst sınıfıyla çalışan mimar kimliğine uzanan yol,
- Proje tipi: tasarımın ticari ya da butik, kullanıcıya özel olması durumu,
- Konut tipi: yazlık ev/ şehir evi/ tatil evi/ haftasonu evi/ banliyö evi gibi konut tipi talepleri,
- Mimari üslup: modernizm etkileri, Sedat Hakkı Eldem etkileri, geleneksellik, bölgecilik, çoğulculuk gibi mimari yaklaşımlar,
- Konutların yeri, coğrafyası: Bodrum, İstanbul, Sapanca, Selimpaşa, Polonezköy gibi değişen yerler ya da dağlar, Boğaz sırtları, Marmara Denizi kıyıları, ya da güney sahilleri gibi farklılaşan coğrafi konumlar,
- İşverenin kişisel talepleri: ebeveyn odaklı tasarım talebi, çocuklara yakın/uzak olma tercihi, çalışma odasının konumuyla ilgili, ya da ikinci bir yaşama alanı, ya da hizmetli, misafir odası gibi ev içi kullanıma yönelik özel istekler,
- Tasarıma yönelik kompozisyonel kararlar: tek katta çözüm, değişen kat sayısı, çatı kabuğuna odaklanan bir tasarım yaklaşımı nedeniyle yaygın bir zemin kat ve küçük bir çatı arası katın birlikteliği, iç avlu kullanımı ya da ara katlarla tasarım gibi doğrudan plan organizasyonuna yönelik ilkeler.

Küçük çember sınırları içinde kalarak ulaşılan bilgilerin ve belirlenen kuralların tasarım anlayışının tümüne yayılmış olabildiği ya da tasarımın uygulanacağı yere, kullanıcıya, mimari yaklaşıma, uygulandığı tarihe ya da yalnız mimari

kompozisyondaki bir bileşenin farklı kullanımına göre değişebildiği izlenmiştir. Bu analizdeki bilinmeyenin araştırılması, Hanson'ın (1998) belirttiği gibi adeta arkeolojik kazılara eşlenik bir çalışmadır.

Bir ev tasarımı, yaşayanlar, konuklar, çalışanlar arasındaki ilişkileri yapılandırırken bir yaşam biçimini de kurgular. Mimar, biçim yaratmanın bu boyutunu bilinçli bir şekilde tasarım sürecine dahil etmeyebilir. Ancak yapısal çevreyi sadece görsel bütünlüğüyle tasarlamakla kalmaz, aynı zamanda önerdiği mekansal kurguyla olanaklı kıldığı yaşantıyı da belirler. İşte bu mekansal kurgunun ev içindeki yaşam üzerindeki etkileri de kaçınılmaz bir sonuçtur. Bir araştırmacı, başarılı mimari tasarımlar üzerinde gerçekleştireceği analizler ile "mimarlık" ve "yaşam" arasındaki ilişkinin farklı boyutlarına ulaşabilir, mekansal ve biçimsel olasılıklar bağlamında yenilikler keşfedebilir.

Yapılan bu araştırmaların mimarlık söylemine nasıl bir katkısı olur? Öncelikle bu tür biçimsel ve yapısal araştırmalar sonucu oldukça kapsamlı, kolay ulaşılabilir bir mimari bilgi tabanı oluşturulur. Öncü mimarlar son derece zengin bir biçimsel repertuara sahiptir ve yetenek, tecrübe, ve mesleki becerileri doğrultusunda belki de içgüdüsel bir yaklaşımla tasarımlarını gerçekleştirirler (Hanson, 2001). Ancak onlardan tasarımları ile ilgili konuşmaları, tasarım ilkelerini detaylı bir şekilde aktarmaları beklenemez. İşte mekan sentaksı, mimari araştırma ve tasarım bağlamında büyük mimarların eserlerinde gizli bilginin açığa çıkarılıp arşivlenmesinde etkin bir rol oynayabilir. Bu değerli bilgi birikimleri yeni tasarımlara ışık tutabilir. Bu mekansal analiz çalışmaları bina ölçeğinde farklı tasarımcılara, farklı yapı türlerine ilişkin gerçekleştirilerek çeşitlenebilir. Bir başka deyişle, uygulamacı bir mimarın, herhangi bir tasarım problemine çözüm ararken, ona verilmiş bir ihtiyaç programı, boş bir eskiz kağıdı ve kalem yanında mevcut bir bilgi birikimi ile işe başlaması, değerli bir mesleki ayrıcalık olarak kabul edilebilir.

Tasarım sürecinde bilinenden bilinmeyene doğru gidilen bir süreç söz konusudur. Bu süreç ise olasılıkların araştırılması üzerine kuruludur. Mekan sentaksı teknikleri için de aynı özellik geçerlidir. Örneğin inşa edilmiş bir çevrenin sentaktik analizi gerçekleştirilir ve görsel olarak doğrudan gözlemlenir. Analizin sağladığı mekansal/işlevsel anlayış biçimi ile sentaktik model tasarıma dönüşür ve farklı tasarım fikirlerinin konfigürasyonel etkileri harekete geçer (Hillier ve Hanson, 1997). Bu bağlamda tasarımcı ve araştırmacı sürekli iletişim içindedir ve yeni fikirler

üretilir. Örneğin bir tasarım problemine birden fazla alternatif teklif hazırlanır. Bu arada gerçekleştirilmiş başarılı bir tasarımın sentaktik analizi sonucu bulgular bir araya getirilmiş olabilir. Bu mekansal model ile tasarımcının hazırladığı alternatifler arasında karşılaştırmalı bir analiz gerçekleştirilebilir. Uygulanmış, başarılı olmuş bir mekansal sisteme yönelik konfigürasyonel analiz ile ortaya çıkarılan sosyal kodlar tasarımcıya sunulabilir ve tekliflerini tasarım aşamasında test etmesi sağlanabilir.

Mekan sentaksı araştırmalarının bir başka özelliği ise mimari mekan üzerinde düşünebilmek için tasarımcıya bir araç sunulmasıdır. Daha önce de belirtildiği gibi Hillier ve Hanson (1997), mimarların yarattıkları tasarımlarda konfigürasyonel özellikleri tanımlamak üzere yeterli kavramlara sahip olmadığından söz eder. Geleneksel ya da yöresel mimari söz konusu olduğunda tasarımcıya yol gösteren kültürel ilkeler söz konusudur. Çağdaş tasarım problemlerinde ise mimar teoriye gereksinim duyar. Mekan sentaksı ise bir teoriler bütünüdür.

Hillier ve ekibi tarafından geliştirilen mekan sentaksında temsil ve analiz teknikleri daha önce de belirtildiği gibi konfigürasyonel yapıya odaklıdır. Dünyanın birçok bölgesinde farklı kültürlere, farklı dönemlere ya da farklı tasarımcılara yönelik analiz çalışmaları gerçekleştirilmektedir. Araştırmalar arttıkça, çeşitlendikçe değişik bilimsel ve sosyal alanlarla da kurulan ilişkiler doğrultusunda mekan sentaksına ilişkin güçlü bir teori oluşumunun önü açılır.

Mekan sentaksı ile ortaya konan bu zengin bilgi tabanıyla mimarlık söylemine olumlu katkılar sağlandığı bir gerçektir (Dursun, 2002). Ancak bazı eleştiriler de gündemdedir. Eleştirilerden biri mekansal modellerin geçiş grafikleri ile betimlenmesi ve bu geçiş grafiklerinde ifade edilen konfigürasyonel yapıyla sosyal yapının eşitlenmesidir. Bu bağlamda biçimsel, fiziksel, geometrik özelliklerin tümüyle analiz dışına itilmesi ile bazı bilgilerin kaybolması düşüncesi üzerinde durulur. Bazı araştırmacılar gerçeklerin tam ve kesin olarak bilinmeden, iki boyutlu bir plan şemasının, toplumun sosyal boyutlarını içeren son derece kapsamlı bilgi tabanı oluşumu için yeterli kaynak olamayacağından söz eder. Dursun (2002) ise "mimarlık saf matematiksel ifadelere indirgenebilir mi?" sorusunu gündeme getirir. Bu bağlamda matematiksel ve grafik anlatımlar mimari tasarımları anlama ya da değerlendirmede "amaç" değil, yalnız bir "araç" olarak kabul edilmelidir (Dursun, 2002).

Yukarıda dile getirilen eleştirilerin yanında, mekan sentaksının uygulanması aşamasında araştırmacının dikkat etmesi gereken unsurlar da söz konusudur. Sentaktik analiz çalışmalarının en önemli aşaması elde edilen bulguların değerlendirilerek yorumlanması aşamasıdır. Analiz çalışmalarında araştırmacının bazı kabulleri ortaya koyması ve bu kabuller doğrultusunda sonuçları değerlendirmesi gerekir. Her araştırmanın kendine özgü kabulleri baştan açık olarak belirlenmelidir. Kabuller konusunda belirsiz kalacak bir nokta yanlış sosyal anlamlara ulaşılmasına neden olur. Tüm bunların yanında araştırmacının geniş bir bilgi tabanı eşliğinde analiz sonuçlarını değerlendirmesi üzerinde önemle durulur. Gerçek sosyal bilgiye, sistemin yansıttığı doğru sosyal anlamlara ancak bu şekilde ulaşılır. Ayrıca araştırmacının sentaktik analiz yöntemlerine son derece hakim olması ve bireysel yöntemini geliştirmesi, değerlendirme ve yorumlarında ise ön kabullerine çok dikkat etmesi önerilir.

Bu tezde saha çalışmasında bir mimarın konut tasarımlarında üç farklı dönemin üç örneklem olarak temsil edilmesi söz konusudur. 3 farklı dönemde gerçekleştirilmiş Yılmaz Sanlı tek aile evlerinin içerdiği modellerde, paylaşılan kendine özgü kurallar dizisi ve belli eğilimlerin varlığı ortaya konmuştur. Analizde kullanılan teknikler, geçiş grafikleri ve temel sentaktik ölçümler çerçevesinde sınırlandırılmıştır. Grafiklerde bütüne, mekanlara, işlev gruplarına ilişkin derinlik, entegrasyon, temel farklılık faktörü değerlerine, ve halkalı yapı, mekan tipolojisi kavramlarına yönelik ölçümler gerçekleştirilmiştir. Araştırmacının 20 sene mimar ile aynı tasarım stüdyosunda çalışmış olmasının sağladığı bilgi donanımı, sentaktik bulguların değerlendirilmesinde yararlı olmuş, mekansal yapılanmada gizli bilgilerin daha kolay okunabilmesi için ipuçları yaratmıştır. Bunun yanında Yılmaz Sanlı Mimarlığı'na yönelik mimarın kişisel yaşamı ve o dönemdeki mimarlık ortamı bağlamında kısa bir bilgilenme çalışması gerçekleştirilmiştir. Bu bilgilere de bulguların değerlendirilerek yorumlanması aşamasında başvurulmuştur. Analiz sonunda genotiplerin belirlenmesinde kullanıcı özelliklerinin, ev tipinin, coğrafya, biçimsel ve kompozisyonel yapılanmanın etkin olduğu izlenmiştir.

Gerçekleştirilen analiz çalışmasında elde edilen bulguların, Yılmaz Sanlı mimarlığı üzerinde konuşmak üzere zengin bir bilgi birikimi oluşturduğuna, aynı zamanda araştırma ve uygulama, bilim ve tasarım ilişkisini dillendirecek deneysel bir yaklaşımı ortaya koyduğuna inanılmaktadır. Bu bölümde söz edildiği gibi farklı

mekan sentaksı çalışmalarından elde edilen bulgular mimarlık pratiği için zengin bilgi tabanları oluşturur. Derlenen bu bilgiler uygulama dünyasında yer alan mimarların kullanımına sunulabilir. Uygulama dünyasındaki mimarlar ise hem kendi tasarımlarını oluşturma sürecinde hem de değerlendirme aşamasında önemli bilgi kaynakları olarak bu bulgulara başvurabilirler.

Son olarak mekansal analiz çalışmalarında konutun özel bir yeri olduğunun altı çizilmelidir. Hanson (1998) "ev"in mimarlığın biçimsel ve deneyimsel boyutlarını araştırma alanında ideal bir araç oluşundan ve göründüğü gibi olmama özelliği ve karmaşık kurgusu nedeniyle mekan sentaksı teorisinin merkezinde yer aldığından söz eder. "Ev" mimari eğitimde de önceliklidir. Evin domestik karakteri ve küçük ölçeği yanıltıcı olmamalıdır; ev olanaklı kıldığı yaşam döngüsü, sosyal, kültürel, öznel ve nesnel açılımlarıyla en karmaşık yapı tipidir. Yıllar geçtikçe dünyanın farklı yerlerinde gerçekleştirilmiş tarihi, çağdaş, çok kültürlü konut araştırmaları ve modern, önemli ve "yıldız" mimarlara ait ev tasarımlarına yönelik değerlendirmeler birikmekte ve mimarlar, öğrenciler ve araştırmacılar için değerli ve kapsamlı veritabanı oluşması sağlanmaktadır.

Bu tezde Türkiye mimarlığında önemli bir yeri olan Yılmaz Sanlı'nın bağımsız tek aile konutu tasarımlarında, görünenin gerisindeki kurgusal bilgilere ulaşılmış ve elde edilen bulgular detaylı bir şekilde sunulmuştur. Pek çok önemli Türk mimarının tasarımlarına yönelik buna benzer çalışmaların yapılması, Türkiye'de hızla gelişen konut mimarlığı için son derece önemli bir bilgi tabanı oluşmasını sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

Arolat, N., Arolat, Ş., 2005. Yitirdiklerimiz: Yılmaz Sanlı'lı Yıllar, *Mimarlık,* 326, 31-32.

Bafna, S., 1999. The Morphology of Early Modernist Residential Plans, Geometry & Genotypical Trends in Mies van der Rohe's Designs, *Proceedings of the 2nd Space Syntax International Symposium,* Vol. **01**, 01.1- 01.12.

Bafna, S., 2003. Space Syntax: A Brief Introduction to Its Logic and Analytical Techniques", *Environment and Behaviour*, Vol. **35**, 17-27.

Balamir, A., 2003. Çağdaş Mimarlık: Mimarlık ve Kimlik Temrinleri- I: Türkiye'de Modern Yapı Kültürünün Bir Profili, *Mimarlık,* 313.

Bozdoğan, S., 1998. *Türk Mimari Kültüründe Modernizm: Genel Bir Bakış, Türkiye'de Modernleşme ve Ulusal Kimlik*, Yurt Yayınları, Istanbul.

Bozdoğan, S., 2005. *Sedad Eldem*, Literatür Yayınları, Istanbul.

Dikbaş, M., 1999. Güneşin Sahibi, Vadilerin Hakimi Villa**,** *Antik& Dekor*, 53, 92-97.

Dine, T., 2003. Configurations of Experience, *Proceedings of* the *4thInternational Space Syntax Symposium,* University College, London, 27.01-27.19.

Dursun, P., 2002. Trabzon Kentsel Dokusunda Morfolojik Analiz, *Doktora Tezi*, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Dursun, P., Sağlamer, G., 2003. Spatial Analysis of Different Home Environments in the City of Trabzon, *Proceedings of the 4th International Space Syntax Symposium,* University College, London, Vol. **II**, 54.01-54.18.

Dursun, P., 2007. Space Syntax in Architectural Design, *Proceedings of the 6th Space Syntax International Symposium,* ITU Faculty of Architecture, Vol. **II**, .56.01-56.10.

Güney, Y.İ., 2005. Spatial Types of Ankara Apartments**,** *Proceedings of the 5thInternational Space Syntax Symposium*, Faculty of Architecture, TUdelft, Delft, 623-635.

Güney, Y.İ., 2007. Analyzing Visibility Structures in Turkish Domestic Spaces, *Proceedings of the 6th International Space Syntax Symposium,* ITU Faculty of Architecture, Vol. **I**, 38.01-38.12.

Gür, Ş.Ö., 2000. *Doğu Karadeniz Örneğinde Konut Kültürü*, YEM Yayın, Istanbul.

Hanson, J., 1998. *Decoding Homes and Houses*, Cambridge University Press, UK

Hanson, J., 2001. Morphology and Design, Reconciling Intellect, and Ethics in The Reflective Practice of Architecture, *Proceedings of the 3rd International Space Syntax Symposium,* Georgia Institute of Technology, 06.01- 06.18.

Hasol, D., 1998. Ev Mimarimizin Bugünü Üzerine Düşünceler, *Yapı Dergisi*, 205.

Hillier, B., 1996. *Space is the Machine: A Configurational Theory of Architecture*, Cambridge University Press, UK.

Hillier, B., Hanson J., 1984. *The Social Logic of Space*, Cambridge University Press, UK.

Hillier, B., Hanson, J., 1997. The Reasoning Art: or the Need for an Analytical Theory of Architecture, *Proceedings of the 1stSpace Syntax International Symposium,* Vol. **01**, 01.1-01.6.

Hillier, B., Hanson, J., Graham, H., 1987. Ideas are in Things: An Application of the Space Syntax Method to Discovering House Genotypes, *Environment and Planning B: Planning and Design*, 14, 363-385.

Köksal, A., 1994. Han Tümertekin'in Bodrum Evi Nedeniyle, *Arredemento*, 6, 52-53.

Kuban, D., 2007. *Mimarlık Kavramları*, YEM Yayın, Istanbul.

Küçükerman, Ö., 1996. *Kendi Mekanının Arayışı İçinde Türk Evi, Türk Turing ve Otomobil Kurumu*, Promat Basım Yayın, İstanbul.

Le Corbusier, 1993. *Mimarlık Öğrencileriyle Söyleşi*, Yapı Kredi Yayınları, Istanbul.

Major, M.D., Sarris, N., 1999. Cloak and Dagger Theory: Manifestations of the Mundane in the Space of Eight Peter Eisenman Houses, *Proceedings of the 2nd Space Syntax Second International Symposium*, 20, 1-14.

Makhzoumi, J., Zako, R., 2007. The Beirut Dozen: Traditional Domestic Garden as Spatial and Cultural Mediator, *Proceedings of the 6thInternational Space Syntax Symposium*, ITU Faculty of Architecture, Vol. **II**, 64.01-64.11.

Manisa, K., Görgülü, T., 2008. İkincil Konutların Turizm Sektöründe Yeniden Kullanılabilmesine İlişkin Bir Model, *YTÜ Mim. Fak. E-Dergisi*, cilt **3**, 1, 68-78.

Melvin, J., 2007. *...izmler Mimarlığı Anlamak*, YEM Yayın, Istanbul.

Orhun, D., Hillier, H., Hanson, J., 1995. Spatial Types in Traditioanal Turkish Houses, *Environment and Planning B: Planning and Design*, 22, 475-498.

Osman, K. M., Suliman, M., 1994. The Space Syntax Methodology: Fits and Misfits, Arch.&Comport./Arch.&Behav., Vol. **10**, 2, 189-204.

Özkan, S., 1994. Mimarlığa Adanmış Kırk Yıl, *Arredemento*, 6, 72-74.

Özkan, S., 2005. Sedad Eldem'in Yankıları, *Sedad Eldem*, Literatür Yayınları, 13-23.

Peponis, J., 2005. Space Syntax, *Informe Design*, Vol. **04**, 12, 1-5.

Rapoport, A., 1969. *House Form and Culture*, Prentice Hall International, London.

Rapoport, A., 2004. *Kültür Mimarlık Tasarım*, Yapı Yayın, Istanbul.

Sanli, S., 1993. Mimari Dil Bağlamında Bir Parametrik Biçim Grameri, *Yüksek Lisans Tezi,* İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Sanli, S., 2006. Bir Mimar: Yılmaz Sanlı, *Archidek*, 2006/6, 62-78.

Sanlı, S., Sağlamer, G., 1995. An Architect/An Architectural Language and A Shape Grammar, *Sixth International Conference on Computer-Aided Architectural Design Futures,* Singapore, 453-467.

Sanli, S., Dursun, P., Sağlamer, G., 2007. Decoding Houses of a Turkish Architect, *Proceedings of the 6th International Space Syntax Symposium,* ITU Faculty of Architecture, Vol. **II**, 63.01-63.10.

Sanli Y., 1972. Türkiye Emekli Sandığı Maçka Hoteli , *Arkitekt*, 348, 149-153.

Sanli Y.,Tuncer, Y., Acar, G., 1963. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Proje Yarışması, *Arkitekt*, 312, 124-133.

Sanli Y.,Tuncer, Y., Acar, G., 1964. Kumburgaz'da Üç Villa, *Arkitekt*, 314, 5-8.

Sayar, Y., 2004. Türkiye'de Mimari Proje Yarışmaları 1930-2000: Bir Değerlendirme, *Mimarlık*, 320, 29-36.

Sözen, M., 1984. *Türk Mimarlığı*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara.

Suher, H., 2005. Yılmaz Sanlı'nın Ardından, *Mimarlara Mektup*, 79, TMMOB Mimarlar Odası Istanbul Büyükkent Şubesi.

Stiny, G., Gips, J., 1978. An Evaluation of Palladian Plans, *Environment and Planning*, Vol. **5**, 199-206.

Süer, D., Yırtıcı, H., Sayar Y.Y., 2002. *Mimarlık ve Tüketim*, Boyut Yayın Grubu, Istanbul.

Tanyeli, U., 2000. 90'lar Türkiye'sinde Mimarlık: Metropolleşme ve Metropole Direnme, *Mimarlık Yıllığı 1:Türkiye'de Mimarlık 2000,* Koleksiyon Yayınları, 16-23.

Tekeli, D., 2000. Mimarlıkta Başarı Üzerine, *Mimarlık Yıllığı 1:Türkiye'de Mimarlık 2000*, Koleksiyon Yayınları, 16-23.

Tekeli, İ., 2007. Türkiye'de Mimarlığın Gelişiminin Toplumsal Bağlamı, *Modern Türk Mimarlığı*, 15-36.

Toker, U., Toker, Z., 2003. Family Structure and Spatial Configuration in Turkish House Form in Anotolia from Late Nineteenth Century to Late Twentieth Century, *Proceedings of* the *4th International Space Syntax Symposium,* University College, London, 55.01-55.15.

Url <*http://www.arkitera.com*>, alındığı tarih 06.04.2007.

Vaughan, L., Hanson, J., Dalton, C. R., 2007**,** Teaching Space Syntax Through Reflective Practice, *Proceedings of the 6th International Space Syntax Symposium*, ITU Faculty of Architecture, Vol. **II**, 56.01-56.10.

Vitrivius, 2005. *Mimarlık Üzerine On Kitap*, YEM Yayın, Istanbul.

Yücel, A., 2004. Mimarlık Nedir, Mimar Kimdir, (Felsefeye Nasıl Başvurur)? *Mimarlık ve Felsefe*, YEM Yayın, 12-17.

Yücel, A., 2007. Çoğulculuk İş Başında: Türkiye'nin Bugünkü Mimarlık Manzarası, *Modern Türk Mimarlığı*, 123-157.

Yürekli, F., Yürekli, H., 2004. *Mimarlık Bir Entellektüel Enerji Alanı*, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, Istanbul.

Yürekli, F., Yürekli, H., 2007. *Türk Evi*, YEM Yayın, Istanbul.

ÖZGEÇMİŞ

Ad Soyad: Suzan Sanlı

Doğum Yeri ve Tarihi: Istanbul, 10/02/1966

Adres: Cengiz Topel Caddesi Özden Sokak No 14 C Blok d3 Etiler/Istanbul

Lisans Üniversite: Istanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü

Lisans Üstü Üniversite: Istanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Bölümü

Yayın Listesi:

- **Sanlı, S.**, 1993, Mimari Dil Bağlamında Bir Parametrik Biçim Grameri, *Yüksek Lisans Tezi*, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- **Sanlı, S.,** Sağlamer, G., 1995. An Architect/An Architectural Language and A Shape Grammar, *Sixth International Conference on Computer-Aided Architectural Design Futures*, Singapore, 453-467.
- **Sanlı, S.**, 2005a, Yılmaz Sanlı Mimarlığı, *Mimar.ist*, 18, 60-64.
- **Sanlı, S.**, 2005b, Sanlı Mimarlık, *İnşaat&Yatırım*, 17, 52-55.
- **Sanlı, S.,** 2006, Bir Mimar: Yılmaz Sanlı, *Archidek*, 2006/6, 62-78.
- **Sanlı, S.,** Dursun, P., Sağlamer, G., 2007, Decoding Houses of a Turkish Architect, *Proceedings of the 6th International Space Syntax Symposium*, ITU Faculty of Architecture, Vol. **II**, 63.01-63.10.